ГОЛЕМ ТИПИК

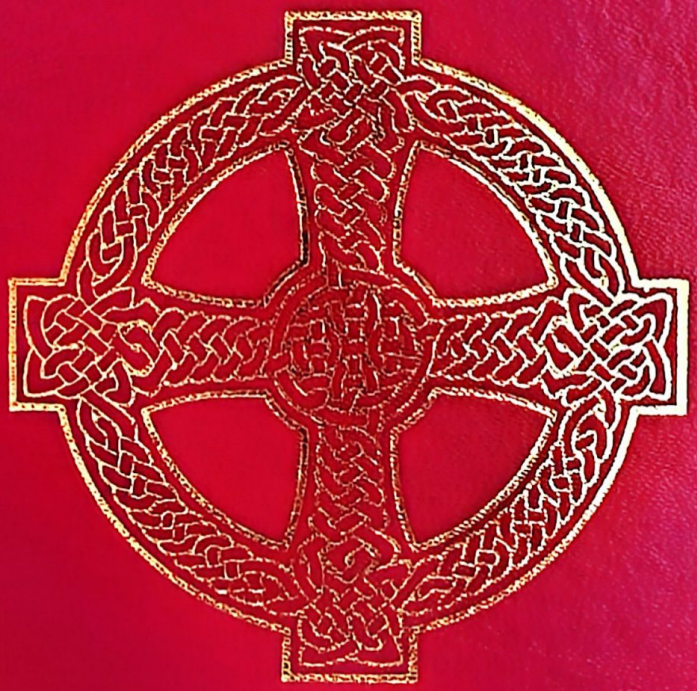

СВЕТ АРХИЕРЕЈСКИ СИНОД
НА МАКЕДОНСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
– ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА

СКОПЈЕ, 2010

Протојереј Василие Николаевиќ

ГОЛЕМ ТИПИК

(ЦРКОВЕН УСТАВ)

(четврто, поправено и дополнето издание)

Превод:
Протојереј-ставрофор Ефтим Бетински

Скопје, 2010

ВО СЛАВА НА СВЕТАТА, ЕДИНОСУШТНА,
ЖИВОТВОРНА И НЕРАЗДЕЛНА ТРОИЦА,
ОТЕЦОТ И СИНОТ И СВЕТИОТ ДУХ

СО БЛАГОСЛОВ НА НЕГОВОТО БЛАЖЕНСТВО
АРХИЕПИСКОПОТ ОХРИДСКИ И
МАКЕДОНСКИ Г.Г. СТЕФАН

СЕ ОТПЕЧАТИ ОВАА КНИГА

ГОЛЕМ ТИПИК
(ЕРУСАЛИМСКИ)

ВО ЛЕТО ГОСПОДОВО ДВЕИЛЈАДИ И ДЕСЕТТО

СКОПЈЕ

ПРЕДГОВОР

Во првите христијански времиња не постоеле пишани упаства за богослуженијата и празниците. Се служело врз основа на предание. Најстари запишани сведоштва наоѓаме во *Учењето на дванаесетте апостоли – Дидахи* и во *Апостолското предание* на свети Иполит Римски. Дури од IV век започнува систематското запишување на литургиските преданија и се појавуваат првите литургиски книги и текстови, како што се *Евхологионот* на Серапион, еп. Тмуитски, современик на свети Антониј Велики, и *Апостолските установи* од Антиохија. Но, до VIII век не се запазени литургиските ракописи.

Богослужението, како јавна молитва, имало потреба од постојано пропишан чин - типик[1], кој ќе определува како истото треба да се извршува. Подоцна, заради извршување на богослуженијата по утврден ред, се појавиле парохиски и монашки типици, како што биле оние во „Света Софија", во Цариград и „Света Софија" во Солун, на кои ревизија извршил свети Симеон Солунски (+ 1429). Пред тоа, Теодор Студит (+826), во својот манастир близу до Цариград, составил правило за дневните манастирски богослужби, познато како *Студитски устав*.

Типик, кој бил најшироко прифатен од монаштвото и воопшто меѓу свештенослужителите во Источната Црква, е оној што го составил свети Сава Осветен (+532), во Палестинската Лавра, близу Витлеем. За потребите, пак, на парохискиот живот, истиот типик доживеал повеќе редакции, меѓу кои најпрво онаа од Константин, а потоа и на Георгиј Виолакис (1888), протопсалти на Цариградската патријаршија, и тој прилагоден типик денес се смета за официјален во Грчката црква. Врз основа на тој типик, од поново време, секоја година Атинската архиепископија издава „Календар – Типик" со богослужбените особености за цела година. Таквата практика со годишен Календар – Типик, веќе со децении ја применува Руската задгранична црква, а од поново време и Московската патријаршија. Од оваа област, особено внимание заслужува, би ја нарекол, незаменливата *Настолнаја книга* на Сергеј Булгаков, дело во кое, особено во првиот, во црковно-календарскиот дел, се даваат и „литургиски сведоштва за секој ден во годината, за карактеристиките на богослуженијата, со што се разрешуваат сите нејаснотии" (стр. 1) Исто така, треба да се истакнат студиозноста на делото *Устав на богослужбите во Православната Црква*, од Константин Николски, труд што доживеал повеќе изданија, и, секако, од поново време, студијата *Толкување на типикот* од Михаил Скабаланович, во кое е направен историски преглед на составувачите на типици и нивната практика од апостолско време, па наваму.

---

[1] *Типик* или *Правило* е богослужбена книга во која се изложени сите богослуженија и нивниот редослед во текот на годината.

Во Македонија, зависно од тоа „кој доаѓал - таков типик и донесувал“, се одомаќинила различна практика на служење. Влијанието било дури и такво што во град со повеќе храмови, се практикувале и различни правила. Но, благодарение токму на туѓинските владеења, имаме „побогат“ типик, па се користат и едната и другата традиција. Од возобновувањето на нашата Света црква се чувствува потреба од издавање на наш, македонски типик, кој би ги собрал присутните традиции на едно место[2], иако *Краткиот извод од црковниот Типик*, објавен во „Весник“ (Сл. лист на МПЦ, бр. 1 и 2 од 1962 година), или *Особеностите и упаствата за разни богослужби*, објавено во македонското издание на „Служебникот“, по примерот на софиските изданија и, секако, прирачникот од протоѓаконот Димитар Белчовски - *Секојдневно православно богослужение (со прилог - утрени и вечерни богослужби)*, се полезни, но недоволни.

Трудов на протоереј ставрофор Ефтим Бетински, односно преводот на македонски јазик на *Големиот типик* од протоерејот Василије Николаевиќ, е дело потребно во животот на нашата Света црква, како прирачник за свештенослужители и како помагало за учениците, студентите – богослови, но и за верниот народ (иако во последно време, конкретно во Српската православна црква се поделени мислењата околу истиот!). Протоерејот ставрофор Ефтим Бетински, кој е веќе потврден преведувач (*Мал типик*, 2004 год., *Охридски пролог*, *Зборник на проповеди I и III том* од митрополитот Доростолски и Червенски, Софроний), за потребите на македонските корисници на Типикот, во изданиево ги поместил и македонските просветители и пустиножители, со што, книгава добива уште поголема практичност и оправданост.

Со Божји благослов,
Скопје, 24. 02. 2010
св. Ѓорѓи Кратовски

АРХИЕПИСКОП
ОХРИДСКИ И МАКЕДОНСКИ

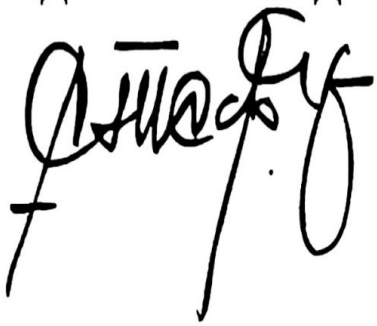

[2] Тоа издание би ги официјализирало и *Цариградскиот* (присутен во изданијата на типикот од пред и по воведувањето на Григоријанскиот календар во Бугарската православна црква) и *Цариградскиот типик*, што е во најголема мера поместен во дадениот превод на *Големиот типик* од В. Николаевиќ.

ОПШТИ ПРАВИЛА

ГЛАВА ПРВА

Кога и како се бие камбана?

Камбаната во црковниот устав и во богослужбените книги се означува со зборовите: **било**, **клепало**, **кампанъ**, **тѫжкаѧ** и **звона**. Некои од тие имиња во богослужбените книги се сочувани уште од времето кога во христијанската црква немало камбани (до IX век на исток) и верниците биле повикувани на молитва со клепало, т.е. со удирање со чеканче по дрвена или по железна плоча. Таа плоча е позната под имињата **било**, **клепало**, **древо** или само под името **великое**. Тие плочи денес се заменати со камбани. Камбаната, во типикот, често се означува со зборовите: 1. **кампанъ** – од името на римската провинција Кампанија, каде што биле излиени првите камбани од месинг; 2. **тѫжкаѧ** – од тешките и од силните звуци на камбаната и 3. **звоно** – од звучноста на камбаната.

Скоро во секоја црква има повеќе камбани што меѓу себе се разликуваат по својата големина и по силината на звукот. Ретки се црквите кои, обично, немаат по три камбани: мала, средна и голема, а некои имаат и по пет или шест, па и повеќе камбани. Камбаните се бијат пред почетокот на богослужбата или за време на богослужбата. Кога камбаните бијат по трипати, тоа се вика **трезвонъ**.

Секој ден бие мала камбана: на вечерната, на утрената (за време на утрената при пеење на деветтата песна) и на часовите по еднаш, а во недела и во празник по трипати во интервал од 15 минути. Се бие на вечерната по завршениот деветти час, пред утрената, по полноќницата и пред литургијата, по третиот и по шестиот час.

Во недела и на празници на статиите, обично, бие големата камбана. Првиот пат на вечерната, на утрената и на литургијата; вториот пат, по четврт час, бијат две или три камбани, а третиот пат, по четврт час, бијат сите камбани. На утрената бијат камбаните кога се пее **Ѩггелскїй соборъ**... или кога се пеат степените на гласот; ако има полиелеј, се бие кога се пее:

Хвалите имѧ господне..., и на деветтата песна кога се пее Честнѣйшꙋю.. пак се бие една, обично, големата камбана.

На *утрената* на Крстовден, 14 септември, во третата недела од Великиот пост и на 1 август, по пеењето на големото славословие, кога се изнесува чесниот крст од олтарот, при пеењето на Свѧтый Боже..., бијат сите камбани; исто така и на Велика Сабота, на утрената, при изнесувањето на плаштаницата околу црквата и при пеењето на Свѧтый Боже..., бијат сите камбани. На Воскресение на утрената, при вртењето околу црквата и при пеењето на песната: Воскресенїе твое Хрїсте Спасе..., бијат сите камбани.

На *литургиите* во недела и на празниците на светиите камбаните се бијат како на утрена. За време на литургијата бијат сите камбани пред читањето на апостолот; кога се пее И молимтисѧ Боже нашъ..., една камбана бие – обично, големата – со застанување на трипати, а кога ќе се започне со пеење на Достойно..., – се бие истата камбана подолго време.

Камбаните се бијат кога се служи благодарствен молебен на денот на раѓањето, на именденот на владетелот или по извојуваната победа; при призив на Св. Дух, за време на отворањето на Св. синод или на Собор; на почетокот на учебната година и воопшто кога ќе нареди надлежниот епископ. Кога со литија се врти околу црквата, на денот на храмот или на црквата, или кога се изнесува литија во полето, во лозјата итн. и на Богојавление кога при големиот водосвет ќе се запее Гласъ господень..., бијат сите камбани.

На господовите и на богородичните празници, па сите 12 големи празници, како и на самото Воскресение, во неделата на Антипасха – Томина недела, на денот на храмовиот празник; во понеделникот на Св. Дух, на св. Сава, како народен просветител и при посветување на епископ, првиот, вториот и третиот пат бијат сите камбани, почнувајќи со малата, потоа средната, големата, поголемата и најголемата. Во тие денови, на литургијата на Достойно... или на ирмосот, бијат сите камбани.

На литургијата се бијат камбаните, обично, во 8, 9 или во 9, 30 часот претпладне.

Камбаната ја огласува и смртта на починатиот христијанин, и тоа, ако починал маж, се бие трипати, ако починала пак жена, двапати.

Смртта на владетелот или на архијерејот се огласува со најголемата камбана и во нивни спомен се бие, според наредбата на надлежниот архијереј, три или повеќе денови по трипати дневно: во 8, во 12 и во 16 часот.

Во клепало се бие на Велики Четврток попладне на вечерната и на бдението спроти Велики Петок; на Велики Петок претпладне, на вечерната и на Велика Сабота на утрената.

Ако некој од православните христијани умре на Велики Четврток попладне или на Велики Петок, неговата смрт ќе се разгласи со клепалото со кое ќе се испрати и до гробот.

ГЛАВА ВТОРА

Кога се палат и се гаснат свеќи и какви?

При секоја богослужба во црквата се палат свеќи што треба да се направени од восок. На престолот (трпезата) и на жртвеникот (проскомидијата) се палат секогаш, а особено на литургија. Пред престолните и пред другите икони на иконостасот гори масло (зејтин) во кандила.

На секојдневна вечерна, во почетокот, се запалува свеќа пред иконата на Христа Спасителот, на пресвета Богородица и пред иконата на храмот; кога ќе се започне со пеење на **Господи возвахъ...**, се запалува свеќа пред аналојот, пред иконата на Спасителот и во олтарот на престолот, а на вечерна спроти недела и спроти празник на светител тие свеќи се палат кога се пее **Блаженъ мѫжъ**... На ***малата вечерна*** спроти Христов и Богородичен празник или на светител со бдение се пали, освен наброените свеќи, и свеќата пред аналојот, на кој, обично, се поставува икона на празникот или на светителот. На ***големата вечерна***, на споменатите празници пред свештеникот да покади, се палат прво свеќите пред иконата на Спасителот, на Богородица, на храмот на аналојот, а по првиот антифон од првата катизма и кога се пее **Господи воззвахъ**... се палат останатите свеќи. На литија горат три свеќи на петолебницата. По отпустот на вечерната, се гаснат свеќите. На повечерието, на полноќницата и на часовите свеќа гори само пред иконите на Спасителот и на Богородица.

На *утрената*, во почетокот, свеќите се палат како и на вечерната, односно пред иконите на Спасителот, на Богородица и на храмот, а кога се пее Богъ господь... пред иконите на аналојот и на таблата[1]. Ако се пее полиелеј, во почетокот на пеењето Хвалите има господне... се запалуваат сите свеќи во црквата, кои горат до третата песна и потоа се гаснат. Ако има повеќе полиелеи, тогаш, обично, на големите празници се палат свеќи во сите, инаку само во едно или како што ќе нареди свештеникот. На осмата песна се палат повторно и горат до завршувањето на големото славословие.

На *литургијата*, пред почетокот, се запалува свеќа прво на жртвеникот, потоа, кога се облекува свештеникот, се палат свеќите на престолот, а потоа останатите во црквата како што е погоре речено. Пред читањето на св. евангелие, се палат свеќите и горат до Задамвоната молитва, потоа се гаснат сите, освен таа на жртвеникот, која се гаси по употребата на светите дарови. Свеќите ги палат и ги гаснат црковните служители. Тие го чистат и го одржуваат целиот храм и олтарот, освен престолот и жртвеникот, кои ги одржува ипоѓаконот, ѓаконот или свештеникот.

Свеќи се палат и при крштавањето, обично три, во знак на Св. Троица, во чие има се прави крштавањето. Запалени свеќи се даваат при прстенување на младоженецот и на невестата како знаци на чистота на нивниот живот што треба да свети со светлина на добродетели. При маслосвет (осветување на масло) се палат седум свеќи, кои ги претставуваат седумте дарови на Св. Дух. Свеќи се палат и при погребение, на опело, како и на парастос. Оваа светлина е предзнак на идната незгаслива светлина. Свеќи уште горат и при правење на голем и мал водосвет, како и при молебен.

---

[1] Под **табла** се подразбира оној дел на иконостасот што е над царските двери.

ГЛАВА ТРЕТА

Кога и како се облекува свештеникот и во какви одежди?

Свештеникот кога ќе дојде во храмот застанува пред иконата на храмот што е на аналојот на вообичаеното место, се поклонува и се прекрстува, во себе го кажува: **Отче нашъ...**, ја целива иконата, преку јужната врата влегува во олтарот и, поклонувајќи се, го целива престолот и св. евангелие. (Така прави секогаш, по било кој повод да доаѓа во храмот).

Како се облекуваат свештеникот и ѓаконот во црковни одежди, се зборува при Златоустовата литургија. Овде ќе споменеме само дека свештеникот, пред да го стави на себе ***епитрафилот***, го благословува и го целива на врвот каде што се наоѓа крстот. Само во епитрафил свештеникот во црквата служи: мала и секојдневна вечерна, повечерие, полноќница, секојдневна утрена, часови (ако на нив не се чита св. евангелие), а во домот: мало осветување на вода, назначување име на новородените и др. Без епитрафил не може да изврши никакво свештенодејство, освен во крајна потреба.

Свештеникот облекува ***епитрафил*** и ***фелон***:

1. при извршување на тајните: крштение, миропомазание, брак и маслосвет;

2. на ***големата вечерна*** започнува со епитрафил, а на **Господи воззвахъ...**, облекува фелон;

3. на ***неделна*** и ***празнична утрена*** облекува фелон кога се пее **Ѧггелскїй соборъ...**, или **Хвалите ѩмѧ господне...**;

4. на ***царските часови***, на 24 декември, на 5 јануари, и на Велики Петок, како и на часовите на Велики Понеделник, Велики Вторник и Велика Среда пред читањето на св. евангелие;

5. на ***бдение***, веднаш на почетокот зема епитрафил и фелон и покадува, а по возгласот: **Слава сѧтѣй...**, го соблекува фелонот и само во епитрафил ги чита светилничните молитви пред светите двери;

6. при секое погребение, на спроводот и на опелото;

7. при молебните, благодарењата, призивот и др.

Во потполни одежди служат сите свештеници, колку и да се:

1. при служење на света ***литургија*** – секогаш;

2. на ***утрената*** во првиот ден на Воскресението.

Ако служат повеќе свештеници, најстариот се облекува во полно одејание, а останатите само во епитрафил и во фелон, во следните денови:

1. на *вечерната* во првиот ден од Воскресение;

2. при изнесувањето на Крстот на Крстовден, на 14 септември и во 3. недела од Великиот пост, како и на 1 август;

3. на Велика Сабота на утрената при изнесувањето и вртењето на плаштаницата околу црквата;

4. при големиот водосвет спроти Богојавление, по литургијата или на вечерната (во сабота и во недела).

При богослужењето се облекуваат светли одежди, но има денови кога се облекуваат и црни одежди, а тоа се: седмичните денови од Великиот Пост, освен во сабота и во недела, денѡвите на Страсната или на Големата недела, освен на литургијата на Велики Четврток. На Велика Сабота свештениците започнуваат литургија во црно одејание, а ги соблекуваат црните и се облекуваат во светли одежди пред читањето на св. евангелие кога пејачите наместо: аллилѵїа, пеат **Воскресни Боже, сѵди земли.**

Во црни одежди свештениците служат, освен во споменатите денови, обично на Задушница (не на литургијата, туку само на парастосот), при парастосите и при погребенијата, но во Светлата недела и при погребенија облекуваат светли одежди. Од понеделникот на Томина недела, па сѐ до Спасовден погребите и парастосите се прават во светли одежди.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

Кога се отвора и се затвора завесата?

На *малата вечерна*, на *повечерието* и на *полноќницата* завесата не се отвора. На *секојдневната*, на *неделната* и на *празничната вечерна*, на *бдението* и на *утрената*, завесата се отвора веднаш на почетокот, а се затвора по отпустот. На *часовите*, кога се служат, освен на *литургијата*, завесата се отвора пред да се чита апостолот и св. евангелие и така останува до отпустот.

На *литургиите* на св. Јован Златоуст и на св. Василиј Велики завесата се отвора на почетокот, пред возгласот: **Благо-**

словенно царство..., и така останува до големиот Входъ; по завршувањето на големиот Входъ, се затвора и кога се изговараат зборовите: Двери, двери..., се отвора и така останува до возгласот: Свмтам свмтымъ и тогаш се затвора. По завршеното причестување во олтарот, завесата се отвора, а по отпустот на литургијата се затвора.

На *предосветената литургија* завесата се отвора на почетокот и така останува до големиот вход. По входот, се затвора[2]. По завршеното причестување во олтарот, се отвора и по отпустот се затвора.

Кога се пее молебен, на почетокот се отвора, а на крајот се затвора.

ГЛАВА ПЕТТА

Кога се затвораат и се отвораат царските двери?

Влез во олтарот е допуштен само на свештенослужителите и на црковнослужителите. Преку царските двери во олтарот можат да влегуваат архијереите, свештениците и ѓаконите само за време на богослуженија[3]. Царските двери се отвораат на богослужбата заради входот, свештенослужителите со кадилница, со св. евангелие, со св. дарови итн.

На *сенокното бдение* царските двери се отвораат веднаш на почетокот, кога свештеникот кади, а по возгласот Слава свмтѣй..., се затвораат. На вечерната се отвораат за Входъ, кога на Господи воззвахъ... се запее Слава..., а по завршениот вход, при пеење на *прокимен*от, се затвораат; ако се читаат паримии, тогаш се затвораат при последното читање. Пред отпустот, кога свештеникот ќе изговори: Премѫдрость, се отвораат, а по отпустот се затвораат.

---

[2] Навистина типикот ништо не кажува за отворање и затворање на завесата на Предосветената литургија, но кај нас се практикува ова: завесата по големиот вход на Предосветената литургија се затвора само до половина и така останува до: Вонмемъ, преждеосвмщеннам свмтам свмтымъ..

[3] Архијереите влегуваат низ нив и не само на богослужбите, а при архијерејска богослужба никој не може да влезе преку царските двери, освен кога одат на мал или голем вход и по Задамвоната молитва (Чиновник: литургија на св. Јован Златоуст).

На *утрената* дверите се отвораат пред читање на св. евангелие при зборовите **Премѫдрость, прости оуслышимъ...**, а се затвораат по возгласот: **Милостїю й щедротами...** (Ако се пее полиелеј, дверите се отвораат и при пеење на 135. псалм, при зборовите: **Раздѣлшемѫ чермное море...**, а се затвораат по влегувањето на свештеникот во олтарот, при пеење на *седалнио*т по *полиелејот*). Пред отпустот се отвораат, а по отпустот се затвораат.

На *утрената* на Велика Сабота дверите се отвораат пред почетокот на опелото Христово, така што свештеникот и ѓаконот излегуваат низ нив со свеќа во рака и застануваат пред гробот, започнувајќи го опелото. Тие остануваат отворени до завршувањето на опелото. За време на пеење на големото славословие, дверите се отвораат и свештеникот излегува низ нив до гробот заради обиколувањето со плаштаницата. По завршувањето на тој чин и по прочитаното св. евангелие, свештеникот влегува во олтарот, а дверите се затвораат по отпустот. И во сабота на петтата недела од постот дверите се отвораат при читањето на акатистот.

На *часовите* двериѓе се отвораат пред читање на апостолот и на св. евангелие. На царските часови, на 24 декември и на 5 јануари, како и на Велики Петок, дверите се отвораат на почетокот, а се затвораат по отпустот. На Велики Понеделник, на Велики Вторник и на Велика Среда дверите се отвораат заради читање на св. евангелие.

На *литургиите* на св. Василиј Велики и на св. Јован Златоуст царските двери се отвораат кога се пее: **Блаженни єстє...** или, ако е Христов празник, кога се пее третиот антифон, а се затвораат по прочитаното св. евангелие. На *литургиите* на св. Василиј или на св. Јован Златоуст, што започнуваат со *вечерна*, дверите се отвораат на **Слава...**, на **Господи воззвахъ...**, а се затвораат по прочитаното св. евангелие. За време на пеењето на херувимската песна дверите се отвораат за големиот **Вхо́дъ**, а по завршениот **Вхо́дъ** се затвораат. По завршеното причестување во олтарот, дверите се отвораат и стојат отворени сѐ до отпустот. Ако по Задамвоната молитва се прави благодарствен молебен, или призив, или некој друг молебен, дверите стојат отворени и дури по отпустот се затвораат.

На *предосветената литургија* дверите се отвораат кога се пее **Слава...**, на **Господи воззвахъ...**, а се затвораат по отпеано-

то последно: Да исправится... или, ако се чита св. евангелие, по неговото прочитување. На големиот Входъ кога се пее: Нынѣ сыли..., дверите се отвораат, а по Входѣ, се затвораат. По извршеното причестување во олтарот, се отвораат и стојат отворени до отпустот.

При архијерејска богослужба, на Златоустова или на Василиева литургија, дверите се отвораат пред почетокот на литургијата, а се затвораат пред возгласот Святая святымъ..., по причестувањето во олтарот, се отвораат, а по отпустот се затвораат. На Предосветена литургија се отвораат на почетокот, а при читање на 103. псалм се затвораат; кога се изговараат ектениите, се отвораат и остануваат отворени до возгласот: Преждеосвященная святая святымъ... По завршеното причестување во олтарот, дверите се отвораат, а по отпустот се затвораат.

На Воскресение, *на утрената*, царските двери се отвораат кога савештеникот тргнува кон гробот по плаштаницата и остануваат така отворени преку целата Светла недела. Исто така, остануваат отворени преку целата Светла недела и северната и јужната врата на олтарот. Од Томина недела до Спасовден на секоја литургија во почетокот, кога се пее трипати: Христосъ воскресе..., царските двери остануваат отворени.

Дверите остануваат отворени и за време на големото осветување на водата спроти Богојавление, на самиот ден на Богојавление, како и при прстенување и венчавање.

ГЛАВА ШЕСТА

Кога и како се покадува?

Кадењето секогаш е поврзано со молитвата што свештеникот или архијерејот ја кажуваат тивко; ако служи ѓакон, ја донесува кадилницата кај свештеникот за благослов, велејќи: Благослови владыко кадило..., а свештеникот, благословувајќи ја кадилницата, тивко изговара: Кадило тебѣ приносимъ... Ако нема ѓакон, свештеникот при прифаќањето на кадилницата од служителот ја благословува со истите зборови, ја зема кадилницата во десната рака, замавнува со неа еднаш право пред себе одоздола нагоре, а вториот пат напреку одлево надесно и та-

ка прави крст. Така го покадува престолот од сите четири страни, одејќи надесно, па жртвеникот, горното место, олтарот и иконите, поклонувајќи се малку и кога ги кади пејачите и народот и кон нив се поклонува малку. Кога кадат свештеникот и ѓаконот, двајцата се поклонуваат малку, а тогаш ѓаконот носи свеќа. Владетелот и архијерејот треба трипати да се покадуваат.

А) Целата црква, почнувајќи од престолот, се кади на следниот начин. Свештеникот или ѓаконот, стоејќи пред св. престол, покадува однапред, потоа оди на јужната страна и го покадува исто така; оттаму оди на северната страна и покадува, секогаш правејќи крст, потоа го покадува жртвеникот и целиот олтар и излегува низ северната врата[4]; доаѓа пред царските двери и пред нив прави крст со кадилницата. Потоа ги покадува сите престолни икони од десната страна — кон југ – почнувајќи од иконата на Спасителот, потоа од левата страна – кон север – почнувајќи од иконата на Богородица, тронот на Богородица (каде што има) и иконата на архијерејскиот стол; потоа десната певница, па левата, се спушта од десната страна, одејќи низ храмот, го покадува целиот народ на десната страна и, враќајќи се назад до солеата, на левата страна, ги покадува сите присутни на левата страна, одејќи одозгора надолу, оттаму оди во папертата (женската црква), застанува на „Красната врата“ (во преградата што го дели храмот од папертата) со лицето кон исток и на неа, кадејќи, прави крст; потоа ги покадува од десната страна иконата на Спасителот и од левата страна иконата на Богородица (ако има), па сите присутни од десната, а потоа и од левата страна и, враќајќи се од левата страна назад, застанува пред царските двери и овде со кадилницата прави крст, ги покадува иконата на Спасителот, од десната, и на Богородица, од левата страна, па тронот на Богородица (ако има), архијерејот или иконата на неговиот стол и иконата на аналојот (каде што е поставен), влегува низ јужната врата во олтарот, го покадува престолот однапред и ја предава кадилницата.

Вака се покадува целиот храм, започнувајќи од олтарот:

---

[4] Во почетокот на сеноќното бдение, свештеникот излегува низ царските двери.

1. на вечерната:

1. во почетокот на сеноќното бдение;
2. кога се пее: **Господи воззвахъ...**

2. на утрената:

3. во почетокот на утрената;
4. кога се пеат **непорочны** тропари (17. катизма);
5. кога се пее Величание;
6. на 9. песна;
7. кога се пее првото **Возбранной воєводѣ**... во сабота од петта недела на Великиот пост;

3. на литургијата:

8. по отпустот на проскомидијата пред почетокот на литургијата.

На бр. 1. на сеноќното бдение, во манастирите, свештеникот покадува само во епитрафил, а во парохиските цркви свештеникот покадува во епитрафил и во фелон. Во почетокот на бдението се покадува кога тоа не започнува со вечерна, туку со големо повечерие (на Божик, на Богојавление и на Благовештение);

на бр. 2. на секоја вечерна ѓаконот покадува кога се пее: **Господи воззвахъ**... Кога нема ѓакон, покадува свештеникот;

на бр. 3. во почетокот на утрената, ако таа не се прави заедно со вечерна каќо на бдението, туку посебно од вечерната, целиот храм*то покадува само свештеникот, и тоа за време на читањето на првите два псалми: 19. и 20. И читачот и свештеникот треба да внимаваат, на возгласот: **Ѩкѡ твоє єсть царство**..., свештеникот да биде на средина на црквата. Малата ектенија ја изговара свештеникот пред св. престол, стоејќи со кадилницата и со неа правејќи крст, завршува со возгласот: **Слава свѧтѣй**...;

на бр. 4. **Непорочны** се пеат во недела, кога не се пее полиелеј, а во сабота се пеат и кога по 17. катизма се пее полие-

лej, но свештеникот не покадува при пеењето на катизмата туку на *полиелејот*;

на бр. 5. на величанието свештеникот кади со ѓаконот кој носи свеќа, а ако нема ѓакон, покадува свештеникот;

на бр. 6. на 9. песна ѓаконот го покадува целиот храм, а пејачите го пеат: **Честнѣйшꙋю...**, кога нема ѓакон, свештеникот покадува;

на бр. 7. во саботата од петтата недела на постот ѓаконот покадува (ако нема ѓакон – свештеникот) во почетокот на утрената и кога се пее првото: **Возбранной воєводѣ...**;

на бр. 8. по отпустот на проскомидијата, пред почетокот на литургијата, ѓаконот (ако е присутен) го покадува и целиот храм.

Б) Целиот храм се покадува – започнувајќи од неговата средина, на следниот начин.

Прво вкрстено се покадува иконата или евангелието на аналојот или плаштаницата, која се поставува на средина на црквата; потоа се влегува во олтарот и таму се покадува престолот и останатото. Потоа се покадува целиот храм според горенаведениот редослед. Кога ќе се покади целиот храм, се доаѓа пред царските двери, се покадуваат дверите, иконата на Спасителот и на Богородица и пак иконата на аналојот или евангелието или плаштаницата, и тоа само однапред и сето свештенство кое стои пред аналојот.

Од средина на храмот се покадува:

а) на ***празничната утрена***, кога се пее Величание, свештеникот почнува да кади со ѓаконот од аналојот, каде што е иконата на празникот;

б) на ***утрената*** на Велика Сабота кога се пеат **непорочны** започнува кадење од кај плаштаницата;

в) на ***царските часови***, на 1. и на 9. пред Божик, на Богојавление и на Велики Петок; на третиот час на Велики Понеделник, на Велики Вторник и на Велика Среда, кога свештеникот со ѓаконот започнуваат кадење откај аналојот каде што стои св. евангелие.

В) Како се покадуваат само олтарот и иконостасот?

Прво се покадува престолот, вкрстено, од сите четири страни, потоа жртвеникот и целиот олтар, се излегува пред царските двери, се покадуваат, па иконите на Спасителот и на Богородица, певниците, целиот народ и свештенството кое што служи. Така се покадува:

1. кога служи архијереј, тој за време на малиот вход, кога стапува во олтарот, ја зема кадилницата, го покадува св. престол вкрстено, жртвеникот и целиот олтар, и, држејќи ги во левата рака дикириите (двосвеќникот), излегува пред св. двери, па ја кади иконата на Спасителот и на Богородица, пејачите и од амвонот го покадува целиот народ; влегува во олтарот и, стоејќи пред престолот, ги покадува сите коишто служат;

2. кога се пее Ѓлил8їѧ, пред читање на св. евангелие или за време на читање на апостолот, покадува ѓаконот, а ако нема ѓакон, свештеникот;

3. за време на пеење на „херувимската песна“ покадува ѓаконот, а на предосветената литургија, исто така покадува ѓаконот кога служи, но, влегувајќи низ северната врата во олтарот, го покадува само престолот, светото предложение и свештеникот; при архијерејско служење, на предосветената ѓаконот го покадува св. престол само однапред трипати и св. предложение.

Г) Само престолот или жртвеникот.

Престолот и жртвеникот се покадуваат на литургијата, и тоа свештеникот или архиерејот. Такво кадење се прави:

1. на проскомидијата. Свештеникот покадувајќи ја ѕвездичката и покровците, го покадува предложението, изговарајќи: **Благословенъ Богъ нашъ**... Ако служи ѓакон, тој овде ја зема кадилницата и изговара: **Ѡ предложеныхъ честныхъ дарѣхъ**..., и по отпустот го покадува предложението, па св. престол вкрстено, целиот олтар и целиот храм и, враќајќи се во олтарот, го покадува св. престол и свештеникот;

2. пред големиот вход свештеникот кади **свѧтаѧ**, говорејќи во себе: **Боже ѿчисти мѧ грѣшнаго**... (трипати);

3. по големиот вход, кога свештеникот ќе ги остави св. дарови на престолот, ги покадува трипати. При архијерејско

служење, архијерејот, пред да го прими дискосот, го покадува трипати, а пред да го прими путирот, го покадува еднаш. На предосветената литургија архијерејот, стоејќи пред царските двери, ги покадува **свѧтыѧ тайны** трипати, а путирот не го покадува, само го прима според обичајот, го остава на св. престол и, покривајќи го со воздухот, ја покадува само **свѧтаѧ**, се поклонува трипати и ја предава кадилницата не покадувајќи го никого;

4. при изговарање на зборовите: **Изрѧднѡ ѿ пресвѧтѣй...**, свештеникот или архијерејот ги покадува сите дарови, а потоа ѓаконот го покадува св. престол вкрстено;

5. по возгласот: **Спаси Боже люди твоѧ...**, свештеникот или архијерејот ја покадува **свѧтаѧ** (трипати), велејќи во себе: **вознесисѧ на небеса...** и му ја предава кадилницата на ѓаконот.

Д) Само папертата (или женската црква).

Се покадува на литијата, на вечерната или на сеноќното бдение. Свештеникот или ѓаконот излегуваат низ северната врата, одат во папертата и таму ѓаконот ги кади иконите и народот. Пред благословот на лебовите во храмот, ѓаконот покадува околу масата каде што е петтолебницата, а потоа настојателот и свештеникот кој служи и пак лебовите само однапред. Така се покадуваат и врбовите гранки (зелениката) на Цветници на утрената, само тогаш не покадува ѓаконот туку свештеникот; така ѓаконот го покадува и коливото што се донесува во чест на светиите на денот на храмот или на домашна слава на поединци, како и грозјето на Преображение.

Се покадува и чесниот крст на утрената на Крстовден, на 14 септември, на 1 август, како и на Крстопоклоната недела. Додека се пее големото славословие, свештеникот го покадува чесниот крст на св. престол, вкрстено. Така се кади на првиот час во понеделникот и во средата, на деветтиот час во петокот на Крстопоклоната недела кога се прави поклонение пред чесниот крст.

Така се покадува и плаштаницата на Велики Петок на ***вечерната***, вкрстено и на Велика Сабота на ***утрената***, за време на големото славословие пред да се врти плаштаницата.

Св. евангелие се покадува вкрстено на аналојот на 3. и на 6. час на царските часови спроти Божик, на Богојавление и на Велики Петок, а на шестиот час на Велики Понеделник, на

Велики Вторник и на Велика Среда; ѓаконот ги покадува евангелието, иконите, настојателите и пејачите.

На *утрената* на Велики Петок (на *бдението*) ѓаконот или свештеникот ги покадува до седмото евангелие: св. престол, олтарот, пејачите и народот.

При крштавањето свештеникот оди до купелот и покадува наоколу.

При малиот и големиот водосвет свештеникот ја покадува водата вкрстено.

При маслосветот (осветувањето на масло) првиот свештеник ја зема кадилницата и вкрстено ја покадува масата на која што е маслото и целата црква или домот и луѓето.

При прстенување свештеникот, водејќи ги младоженецот и невестата во храмот, покадува вкрстено.

На опелото се покадува и телото на умрениот и сите присутни.

Најпосле, ѓаконот покадува, одејќи пред свештеникот, при изнесувањето на чесниот крст и на плаштаницата. Ѓаконите кадат и при дочек на архијерејот кога влегува во храмот за да служи.

ГЛАВА СЕДМА

Кога се симнуваат камилавката и ќелепушот[5]?

На *малата вечерна*, на *повечерието*, на *полноќницата* и на *часовите* (освен ако на нив се чита св. евангелие) не се симнуваат никогаш.

На *големата вечерна* се симнуваат на входот и на молитвата: **Господи Іисѳсе**..., на *литијата*.

На *неделната* и на *празничната утрена* се симнуваат при читање на св. евангелие и при целивањето на св. евангелие и на св. икони.

На *литургијата* се симнуваат на малиот вход; за време на читање на св. евангелие; на херувимската песна на големиот **Вχодъ**; кога се изговараат Христовите зборови: **Прїимитє, ѣдитє**... и **Пїйтє ѿ нєѧ**... и не се ставаат додека не се испее: **Досто-**

---

[5] Ќелепуш или ќелепош е плетено капче од памучен конец што ја покрива ќелата и што ја носат духовниците под шапката.

йно... или ирмосот; се симнуваат кога се чита: Отче нашъ... и при појавата на св. тајни, при зборовите: Со страхомъ божїимъ...

При влегувањето во олтарот и при целивање на св. престол секогаш се симнуваат и камилавката и ќелепушот. Кога свештеникот служи или јеромонахот, никогаш на главата не стават ќелепуш или камилавка, освен на опело, на водосвет, итн.; јеромонасите стават камилавка на литургијата само при зборовите: Благословенїе господне на васъ... и кога изговараат отпуст.

ГЛАВА ОСМА

ВЕЧЕРНИ И ПОВЕЧЕРИЈА

а) Мала вечерна

Благословенъ Богъ нашъ..., читачот: Слава тебѣ Боже наш..., Царю небесный..., трисвѧтое, возглас и деветтиот час според обичајот; читачот: Прїидите поклонимсѧ..., (трипати) и 103. псалм: Благослови дѹше моѧ господа... Слава..., и нынѣ..., аллилѹїа (трипати); Господи помилѹй (трипати), Слава..., и нынѣ..., и веднаш: Господи воззвахъ... 4 стиха, и се пеат трите воскресни стихири според гласот, повторувајќи ја првата. Слава..., и нынѣ...: богородичен. Свѣте тихїй..., *прокимен* на денот и Сподови господи... Ако е Христов или Богородичен празник, стихири на Господи воззвахъ..., на празникот 4, Слава..., и нынѣ..., на празникот; ако се слави светител, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен. На *стиховните*, една воскресна стихира, а останатите 3 на Богородица со припевите. Слава..., и нынѣ..., нивниот богородичен. Ако е празник, стихирите на празникот или на светиот. Слава..., и нынѣ..., богородичен. Нынѣ ѿпѹщаеши..., трисвѧтое, возглас, воскресниот тропар, Слава..., и нынѣ..., неговиот богородичен; ако е на светител тропар на светиот, Слава..., и нынѣ..., богородичен; ако е Христов или Богородичен празник, тропар на празникот. Мала ектенија: Помилѹй насъ Боже..., Єщѐ молимсѧ ѡ҃ благовѣрнѣмъ родѣ нашемъ..., Єщѐ молимсѧ ѡ҃ блаженѣйшемъ Архїепископѣ нашемъ (имѧрекъ), високопрепсвѧщеннѣйшемъ (препсвѧщеннѣйшемъ) архїерей нашемъ (имѧрекъ). Єщѐ молимсѧ за всю братїю и҃ за всѧ хрїстїаны..., Ѩкѡ милостивъ и҃ человѣколюбецъ...

Свештеникот: Слава тебѣ Хрїсте Боже..., читачот: Слава и нынѣ..., свештеникот: мал отпуст, а пејачите пеат Спаси Хрїсте Боже...

б) Секојдневна вечерна

Благословенъ Богъ нашъ..., читачот: Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 103. псалм. Свештеникот излегува низ северната врата и, стоејќи пред царските двери, тивко ги чита светилничните молитви. По псалмот, голема ектенија, а по возгласот влегува во олтарот низ јужната врата и се чита катизмата, по неа, мала ектенија, а потоа пејачите Господи воззвахъ... (свештеникот го покадува целиот храм). Стихири од Октоихот 3 и од Минејот 3, Слава..., на светиот – ако има, ако нема, Слава..., и нынѣ..., богородичен. Вход нема.

Стихирите на Господи воззвахъ... се земаат вака.

1. Од Неделата на Сите Светии до Неделата на митарот и на фарисејот, ако утрешниот ден нема празничен знак, се пеат 3 стихири од Октоихот и 3 од Минејот. Така се пее и во сабота, кога се пее Аллилоїа. Во седмичните денови, освен во сабота, прво се пеат стихирите од Октоихот, а потоа од Минејот; – Ако утредента се слави светител, кој има празничен знак, стихирите од Октоихот се изоставаат и се пеат стихирите на светиот или на празникот од Минејот. Ако има двајца светии, иако немаат знак, но секој од нив има стихири во Минејот, Октоихот се изостава и се пеат стихирите од Минејот на едниот и на другиот светител по 3.

Ако во седмичните денови се случи претпразненство или попразненство, тогаш стихирите од Октоихот не се пеат, туку стихирите на претпразненството или на попразненството.

2. *Додека трае посниот Триод*, во седмичните денови се пеат стихирите на Господи воззвахъ..., од Октоихот и од Минејот (Белата – *Сиропусната недела*) или од Триодот и од Минејот (во седмичните денови, освен во сабота од Великиот пост), или од Октоихот и од Триодот (во саботите на 2., 3. и 4. недела од Великиот пост), или на крајот само од Триодот (на Лазарева сабота и преку целата Велика Недела).

Ако се служи во седмичните денови, освен во сабота; кога има двајца светии, кои имаат свои стихири, тогаш стихи-

рите на едниот светител се пеат на вечерната, а на вториот на утрената, на хвалите.

3. *Од Томина недела до Неделата на Сите Светии* прво се пеат 3 самогласни стихири – или на празникот од Пентикостарот, а потоа стихирите на светиот од Минејот на 3.

Ако има двајца светии, тогаш се пеат стихирите само на светиите на 6, а стихирите од Пентикостарот, ставени на **Господи воззвахъ**..., се пеат на стиховните со празничните припеви. Ако светиот има полиелеј, се пеат стихирите на празникот (од Пентикостарот) 3 и 5 стихири на светиот. Ако има двајца светии, од кои првиот има стихири на 6, а вториот има *полиелеј*, се пеат стихирите на празникот (од Пентикостарот), на редовниот светител – 3 и на големиот светител – 4.

Во саботите на св. Педесетница прво се пеат 3 стихири на празникот (од Пентикостарот), а потоа 3 стихири на светиот од Минејот. Ако има двајца светии, кои имаат стихири на **Господи воззвахъ**..., се пеат стихирите (од Пентикостарот) и стихирите на едниот светител. Стихирите на вториот светител се изоставаат на *вечерната* и се пеат на *утрената* на *хвалите*. Ако во сабота се случи светител кој има *полиелеј*, се пеат 4 стихири на празникот (од Пентикостарот) и 4 на светиот.

Свѣте тихїй..., *прокимен* на денот. Потоа читачот: **Сподоби господи**... и свештеникот: **Исполнимъ вечернюю**... *Стиховни* од Октоихот, **Слава**..., на светиот, ако има, инаку, **Слава**... **и нынѣ**..., богородичен. Ако е среда или петок: крстобогородичен. **Трисвѧтое**..., возглас, тропар на светиот, **Слава**... **и нынѣ**..., богородичен според гласот на тропарот на светиот. Ако има два тропара на светии, едниот доаѓа на **Слава**..., **и нынѣ**..., богородичен. Ако светиот нема тропар, се зема општиот според ликот. Потоа ектенијата: **Помилѹй мѧ Боже**... (се затвора завесата). По возгласот: **Премѹдрость. Сый благословенъ**... **Оукрѣпи Боже**... **Пресвѧтаѧ Богородице**... **Честнѣйшѹю**... **Слава тебѣ Хрїсте Боже**... и отпуст.

в) Вечерна кога се пее Аллилѹїа

Благословенъ Богъ нашъ... Читачот: **Прїидите поклонимсѧ**... (трипати) и сите прават три поклонувања, псалм 103. и свештеникот, пред дверите, ги чита светилничните молитви. По псалмот **Слава... и нынѣ**..., **аллилѹїа** (трипати) и 3 поклонувања. Голема ектенија. Редовната катизма и по секоја **Слава**..., **Аллилѹїа** (трипати) и 3 поклонувања, мала ектенија и **Господи воззвахъ**..., според гласот од Минејот, а свештеникот го покадува олтарот и целиот храм. На **Господи воззвахъ**..., стихирите се на 6: на Богородица 3 и на светиот 3. **Слава**..., на светиот, ако има, а ако нема, **Слава**..., **и нынѣ**...: богородичен подобен на стихирите од Минејот. Во среда или во петок крстобогородичен. **Свѣте тихїй**..., по ова, во недела *прокимен*от: **Се нынѣ благословите**..., во останатите денови, наместо дневниот *прокимен*, се пее **Аллилѹїа** гл. 6. со стиховите. Во понеделник навечер: **Господи да не гаростїю**..., **Аллилѹїа**, стихот: **и во вѣки вѣкѡвъ**..., ние, **аллилѹїа** (вака се пее секогаш кога се пее **аллилѹїа**). Во вторник и во четврток навечер: **Возносите Господа Бога**... Во среда навечер: **Во всю землю**... Читачот: **Сподоби господи**... и три поклонувања. **Исполнимъ вечернюю**..., по возгласот, *стиховни* стихири од Октоихот, **Слава**... **и нынѣ**... богородичен, ако е среда или петок: крстобогородичен. **Нынѣ Ѿпѹщаеши**..., **трисвѧтое**. По возгласот, свештеникот ја затвора завесата. Тропар, гл. 4.: **Богородице дѣво**... и поклонување 1. **Слава**..., **Крестителю Хрїстовъ**..., поклонување 1, **и нынѣ**..., **Молите за ны**... и поклонување 1. **Подъ твое благоутробїе**..., нема поклонување. **Господи помилѹй** (40 пати), тивко, **Слава**... **и нынѣ**..., **Честнейшѹ**..., **йменемъ господнимъ**..., свештеникот: **Сый благословенъ**..., **Небесный царю**... и три големи метании, говорејќи ја во себе молитвата **Господи и владыко**... и останатите 12 поклонувања, говорејќи во себе: **Боже ѡчисти мѧ**..., и предмалку споменатата молитва и 1 поклонување; **трисвѧтое** со три поклонувања и по возгласот **Господи помилѹй** 12 пати. Ако е во недела на вечерната по молитвата **Небесный царю**..., 3 големи метании, а останатите 12 не. Не се кажува ни последното **трисвѧтое**, но свештеникот **Слава тебѣ Хрїсте Боже**... и отпустот.

г) Неделна вечерна

Се прави во сабота по деветтиот час (во 3 часот попладне). **Благословенъ Богъ нашъ... Прїидите поклонимсѧ...**, псалм 103.: **Благослови дѹше моѧ...**, свештеникот ги чита светилничните молитви пред дверите. Голема ектенија. По возгласот, свештеникот влегува во олтарот низ јужната врата и катизма 1., мала ектенија и потоа ѓаконот или свештеникот (во фелон) го покадува олтарот и целиот храм. Пејачите: **Господи воззвахъ...**, според гласот од Октоихот што е на ред, вкупно 10 и се пеат *воскресни стихири* 3; источни[6] 4 и на светиот од Минејот 3. **Слава...**, на светиот, ако има, ако нема пак **Слава... и нынѣ...**, богородичен според гласот што преовладува. Свештеникот го облекува фелонот. Кога се пее: **Слава...**, свештеникот и ѓаконот ги отвораат царските двери. Ѓаконот ја зема кадилницата (ако нема ѓакон, свештеникот) и, обиколувајќи заедно околу престолот и поклонувајќи се на сите четири страни, излегуваат низ северната врата од олтарот, застануваат на солеата свртени кон дверите и наведнувајќи се, свештеникот, кој покрај ѓаконот се наведнува, на зборовите од ѓаконот: **Господѹ помолимсѧ**, ја изговара тивко молитвата на входот. По изречената молитва, ѓаконот му вели на свештеникот, држејќи го орарот со три прсти, со кои покажува кон исток: **Благослови владыко сѧтый вхо̀дъ**, а свештеникот, благословувајќи кон исток, вели: **Благословенъ вхо̀дъ...** Ѓаконот го покадува архијерејскиот стол и застанува во близина пред дверите[7]. Кога ќе заврши пеењето, ѓаконот прави крст со кадилницата, говорејќи: **Премѹдрость, прости.** Пејачите; **Свѣте тихїй...**, ѓаконот влегува во олтарот и го покадува светиот престол. И свештеникот се поклонува и низ дверите влегува во олтарот. Ѓаконот: **Вонмемъ.** Свештеникот: **Миръ всѣмъ** и пак ѓаконот: **Премѹдрост, вонмемъ.** Пејачите го пеат *прокимен*от на денот гл. 6. **Господь воцарисѧ...**, со стиховите. Се затвораат дверите. Ѓаконот излегува низ северната врата,

---

[6] Во бројот на воскресните стихири се сметаат и таканаречените Анатолиеви или источни стихири што ги составил Анатолиј, патријарх цариградски во V век, а се викаат **источни** затоа што грчкиот збор: **анатоли** значи: **исток**.

[7] Сега се покадуваат престолните икони, тронот на Мајката Божја, иконата на архијерејскиот стол и певниците.

застанува на амвонот и ја кажува ектенијата: **Рцемъ вси...** (ако нема ѓакон, свештеникот ја изговара оваа ектенија во олтарот). Читачот: **Сподоби господи...**, ѓаконот пред дверите: **Исполнимъ вечернюю...** По возгласот: **Бѫди держава...**, ѓаконот влегува низ јужната врата во олтарот. На *стиховните*, воскресни стихири со припевите: 1. **Господь воцарисѧ...**, и 2. **Ибо оутверди...** 3. **Домѫ твоемѫ... Слава...**, на светиот, ако нема, **Слава... и нынѣ...**, богородичен. **Нынѣ Ѿпѫщаеши..., трисвѧтое**, возглас, воскресниот тропар, **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, богородичен воскресен, според гласот на тропарот. Ако светиот нема тропар, **Слава... и нынѣ...**, богородичен воскресен според гласот што преовладува. Ѓаконот, излегувајќи од олтарот, застанува на амвонот и изговара: **Премѫдрость**, пејачите: **благослови**. Свештеникот, откако ќе ги отвори дверите: **Сый благословенъ...**, ѓаконот слегува од амвонот и низ јужната врата влегува во олтарот, читачот: **Оутверди Боже...**, свештеникот: **Пресвѧтаѧ Богородице...**, читачот: **Честнейшѫю...**, свештеникот: **Слава тебѣ Хрїсте Боже...**, читачот: **Слава и нынѣ...**, **Господи помилѫй** (трипати), **ѻтче благослови**. Свештеникот, стоејќи на светите двери со лице свртено кон запад го изговара отпустот според денот: **Хрїстос їстиннїй Богъ нашъ...**, споменувајќи го оној светител на кого е посветен храмот и светителот којшто се прославува. Ги затвора дверите и завесата, пејачите пеат многулетствие, т.е. **Спаси Хрїсте Боже...**, а потоа следува малото повечерие.

д) Мало повечерие

Свештеникот пред св. престол: **Благословенъ Богъ нашъ...**, **Слава тебѣ Боже нашъ...**, **Царю небесный...**, **трисвѧтое**, возглас, **Господи помилѫй** (12 пати), **Слава... и нынѣ...**, **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) со поклонувања и 50. псалм: **Помилѫй мѧ Боже...** Потоа псалмите 69: **Боже, въ помощь мою...** и 142: **Господи оуслыши молитвѫ мою...**, **Слава во вышних Богѫ...**, **Сподоби господи въ ноцъ сію...**, **Вѣрѫю...** и канонот на Богородица или на претпразненството, или канонот на светиот (а понекогаш се изостава и канонот на Богородица како во Сиропусната недела, ако имало бдение и во понеделник на Св. Дух). Не се пее никаков канон во Светлата недела, во деновите на Белата и на Месопусната недела, освен во белата среда и петок (но ако во тие денови се

случи Сретение, тогаш на повечерието се пее утрениот трипѣснецъ од тој ден); и во седмичните денови на св. Педесетница (почнувајќи од вечерта во понеделникот на Св. Дух, до Неделата на Сите Светии). Потоа Достойно... (на претпразненството на Божик и на Богојавление, спроти Велики Понеделник, Велики Четврток, Велики Петок, Велика Сабота и во понеделникот на св. Дух, наместо Достойно..., се пее ирмосот на 9. песна), трисвѧтое, тропар на светителот на денот и на храмот (подетално види во 18. глава, под 'г"); потоа овие: Боже отецъ нашихъ..., Йже во всемъ мїрѣ..., Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., Молитвами Господи... ако не е празник, ако пак е празник, само кондакот на празникот. Господи помилѹй (40 пати). Йже на всѧкое времѧ..., Господи помилѹй (трипати), Слава..., й нынѣ..., Честнѣйшѹю..., йменемъ господнимъ..., свештеникот: Молитвами свѧтыхъ ѻтецъ нашихъ..., читачот: Нескверна..., Й даждь намъ владыко..., и Преславна приснодѣво..., пејачите: Оу҃пованїе мое, отецъ..., свештеникот: Слава тебѣ Хрїсте Боже..., читачот: Слава... й нынѣ..., Господи помилѹй (трипати), благослови. Свештеникот пред дверите: мал отпуст и свртувајќи се со лицето кон дверите, ектенијата Помолимсѧ..., пејачите тивко: Господи помилѹй, на секој стих. Свештеникот завршува со зборовите: Молитвами свѧтыхъ отецъ нашихъ..., пејачите: Ѧминь.

ѓ) Големо повечерие

Благословенъ Богъ нашъ..., читачот: Слава тебѣ Боже..., Царю небесный..., трисвѧтое. По возгласот: Господи помилѹй (12 пати), Слава..., й нынѣ..., Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и (ако е првата недела од св. Четириесетница, 69. псалм: Боже въ помощь мою..., и се пее големиот канон), ако не е првата недела од постот, 4. псалм: Внегда призвати ми..., 6. псалм: Господи да не гаростїю..., 12. псалм: Доколѣ, господи..., Слава... й нынѣ..., аллилѹїа (трипати), Господи помилѹй (трипати), Слава... й нынѣ..., 24. псалм: Къ тебѣ, Господи..., 30. псалм: На тѧ, господи оу҃повахъ..., и 90. псалм: Живый въ помощи..., Слава... й нынѣ..., аллилѹїа (трипати), Господи помилѹй (трипати), Слава... й нынѣ... и пејачите од

десната певница: Съ нами Богъ..., тие од левата страна истото, потоа десната певница пее еден стих, а левата вториот стих со ред, а на крајот двете певници заедно завршуваат: Ѩкѡ съ нами Богъ... Тропар: Денъ прешедъ..., Слава..., Денъ прешедъ славословлю..., и нынѣ..., Денъ прешедъ пѣсословлю..., а двете певници заедно пеат: Безплотное естество... и останатото, Вѣрꙋю, и Пресвѧтаѧ владычице... (трипати), а останатото двапати. Трисвѧтое и овие тропари: (ако е празник, се пее тропарот на празникот) во понеделник и во среда навечер, гл. 2.: Просвѣти ѻчи мои..., Слава..., Застꙋпникъ дꙋши моеѧ..., и нынѣ..., богородичен: Ѩкѡ не имамы дерзновенїѧ..., во вторник и во четврток, гл. 8.: Невыдимыхъ врагъ..., и стихот, Слава..., Слезы ми даждъ..., и нынѣ..., богородичен: Непостыднꙋю Богородице..., Господи помилꙋй (40 пати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшꙋю..., именемъ господнимъ..., свештеникот: Молитвами сѧтыхъ отецъ..., и молитвата: Господи, господи..., Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 50. псалм: Помилꙋй мѧ Боже..., и 101. псалм: Господи, ѹслыши молитвꙋ мою..., Господи вседержителю..., трисвѧтое со три поклонувања и тропарите на гл. 6.: Помилꙋй насъ, господи..., Слава..., Господи помилꙋй, и нынѣ..., Милосердїѧ двери... (на големите празници, наместо тие тропари, се пее кондакот на празникот). Господи помилꙋй (40 пати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшꙋю..., именемъ господнимъ..., свештеникот: Молитвами сѧтыхъ отецъ... и молитвата: Владыко Боже ѻтче..., Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 69. псалм: Божѐ въ помощь мою..., псалм 142.: Господи ѹслыши молитвꙋ... и Слава во вышнихъ Богꙋ..., (на сеноќното бдение на големите празници, оттука започнува литијата) канон на редовниот светител или на Богородица, Достойно..., трисвѧтое и се пее на глас 6: Господи, силъ съ нами..., со стиховите (освен во петоците на Великата Четириесетница). Слава..., Господи, ѧще не быхомъ..., и нынѣ..., Многаѧ множества..., Всесвѧтаѧ Богородице..., Все ѹ̃пованїе мое..., Господи помилꙋй (40 пати) Йже на всѧкое времѧ..., Господи помилꙋй (трипати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшꙋю..., именемъ господнимъ... Свештеникот: Боже ѹ̃щедри ны... и метании со молитвата: Господи и владыко..., трисвѧтое со три поклонувања, по возгласот, Господи

помилꙋй (12 пати), и молитвата: Нескверная..., И даждь намъ..., Преславная приснодѣво..., и Оупованїе мое отецъ..., свештеникот стоејќи пред дверите, со лицето кон исток: Слава тебѣ Хрїсте Боже..., читачот: Слава... и нынѣ..., Господи помилꙋй (трипати), благослови. Свештеникот се свртува со лицето кон народот и ја чита молитвата: Владыко многомилостиве..., народот за време на читањето клекнува долу. По молитвата сите стануваат и свештеникот, свртен со лицето кон дверите, ја изговара ектенијата: Помолимся..., пејачите тивко: Господи помилꙋй, на секој стих, и свештеникот завршува со: Молитвами святыхъ ѻтецъ...

е) Сеноќно бдение спроти *недела*

Свештеникот става на себе епитрафил и фелон, ја отвора завесата и царските двери. Во левата рака зема запалена свеќа (ако има ѓакон, свеќата ја носи ѓаконот), а во десната кадилница и го покадува олтарот (види гл. 6., А), па излегува низ дверите на солеата и пред дверите, покадувајќи, вели: востаните (ако служи ѓакон, тој вели: востаните), потоа го покадува целиот храм (види понатаму гл. 6., А) и, враќајќи се од левата страна пред дверите, со кадилницата прави крст говорејќи: Господи, благослови; ги покадува иконите на Спасителот и на Богородица, на тронот и на архијерејскиот стол, влегува во олтарот и, стоејќи пред светиот престол, покадувајќи трипати, изговара: Слава святѣй..., читачот: Прїидите поклонимся... (трипати) и 103. псалм: Благослови дꙋше моя Господа... Свештеникот ги затвора дверите и, излегувајќи низ северната врата, само во епитрафил, застанува пред дверите и тивко ги чита светилничните молитви. Голема ектенија пред дверите. (Ако служи ѓакон, излегувајќи низ северната врата, застанува на амвонот и ја изговара Големата ектенија, а свештеникот низ јужната врата влегува во олтарот). Возглас и првата катизма: Блаженъ мꙋжъ..., 8. глас, првиот антифон, вториот и третиот се пеат на гласот од денот. По секој антифон мала ектенија. Возгласите се: по првиот антифон: Ꙗкѡ твоя держава..., по вториот: Ꙗкѡ благъ..., по третиот: Ꙗкѡ ты еси Богъ нашъ... По возгласот, пејачите пеат: Господи

воззвахъ..., 10 стихири со стиховите, почнувајќи со: Изведи изъ темницы..., свештеникот или ѓаконот тогаш го покадуваат целиот храм, стихирите се пеат вака: 3 воскресни на гласот што преовладува, 4 источни и 3 на светиот од Минејот. Слава..., на светиот, ако има, ако, пак, нема: Слава... и нынѣ..., богородичен според гласот што преовладува. Кога пејачите ќе запеат Слава..., свештеникот и ѓаконот ги отвораат царските двери, ѓаконот ја зема кадилницата и обиколуваат околу светиот престол, поклонувајќи се на секоја страна, како и пред жртвеникот, па излегуваат низ северната врата, напред ѓаконот, а по него свештеникот, на солеата кон дверите правејќи входъ. Свештеникот и ѓаконот ги наведнуваат главите, па по тивките зборови на ѓаконот: Господ҃и помолимсѧ, свештеникот ја кжува во себе молитвата: Вечеръ и зау́тра..., по молтвата се исправаат и ѓаконот, држејќи го со три прсти орарот и покажувајќи кон исток, тивко му вели на свештеникот: Благослови владыко сѧтый входъ, а свештеникот, благословувајќи кон исток, вели тивко: Благословенъ входъ сѧтыхъ..., ѓаконот го покадува архијерејскиот стол и свештеникот (според типикот, но, обично се покадуваат престолните икони, иконата на тронот на Богомајката, архијерејскиот стол, певниците и останатиот народ од местото каде што стои), застанува пред царските двери и кога пејачите ќе го завршат пеењето, кадејќи, изговара: Прем҃дрость, прости. Пејачите: Свѣте тихїй..., ѓаконот влегува во олтарот низ дверите и крстовидно го покадува светиот престол, а свештеникот, поклонувајќи се, исто така, влегува низ дверите во олтарот и застанува пред светиот престол. Ѓаконот, стоејќи на св. двери, изговара: вонмемъ. Свештеникот благословува: Миръ всѣмъ. Ѓаконот: Прем҃дрость, вонмемъ (кога нема ѓакон, сето тоа го изговара свештеникот). Пејачите *прокимен*от на денот 6. глас: Господь воцарисѧ..., со стиховите. (Ако се слави денот на некој светител, или на отците на 7. вселенски собор, 11 октомври или денот на отците на 6. вселенски собор 16 јули, или 318 отци во Никеја, во 7. недела по Пасха, се читаат паримии, ѓаконот стоејќи на дверите, вели: Прем҃дрость, читачот, на пример: Бытїѧ чтенїе, ѓаконот: Вонмемъ. и читачот чита. Така ги прочитува сите три паримии). Ѓаконот кога ќе излезе низ северната врата,

на амвонот ја говори ектенијата: **Рцемъ вси...**, по возгласот: **Сподоби господи...**, ѓаконот кога ќе слезе од амвонот пред дверите: **Исполнимъ вечернюю...**, свештеникот: **Їкѡ благъ...**, **Миръ всѣмъ.** Ѓаконот: **Главы нашѧ...**, пејачите: **Тебѣ господи** (подолго). Свештеникот молитвата тивко, па возгласот гласно: **Бѯди держава...**, пејачите ја пеат стихирата на храмот и на светиот на литијата, **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, богородичен. Ѓаконот ја зема кадилницата и со свештеникот го обиколува светиот престол и двајцата излегуваат низ северната врата, а оттаму, следени од свеќоносци, одат право во папертата (женската црква), свештеникот останува таму, а ѓаконот се враќа пред царските двери и ги покадува престолните икони, певниците, целиот храм и папертата. По завршувањето на стихирите, во папертата ја чита молитвата: **Спаси Боже люди твоѧ...**, пејачите: **Господи помилѹй** (40 пати) тивко, ѓаконот: **Єщѐ молимсѧ ѡ҃ благовѣрнѣмъ...**, пејачите: **Господи помилѹй** (30 пати); ѓаконот: **Єщѐ молимсѧ ѡ҃ блаженѣйшемъ...**, пејачите: **Господи помилѹй** (50 пати); ѓаконот: **Єщѐ молимсѧ ѡ҃ еже сохранитисѧ...**, пејачите: **Господи помилѹй** (трипати), молитвено, ѓаконот: **Єщѐ молимсѧ ѡ҃ еже ѹслышати...**, пејачите: **Господи помилѹй** (трипати) молитвено. Потоа свештеникот: **Ѹслыши ны, Боже...**, потоа: **а҆минь.** Свештеникот: **Миръ всѣмъ**, ѓаконот: **Глави вашѧ...**, пејачите: **Тебѣ господи**, и кога сите ќе ги приклонат главите[8], свештеникот ја чита молитвата: **Владыко многомилостиве...** По завршувањето на молитвата, воскресни стихири на стиховните со стиховите. **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, богородичен; а свештеникот и ѓаконот, следени од свеќоносците, се враќаат во храмот и застануваат пред масичката на која е петтолебницата. Кога пејачите ќе запеат: **Слава...**, ѓаконот ги отвора поклопците на чашите од петтолебницата во коишто има пченица, вино и масло. По стихирата, свештеникот: **Нынѣ ѿпѹщаеши...**, читачот: **трисвѧтое**, а по возгласот, тропар гл. 4. **Богородице дѣво...**, (трипати). Ако е светител кој има бдение: **Богородице дѣво...** (двапати) и тропарот на светителот (еднаш). Ѓаконот, земајќи благослов од свештеникот, покадува околу масичката трипати

[8] Кога се извршува литија на солеата, пред амвонот, тогаш свештеникот ја чита оваа молитва со лицето свртен кон запад.

крстовидно, потоа архијерејот и свештеникот и од предната страна масичката со петтолебницата (ако нема ѓакон, свештеникот покадува). По тропарот, ѓаконот: **Господ8 помолимсѧ**, а свештеникот молитвата: **Господи Їис8се ѣХрїсте...** (говорејќи го ова, зема еден од лебовите и со него ги прекрстува останатите лебови), потоа го остава лебот, а кога ќе рече: **Самъ благослови и̑ хлѣбы сїѧ, пшениц8, вїно и е̑лей...**, покажува посебно на секое со десната рака (т.е. сложувајќи ги прстите **имѧнословно**, ги покажува лебот, пченицата, виното и маслото) **и оу̑множи сїѧ̑ во свѧтѣй wбители сей** (во манастирот), **градѣ семъ** (во градот), **веси сей** (во селото), **всечестнмъ домѣ семъ** (во архијерејскиот дом) **и во всемъ мїрѣ твоемъ...** По **аминь**, пејачите: **Б8ди имѧ господне...** (трипати) и 33. псалм, обично само стихот: **Богатїй w̑бнищаша...**, и останатото, ѓаконот ја зема петтолебницата и застанува до свештеникот пред царските двери со лицето свртени кон запад, а свештеникот, благословувајќи го со десната рака народот: **Благословенїе господне...**, Свештеникот влегува во олтарот низ северната, а ѓаконот низ јужната врата, а читачот го чита шестопсалмието: **Слава во вышнихъ Бог8...** (трипати), **Господи оу̑стнѣ мои...** (двапати) и шестопсалмието; по третиот псалм: **Слава... и̑ нынѣ...**, **аллил8їѧ** (трипати) **Господи помил8и** (трипати), **Слава... и̑ нынѣ...**, **Господи Боже спасенїѧ...**, свештеникот облечен во епитрафил излегува низ северната врата, застанува пред царските двери и ги чита утринските молитви; по шестопсалмието, излегува и ѓаконот низ северната врата на амвонот и ја изговара големата ектенија, а свештеникот влегува низ јужната врата во олтарот (ако нема ѓакон, големата ектенија ја изговара свештеникот пред дверите). По возгласот, свештеникот (или ѓаконот) вели: **Богъ господь...**, и стиховите: **Исповѣдайтесѧ господеви...**, **Ѡбишедше w̑бидоша мѧ...**, **Не оумр8 но живъ б8д8...**, **Каменъ егоже не брегоша зиждц̑ій...**, Пејачите: **Богъ господь...** (четирипати) на гласот што преовладува и воскресниот тропар (двапати), **Слава...**, на светителот, **и̑ нынѣ...**, богородичен според гласот на тропарот на светиот, а воскресен богородичен се пее по првиот *седален* на **Слава...**, **и̑ нынѣ...** Ако светиот нема тропар, **Слава... и̑ нынѣ...**, богородичен на гласот што преовладува, потоа читачот: **Гос-**

поди помилѹй (трипати) Слава... и нынѣ... и катизмата. По неа, свештеникот во олтарот, или ѓаконот пред дверите: мала ектенија, по возгласот *седален* воскресен и припевот: Воскресни Господи... и вториот *седалеи*, Слава... и нынѣ..., богородичен; потоа катизмата и мала ектенија, по возгласот, вториот *седален*, со припевот: Исповѣмсѧ тебѣ Господи..., Слава... и нынѣ..., неговиот богородичен и се пеат непорочните на 5. глас и Ѧггелскїй соборъ... (ако светиот што се слави има *полиелеј*, се пее псалмот: Хвалите имѧ господне... и вториот: Исповѣдайтесѧ господеви..., свештеникот и ѓаконот при пеењето на стихот: Раздѣлшемѹ..., ги отвораат царските двери и излегувајќи низ нив, ја носат празничната икона, а ѓаконот, носејќи свеќа, на средина на црквата и овде, на поставениот аналој, ја оставаат иконата и застануваат пред неа, држејќи свеќа во раката. Кога ќе се заврши псалмот, обично свештеникот го пее величанието на празникот, потоа пејачите избраниот псалм, без Слава... и нынѣ..., но веднаш: Ѧггелскїй соборъ...; за време на пеењето свештеникот ја покадува иконата на аналојот крстовидно, потоа целиот олтар храмот и папертата, и кога ќе се врати назад, ги покадува дверите, иконата на Спасителот и на Богородица и иконата на аналојот Мала ектенија, *ипакој* на гласот (или *седален* по *полиелејот*), *степените* на гласот. По нив, ѓаконот од олтарот: Вонмемъ, премѹдрость и пејачите *прокимен*от на гласот (трипати); ѓаконот: Господѹ помолимсѧ. Свештеникот: Ѩкѡ свѧтъ еси..., пејачите: аминь и: Всѧкое дыханїе..., и стих. Ѓаконот: Й ѡ сподобитисѧ намъ..., пејачите: Господи помилѹй (трипати) молитвено, ѓаконот: Премѹдрость, прости, ѹслышимъ..., свештеникот: Миръ всѣмъ. Пејачите: И дѹхови твоемѹ; свештеникот: ☩ (имѧрекъ) свѧтагѡ Евангелїа чтение; пејачите: Слава тебѣ господи..., ѓаконот: Вонмемъ и свештеникот го чита редовното воскресно евангелие. По евангелието, пејачите: Слава тебѣ господи..., потоа се чита: Воскресенїе Хрїстово..., и 50. псалм. Додека се чита псалмот, свештеникот го изнесува св. евангелие и го остава на аналојот за целивање. (Ако имало *величание*, го поставува евангелието на аналојот до празничната икона од десната страна и го целива евангелието, ако е овде иконата, прво го целива евангелието, а потоа иконата, прво свештеникот и ѓаконот, а потоа оста-

натиот народ, сите двајца по двајца). Пејачите: Слава... Молитвами апостолwвъ... и нынѣ... Молитвами Богородицы... и: Помилѹй мѧ Боже..., па воскресната стихира 6. глас: Воскресъ Іисѹсъ ѿ гроба..., ѓаконот на вообичаеното место молитвата: Спаси Боже люди твоѧ... Пејачите: Господи помилѹй (12 пати), свештеникот возглас и се затвораат дверите. Пејачите воскресниот канон со ирмосот на 4 и крстовоскресен на 3, на Богородица 3 и од Минејот на 4; кон првиот тропар припевот: Слава господи сѵтомѹ воскресенїю твоемѹ и припевите на воскресните песни запишани во *Ирмологијата. Катавасија* според уставот. По 3. песна, мала ектенија, потоа кондак и *седален* на светиот од Минејот. По 6. песна, мала ектенија, воскресниот кондак, икосот и пролого ѓ. По 8. песна, ѓаконот го покадува св. престол и извикнува: Богородицѹ и матерь свѣта въ пѣснехъ возвеличимъ. Пејачите 9. песна: Величитъ дѹша моѧ господа... и Честнейшѹю Херѹвїмъ... Свештеникот или ѓаконот го покадуваат св. олтар и целата црква. По 9. песна, кога ќе се врати назад, ѓаконот ја предава кадилницата и излегува низ северната врата, пред царските двери ја говори малата ектенија, а по возгласот, ѓаконот: Сѵтъ господь Богъ нашъ..., и пејачите Сѵтъ господь Богъ нашъ..., на гласот што преовладува (трипати) со стиховите: 1) Йкw сѵтъ господь Богъ нашъ..., 2) Й надъ всѣми людми Богъ нашъ... и воскресниот светилен, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен воскресен. На *хвалите*: Всѧкое дыханїе..., на гласот на денот, на 8, воскресни стихири, од Октоихот 4 и источни 4, со стиховите (или воскресни 4 и на светиот 4). Слава..., евангелска стихира што е според редот, и нынѣ..., богородичен: Преблагословенна ѣси...; *големо славословие* и воскресниот тропар, според гласот парен или непарен, а ѓаконот кога ќе излезе низ северната врата, ектенијата: Помилѹй насъ Боже..., на амвонот (или свештеникот во олтарот). По возгласот, ѓаконот слегува од амвонот, застанува пред дверите и: Йсполнимъ ѹтренюю... до крајот. Ѓаконот: Премѹдрость, свештеникот ги отвора дверите, пејачите: благослови, свештеникот: Сый благословенъ... Ѓаконот влегува низ јужната врата во олтарот. Ѹтверди Боже..., свештеникот: Пресѵтаѧ Богородице спаси насъ, читачот: Честнѣйшѹю..., Слава тебѣ Хрїсте Боже..., читачот: Слава... и нынѣ..., Господи по-

милѕй (трипати), Благослови. Свештеникот, стоејќи на дверите, свртен со лицето кон народот, неделниот отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ..., пејачите: многулетствие, свештеникот поклонувајќи се, ги затвора дверите и завесата. Потоа, првиот час.

На *првиот час*, воскресниот тропар, Слава..., на светиот, ако има, ако нема: Слава... и нынѣ..., богородичен од часовите. По отче нашъ..., воскресен кондак.

На *литургијата блажени* од Осмогласникот на 8. Ако на светиот му се посветени *блажени*, тогаш воскресните на 6 и на светиот 3. песна на 4. По входот, воскресниот тропар, на храмот и на светиот, дневниот, ако има: воскресен кондак и на храмот, Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на храмот на Богородица. Ако нема, и нынѣ..., кондак: Предстательство хрїстїанъ... (тропарот и кондакот на храмот на Христос не се пеат во недела на литургија преку целата година затоа што преовладува воскресното). *Прокимен*, апостол и редовно евангелие и на светиот, ако има. *Причастен*: Хвалите Господа съ небесъ... и на светиот, ако има.

ж) Празнично бдение вон *недела*

На ова бдение, во почетокот, ѓаконот и свештеникот го прават сето она што е наведено во сеноќното бдение спроти недела.

На *вечерната*, по големата ектенија, Блаженъ мѕжъ... На Господи воззвахъ..., стихири на 8, на празникот. Слава..., на празникот, и нынѣ... богородичен. Вход, Свѣте тихїи... *Прокимен* на денот и 3 паримии на празникот. По ектенијата на *литијата*, стихири на празникот или, ако нема на празникот, на храмот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен (ако е празникот Господов или Богородичен), Слава... и нынѣ..., на празникот и молитвата: Спаси Боже люди твоѧ... На *стиховните:* стихири на светиот или на празникот со припевите, Слава..., на светиот и нынѣ..., богородичен (или Слава... и нынѣ..., на празникот). На благословенїи хлѣбовъ..., тропар на светиот (двапати) и Богородице

дѣво... (еднаш). (Ако е празникот Христов или на Богородица, тропар на празникот – трипати).

На *утрената* на Богъ господъ..., тропар на светиот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен воскресен според гласот на тропарот. (Ако е Христов или Богородичен празник, тропар на празникот, – трипати). Катизми, *седални* на светиот или на празникот, потоа се прави сето она што е речено на сеноќното бдение под „ж“. По возгласот, пејачите пеат *седален* по *полиелејот* на светиот или на празникот, потоа степени 4 глас. *Прокимен* на празникот, Всѧкое дыханїе..., 4. глас, евангелие на празникот и 50. псалм. – Слава..., Молитвами (имѧрекъ) милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., (На Божик, на Богојавление и на Преображение: Всѧческаѧ днесь..., на Цветници: Днесь Хрїстосъ..., а на Воведение: Днесь храмъ...). Помилѹй мѧ Боже... и стихирата на празникот. Молитвата: Спаси Боже люди твоѧ..., по возгласот, канони и катавасија според типикот. По 3. песна, ектенија, *седален* на празникот, Слава... и нынѣ..., на празникот или богородичен. По 6. песна, ектенија и кондак на светиот или на празникот и икос. На 9. песна, ако е празникот Христов или Богородичен, не се́пее: Честнѣйшѹю..., туку припевите на празникот и ирмосот, ако е на светител, ѓаконот вели: Богородицѹ и матерь свѣта..., и пејачите: Величитъ дѹша моѧ..., Честнѣйшѹю..., и ѓаконот или свештеникот ги покадува олтарот и целата црква. По 9. песна, мала ектенија, по возгласот: светилен на светиот или на празникот, Слава... и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири 4, на светиот или на празникот. Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен или Слава... и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие* и тропар на светиот (еднаш), Слава... и нынѣ..., богородичен воскресен според гласот на тропарот; ако е Христов или Богородичен празникот, тропарот на празникот (еднаш). Ектении и останатото како што е наведено во сеноќното бдение. Празничен отпуст или: Хрїстосъ истинный Богъ нашъ...

По 3. песна, обично свештеникот излегува од олтарот на средина на црквата, застанува пред аналојот на којшто стои

иконата, се поклонува, се прекрстува двапати, ја целива иконата и се помазува себеси на челото со помазувалката натопена во маслото што е благословено на бдението, правејќи крст на челото, се прекрстува и се поклонува уште еднаш пред иконата и застанува од десната страна до аналојот. Потоа доаѓа народот, сите, двајца по двајца, поклонувајќи се и целивајќи ја иконата, а свештеникот го помажува секого на челото, правејќи крст со помазувалката и велејќи: **Во имѧ̀ ѻ̑тца, и сына, и сѵ̑таго Дѫха**, со одговор: **а̑минь**. Во недела, кога покрај иконата стои и евангелието (десно од иконата), прво се целива евангелието, па иконата и потоа се прави елеопомазувањето.

ГЛАВА ДЕВЕТТА

УТРЕНА

а) Секојдневна полноќница

Благословенъ Богъ нашъ..., читачот: **Слава тебѣ Боже...**, **Царю небесный...**, и **трисвѧтое** (со три поклонувања во св. Четириесетница). По возгласот, **Господи помилѹй** (12 пати). **Слава... и нынѣ...**, **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) со 3 поклонувања и 50. псалм, потоа 17. катизма. (во Великиот пост по секоја: **Слава...**, се прават 3 поклонувања; **Вѣрѹю...**, **трисвѧтое**, 3 поклонувања, а по возгласот: тропар гл. 8.: **Се женихъ грѧдетъ...**, **Слава...**, **День ѻ̑нъ...**, **и нынѣ...**, богородичен: **Тебе неѡборимѹю...**, **Господи помилѹй** (40 пати), **Иже на всѧкое время...**, **Господи помилѹй** (трипати). **Слава... и нынѣ...**, **Честнейшѹю...**, **и̑менемъ господнимъ...** Свештеникот: **Боже ѹ̑̆щедри ны...** (и, ако е **а̑ллилѹ́їа**, 3 метании и молитвата: **Господи и̑ владыко...** и поклонување; **Дѫхъ же цѣломѹдрїѧ...**, поклонување; **Ей господи, царю...**, поклонување и 12 мали поклонувања, говорејќи на секое поклонување: **Боже очисти мѧ грѣшнаго**; и пак молитвата: **Господи и̑ владыко...**, со едно метание и молитвата: **Владыко Боже отче...**), ако нема **ллилѹ́їа**, се изоставува молитвата: **Господи и̑ владыко...**, и поклонувањата и се говори само: **Владыко**

Боже ѻтче... и оние молитви што се кажуваат од 22 септември до Цветници: Господи вседержителю Боже силъ..., потоа свештеникот ги подига рацете говорејќи: Тѧ благословимъ..., и Прїидите поклонимсѧ..., (трипати), со 3 поклонувања и псалмите: Возведохъ очи мои..., Се нынѣ благословите..., Слава... и нынѣ..., трисвѧтое, со 3 поклонувања, по возгласот тропарите, 2 гл.: Помѧни Господи..., Глѳбиною мѳдрости..., Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., богородичен: Блажимъ тѧ..., Господи помилѹй (12 пати), Помѧни Господи..., Преславнаѧ приснодѣво..., Оу҃пованїе мое ѻтецъ..., Слава... и нынѣ..., Господи помилѹй (трипати), благослови, Отпуст: Хрїстосъ їстинный..., свештеникот: Помолимсѧ..., пејачите: Господи помилѹй, често. Свештеникот: Молитвами свѧтыхъ Отецъ нашихъ... Ѧминъ.

б) Саботна полноќница

Благословенъ Богъ нашъ..., Слава тебѣ Боже..., Царю небесный..., трисвѧтое, Господи помилѹй (12 пати), Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 50. псалм, 9. катизма и Вѣрѹю..., трисвѧтое, и тропарите 2 гл.: Несозданое Ѕстество..., Слава..., Вышнїѧ силы..., и нынѣ..., Ѿ ѻдра и сна..., Господи помилѹй (40 пати), Иже на всѧкое времѧ..., Господи помилѹй (трипати), Слава... и нынѣ... Честнѣйшѹю..., Именемъ господнимъ... Свештеникот: Боже оу҃щедри ны..., Владыко Боже ѻтче... и молитвата, Величаѧ величаю тѧ..., Прїидите поклонимсѧ... (трипати), Возведохъ ѻчи мои..., Се нынѣ благословите..., Слава... и нынѣ..., трисвѧтое, и тропарите: Помѧни господи..., Глѳбиною мѳдрости..., Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., Блажимъ тѧ..., и останатото како кај секојдневната полноќница.

в) Неделна полноќница

Благословенъ Богъ нашъ..., Слава тебѣ Боже..., Царю небесный..., трисвѧтое..., Господи помилѹй (12 пати), Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 50. псалм, и веднаш троичниот канон според гласот што преовладува, и по него: Достойно..., и останатите тропари. Потоа трисвѧтое, возглас, *ипакој* според гласот. Господи помилѹй (40 пати), Слава... и нынѣ... Честнѣйшѹю..., возглас:

Боже оу҆щедри ны... и пред дверите, свртен со лицето кон народот, ја чита оваа молитва: Всемогꙋщаѧ, и҆ животворѧщаѧ..., и мал отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ... и, свртувајќи се со лицето кон дверите, изговара: Помолимсѧ..., пејачите тивко Господи помилꙋй, додека свештеникот не заврши со зборовите: Молитвами свѧтыхъ Отецъ нашихъ...

г) Секојдневна утрена

По завршената полноќница, свештеникот влегува во олтарот, ја отвора завесата, ја зема кадилницата во десната рака и, покадувајќи со неа пред светиот престол, изговара: Благословенъ Богъ нашъ..., го покадува светиот престол крстовидно, целиот олтар и целиот храм. Читачот: Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и го чита 19. псалм: Оу҆слышитъ тѧ господь..., и 20. псалм: Господи силою твоею..., Слава... и҆ нынѣ..., трисвѧтое. Тропарите: Спаси господи люди твѡѧ..., Слава..., Вознесыйсѧ на крестъ..., и҆ нынѣ..., Предстательство страшное... Свештеникот, кога ќе влезе во олтарот и стоејќи пред светиот престол, изговара: Помилꙋй насъ, Боже..., Єще молимсѧ ѡ҆ благовѣрнѣмъ и Хрїстолюбивѣмъ..., Єще молимсѧ ѡ҆ блаженѣйшемъ..., Єще молимсѧ за всю братїю..., Ꙗкѡ милостивъ..., пејачите: Аминь. Именемъ господнимъ..., свештеникот, стоејќи пред светиот престол и покадувајќи го, изговара: Слава свѧтѣй..., читачот: Слава во вышнихъ Богꙋ..., (трипати), и: Господи оу҆стнѣ мои... (двапати) и шестопсалмието. По првите три псалми, Слава... и҆ нынѣ..., а҆ллилꙋїа (трипати) и Господи помилꙋй (трипати), Слава... и҆ нынѣ..., Господи Боже спасенїѧ моегѡ... и другите два псалми. Кога читачот ќе ги заврши првите три псалми, свештеникот излегува низ северната врата во епитрафил и пред дверите ги чита утринските молитви. По шестопсалмието, голема ектенија. По возгласот, свештеникот: Богъ господъ..., со стиховите: Исповѣдайтесѧ Господеви..., Ѡбишедше, ѡ҆бидоша мѧ..., Не оумрꙋ, но живъ бꙋдꙋ..., и Камень єгоже..., и пејачите пеат Богъ господъ..., (четирипати) според гласот на тропарот на светиот, потоа тропарот на светиот од Минејот (двапати), Слава... и҆ нынѣ..., богородичен според гласот на тропарот. Ако има двајца светии, се пее првиот тропар на светиот (двапа-

ти), Слава..., тропарот на вториот светител, и нынѣ..., богородичен според гласот на тропарот на вториот светител или крстобогородичен (2 септ. Типик).

Овие богородични секогаш се пеат според гласот на тропарот на светиот, но секогаш не се пеат едни и исти. Така, кога во седмичните денови, освен во сабота, ќе се случи светител што има бдение, или полиелеј, или големо славословие, тогаш се пее богородичен, во среда или во петок – крстобогородичен, од оние што се нарекуваат „Богородични и крестобогородични Ѡпѕстителніи“. Кога во седмични денови се пее служба на светител којшто има бдение, полиелеј или големо славословие, секогаш се пее богородичен воскресен според гласот на тропарот на светиот. Во сабота на и нынѣ..., секогаш се пее богородичен воскресен, и тоа: ако во сабота се случи светител кој нема бдение или полиелеј, се пее првиот воскресен богородичен според гласот на тропарот на светиот, а ако во сабота се случи светител кој има бдение, полиелеј или големо славословие, се пее богородичниот на гласот што преовладува. Во претпразненство и во попразненство не се пее богородичен туку тропарот на претпразненството или на попразненството. Ако светиот нема тропар, тогаш се пее тропарот на претпразненството или на попразненството (трипати). Читачот: Господи помилѹй (трипати), Слава..., а оној што ќе ја чита катизмата, и нынѣ..., богородичен (по првата и втората катизма, свѣштеникот секој ден не изговара мала ектенија туку само во сабота и во недела, на светител со големо славословие и на претпразненство или на попразненство). По богородичниот, читачот: Господи помилѹй (трипати), Слава ѻтцѹ и сномѹ и свѧтомѹ дѹхѹ, и оној што ќе ја чита втората катизма, и нынѣ и присно..., и ја чита и втората катизма. По неа, вториот *седален* од Октоихот, потоа Господи помилѹй (трипати), Слава... и нынѣ... и 50. псалм, песните: Господеви поемъ..., со 12 стиха, освен Слава... и нынѣ..., и се пеат 3 канони: од Октоихот 2, првиот со ирмос на 6 и вториот без ирмос на 4, од Минејот на светиот на 4, сите да станат 14; така се пее и 3. песна и се завршува со ирмосот на 3. песна од Минејот; по 3. песна, мала ектенија и *седален* од Минејот, Слава... и нынѣ..., богородичен. (Во среда и во петок, крстобогородичен). По 6. песна, ирмос, ектенија и кондак на светиот и икос, ако има, а ако нема,

маченичен на гласот од Октоихот и пролог. По 8. песна, на која се пее: **Хвалимъ, благословимъ...**, свештеникот, кадејќи го св. престол, гласно изговара: **Богородицѫ й матерь свѣта...** и го покадува олтарот и целиот храм, а пејачите 9. песна: **Величитъ дѫша моѧ господа...** и **Честнѣйшѫю...**; по 9. песна, се пее ирмосот од Минејот и потоа: **Достойно...**, мала ектенија во олтарот. Светилен на денот, **Слава...**, на светиот, ако има, ако нема, **Слава... й нынѣ...**, богородичен или крстобогородичен. Читачот: **Хвалите господа...**, **Воспойте господеви...** и **Хвалите Бога...** Ако светиот има стихири на *хвалите:* ги пеат и тие 3 псалми обете певници. По **Слава... й нынѣ...**, ако има големо славословие, се пее: **Слава тебѣ показавшемѫ намъ свѣтъ...**, тропарот и ектениите: **Помилѹй мѧ Боже...**, и **Исполнимъ ѹтренюю...**, и останатото. Ако нема големо славословие, по стихирите на *хвалите:* се чита: **Слава тебѣ показавшемѫ...**, а ако нема ни стихири на *хвалите*: се чита: **Тебѣ слава подобатъ...** со 3 поклонувања и **Сподоби господи...** Свештеникот: **Исполнимъ ѹтренюю...**, по возгласот, *стиховните стихири* од Октоихот на гласот што преовладува со обичните припеви: 1. **Йсполнихомсѧ завтра...**, и 2. **Й бѫди свѣтлость...**, **Слава... й нынѣ...**, богородичен или крстобогордичен. **Благо есть...** и **трисвѧтое**, по возгласот, тропар на светиот, **Слава... й нынѣ...**, богородичен или крстобогородичен од помалите, пред кои стои: „**въ конецъ ѹтрени**“, ектенијата: **Помилѹй мѧ Боже...** Свештеникот: **Премѫдрость**, пејачите: **благослови**, свештеникот: **Сый благословенъ...**, **Оу҃тверди Боже...** и првиот час, бидејќи кога не се пее големо славословие, тогаш не се кажува отпуст, туку веднаш првиот час.

д) Секојдневна утрена кога се пее: Аллилѹїа или во св. Четириесетница

Благословенъ Богъ нашъ..., се покадува престолот, олтарот и целиот храм. Читачот: **трисвѧтое, Господи помилѹй** (12 пати), **Слава... й нынѣ...**, **Прїидите поклонимсѧ...**, (трипати), и 19. и 20. псалм, како и сето она до **Богъ господъ...**, како на секојдневната утрена под „г“. По големата ектенија, свештеникот: **аллилѹїа**, со стиховите: 1). **Ѿ ноцѣи ѹтреннюетъ...**, 2). **Правдѣ навчитесѧ...**, 3). **Зависть прїиметъ...**, 4). **Приложи имъ зла...**, а пејачите: **Аллилѹїа** (4

пати) и троичните според гласот што преовладува од Октоихот. (Во сабота, кога се пее служба на мртвите, се пее: **аллил8їа** (трипати), со стиховите: 1). **Блажени їа҃же и҆збралъ...**, 2). **Памѧть и҆хъ въ родъ...**, 3). **Д8шы и҆хъ въ благихъ...**, и зау҆покоените тропари гл. 2.: **А҆постоли м8ченицы...** (двапати), **Слава...**, **Помѧни господи...**, **и҆ нынѣ...**, богородичен: **Мати сѧтаѧ...** и во Месопусната сабота, и спроти Духови: **Гл8биною м8дрости...** Потоа читачот: **Господи помил8й** (трипати), **Слава... и҆ нынѣ...** и катизмата и сѐ како што е кај секојдневната утрена до светилниот; во св. Четириесетница, по 50. псалм, свештеникот ја кажува молитвата: **Спаси Боже...** и по возгласот се пее: **Господеви поемъ...**). Потоа се пеат светилните троични според гласот и сѐ како што е напред кажано до **трисѧтое**. Тропарот: **Въ храмѣ стомѥ...**, **Господи помил8й** (40 пати), **Слава... и҆ нынѣ...**, **Честнѣйш8ю...**, **и҆менемъ господнимъ...**, свештеникот: **Сый благословенъ...**, **Небесный царю...** и 3 метании со молитвата: **Господи и҆ владыко...** и останатите 12, говорејќи во себе: **Боже ѡ҆чисти мѧ грѣшнагѡ** и пак молитвата: **Господи и҆ владыко...** и метании, **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати), 3 поклонувања и првиот час.

е) Неделна утрена

Благословенъ Богъ нашъ..., читачот: **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) и 19. и 20. псалм. Додека тој го чита тоа, свештеникот ги покадува св. престол, олтарот и целиот храм. Читачот: **трисѧтое**, без поклонувања (треба да внимаваат и свештеникот и читачот, свештеникот кога го изговара возгласот: **Ѩкѡ твое є҆сть царство...**, треба да биде на средина на храмот). По тропарите, свештеникот влегува во олтарот низ јужната врата и кажува мала ектенија: **Помил8й мѧ Боже...**, стоејќи со кадилницата пред св. престол. По возгласот: **аминь**, **и҆менемъ господнимъ...** и свештеникот, правејќи со кадилницата крст пред св. престол, изговара: **Слава сѧтѣй...** Читачот: **Слава во вышнихъ Бог8...** (трипати), **Господи ѻ҆ѹстнѣ мои...** (двапати) и шестопсалмието, а свештеникот, откако ќе ја предаде кадилницата, излегува во епитрафил низ северната врата пред светите двери, ги чита утринските молитви и сѐ останато како на секојдневната утрена. На **Богъ господъ...**, што се пее според тропарот на гласот што

преовладува, пејачите го пеат воскресниот тропар (двапати), Слава..., на светиот, ако има, ако нема, Слава... и҆ нынѣ..., богородичен на гласот што преовладува, ако светиот има тропар: и҆ нынѣ..., богородичен според гласот на светиот, а богородичниот според гласот што преовладува доаѓа на Слава..., по првата катизма на *седалните*. Ако има двајца светии со свои тропари, се пее воскресниот тропар (еднаш), тропарот на првиот светител (еднаш), Слава..., тропарот на вториот светител, и҆ нынѣ..., богородичен според гласот на тропарот на вториот светител. Катизма и мала ектенија; воскресни *седални* и нивниот богородичен; катизма, мала ектенија и вторите воскресни *седални* и нивниот богородичен. Непорочните (17. катизма) и Аггелскїй соборъ..., свештеникот го покадува целиот храм, *ипакој* на гласот и мала ектенија. Степените на гласот, ѓаконот, ако него го нема, свештеникот: Вонмемъ, премꙋдрость, пејачите, *прокименот* на гласот (трипати), ѓаконот: Господꙋ помолимсѧ. Свештеникот: Ꙗкѡ свѧтъ е҆си..., Аминь, Всѧкое дыханїе..., ѓаконот: И҆ ѡ҆ сподобитисѧ..., Премꙋдрость прости..., свештеникот: Миръ всѣмъ, и откако ќе ги отвори дверите: Ѿ (и҆мѧрекъ) свѧтагѡ Єваггелїа, чтенїе, пејачите: Слава тебѣ господи..., и свештеникот го чита редовното, воскресно евангелие. Потоа се кажува: Воскресенїе Хрїстово..., и 50. псалм. Свештеникот го изнесува евангелието на средина на црквата и го остава на аналој, самиот го целива а по него и останатиот народ и низ дверите се враќа во олтарот. Пејачите: Слава..., Молитвами апостолѡвъ милостиве..., и҆ нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помилꙋй мѧ Боже..., и воскресната стихира 6 глас: Воскресъ Іисꙋсъ Ѿ гроба..., и молитвата: Спаси Боже люди твѡѧ..., по возгласот, пејачите воскресниот канон со ирмосите на 4, и крстовоскресен на 3, и на Богородица на 3, и од Минејот на 4; кон првиот тропар се додава припевот: Слава господи свѧтомꙋ воскресенїю твоемꙋ. Потоа припев на воскресните песни (напишан во Ирмологијата). По 3. песна, ѓаконот мала ектенија, а свештеникот во олтарот возглас. Кондак и *седален* од Минејот на светителот. По 6. песна, мала ектенија и возглас, воскресниот кондак, икосот и пролог. По 8. песна, се пее Хвалимъ благословимъ... и ирмосот на 8. песна. Ѓаконот: Богородицꙋ и҆ матерь свѣта..., а пејачите 9. песна: Величитъ дꙋша моѧ господа... (свештеникот или ѓаконот го покадува олтарот и целата црква) и

Честнѣйшꙋю... По 9. песна, мала ектенија. Свѧтъ господь Богъ нашъ, го изговара свештеникот или ѓаконот со стиховите: 1. Ꙗкѡ свѧтъ господь Богъ нашъ..., 2. Надъ всѣми людми Богъ нашъ..., пејачите Свѧтъ господь Богъ нашъ на гласот што преовладува и воскресен светилен. Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., богородичен воскресен. На *хвалите*, Всѧкое дыханїе... на гласот од денот, 8 стихови: воскресни 4 и источни 4, со припевите: 1. Воскресни господи Боже мой..., 2. Исповѣмсѧ тебѣ господи..., Слава..., редовната евангелска стихира, и нынѣ..., богородичен: Превлагословенна ѣси... *Големо славословие* и воскресниот тропар еден од двата 1. или 2. глас, ѓаконот или свештеникот ектенијата: Помилꙋй мѧ Боже..., и сѐ останато како на сеноќното бдение.

ГЛАВА ДЕСЕТТА

ЧАСОВИ

Има **секојдневни, великопосни** и **царски** часови. Некои се без псалми и имаат само црковни песни и се викаат „пасхални часови“.

Великопосните часови се разликуваат од секојдневните по тоа што: 1) 3., 6. и деветтиот час обично се прават заедно; 2) затоа што на нив се читаат катизми; 3) затоа што на шестиот час се чита паримија; 4) затоа што се пеат тропарите и кондаците на секој час, а не на светиот и 5) затоа што на нив се прават големи метании.

Царските часови се посебни: 1) затоа што првиот, третиот, шестиот и деветтиот час секогаш се прават заедно (освен кога Благовештение ќе се случи на Велики Петок, првиот час се прави со утрената); 2) затоа што на секој час се чита паримија, апостол и евангелие, и трите посебни тропари, по двапати на секој час, и 3) затоа што на секој час се читаат посебни псалми.

Царските часови се прават на 24 декември, на 5 јануари и на Велики Петок, а **пасхалните** на Воскресение и во текот на целата Светла недела.

а) Први час

Првиот час, обично, се поврзува со утрената, освен на Велики Петок, на навечерието на Божик и на Богојавление, почнувајќи со **Прїидите поклонимсѧ**[9]..., (трипати) и 3 псалми: **Глаголы моѧ...**, **Господи прибѣжище...** и **Милость ѝ сѵдъ...**, **Слава... ѝ нынѣ...**, **аллилѵїа** (трипати), **Господи помилѵй** (трипати), и, ако се пеело: **Богъ господъ...**, се кажува: **Слава...**, тропарот на денот, **ѝ нынѣ...**, **Что тѧ наречемъ...** Ако ли имало **аллилѵїа**, тропарот на 6. глас: **Завтра оуслыши гласъ мой...**, со стиховите, **Слава... ѝ нынѣ...**, богородичен: **Что тѧ наречемъ...**, **Стѡпы моѧ направи...**, и останатото; **трисвѧтое**, ако не е Четириесетница, кондак на светиот или на празникот; ако е Четириесетница, или ако нема кондак, во понеделник, во вторник и во четврток се кажува овој богородичен: **Преславнѵю божїю матерь...**,; во среда и во петок: **Скорѡ предвари...**, во сабота: **Їкѡ начатки...**, **Господи помилѵй** (40 пати). **Иже на всѧкое время...**, **Господи помилѵй** (трипати), **Слава... ѝ нынѣ...**, **Честнѣйшѵю...**, **ѝменемъ господнимъ...**, возглас: **Боже оуѱерди ны...**, и ако е Четириесетница, три големи метании со молитвата: **Господи ѝ владыко...**, и други 12 мали поклонувања и 1 голема метанија, сѐ на сѐ 16; потоа: **трисвѧтое**, **Господи помилѵй** (12 пати), и молитвата: **Хрїсте свѣте їстиный... Возбранной воеводѣ...** и отпуст без многулетствие.

б) Трети час

Благословенъ Богъ нашъ..., **Слава тебѣ Боже...**, **Царю небесный...**, **трисвѧтое. Господи помилѵй** (12 пати), **Слава... ѝ нынѣ...**, **Прїидите поклонимсѧ**[10] (трипати) и 16. псалм: **Оуслыши Господи...**, 24. псалм: **Къ тебѣ господи...** и 50. псалм. **Слава... ѝ нынѣ...**, **Аллилѵїа** (трипати), **Господи помилѵй** (трипати) и ако се пеело: **Богъ**

---

[9] Од Томина недела до Вознесение: **Хрїстосъ воскресе...** (трипати).

[10] Од Томина недела до Вознесение: **Хрїстосъ воскресе...** (трипати).

господъ, се кажува Слава..., тропар на денот и нынѣ..., Богородице ты еси лоза..., а ако се пеело: Аллилѹїа, тропар 6. глас: Господи иже пресвѧтаго..., со стиховите (трипати), и поклонувања 3, Слава... и нынѣ..., богородичен: Богородице ты еси лоза..., Господь Богъ благословенъ..., трисвѧтое, кондак на денот на светителот или на празникот. Ако е пост, тропар 8. глас: Благословенъ ѣси Хрїсте Боже нашъ..., Слава..., Скорое и извѣстное..., и нынѣ..., Надежда и Предстательство..., Господи помилѹй (40 пати), и: Иже на всѧкое врема..., Господи помилѹй (трипати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшѹю..., именемъ господнимъ... Свештеникот: Молитвами сѧтыхъ ѻтецъ нашихъ..., а ако е Четириесетница, поклонувања и: Владыко Боже ѻтче...

в) Шести час

Прїидите поклонимсѧ...[11] (трипати) и 53. псалм: Боже во имѧ твое..., 54. псалм: Внѹши Боже... и 90. псалм: Живый въ помощи..., Слава... и нынѣ..., Аллилѹїа (трипати), Господи помилѹй (трипати) и, ако се пеело: Богъ господъ..., се кажува Слава..., тропар на денот, ако се пеело: Аллилѹїа, тропар 2. глас: Иже въ шестый день..., со стиховите 1. и 2. Слава... и нынѣ..., богородичен: Ѩкѡ не имамы..., Скорѡ да предварѧтъ..., трисвѧтое, кондак на светителот на денот. Ако е пост, тропарите 2. глас: Спасенїе содѣлалъ ѣси..., Слава..., Пречистомѹ ѡбразѹ..., и нынѣ..., Милосердїѧ сѹщи... што се кажуваат во понеделник, во вторник и во четврток; а во среда и во петок, наместо Милосердиѧ сѹщи..., се кажува: крстобогородичен 2. глас: Препрославленна ѣси..., Господи помилѹй (40 пати), и Иже на всѧкое врема..., Господи помилѹй (трипати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшѹю..., именемъ господнимъ..., свештеникот: Молитвами сѧтыхъ ѻтецъ... и ако е пост, поклонувања и молитвата: Боже и Господи силъ... Ако се пеело: Богъ господь..., овде се кажу-

[11] Од Томина недела до Вознесение: Хрїстосъ воскресе... (трипати).

ва изобразителната, ако се пеело: Аллил8їа, таа се кажува по деветтиот час, а деветтиот час започнува по шестиот час со: трисвѧтое, Господи помил8й 12, Слава... и нынѣ..., Прїидите поклонимсѧ... (трипати), псалмите и останатото.

г) Изобразителна

Благослови д8ше..., Слава... и нынѣ..., Благослови д8ше..., Слава..., Хвали д8ше... и нынѣ..., Єдинородный сыне... Во големиот пост не се кажуваат изобразителни псалми, но по молитвата на деветтиот час: Владыко Господи..., пејачите: Помѧни насъ господи..., 8. глас и веднаш: Блажени нищїй д8хомъ... По стиховите: Помѧни насъ господи... и гласно: Во царствїи твоемъ..., и *блажените*, а ако е Четириесетница, се пее: Помѧни насъ господи..., и поклонување на секој стих, ако не е, се кажува побрзо: Слава... и нынѣ..., Помѧни насъ господи..., и останатото, Слава..., Ликъ свѧтыхъ ѧггелъ... и нынѣ..., Вѣр8ю..., Ѡслави, ѡстави... и ѻтче нашъ..., ако е празникот Христов, кондак на празникот, ако се слави и светител, најпрво на светиот, Слава... и нынѣ..., на празникот; ако се пеело: Аллил8їа или ако не е Христов празник, ниту на светител, прво кондакот на Преображение, потоа на денот и на храмот. Ако е храмот посветен на Христа, прво на храмот, потоа на денот и на крајот на редовниот светител. Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., Предстательство хрїстїанъ... или на храмот на Богородица. Во понеделник, кондак на бестелесните сили 2. глас: Ѧрхїстратизи божїи..., во вторник на св. Јован Претеча 2. глас: Пророче божїи..., во среда и во петок 4. глас: Вознесыйсѧ на крестъ..., во четврток на св. апостоли 2. глас: Твердыѧ и боговѣщаныѧ..., и на св. Никола 3. глас: Въ Мирѣхъ свѧте..., во сабота кога се кажува: Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., маченичен 8. глас: Ѩкѡ начатки... Освен во сабота, секој ден: Предстательство хрїстїанъ..., кондакот на Преображение 7. глас: На горѣ... [ако е св. Четириесетница: Господи помил8й (40 пати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйш8ю..., ѩменемъ господнимъ..., свештеникот: Боже оу҃цедри ни..., и 16 поклонувања со молитвата: Господи и владыко... и започнува вечер-

ната со: Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 103. псалм: Благослови дꙋше моѧ...]. Ако не е Четириесетница, по кондакот, Господи помилꙋй (12 пати) и молитвата: Всесвѧтаѧ троице... Ако е литургија: Ѧминь. Да їсполнѧтсѧ оу҃ста наша..., Бꙋди їмѧ господне... (трипати), Слава... і҆ нынѣ..., Благословлю господа..., Достойно..., Слава... і҆ нынѣ... и отпуст.

д) Деветти час

Благословенъ Богъ нашъ..., Слава тебѣ Боже..., Царю небесный..., трисвѧтое, Господи помилꙋй, Слава... і҆ нынѣ..., Прїидите поклонимсѧ...[12] (трипати) и 83. псалм: Коль возлюблена..., 84. псалм: Благоволилъ є҆си..., и 85. псалм: Приклони господи оу҃хо твое..., Слава... і҆ нынѣ..., Ѧллилꙋїа (трипати), Господи помилꙋй (трипати), и ако се пеело: Богъ господь..., се кажува тропарот на денот, ако се пеело: Ѧллилꙋїа, тропар 8. глас: Їже въ девѧтый часъ..., со стиховите 1. и 2. Слава... і҆ нынѣ..., богородичен: Їже насъ ради..., Не предаждь насъ..., трисвѧтое, и ако е празник, кондак на празникот, ако не е, 8. глас: Видѧ разбойникъ..., Слава..., Посредѣ двою..., і҆ нынѣ..., Ягнца і҆ пастырѧ..., Господи помилꙋй... (40 пати), Иже на всѧкое времѧ..., Господи помилꙋй (трипати), Слава... і҆ нынѣ..., Честнѣйшꙋю..., їменемъ господнимъ..., свештеникот: Боже оу҃щедри ны... и ако е пост на Рождеството Христово, или на Светите Апостоли, 16 поклонувања затоа што ќе се пее: „междꙋчасїе“. Во св. Четириесетница само 3 големи метании, ако не, по возгласот, молитвата: Владыко Господи..., Слава... і҆ нынѣ..., Господи помилꙋй (трипати), благослови, и отпуст.

[12] Од Томина недела до Вознесение: Хрїстосъ воскресе (трипати.)

ГЛАВА ЕДИНАЕСЕТТА

СВЕТА ЛИТУРГИЈА

1. Литургија на св. Јован Златоуст

а) Проскомидија

Свештеникот и ѓаконот кога ќе дојдат во храмот, застануваат пред светите двери (ѓаконот стои од десната страна), се поклонуваат трипати пред дверите и на зборовите од ѓаконот: **Благослови владыко!**, свештеникот: **Благословенъ Богъ нашъ...**, ѓаконот: **Царю небесный..., трисвѧтое**[13], по возгласот, **Помилѹй насъ Господи..., Слава..., Господи помилѹй насъ..., и нынѣ..., Милосердїѧ двери...** Потоа пристапуваат кон Христовата икона и, поклонувајќи се и крстејќи се, говорат: **Пречистомѹ ѡбразѹ твоемѹ...** и ја целиваат. Потоа застануваат пред иконата на Богородица, го кажуваат тропарот: **Милосердїѧ сѳци...**, се поклонуваат, се прекрстуваат и ја целиваат и неа, и застанувајќи пак пред св. двери, ги наведнуваат главите, а кога ѓаконот ќе каже: **Господѹ помолимсѧ**, свештеникот ја кажува молитвата: **Господи низпосли...**, се свртуваат кон народот, се поклонуваат и свештеникот влегува во олтарот низ северната врата, а ѓаконот низ јужната, говорејќи: **Внидѹ въ домъ твой...**, се поклонуваат трипати и ги целиваат св. евангелие и св. престол. Потоа секој го зема својот стихар, се поклонуваат кон исток трипати и секој во себе кажува: **Боже ѡчисти мѧ...**, ѓаконот, држејќи ги стихарот со орарот во десната рака, пристапува кон свештеникот и, наведнувајќи ја главата, вели: **Благослови владыко стїхарь со ѡраремъ.** Свештеникот, благословува: **Благословенъ Богъ нашъ...** Потоа ѓаконот оди на едната страна од олтарот, го облекува стихарот, говорејќи: **Возрадѹетсѧ дѹша моѧ...**, го целива орарот и го поставува на левото рамо. Навлекувајќи ја нараквицата на десната рака, говори: **Десница твоѧ, Господи...**, а на левата рака, вели: **Рѹцѣ твой...**, ги мие рацете и оди до жртвеникот да подготви сè. Светиот дискос го поставува на левата страна, путирот на десната, а дарците пред нив.

---

[13] На Воскресение и преку целата Светла недела се кажува: **Хрїстосъ воскресе** трипати и веднаш **Помилѹй насъ Господи...**

Свештеникот вака се облекува: земајќи го стихарот во левата рака, се поклонува трипати кон исток. Го благословува и говори: **Благословенъ Богъ нашъ...**, го целива крстот на него и го облекува со зборовите: **Возрадѹетсѧ дѹша моѧ...** Го зема епитрафилот, го благословува, го целива крстот на неговиот врв и го поставува на вратот со зборовите: **Благословенъ Богъ изливаѧй...**; го зема појасот, го целива и се опашува со него, говорејќи: **Благословенъ Богъ препоѧсѹй мѧ...** Навлекувајќи ги нараквиците, ги целива и го кажува тоа што го кажува ѓаконот, како што е кажано напред. (Архимандритите, протосингелите, протојерејите, го препашуваат набедреникот, откако ќе го благословат и ќе го целиваат, говорејќи: **Препоѧши мечь твой...**). Потоа го благословува фелонот, го целива крстот на него и го облекува, велејќи: **Свѧщенницы твои господи...** Потоа ги мие рацете, изговарајќи: **оумыю въ неповинныхъ...**, и одат до жртвеникот, се поклонуваат трипати и секој во себе кажува: **Боже очисти мѧ...**, и **Искѹпилъ ны ѣси...**; ѓаконот вели: **Благослови владыко!**, свештеникот: **Благословенъ Богъ нашъ...**, ѓаконот: **Ѧминь.** Свештеникот ја зема просфората во левата рака, а во десната св. копје, ја благословува крстовидно со него врз печатот и вели: **Во воспоминанїе господа...** (трипати), го забодува копјето од десната страна на печатот и вели, режејќи: **Ѩкѡ ѻвча...**, од левата страна: **И ѩкѡ агнец...**, на горната страна на печатот: **Во смиренїи ѣгѡ...** и од долната страна: **Родъ же ѣгѡ...**; ѓаконот, при секое режење, вели: **Господѹ помолимсѧ**, држејќи го орарот во раката. Потоа вели: **Возми владыко!**; свештеникот го забодува копјето од реброто на десната страна на просфората под печатот и го вади четириаголно исеченият св. Агнец, говорејќи: **Ѩкѡ вземлетсѧ ѿ земли...** и го поставува обратно на дискосот, со печатот надолу и кога ѓаконот ќе рече: **Пожри владыко**, го жртвува, т.е. го сече крстовидно низ средината од меката страна, внимавајќи да не ја пресече корката од печатот, говорејќи: **Жретсѧ ѧгнецъ божїй...** и го превртува со печатот нагоре, а меката страна долу; кога ѓаконот ќе рече: **Прободи владыко**, свештеникот го прободува со копјето од десната страна на печатот каде што се буквите **ІЇС**, и вели: **Єдинъ ѿ воинъ...**; ѓаконот тогаш зема вино и вода, ги подава на свештеникот на благослов, со зборовите: **Благослови вла-**

дыко сѧтое соединенїе! и примајќи благослов од свештеникот којшто вели: Благословенно соединение сѧтыхъ твоихъ..., влева вино и вода во путирот. Потоа свештеникот ја зема втората просфора во левата рака и вели: Въ честь и̑ памать..., реже честичка како триаголник вака: од средината сече во долниот десен агол, потоа од средината во долниот лев

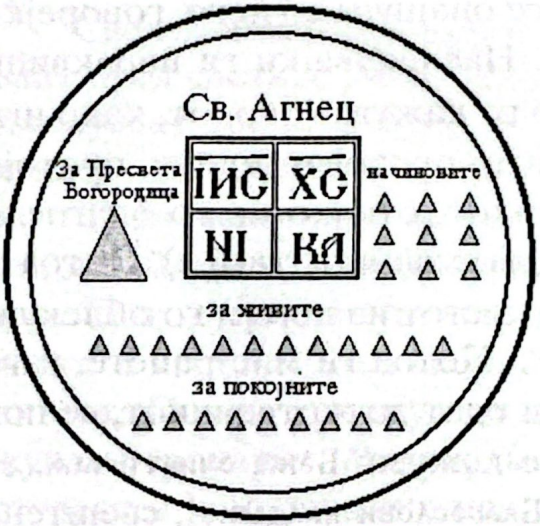

потоа ги соединува двата долни агли и ја вади како Агнецот, ја поставува од десната страна на Агнецот, говорејќи: Предста царица ѡ̑десн8ю... Сега ја зема третата просфора, говорејќи: Честнаго славнагѡ пророка..., ја вади првата честичка и ја поставува од левата страна на Агнецот, започнувајќи го така првиот ред на чиновите; потоа вели: Сѧтыхъ славныхъ пророкѡвъ..., ја вади втората честичка и ја поставува под првата; понатаму вели: Сѧтыхъ славныхъ и̑ всехвалныхъ апостѡлъ..., ја вади третата честичка, ја поставува под втората и така го завршува првиот ред на чиновите. Потоа вели: Йже во сѧтыхъ о̑тецъ нашихъ..., ја вади четвртата честичка и ја поставува во близина на првата, почнувајќи го со неа вториот ред. Понатаму вели: Сѧтаго а̑постола первом8ченика..., ја вади петтата честичка и ја поставува под првата во вториот ред и продолжува: Преподобныхъ и̑ богоносныхъ..., ја вади шестата честичка, ја поставува под втората во вториот ред и со тоа го завршува вториот ред. Потоа говори: Сѧтыхъ и̑ ч8дотворцевъ..., ја вади седмата честичка, ја поставува до првата од вториот ред, започнувајќи го со неа третиот ред. Понатаму вели: Сѧтыхъ и̑ праведныхъ..., и светиот на кого е денот, ја вади осмата честичка, ја става под првата во третиот ред. Пак вели: Йже во сѧтыхъ Отца нашего... (Iѡанна

Златоустаго или Василїа Великаго), чијашто служба се служи, ја вади деветтата честичка, ја става долу под втората во третиот ред и со неа го завршува третиот ред на чиновите (види ја сликата). Потоа ја зема четвртата просфора и говори: **Помяни владыко человѣколюбче...**, вади честичка за осветените лица: за владетелот, за архијерејите и за свештениците, од делот на печатот ІЙС ХС, а за световните, од делот NI КЙ ги поставува под Агнецот (види ја сликата), говорејќи при секое име: **Помяни господи**, спомнувајќи ги сите со ред живи: архијерејот, своите по име и уште кого сака. Најпосле ја зема петтата просфора и говори: **Ѡ памятьи и ѡставленїи грѣховъ...**, го спомнува архијерејот кој го ракоположил (ако е умрен) и сите умрени запишани во диптихот, и останатите покојни кои сака, по име; за секое име вади честичка и ја става под редот на живите, велејќи при секое име: **Помяни, господи (имярекъ)**, завршувајќи со зборовите: **И всѣхъ въ надежди...**, и вади и за нив честичка. Потоа говори: **Помяни господи и мое недостоинство** и вади честичка од четвртата просфора и ја става во редот на живите, што го завршува со неа. Внимава да нема трошки, а ако има, со губата ги собира. Ѓаконот ја донесува кадилницата со темјан и му вели на свештеникот: **Благослови владыко кадило!**, додавајќи: **Господѕ помолимсѧ!** Свештеникот ја благословува кадилницата со молитвата: **Кадило тебѣ приносимъ...**; ѓаконот: **Господѕ помолимсѧ**, свештеникот ја наднесува над неа ѕвездичката и вели: **И пришедше звѣзда...**, ја поставува над светиот леб. Ѓаконот: **Господѕ помолимсѧ.** Свештеникот ја покадува првата покривка, со неа го покрива св. леб на дискосот со зборовите: **Господь воцарисѧ...**, ѓаконот: **Господѕ помолимсѧ.** Свештеникот ја покадува втората покривка, со неа го покрива св. путир, говорејќи: **Покры небеса...**, ѓаконот: **Господѕ помолимсѧ.** Свештеникот ја покадува третата покривка, воздухот и со него ги покрива и дискосот и путирот, говорејќи: **Покрый насъ кровомъ крилѕ...** Потоа ја зема кадилницата, свештеникот го покадува предложението, говорејќи (трипати) **Благословенъ Богъ нашъ...**, а ѓаконот одговара на секое: **всегда нынѣ и присно...** и двајцата побожно се поклонуваат. Ѓаконот ја зема кадилницата и вели: **Ѡ предложеныхъ честныхъ...**, а свештеникот ја кажува молитвата на предложението: **Боже, боже нашъ...** и завршува со: **Слава тебѣ Хрїсте Боже...**, ѓаконот: **Слава...**, **и нынѣ...**, **Господи помилѕй** (трипати), **благослови**, свештеникот кажува отпуст,

ако е недела: **Воскресый їз мертвыхъ...**, ако не е недела: **Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ...**, ако е Христов празник, го кажува потполниот празничен отпуст. По отпустот, ѓаконот го покадува св. предложение, оди и го покадува св. престол наоколу, говорејќи: **Во гробѣ плотскй...** и 50. псалм, покадувајќи го олтарот и целиот храм, и враќајќи се влегува низ јужната врата во олтарот, повторно го покадува св. престол и свештеникот. Ја предава кадилницата, приоѓа кон свештеникот, двајцата застануваат пред св. престол, се поклонуваат трипати, ги подигаат рацете нагоре кон небото, молејќи се во себе и изговарајќи: **Царю небесный...** (освен на Пасха и сѐ до Вознесение, види Воскресение), **Слава во вышнихъ Богѣ...** (двапати) и **Господи оу҃стнѣ мои ѿтверзеши...**, ги целиваат, свештеникот св. евангелие, а ѓаконот св. престол (кога свештеникот служи без ѓакон, тогаш тој ги целива св. евангелие и св. престол) и, наведнувајќи ја својата глава кон свештеникот, ѓаконот го држи својот орар со трите прсти од десната рака и изговара: **Врема сотворити...**, свештеникот му ја благословува главата, велејќи: **Благословенъ Богъ нашъ...**, ѓаконот: **Помолисѧ ѡ҆ мнѣ...** Свештеникот: **Да їсправитъ Господь...**, ѓаконот: **Помѧни мѧ...** Свештеникот: **Да помѧнетъ тѧ...**, ѓаконот: **аминь**, се поклонува и излегува низ северната врата надвор, застанува на амвонот, побожно се поклонува трипати и во себе вели: **Господи оу҃стнѣ мои...**, и гласно: **Благослови владыко**, а свештеникот ја повлекува завесата, го зема св. евангелие и, правејќи со него крст над св. престол, односно над свитканиот антиминс, изговара: **Благословенно царство...** и пак го положува св. евангелие на своето место.

Треба да се знае: кога свештеникот служи без ѓакон, на проскомидијата и на литургијата зборовите на ѓаконот тој не ги изговара, туку само ектениите и чиновите на предложението.

Ако служат повеќе свештеници, проскомидијата, обично ја прави најмладиот свештеник (дежурниот – чредниот), додека останатите не учествуваат во неа.

б) Литургија на огласените

На зборовите од свештеникот **Благословенно царство...**, пејачите пеат: **Аминь**. Ѓаконот стоејќи на амвонот го држи подигнат својот орар и ја кажува големата ектенија: **Миромъ господꙋ помолимсѧ** (ако нема ѓакон, свештеникот стоејќи пред св. престол, на левата страна спрема себе[14]; останатото како во служебникот). По **Ѡ пособити и̂ покорити...**, доаѓа (ако е во град): **Ѡ градѣ семъ...**, (ако е во манастир): **Ѡ свѧтѣй ѡ̂бители сей...**, (ако е во село): **Ѡ веси сей...** Ако треба да се кажуваат некакви прозби, било за болни или за патници, во време на големи дождови или на голема суша, или било какви други прозби, тие се кажуваат веднаш по **Ѡ плавающихъ...** По возгласот се пеат изобразителните: **Благослови дꙋше моѧ...**, или, ако е Христов празник, се пее првиот антифон[15]. Свештеникот тивко ја чита молитвата на антифонот, а ѓаконот се поклонува, слегува од амвонот и застанува пред иконата на Спасителот, држејќи го орарот со трите прсти од десната рака. По антифонот или по **Благослови дꙋше...**, ѓаконот застанува пред светите двери, се поклонува и ја кажува малата ектенија. По возгласот, вториот антифон или **Хвали дꙋше моѧ...**, ѓаконот оди пред иконата на Богородица и таму стои до завршувањето на вториот антифон, а свештеникот тивко ја чита молитвата на вториот антифон. По вториот антифон, ѓаконот повторно застанува пред светите двери и кажува мала ектенија. По возгласот, свештеникот тивко ја чита молитвата на третиот антифон; ѓаконот влегува во олтарот низ јужната врата, застанува десно од свештеникот. Пејачите: третиот антифон или *блажената*. Додека се пее третиот антифон или кога ќе запеат **Блаженни е̂сте...**, свештеникот и ѓаконот ги отвораат светите двери, а на **Слава...**, стоејќи пред св. престол, се поклонуваат трипати, свештеникот го зема св. евангелие, му го подава на ѓаконот, кој го целива во раката и двајцата го заобиколуваат св. престол одејќи надесно, излегуваат низ северната врата на солеата – напред ѓаконот и по него свештени-

---

[14] Кога служат двајца свештеници, тогаш постариот стои на јужната страна од св. престол, а помладиот на северната.

[15] Ако се служи служба во денови кога Типикот не пропишал да се пеат блажени, тогаш се пеат секојдневните антифони што се објавени во Ирмологијата и на крајот на апостолот под името: „**вседневнїи антифѡни**“.

кот, правејќи така мал **Входъ**; застануваат свртени кон св. двери, ги наведнуваат главите и кога ѓаконот ќе изговори: **Господꙋ помолимсѧ**, свештеникот тивко ја кажува молитвата на входот: **Владыко господи**... По ова, ѓаконот му вели на свештеникот: **Благослови владыко свѧтыи входъ**, а свештеникот, подигнувајќи ја главата, благословува со десната рака кон исток и говори: **Благословенъ входъ свѧтыхъ твоихъ**..., и го целива св. евангелие. (Ако е присутен архијереј, ѓаконот му го принесува евангелието нему и архијерејот, откако ќе ја заврши молитвата на входот, го целива евангелието). Ѓаконот оди пред светите двери, а свештеникот останува на своето место и, по завршеното пеење, го подигнува малку св. евангелие, правејќи со него крст, изговара: **Премꙋдрость прости**, влегува во олтарот низ дверите и го остава евангелието на своето место; по него се поклонува и свештеникот и низ дверите влегува во олтарот, па застанува на своето место, а пејачите пеат: **Прїидите поклонимсѧ**... и входното на празникот, па тропарите според редоследот како што е назначено. Кога ќе се испее последниот кондак, ѓаконот пристапува кон свештеникот, ја приклонува главата и држејќи го во десната рака орарот со три прсти, изговара: **Благослови владыко времѧ трисвѧтагѡ**, свештеникот, прекрстувајќи го, кажува возглас: **Ꙗкѡ свѧтъ ѐси**..., тогаш ѓаконот се свртува кон запад и, стоејќи близу до светите двери, покажува на Христовата икона на иконостасот и тивко говори: **Господи, спаси**... и гласно: **И во вѣки вѣковъ**, вртејќи ја раката оддесно кон лево. Пејачите: **Аминь** и **Свѧтый Боже**... (или, ако е Божик, Богојавление, Воскресение и преку целата Светла недела, првиот ден на Духови или на Лазарева и на Велика Сабота, пеат: **Єлицы во Хрїста**...). Свештеникот за време на пеењето ја чита тивко молитвата: **Боже Свѧтый**..., по неа и свештеникот и ѓаконот го кажуваат **Трисвѧтое** или **Єлицы**..., поклонувајќи се трипати пред св. престол. Потоа ѓаконот му вели на свештеникот: **Повели владыко**! и свештеникот, тргнувајќи, благословува и говори: **Благословенъ грѧдый**..., ѓаконот: **Благослови владыко горнїй престолъ**. Свештеникот го благословува кон исток и говори: **Благословенъ ѐси на престолѣ**..., и двајцата одат до горното место, каде што се свртуваат кон запад. По **Свѧтый Боже**... или **Єлицы**..., ѓаконот доаѓа пред св. двери и вели: **Вонмемъ**, свештеникот: **Миръ всѣмъ**, читачот: **И дꙋхови твоемꙋ**. Ѓаконот: **Премꙋдрость**, читачот: *прокимен*от, псалмот

Давидов, ѓаконот: Премꙋдрость, и читачот го чита насловот на апостолот: къ Римлѧнѡмъ или, къ Корїнѳѧнѡмъ и др. Ѓаконот: вонмемъ и читачот го чита апостолот. По завршувањето на апостолот, свештеникот: Миръ ти..., а читачот: и҆ дꙋхови твоемꙋ, ѓаконот: Премꙋдрость, читачот: Аллилꙋїа. Додека пејачите пеат: Аллилꙋїа, ѓаконот ја зема кадилницата што ја благословува свештеникот и го покадува св. престол наоколу, целиот олтар и свештеникот (некои покадуваат за време на читањето на апостолот), а свештеникот ја чита молитвата пред евангелието: Возсїѧй въ сердцахъ... Тогаш ѓаконот ја остава кадилницата, доаѓа кај свештеникот, го зема од него св. евангелие и, наведнувајќи ја својата глава, го држи со орарот св. евангелие и вели: Благослови владыко, благовѣстителѧ..., а свештеникот, благословувајќи го, говори: Богъ молитвами..., ѓаконот: а҆минь, и излегува низ светите двери, застанува на амвонот свртен кон олтарот, го става орарот преку аналојот, а на него евангелието и го отвора; свештеникот, стоејќи пред св. престол, свртен на запад, изговара: Премꙋдрость прости, оу҆слышимъ...,; пејачите: И҆ дꙋхови твоемꙋ; ѓаконот: Ѿ (имѧрекъ) свѧтагѡ Єваггелїа, чтенїе; пејачите: Слава тебѣ, Господи..., свештеникот: Вонмемъ. Ако има двајца ѓакони, помладиот вели: Премꙋдрость прости и Вонмемъ. Кога ќе се прочита евангелието, свештеникот: Миръ ти, благовѣствꙋющемꙋ. Пејачите: Слава тебѣ господи; ѓаконот кога ќе дојде до светите двери, му го предава св. евангелие на свештеникот, кој го целива и го поставува на престолот на горната страна, десно над антиминсот (кога служи свештеник без ѓакон, тогаш тој го чита евангелието на св. двери, свртен со лицето кон народот, и по изговорениот наслов се прекрстува пред евангелието), ги затвора светите двери, а ѓаконот се враќа назад на амвонот и ја кажува ектенијата: Рцемъ вси... (ако е присутен архијереј, ѓаконот му го носи отвореното евангелие за да го целива). Ако има било какви прозби за болни или нешто друго, тие прозби се говорат пред: Єще молимсѧ ѡ҆ плодоносѧщихъ... По возгласот, ѓаконот слегува од амвонот пред светите двери и ако има каков било принос за мртвите, ја кажува ектенијата за мртвите. Свештеникот тивко ја чита молитвата: Боже дꙋхѡвъ... и возгласот: Ꙗко ты є҆си воскресенїе[16]... Ѓаконот: Помолитесѧ ѡ҆глашенїи..., свеш-

[16] На Христовите празници не се прави помен за мртвите.

теникот тивко ја чита молитвата и по неа се развива дотогаш свитканиот антиминс, и тоа прво десната, па левата, па долната страна, а пред самиот возглас, горниот дел со зборовите: **Да ѝ тїи...**, при зборовите: **Отца, ѝ Сына и свѧтагѡ Дѯха**, го прекрстува антиминсот со губата што се наоѓа во него, ја целива губата и ја остава на горниот десен агол на антиминсот. Ѓаконот: **Єлицы ѡ҃глашенїи ѝзыдите...** и пак првиот: **Єлицы ѡ҃глашенїи...** и останатото.

в) Литургија на верните

Оваа литургија започнува со зборовите: **Єлицы вѣрнїи...**, а пејачите: **Господи помилѹй** (ако служат еден или повеќе свештеници без ѓакон, пејачите пеат големо **Господи помилѹй**), а свештеникот во олтарот тивко ја чита молитвата. Ѓаконот: **Паки и паки...** и останатиот дел од ектенијата; пејачите: **Господи помилѹй.** (Кога свештеникот служи сам, не го кажува останатиот дел од ектенијата, туку само **Паки и паки...**, а пејачите пеат големо **Господи҃ помилѹй.** – големо; **Заст҃пи спаси...**, пејачите обично: **Господи помилѹи**). Ѓаконот се поклонува и низ јужната врата влегува во олтарот. Пејачите: **Иже Хер҃вїмы...**, а свештеникот тивко молитвата: **Никтоже достоинъ...** По молитвата, свештеникот и ѓаконот ја кажуваат херувимската песна (трипати), поклонувајќи се при секое завршување на истата; свештеникот обично кажува сѐ до **Ѩкѡ да царѧ...**, а од таму ѓаконот ја кажува до крајот и ги отвораат светите двери. Ѓаконот ја прима кадилницата и зема благослов од свештеникот, го покадува престолот, целиот олтар и свештеникот изговарајќи го 50. псалм (освен на св. Пасха и преку целата Светла недела) и други тропари кои сака; потоа двајцата застануваат пред св. престол, се поклонуваат, ги целиваат престолот и крстот, двајцата се свртуваат кон народот, се поклонуваат и одат кај проскомидијата, свештеникот право од престолот кон жртвеникот, а ѓаконот, обиколувајќи околу св. престол, ја покадува **свѧтаѧ**, говорејќи: **Боже ѡ҃чисти мѧ...** (трипати). Ѓаконот му вели на свештеникот: **Возми, владыко,** а свештеникот, кога ќе го земе воздухот, го поставува на левото рамо на ѓаконот со зборовите: **Возмите р҃ки вашѧ...**, потоа го зема св. дискос и го поставува на главата на ѓаконот кој го подзема и го држи со двете раце, а на едниот

прст и кадилницата ја носи; свештеникот пак го зема св. путир во рацете и двајцата излегуваат, прво ѓаконот, а по него свештеникот, преку северната врата на солеата. Излегувајќи од олтарот, ѓаконот говори: **Благочестивый и҆ Хрїстолюбивый родъ...**, **Ктитори и҆ приложники...** и влегува во олтарот, па застанува пред престолот, од десната страна, очекувајќи го свештеникот. Свештеникот застанува на крајот на солеата и свртен кон народот говори: **Благовѣрнаго...** Потоа се свртува кон архијерејскиот стол и говори: **Блаженѣйшаго а҆рхїепїскопа нашего...** или **преосвѧщенѣйшаго Архїереѧ нашего...** (**имѧрекъ**) (а ако е архијерејот присутен и стои во својот стол: **а҆рхїерейство твое да помѧнетъ...**, ако има повеќе епископи: **а҆рхїерейство ваше...**). Потоа, свртувајќи се кон народот, го подигнува повисоко путирот и, правејќи со него крст, говори: **Всѣхъ васъ православныхъ хрїстїанъ...** (Така кажува свештеникот кога служи сам без ѓакон. Ако служат повеќе свештеници, најстариот го носи путирот, вториот крстот, останатите: губата, копјето, лажичката и иконата, и првиот вели: **Благовѣрнаго...**, вториот: **Блаженѣйшаго а҆рхїепископа...**, третиот: **Свѧщенническїй и҆ монашескїй чинъ и҆ весь причетъ церковный...**, четвртиот: **Ктиторы и҆ приложники...**, па повторно првиот: **Всѣхъ васъ...**). Пејачите ја продолжуваат херувимската песна, а свештеникот влегува низ дверите во олтарот каде што го очекува ѓаконот со зборовите: **Да помѧнетъ господь Богъ свѧщенство твое...**, а свештеникот му вели: **Да помѧнетъ господь Богъ свѧщеннодїаконство твое...**, го остава путирот на св. престол, а св. дискос, земајќи го од главата на ѓаконот, го поставува на св. престол лево до путирот (кон себе) со зборовите: **Благоѡбразный Іѡсифъ...**, **Во гробѣ плотски...**, **Ꙗкѡ живоносецъ...** и откако ќе ги симне покровците од св. дискос и од путирот, првиот го остава од левата страна на престолот а вториот врз св. евангелие, го зема воздухот од рамењата на ѓаконот и со него ги покрива св. дискос и путирот говорејќи: **Благоѡбразный Іѡсифъ...** Така покриените дарови ги покадува трипати, говорејќи: **Оу҆блажи господи...**, до: **стѣны їерꙋсалимскїѧ...**, а ѓаконот продолжува од: **Тогда благоволиши...**, па до крајот и ја предава кадилницата. Светите двери се затвораат и се повлекува завесата. Потоа, свештеникот, приклонувајќи ја главата, тивко му вели на ѓаконот: **Помѧни мѧ брате...**, а ѓаконот нему му вели: **Да помѧнетъ господь Богъ...** Сега ѓаконот ја приклонува главата и, држејќи го орарот со три прс-

ти, му вели на свештеникот: **Помолисѧ ѡ҃ мнѣ**..., свештеникот: **Дх҃ъ сѧтыи**..., ѓаконот: **Тойже Дх҃ъ**... и пак: **Помяни мѧ**..., а свештеникот: **Да помянетъ господь Богъ**... Ѓаконот му ја целива десницата на свештеникот, излегува низ северната врата на солеата и, стоејќи пред дверите, продолжува: **Исполнимъ молитв҃**... (ако се прави литургијата по вечерна, на пример: на Велики Четврток или на Вел. Сабота, тогаш се додава: **Исполнимъ вечернюю молитв҃**..., и наместо: **дне всегѡ**..., се вели: **вечера всегѡ**...), а свештеникот тивко ја чита молитвата: **Господи Боже вседержителю**... По возгласот, свештеникот: **Миръ всемъ**, пејачите: **И҃ дх҃ови твоем҃**, ѓаконот: **Возлюбимъ др҃гъ др҃га**..., пејачите: **Отца и҃ Сына**..., а свештеникот додека се пее тоа, се поклонува трипати, тивко изговарајќи: **Возлюблю тѧ господи**... (трипати) и ја целива **сѧтаѧ** онака како што се покриени, прво над св. дискос, говорејќи: **Сѧтый Боже**, потоа над св. путир: **Сѧтый крѣпкїй** и св. престол: **Сѧтыи безсмертный помил҃й насъ**[17]. (Ако служат повеќе свештеници, сите ја целиваат **сѧтаѧ** така и потоа еден друг на рамената. Најстариот го фаќа за десната рака помладиот и вели: **Хр҃їстосъ посредѣ насъ**, а помладиот одговара: **И҃ ѣстъ и҃ б҃детъ**. А ѓаконите, ако ги има повеќе, секој си го целива својот орар каде што е крстот и еден друг на рамената, говорејќи го истото). Ѓаконот, кој стои пред дверите, се поклонува, го целива својот орар, а кога свештеникот ќе ја тргне завесата, изговара: **Двери, двери**..., читачот: **Вѣр҃ю**..., свештеникот го подигнува воздухот, го држи над светите дарови тресејќи со него и во себе го кажува символот на верата (ако служат повеќе свештеници, сите го држат воздухот и, тресејќи со него, секој во себе говори: **Вѣр҃ю**..., како што го кажуваат и сите луѓе). Потоа ѓаконот: **Станемъ добрѣ**..., пејачите: **Милость мира**..., свештеникот симнувајќи го воздухот, го целива и го поставува до вториот дарец, од левата страна на престолот: **Благодать господа нашегѡ**..., го благословува со десницата народот, при зборовите: **б҃ди со всѣми вами**..., ѓаконот се поклонува, влегува во олтаорт низ јужната врата и застанува до свештеникот. Пејачите: **И҃ со дх҃омъ твоимъ**. Свештеникот ги подига своите раце нагоре кон небото и говори: **Горѣ имѣимъ сердца**..., пејачите: **Имамы ко гос-**

[17] Освен на Воскресение и во текот на Светлата недела.

под8. Свештеникот ги спушта рацете на градите и ги прекрстува: **Благодаримъ господа.** Пејачите: **Достойно и̂ праведно...**, свештеникот: **Побѣдн8ю пѣснь...**, пејачите: **Сватъ, сватъ, сватъ...** Кога свештеникот изговара: **Побѣдн8ю пѣснь...**, ѓаконот ја зема ѕвездичката од св. дискос и, правејќи со неа крст над него, ја целива и ја остава, обиколувајќи околу престолот оддесно налево, помеѓу дарците на левата страна од престолот. Додека се пее: **Сватъ, сватъ, сватъ...**, свештеникот тивко ја кажува молитвата: **Съ сими и̂ мы...**, потоа возгласот: **Прїимите, ꙗ̂дите...** Говорејќи го ова, свештеникот покажува со десната рака, а ѓаконот со орарот на св. Агнец на дискосот; ѓаконот сега доаѓа на десната страна од престолот; свештеникот тивко вели: **Подобнѣ и̂ чаш8...** и гласно: **Пїйте ѿ нея вси...** Овде свештеникот и ѓаконот покажуваат на св. путир (ако служи архијереј, и тој покажува со десната рака). Свештеникот тивко ја говори молитвата: **Поминающе оубw...** Потоа гласно: **Твоа ѿ твоихъ...** Додека свештеникот ги кажува овие зборови, ѓаконот, стоејќи пред св. престол, ги прекрстува своите раце така што десната да дојде над левата, во десната рака го зема св. дискос, а во левата св. путир и го подигнува нагоре: пејачите пеат: **Тебе поемъ...**, свештеникот се моли: **Ѳіе приносимъ ти...**, потоа свештеникот и ѓаконот се поклонуваат трипати пред св. престол, молејќи се и говорејќи: **Господи йже пресватаго...** со подигнати раце и очи кон небото, свештеникот трипати го повикува Св. Дух; ѓаконот ги кажува стиховите, а свештеникот: **Господи йже пресватаго...** Потоа ѓаконот, наведнувајќи ја главата, со орарот покажува кон св. леб, говорејќи тивко: **Благослови владыко святый хлѣбъ** и свештеникот, благословувајќи го св. леб, говори: **И сотвори оубw...**, ѓаконот: **а̂минь**, пејачите: **И молимтися Боже нашъ...**, ѓаконот: **Благослови владыко свтa8ю чаш8**, свештеникот ја благословува светата чаша и говори: **И ѣ̂же въ чаши сей...**, ѓаконот: **а̂минь**, пејачите: **И молимтися Боже нашъ...**, ѓаконот: **Благослови владыко обоа...**, свештеникот ги благословува двете и говори: **Преложивъ д8хомъ Твоимъ свтимъ**, ѓаконот: **а̂минь, а̂минь, а̂минь**, пејачите: **И молимтися Боже нашъ...** (подолго). Кога служи свештеник без ѓакон, тој самиот вели **а̂минь**. Ѓаконот ја наведнува главата и му вели на свештеникот: **Помани ма святый владыко.** Свештеникот одговара: **Да помянетъ та господь Богъ...** и се моли: **Якоже быти**

причащающымсѧ..., по молитвата и пеењето, свештеникот го покадува светиот престол однапред и говори: Йзрѧдиw ѡ̑ пресвѧтѣй..., му ја предава кадилницата на ѓаконот, којшто го покадува светиот престол крстовидно и целиот олтар, споменувајќи ги живите и мртвите кои сака, а пејачите: Достойно ѣ̂сть... или ирмосот на празникот. Свештеникот тивко се моли: Свѧтагw Iwанна пророка... По молитвата и пеењето на ирмосот, свештеникот гласно изговара: Въ первыхъ помѧни господи..., пејачите: И всѣхъ й̑ всѧ, а свештеникот тивко ја чита молитвата: Помѧни господи... Свештеникот, по молитвата, гласно изговара: Й̑ даждь намъ..., пејачите: ѧ̂минь, свештеникот: Й̑ да в8дѧтъ милости..., пејачите: Й̑ со дѫхомъ твоимъ. Ѓаконот, откако ќе земе благослов од свештеникот, излегува низ северната врата на солеата пред светите двери и говори: Всѧ всѧтыѧ поѧн8вше..., свештеникот во олтарот тивко ја кажува молитвата: Тебѣ̀ предлагаемъ... и гласно: Й̑ сподоби насъ..., читачот: Отче нашъ..., свештеникот, возглас, па Миръ всѣмъ, пејачите: И дѫхови Твоем8, ѓаконот: Глави вашѧ господеви..., пејачите: Тебѣ̀ господи (подолго), свештеникот тивко ја кажува молитвата: Благодаримъ тѧ... и возгласот: Благодатїю..., пејачите: ѧ̂минь (подолго), свештеникот тивко: Вонми Господи..., а ѓаконот пред дверите се препашува со орарот крстовидно и се поклонува, и со свештеникот, секој во себе, изговараат: Боже ѡ̑чисти мѧ... Кога свештеникот ќе ја затвори завесата и кога ќе пристапи кон св. престол, ѓаконот ќе рече: Вонмемъ, а свештеникот, подигнувајќи го со двете раце св. леб, изговара: Свѧтаѧ свѧтимъ. Пејачите: Ѥдинь свѧтъ... и го пеат причесниот; ѓаконот влегува во олтарот низ јужната врата, застанува оддесно на свештеникот, кој го држи св. леб, и му вели: Раздроби владыко, свештеникот прекршувајќи го Агнецот на четири дела: Раздробляѥтсѧ й̑ раздѣляѥтсѧ... и го разделува вака: делот со буквите ІЙС̄ го става горе на св. дискос кон исток; делот со ХС̄ го става долу кон запад; делот со NI го поставува на северната страна, а делот со КЙ го става на јужната страна, така што сѐ изгледа како крст:

ІЙС̄

NI КЙ

ХС̄

Потоа свештеникот го зема горниот дел на којшто е **ІИ҃С** и кога ѓаконот ќе рече: **Исполни владыко...**, со тој дел прави крст над путирот со зборовите: **Исполненїе дꙋха свѧтагѡ...**, ѓаконот: **а̂минь** и го спушта во путирот. Ѓаконот ја зема теплотата и му вели на свештеникот: **Благослови, владыко**, свештеникот благословува: **Благословенна теплота...**, и ѓаконот налева, според потребата, крстовидно во св. путир, говорејќи: **Теплота вѣры...**, го предава остатотокот од теплотата и застанува малку подалеку. Свештеникот вели: **Дїаконе, пристꙋпи!** Ѓаконот пристапува поблиску, говорејќи: **Се прихождꙋ...** Свештеникот, разделувајќи ја честичката **Х҃С**, му дава еден дел на ѓаконот, ѓаконот му ја целива раката на свештеникот, го прима св. леб и говори: **Преподаждь мнѣ...**, а свештеникот: **(Имѧрекъ) свѧщеннодїаконꙋ преподаетсѧ...**, ѓаконот оди кон челото на престолот, ја наведнува главата и се моли како и свештеникот: **Вѣрꙋю господи...** Свештеникот откако ќе го земе вториот дел од **Х҃С**, говори: **Честное и пресвѧтое...**, ја наведнува главата и се моли: **Вѣрꙋю господи...**, и така се причестуваат со лебот што го држат во рацете, па потоа добро ги чистат дланките со губата. Потоа свештеникот со двете раце го зема со убрусот св. путир и трипати се причестува: притоа, првиот пат вели: **Во и̂мѧ о̂тца.** вториот пат: **и сына**, а третиот пат: **и свѧтагѡ Дꙋха. А̂минь**, бришејќи ги своите усни и путирот со убрусот што го држи во рацете и изговара: **Се прикоснꙋсѧ**, го целива путирот и трипати вели: **Слава тебѣ Боже...** Потоа го повикува ѓаконот, велејќи: **Дїаконе пристꙋпи!** Ѓаконот се поклонува еднаш и говори: **Се прихождꙋ...**, а свештеникот го причестува говорејќи: **Причащаетсѧ рабъ божїй дїаконъ (и̂мѧрекъ)...** Кога ќе се причести ѓаконот, свештеникот вели: **Се прикоснꙋсѧ оу̂стнамъ твоимъ...**

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Делот **ІИ҃С** се става во путирот; со делот **Х҃С** се причестуваат свештениците и ѓаконите; останатите два дела **НІ** и **КА** се раздробуваат на мали честички и со нив се причестува народот. Со делот Пресвета Богородица или деветте чинови на светиите и со другите честички што се на дискосот никако да не се причестува. Вино се налева во путирот уште при проскомидисувањето онолку колку што е потребно за сите, бидејќи потоа не смее да се долева, освен теплота, и од

неа се става толку колку што е потребно виното да не го изгуби својот вкус.

ВНИМАВАЈ! Ако има причесници, свештеникот ги раздробува двата останати дела од св. леб **NI** и **КѦ** на мали честички за да стасаат за сите, ги става сите во путирот и со нив го причестува народот, а ги причестува сите откако ѓаконо́т ќе рече: **Со страхомъ Божїимъ...**, и свештеникот на св. двери гласно ќе ја прочита молитвата: **Вѣрꙋю господи...**, пристапуваат еден по еден, се поклонуваат, ги прекрстуваат рацете на градите и го примаат светото причестие. Свештеникот ги причестува верниците говорејќи: **Причащаетсѧ рабъ Божїй (имѧрек)**, ѓаконот со убрусот им ги брише усните, а секој причесник го целива путирот, се поклонува и заминува.

Потоа ѓаконот го зема св. дискос, го навалува над св. путир и, говорејќи ги воскресните песни: **Воскресенїе Хрїстово...**, **Свѣтисѧ, свѣтисѧ...** и **Ѻ пасха велїѧ...**, сѐ што останало во св. дискос го става во путирот и дискосот добро го очистува со губата говорејќи: **Ѻмый господи грѣхи...**, покривајќи го путирот со покривката, а на св. дискос ја става ѕвездичката и другите покровци. Свештеникот тивко ја кажува молитвата: **Благодаримъ тѧ, владыко...**, по завршувањето, ја отвора завесата, со ѓаконот ги отвораат св. двери, поклонувајќи се еднаш кон народот и ѓаконот го прима св. путир од свештеникот, застанува на дверите и, подигнувајќи го св. путир, изговара: **Со страхомъ Божїимъ...**, пејачите: **Благословенъ грѧдый...**, свештеникот, благословувајќи го народот со крстот: **Спаси Боже люди твоѧ...**, пејачите: **Видѣхомъ свѣтъ їстинный...**, свештеникот и ѓаконот, кој го оставил св. путир на престолот, се свртуваат кон св., престол, а свештеникот покадува трипати со зборовите: **Вознесисѧ на небеса...** Потоа свештеникот го зема св. дискос со дарците и ѕвездичката, го поставува над главата на ѓаконот, ѓаконот побожно го зема и, гледајќи кон дверите и ништо не велејќи, оди околу св. престол до проскомидијата и таму го остава. Свештеникот се поклонува, го зема св. путир (ако нема ѓакон, во десната рака, а дискосот со дарците во левата) и свртувајќи се кон дверите, гледајќи кон народот, вели тивко: **Благословенъ Богъ нашъ...**, и гласно: **Всегда нынѣ и присно...** Пејачите: **Ѧминь, Да їсполнѧтсѧ ꙋ̑ста наша...**, свештеникот го го остава св. путир на жртвеникот. Ѓаконот го раскрстува орарот и го става пак на левото рамо како и на по-

четокот на службата, излегува низ северната врата на солеата и изговара: **Прости прїимше...**, кога пејачите ќе испеат: **Тебѣ господи**, свештеникот (дотогаш го свиткува антиминсот) го зема св. евангелие, го држи исправено и со возгласот: **Ꙗкѡ ты є҆си освѧщенїе...**, го подигнува евангелието и со него прави крст над свитканиот антиминс при зборовите: **Отцꙋ и Сынꙋ и҆ свѧтомꙋ Дꙋхꙋ** и го положува над антиминсот. Потоа, излегувајќи низ дверите до зад амвонот, вели: **Съ миромъ и҆зыдемъ!**, пејачите: **Ѡ и҆мени господни**. Ѓаконот, кој веќе слегол од амвонот и застанал пред иконата на Спасителот, вели: **Господꙋ помолимсѧ!**, а свештеникот ја кажува гласно молитвата: **Благословлѧѧй...**, пејачите: **Бꙋди и҆мѧ Господне...** (трипати), свештеникот влегува низ дверите во олтарот, оди кај жртвеникот и ја кажува молитвата: **И҆сполненїе закона...**, а ѓаконот прво застанува пред св. двери, се прекрстува и се поклонува трипати, низ северната врата влегува во олтарот и ја употребува **свѧтаѧ**, внимавајќи ниедна трошка да не остане и со губата ја собира сета течност, ги сложува св. сосади заедно со путирот, ги покрива со убрусот и ги остава на своето место, говорејќи: **Нынѣ ѿпꙋщтаеши...** и сѐ друго што кажува свештеникот. По **Бꙋди и҆мѧ...**, свештеникот, стоејќи на дверите, со десницата го благословува народот со зборовите: **Благословенїе Господне...** Потоа се свртува со лицето кон исток и говори: **Слава тебѣ Хрїсте Боже...**, читачот: **Слава... и҆ нынѣ...**, **Господи помилꙋй** (трипати), **Благослови**, а свештеникот, свртен со лицето кон народот, го кажува отпустот, ако е недела: **Воскресый изъ мертвыхъ...**, ако е седмичен ден: **Хрїстосъ и҆стинный...** или, ако е Христов празник, празничниот отпуст; ги затвора св. двери, ја затвора завесата и излегувајќи низ северната врата на солеата, поделува антидора (нафора), а пејачите пеат: **Спаси Хрїсте Боже...**, читачот го чита 33. псалм. Кога свештеникот ќе ја раздели нафората, влегува во олтарот и, ако нема ѓакон, ја употребува **свѧтаѧ** и прави сѐ она што е кажано за ѓаконот; ги соблекува одеждите, говорејќи: **Нынѣ ѿпꙋщтаеши...**, **трисвѧтое** и отпустителниот тропар 8. глас: **Оу҆стъ твоихъ... Слава...**, кондакот 6. глас: **Ѿ небесъ прїѧлъ є҆си...**, **и҆ нинѣ...**, богородичен: **Предстательство хрїстїѧнъ...** и тропарот на денот. **Господи помилꙋй** (12 пати), **Честнѣйшꙋю...**, **Слава... и҆ нынѣ**, и откако двајцата ќе ги и҆змијат рацете, прават отпуст, ги целиваат св. евангелие и св.

престол, излегуваат од олтарот, се поклонуваат пред иконата на аналојот, ја целиваат и си одат.

2. Литургија на св. Василиј Велики

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Литургијата на св. Василиј се служи 10 пати во годината и тоа: во неделите од големата Четириесетница (освен на Цветници), на Велики Четврток и на Велика Сабота, спроти Божик (на Бадник) и спроти Богојавление (на Водокрст) како и на празникот на св. Василиј Велики (1. јануари). Ако Божик и Богојавление се случат во недела или во понеделник тогаш спроти Божик и спроти Богојавление не се служи св. Василијева литургија, туку истата се служи на самите празници, т.е. на Божик и на Богојавление.

Оваа литургија се служи како и Златоустовата, само што на проскомидијата, при вадењето на деветтата честичка кај чиновите, се говори: **Иже во сѧтыхъ ѻ҃тца нашегѡ Васїлїа Великагѡ, а҆рхїепїскопа Кесарїи каппадокїйскїѧ.**

По изговорената молитва, што се чита кога се пее херувимската песна, на Велики Четврток, свештеникот и ѓаконот, наместо неа, ја кажуваат: **Вечери твоеѧ тайныѧ...**, а на Велика Сабота: **Да молчитъ...** Сѐ останато е како на Златоустовата литургија. По **Сѧтъ, сѧтъ, сѧтъ** (големо) и молитвата: **Съ сими блаженними...**, свештеникот гласно изговара: **Даде сѧтимъ своимъ ѹ҃ченикѡмъ и а҆постолѡмъ рекъ...** и: **Даде сѧтимъ своимъ ѹ҃ченикѡмъ...**, а останатото како што е изложено во служебникот. По **Изрѧдну ѡ҆ пресѧтѣй...**, пејачите наместо: **Достойно...**, пеат: **Ѻ҆ тебѣ радѹетсѧ...**, на Велики Четврток ирмосот: **Странствїѧ владычнѧ...**, а на Велика Сабота ирмосот: **Не рыдай мене мати...** По возгласот: **Въ первыхъ помѧни...**, свештеникот чита: **Помѧни господи всѧкое ѐпїскопство...**, пејачите по **И всѣхъ и всѧ** пеат: **Небомвленнаго Хрїстова таинника...** Останатото е сѐ како кај Златоустовата литургија. По завршената света литургија, свештеникот на отпустот го споменува св. Василиј Велики и двајцата, ѓаконот и свештеникот, при соблекувањето на одеждите, ги кажуваат тропарот и кондакот на св. Василиј Велики.

3. Литургија на предосветените дарови

Оваа литургија се служи само во седмичните денови на Великиот пост, освен во саботите, во неделите и на Благовештение, на Велики Четврток и на Велики Петок. Редовно се служи во среда и во петок од 1., 2., 3., 4., 5. и 6. недела од постот, во четвртокот на 5. недела и на Велики Понеделник, Велики Вторник и Велика Среда, а во понеделникот, вторникот и четвртокот од 2., 3., 4., 5. и 6. недела од постот се служи кога ќе се случи светител кој има полиелеј или на храмов светител.

Почнувајќи од Сиропусната недела, па во секоја недела на светата Четириесетница, Агнеците за предосветената литургија свештеникот ги подготвува на следниот начин. Освен петте обични просфори, се донесуваат уште две или три, според потребата, и кога свештеникот од првата просфора ќе извади Агнец, го жртвува, го прободува и го остава на дискосот; потоа вади нови Агнеци од другите просфори, говорејќи над секој од нив: **Во воспоминанїе...**, **Їйкw ѳвча...** и останатото. Потоа налева вино и вода во путирот говорејќи што е потребно, го продолжува проскомидисувањето и на крајот сè покрива со светите дарци, покадува и ја кажува молитвата на предложението. Св. литургија се служи според обичајот. По призивот на Св. Дух, кога ги благословува лебовите – Агнеците – изговара: **И сотвори оу҃бw хлѣбъ сей...**, а не: **хлѣбы сїѧ...**, Кога кажува: **Свѧтаѧ свѧтымъ**, не подигнува еден Агнец, туку сите заедно, а го прекршува само едниот, ја става честичката **ІЇС** во св. путир, налева теплота според обичајот, го става во левата рака на дланката и на губата св. леб – Агнецот – подготвен за предосветената литургија, а со десната рака ја зема лажичката и со неа зема од св. крв од путирот, го допира со неа св. леб што го држи во левата рака над путирот, натопувајќи ја крстовидно меката страна со св. крв, каде што на проскомидијата со копјето е исечен крстовидно и го става во однапред подготвената кутија (кивотот) одредена за **свѧтаѧ**. Ги зема и другите Агнеци и го повторува истото на врз секој, оставајќи ги сите во кивотот, го затвора, го остава на своето место и ја продолжува литургијата.

Пред литургијата на предосветените дарови, се прават великопосни часови: третиот, шестиот и деветтиот со изо-

бразителната и вечерната. На крајот од часовите, обично, по молитвата: **Господи и̑ владыко...** и метании, свештеникот пред дверите ги кажува молитвите што ги кажува секогаш пред служење на св. литургија и пред облекувањето, освен молитвата: **Господи низпосли рѕкѕ твою...** и влегува во олтарот говорејќи: **Внидѕ въ домъ твой...**, ги целива: престолот, крстот и св. евангелие и се облекува во потполна свештеничка облека. Облекувајќи се, го благословува и го целива секое парче и над секое од нив вели: **Господѕ помолимсѧ.** Кога ќе се облече, ги мие раце-те и, по часовите, кажува отпуст. Пред почетокот на св. литургија, заедно со ѓаконот се поклонуваат пред св. престол, го целиваат св. евангелие и престолот, не кажувајќи го: **Царю небесный...** и: **Слава во вышнихъ...**, и ѓаконот, откако ќе прими благослов, низ северната врата излегува на амвонот и извикнува: **Благослови владыко**, свештеникот ја отвора завесата, го зема св. евангелие, го подигнува малку и со него прави крст над свитканиот антиминс, говорејќи: **Благословенно царство...**, читачот: **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) и 103. псалм; свештеникот пред св. престол ги чита вечерните молитви, почнувајќи од четвртата, бидејќи првите три се читаат по ектениите. Кога ќе се заврши псалмот, ѓаконот ја кажува големата ектенија. Катизма: **Ко Господѕ внегда...**, што се прекинува трипати со поклонувања и со мала ектенија од ѓаконот, и со возглас од свештеникот: по 1. ектенија: **Ꙗ̑кѡ твоѧ держава...**, по 2. ектенија: **Ꙗ̑кѡ благъ...** и по 3.: **Ꙗ̑кѡ ты е̂си Богъ нашъ...**, за тоа време свештеникот тивко ги чита првите три вечерни молитви. По последниот возглас, пејачите: **Господи воззвахъ...**, според гласот самогласен од денот, на 10 стихови, повторувајќи го самогласниот, потоа маченичен и 3 подобни од Триодот и 3 од Минејот. По **Да и̑справитсѧ...**, се пеат стиховите со антифонски глас: **Положи Господи...** сѐ до: **Изведи и̑зъ темницы...**, а од таму според гласот на денот. **Слава... и̑ нынѣ...**, богородичен. Кога ќе започнат да се читаат катизмите, свештеникот го зема св. дискос од жртвеникот, го поставува на отворениот антиминс, кој по преносот повторно го свиткува, го зема од кивотот св. Агнец, го става на дискосот, го покадува св. леб, прави метанија пред него и кога ќе започне пеењето на: **Положи Господи...**, го става св. дискос над својата глава и, одејќи полека околу св. престол, го пренесува на жртвеникот. Во тој момент ѕвони ѕвонче во олтарот и целиот народ клекнува на

подот, а пејачите тивко ги пеат стиховите. Свештеникот го остава св. дискос, налева во св. чаша вино и вода, ги покадува свездичката и даровите и покрива сѐ не кажувајќи ништо, но кога над нив ќе го стави воздухот, само кажува: **Молитвами свѧтыхъ ѻ҃тецъ нашихъ**..., бидејќи оваа жртва е порано осветена и завршена; ги покадува жртвеникот, св. престол и целиот олтар.

Кога ќе се запее: **Слава**..., се отвораат светите двери и ѓаконот со свештеникот прават вход. Ако треба да се чита и евангелие, се носи и тоа. Молитвата на входот, потоа: **Прем8дрость, прости**. Читачот: **Свѣте тихіи**..., ѓаконот и свештеникот низ дверите влегуваат во олтарот, ѓаконот ја остава кадилницата на свеќникот на којшто гори свеќа, којшто го донесува служителот и го остава пред отворените двери. Ѓаконот: **Вонмемъ**, свештеникот: **Миръ всѣмъ**, ѓаконот: **Прем8дрость**. Читачот: **Бытїѧ чтенїе**, ѓаконот: **Вонмемъ**. Читачот 1. паримија, а кога ќе се заврши читањето, го пее вториот *прокимен* и кога ќе се испее тоа, на ѓаконовиот повик: **Повелите**, и тој и целиот народ клекнуваат на земјата. Свештеникот го зема свеќникот со запалената свеќа и со кадилницата, со обете раце, застанува пред св. престол, гледајќи кон исток, со него прави крст со зборовите: **Прем8дрость, прости**. Потоа се свртува на запад кон народот и кажува: **Свѣтъ Хрїстовъ**..., читачот и целиот народ стануваат, читачот продолжува: **Притчей чтенїе**. Ѓаконот: **Вонмемъ** и читачот ја чита втората паримија (ако утредента се слави светител кој има бдение или полиелеј, се читаат и паримиите од празникот или од светиот). По 2. паримија, свештеникот: **Миръ ти**..., ѓаконот: **Прем8дрость**. Читачот, стоејќи, пее: **Да ѝсправитсѧ**..., а народот и од едната и од другата страна во храмот клекнуваат на колена, свештеникот, пак, кади пред св. престол. Кога читачот ќе го испее првото: **Да ѝсправитсѧ**..., и тој клекнува, а народот од десната страна станува и пее: **Да ѝсправитсѧ**..., кога десната певница и народот ќе испее, повторно клекнуваат, а сега станува читачот и пее: 1. **Господи воззвахъ**... Кога ќе го испее тоа, станува левата певница и народот од левата страна и пее: **Да ѝсправитсѧ**..., на 2. стих станува десната страна и пее, а на 3. стих станува левата страна и пее. Која страна пее, таа и стои, а другата клечи, читачот кога ги пее стиховите стои. Кога на сите стихови ќе се испее: **Да ѝсправитсѧ**..., целиот народ клекнува; свештеникот ја предава кадилницата, клекнува со ѓаконот пред

св. престол и тој го пее последното: Да їсправитсѧ молитва моѧ їако кадило предъ тобою... Сега стануваат сите и пеат: Воздѣмїе рѹкѹ моею жертва вечернѧ..., правејќи метании (трипати). Ако треба да се чита евангелие (во Великата или во Страсната недела), или апостол и евангелие, тогаш мала ектенија не се кажува, туку веднаш *прокимен*от на апостолот и се чита апостолот; потоа се пее: Аллилѹїа и се покадува; по прочитаното св. евангелие, свештеникот: Миръ ти благовѣствующемѹ, пејачите: Слава тебѣ господи..., свештеникот го прима од ѓаконот св. евангелие, го целива и го остава на св. престол на горната страна, оддесно, погоре од антиминсот и ги затвора св. двери.

Потоа ѓаконот на амвонот: Рцемъ вси..., а свештеникот, стоејќи пред св. престол, тивко ја чита молитвата. (Ако се прави спомен на мртвите, се кажува и ектенијата за покојни). По возгласот: Помолитесѧ ѡглашеннїи..., понатаму како на обична литургија. (Од четвртата среда – средопосната – се кажуваат ектениите: Єлицы ѡглашеннїи..., Єлицы ко просвѣщенїю...). По возгласот: По дарѹ Хрїста твоегѡ..., пејачите: Аминь и, наместо херувимската песна: Нынѣ силы... Ѓаконот влегува низ северната врата во олтарот и се отвораат светите двери; го покадува св. престол наоколу, светото предложение на жртвеникот и свештеникот и го кажува 50. псалм. Сега двајцата застануваат пред св. престол и го кажуваат: Нынѣ силы... (трипати), поклонувајќи се трипати, ги целиваат крстот и св. престол, се свртуваат кон народот, се поклонуваат, одат кај жртвеникот и ги покадуваат честите дарови. Свештеникот го зема воздухот и го става на раменатa на ѓаконот, самиот тој го зема св. дискос и го става над главата, држејќи го со десната рака; во левата го зема св. путир со виното и го носи пред градите[18]. Ѓаконот прв излегува низ северната врата, кадејќи често пред свештеникот кој полека оди по него; одејќи тие ништо не говорат и низ светите двери влегуваат во олтарот. За време на големиот вход тивко звони мало звонче во олтарот, пејачите многу тивко пеат: Се жертва тайнаѧ совершенна дорѹноситсѧ..., а народот и пејачите паѓаат ничкум на земјата. Кога ќе престане звончето, сите стануваат и пејачите пеат погласно: Вѣрѹю и любовїю... Свештеникот, откако ќе влезе во олтарот, ги поставува св. дарови на престолот,

[18]Ова се прави за да не се даде повод на обичните луѓе да се поклонуваат на обично неосветено вино.

ги симнува покривките од дискосот и од путирот, ги покадува сите не велејќи ништо и при пеењето на: **аллил8їа**, двајцата се поклонуваат трипати пред престолот кажувајќи ја тивко молитвата: **Господи ѝ владыко...**, така и целиот народ, ги затвораат светите двери и ја навлекуваат завесата до половина. Ѓаконот, кога ќе земе благослов, излегува низ северната врата на солеата и пред дверите говори: **Ѝсполнимъ вечернюю...** и **Заст8пи, спаси...**, возглас: **Ѝ сподоби насъ...**, **Отче нашъ...**, На големото: **Ѧминь** ѓаконот се препашува со орарот како и на Златоустовата литургија. По молитвата: **Вонми Господи...**, се поклонуваат: свештеникот пред св. престол, а ѓаконот пред дверите, говорејќи во себе: **Боже wчисти мѧ...**, ѓаконот, приклонувајќи ја главата, вели: **Вонмемъ**. Свештеникот го повлекува и другиот дел од завесата и ставајќи ги рацете под покривката – воздухот со која што се покриени даровите, го допира со рацете осветениот леб (сега не го подигнува) и гласно вели: **Преждеwсвѧщеннаѧ Свѧтаѧ свѧтымъ**. Додека го кажува тоа свештеникот, сиот народ паѓа на колена, а кога пејачите ќе запеат: **Ѥдинъ свѧтъ...**, сите стануваат и ѓаконот влегува во олтарот низ јужната врата. Свештеникот, откако ќе ги изговори тие зборови, го симнува воздухот од дискосот и од путирот, потоа и звездичката, го раздробува св. леб кога ѓаконот ќе рече: **Раздроби владыко!**, го прекршува како и вообичаено, на четири дела, говорејќи: **Раздробляетсѧ...**, го става делот **IC** во путирот не зборувајќи ништо, ѓаконот налева теплота, исто така не кажувајќи ништо. Свештеникот: **Дїаконе, прист8пи!** Ѓаконот приоѓа, се поклонува говорејќи: **Се прихожд8...** Свештеникот го поделува делот **XC** на две, едната половина му ја дава на ѓаконот со зборовите: **(Ѝмѧрекъ) свѧщеннодїакон8...**, ѓаконот му ја целива десницата на свештеникот, оди кон челото на престолот и, наведнувајќи ја главата, се моли како и свештеникот, кој ја зема втората половина од **XC** на дланката, говорејќи: **Честное ѝ пресвѧтое тѣло ѝ кровь...** и, наведнувајќи ја главата, се моли, говорејќи: **Вер8ю господи... Вечери твоеѧ...**, **Да не въ с8дъ...**, и така се причестува со светите тајни; потоа свештеникот ја зема губата, ги очистува рацете внимателно, говорејќи: **Слава тебѣ Боже...** (трипати), ја целива губата и ја остава на местото; го зема св. путир со убрусот, со двете раце, и пие од него, не кажувајќи ништо; зема парче од нафората, ги трие усните и рацете, застанува малку понастрана и ја

чита молитвата: **Благодаримъ тѧ**..., ѓаконот сега не пие од чашата туку дури после Задамвоната молитва и по употребата на останатите честички. Ако има причесници, се постапува како и претходно. Овде не може да се причестуваат малите деца (доенчињата).

(Ако служи свештеникот без ѓакон, и тој не пие од св. путир веднаш по причестувањето туку по завршената св. литургија, кога ќе ја употреби св. тајна). Ѓаконот го зема св. дискос, го наднесува над св. путир и со губата спушта сѐ од него во путирот, не говорејќи ништо, го целива и ги остава св. дискос и ѕвездичката на свитканиот воздух и покривката, го свиткува антиминсот и на него го става св. путир, кој го покрива со неговата покривка. За време на причестувањето, пејачите го пеат: **Вкѹсите и̑ видите**... (ако на светиот или на храмовиот празник се читал апостол и евангелие, се пее и друг *причастен*, што е предвиден). По св. причестување, свештеникот тивко ја чита молитвата: **Благодаримъ тѧ**..., потоа со ѓаконот ја тргнуваат завесата, ги отвораат светите двери и ѓаконот кога ќе го земе св. путир, свртен со лицето кон народот, стоејќи на дверите, изговара: **Со страхомъ божїимъ**..., пејачите пеат: **Благословлю господа**..., свештеникот: **Спаси Боже люди твоѧ**..., а пејачите: **Хлѣбъ небесный**..., свештеникот ја покадува **сѵ̑там** (трипати), ја предава кадилницата на ѓаконот, го зема св. дискос со дарците и го става на главата на ѓаконот, а ѓаконот, држејќи го со двете раце, гледа надвор од дверите и ништо не говорејќи го носи на жртвеникот и таму го остава; свештеникот се поклонува пред св. путир, го зема во десната рака, се свртува кон народот, го покажува и тивко ќе рече: **Благословенъ Богъ нашъ**..., и гласно: **Всегда нынѣ и присно**..., пејачите: **а̑минь**; **Да исполнѧтсѧ оу̑ста наша**...; сега свештеникот го остава св. путир на жртвеникот, ѓаконот го прекрстува орарот и низ северната врата излегува на амвонот каде што говори: **Прости пр̈їмше**..., свештеникот го зема евангелието и, правејќи крст со него над собраниот антиминс, возглас: **Ѩкѡ ты е̑си ѡ̑свѧщенїе**..., го положува евангелието врз антиминсот, го зема служебникот и со него излегувајќи од олтарот, низ св. двери на солеата, зад амвонот, говори: **Съ миромъ и̑зыдемъ**; пејачите: **Ѻ и̑мени господни**. Ѓаконот, стоејќи

пред иконата на Спасителот, вели: **Господ8 помолимсѧ**; пејачите: **Господи помил8й**; свештеникот ја чита гласно молитвата: **Владыко вседержителю...**, пејачите: **Б8ди ймѧ господне...** (трипати), **Слава... й нынѣ...**, **Благословлю господа...** и 33. псалм. Свештеникот, стоејќи на св. двери, го благословува народот со: **Благословеніе господне...**, се свртува со лицето кон св. престол и вели: **Слава тебѣ Хрїсте Боже...**, читачот: **Слава... й нынѣ...**, **Господи помил8й** (трипати), **Благослови** и свештеникот, стоејќи на дверите, свртен сега кон народот, го кажува отпустот: **Хрїстосъ йстинный Богъ нашъ...** и останатото според денот, споменувајќи го и оној светител на кого е денот, и **Иже во сѧтыхъ ѻтца нашегѡ Григорїа, Двоеслова... и всѣхъ сѧтыхъ...** до Страсната недела; а на Велики Понеделник, на Велики Вторник и на Велика Среда, го кажува отпустот: **Грѧдый Господь на вольн8ю страстъ...**, пејачите: **Яминь.** Свештеникот ги затвора дверите, ја повлекува завесата, излегува на солеата и разделува нафора, потоа се враќа во олтарот (ако нема ѓакон) ја употребува **сѧтам** и ги кажува благодарствените молитви. **Нынѣ Ѿпѹщаеши...**, **трисѧтое** и по **Отче нашъ...**, тропарот на св. Григориј Двоеслов; **Слава... й нынѣ...**, **Предстательство...**, **Господи помил8й** (12 пати); **Честнѣйш8ю...**, **Слава... й нынѣ...** и отпуст.

Денови во кои не се служи никаква литургија се следните:

1) во среда и во петок од Сиропусната (Белата) недела, освен ако во тие денови не се случи Сретение или не е храмов празник, но тогаш се служи Златоустова литургија;

2) во понеделник, во вторник и во четврток од Првата недела од Великиот пост, освен ако во понеделникот од оваа недела не се случи Сретение;

3) на Велики Петок, освен ако Благовештение не се случи на тој ден, кога се служи литургија на св. Јован Златоуст;

4) во петокот пред Божик и пред Богојавление, ако тие празници се случат во недела или во понеделник.

ГЛАВА ДВАНАЕСЕТТА

а) Како служат литургија двајца или повеќе свештеници со ѓакон?

Кога служат литургија повеќе свештеници со ѓакон, најстариот свештеник по чин или по ракополагање го кажува возгласот: **Ѩкѡ подобаетъ тебѣ**...; возгласот **Ѩкѡ твоѧ держава**... го кажува помладиот свештеник, а најмладиот: **Ѩкѡ благъ**... Ако служат само двајца свештеници, помладиот ги кажува двата последни возгласи. При развиткувањето на антиминсот учествуваат сите свештеници.

Најстариот свештеник го кажува возгласот: **Ѩкѡ милостивъ**..., помладиот: **Да ѝ тїи съ нами**..., а најстариот го прекрстува антиминсот со губата. Третиот го кажува возгласот: **Ѩкѡ подобаетъ**..., а возгласот: **Ѩкѡ да подъ державою**... го кажува најстариот. Кога служат двајца свештеници, постариот ги кажува 1. и 4. возглас, а помладиот 2. и 3. Кој што кажува на големиот вход е кажано порано. Кога постариот свештеник ќе го пренесе путирот од престолот на проскомидијата, помладиот го свиткува антиминсот.

б) Како служат литургија двајца или тројца свештеници без ѓакон?

Кога служат литургија двајца или тројца свештеници без ѓакон, најмладиот проскомидисува, големата и сугубата ектенија со возгласите ги кажува најстариот свештеник, останатите ектении и возгласите ги кажуваат останатите свештеници со ред. На малиот вход најстариот го носи евангелието и кажува: **Премѫдрость прости**, и возгласот: **Ѩкѡ свѧтъ ѣси**..., по **трисвѧтое**, вториот свештеник вели: **Вонмемъ**, првиот: **Миръ всѣмъ**, а третиот: **Премѫдрость**. Најстариот кади пред читањето на евангелието и го чита евангелието; на големиот вход најстариот свештеник ги носи дискосот и путирот, вториот носи крст, третиот:

копјето, губата, лажичката итн. По возгласот: **Милостїю и҆ щедротами...**, најстариот свештеник говори: **Миръ всѣмъ...** и останатото до: **И҆ да бꙋдꙋтъ...**, **Со страхомъ божїимъ...**, **Всегда нынѣ...** и отпустот.

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Кога служат повеќе свештеници, сите молитви на литургијата што се читаат тивко мораат да ги читаат сите свештеници. Затоа кога нема ѓакон, мора да се пее големо **Господи помилꙋй**, **Тебѣ Господи** и **А҆минь** каде што е потребно.

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Ако на литургијата треба да се освети славски колач, по Задамвоната молитва, се пеат: тропарот, **Слава... и҆ нынѣ...** и кондакот на светиот. За тоа време ѓаконот крстовидно го покадува колачот што е поставен на масичката на солеата, обично на амвонот. Потоа ѓаконот: **Господꙋ помолимсѧ!** Свештеникот ја чита над коливото молитвата: **Всѧ совершивый словомъ твоимъ господи...** (во служебникот); пејачите: **а҆минь. Бꙋди и҆мѧ Господне...** (трипати) и останатото при крајот на литургијата.

ВНИМАВАЈ! Ако на литургијата треба да се изврши спомен на мртвите над коливо, по Задамвоната молитива: **трисвѧтое**, а свештеникот или ѓаконот го покадуваат коливото крстовидно. По возгласот, тропарите: **Со дꙋхи праведныхъ...**, **Въ покоищи твоемъ...**, **Слава...**, **Ты е҆си Богъ...**, **и҆ нынѣ...**, **Єдина чистаѧ...**, потоа ѓаконот или свештеникот ја кажуваат ектенијата: **Помилꙋй насъ Боже...**, **Єще молимсѧ ѡ҆ оу҆покоенїи...** и останатото, споменувајќи ги починатите како што е назначено во служебникот во Златоустовата литургија. Следува молитвата: **Боже дꙋхѡвъ...**, со возгласот: **Ꙗкѡ ты є҆си воскресенїе...**, пејачите: **а҆минь, Бꙋди и҆мѧ Господне...**(трипати) и останатото на крајот од литургијата.

ГЛАВА ТРИНАЕСЕТТА

ПРАВИЛА КОГА СВЕТИОТ ЌЕ СЕ СЛУЧИ ВО САБОТА ИЛИ ВО НЕДЕЛА

а) Кога во *сабота* ќе се случи светител кој има полиелеј

Во петокот на ***вечерната*** се пее: **Блаженъ мѫжъ...**, 1. антифон. На **Господи воззвахъ...**, стихири на светителот на 6. **Слава...**, самогласен, **и нынѣ...**, првиот богородичен на гласот што преовладува.

ВНИМАВАЈ! Ако светиот има бдение:

– на ***малата вечерна***: стихири на светиот на 4, подобни, **Слава...**, самогласен на светитјата, **и нынѣ...**, обичен богородичен од гласот на светиот. На стиховните: стихири на светиот, **Слава...**, на светиот, ако има, а ако нема: **Слава... и нынѣ...**, богородичен според гласот. Мала ектенија како на воскресната вечерна и мал отпуст;

– на ***големата вечерна*** по 103. псалм, **Блаженъ мѫжъ...**, 1. антифон. На **Господи воззвахъ...**, стихири на светиот на 8. **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, првиот богородичен од гласот што преовладува. Ако е пред или попразненство: На **Господи воззвахъ...**, стихири на празникот 3 и на светиот 5. **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, богородичен од гласот што преовладува. **Входъ**. *Прокимен* на денот и паримии на светиот 3; на *литијата*: стихира на храмот и на светиот. На стиховните, стихира на светиот, **Слава...**, на светителот, **и нынѣ...**, богородичен според гласот на светиот или на празникот. На **благословенїи хлѣбѡвъ**: тропар на светиот (двапати) и: **Богородице дѣво...** (еднаш). **Бѫди имѧ Господне...** (трипати) и 33. псалм;

– на ***утрената***: на **Богъ господь...**, тропар на светиот (двапати), **Слава... и нынѣ...**, првиот богородичен на гласот што преовладува. Ако е пред или попразненство, тропарот на празникот (двапати), **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, на празникот. Катизма 16., мала ектенија, *седален* на светиот (двапати), **Слава... и нынѣ...**, богородичен и катизма 17., непорочните, а свештеникот сега не кади, туку на *полиелејот*. *Седален* на светиот (двапати), **Слава... и нынѣ...**, богородичен и полиелеј на све-

тителот, величание и *седален* (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. *Степени* 4. глас, прв антифон. *Прокимен* на светиот; Всѧкое дыханїе..., евангелие на светиот, 50. псалм и стихира на светиот; Спаси Боже люди... Канон на Богородица од утрената од минатата недела на 6, ирмос по 2, тропари на 4. (Ако е храмот Христов или на Богородица, или ако е пред или попразненство, се пее нивниот канон со ирмосите на 6. и на светиот на 8; катавасија според уставот). По 3. песна, кондак на претпразненството или на празникот. *Седален* на светиот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен или на празникот. По 6. песна, кондак на светиот, икос и пролог. По 9. песна, *светилен* на светиот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен или на празникот. На *хвалите*, стихири на светиот на 4; ако е во попразненство, на 6: на празникот 3, што се на стиховните на тој ден и на светиот 3; Слава..., на светиот самогласен, и нынѣ..., богородичен според гласот на светиот или на празникот. *Големо славословие*. Тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., богородичен воскресен на гласот што преовладува или на празникот. Ектенија, отпуст и првиот час. На ***првиот час***, тропар на светиот, ако е пред или попразненство, тропар на празникот. Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак на светиот; во претпразненство или попразненство: кондакот на празникот и на светиот наизменично и отпуст;

– на ***литургијата блажени*** на светиот, 3. и 6. песна. Ако е во попразненство, редовната песна на празникот и на светиот 6. песна. По Вхдъ, тропарот на храмот Христов и на Богородица и на дневниот светител. Слава..., кондак на светиот, и нынѣ..., на храмот на Богородица, а каде што не е храм на Богородица, и нынѣ..., Предстателство Хрїстїанъ..., а во претпразненство или попразненство на некој празник: и нынѣ..., неговиот кондак. Ако е претпразненство или попразненство на Христов празник, а храмот е Христов, тропарот и кондакот на храмот не се пеат, туку тропарот и кондакот на претпразненството или на празникот. Тропарот и кондакот на храмот на Богородица не се пеат во претпазненство или попразненство на Христовите празници. *Прокимен* на светиот, апостол и евангелие и *причастен* на светиот на кого му се служи бдение. Ако светиот

е со полиелеј, се додаваат: *прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на денот.

б) Кога се пее во *сабота* Богъ Господъ

Во петок на *вечерната* по обичната катизма на **Господи воззвахъ**..., стихири подобни на светиот од Минејот на 6; **Слава**..., самогласен на светиот, ако има, ако нема, **Слава... и нынѣ**..., првиот богородичен од гласот што преовладува. На стиховните стихири од Октоихот маченични 3 од гласот, **Слава**..., на светиот, ако има, ако нема: **Слава... и нынѣ**..., богородичен. По **трисвѧтое**, тропар на светиот, **Слава... и нынѣ**..., богородичен од гласот што преовладува. Ектенија и отпуст.

ВНИМАВАЈ! Ако светиот нема тропар, не се пее **Богъ господь**..., туку **Аллилѹїа**.

На *утрената*: на **Богъ господь**..., тропар на светиот (двапати), **Слава... и нынѣ**..., првиот богородичен, според гласот на тропарот на светиот. Катизма 16, ектении и *седални* од Октоихот, маченичен (двапати), 1. и 2. **Слава... и нынѣ**..., првиот богородичен од гласот што преовладува, потоа непорочните; *седални* и маченичен (двапати), 3. и 4. и покоен. **Слава... и нынѣ**..., богородичен, 50. псалм и каноните 3: на светиот од Минејот со ирмосите на 6, на храмот на светиот на 4 и од Октоихот маченичен на 4 (покојниот се пее во петок на повечерието). Кон каноните се припојува песната: **Поимъ Господеви**... По 3. песна, *седален* на светиот од Минејот, **Слава... и нынѣ**..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на светителот, ако има, и пролог. По 9. песна, светилен, прво на светиот, ако има, потоа **Слава**..., од Октоихот, **и нынѣ**..., богородичен. Ако нема, *светилен* од Октоихот: **Иже мертвыми**..., **Слава... и нынѣ**..., **Мы ѡ тебѣ**... На *хвалите*, не се пеат стихири од Октоихот, туку се пеат *стиховните*.

ВНИМАВАЈ! Ако светиот нема стихира на *хвалите*, тогаш веднаш доаѓа: **Тебѣ слава подобатъ**...

Ако се пеат стихири на светиот, на *хвалите*, тогаш не се кажува: **Тебѣ слава подобатъ**..., туку по стихирите се кажува: **Слава тебѣ показавшемѹ**..., ектенијата: **Исполнимъ оу҃тренюю**... Потоа на *стиховни* се пеат хвалитните стихири од Октоихот: 3 ма-

ченични: 1., 2. и 3. со обичните припеви: Йсполнихомсѧ завтра..., и И бѹди..., Слава..., на светиот самогласен, ако има; ако нема: Слава... и нынѣ..., нивниот богородичен. (Саботната стиховна изостанува, се пее само на утрената на 2., 3. и 4. сабота од постот; или ако се пее: Аллилѹїа, се пее стиховната од покојните и нивните припеви). Потоа Благо ѣсть..., трисвѧтое, тропарот на светиот, Слава... и нынѣ..., богородичен од гласот што преовладува од малите, потоа ектенија, првиот час и отпуст со многулетствие.

На *литургијата*: *блажени* од Октоихот на 6, ако светиот има на литургијата песна: 3. песна на светиот на 4 и од Октоихот на гласот на 4. По входот, тропарите одат вака: а) Ако е храмот Христов или на Богородица: тропар на храмот, на денот: Апостоли мѹченицы..., на редовниот светител и неговиот кондак. Ако има уште еден светител, кој има тропар и кондак, се кажуваат и тие. Ако светител во сабота нема ниту еден тропар и кондак, тогаш по дневниот тропар, се кажува за покој: Помяни Господи якѡ благъ..., Слава..., кондак: Со свѧтыми..., и нынѣ..., Йкѡ начатки... (Кога е мал светител, во сабота се изостава кондакот на храмот на Христа и на Богородица). Ако се случи светител со големо славословие, со полиелеј и со бдение, се зема вака: тропар на храмот Христов или на Богородица, на светиот кој се празнува (дневниот: Апостоли..., се изостава), Слава..., кондак на светиот кој се празнува, и нынѣ..., на храмот Христов или на Богородица. б) Ако е храмот на светител прво се кажува тропарот: Апостоли мѹченицы..., потоа тропарот и кондакот на редовниот светител. Ако нема: Помяни господи..., Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., Йкѡ начатки... (Тропар на храмот не се пее, бидејќи сите светии се наброени во тропарот на денот). Ако светиот е со големо славословие и со полиелеј, се пее: тропар на светиот на храмот и на светиот кој се празнува, кондак на храмот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., Предстательство... Ако светиот е со бдение: тропар и кондак на светиот на храмот не се пее. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на светиот, потоа на денот, бидејќи секогаш имаат предност апостолот и евангелието на редовниот светител, освен на Христовите празници. Вака се пее служба во сабота секогаш кога се пее: Богъ господь..., а ако

се случи во сабота Христов празник, целата служба се пее од празникот.

в) Кога во *сабота* се пее Аллилꙋїа

Во петок на *вечерната*: 18. катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на светиот од Минејот 3, и од Октоихот маченични 3, – 2., 3. и 4., а првата се остава. Слава... и̂ нынѣ..., богородичен од гласот што преовладува, Свѣте тихїй... *Прокимен.* Сподоби господи... На стиховните: маченичен (еднаш) и на мртвите (двапати), Слава... и̂ нынѣ..., богородичен, трисвѧтое. По Отче нашъ..., тропар 2. глас: А̂постоли, мꙋченицы..., Слава..., Помѧни Господи..., и̂ нынѣ..., богородичен: Мати свѧтаѧ... Ектенија и отпуст.

На *утрената*: по вообичаениот почеток и шестопсалмието, наместо Богъ господь..., се пее: Аллилꙋїа, 2. глас (трипати), стиховите: 1. Блажени ꙗ̂же и̂збралъ..., 2. Памѧть и̂хъ въ родъ... и 3. Дꙋши и̂хъ во благихъ..., тропарот 2. глас: А̂постоли мꙋченицы и пророцы... (двапати), Слава..., Помѧни господи..., и̂ нынѣ..., богородичен: Мати свѧтаѧ...; катизма 16, мала обична ектенија, *седални* од Октоихот, маченични 3; вториот и третиот, а првиот се остава, потоа стихот: Дивенъ Богъ... и четвртиот маченичен, првиот богородичен се остава. Потоа стихот: Блажени ꙗ̂же и̂збралъ... и покојниот *седален* од гласот. Слава... и̂ нынѣ..., вториот богородичен и се пее 17. катизма со припевите: Благословенъ е̂си господи..., на 2. глас поделувајќи ја на два дела; по првата статија не се кажува: Слава... и̂ нынѣ..., туку на крајот се пее: Ꙗкѡ а̂ще бы не законъ..., (трипати) и ектенијата за умрените: Паки и̂ паки..., Єще молимсѧ ѡ̂ оу̂покоенїи дꙋшъ оусопшихъ рабовъ божїихъ (имѧрекъ)..., Ꙗкѡ да господь Богъ..., пејачите на секое: Господи помилꙋй (еднаш), Милости Божїѧ..., пејачите: Подай господи, ѓаконот: Господꙋ помолимсѧ, пејачите: Господи помилꙋй, свештеникот: Боже дꙋховъ..., пејачите: Господи помилꙋй (40 пати) и Ꙗкѡ ты е̂си воскресенїе..., пејачите: а̂минь, потоа се пее 2. статија: Твой е̂смъ а̂зъ..., припев: Спасе спаси мѧ..., на крајот: Жива бꙋдетъ... (трипати) и: Благословенъ е̂си..., и тропарите за мртвите: Свѧтыхъ ликъ ѡ̂брѣте..., и останатите, потоа ектенија за умрените и

ги споменува мртвите, пејачите говорат: Господи помилꙋй (40 пати), додека свештеникот ја заврши молитвата: Боже дꙋхов...; по возгласот, *седален* 5. глас: Покой спасе нашъ..., Слава... и҆ нынѣ..., богородичен: Ѿ дѣвы возсїѧвыи..., 50. псалм и канонот, прво од Минејот со ирмосите на 6, и од храмот на 4, и од Октоихот на 4, првиот. По 3. песна, мала ектенија, кондак и *седален* од Минејот. По 6. песна, ектенија за умрените, кондак 8. глас: Со свѧтыми..., икос и пролог. По 9. песна, светилен од Октоихот. На *хвалите*, 4 маченични стихири, Слава..., покоен, и҆ нынѣ..., богородичен. На *стиховните*, стихири подобни покојни, Слава... и҆ нынѣ..., богородичен. Благо є҆стъ..., трисвѧтое, и по Отче нашъ..., тропар 2. глас: Апостоли, мꙋченицы..., Слава..., Помѧни Господи..., и҆ нынѣ..., богородичен: Мати свѧтаѧ... и ектенијата. Потоа, Сый благословенъ Хрїстосъ Богъ..., Оу҆тверди Боже..., првиот час и отпуст. На часовите тропарите: Апостоли, мꙋченицы..., Слава..., Помѧни Господи... и҆ нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак: Со свѧтыми... и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од Октоихот на 6; по входот, тропари: Апостоли, мꙋченицы..., и Помѧни Господи..., Слава..., кондакот: Со свѧтыми..., и҆ нынѣ..., богородичен: Тебе и стѣнꙋ..., *Прокимен* гл. 8.: Веселитесѧ ѡ҆ господѣ... и за мртвите *прокимен*от: Дꙋшы ихъ во благихъ... Апостол од саботата, што е на ред, и вториот за мртвите. Евангелие, редовното од саботата и второ за мртвите. *Причастен*: Радꙋйтесѧ праведнїи..., втор за мртвите: Блаженни ꙗ҆же и҆збралъ...

г) Кога светител кој има бдение е во *недела*

Во сабота на *малата вечерна* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 4, Слава..., на светиот, и҆ нынѣ..., богородичен на гласот од малата вечерна. На стиховните еден воскресен стих и на светиот стиховни од големата вечерна со неговите припеви. Слава..., на светиот, и҆ нынѣ..., богородичен од истиот глас. По Отче нашъ..., воскресниот тропар, Слава..., на светиот,

и нынѣ..., првиот богородичен по гласот на тропарот на светиот.

На *големата вечерна:* предначинателный ѱаломъ, со своите припеви и катизмата. На Господи воззвахъ..., стихови 10, воскресни стихири на гласот 3; источна 1; на светиот 6, Слава..., на светиот, и нынѣ..., првиот богородичен од гласот. Входъ, *прокимен* на денот и 3 паримии на светиот. На *литијата* стихира на храмот и на светиот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен по гласот на славата, со воскресните стиховни. На *стиховни*, воскресните стихири, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен од истиот глас. На: благословенїи хлѣбwвъ тропарот: Богородице дѣво... (двапати) и на светиот (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., првиот богородичен по гласот на тропарот на светиот, а првиот богородичен од гласот што преовладува се пее по првиот *седален* на Слава..., и нынѣ..., По катизмата, воскресни *седални* од гласот што преовладува со припевите и нивните богородични. *Полиелеј, величание* и *Избраниот псалм* без Слава..., и нынѣ..., туку веднаш тропарите: Ѧггелскїй соборъ..., *ипакој* на гласот и двата *седални* на светителот. Слава..., полиелејниот *седален*, и нынѣ..., неговиот богородичен. *Степени*, од гласот, *прокимен*от, Всѧкое дыханїе... и воскресното евангелие; потоа: Воскресенїе Хрїстово..., и 50. псалм. Слава..., Молитвами ѧпостолwвъ..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., воскресната стихира и останатото. Воскресен канон со ирмос на 4 и на Богородица на 2, и на светиот на 8; *катавасија* според уставот. По 3. песна, кондак и икос на светиот и неговиот *седален* (двапати); Слава..., и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, воскресен кондак и икос и пролог. На 9. песна се пее: Честнѣишꙋю..., воскресен светилен. Слава..., на светителот, и нынѣ..., богородичен воскресен. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на светиот со славната 4; со припевите од стиховните на вечерната. Слава..., евангелската стихира, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, тропар, само воскресниот, ектенија и неделен отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ... и првиот час. На часовите: воскресен тропар, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак на светиот. На останатите часови се

кажуваат наизменично кондакот на светиот и воскресниот кондак.

На *литургијата*: *блажени* според гласот на 6, и на светиот 3. песна на 4; по входот, воскресниот тропар и на храмот на Богородица (каде што е нејзин храмот), ако не е нејзин храмот: й нынѣ..., Предстателство хрїстїанъ... (*тропарите и кондаците на храмот на светиот во тие денови не се пеат како и тропарите и кондаците на храмот Христов*). *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво воскресно, а потоа на светиот.

д) Кога светител кој има полиелеј е во *недела*

Во сабота на *малата вечерна* се пее сè како што е кажано за светител кој има бдение во недела.

На *големата вечерна:* по катизмата, на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3; источна 1 и на светиот 6. Слава..., на светиот, й нынѣ..., првиот богородичен од гласот. Входъ, *прокимен* на денот и 3 паримии на светиот. На *литијата*, стихира на храмот и на светиот, ако има. Слава..., на светиот, й нынѣ..., првиот богородичен по гласот на славата. На *стиховни*, воскресните стихири од гласот. Слава..., на светиот, й нынѣ..., богородичен по гласот на славата. На: благословенїи хлѣбѡвъ тропарот: Богородице дѣво... (трипати).

На *утрената*: на Богъ господь...: воскресен тропар (двапати), Слава..., на светиот, й нынѣ..., богородичен воскресен по гласот на тропарот на светиот, а воскресниот богородичен се пее по првиот *седален* на Слава..., й нынѣ...; катизмите и воскресните *седални* со нивните богородични. *Полиелеј и величание* на светиот, и ѧггелскїй соборъ..., *ипакој* и *седален* на светиот по еднаш. Слава..., *седален* на светиот полиелеен, й нынѣ..., богородичен. *Степени* на гласот и *прокимен*, воскресно евангелие; Воскресенїе Хрїстово, 50. псалм и воскресната стихира. Воскресен канон со ирмосите на 4; крстовоскресен на 2; на Богородица на 2 и на светиот на 6; ако светиот има два канона, и двата канони на 8, а крстовоскресниот се остава. По 3. песна,

кондак и икос и *седален* на светиот (двапати). **Слава...**, **и нынѣ...**, неговиот богородичен. По 6. песна, воскресен кондак, икос и пролог. На 9. песна се пее: **Честнѣйшую...**, светилен воскресен, **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, богородичен воскресен на гласот. На *хвалите*, воскресните стихири на гласот, на 4 и на светиот на 4 со славата и со нејзините припеви од вечерната. **Слава...**, евангелска стихира, **и нынѣ...**, **Преблагословенна єси...**, *големо славословие* и само воскресниот тропар, ектенија и отпуст: **Воскресый изъ мертвыхъ...** и првиот час. На првиот час: воскресен тропар, **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, богородичен од часовите. По **Отче нашъ...**, кондак на светиот. На останатите часови наизменично воскресниот кондак и на светиот.

На *литургијата: блажени* на гласот, на 6, и на светиот 3. песна на 4; по входот, тропар и кондак, како што е назначено кога светиот има бдение во недела, само што овде се додаваат тропарот и кондакот на храмот на светиот.

ѓ) Кога светител, кој има стихири на 6, е во *недела*

Во саботата на *големата вечерна* катизма; на **Господи воззвахъ...**, воскресни стихири 3; источни 3 и на светиот 4. **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, првиот богородичен од гласот. **Входъ**. *Прокимен* на денот и ектенијата: **Рцемъ вси...** На *литијата*: стихирата на храмот, **Слава...**, на светиот, ако има, ако нема: **Слава... и нынѣ...**, богородичен. (Ако светиот има големо славословие, се пее неговата стиховна на литијата). На *стиховни*, воскресните стихири, **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, богородичен воскресен по гласот на светиот и останатото од бдението според обичајот.

На *утрената*: на **Богъ господь...**, воскресниот тропар (двапати), **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, првиот богородичен според гласот на тропарот на светиот; а воскресен богородичен се пее после првиот *седален* на **Слава...**, **и нынѣ...**,; ако има двајца светии со свои тропари, се пее на **Богъ господь...**: воскресен тропар (еднаш), тропарот на првиот светител (еднаш), **Слава...**, тропарот на вториот светител, **и нынѣ...**, богородичен воскресен по гласот на тропарот на вториот светител и останатото, до канонот, воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, крс-

товоскресен на 2, на Богородица на 2 и на светиот на 6, *катавасија* според уставот. По 3. песна, кондак, икос и *седален* на светиот (двапати) и неговиот богородичен. По 6. песна, воскресен кондак, икос и пролог. На 9. песна се пее: **Честнѣйшꙋю...**, воскресен светилен, **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, воскресен богородичен од гласот. На *хвалите*, воскресни стихири 4 и на светиот со славата 4. (Ако светиот нема стихири на *хвалите*, се пеат воскресните стихири според обичајот). **Слава...**, евангелска стихира, **и нынѣ...**, **Преблагословенна єси...** *Големо славословие* и само воскресниот тропар, ектенија и отпуст: **Воскресый изъ мертвыхъ...** и првиот час. На првиот час: воскресниот тропар, **Слава...**, на светиот, **и нынѣ...**, богородичен од часовите. По **трисвѧтое**, воскресен кондак и останатото. (Ако светиот има славословие, по **трисвѧтое**, кондак на светиот; на останатите часови воскресен кондак и на светиот, наизменично).

На *литургијата*: *блажени* од гласот на 6 и на светиот 3. песна на 4. По входот, воскресен тропар, и на храмот на Богородица (каде што е храмот нејзин), и храмот на светиот (каде што е храмот на светиот) и на редовниот светител, потоа воскресен кондак и на храмот (на светиот). **Слава...**, кондак на редовниот светител, **и нынѣ...**, на храмот на Богородица, (ако не е нејзин храмот) **и нынѣ...**, **Предстательство хртїстїанъ...** Ако има двајца светии со своите тропари и кондаци, по входот, тие се пеат на следниот начин: воскресен тропар и на храмот на Богородица (каде што е нејзин храмот) и на храмот на светиот (каде што е храмот) и на редовниот прв светител, и на вториот редовен светител; воскресен кондак и на храмот на светител (каде што е храмот), кондак на првиот редовен светител, **Слава...**, кондак на вториот редовен светител, **и нынѣ...**, на храмот на Богородица (каде што е нејзин храмот), инаку каде што е храмот на светител: **и нынѣ...**, **Предстательство хрїстїанъ...** *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво воскресен, а потоа на светиот.

ГЛАВА ЧЕТИРИНАЕСЕТТА
ПОДЕЛБА НА ПРАЗНИЦИТЕ

Празниците што се слават секоја година во едни и исти денови во месецот се викаат **неподвижни празници**, како што се: Божик, кој се слави секогаш на 25 декември, Богојавление, на 6 јануари, Преображение, на 6 август итн.; празниците што секоја година ги менуваат деновите во месецот се викаат **подвижни празници**, како што се: Велигден, Цветници, Спасовден и Духови (Св. Троица).

Црковниот устав неподвижните празници ги дели на: **големи, средни** (два вида) и **мали** (два вида).

Големите празници во црковниот устав го имаат овој знак ⊕ (крст во круг); средните од првиот вид се означени со овој знак ☩ (крст во полукруг); а средните од вториот вид имаат само крст ✝ ; малите од првиот вид го имаат овој знак ☪ во црвена боја, а малите од вториот вид го имаат истиот знак ☪ само во црна боја.

За големите празници што го имаат овој знак ⊕ Типикот вели дека им се служи бдение и цела служба на празникот по уставот; тоа се Христовите празници и празниците на Богородица, двата празника на св. Јован Претеча: 24 јуни и 29 август и празникот на првоврховните апостоли на 29 јуни.

Има 12 големи празници, и тоа: 9 неподвижни, како што се: 1. Божик, 2. Богојавление, 3. Сретение, 4. Благовештение, 5. Преображение, 6. Успение на Пресвета Богородица (Голема Богородица), 7. Рождество на Пресвета Богородица (Мала Богородица), 8. Крстовден (на 14 септември) и 9. Воведение; и 3 подвижни, како што се: 10. Цветници, 11. Спасовден и 12. Духови. Воскресението, Велигден (Пасха) не се вбројува во овие големи празници затоа што Велигден е „празник над празниците".

Сите наброени празници се разликуваат од средните празници за кои се вели дека имаат бдение, со тоа што кај нив се пее сѐ од празникот, а кај средните се додава на утрената и богородичниот канон.

Иако празникот Обрезание Господово (1. јануари) не спаѓа во бројот на големите 12 празници, ниту тој има пред и попразненство, сепак во типикот се означува со знакот ☩ како голем празник, затоа што на тој ден на утрената се пеат само каноните на празникот. Освен овој празник, сите неподвижни големи празници имаат пред и попразненство. Колку денови трае пред и попразненството е наведено кај секој празник поединечно.

Средните празници со знакот ☩ имаат бдение и на утрената се додава богородичен канон. На средните празници со знакот ✞ не им се прави бдение. На вечерната се пее: **Блаженъ мѫжъ...**, првиот антифон; на **Господи воззвахъ...**, стихирите на 6 или произволно на 8, три паримии и на стиховните. На утрената полиелеј и евангелие, канон на 8, големо славословие и останатото според уставот.

Малите празници со црвен знак ☪ на вечерната имаат обична катизма; на **Господи воззвахъ...**, стихири на 6, на утрената канон на 6, големо славословие и останатата служба според уставот. На оние мали празници што имаат црн знак ☪ се ставени само на **Господи воззвахъ...**, стихири на 6, на утрената канон на 6, на литургијата според уставот.

Оние празници кои немаат никаков знак, имаат стихири на 3, а канон на утрената на 4.

ГЛАВА ПЕТНАЕСЕТТА

НЕПОДВИЖНИ ПРАЗНИЦИ

Неподвижните празници почнуваат од 1 септември, кога светата Православна црква слави **Начало Їндїкта**, т.е. Нова година, која се завршува на 31 август.

1. Нова година (**Начало Їндїкта**) (1 септември) кога е во *недела*

На малата вечерна воскресни стихири и на Богородица според обичајот. Воскресен тропар, **Слава... ѝ нынѣ...**, богородичен.

На *големата вечерна* се пее: **Блаженъ мѫжъ...** и целата катизма. На **Господи воззвахъ...**, воскресни стихири 3 и источна 1, на индиктот 3 и на св. Симеон 3; **Слава...**, на индиктот, **ѝ нынѣ...**, богородичен на гласот. **Входъ**, *прокимен* на денот и 2 паримии од индиктот и 1 од светиот. На *литијата* стихирата на храмот и *стиховните* на индиктот, **Слава...**, на светиот, **ѝ нынѣ...**, на индиктот, пишувана на *хвалите*. На *стиховни,* воскресните стихири со припевите. **Слава...**, на светиот, **ѝ нынѣ...**, на индиктот. На **благословенїи хлѣбѡвъ: Богородице дѣво...** (двапати) и на индиктот (еднаш) гл. 2. **Всем твари содѣтелю...**

На *утрената*: на **Богъ господь...**, воскресниот тропар (двапати), **Слава...**, на светиот, **ѝ нынѣ...**, на индиктот. По катизмите, воскресните *седални* со нивните богородични. По непорочните, тропарите **ѧ̑ггелскїй соборъ...** и *ипакој*. *Степени* и *прокимен*от на гласот: **Всѧкое дыханїе**, воскресно евангелие, **Воскресенїе Хрїстово...**, 50. псалм и воскресна стихира. Воскресниот канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, на индиктот на 4, и на светиот на 4, *катавасија*: **Крестъ начертавъ...** По 3. песна, кондак на индиктот и на светиот; *седален* на светиот (двапати), **Слава...**, **ѝ нынѣ...**, на индиктот. По 6. песна, воскресен кондак, икос и пролог; На 9. песна се пее: **Честнѣишѵю...**, воскресниот светилен, **Слава...**, на светиот, **ѝ нынѣ...**, на индиктот. На *хвалите*, воскресни стихири 4 и на индиктот 3, гл. 3. со припевите од индиктот, потоа самогласен на светиот гл. 2. со припевот: **Честна предъ господемъ...**, **Ѿ корене благагѡ...**, **Слава...**, евангелска

стихира, и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие* и само воскресниот тропар, ектении и отпустот: Воскресый изъ мертвыхъ..., и првиот час. На часовите воскресен тропар, Слава..., на индиктот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак на индиктот. На третиот час: воскресен тропар, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен на часовите. По Отче нашъ..., кондак на светиот, а така и на останатите часови. Воскресен кондак, на индиктот и на светиот наизменично.

На *литургијата, блажени* на гласот на 4 и од каноното на индиктот 3. песна на 4, и на светиот 6. песна на 4; по Входъ, воскресниот тропар, на индиктот, на светиот, воскресен кондак, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на индиктот, *прокимен*, апостол и евангелие, прво на индиктот и воскресното подзачало, потоа на светиот. *Причастен* на индиктот и на светиот.

2. Служба за претпразненство на Мала Богородица
(Рождества Богородицы)
(7 септември) кога ќе се случи во *недела*

Во сабота на *малата вечерна* воскресни стихири и на Богородица според обичајот. Воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., неговиот богородичен.

На *големата вечерна* по катизмата на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1, на претпразненство 3 и на мачениот 3. Слава..., на претпразненство, и нынѣ..., богородичен на гласот. На *литијата* стихирата на храмот и стихири од стиховните на вечерната на претпразненство; Слава... и нынѣ..., на претпразненство пишувана на утрената на *стиховните*. На стиховните, воскресни стихири, Слава..., и нынѣ..., на претпразненство. На благословеніи хлѣбѡвъ: тропарот: Богородице дѣво... (двапати) и на претпразненство (еднаш). (Ако нема бдение, по возгласот, воскресниот тропар, Слава..., на мачениот, и нынѣ..., на претпразненство).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на мачениот и нынѣ..., на претпразненство. По катизмите, воскресни *седални* со нивните богородични; Ѧггелскїй соборъ..., степени и *прокимен* на гласот; воскресното евангелие.

Воскресенїе Хрїстово..., воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, на претпразненство на 4 и на маченикот на 4. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак и икос на претпразненството и на маченикот; Слава..., *седален* на маченикот и нынѣ..., на претпразненство. По 6. песна, воскресен кондак и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю... Воскресен *светилен*. Слава..., на маченикот, и нынѣ..., на претпразненството. На *хвалите*, воскресните стихири на 4, источна 1, на претпразненство подобни 3 од стиховните со припевите; Слава..., евангелската стихира, и нынѣ..., Преблагословенна єси... *Големо славословие*, воскресниот тропар, ектениите и неделниот отпуст.

На *литургијата блажени* од Октоихот на 6 и на претпразненство 3. песна на 4; по входот, воскресен тропар и на претпразненство; на храмот на светиот и на маченикот; воскресен кондак и на храмот на светиот; Слава..., на маченикот, и нынѣ..., на претпразненство. *Прокимен* од неделата пред Крстовден, гл. 6.: Спаси господи..., апостол и евангелие, прво од неделата пред Крстовден, апостол: къ Галатѡмъ, зач. 215, а евангелие, според Јована, зач. 9., потоа редовното неделно евангелие и на светиот; *причастен*: Хвалите господа... и на маченикот: Въ памѧть вѣчнꙋю...

3. Служба за Мала Богородица
(Рождество Богородицы)
(8 септември)

На *малата вечерна*, на Господи воззвахъ..., стихири на 4, глас 1. Слава... и нынѣ..., гл. 4. На стиховните стихири гл. 2., подобен со припевите. Слава... и нынѣ..., истиот глас. Тропарот на празникот, ектенија и отпуст: Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере и всѣхъ сватыхъ...

На *големата вечерна* по 103. псалм, Блаженъ мѫжъ... На Господи воззвахъ..., стихири на 8, гл. 6.: Днесь йже на разѕмныхъ..., Слава... и нынѣ..., истото. Входъ. *Прокимен* на денот и 3 паримии. Ектенија: Рцемъ вси... и Сподоби господи... Исполнимъ вечернюю... На *литијата* самогласни стихири гл. 1. Начало нашегѡ спасенїѧ..., Слава... и нынѣ..., гл. 8. Въ благознаменитый день... На *стиховни* , самогласни стихири гл. 4. Всемїрнаѧ радость..., Слава... и нынѣ..., гл. 8. Прїидите вси вѣрнїи... На благословенїи хлѣбѡвъ: тропар на празникот (трипати), гл. 4.: Рождество твое Богородице дѣво... {Ако не би имало бдение, по Нынѣ ѿпѕщтаеши..., тропарот на празникот (еднаш) и отпуст}. Бѕди имѧ господне... (трипати) и псалм 33.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропарот на празникот (трипати), по 1. катизма, *седален* гл. 4. По 2. катизма *седален* гл. 4, полиелеј и величание на празникот: Величаемъ тѧ пресвѧтаѧ дѣво, и чтемъ свѧтыхъ твоихъ родителей и всеславное славимъ рождество твое. Избраниот псалм: Помѧни господи Давїда..., *седален* гл. 8.: Да радѕетсѧ небо..., Слава... и нынѣ..., гл. 8. Степените гл. 4.: Ѻ ювности моеѧ..., *Прокимен* гл. 4.: Помѧнѕ имѧ твое въ всѧкомъ родѣ и родѣ..., Всѧкое дыханїе..., евангелие според Лука, зач. 4.: Во дни ѻны, воставши Маріамъ... и 50. псалм. Слава..., Молитвами Богородицы..., и нынѣ..., истото. Помилѕй мѧ Боже... и стихирата на празникот, гл. 6.: Сей день господень... Канони 2, гл. 2. и 8., ирмоси на двата канони по двапати, а тропарите на 12. *Катавасија*: Крестъ начертавъ..., По 3. песна, *седален* на празникот гл. 4., Слава... и нынѣ..., истиот. По 6. песна, кондак на празникот гл. 4.: Їѡакимъ и Ѧнна..., и икосот. На 9. песна не се пее: Честнѣишѕю..., туку припевите на празникот: Величай дѕше моѧ... и ирмосот: Чѕжде матеремъ..., на крајот катавасијата: Таинъ ѣси Богородице рай... Мала ектенија, светилен на празникот (двапати), Слава... и нынѣ..., Ѧдаме ѡбновисѧ... На *хвалите* стихири на 4, гл. 1.: Ѻ дивнагѡ чѕдесе..., Слава... и нынѣ..., гл. 6. Сей день... *Големо славословие*, тропарот на празникот (еднаш), ектенија: Помилѕй насъ Боже... и отпустот.

На *литургијата*: *блажени* од канонот 3. песна гл. 2. и 6. песна гл. 8. По входот, тропар на празникот. Слава... и нынѣ..., кондак. *Прокимен* гл. 3. Величитъ дѕша моѧ..., апостол: къ Фїлїпїсемъ, зач. 240: Сїе да мѕдрствѕетсѧ..., евангелие, според Лука,

зач. 54: Вныде Їс8съ во весь... Наместо: Достойно..., се пее ирмосот: Ч8жде матеремъ..., со припевот на празникот до Одание. (Вака се пее на сите Христови и Богородичини празници). *Причастен*: Чаш8 спасенїѧ...

Ако овој празник се случи во сабота пред Крстовден, се чита апостол и евангелие од саботата пред Крстовден во 13. ден од овој месец, а *прокименот* и причестниот се пеат на Обновување.

На вечерната не се кажува катизма. Вака е секогаш кога има бдение.

Овој празник се празнува 5 дена (Оданието е на 12 септември).

4. Служба за Мала Богородица
кога ќе се случи во *недела*

Во саботата на малата вечерна на Господи воззвахъ..., воскресни стихири на гласот на 4, Слава... и нынѣ..., на празникот. На стиховните, воскресна стихира 1 и на празникот *стиховни* од големата вечерна со припевите од празникот. Слава... и нынѣ..., на празникот. Воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., на празникот, ектенија и отпуст.

На *големата вечерна:* по катизмата, на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1 и на празникот 6. Слава..., и нынѣ..., на празникот. Ѳходъ. *Прокимен* и 3 паримии на празникот. На *литијата* стихири и Слава..., и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*, воскресните стихири. Слава... и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ: тропарот на празникот (трипати).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар (двапати), Слава..., и нынѣ..., на празникот. Катизми и *седални* воскресни со нивните богородични. *Полиелеј*, величание, Ѧггелскїй соборъ... и *ипакој* на гласот. Двата *седални* на празникот. Слава..., *седалниот* по *полиелејот*, и нынѣ..., вториот. *Степени* на гласот; *прокимен* и евангелие на празникот. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., Молитвами Богородицы..., и нынѣ..., истото, стихира на празникот. Воскресен канон со ирмосите на 4 и

на Богородица на 2 и двата канона на празникот, на 8. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, воскресен кондак, икос и *седален* на празникот. По 6. песна, кондак, икос на празникот и пролог. На 9. песна не се пеат припеви на празникот, но Честнѣйшꙋю... Светилен воскресен. Слава... и нынѣ..., на празникот. На *хвалите* воскресни стихири 4 и на празникот 4, со припевите од празникот; Слава..., на празникот, и нынѣ..., Преблагословенна єси... *Големо славословие* и воскресниот тропар; ектенија и отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ...

На *првиот час*, тропарот воскресен, Слава..., на празникот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., воскресен кондак. Истото тоа и на останатите часови. Воскресен тропар, Слава..., на празникот, и нынѣ..., богородичен на часовите. Кондакот на празникот и воскресниот се говорат наизменично.

На *литургијата: блажени* воскресни на гласот на 6, и на празникот песна 3. на 4; потоа Входъ, па воскресниот тропар и на празникот, Слава..., воскресниот кондак, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол и евангелие прво од неделата пред Крстовден, потоа редовното и на Богородица. *Прокимен*от на гласот се остава. Наместо: Достойно..., се пее ирмосот: Чꙋжде матеремъ... *Причастен*: Хвалите господа... и на празникот: Чашꙋ спасенїѧ...

5. Служба за попразненство на Мала Богородица кога 9, 10 и 11 септември ќе се случат во *недела*

Во сабота на *малата вечерна* воскресни стихири и на Богородица според обичајот.

На *големата вечерна*, на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1 и на празникот 3, што се на ред во тој ден и 3 на светиот од Минејот. Ако на светиот му се пее на 6 или ако има полиелеј, се пеат 3 воскресни стихири, 3 на празникот и 4 на светиот. Слава..., на светиот, а ако нема: Слава..., на праз-

никот, и нынѣ..., првиот богородичен од гласот. Входъ. *Прокимен* на денот и сугуба ектенија. На *литијата* стихири на празникот од вечерните стиховни на тој ден и на светиот, ако има *полиелеј*. Слава..., на светиот, ако има, инаку: Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*, воскресните стихири. Слава..., на светиот, ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот. На Благословеніи хлѣбωвъ: тропарот Богородице дѣво..., (двапати) и на празникот (еднаш). (Ако нема бдение, по трисвѧтое: воскресен тропар, Слава..., на светиот, ако нема: Слава... и нынѣ..., на празникот).

На *утрената*: воскресниот тропар (двапати), Слава..., на светиот, ако нема: Слава..., и нынѣ..., на празникот. Катизма, воскресните *седални* со нивните богородични. *Полиелеј* (ако светиот го има) и Ѧггелскіій соборъ..., *ипакој* на гласот, *степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресеніе Хрїстово..., 50. псалм и останатото воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, на празникот на 4 и на светиот на 4. (Ако има полиелеј, воскресен канон со ирмосите на 4, на празникот на 4 и на светиот на 6). *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак на празникот и икос, и на светиот, ако го има, и неговиот *седален*. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, воскресен кондак и икос. На 9. песна се пее: Честнѣйшꙋю... Светилен воскресен, Слава..., на светиот, ако пак нема: Слава..., и нынѣ..., на празникот. На *хвалите*, воскресни стихири 4 и на празникот 4, од стиховните на тој ден со славата, со припевите од празникот. Ако светиот има стихири на *хвалите:* воскресни стихири 4, и на светиот со славата 4, со припевите: Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... Големо славословие, воскресен тропар, ектенија и отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ... На првиот час: воксресен тропар, Слава..., на празникот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак на празникот. На третиот час, воскресен тропар, Слава..., на светиот, ако нема. Слава..., и нынѣ..., на празникот. По трисвѧтое, кондак на празникот и воскресниот наизменично, ако има полиелеј, и на светиот.

На *литургијата блажени* на гласот на 6 и на празникот, редовната песна на 4, ако и светиот има песна: воскресните на 4, на празникот на 4, и на светиот 6. песна на 4; потоа: Входъ.

По входот, воскресниот тропар, на празникот, на храмовиот светител и на редовниот светител, ако има; воскресен кондак и на светиот на храмот или на светиите, Слава..., на светиот, ако има, ако нема, Слава..., на светиот на храмот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол и евангелие прво од неделата пред Крстовден, потоа редовното и од светиот. Ирмос: Чѕжде матеремъ... *Причастен*: Хвалите господа..., и на светиот, ако има, ако нема, на празникот.

ВНИМАВАЈ! Во саботата пред Крстовден на литургијата, *прокимен* гл. 3.: Пойте Богѕ нашемѕ..., апостол: къ Коріндѧномъ, зач. 126. Евангелие, според Матеја зач. 39, потоа апостол и евангелие редовно во сабота и на светиот, ако има. *Причастен* на денот.

Ако се случи Оддание на Мала Богородица во сабота пред Крстовден, *прокимен* и *причастен* на празникот. Апостолот и евангелието прво од саботата пред Крстовден, а потоа на празникот.

Во неделата пред Крстовден на литургијата *прокимен* гл. 6.: Спаси господи люди твѡѧ..., апостол: къ Галатѡмъ, зач: 215. Евангелие, според Јована, зач 9., а потоа редовното неделно. *Причастен* на денот.

6. Служба за Оддание на Мала Богородица
12 септември кога ќе се случи во *недела*

Во сабота на *малата вечерна*: воскресни стихири според обичајот. На *стиховни*, воскресна стихира 1 и на празникот *стиховни* со своите припеви од големата вечерна. Слава... и нынѣ..., на празникот. Воскресниот тропар, Слава... и нынѣ..., на празникот.

На *големата вечерна*: по катизмата, на Господи возвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1 и на празникот 6, што

се пеат на самиот празник. Слава..., на празникот, и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Входъ. На *литијата* стихири и Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*, воскресните стихири. Слава... и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ: тропар: Богородице дѣво... (двапати) и на празникот (еднаш). (Ако нема литија, воскресниот тропар, Слава... и нынѣ..., на празникот).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар (двапати), Слава..., и нынѣ..., на празникот. По катизмите, воскресни *седални* со нивните богородични; ѧгγелскїй соборъ..., *ипакој* на гласот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие; Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм, и воскресна стихира. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, и на празникот двата канони на 8. *Катавасија:* Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак и икос на празникот и *седален* на празникот (двапати). По 6. песна, воскресен кондак, икос и пролог. На 9. песна се пее: Честнѣйшѫю... Светилен воскресен, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *хвалите*, воскресни стихири на 4 и на празникот со славата на 4, со припевите на празникот. Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие.* Воскресен тропар, ектенија и отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ... На часовите: воскресен тропар, Слава..., на празникот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак на празникот и воскресниот, наизменично.

На *литургијата блажени* на гласот 6 и на празникот 9. песна на 4. Потоа: Входъ, воскресниот тропар и на празникот, Слава..., воскресен кондак, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол и евангелие од неделата пред Крстовден, редовно неделно и на Богородица. Наместо: Достойно..., ирмос на празникот: Чѫждее матеремъ... *Причастен*: Хвалите господа съ небесъ... и на празникот: Чашѫ спасенїѧ...

7. Служба за претпразненство на Крстовден и на Обновување на Храмот (13 септември) кога ќе се случи во *недела*

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Ако Обновување на Храмот (13 септември) се случи во недела, се остава службата на св. Корнилиј и таа се пее кога ќе одреди настојателот, а воскресната служба со Обновување и со претпразненство на чесниот крст се пее вака:

– во сабота на *малата вечерна*: воскресни стихири и на Богородица според обичајот. Воскресен тропар, Слава... и҆ нынѣ..., богородичен;

– на *големата вечерна*: Блаженъ мѹжъ..., целата катизма; на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1, на Обновувањето 3 и на претпразненството на Крстовден 3, гл. 5. пишувани на стиховните. Слава..., на Обновување, и҆ нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Входъ и 3 паримии на Обновувањето. На *литијата* стихира на храмот и на Обновување, пишувани на *хвалите*. Слава..., гл. 5.: Иже въ нѣдрѣхъ..., и҆ нынѣ..., гл. 6.: Днесь древо..., На *стиховни*, воскресни стихири на гласот, Слава..., гл. 2.: Ѡбновленїе совершающе..., и҆ нынѣ..., на крстот, гл. 2.: Божественное сокровище... На благословенїи хлыбѡвъ, тропарот: Богородице дѣво... (двапати), и на Обновувањето (еднаш);

– на *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар (двапати), Слава..., на Обновувањето, и҆ нынѣ..., на претпразненството. Катизми, *седални* воскресни. Слава... и҆ нынѣ..., на Обновувањето. А҆ггелскїй соборъ..., *ипакој*. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие, Воскресенїе Хрїстово, 50. псалм и

воскресна стихира. Воскресен канон, на Богородица, на Обновувањето и на претпразненството. К*атавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак и икос на Обвновувањето и *седален.* Слава... и нынѣ..., на прептразненството. По 6. песна, воскресен кондак, икос и пролог. На 9. песна се пее: Честнѣйшꙋю... *Светилен* воскресен. Слава..., на Обновување, и нынѣ..., на претпразненството. На *хвалите*, воскресни стихири 4, на Обновувањето 4, со припевите, Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ... На часовите, воскресен тропар, Слава..., на Обновувањето, и нынѣ..., богородичен на часовите. По Отче нашъ..., воскресен кондак и на Обновувањето, наизменично;

– на *литургијата блажени* воскресни на гласот на 6 и на Обновувањето песна 3. на 4; по входот, воскресен тропар, на Обновувањето и на Претпразненството; воскресен кондак, Слава... и нынѣ..., на Обновувањето. *Прокимен*, апостол и евангелие на неделата пред Крстовден, редовното „подзачало“ и на Обновувањето. *Причастен*: Хвалите господа... и на Обновувањето.

ВНИМАВАЈ! Ако се случи Крстовден во недела, во саботата пред Крстовден на литургијата, *прокимен* само на Обновување, а саботниот *прокимен* пред Крстовден се остава. Апостол и евангелие на Обновување и во саботата пред Крстовден. *Причастен* на Обновувањето. Редовниот апостол и евангелието се прочитуваат понапред, а апостолот и евангелието од неделата пред Крстовден се прочитуваат во претходната недела.

8. Служба за Крстовден

(Воздвиженїе Честнагѡ Креста)

(14 септември)

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во недела, не се пее ништо воскресно, само на утрената, по евангелието, се кажува: **Воскресенїе Хрїстово...**, а останатото е сè од празникот.

Пред почетокот на малата вечерна, свештеникот го зема чесниот крст, накитен со босилок, го положува на дискосот[19] и го поставува на жртвеникот.

На *малата вечерна* на **Господи воззвахъ...**, стихири на празникот на 4, гл. 1. **Слава... и нынѣ...**, гл. 6. **Свѣте тихїй...** *Прокимен* на денот и **Сподоби господи...** На *стиховните*, стихири гл. 2., со припевите, **Слава... и нынѣ...**, гл. 6. **Трисвѧтое**, тропар на празникот, мала ектенија и отпуст.

По отпустот на малата вечерна, се облекуваат: свештеникот (во епитрафил и фелон) и ѓаконот и одат кај жртвеникот. Ѓаконот откако ќе го покади чесниот крст, вели: **Благослови владыко!** Свештеникот: **Благословенъ Богъ нашъ..., трисвѧтое** и по **Отче нашъ...**, тропарот: **Спаси Господи люди..., Слава... и нынѣ..., Вознесыйсѧ на крестъ...** Свештеникот го подигнува крстот со дискосот над главата, го носи на престолот и го остава врз чесната трпеза на местото на евангелието, врз отворениот воздух, а евангелието го поставува малку погоре на десната страна од антиминсот, се запалува свеќа или кандило кое гори цела ноќ.

На *големата вечерна* ако е во сабота, се пее: **Блаженъ мѫжъ...** и целата катизма; ако е во недела, само: **Блаженъ мѫжъ...** и првиот антифон; во други денови не се кажува катизма. На **Господи воззвахъ...**, стихири на празникот гл. 6. подобен, на 8. **Слава...**, **и нынѣ...**, гл. 2.: **Прїидите вси ѩзыцы...**, **Входъ**, *прокимен* на денот (ако е празникот во сабота, во петокот се остава *прокимен*от на денот, и се пее големиот *прокимен* гл. 7.: **Богъ**

---

[19] Типик од третата недела од постот: дискосот со крстот се остава на развиен воздух, кој свештеникот при изнесувањето на крстот го нагрнува и симнувајќи го истиот од раменатa, го става на налонот и врз него го положува крстот. Ова е поубаво и посвечено.

нашъ на небеси..., затоа што во саботата на вечерната се пее: Господь воцарисѧ...), 3 паримии и сугубата ектенија. Сподоби господи... и Исполнимъ вечернюю... На *литијата* самогласни стихири гл. 1. Слава... и нынѣ..., гл. 4.: Честнагѡ креста... и обичните молитви на бдението. На *стиховни*, стихири на празникот гл. 5.: Радѹисѧ..., со припевите. Слава... и нынѣ..., гл. 8.: Єгоже древле Мѡѵсей... На благословеніи хлѣбѡвъ, тропар на празникот (трипати), Бѹди ймѧ господне... (трипати), 33. псалм и отпуст.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати), катизми и *седални* на празникот. *Полиелеј*: Хвалите ймѧ господне... *Величание*: Величаемъ тѧ жизнодавче Хрїсте, и чтемъ Крестъ твой сватыи, ймже насъ спаслъ єси, ѿ работы вражїѧ, и избраниот псалм: Сѹди Господи ѡбидящыѧ мѧ... *Седален* на празникот. *Степени*, првиот антифон гл. 4.: ѿ ювности моеѧ..., *прокимен* гл. 4.: Видѣша вси концы земли, спасеніе Бога нашегѡ. Евангелие според Јована зач. 42., од половината: Рече господь ѻтче прослави ймѧ твое..., Воскресеніе Хрїстово... и 50. псалм. Слава..., Молитвами апостолѡвъ..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., стихира гл. 6.: Кресте Хрїстовъ... и молитвата: Спаси Боже люди твоѧ... Канон гл. 8. и припев на канонот Слава Господи крестѹ твоемѹ честномѹ. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, *седален* на Крстовден, гл. 4.; Слава... и нынѣ..., истиот. По 6. песна, кондак на Крстовден, гл. 4..: Вознесыйсѧ на крестъ..., икос и пролог. На 9. песна не се пее: Честнѣйшѹю..., туку припевот на празникот: Величай дѹше моѧ... и ирмосот на првиот канон: Тайнъ єси Богородице рай... и вториот припев со ирмосот Снѣдїю древа... По 9. песна, светилен на празникот: Крестъ, хранитель... (двапати), Слава... и нынѣ..., Крестъ воздвизаетсѧ... На *хвалите*, стихири на 4, гл. 8.: ѿ преслвнагѡ чѹдесе..., Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Днесъ происходитъ крестъ... *Големо славословие*. Додека се пее *големото славословие*, свештеникот се облекува во полна одежда, ја зема кадилницата и го покадува крстот на чесната трпеза крстовидно и кога пејачите ќе започнат големо Сватый Боже..., свештеникот го нагрнува воздухот и го стана врз себе, над главата, дискосот со крстот и со босилокот, оди околу св. трпеза (ѓаконот врви пред него и го кади чесниот крст), излегува низ северната врата и оттаму, следен од свеќоносци, доаѓа пред светите двери и овде застанува свртен со лицето кон исток, че-

кајќи пејачите да го завршат пеењето на Свѧтый Боже... и, правејќи крстовидно движење со рацете, гласно изговара: Прем8дрость, прости. Пејачите тропарот: Спаси господи люди твоѧ... (трипати), а свештеникот, носејќи го над главата крстот, оди кај аналојот, што е поставен на средината на црквата, го симнува од себе воздухот и го става на аналојот, па врз него го става чесниот крст и го покадува крстовидно. (Додека се пее големо Свѧтый Боже..., во олтарот ѕвони мало ѕвонче, а од камбанаријата бијат сите ѕвона). Кога свештеникот ќе го покади крстот крстовидно, се поклонува трипати доземи, го зема крстот со босилокот, }застанува пред аналојот, свртен со лицето кон исток, и ѓаконот, а ако него го нема, самиот свештеник, говори: Помил8й насъ Боже по велицѣй милости твоей, молимсѧ тебѣ оуслыши насъ Господи и помил8й, рцемъ вси и започнува првата „стотница“, што се пее тивко 50 пати: Господи помил8й. Свештеникот го благословува со крстот трипати исток и со крстот заедно (го држи на главата) се наведнува полека надолу така што, кога ќе дојде со главата на една педа од земјата, престанува и почнува полека да се исправа, при што пејачите пеат (50 пати) Господи помил8й и прекрстувајќи го пак трипати со крстот исток, се свртува кон запад и говори: Єщѐ молимсѧ ѡ6 благовѣрномъ и хрїстолюбивомъ, православномъ..., ѡ6 державѣ..., и с8постата, рцемъ вси и започнува втората „стотница“ Господи помил8й (50 пати), а свештеникот го прави второто „воздвижение“, како што го направи првото. Потоа се свртува кон јужната страна и говори: Єщѐ молимсѧ ѡ6 ѡ6ставленїи грѣховъ блаженѣйшаго ѳрхїепїскопа нашего (имарекъ), {или, високопреосвѧщенѣйшаго архїепископа нашего (имарек)} и всего ѡ6 Хрїстѣ братства нашего, ѡ6 здравїи и ѡ6 спасенїи, рцем вси; и се завршува третата „стотница“ Господи помил8й (50 пати), а свештеникот го прави третото „воздвижение“. Потоа свештеникот се свртува на северната страна и говори: Єщѐ молимсѧ ѡ6 всякой д8ши хрїстїанстѣй, скорбѧщей же и ѡ6злобленнѣй, здравїѧ, спасенїѧ и ѡставленїѧ грѣховъ требующей, рцем вси; и се прави четвртото „воздвижение“. На крајот се свртува пак кон исток и говори: Єщѐ молимсѧ ѡ6 всѣхъ с8жащихъ и послужившихъ во свѧтѣмъ храмѣ семъ, ѻтцевъ и братїй нашихъ, ѡ здравїй и ѡ6 спасенїи и ѡ6ставленїи грѣховъ ихъ, рцемъ вси; и започнува истата „стотница“, а по неа се пее: Слава... и нынѣ..., кондак: Вознесыйсѧ..., Додека се пее ова, свештеникот го положува пак крс-

тот на аналојот и потоа сам го пее тропарот, гл. 2.: Крест8 твоем8 покланѧемсѧ владыко, и̑ сѧтое воскресенїе твое славимъ (трипати), правејќи метанија (трипати), и пејачите го пеат истиот тропар (трипати), а за време на целивањето на крстот ги пеат стихирите гл. 2., самогласно: Прїидите вѣрнїи... Додека се пее ова, првиот свештеник се прекрстува, прави метании (двапати) пред чесниот крст, го целива крстот и повторно прави метанија (еднаш). Потоа тоа го прават и останатите, сѐ двајца по двајца, пристапувајќи и целивајќи. По Слава..., и̑ нынѣ..., гл. 8.: Днесь неприкосновенный..., сугуба ектенија и отпуст: Хрїстосъ и̑стинный Богъ..., силою честнагѡ и̑ животворѧщіагѡ креста... и останатото.

Аналојот со чесниот крст се остава од десната страна на светите двери пред престолните икони, каде што стои до Одданието на празникот.

Ова „воздвижение“, според типикот, се прави само во соборните храмови, а во останатите само поклонување на крстот, како што е назначено во третата недела од св. пост, но денес тоа се прави во сите наши цркви.

На првиот час, тропар на празникот, по о̑тче нашъ..., кондак на празникот.

На *литургијата* првиот антифон гл. 2., 21. псалм: Боже, Боже мой, вонми ми..., и Молитвами Богородицы..., со стиховите. И вториот антифон гл. 2., 73. псалм: Вск8ю Боже Ѡринѳлъ е̑си ны... и Спаси ны сыне божїй плотїю распныйсѧ, поющыѧ ти, а̑ллил8їа и останатите стихови. Потоа третиот антифон гл. 1., 98. псалм: Господь воцарисѧ, и тропарот: Спаси господи люди твѡѧ... и останатите стихови. Входное: Возносите господа Бога нашего и̑ покланѧйтесѧ подножїю ног8 егѡ, я̑кѡ сѧто е̑сть. И тропарот: Спаси Господи..., Слава... и̑ нынѣ..., кондакот: Вознесыйсѧ на крестъ..., наместо: трисѧтое, се пее: Крест8 твоем8 покланѧемсѧ владыко и̑ сѧтое воскресенїе твое славимъ (трипати), Слава... и̑ нынѣ..., и сѧтое воскресенїе твое славимъ. Потоа уште еднаш: Крест8 твоем8... *Прокимен* гл. 7.: Возносите господа Бога..., апостол: къ Коринѳѧномъ, зач. 125.: Слово крестное..., со крајот: Хрїста божїю сил8 и̑ божїю прем8дрость..., евангелие според Јована зач. 60; Наместо: Достойно..., ирмосот Величай дѳше моѧ пречестный крестъ госпо-

день. Тайнъ ѐси Богородице рай... (овој ирмос се пее сѐ до Оддание). *Причастен*: Знаменасѧ на насъ свѣтъ лица твоегѡ Господи.

На тој ден на вечерната

На *вечерната* не се кажува катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3, гл. 5., подобен: Радꙋйсѧ живоносный кресте... и на светителот 3, гл. 1.: Слава..., на светиот гл. 6.: Свѣтилника мꙋченикѡвъ тѧ..., и҆ нынѣ..., на празникот гл. 6.: Пророкѡвъ гласи..., Входъ. *Прокимен* гл. 7.: Богъ нашъ на небеси и҆ на земли, всѧ ѐлика восхотѣ сотвори. Ектенија: Рцемъ вси..., Сподоби господи... и Исполнимъ вечернюю молитвꙋ нашꙋ... (вака треба да се пее на сите големи празници што имаат Входъ и голем *прокимен*). На *стиховни*, стихири на празникот, гл. 6., подобен: Крестъ воздвизаемь..., со нивните припеви. Слава..., на светиот гл. 8.: Побѣды тезоименитъ..., и҆ нынѣ..., на крстот гл. 8.: Гласъ пророка твоегѡ..., тропар на светиот гл. 4.: Мꙋченикъ твой господи Нїкита... или овој гл. 4.: Крестъ Хрїстовъ ꙗ҆́кѡ нѣкое ѡ҆рꙋжїе оу҆сердно воспрїимъ..., Слава... и҆ нынѣ..., на празникот.

Утредента (15 септември) на *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светиот, и҆ нынѣ..., на празникот. Обични катизми и *седални* на празникот; канон на празникот и на светиот, гл. 4. По 3. песна, кондак и икос на празникот и *седален* на светиот (двапати). Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак на светиот гл. 2.: Прелести посѣкъ державꙋ... и икос. По 9. песна, светилен на светиот (двапати). (Така се кажува на секој светител кој има на 6 во попразненство). Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. На *стиховните*, стихири на празникот гл. 2., со припевите. Слава..., гл. 6.: Днесь вселеннаѧ..., и҆ нынѣ..., гл. 6.: Днесь садъ... По трисвѧтое, тропар на светиот, Слава... и҆ нынѣ..., на празникот и ектенија. На часовите, тропар на празникот, Слава..., на светиот. По ѻ҆тче нашъ..., кондак на празникот на сите часови и отпуст.

На *литургијата блажени* на празникот, песна 1. на 4 и на светиот песна 6. на 4; по входот: Спаси ны сыне божїй, плотїю распныйсѧ, поющыѧ ти а҆ллилꙋїа. (Ова се пее сѐ до Оддание на самиот празник). Тропар на празникот, на храмот на Богородица, или на светиот, или на светиите; кондак на празникот и на хра-

мот, Слава..., кондак на светиот, и нынѣ..., на храмот на Богородица; а каде што не е храмот на Богородица, и нынѣ..., на празникот. А каде што е храмот Христов, овде на попразненство на Христовите празници до Оддание не се пее тропар и кондак на храмот; ако светиот има кондак, тогаш: Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. (Според ова правило се пеат секогаш тропари и кондаци во попразненство до Оддание). *Прокимен* на празникот и на светиот. Апостол, зач. 292. и евангелие на светиот, според Матеја, зач. 36. *Причастен* на празникот (и до Оддание) и на светиот.

9. Служба за попразненство на Крстовден кога 15, 16, 17, 18, 19 и 20 септември ќе се случи во *недела*

Во сабота на *големата вечерна* воскресни стихири 3 и источна 1, на пазникот 3, на тој ден и на светиот од Минејот 3 (ако светиот има *полиелеј*, тогаш воскресни стихири 3, на празникот 3 и на светиот 4). Слава..., на светиот, и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. На *литијата*, стихири на празникот, на тој ден редовните стиховни, Слава..., и нынѣ..., на празникот, на тој ден редовните стиховни. Ако светиот има Слава..., тогаш: Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*, воскресните стихири, Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот; ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот. На благословеннїи хлѣбѡвъ, тропарот Богородице дѣво... (двапати) и на празникот (еднаш) (ако нема бдение, тогаш воскресен тропар, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот, ако светиот нема тропар, тогаш: Слава... и нынѣ..., на празникот).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот, ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот, *седални* воскресни со богородичните. Ако светиот има полиелеј, тогаш се пее *полиелеј* и *величание* на светиот, Ѧггелскїй соборъ..., инаку само последното; сите *седални* на светиот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие и сѐ останато воскресно. *Катавасија*: Крестъ начертавъ..., воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, на празникот на 4 и на светиот, на 6. По 3.

песна, кондак и икос на празникот и на светиот, ако има *седален* на светиот, Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, воскресен кондак и икос. На 9. песна се пее: Честнѣйш8ю..., *светилен* воскресен, Слава..., на светиот, ако има, ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *хвалите* воскресни стихири 4 и на светиот, ако има, 3, ако нема, тогаш на празникот 4, на тој ден стиховни на утрената; Слава..., евангелската стихира, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси..., *големо славословие* и тропар, само воскресен.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и на празникот, редовната песна. Ако светиот има песна, тогаш *блажени* воскресни на празникот и на светиот песна 6. Потоа Входъ, воскресен тропар и на празникот, на храмот и на светиот, ако има. Слава..., кондак на светиот, и нынѣ..., на празникот. Ако светиот нема тропар и кондак, тогаш воскресен кондак, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на празникот. Апостол: къ Галатѡмъ зач. 203: Оувѣдѣвше, ѩкѡ не ѡправдитсѧ человѣкъ... Евангелие, според Марко, зач. 37: Иже хощетъ по мнѣ ити..., потоа на светиот, ако има, ако нема, редовно неделно. Наместо: Достойно..., ирмосот Тайнъ ѣси... *Причастен* на денот и на празникот.

10. Служба за Оддание на Крстовден (21 септември) кога ќе се случи во *недела*

Во сабота на *малата вечерна* воскресни стихири. На *стиховни*, воскресна стихира и на празникот, стиховна со своите припеви од големата вечерна. Слава..., и нынѣ..., на празникот. Воскресен тропар, Слава..., и нынѣ..., на празникот.

На *големата вечерна*: воскресни стихири 3, источна 1 и на празникот 6, што се пеат на самиот празник. Слава..., на празникот, и нынѣ...,првиот богородичен на гласот. На *литијата* сѐ од празникот. На *стиховни*, воскресни стихири, Слава... и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропарот Богородице дѣво... (двапати) и на празникот (еднаш). (Ако нема *бдение*, воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., на празникот).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. Катизми, воскресни *седални*

со нивните богородични и Ѧггелскїй соборъ... *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие, Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм и сѐ друго воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, и на празникот на 8. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак и икос на празникот и *седален*. По 6. песна, воскресен кондак и икос. На 9. песна: Честнѣйшꙋю..., *Светилен* воскресен, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *хвалите*, воскресни стихири и на празникот со припевите на празникот. Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие* и воскресен тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и на празникот, песна 9. на 4. Потоа: Вхꙋдъ, воскресен тропар и на празникот, Слава..., воскресен кондак, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на денот и на празникот. Апостол: къ Галатѡмъ, зач. 203. и евангелие според Марко зач. 37. од неделата по Крстовден и на денот. *Причастен*: на празникот и на денот.

По отпустот на литургијата, свештеникот излегува со кадилницата во раката и го покадува чесниот крст, потоа го нагрнува воздухот и го подигнува крстот со дискосот над главата и го внесува во олтарот низ светите двери, и кога ќе го постави на светата трпеза, уште еднаш крстовидно го покадува, а пејачите пеат: Спаси Хрїсте Боже...

11. Служба за Покров на Пресвета Богородица (1 октомври) кога ќе се случи во *недела*

Во саботата на малата вечерна на Господи воззвахъ..., воскресни стихири на гласот на 4, Слава..., и нынѣ..., на Покров. На *стиховни*, воскресна стихира 1 и на Покров, *стиховна* од големата вечерна со припевите. Слава... и нынѣ..., на Покров од малата вечерна. Трисвѧтое, воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., на Покров; ектении и отпуст.

На *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1, на Покров 3, на апостол Ананиј 3. Слава..., на Покров, и нынѣ..., богородичен на гласот. Паримии на Покров 3. На *литијата* стихири на Покров и Слава..., на апостолот, и нынѣ..., на Покров. На *стиховни* воскресните стихири. Слава...,

на апостолот, и нынѣ..., на Покров. На благословеніи хлѣбwвъ: воскресен тропар, Слава..., на апостолот, и нынѣ..., на Покров.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар (двапати), Слава..., на апостолот, и нынѣ..., на Покров. Катизма; *седални* воскресни со нивните богородични. *Полиелеј и и величание*: Величаемъ тѧ пресвѧтаѧ дѣво и чтемъ покровъ твой честный: тѧ бо видѣ на воздѕсѣ свѧтый Ѧндрей, за ны Хрїстѳ молѧщѧюсѧ; избраниот псалм: Помѧни Господи Давїда..., без Слава... и нынѣ..., аллилѵїа, туку веднаш: Ѧггелскїй соборъ..., *ипакој* на гласот и *седални*, сите на Покров. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие и останатото. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Покров на 4, на апостолот на 4; *Катавасија*: Ѿверзѳ оу҃ ста моѧ... По 3. песна, кондак на Покров и на апостолот и *седален* на апостолот. По 6. песна, воскресен кондак. На 9. песна се пее Честнѣйшѳю... Светилен воскресен, Слава..., на апостолот, и нынѣ..., на Покров. На *хвалите*, воскресни стихири 4 и на Покров 4, со славата со припеви на вечерната. Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Прѣблагословенна еси... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст.

На *првиот час*: воскресен тропар, Слава..., на Покров, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак на Покров. На третиот час: воскресен тропар, Слава..., на апостолот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., воскресен кондак. Исто и на останатите часови се кажува воскресен кондак и на Покров, наизменично.

На *литургијата блажени* на гласот на 4, и на Покров песна 1. на 4; на апостолот песна 6. на 4; потоа Входъ, воскресниот тропар, на Покров и на апостолот, воскресен кондак, Слава..., на апостолот, и нынѣ..., на Покров. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен:* прво воскресни, а потоа на Богородица.

ВНИМАВАЈ! Службата на преподобен Роман се пее на повечерието.

12. Служба за светите отци на Седмиот собор (11 октомври)

Ако 11 октомври се случи во недела, тогаш на тој ден се прави служба на отците; ако 11 октомври се случи во понеделник, во вторник и во останатите денови, службата на отците се пее во наредната недела[20] (службата на редовниот светител се пее кога ќе нареди настојателот).

Во саботата на *малата вечерна*: воскресни стихири и богородични според обичајот.

На *големата вечерна:* на **Господи воззвахъ**..., воскресни стихири 3, источна 1, и на светите отци на 6 гл. 6. подобен: **Честнымъ собори**..., **Слава**..., гл. 6.: **Таинственнымъ днесь**... **и нынѣ**..., богородичен на гласот. **Входъ**. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*, стихира на храмот и **Слава**..., на отците, гл. 3.: **Апостолскихъ преданiй**... **и нынѣ**..., богородичен. На *стиховни*, воскресните стихири од гласот. **Слава**..., на отците, гл. 4.: **Молебнꙋю памꙗть**..., **и нынѣ**..., **Призри на моленiꙗ**... На **благословенiи хлѣбꙋвъ** тропарот **Богородице дѣво**... (двапати), на отците, гл. 8. (еднаш), (ако нема бдение: воскресен тропар, **Слава**..., на отците, **и нынѣ**..., богородичен од истиот глас).

На *утрената*: на **Богъ господь**..., воскресниот тропар (двапати), **Слава**..., гл. 8., на отците, **и нынѣ**..., богородичен воскресен гл. 8. Катизми; воскресни *седални*. *Полиелеј* и: **Ѧггелскiй соборъ**..., *ипакој* на гласот. *Степени* и *прокимен* на гласот, воскресно евангелие, **Воскресенiе Хрiстово**... и останатото сѐ воскресно. Воскресен канон на 4, крстовоскресен на 2 и на отците на 6. *Катавасија*: **Ѿверзꙋ ꙋ̑ста моꙗ**... По 3. песна, воскресен кондак, икос и *седален* на отците. По 6. песна, кондак на отците гл. 6.: **Йже йзъ о҃тца**... и икос; По 9. песна, светилен воскресен. **Слава**..., на отците, **и нынѣ**..., нивниот богородичен. На *хвалите*, воскресни стихири 4 и на отците 3, на 4, повторувајќи ја првата. **Слава**..., на отците гл. 8.: **Свѧтыхъ о҃тцевъ ликъ**..., **и нынѣ**..., **Пребла-гословенна е҃си**... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и на отците 3. песна. По входот, воскресниот тропар и на отците. Воскресен кондак, **Слава**..., кондак на отците, **и нынѣ**..., на храмот на Богородица,

---

[20] Така е според Типикот, а по правилото во Минејот и на овие отци се прави служба како на оние во јули (ова е поправилно).

ако е нејзин храмот, ако не е нејзин храмот туку на светител или на светица, **и нынѣ...**, **Предстательство христїанъ...** *Прокимен* на гласот и на отците, гл. 4.: **Благословенъ еси Господи Боже отецъ нашихъ и хвално и прославлено имя твое во вѣки.** Апостол: **къ Евреемъ** зач. 334. **Поминайте наставника ваша...**, евангелие на денот и на отците, според Јована зач. 56: **Во врема оно, возведе Іисъ очи свои на небо...**, *причастен* на денот и на отците.

13. Служба за преподобна Мајка Параскева (14 октомври)

На *големата вечерна:* на **Господи воззвахъ...**, стихири гл. 6.: подобен: **Возсїмла еси Параскево...**, **Слава...**, гл. 1., **и нынѣ...**, богородичен. **Входъ**, *прокимен* на денот и паримии 3, пишувани под 1 октомври на Сава Вишерски. На *литијата* стихири на храмот. На *стиховни*, стихири гл. 4. **Слава... и нынѣ...**, гл. 2. На **благословенїи хлѣбовъ**: тропарот на преподобната гл. 4.: **Пустынное и безмолвное житїе...** (двапати) и **Богородице дѣво...** (еднаш).

На *утрената*: на **Богъ господь...**, тропар на преподобната (двапати), **Слава... и нынѣ...**, богородичен: **Еже отъ вѣка оутаенное...**, катизми, *седални* на преподобната. *Полиелеј* и *величание*: **Оублажаемъ та, преподобная мати Параскево, и чтемъ святую память твою, ты бо молиши за насъ, Христа Бога нашего.** Избран псалм: **Терпя потерпѣхъ господа...**, по *полиелејот*, *седален* гл. 8.: **Предизбранная...** и *степени*, гл. 4. *Прокимен*, гл. 4.: **Дивенъ Богъ во святыхъ своихъ Богъ Израилевъ** (трипати). Евангелие според Лука, зач. 33. (за да не се чита двапати едно исто евангелие), или според Матеја зач. 104. По евангелието, **Слава...**, **Молитвами преподобныя матере нашея Параскевы, милостиве...**, **и нынѣ...**, **Молитвами Богородицы...**, **Помилуй мя Боже...** и стихира гл. 8.: **Всякъ языкъ да подвижится...**, Канон на преподобната; *катавасија*: **Отверзу оуста моя...** По 6. песна, кондак на преподобната гл. 6.: **Святую вси заступницу...** На 9. песна се пее **Честнѣйшую...**, *светилен* на преподобната. На *хвалите*, стихири на преподобната, гл. 8.; **Слава...**, на преподобната, **и нынѣ...**, богородичен гл. 8.; *Големо славословие* и тропар на преподобната; богородичен, ектении и отпуст.

На *литургијата блажени* од канонот 3. и 6. песна. По входот (ако храмот е Христов), тропар на храмот и на преподобната, Слава..., кондак на преподобната, и нынѣ..., на храмот (ако е храмот на Богородица), тропар на храмот и на преподобната. Слава..., кондак на преподобната, и нынѣ..., кондак на храмот (ако е храмот на светител), тропар на преподобната, Слава...,кондак на преподобната, и нынѣ..., Предстателство хрїстїанъ... *Прокимен* на преподобната: Дивенъ Богъ..., Апостол: къ Галатѡмъ зач. 208.: Прежде пришествїѧ вѣры..., евангелие според Матеја, зач. 104.: Оуподобисѧ царствїе небесное... *Причастен*: Въ памѧть вѣчныю...

ВНИМАВАЈ! Ако празникот на преподобна Параскева се случи во недела:

– на *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на преп. Параскева 3 и на отците 4. Слава..., на отците, и нынѣ..., богородичен воскресен на гласот. По входот, паримии на отците и на преподобната. На *литијата* стихири на преподобната, *хвалитните*, Слава..., на отците, и нынѣ..., богородичен. На *стиховни*, воскресните стихири. Слава..., на отците, и нынѣ..., богородичен. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар: Богородице дѣво... (двапати), на отците (еднаш) (или на преподобната, еднаш);

– на *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар и на отците, Слава..., на преп. Параскева, и нынѣ..., богородичен: Єже ѿ вѣка... Катизми, *седални* воскресни, *полиелеј* и *седални* на преп. Параскева. *Степени* и *прокимен* на гласот; воскресно евангелие, Воскресенїе Хрїстово... и останатото сè воскресно. Воскресен канон, на преподобната и на отците; *катавасија*: Ѿверзы оуѕта моѧ... По 3. песна, кондак и икос на преподобната, и *седален* на отците; по 6. песна, кондак на отците и икос; светилен воскресен и на отците, Слава..., на преподобната, и нынѣ..., богородичен. На *хвалите,* воскресни стихири 3 и на отците 2, Сла-

ва..., на отците, и нынѣ..., Превлагословенна ѣси... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

– на *литургијата*: *блажени* на гласот, на отците и на преподобната. По входот, воскресен тропар, на отците и на преподобната. Кондак на отците, Слава..., кондак на преподобната, и нынѣ..., Предстательство хрїстїанъ... *Прокимен*, апостол и евангелие редовно „подзачало", *причастен* на отците и на преп. Параскева.

14. Служба за св. великомаченик Димитриј и на Земјотресот (26 октомври)

На малата вечерна: стихири на 4, гл. 1. Слава..., гл. 6.: Днесь вселеннаѧ... и нынѣ..., богородичен гл. 6.: Богородице ты ѣси... На *стиховни*, гл. 2. со припевите, Слава... и нынѣ..., богородичен: Дѣло велелѣпно..., тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., на Земјотресот. Мала ектенија и отпуст.

На *големата вечерна:* Блаженъ мѫжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири гл. 2. и 8.: Слава..., гл. 6.: Днесь созываетъ насъ..., и нынѣ..., богородичен. Входъ, *прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата* стихира на храмот и на светиот, гл. 1.: Веселисѧ ѡ господѣ..., Слава..., гл. 5.: Стецемсѧ вѣрою..., и нынѣ..., Востр8бимъ тр8бою... На *стиховни* стихири на Земјотресот гл. 2. Слава..., гл. 8.: Имѣетъ оубѡ божествєннѣйшаѧ... и нынѣ..., Безневѣстнаѧ дѣво... На благословенїи хлѣбѡвъ: тропарот на маченикот (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на Земјотресот (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., на Земјотресот; катизми; *седални* на маченикот. *Полиелеј* на маченикот и ова *величание*: Величаемъ тѧ, страстотерпче сѧтый и великом8ченичен Димитрїе, и чтемъ честнаѧ страданїѧ твоѧ аѧже за Хрїста претерпѣлъ ѣси. Избраниот псалм: Богъ намъ прибѣжище и сила..., потоа, *седален.* гл. 8. (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. *Степени* гл. 4. *Прокимен*, гл. 4.: Дивенъ Богъ во сѧтыхъ своихъ

Богъ їсраилевъ (трипати). Евангелие според Матеја зач. 36: Се азъ посилаю васъ..., 50. псалм, Слава..., Молитвами сѧтагѡ и̂ славнагѡ великом8ченика Димитрїѧ милостиве..., и̂ нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира гл. 6.: Днесь созиваетъ насъ... Канон на Земјотресот, гл. 6. со ирмосите на 6, и на маченикот 2, гл. 4. и 8.; *катавасија*: Ѿверз8 оу҃ста моѧ... По 3. песна, кондак на Земјотресот, гл. 6. и *седален* на маченикот, гл. 4. (двапати), Слава... и̂ нынѣ..., на Земјотресот. По 6. песна, кондак на маченикот, гл. 2.: Кровей твоихъ... и икос. По 9. песна, по Честнѣйш8ю..., *светилен* на маченикот (двапати), Слава... и̂ нынѣ..., на Земјотресот. На *хвалите* стихири на маченикот, гл. 4. подобен и гл. 5. подобен. Слава..., гл. 4.: Копїѧми наслѣдовавшагѡ..., и̂ нынѣ..., богородичен: Избави ны ѿ н8ждъ... *Големо славословие*; тропар на маченикот, Слава... и̂ нынѣ..., на Земјотресот, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од канонот на Земјотресот, 3. песна и на светиот 6. песна. По входот, тропар на Земјотресот и на светиот, Слава..., кондак на светиот, и̂ нынѣ..., на Земјотресот. *Прокимен*, гл. 6.: Спаси господи люди твоѧ, и̂ благослови достоѧнїе твое... и на светиот, гл. 7.: Возвеселитсѧ праведникъ ѡ̂ господѣ..., апостол на Земјотресот, къ Евреемъ, зач. 331., од половина: Егоже любитъ господь... и на маченикот къ Тїмодею..., зач. 292. Евангелие на Земјотресот, според Матеја, зач. 27. и на светиот, според Јована, зач. 52. *Причастен*: Хвалите... и Въ памѧть вѣчн8ю...

15. Служба за св. великомаченик Димитриј кога ќе се случи во *недела*

Во саботата на *малата вечерна*: воскресни стихири и на Богородица.

На *големата вечерна* катизма; на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на Земјотресот пишувани на големата вечерна на стиховните 3 и на св. Димитриј 4. Слава..., на св. Димитриј, и̂ нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Входъ, *прокимен* на денот. Паримии 3. На *литијат*: стихира на храмот и на светиот, Слава..., на светиот, и̂ нынѣ..., богородичен. На *стиховни*, воскресни стихири. Слава..., на св. Димитриј, и̂ нынѣ..., богородичен според гласот на светиот. На благословенїи хлѣбѡвъ:

тропар: Богородице дѣво... (двапати) и на св. Димитриј (еднаш) (ако нема бдение, воскресен тропар, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на Земјотресот).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на св. Димитриј, и нынѣ..., на Земјотресот. Катизми, *седални* воскресни со богородичните. *Полиелеј* и *величание* на светиот и: Ѧггелскїй соборъ..., *ипакој* на гласот, *седални* на светиот без богородичен; Слава..., *седален* по *полиелејот*, и нынѣ..., неговиот богородичен. *Степени. Прокимен* на гласот; воскресно евангелие, Воскресенїе Хрїстово... и останатото сѐ воскресно. Воскресен канон, на 4, на Земјотресот на 4 и на св. Димитриј на 6. *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста моѧ... По 3. песна, кондак и икос на св. Димитриј и *седален*, по 6. песна, воскресен кондак и икос. Светилен воскресен, Слава..., на светиот, и нынѣ..., ꙗа Земјотресот. На *хвалите*, воскресни стихири 4 и на св. Димитриј со славата 4, со припевите. Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 4, на Земјотресот 3. песна на 4 и на св. Димитриј 6. песна на 4. По входот, воскресниот тропар и на Земјотресот, и на храмот на Богородица (ако е нејзин храмот), и на св. Димитриј, воскресен кондак и на Земјотресот, Слава..., на св. Димитриј, и нынѣ..., на храмот на Богородица (ако не е храмот на Богородица: и нынѣ..., на Земјотресот). *Прокимен* на Земјотресот и на светиот. Апостол на Земјотресот и на св. Димитриј, евангелие на Земјотресот и на св. Димитриј. Редовниот апостол и евангелието се читаат како „подзачало“. *Причастен*: Хвалите господа... и: Въ памѧть вѣчнѕю...

16. Служба за соборот на св. Архангел Михаил (8 ноември)

На *малата вечерна*: стихири на 4, гл. 1. Слава..., гл. 4., и нынѣ..., богородичен. На стиховни стихири, гл. 6. Слава..., и нынѣ..., богородичен, тропар, гл. 4., Слава... и нынѣ..., богородичен.

На *големата вечерна:* Блаженъ мѕжъ..., на Господи возвахъ..., стихири на 8, гл. 4., подобен. Слава..., гл. 6.: Срадѕйте-

сѧ..., и̑ нынѣ..., богородичен. Входъ. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата* стихири, гл. 1. Слава..., гл. 4.: Огненными оустнами..., и̑ нынѣ..., гл. 4.: Днесь боговмѣстымый храмъ... На *стиховни*, стихири, гл. 1.: А̑нгелски въ мїрѣ..., Слава... и̑ нынѣ..., гл. 8.: Ꙗкѡ чиноначалникъ... На благословенїи хлѣбѡвъ: тропар гл. 4.: Небесныхъ воинствъ а̑рхїстратизи... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар, гл. 4.: Небесныхъ воинствъ... (двапати), Слава... и̑ нынѣ..., богородичен: Єже ѿ вѣка...; *катизми*, *седални* и *полиелеј*. *Величание*: Величаемъ васъ, а̑рхаггели и̑ а̑ггели и̑ всѧ воинства, херѳвими и̑ серафїими, славѧщыѧ господа. Избраниот псалм Исповѣмсѧ тебѣ господи... *Седален*. *Степени*, гл. 4. *Прокимен* гл. 4.: Творѧй а̑ггели свѡѧ дѳхи, и̑ слѳги свѡѧ пл҃амень о̑гненныи (трипати). Евангелие според Матеја, зач. 52., 50. псалм, Слава..., Молитвами а̑рхаггелѡвъ милостиве..., и̑ нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира, гл. 6.: А̑ггели твои Хр҃исте... Канон на Богородица гл. 8., со ирмосите на 6, и на ангелите двата канони на 8, гл. 8. *Катавасија*: Ѿверзѳ оу̑ста моѧ... По 3. песна, *седален*, гл. 8. (двапати), Слава... и̑ нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак, гл. 2.: А̑рхїстратизи божїи..., и икос. По 9. песна, светилен: Огненныхъ а̑рхїстратиже..., Слава..., Невещественныхъ..., и̑ нынѣ..., богородичен. На *хвалите*, стихири на 4, гл. 1. Слава..., гл. 5.: Идѣже ѡ̑сѣнѧетъ..., и̑ нынѣ..., богородичен: Блажимъ тѧ... *Големо славословие* и тропарот. Слава... и̑ нынѣ..., Єже ѿ вѣка...

На *литургијата: блажени* од првиот и од вториот канон, 3. песна. По входот, види тропари и кондаци на преп. Параскева. *Прокимен*, гл. 4.: Творѧй а̑ггелы свѡѧ дѳхи..., апостол: къ Евреемъ, зач. 305.: Ѩце глаголанное..., евангелие според Лука, зач. 51.: Слѳшаѧй васъ... *Причастен*: Творѧй а̑ггелы...

17. Служба за претпразненство на Воведение на Богородица(20 ноември) кога ќе се случи во *недела*

Оваа служба се прави исто како на претпразненство на Мала Богородица кога ќе се случи во недела. *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста мо҃... На *литургијата*: по входот: воскресен тропар, на претпразненството, на храмот, на светиот и на Григориј. Воскресен кондак и на храмот на светиот, Слава..., на Григориј, и҆ нынѣ..., на претпразненството. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво воскресни, а потоа на светиот.

18. Служба за Воведение на Богородица (Вход Богородицы) (Пречиста) (21 ноември)

На *малата вечерна*: стихири на 4, гл. 1. Слава... и҆ нынѣ..., гл. 8. На стиховни стихири, гл. 2. со припевите. Слава... и҆ нынѣ..., гл. 2. Тропар на празникот. Мала ектенија и отпуст.

На *големата вечерна:* Блаженъ мѕжъ..., на Господи возвахъ..., стихири на 8, гл. 1.: Днесь вѣрнїи ликовствѕимъ... и гл. 4.: подобен: Во сватыхъ сватаѧ..., Слава... и҆ нынѣ..., По рождествѣ твоемъ..., Входъ. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири, гл. 1.: Да радѕетсѧ днесь небо свыше..., Слава... и҆ нынѣ..., Возсїѧ день радостенъ..., На *стиховни*, стихири гл. 5.: Радѕетсѧ небо и землѧ..., Слава... и҆ нынѣ..., гл. 6.: Днесь собори вѣрныхъ... На благословенїи хлѣбwвъ: тропар, гл. 4.: Днесь благоволенїѧ божїѧ... (трипати). (Ако има бдение, по трисватое, тропар на празникот – еднаш и отпуст).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати), обични катизми и *седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание*: Величемъ тѧ пресвѧтаѧ дѣво, богоизбраннаѧ ѳтроковице, и чтемъ ѣже въ храмъ господень вхожденїе твое, и избраниот псалм: Велїй господь и хваленъ зѣлѡ... и седален, гл. 8. Слава... и нынѣ..., истото. *Степени*, гл. 4., антифон 1. *Прокимен*, гл. 4.: Слыши дщи и виждь, и приклони оу҃хо твое... Евангелие според Лука, зач. 4.: Воставши Маріамъ..., 50. псалм; наместо Молитвами Богородицы..., Слава..., гл. 2.: Днесь храмъ wдѳшевленный..., и нынѣ..., истото. Помилѳй мѧ Боже... и стихира гл. 4.: Днесь богомѣстимый храмъ... Канони два: 4. и 1. глас. Ирмоси на двата канона по двапати, тропарите на 12, така што со ирмосите изнесуваат 16; К*атавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ славите... (од денес, па до 1 јануари се пее оваа катавасија). По 3. песна, *седален*, гл. 4., Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак, гл. 4.: Пречистый храмъ спасовъ... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшѳю..., туку припевите на празникот: Ѧггели вхожденїе, пречистыѧ зрѧще оу҃дивишасѧ... и ирмосот Ѩкѡ wдѳшевленномѳ Божїю кївотѳ..., и од вториот канон: Величай дѳше моѧ... и ирмосот Свѣтоносныи ѳблакъ..., на крајот, *катавасијата* Таинство странное..., светилен на празникот (трипати). На *хвалите*, тихири на 4, гл. 1. Свѣщенносицы дѣвы..., Слава... и нынѣ..., гл. 2.: Днесь въ храмъ приводитсѧ... *Големо славословие* и тропар на празникот.

На *литургијата*, *блажени* од првиот и од вториот канон, 3. песна, гл. 4. и 6. песна, гл. 1. По входот, тропар на празникот, Слава... и нынѣ..., кондак. *Прокимен* гл. 3.: Величитъ дѳша моѧ господа, и возрадовасѧ дѳхъ мой wо҃ Бозѣ спасе моемъ. Апостол: къ Евреемъ, зач. 320.: Имѣѧше перваѧ скинїѧ... Евангелие според Лука, зач. 54.: Вниде Їисѳсъ въ весь..., наместо Достойно..., ирмос:

Ѩкѡ wдѕшевленномѕ... сѐ до Оддание. *Причастен*: Чашѕ спасенїѧ прїимѕ...

19. Служба за Воведение на Богородица кога ќе се случи во *недела*

Се прави служба како на Мала Богородица кога ќе се случи во недела, само што овде, на утрената, по евангелието, се пее, наместо: Молитвами Богородицы: Слава..., на празникот, гл. 2.: Днесь храмъ wдѕшевленныи..., и нынѣ..., истото и стихира на празникот. *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ...

20. Служба за попразненство на Воведение на Богородица кога 22, 23 и 24 ноември ќе се случат во *недела*

Се служи исто како на попразненство на Мала Богородица.

На литургијата, по входот, воскресен тропар, на празникот, на храмот на светиот и на редовниот светител, ако има. Воскресен кондак, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот.

21. Служба за Оддание на Воведение на Богородица (25 ноември)

Се служи исто како на Оддание на Мала Богородица, само што на благословенїи хлѣбwвъ се пее тропарот: Богородице дѣво... (трипати).

На *литургијата*: по входот, воскресен тропар, на празникот и на светиот,воскресен кондак, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. Воскресно евангелие и на празникот.

Служба за св. Климент архиепископ Охридски – Чудотворец[21] (25 ноември)

На *малата вечерна*: на Господи воззвахъ..., стихири на 4, гл. 1., подобен, Небесныхъ чинwвъ...: Прїидите празнолюбцы вси... Слава..., гл. 6., и нынѣ..., богородичен: Срадѕйтесѧ намъ... На *стиховни*: стихири, гл. 2., подобен, Доме Ефратовъ...: Воспоимъ Богови... Слава... и нынѣ..., богородичен: Богородице честнаѧ... Тропар на светителот, Слава... и нынѣ..., богородичен: Еже wт вѣка... Мала ектенија и отпуст.

На *големата вечерна:* 1. антифон на првата катизма: Блаженъ мѕжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири гл. 2., подобен: Кїими похвалными вѣнцы..., Слава..., гл. 6.: Добродѣтелей воскормлаемъ млѣкомъ..., и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Входъ, Свѣте тихїи..., *прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири на храмот и на светителот. Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Благодать чѕдесъ свыше прїемъ... На *стиховни*: стихири гл. 6.: Весь отъ юности..., Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Якоже жизнь твоѧ... На благословенїи хлѣбwвъ: тропар, гл. 4.: Словесы наставилъ еси... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на светителот (двапати), Слава... и нынѣ..., Еже wт вѣка..., катизми. *Седален*, гл. 3.: Божественными догматы... и вториот, гл. 4.: Wт младенческагw возраста... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, сѧтителю отче Клименте, йже оученьми твоими роды словенскїѧ просвѣтилъ еси, и ко Хрїстѕ привелъ еси. Избраниот псалм и *седален*, гл. 8.: Апостwлъ

[21] Со одлука на Светиот архијерејски синод на МПЦ од 1963 година, службата на св. Климент, архиепископот Охридски – Чудотворец, се служи посебно, додека службата на Одданието на празникот Воведение на Пресвета Богородица се служи во претходниот ден, т.е. на 24 ноември. Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

Хрїстовыхъ ревность воспрїимъ... *Степени*, 1. антифон, 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Оуста моѧ возглаголютъ премꙋдрость и поꙋченїе сердца моегѡ разꙋмъ (трипати). Евангелие според Јована, зач. 35: Аминь, аминь глаголю вам: Не входѧй дверьми..., 50. псалм. Слава..., Молитвами свѧтагѡ ѻтца нашего Климента, милостиве..., и̂ нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира, гл. 6.: Философїю вышнюю воспрїимъ... Канони на светителот, два канона: на 8. и на 4. глас. К*атавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, кондак на светителот, икос и *седален*, гл. 8., Слава..., вториот, и̂ нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю..., светилен: Ꙗкѡже солнце просвѣтивый... На *хвалите:* стихири, гл. 8.: Клименте богомꙋдре ѻтче наш..., Слава..., гл. 8.: Свѧтитлѧ Хрїстова Климента..., и̂ нынѣ..., богородичен: Преблагословенна еси... *Големо славословие*; тропар на светителот, Слава... и̂ нынѣ..., богородичен: Єже ѿ вѣка оутаенное...

На *литургијата*: *блажени* од првиот канон, 3. песна и на вториот, 6. песна. По входот (ако е храмот Христов), тропар на храмот и на светителот, Слава..., кондак на светителот, и̂ нынѣ..., на храмот. Ако е храмот на Богородица: тропар на храмот и на светителот, Слава..., кондак на светителот, и̂ нынѣ..., на Богородица. Ако е храмот на светител или на светица: тропар на св. Климент, Слава..., кондак на светителот, гл. 3.: и̂ нынѣ..., Предстательство хрїстїанъ... *Прокимен*, гл. 1.: Оуста моѧ возглаголютъ премꙋдрость и поꙋченїе сердца моегѡ разꙋмъ. Апостол, къ Євреємъ, зач. 318.: Таковъ подобаше намъ архїерей... Евангелие според Лука, зач. 54.: Вниде Іисꙋсъ въ нѣкꙋю весь... *Причастен*: Чашꙋ спасенїѧ... или Въ памѧть вѣчнꙋю...

Служба за св. 15 Тивериополски свештеномаченици[22] (28 ноември)

На *големата вечерна*: Блаженъ мꙋжъ..., првиот антифон. На Господи воззвахъ..., стихири на 6, гл. 2. подобен: Кїими похвалными..., се повторуваат по двапати. Слава..., гл. 1.: Богоначальнымъ мановенїемъ... (ова е посебна стихира што се пее на сите гласови, и тоа: 1., 5., 2., 6., 3., 7., 4., 8. и 1. глас), и̂ нынѣ..., бого-

[22] Оваа слжуба не постои во оригиналниот текст.

родичен, гл. 1.: Всемїрнꙋю славꙋ... Входъ. *Прокимен* на денот и 3 паримии. На *литијата*: стихири на светиите, Слава..., гл. 6.: Днес соборище беззаконныхъ..., и нынѣ..., богородичен: Архаггелское слово... На *стиховни*: стихири, гл. 6.: Небеснаѧ свѣтила на земли..., Слава..., гл. 6.: Сватителей оу҃добренїѧ..., и нынѣ..., Творецъ и їзбавитель мой... На благословенїи хлѣбовъ: тропар, гл. 4.: Поцеленїемъ плоть оу҃мертвивше... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропарите на светиите (двапати), Слава... и нынѣ..., Тѧ ходатйствовавшꙋю спасенїе... По 1. катизма, *седален*, гл. 1.: Троици честныѧ..., Слава... и нынѣ..., Оу҃прави Чистаѧ... По 2. катизма, *седален*, гл. 4.: Премꙋдрїи оу҃чителїе Тївериановъ... Слава... Праздноватъ днесь Тиверїискїи град... и нынѣ..., Нашествїемъ Дха пресватаго... *Полиелеј*, *величание* и *седален*, гл. 4.: Свѣтилницы пресвѣтлїи... *Степени*, 1. антифон, 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Свѧщенницы твои ѡ҃блекꙋтсѧ правдою, и преподобнїи твои возрадꙋютсѧ (трипати). Евангелие според Јована, зач. 33., 50. псалм, Слава..., Молитвами оу҃чителей милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помилꙋй мѧ Боже... и стихира, гл. 6., самогласна: Излїѧсѧ благодатъ во оу҃стнахъ вашыхъ... Канон на Богородица со ирмосите на 6, и на светиите вториот канон на 6, глас 1. *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, *седален*, гл. 1., Слава..., вториот, и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак, гл. 4.: Петнадесѧточисленнїи Хрїстовы страстотерпцы... и икос. На 9. песна се пее: Честнѣйшꙋю... *Светилен*: Свѣта приѧтелица... Слава... и нынѣ Златоплетенїи столпе... На *хвалите:* стихири на 4 гл. 4.: Многоименитое сочиненїе..., Слава..., гл. 6.: Блазїи рабы и вѣрнїи..., и нынѣ..., богородичен: Богородице, ты ѥси лоза їстиннаѧ... *Големо славословие*, тропар на светиите и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од првиот канон 3. песна на 4 и од вториот, 6. песна на 4. По входот: тропарите на светиите, Слава..., кондак на светиите, и нынѣ..., Предстательство хрїстїанъ... *Прокимен*, гл. 7.: Честна пред господемъ смерть преподобныхъ ѥго... Апостол, къ Евреемъ, зач. 334.: Поминайте наставники ва-

шѧ... Евангелие според Лука, зач. 24.: Ста Їисѹсъ... *Причастен*: Въ памѧть вѣчнѹю...

22. Служба за св. Никола Арх. Мирликиски
(6 декември)

На малата вечерна: на Господи воззвахъ..., стихири на 4, гл. 4. Слава..., гл. 6., и нынѣ..., богородичен: Никтоже притекаѧй... На *стиховни*: гл. 6., Слава... и нынѣ..., Возревовнавъ:.. Тропар на светителот, Слава... и нынѣ..., богородичен: Єже ѿ вѣка... Мала ектенија и отпуст.

На *големата вечерна:* Блаженъ мѹжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири, гл. 2. Въ Мирѣхъ поживъ чѹственнѡ... и другите. Кїими похвалными вѣнцы..., Слава..., гл. 6.: Сѵѧтителей оу҃добренїе..., и нынѣ..., на претпразненство: Вертепе благоукрасиѧ..., Входъ, паримии 3. *Прокимен* на денот. На *литијата*: стихира на храмот и на светителот гл. 2.: Правило вѣри и образъ кротости..., Слава..., гл. 6.: Благїй рабе, вѣрнїи дѣлателю..., и нынѣ..., истиот глас: Сїѡне торжествѹй... На *стиховни*: стихири гл. 5.: Радѹйсѧ свѧщеннаѧ главо..., Слава..., гл. 6.: Человѣче Божїи..., и нынѣ..., Безневестнаѧ дѣво... На благословенїи хлѣбѡвъ: тропар, гл. 4.: Правило вѣри... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на светителот (двапати), Слава... и нынѣ..., Єже ѿ вѣка..., катизми. *Седален*, гл. 1.: Въ Мирѣхъ живый..., и вториот, гл. 4.: Вѣрнымъ предстателствѹеши... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, сѵѧтителю ѻ҃тче Нїколае, и чтемъ сѵѧтѹю памѧть твою, ты бо молиши за насъ, Хрїста Бога нашего. Избраниот псалм: Оу҃слышите сїѧ вси газыцы... и *седален*, гл. 5.: Премѹдраго їерарха восхвалимъ... *Степени*, 1. антифон 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Честна предъ господемъ смерть преподобныхъ ѥгѡ. (трипати). Евангелие според Јована, зач. 36: Ѧзъ ѥсмъ дверь..., 50. псалм, Слава..., Молитвами сѵѧтагѡ ѻ҃тца нашего Нїколаа, милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира, гл. 6.: Наслѣдниче Божїй... Канон на Богородица и на

светителот два канона: на 2. и на 1. глас. *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, *седален*, гл. 8., Слава..., вториот, и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак, гл. 2.: Въ Мирѣхъ свѧте свѧщеноднѣйствитель... и икос. На 9. песна се пее: Честнѣйш8ю..., светилен: Великаго архїпастырѧ... На *хвалите:* стихири, гл. 1.: Воззрѣвъ не8клоннѡ..., Слава..., гл. 5.: Востр8бимъ тр8бою..., и нынѣ..., богородичен, гл. 5.: Востр8бимъ тр8бою... *Големо славословие*, тропар на светителот, Слава... и нынѣ..., Єже ѿ вѣка оутаенное...

На *литургијата*: *блажени* од првиот канон, 3. песна и на вториот, 6. песна. По входот (ако е храмот Христов), тропар на храмот и на светителот, Слава..., кондак на светителот, и нынѣ..., на храмот. Ако е храмот на Богородица: тропар на храмот и на светителот, Слава..., кондак на светителот, и нынѣ..., на Богородица. Ако е храмот на светител или на светица: тропар на св. Никола, Слава..., кондак на светителот, гл. 3.: Въ Мvрѣхъ свѧте..., и нынѣ..., Предстательство хрїстїанъ... *Прокимен*, гл. 7.: Возвеселитсѧ праведникъ ѡ господѣ и оуповаетъ на него... Апостол, къ Євреємъ, зач. 335.: Повин8йтесѧ наставникѡмъ... Евангелие според Лука, зач. 24.: Ста Їис8съ... *Причастен*: Въ памѧть вѣч-н8ю...

Служба за Недела на светите праотци

Оваа недела започнува од 11 и може да се случи до 17 декември, и тоа:

– ако Божик е во недела, тогаш Недела на праотците е на 11, а на отците на 18 декември;

– ако Божик е во понеделник, тогаш Неделата на праотците е на 17, а на отците е на 24 декември;

– ако Божик е во вторник, тогаш Неделата на праотците е на 16, а на отците е на 23 декември;

– ако Божик е во среда, тогаш Неделата на праотците е на 15, а на отците е на 22 декември;

– ако Божик е во четврток, тогаш Неделата на праотците е на 14, а на отците е на 21 декември;

– ако Божик е во петок, тогаш Неделата на праотците е на 13, а на отците е на 20 декември;

– ако Божик е во сабота, тогаш Неделата на праотците е на 12, а на отците е на 19 декември.

Значи, од 11 декември внимавај кога ќе се случи Неделата на праотците, и кога и да се случи, пред или по 28 недела, читај го евангелието според Лука, зач. 76, и тоа само тоа, а во неделата 28, читај го редовното од другата недела.

23. Служба за Недела на светите праотци

Во сабота на *малата вечерна*: се пее според обичајот.

На *големата вечерна* на **Господи воззвахъ**..., воскресни стихири 3, источни 3 и на праотците 4, гл. 8., подобен: **Йже въ Ѳдемѣ**..., **Слава**..., на праотците, гл. 6.: **Йже прежде закона**..., **и нынѣ**..., богородичен на гласот што преовладува. **Входъ**. *Прокимен* на денот. На *литијата*: стихира на храмот, **Слава**..., на праотците, **и нынѣ**..., богородичен: **Се йсполнисѧ**... На *стиховни:* воскресни стихири. **Слава**..., на св. праотци, гл. 3.: **Праотцевъ соборъ**..., **и нынѣ**..., богородичен: **Безъ сѣмене**... На **благословенїи хлѣбѡвъ**, тропар: **Богородице дѣво**... (двапати), и на св. праотци (еднаш), гл. 2.: **Вѣрою праотцы**... (ако нема бдение, воскресен тропар, **Слава**... **и нынѣ**..., на праотците).

На *утрената*: на **Богъ господь**..., воскресен тропар (двапати), **Слава**... **и нынѣ**..., на праотците. Катизми; *седални* воскресни. *Полиелеј* и: **Ѧнгелскїй соборъ**..., *ипакој* на гласот, *седален* на праотците. *Степени. Прокимен* на гласот; воскресно евангелие, **Воскресенїе Хрїстово**..., 50. псалм, воскресна стихира. Воскресен канон, со ирмосите на 4, гл. 8. и на праотците на 6, гл. 1. *Катавасија*: **Хрїстосъ раждаетсѧ**... По 3. песна, *ипакој* на праотците, гл. 2.; по 6. песна, кондак на праотците, гл. 6.: **Ꝑѳкописаннагѡ ѻбразъ**... и икос. По 9. песна, светилен воскресен, **Слава**..., на праотците, **и нынѣ**..., богородичен: **Солнце великое**... На *хвалите*, воскресни стихири 4 и на праотците 4, гл. 2. **Слава**..., на праотците, **и нынѣ**..., **Преблагословенна еси**... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 6, на праотците 3. песна на 4. По входот: воскресниот тропар и на праотците, Слава... и нынѣ..., кондак на праотците. *Прокимен* на праотците, гл. 4.: Благословенъ ѣси Господи Боже ѻтецъ нашихъ, и хвално и прославленно имѧ твое во вѣки. Апостол къ Колосаемъ, зач. 257.: Єгда Хрїстосъ ѩвитсѧ..., евангелие според Лука, зач. 76.: Человѣкъ нѣкїй сотвори вечерю велїю..., а редовното неделно се остава[23]. *Причастен*: Хвалите господа... и вториот: Радѹйтесѧ...

24. Служба за св. пророк Данил и на Трите момчиња (17 декември) кога ќе се случи во *Неделата* на праотците

На *малата вечерна*: воскресни стихири и богородични според обичајот.

На *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на праотците 3, на пророкот 2, гл. 4., подобен и на момчињата 2. Слава..., на праотците, и нынѣ..., богородичен на гласот. Вхдъ. *Прокимен* на денот. На *литијата*: стихира на храмот, на пророкот, гл. 4.: На престолѣ сѣдящаго..., пишувана на Господи воззвахъ..., и на момчињата. Слава..., на праотците, гл. 1.: Лѹчами ѡблиставшесѧ..., и нынѣ..., богородичен: Се йсполнисѧ... На *стиховни,* воскресни стихири. Слава..., на праотците, Праотцевъ соборъ..., и нынѣ..., на пророкот, гл. 6.: Данїилъ мѹжъ желанїй... На благословенїи хлѣбwвъ, тропар: Богородице дѣво... (двапати) и на св. праотци (еднаш). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава..., на момчињата, и нынѣ..., на праотците).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на момчињата, и нынѣ..., на праотците. Катизми; *седални* воскресни со нивните богородични, *полиелеј*; Ѧггелскїй соборъ..., *ипакој*, *седален* на праотците. *Степени* и *прокимен* на гласот; воскресно евангелие и сѐ друго воскресно. Воскресен канон, со ирмосите на 4, на праотците и на момчињата двата

[23] Во Неделата на праотците секогаш се чита евангелието според Лука, зач. 76, за големата вечерна, а во неделата 28. редовното од втората недела (види, гл. 21).

канона на 6; се пеат на секоја песна на пророкот 3 тропари без богородични, на момчињата, првите два стиха како еден; потоа еден тропар и богородичен, и на праотците на 4, и се прават 12 стихови, освен Слава... и҆ нынѣ... Значи, вкупно 14. *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, кондак и икос на пророкот и *седален*. По 6. песна, кондак и икос на праотците. По 9. песна, *светилен* воскресен и на праотците, Слава..., на пророкот, и҆ нынѣ..., богородичен: Солнце великое... На *хвалите* воскресни стихири и на праотците. Слава..., на праотците, и҆ нынѣ..., Преблагословенна є҆си... *Големо славословие* и само воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 4, на праотците 3. и 4. песна и на пророкот 6. песна на 4; по входот: воскресниот тропар и на праотците, Слава..., кондак на пророкот, и҆ нынѣ..., кондак на праотците. *Прокимен* на праотците и на светиите. Апостол и евангелие од Неделата на праотците и на светиите, според Лука зач. 62.; редовното од неделата се остава. *Причастен*: Хвалите господа... и втор: Радꙋйтесѧ...

ВНИМАВАЈ! Вака се прави служба и на голем светител кога ќе се случи во оваа недела, само што по *полиелејот* доаѓа: и҆ нынѣ..., *седален* на праотците, и на литургијата, *прокимен* на праотците и на светиот.

25. Служба за светите отци во неделата пред Божик

Кога оваа недела ќе се случи на 18 или на 19 декември, се пее вака:

– на *малата вечерна*: воскресни стихири и богородични според обичајот;

– на *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источни 3 и на отците 4, гл. 6. Слава..., на отците, гл. 6.: Данїилъ мꙋжъ..., и҆ нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Входъ и паримии 3. На *литијата* стихира на храмот и на отците, гл. 1.: Лꙋчами облиставшесѧ..., Слава..., гл. 3.: Праотцевъ соборъ..., и҆ нынѣ..., богородичен. На *стиховни*, воскресни стихири. Слава..., на светиите, гл. 2.: Радꙋйтесѧ пророцы..., и҆ нынѣ..., Ѡ чꙋдесе

новагѡ... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар: Богородице дѣво... (двапати), и на отците (еднаш), гл. 1.: Велїѧ вѣри... (Ако нема *бдение*, воскресен тропар, Слава..., на отците, и нынѣ..., богородичен: Всѧ паче смысла...).

– на *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на отците, и нынѣ..., Всѧ паче смысла... Катизми; *седални* воскресни со нивните богородични, *полиелеј* и: Ѧггелскїй соборъ... *Седален* на отците, гл. 8. *Степени* и *прокимен* на гласот; воскресно евангелие, Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм; воскресна стихира. Воскресен канон со ирмосите на 4 и крстовоскресен на 2, на Богородица на 2 и на отците на 6, гл. 6. *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, *ипакој* на гласот; по 6. песна, кондак гл. 6.: Рѳкописаннаго ѡбраза... По 9. песна, *светилен* воскресен, Слава..., на отците, и нынѣ..., богородичен. На *хвалите* воскресни стихири 3, источна 1 и на отците 4, гл. 5. Слава..., на отците, гл. 8., и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *литургијата блажени* на гласот на 6 и на отците 3. песна на 4. По входот: воскресниот тропар и на отците, Слава... и нынѣ..., кондак на отците, гл. 6.: Рѳкописаннагѡ ѡбраза... *Прокимен* гл. 4.: Благословенъ еси Господи Боже отецъ нашихъ, и хвално и прославленно имѧ твое во вѣки. Апостол къ Евреемъ, зач. 328.: Вѣрою прїиде..., евангелие според Матеја, зач. 1.: Книга родства Іисѳса... Редовното неделно се остава. *Причастен*: Хвалите господа... и: Радѳйтесѧ...

Служба за преп. Наум Охридски – Чудотворец[24] (23 декември)

На *големата вечерна* прва катизма, антифон 1.: Блаженъ мѳжъ. На Господи воззвахъ... стихири на претпразненство на Божик 4, гл. 4., подобен: Якѡ доблѧ... и 4 на преподобниот, гл. 2., подобен: Кїими похвалными..., Слава..., гл. 6.: Премѳдрости благодать..., и нынѣ..., на претпразненството, гл. 3.: Благоукрасисѧ, Видлееме... Входъ, Свѣте тихїи, *прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата* стихири самогласни, гл. 2. и гл. 6. Слава..., гл. 5.:

[24] Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

Преподобне ѻ҃тче..., и҆ нынѣ..., на претпразненството, гл. 5: Не дрѧхл8й, Іѡсифе... На *стиховни*, стихири, гл. 5., подобен: Рад8йсѧ постническихъ..., Слава..., на преподобниот, гл. 8.: Молвы житеискїѧ..., и҆ нынѣ..., на претпразненството, гл. 8.: Воспрїими, Видлееме... На благословенїи хлѣбѡвъ: тропар на преподобниот, гл. 4.: Мїръ оставилъ е҆си... (двапати), Слава..., и҆ нынѣ..., на претпразненството, гл. 4.: Готовисѧ Видлееме... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на преподобниот (двапати), Слава... и҆ нынѣ..., тропар на претпразненството. По првото стихословие, *седален* на преподобниот, гл. 3. Слава... и҆ нынѣ..., на претпразненството. По второто стихословие, *седален* на преподобниот, гл. 1., Слава... и҆ нынѣ..., на претпразненството. *Полиелеј*, а по него *седален*, гл. 8.: Прем8дръ бывъ..., Слава... и҆ нынѣ..., на претпразненството. *Степени*, 1. антифон, гл. 4.: Ѿ юности моеѧ... *Прокимен*, гл. 4.: Честна предъ господемъ смерть преподобныхъ е҆гѡ (трипати). Евангелие според Матеја, зач. 43.: Рече господъ своимъ ѹ҃ченикѡмъ: Всѧ Мнѣ предана с8ть... По евангелието, 50. псалм. Слава..., Молитвами преподобнагѡ ѻ҃тца нашегѡ Na8ма, милостиве..., и҆ нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помил8й мѧ Боже... и стихира, гл. 6.: Излїѧсѧ благодать во ѹ҃стнахъ твоихъ, преподбне ѻ҃тче... Канон на претпразненството и на преподобниот; *Катавасија:* Хр҃їстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, кондак и икос на претпразненството, *седален* на преподобниот. Слава... и҆ нынѣ..., на претрпазнеството. По 6. песна, кондак на претпразненство, икос на преподобниот. На 9. песна не се пее Честнѣйш8ю..., туку ирмосот. Светилен на претпразненството, Слава..., на преподобниот, и҆ нынѣ..., на претпразнеството. На *хвалите* стихири 3 на претпразненството, гл. 6. и 3 на преподобниот, гл. 1. Слава..., на преподобниот, гл. 8. и҆ нынѣ..., на претпразненството, гл. 8. *Големо славословие* и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од канонот на преподобниот 3. и 6. песна. По входот, тропар на преподобниот, Слава..., тропар на претпразненството, и҆ нынѣ..., кондак на претпразненството.

Прокимен на преподобниот: Честна предъ господемъ смерть преподобныхъ ѣгѡ. Апостол къ Ѥвреемъ, зач. 335.: Повинѹйтесѧ наставникѡмъ вашымъ..., евангелие според Лука, зач. 24: Ста Їисѹсъ на мѣстѣ рамнѣ... *Причастен*: Въ памѧть вѣчнѹю...

26. Недела на светите отци во претпразненство на Божик кога ќе се случи на 20, 21, 22 и на 23 декември

На *малата вечерна* според обичајот.

На *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1, на претпразненството 3, гл. 6., подобен и на отците 3, гл. 6. Слава..., гл. 6.: Данїилъ мѹжъ..., и нынѣ..., на претпразненството, гл. 6.: Вертепе благоукрасисѧ... Входъ, *прокимен* на денот и паримии 3 на отците. На *литијата*, стихира на претпразненството на тој ден, стиховна и на отците, гл. 1.: Лѹчами ѡблиставшесѧ..., Слава..., гл. 3.: Праотцевъ соборъ..., и нынѣ..., на претпразненство гл. 3.: Благоукрасисѧ Видлееме... На *стиховни*, воскресни стихири. Слава..., гл. 2.: Радѹйтесѧ пророцы..., и нынѣ..., на претпразненство, гл. 2.: Се времѧ приближисѧ... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар: Богородице дѣво... (двапати) и на отците: Велїѧ вѣри... (еднаш). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава..., на отците, и нынѣ..., на претпразненството).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на отците, и нынѣ..., на претпразненството, гл. 4.: Готовисѧ Видлееме..., катизми; *седални* воскресни со нивните богородични. Ѧггелскїй соборъ... и *ипакој*. *Степени* и *прокимен* на гласот; воскресно евангелие, Воскресенїе Хрїстово... и сѐ друго воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, на претпразненство на 4 и на отците на 6. *Катавасија* Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, *ипакој* на отците. По 6. песна, кондак, гл. 1.: Веселисѧ Видлееме... и икос. По 9. песна, Свѧтъ господь Богъ нашъ..., *светилен* воскресен. Слава..., на отците, и нынѣ..., на претпразненство. На *хвалите*, воскресни стихири и на отците 4, гл. 5. Слава..., на отците, гл. 8.: Законныхъ оученїи..., и нынѣ..., Преблагословенна ѥси..., *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 4, на отците 3. песна на 4, и на претпразненството 6. песна на 4. По входот, воскресниот тропар, на отците и на претпразненството. Слава..., кондак на отците, и нынѣ..., кондак на претпразненството. *Прокимен* на отците гл. 4.: Благословенъ ѣси Господи Боже отецъ нашихъ..., апостол: къ Євреемъ, зач. 328.: Вѣрою прїиде Авраамъ..., евангелие според Матеја, зач. 1.: Книга родства Іисѹса Хрїста..., редовното неделно се остава. *Причастен*: Хвалите господа..., и Радѹйтеся...

27. Претпразненство на Божик и Недела на светите отци кога ќе се случи на Бадник (24 декември)

Во саботата на ***малата вечерна*** 4 воскресни стихири. Слава... и нынѣ..., на претпразненство. На *стиховни* т е, воскресна стихира и на Богородица. Слава... и нынѣ..., богородичен. Трисвятое, воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., на претпразненство.

На *големата вечерна:* Блаженъ мѹжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на отците 6 и на претпразненство 4, гл. 6., подобен. Слава..., на отците: Данїилъ мѹжъ..., и нынѣ..., на претпразненството, гл. 6.: Вертепе благоукрасися..., Входъ, и паримии 3 на отците. На *литијата*: стихири на претпразненство гл. 5., пишувани во тој ден на Господи воззвахъ... Слава..., гл. 3.: Праотцевъ соборъ..., и нынѣ..., гл. 3.: Благоукрасися Видлееме... На *стиховни* стихири на претпразненство, гл. 2., самоподобен: Доме Єфрадовъ..., Слава..., истиот глас: Радѹйтеся пророцы..., и нынѣ..., на претпразненство, истиот глас: Се время приближися... На благословенїи хлѣбѡвъ: тропарот на отците, гл. 2.: Велїа вѣры... (двапати) и на претпразненство, гл. 4.: Написовашеся иногда... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на отците, и нынѣ..., на претпразненство: Написовашася иногда... По 1. катизма, *седални* на претпразненство, Аггелскїй соборъ... и *седален* на отците. *Степени* и *прокимен* на гласот; воскресно евангелие, Воскресенїе Хрїстово... и сè останато воскресно. Канон на отците, гл. 6., со ирмосите на 8. Ирмос: Волною морскою..., по двапати, тропарите на 6; (во овој канон по

два воскресни стиха, бидејќи не се пее воскресен канон) и на претпразненство на 6, гл. 2. *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, *ипакој* на отците; По 6. песна, кондак на отците: гл. 1. Веселисѧ Видлееме... и икос. На 9. песна се пее: Честнѣйш8ю..., светилен на отците: Ѿ сѣмене вводитсѧ..., Слава..., Патрїѧрхwвъ йзбранїи..., и̂ нынѣ..., на претпразненство: Веселисѧ Видлееме... На *хвалите*, стихири на отците 3, гл. 5. и на претпразненство 3, Слава..., на отците, гл. 8.: Законныхъ оу̂ченїи..., и̂ нынѣ..., Преблагословенна е̂си... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* од канонот на отците, 3. песна и на претпразненство 6. песна. По входот, воскресниот тропар, на отците и на претпразненство. Слава..., кондак на отците, и̂ нынѣ..., на претпразненство. *Прокимен* на отците гл. 4.: Благословенъ е̂си Господи Боже о̂тецъ нашихъ..., апостол къ Є҃вреемъ, зач. 328.: Вѣрою прїиде..., евангелие според Матеја, зач. 1.: Книга родства Їис8са... *Причастен*: Хвалите господа... и: Рад8йтесѧ... Златоустова литургија.

28. Часови спроти Божик, наречени „царски часови“

ВНИМАВАЈ! Ако се случи Божик во недела или во понеделник, тогаш овие часови се прават во претходниот петок, инаку секогаш претпладне на Бадник.

На часовите се бие камбаната во 8 часот претпладне. Се служи во епитрафил и во фелон. Аналојот се поставува во средина на црквата, во близина на солеата и до неа свеќник со запалена свеќа. Свештеникот, откако ќе ги отвори светите двери, излегува со евангелието во средината на храмот и го поставува на аналојот. Зема кадилница и, кадејќи, ги започнува часовите со: Благословенъ Богъ нашъ..., Слава тебѣ Боже нашъ, слава тебѣ, Царю небесный... и трисвѧтое. Го покадува евангелието на аналојот крстовидно, оди во олтарот и покадува, потоа ги кади престолните икони и целиот храм. По возгласот, се читаат: псалм 5.: Глаголы моѧ вн8ши..., псалм 44.: Ѿрыгн8 сердце мое... и псалм 45.: Богъ намъ прибѣжище..., Слава..., тропар на претпразненството: Написовашесѧ йногда..., и̂ нынѣ..., Что тѧ наречемъ..., Потоа тропарите: *Софрониеви* (се пеат самогласно), гл. 8.: Ви-

длееме оу҃готовисѧ...; втората певница го пее истиот тропар без припев; потоа првата певница припевот: Богъ ѡ ю҃га прїидетъ... и тропар, гл. 3.: Нынѣ пророческое... и втората певница припевот: Господи оу҃слышахъ сл8хъ твой... и истот тропар. Првата певница: Слава..., гл. 8.: Сїѧ глаголетъ Іѡсифъ..., и҆ нынѣ..., истиот тропар. *Прокимен*, гл. 4.: Господь рече ко мнѣ: сынъ мой е҆си ты, а҆зъ днесь родихъ тѧ. Паримија, Пророчества Мїхеина: Сїѧ глаголетъ господь..., апостол, къ Є҃вреемъ, зач. 303: Многочастнѣ..., евангелие според Матеја, зач. 2.: Іис8съ Хр҃їстово рождество..., потоа: Стѡпы моѧ направи..., трисвѧтое и кондакот: Дѣва днесь..., Господи помил8й (40 пати) и: Иже на всѧкое время..., Честнѣйш8ю..., свештеникот: Боже оу҃щедри ны... и Хр҃їсте свѣте... Потоа веднаш започнува **третиот час.** Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 66. псалм: Боже оу҃щедри ны..., 86. псалм: Ѳснованїѧ е҆гѡ..., и 50. псалм: Помил8й мѧ Боже..., Слава... и҆ нынѣ..., аллил8їа (трипати), Господи помил8й (трипати), Слава..., тропар: Написовашесѧ и҆ногда..., и҆ нынѣ..., Богородице ты е҆си лоза... Потоа тропарот, гл. 6., без припев: Сей Богъ нашъ..., втората певница, истото, без припев. Првата певница пак припевот: Богъ ѡ ю҃га... и тропар, гл. 8.: Прежде рождества... и втората певница припевот: Господи оу҃слишахъ... и истиот тропар. Слава..., гл. 3.: Іѡсифе рцы намъ..., и҆ нынѣ..., истото. *Прокимен*, гл. 4.: Отроча родисѧ намъ сынъ и҆ дадесѧ намъ... Паримија: Пророчества Іереміина: Сей Богъ нашъ... Апостол, къ Галатѡмъ, зач. 208.: Прежде пришествїѧ... Евангелие според Лука, зач. 5.: Изыде повелѣнїе..., потоа: Господь Богъ Благословенъ..., трисвѧтое, кондак: Дѣва днесь..., Господи помил8й (40 пати), Иже на всѧкое время..., Честнѣйш8ю... Свештеникот: Молитвами свѧтыхъ ѳ҃тецъ нашихъ... и молитвата: Владыко Боже отче... и **шестиот час.**

ВНИМАВАЈ! На 3. и на 6. час не се кади целиот храм туку само евангелието, престолните икони и певниците.

По Владыко Боже ѳ҃тче..., Прїидите поклонимсѧ (трипати), 71.: Боже с8д твой..., псалм 131.: Помѧни Господи... и псалм 90.: Живый въ помощи... Слава... и҆ нынѣ..., а҆ллил8їа (трипати), Господи помил8й (трипати), Слава..., тропар: Написовашесѧ иногда..., и҆ нынѣ..., Ѩкѡ не и҆мамы... и тропар, гл. 1. без припев: Прїйдите вѣрнїи..., втората певница истото; и пак првата певница, припев: Богъ ѡ ю҃га..., и тропар гл. 4.: Слыши небо..., и втората певница припевот: Оу҃слышахъ господи..., и истиот тропар. Слава..., гл. 5.:

Прїидите христоснїи..., и нынѣ..., истото. *Прокимен*, гл. 4.: Изъ чрева прежде денницы... Паримија, Пророчества Исаїина: Приложи господь... Апостол къ Евреемъ, зач. 304.: Въ началѣ ты господи... и евангелие според Матеја, зач. 3.: Іис8с8 рождш8ся..., Скорw да предварятъ..., трисвятое. Кондак: Дѣва днесь..., Господи помил8й (40 пати). Иже на всякое..., Честнѣйш8ю... Свештеникот: Молитвами святыхъ ѳтецъ... и молитвата: Боже и Господи силъ... и деветтиот час. Прїидите поклонимся... (трипати), псалм 109.: Рече господь господеви..., псалм 110.: Исповѣмся тебѣ... и псалм 85.: Приклони господи оу҃хо..., Слава... и нынѣ..., аллил8їа (трипати), Господи помил8й (трипати), Слава..., тропарот: Написовашеся ѝногда..., и нынѣ..., Иже насъ ради..., и тропар гл. 7. без припев: Оу҃дивлшеся Ирод҃ъ..., втората певница истото; и пак првата певница, припев: Богъ ѿ юга... и тропар, гл. 2.: Егда Іwсифъ дѣво... и втората певница, припевот: Господи оу҃слышахъ... и истиот тропар. Потоа стихирата: Днесь раждается..., Слава... и нынѣ..., истото. *Прокимен*, гл. 4.: Мати Сїwнъ..., и паримија, Пророчества Їсаиина: Отроча родися намъ... Апостол къ Евреемъ, зач. 306: Святай и ѡсвящаемїи... и евангелие според Матеја зач. 4: Ѳшедшымъ волхвwмъ..., потоа Не предаждь насъ..., трисвятое. Кондак: Дѣва днесь..., Господи помил8й (40 пати). Иже на всякое время..., Честнѣйш8ю... Свештеникот: Молитвами святыхъ ѳтецъ... и молитвата: Владыко господи Іис8се Христе...

ВНИМАВАЈ! На деветтиот час се кади целиот храм како и на првиот час. По молитвата: Благослови д8ше моя..., Слава..., Хвали д8ше моя..., и нынѣ..., Единородный сыне..., Во царствїи твоемъ помяни насъ... и останатото; Слава... и нынѣ..., Помяни насъ господи..., Ѳслаби wстави..., Отче нашъ..., и кондакот: Дѣва днесь..., Господи помил8й (40 пати) и молитвата: Всесвятая троице..., Достойно... и отпуст. ***Вечерната*** е со ***литургија*** на св. Василиј Велики во определено време.

ВНИМАВАЈ! На Бадник – Коледе се служи ***литургија*** на св. Василиј Велики (започнува со вечерна), а на Божик е Златоустова. Но ако Бадник се случи во сабота или во недела, литургијата на св. Василиј се служи на Божик, а на Бадник е Златоустова, со обичен почеток, а не со вечерна. Кога Бадник ќе се случи во сабота: *блажени* од канонот на претпразненство, 3. и 6. песна; по входот, тропар на претпразненство, Слава... и ны-

нѣ..., кондак на претпразненство. *Прокимен* на денот, апостол од саботата пред Божик, зач. 205.; евангелие според Матеј, зач. 53. *Причастен*: Радѹйтесѧ праведніи... Кога Бадник ќе се случи во недела, види „Литургија на претпразненство на Божик и Недела на светите отци" на литургијата, а вечерна се служи попладне во определеното време, по следниот редослед.

Во сабота се пее целата првата катизма, а во недела само 1. антифон. Блаженъ мѹжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 8, гл. 2., самогласен: Прїидите возрадѹемсѧ..., Слава..., и нынѣ..., истиот глас: Ангѹстѹ ѣдиноначалствѹющѹ..., Входъ со евангелие. *Прокимен* на денот и паримии; потоа не се пее трисвѧтое, туку веднаш мала ектенија и по возгласот, *прокимен*, гл. 1.: Господь рече ко мнѣ сынъ мой ѣси ты, аѕъ днесь родихъ тѧ. Апостол къ Галатѡмъ, зач. 207.: По человѣкѹ глаголю... Евангелие според Лука, зач. 5.: Изыде повелѣнїе... Ектенија: Рцемъ вси..., Сподоби господи... и: Исполнимъ вечернюю молитвѹ..., возгласот премѹдрость и отпуст. Потоа се поставува свеќник со запалена свеќа и аналој на средина на црквата, свештеникот ја изнесува празничната икона, ја поставува на аналојот и застанува пред неа, пеејќи го тропарот на празникот. Слава... и нынѣ..., кондакот, потоа ја внесува иконата во олтарот за да не ја целива некој предвреме.

29. Служба за Божик (Рождество Хрїстово) (25 декември)

На Бадник – Коледе, во 1 часот попладне бијат сите камбани, а свештеникот се облекува во потполна одежда и ја започнува литургијата со Благословенно царство... Ако служи ѓакон, ѓаконот прво вели: Благослови владыко!, па читачот: Царю небесный..., трисвѧтое, Господи помилѹй (12 пати), Слава... и нынѣ..., Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 103. псалм. Голема ектенија, по што, ако е сабота, се чита целата прва катизма, ако е пак недела, само првиот антифон: Блаженъ мѹжъ..., инаку нема катизма туку веднаш: Господи воззвахъ..., гл. 2. Свештеникот прави проскомидија, а ѓаконот го кади целиот храм. Пејачите ги пеат стихирите на празникот на 8, гл. 2., самогласен: Прїидите возрадѹемсѧ..., Слава... и нынѣ..., истиот глас: Ангѹстѹ ѣдиноначал-

гласен: Веселиса Іер8салиме..., и нынѣ..., истиот глас: Во вертепъ вселилса е̂си... На благословенїи хлѣбwвъ, тропар на празникот, гл. 4.: Рождество твое... (трипати), Б8ди и̂ма господне (трипати). Свештеникот, стоејќи пред дверите, свртен со лицето кон запад со ѓаконот, кој ја држи петтолебницата, го благословува народот, говорејќи: Благословенїе господне на васъ..., влегуваат во олтарот низ светите двери, а пејачите: А̂минь. Богатїи ѡ̂бнищаша... По ова веднаш шестопсалмието со Слава во вышнихъ Бог8... На Богъ господь..., тропар на празникот (трипати), обични катизми и *седален* на празникот, гл. 1.: Во мслѣхъ..., и вториот, гл. 2.: Превѣчнаго... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, живодавче Хрїсте, насъ ради нынѣ плотїю рождшагосѧ, ѿ безневѣстныѧ и̂ пречистыѧ дѣви Марїи... Избраниот псалм: Воскликните господеви вса земла... и *седален*, гл. 4.: Прїидите вѝдимъ вѣрнїи... *Степени*, 1. антифон, гл. 4. *Прокимен*, гл. 4.: Изъ чрева прежде денницы родихъ тѧ... Евангелие според Матеја, зач. 2.: Іис8съ Хрїстово рождество... и 50. псалм. Наместо: Молитвами..., Слава..., гл. 2.: Всѧческаѧ днесь радости и̂сполнаютсѧ, Хрїстосъ родисѧ ѿ дѣви..., и̂ нынѣ..., Всѧческаѧ днесь радости и̂сполнаютсѧ, Хрїстосъ родисѧ во Видлеемѣ..., Помил8й мѧ Боже..., и стихира, гл. 6.: Слава во вышних Бог8... Канони два, гл 1., двата со ирмосите на 8, на крајот ирмосите на двата канона, секоја певница свој ирмос. По 3. песна, *ипакој*, гл. 8.: Начатокъ ѩзыкъ... По 6. песна, кондак, гл. 2.: Дѣва днесь..., икос. На 9. песна не се пее: Честнѣйш8ю... туку припевите на празникот: Величай д8ше моѧ... и ирмосот: Тайнство странное... Втората певница, исто така, ги пее припевот, ирмосот и останатите припеви на тропарите од првиот канон. Потоа првата певница ги пее припевот на вториот канон и ирмосот: Любити о᷍бо намъ..., и втората певница ги пее истиот припев и ирмосот, и останатите припеви со тропарите од вториот канон, и на крајот се пее првиот припев и ирмосот, и вториот припев и ирмосот; а ѓаконот го кади целиот храм. Светилен на празникот: Посѣтилъ ны есть... (трипати). На *хвалите*, стихири, гл. 4., самогласно: Веселитесѧ праведнїи..., Слава..., гл. 6.: Єгда времѧ..., и̂ нынѣ..., гл. 2.: Днесь Хрїстосъ во Витлеемѣ... *Големо славословие* и тропар на празникот (еднаш), ектении и овој отпуст: И̂же во вертепѣ родивыйсѧ, и̂ во и̂слѣхъ возлегїй нашегѡ ради спасенїѧ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере... итн.

гласен: Веселисѧ Іерꙋсалиме..., и҆ нынѣ..., истиот глас: Во вертепъ вселилсѧ є҆си... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на празникот, гл. 4.: Рождество твое... (трипати), Бꙋди и҆мѧ господне (трипати). Свештеникот, стоејќи пред дверите, свртен со лицето кон запад со ѓаконот, кој ја држи петтолебницата, го благословува народот, говорејќи: Благословенїе господне на васъ..., влегуваат во олтарот низ светите двери, а пејачите: А҆минь. Богатїи ѡ҆бнищаша... По ова веднаш шестопсалмието со Слава во вышнихъ Богꙋ...

На Богъ господь..., тропар на празникот (трипати), обични катизми и *седален* на празникот, гл. 1.: Во ѧслѣхъ..., и вториот, гл. 2.: Превѣчнаго... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, живодавче Хрїсте, насъ ради нынѣ плотїю рождшагосѧ, ѿ безневѣстныѧ и҆ пречистыѧ дѣви Марїи... Избраниот псалм: Воскликните господеви всѧ землѧ... и *седален*, гл. 4.: Прїидите ви҆димъ вѣрнїи... *Степени*, 1. антифон, гл. 4. *Прокимен*, гл. 4.: И҆зъ чрева прежде денницы родихъ тѧ... Евангелие според Матеја, зач. 2.: Іисꙋсъ Хрїстово рождество... и 50. псалм. Наместо: Молитвами..., Слава..., гл. 2.: Всѧческаѧ днесь радости и҆сполнѧютсѧ, Хрїстосъ родисѧ ѿ дѣви..., и҆ нынѣ..., Всѧческаѧ днесь радости и҆сполнѧютсѧ, Хрїстосъ родисѧ во Виѳлеемѣ..., Помилꙋй мѧ Боже..., и стихира, гл. 6.: Слава во вышних Богꙋ... Канони два, гл 1., двата со ирмосите на 8, на крајот ирмосите на двата канона, секоја певница свој ирмос. По 3. песна, *ипакој*, гл. 8.: Начатокъ ꙗ҆зыкъ... По 6. песна, кондак, гл. 2.: Дѣва днесь..., икос. На 9. песна не се пее: Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот: Величай дꙋше моѧ... и ирмосот: Тайнство странное... Втората певница, исто така, ги пее припевот, ирмосот и останатите припеви на тропарите од првиот канон. Потоа првата певница ги пее припевот на вториот канон и ирмосот: Любити оу҆бо намъ..., и втората певница ги пее истиот припев и ирмосот, и останатите припеви со тропарите од вториот канон, и на крајот се пее првиот припев и ирмосот, и вториот припев и ирмосот; а ѓаконот го кади целиот храм. Светилен на празникот: Посѣтилъ ны єсть... (трипати). На *хвалите*, стихири, гл. 4., самогласно: Веселитесѧ праведнїи..., Слава..., гл. 6.: Єгда времѧ..., и҆ нынѣ..., гл. 2.: Днесь Хрїстосъ во Витлеемѣ... *Големо славословие* и тропар на празникот (еднаш), ектении и овој отпуст: И҆же во вертепѣ родивыйсѧ, и҆ во ꙗ҆слѣхъ возлегїй нашегѡ ради спасенїѧ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере... итн.

На *литургијата* бијат сите камбани и се пеат антифоните: Исповѣмсѧ тебѣ Господи..., и Молитвами богородицы, спасе спаси насъ, и вториот: Блаженъ мѫжъ боѩйсѧ господа..., и Спаси ны сыне божїй, рождейсѧѡ дѣвы поющыѧ ты, аллилѹїа; и третиот: Рече господь господеви моемѹ... и тропарот: Рождество твое..., Входное: Изъ чрева прежде денницы родихъ тѧ, клѧтсѧ господь и не раскаетсѧ, ты їерей во вѣкъ по чинѹ Мелхїседекова. Тропар: Рождество твое..., Слава... и нынѣ..., кондак: Дѣва днесь... Наместо: Трисвѧтое, Єлицы во Хрїста крестистесѧ... *Прокимен*, гл. 8.: Всѧ земля да поклонитсѧ тебѣ, и поет тебѣ, да поетъ же ѩмени твоемѹ вишнїй. Апостол къ Галатѡмъ, зач. 209.: Єгда прїиде..., евангелие според Матеја, зач. 3.: Їисѹсъ рождшѹсѧ... Наместо: Достойно..., ирмос: Величай дѹше моѧ, честнѣйшѹю и славнѣйшѹю горнихъ, воинствъ, дѣвѹ пречистѹю богородицѹ. Таинство странное... до Оддание. *Причастен*: Ѩзбавленїе посла господь людемъ своимъ. Отпуст како на утрената, само се споменува и светителот чија што литургија се служи, на св. Јован Златоуст или на св. Василиј Велики.

30. Служба за собор на пресвета Богородица (вториот ден Божик, 26 декември)

На *вечерната*: нема катизми. На Господи воззвахъ..., стихири на празникот гл. 2. Прїйдите возрадѹемсѧ..., Слава..., и нынѣ..., гл. 6.: Слава во вышнихъ Богѹ..., Входъ со кадилница, голем *прокимен*, гл. 7.: Кто Богъ велїй, ѩкѡ Богъ нашъ, ты єси Богъ, творѧй чѹдеса. Ако е сабота, се пее: Господь воцарисѧ..., ектенија и *стиховни* стихири на празникот, гл. 8., самогласен: Преславное таинство... со припевите. Слава... и нынѣ..., истиот глас: Во Виѳлеемъ стекошасѧ..., Нынѣѡтпѹщаеши... Тропар на празникот: Рождество твое... и отпуст: Иже во вертепѣ родивыйсѧ...

На *утрената*: на Богъ господь..., тропарот на празникот Рождество твое..., (трипати), обични катизми и *седалии* на празникот, па се пее или се чита 50. псалм. Канони на двата празни-

ка како на самиот празник, ирмосите на двата канона по двапати, тропари на 12. *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ..., ирмоси на двата канони. По 3. песна, кондак и икос и *ипакој* на празникот; по 6. песна, кондак, гл. 6.: Йже прежде денницы... и икос. На 9. песна не се пее: Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот, како што е на празникот. Светилен на празникот (трипати). На *хвалите* стихири на празникот, гл. 4.: Веселитесѧ праведнїи..., Слава..., гл. 6.: Днесь невидимое..., и́ нынѣ..., гл. 2.: Днесь Хрїстосъ... *Големо славословие*, тропар на празникот и празничниот отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од канонот на празникот, 3. и 6. песна. По входот: Прїидите поклонимсѧ и́ припадемъ ко Хрїстꙋ, спаси ны сыне Божїи, рождейсѧ ѿ дѣвы, поющымъ ти, аллилꙋїа. (Вака се пее сѐ до Оддание на празникот). Тропар на празникот, Слава..., и́ нынѣ..., кондак: Йже прежде денницы..., трисвѧтое. *Прокимен*, гл. 3.: Величитъ дꙋша моѧ господа и возрадовасѧ дꙋхъ мой ѡ́ Божзѣ спасе моемъ. Апостол къ Евреемъ, зач. 306: Свѧтѧй и ѡ́свѧщаемїи..., евангелие според Матеја, зач. 4: Ѿшедшымъ волхвомъ..., *Причастен*: Избавленїе посла... Празничен отпуст.

ВНИМАВАЈ! Ако Соборот на пресвета Богородица се случи во недела, види го првото „Внимавај!“ (на стр. 134), а ако се случи во понеделник, види го правилото за Недела на светите Богоотци.

Служба за Недела на св. Богоотци

Во неделата по Божик се прави спомен на светите и праведни Јосиф свршеникот, царот Давид и Јаков, братот Божји.

Ако Божик се случи во недела, не се прави спомен на светите Богоотци во наредната недела, бидејќи настапува јануари и Оддание то на празникот поминува, но таа недела се празнува на 26 декември, на утрешниот ден од празникот, т.е. во понеделникот, и тоа според следното правило.

Во неделата (на Божик), на *вечерната*: на Господи возвахъ..., стихири на празникот гл. 2. Прїидите возрадꙋемсѧ... 3 и на светиите 3, гл. 1.: Богоотца вси..., Слава..., на светиите, гл. 6.: Памѧть совершаемъ..., и́ нынѣ..., на празникот, гл. 6.: Слава во вышнихъ... Входъ, голем *прокимен*, гл. 7.: Кто Богъ велїй... На *стиховни*, стихири на празникот со припевите. Слава..., гл. 6.:

Свѧщенныхъ памѧть..., и́ нынѣ..., на празникот. Тропар на светиите, гл. 2.: Благовѣствꙋй Їѡсифе..., Слава... и́ нынѣ..., на празникот.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светиите, и́ нынѣ..., на празникот; катизми, *седални*, сите на празникот. 50. псалм. Канон на празникот; првиот со ирмосите на 6, ирмосите по двапати, тропари на 4, вториот канон на празникот на 4 и на светиите на 4. *Катавасија*, ирмосите на двата канона. По 3. песна, кондак на Богородица, гл. 6.: Иже прежде денницы..., неговиот икос и *седален* на светиите. Слава... и́ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак на светиите, гл. 2.: Веселїѧ днесь... и икос. На 9. песна не се пее: Честнѣйшꙋю... туку припеви на празникот. Светилен на светиите (двапати). Слава... и́ нынѣ..., на празникот. На *хвалите*, стихири на празникот, гл. 4.: Слава..., на светиите, гл. 8.: Кровь и́ ѳгнь..., и́ нынѣ..., на празникот гл. 2.: Днесь Хрїстосъ въ Видлеемѣ... *Големо славословие*, тропар на светиите, Слава..., и́ нынѣ..., на празникот, празничен отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од канонот на празникот, 3. песна и 6. на светиите. По входот: Спаси ны сыне божїй, рождейсѧ ѿ дѣви... Тропар на празникот и на светиите, Слава..., кондак на светиите, и́ нынѣ..., на Богородица: Иже прежде денницы... *Прокимен*, гл. 3.: Величитъ дꙋша моѧ... Апостѡл, къ Евреемъ, зач. 306.: Свѧтѣй и ѡсвѧщаемїи... и втор на светиите: къ Галатѡмъ, зач. 200.: Сказꙋю вамъ... Евангелие на Богородица и на светиите, според Матеја, зач. 4.: Ѿшедшымъ волхвѡмъ..., наместо: Достойно..., ирмос: Таинство страннное... *Причастен*: Избаленїе посла... и вториот: Радꙋйтесѧ...

ВНИМАВАЈ! Ако таа недела се случи по Божик, на 26, 27, 28, 29 и на 30 декември, тогаш службата се прави според следното правило.

Во саботата на *големата вечерна*, по катизмата, на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на празникот 4 и на светиите 3, гл. 1.: Богоотца вси восхвалимъ..., Слава.. гл. 6.: Памѧть совершаемъ..., и́ нынѣ..., богородичен на гласот. Входъ, *прокимен* на денот. На *литијата* стихири на празникот, што се пеат на самиот празник, со Славата заедно. На *стиховни*, стихири од Октоихот. Слава..., гл. 6.: Свѧщенныхъ памѧть..., и́ нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на празникот: Рождество твое... (двапати) и на светиите, гл. 2.: Благовѣствꙋй Їѡсифе...

(еднаш). Каде што нема бдение: воскресен тропар, Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот и отпуст: Иже во вертепѣ...

Во неделата на *утренати*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. Катизми, *седални* воскресни со нивните богородични. Ѧнгелскїй соборъ..., *ипакој* на гласот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Хрїстово... и сѐ останато воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, и на Богородица на 2, на празникот на 4, и на Богоотците на 4. (Ако е 26 декември, воскресен канон со ирмосите на 4, на празникот двата канони на 6, и на Богоотците на 4). *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, кондак и икос на празникот, и *седален* на светиите. По 6. песна, кондак на светиите, гл. 3.: Веселїѧ днесь Давїдъ..., и икос. На 9. песна се пее: Честнѣйшꙋю... Светилен воскресен. Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите*, воскресни стихири и на празникот. Слава..., на светиите, гл. 8.: Кровь и ѳгнь..., и нынѣ..., Превлагословенна ѣси..., *Големо славословие*, воскресен тропар и отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ...

На *литургијата*: *блажени* од гласот на 4, на празникот редовната песна на 4, и на светиите 6. песна на 4. По входот: Прїидите поклонимсѧ..., воскресый їзъ мертвыхъ... Воскресен тропар, на празникот и на светиите, Слава..., кондак на светиите, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на гласот и на светиите: Дивенъ Богъ во сѧтыхъ своихъ, Богъ їсраилевъ... Апостол къ Галатѡмъ, зач. 200.: Сказꙋю вамъ... Евангелие според Матеја, зач. 4.: Ѿшедшымъ волхвѡмъ... и редовното неделно. *Причастен*: Хвалите господа... и Радꙋйтесѧ..., отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ...

Укажување за Апостолите и Евангелијата во *сабота* и во *недела* по Божик

ВНИМАВАЈ! Ако Божик е во *недела*, тогаш помеѓу Божик и Богојавление има една сабота и една недела, па се применува правилото од неделата по Божик, на вториот ден на Божик. На литургијата апостол и евангелие од неделата по Божик. Во саботата на Оддание на празникот се чита апостол и евангелие прво од саботата по Божик, а потоа од саботата

пред Богојавление. *Прокимен*от и причесниот се од празникот. А на 1 јануари *прокимен*, апостол и евангелие се чита прво од неделата пред Богојавление, а потоа од Обрезание и од св. Василиј.

ВНИМАВАЈ! Ако е Божик во ***понеделник***, тогаш помеѓу Божик и Богојавление има една сабота и една недела и саботата паѓа на 30 декември. На литургијата *прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво од саботата по Божик, потоа од саботата пред Богојавление. А од неделата по Божик апостолот и евангелието се читаат на Оддание на празникот. Од неделата, пак, пред Богојавление, апостолот и евангелието се читаат на 1 јануари, како што ќе се види подолу кога 1 јануари ќе се случи во недела.

ВНИМАВАЈ! Ако е Божик во ***вторник***, тогаш помеѓу Божик и Богојавление има две саботи, а една недела. Саботата по Божик паѓа на 29 декември. На литургијата: апостол, евангелие и *причастен*, прво од саботата по Божик, потоа од Младенците. Службата од неделата по Божик се служи на 30 декември. Апостолот и евангелието од неделата, пак, пред Богојавление се чита на литургијата на 1 јануари, пред апостолот и евангелието на Обрезание и на св. Василиј Велики.

ВНИМАВАЈ! Ако е Божик во ***среда***, во ***четврток*** или во ***петок***, тогаш помеѓу Божик и Богојавление има две саботи и две недели. Во првата сабота и во првата недела се чита апостол и евангелие од саботата и од неделата по Божик, а во втората сабота и во втората недела се чита апостол и евангелие од саботата и од неделата пред Богојавление.

ВНИМАВАЈ! Ако е Божик во ***сабота***, тогаш помеѓу Божик и Богојавление има две недели и една сабота, службата од неделата по Божик се служи на вториот ден на Божик, а на Оддание на празникот, кое паѓа во петок, се чита апостолот и евангелеито од саботата по Божик; во сабота пред Богојавление на литургијата се чита апостол и евангелие од 1 јануари, прво на Обрезание, потоа од саботата; во неделата, пак, пред Богојавление на утрената се чита прво од неделата пред Бого-

јавление, потоа редовното неделно[25], а на литургијата *прокимен*, апостол и евангелие, прво од неделата пред Богојавление, потоа на светителот и редовното, ако нема отстапувања.

31. Служба за св. архиѓакон Стефан (27 декември)

(Каде што му е посветен храмот или, пак, каде што се празнува).

На *големата вечерна*: Блаженъ мѫжъ..., првиот антифон; на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3, гл. 1., пишувани на стиховните од тој ден: Иже їзъ ѻтца... и на светиот 5, гл. 4., подобен: Дѫха благодатїю..., повторувајќи ги првите две. Слава.. гл. 2.: Царю и владицѣ..., и нынѣ..., гл. 2.: Велїе и преславное чѫдо..., Вход, *прокимен* на денот и паримии: првата од: Демнїй свѧтыхъ ап҃остѡлъ, зач. 16., гл. 6., ст. 1 до 9; и втората: од Соборнагѡ посланїѧ Їѡаннова первагѡ, зач. 73., гл. 3., ст. 21 до 24 и гл. 4., ст. 1 до 7 и третата: од Соборнагѡ посланїѧ Їѡаннова первагѡ, зач. 11., гл. 4., ст. 11 до 17. На *литијата*: стихири, гл. 2., самогласно: Первомѫченика и доблѧго Хрїстова оу҃годника, Стефана перводїакона достойнѡ почтимъ; той бо стоѧ посреди беззаконикъ, wдеснѫю ѻтца сына видѣ. И втората стихира, истиот глас:

Ревности божественныѧ їсполненъ. ап҃остоле первомѫчениче Стефане досточѫдне, ревнѫѧ поревновалъ ёси Богѫ вседержителю, їже и божественныхъ тѧ чѫдесъ їсполнена показа: страннѫ бо ревность имѣѧ дѣйствїемъ нравъ стѧжалъ ёси. Тѣмже въ вышнихъ сый съ вышними лики вселѧемъ молисѧ боговидче Словѫ Хрїстѫ Богѫ нашемѫ, даровати намъ велїю милость. Слава..., гл. 6.: Первый въ мѫченицѣхъ..., пишувана на *стиховните* на вечерната, и нынѣ..., гл. 6., на празникот: Ликѫютъ ан҃гели вси... На *стиховни*: стихири гл. 1.: Стефане всеблажене, Єдемъ мысленный потеклъ ёси, ѩкѡ рѣка наводнѧема божественными водами, и землю напоенїи тайными напоилъ ёси, и сїю плодоноснѫ показалъ ёси: Тѣмже молисѧ, даровати дѫ-

[25] Вака е според Типикот. Ова не стои бидејќи Неделата пред Богојавление нема свое посебно утрено евангелие, па затоа треба да се чита редовното неделно воскресно.

шамъ нашымъ, миръ и̂ велїю милость. Слава..., гл. 8.: Радꙋйсѧ ѡ̂ господѣ вѣнценосче Стефане, подобниче владыки: занеже и̂ первомꙋченикъ былъ е̂си Хрїста царѧ нашегѡ: и лесть беззаконныхъ Iꙋдей оу̑празнилъ е̂си, молѧсѧ ѡ̂ насъ ко Господꙋ. И̂ нынѣ..., на празникот, гл. 8.: Какѡ и̂зрекꙋ великое..., пишувана на стиховните на утрената. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на св. Стефан, гл. 4.: Подвигомъ добрымъ... (двапати) и на празникот (еднаш). Отпуст празничен: И̂же во вертепѣ...

На *утрената*: на Богъ господь..., тропарот на празникот (двапати), Слава..., на св. Стефан, и̂ нынѣ..., на празникот. По првата катизма, *седален* на светиот, гл. 1.: А̂постоле Хрїстовъ..., пишуван по 3. песна и по икосот. Слава..., и̂ нынѣ..., на празникот: Безсѣменное зачатїе... По втората катизма, *седален* на светиот, гл. 4.: Наста празднолюбцы свѣтлое торжество памѧть богомꙋдрагѡ и̂ первомꙋченика Стефана, веселѧщи концы земли, сїѧющи зарѧми чꙋдесъ въ мїрѣ, носѧщи человѣкѡмъ неѡскꙋднꙋю благодать; молитсѧ бо господеви спасти дꙋшы нашѧ. Слава..., и̂ нынѣ..., на празникот, гл. 8.: Невмѣстимый вездѣ... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ а̂постоле Хрїстовъ первомꙋчениче и архїдїаконе Стефане, и чтемъ болѣзни и̂ трꙋди твоѧ, имиже трꙋдилсѧ е̂си во благовѣстїи Хрїстовѣ. Избраниот псалм: Небеса повѣдаютъ... По *полиелејот*, *седален*, гл. 8.: Молнїѧми твоихъ словесъ божественныхъ, попалилъ е̂си прелесть лꙋкавꙋю, вѣрныѧ просветилъ е̂си, воспѣвати е̂же во плоти пришествїе первомꙋчениче блаженне, всѣми владычествꙋющагѡ, и тогѡ страсти божественнѣй поревновал е̂си. Ѻ̑нюдꙋже сошедшесѧ сватꙋю твою памѧть совершаемъ веселѧщесѧ, и̂ согласнѡ вопїемъ ти: Стефане А̂постоле, моли Хрїста Бога согрѣшенїй ѡ̑ставленїе даровати, чтꙋщымъ любовїю сватꙋю памѧть твою. *Степени*, 1. антифон од 4 глас. *Прокимен* гл. 4.: Во всю землю и̂зыде вѣщанїе и̂хъ..., Евангелие според Лука, зач. 51. или според Матеј, зач. 96. Псалм 50. Слава..., Молитвами сватагѡ А̂постола, первомꙋченика и а̂рхїдїакона Стефана..., и̂ нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помилꙋй мѧ Боже... и стихирата, гл. 6.: Первый въ мꙋченицѣхъ..., пишувана на стиховните на вечерната. Канон на празникот со ирмосите на 6, гл. 1. и на светиот на 8, гл. 5. *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, кондак и икос на празникот, Слава..., *седален* на светиот, и̂ нынѣ..., богородичен: Рождество безсѣменное... По 6.

песна, кондак на св. Стефан, гл. 2.: Владыка вчера... и икос. На 9. песна се пее: Честнѣйшꙋю... Светилен на светиот. Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* самогласни стихири, гл. 1.: Страдалческїй вѣнецъ..., Слава..., гл. 5.: Первомꙋчениче а҆постоле..., и҆ нынѣ..., на празникот, гл. 5.: Непостижимое совершаемое... *Големо славословие*, тропар на светиот, Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. Отпуст на празникот.

На *литургијата*: *блажени* од празникот 1. песна и на светителот 3. песна. По входот: Прїидите поклонимсѧ..., Рождейсѧ ѿ дѣвы... Тропар на празникот и на светиот, Слава..., кондак на светиот, и҆ нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на празникот и на апостолите гл. 8.: Во всю землю и҆зыде вѣщанїе и҆хъ... Апостол Дѣѧнїй, зач. 17.: Стефанъ и҆сполнь вѣри... Евангелие според Матеја, зач. 87.: Человѣкъ нѣкїи... Ирмос: Таиснтво странное... *Причастен* на празникот и на апостолот: Во всю землю..., отпуст на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако Св. Стефан се случи во недела, види го правилото кај гл. 18.: ако храмот на светиот или на светата се случи во недела по Божик. Но, на утрената евангелието е воскресно и по евангелието е сѐ воскресно.

32. Оддание на Божик (31 декември) кога е во *недела*

На *големата вечерна*: Блаженъ мꙋжъ..., на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на празникот 4, гл. 2.: Прїидите возрадꙋемсѧ... и на Богоотците 3, гл. 1.: Слава..., на светиите, гл. 6.: Памѧть совершаемъ..., и҆ нынѣ..., на празникот, гл. 2.: А҆вгꙋстꙋ е҆диноначалствꙋющꙋ... Входъ, *прокимен* на денот. На *литијата*: стихири на празникот. Слава..., гл. 5.: Волсви персїдстїи..., и҆ нынѣ..., Ликꙋютъ а҆ггели... На *стиховни*: воскресни стихири, Слава...,

на светиите, гл. 6.: Свѧщенныхъ памѧть..., и́ нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ, Богородице дѣво... (двапати) и на светиите, гл. 2.: Благовѣствꙋй Їwсифе... (еднаш). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава..., на светите, и́ нынѣ..., на празникот). Празничен отпуст.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на светиите, и́ нынѣ..., на празникот. Катизми; *седални* воскресни со богородичните. А҃ггелскїй соборъ..., *ипакој* на гласот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм и воскресна стихира. Воскресен канон со ирмосите на 4, на светиите на 4 и на празникот двата канона на 6. *Катавасија*: Хрїстосъ раждаетсѧ... По 3. песна, кондак и икос на светиите и нивните *седални*. Слава..., и́ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна: Честнѣйшꙋю... Светилен воскресен. Слава..., на светиите, и́ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири и на празникот. Слава..., на светиите гл. 8.: Кровь и́ о҃гнь..., и́ нынѣ..., Преблагословенна е҃си... *Големо славословие*, воскресен тропар и отпуст: Воскресый и҃зъ мертвыхъ... и часовите.

На *литургијата*: *блажени* од гласот на 4, на празникот, од првиот канон 9. песна на 4, и на светиите, 6. песна на 4. По входот: воскресен тропар, на празникот и на светиите. Слава..., кондак на светиите, и́ нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на празникот и на светиите, гл. 4.: Дивенъ Богъ во свѧтыхъ... Апостол къ Галатwмъ, зач. 200.: Сказꙋю вамъ... Евангелие според Матеја, зач. 4.: Ѿшедшымъ волхвwмъ...; наместо: Достойно..., ирмос: Таинство странное... *Причастен*: Хвалите господа... и на празникот. Отпуст: Воскресый и҃зъ мертвыхъ...

ВНИМАВАЈ! Ако попразненство или Оддание на Божик се случи во сабота, во петокот на Господи воззвахъ... се пее: Слава... и́ нынѣ..., на празникот, а не богородичниот од гласот што преовладува.

33. Служба за Обрезание Господово и на св. Василиј Велики (1 јануари)

На *малата вечерна*: стихири на светителот 4, гл. 3. Слава..., гл. 2., и нынѣ..., на празникот. На стиховни стихири на празникот, гл. 2. По Отче нашъ..., тропар на светителот, Слава... и нынѣ..., на празникот.

На *големата вечерна:* Блаженъ мѫжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 4, гл. 8.: Сходи спасъ..., на св. Василиј 4, гл. 4., подобен: Иже тезоименитѣ..., Слава..., на светителот гл. 8.: Премѫдрости рачителю..., и нынѣ..., на празникот гл. 8.: Сходи спасъ... Входъ со кадилница. *Прокимен* на денот и 3 паримии. На *литијата*: стихира на храмот и на св. Василиј, гл. 3. Слава..., гл. 6.: Излїи сѧ благодать..., и нынѣ..., гл. 8.: Сходи спасъ... На *стиховни*: стихири на светителот гл. 1.: Сѡ божественаѧ..., Слава..., гл. 6.: Благодать чѫдесъ..., и нынѣ..., на празникот, гл. 8.: Не оу҃стыдѣсѧ всеблагїй Богъ... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на св. Василиј гл. 1.: Во всю землю изыде..., (двапати) и на празникот гл. 1.: На престолѣ огнезрачнѣмъ... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. Катизми; *седални* на светителот, *полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, свѧтителю отче Васїлїе, и чтемъ свѧтѫю памѧть твою, ты бо молиши за насъ Хрїста Бога нашего... Избраниот псалм: Оу҃слышите сїѧ... и *седален*, гл. 8.: Силою словесъ... *Степени*, 1. антифон, гл. 4. *Прокимен*, гл. 4.: Оу҃ста моѧ возглаголютъ премѫдрость, и поученїе сердца моегѡ разѫмъ. Евангелие според Јована, зач. 36.: Азъ есмъ дверь..., 50. псалм. Слава..., Молитвами свѧтагѡ отца нашегѡ Васїлїа Великагѡ милостиве..., и нынѣ..., Молитвами БогородицыЩ и стихира на светителот, гл. 6.: Излїи сѧ благодать... Канон на празникот со ирмосите на 6, ирмос по двапати, гл. 2. и на светителот на 8,

гл. 2. *Катавасија*: Глꙋбины ѿткрылъ ѥ̂сть..., втората певница: Шествꙋетъ морскꙋю... По 3. песна, кондак на празникот, гл. 3.: Всѣхъ господь... и *седален* на св. Василиј, гл. 8. Слава... и̂ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак на св. Василиј, гл. 4.: Ꙗ̂вылсѧ ѥ̂си ѡ̂снованїе... и икос. На 9. песна не се пее: Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот, на св. Василиј и на Богородица. *Светилен* на св. Василиј, Слава... и̂ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири, гл. 5. Слава..., на светителот, гл. 6.: Ꙗ̂злїѧсѧ благодать..., и̂ нынѣ..., на празникот, гл. 8.: Сходѧй спасъ... *Големо славословие*, тропар на св. Василиј, Слава... и̂ нынѣ..., на празникот. Ектении и отпуст: Ꙗ̂же въ о̂смый день плотїю ѡ̂брѣзатисѧ и̂зволивый, нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ и̂стинный Богъ нашъ...

На *литургијата*: *блажени* од каноните на празникот, 3. песна и на светителот, 6. песна. По входот: тропар на празникот и на светителот, Слава..., кондак на светителот, и̂ нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, гл. 6.: Спаси господи люди твоѧ и̂ благослови достоѧнїе твое... и вториот на светителот, гл. 1.: Оуста моѧ возглаголють премꙋдрость... Апостол къ Колосаемъ, зач. 254.: Блюдитесѧ да никтоже... и на светителот: ко Євреемъ, зач. 318.: Таковъ намъ подобаше... Евангелие според Лука, зач. 6.: Возвратишасѧ пастырїе... и на светителот, според Лука, зач. 24.: Ста Іисꙋсъ... *Литургијата* е на св. Василиј Велики. Наместо: Достойно..., Ѡ тебѣ радꙋетсѧ... По И̂ всѣхъ и̂ всѧ, се пее тропарот, гл. 4.: Небоѧвленнаго Хрїстова таиника, владычнѧ свѣтилника пресвѣтла, и̂же ѿ Кесарїи Кападокїйскїѧ страны, Васїлїа Великаго, вси да восхвалимъ. *Причастен* на празникот: Хвалите господа съ небесъ, хвалите єгѡ во вышнихъ... и на светителот: Въ памѧть вѣчнꙋю бꙋдетъ праведникъ... Отпуст како и на утрената.

34. Служба за Обрезание Господово и на св. Василиј Велики кога ќе се случи во *недела*

На *малата вечерна*: воскресни стихири. На *стиховни*: една воскресна стихира од гласот и стиховните стихири на св. Василиј од големата вечерна со припевите. Слава..., гл. 6.: Їзлїѧсѧ..., и нынѣ..., на празникот. По трисвѧтое, воскресен тропар, Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот.

На *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на празникот 3 и на светителот 4. Слава..., на светителот: Премѵдрости рачитель..., и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Входъ, *прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихира на храмот и на св. Василиј. Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: воскресни стихири. Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на светителот (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш). Отпуст на празникот.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. Катизма, *седални* воскресни со богородичните. *Полиелеј* и *величание* на светителот и: Ѧггелскїй соборъ..., *ипакој* на гласот, Слава..., *седален* по *полиелејот*, и нынѣ..., на празникот. *Седални* на светителот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм и сè друго воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, на празникот на 4 и на светителот на 6. *Катавасија*: Глѵбины ѿкрылъ есть... По 3. песна, кондак на празникот и *седален* на светителот. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на светителот. На 9. песна се пее: Честнѣйшѵю... Светилен воскресен, Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири и на светителот. Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие* и само воскресниот тропар. Отпуст неделен.

На *литургијата*: *блажени* на гласот 4, на празникот 3. песна, на 4, и на светителот 6. песна, на 4. По входот: воскресен тропар, на празникот и на светителот, Слава..., кондак на светителот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* од неделата пред

Богојавление, гл. 6.: **Спаси господи люди твѡѧ и҆ благослови достоѧнїе твое...** Апостол од неделата пред Богојавление: **къ Тимоѳею**, зач. 298. и вториот: **къ Колосаємъ**, зач. 254. Евангелие од неделата пред Богојавление, според Марко, зач: 1. и од Обрезание, според Лука, зач. 6.: **Возвратишасѧ пастырїе...** и понатаму литургијата на св. Василиј Велики. Наместо: **Достойно...**, **Ѡ тебѣ радꙋетсѧ...** и потоа тропарот: **Небоѧвленнаго...** *Причастен*: **Хвалите господа съ небесъ...** и вториот на светителот: **Въ памѧть вѣчнꙋю...** Отпуст: **Воскресый и҆зъ мертвыхъ...**

ВНИМАВАЈ! Овој празник нема претпразненство и попразненство.

Во саботата пред Богојавление апостолот **къ Тїмоѳею**, зач. 284., а евангелие според Матеја, зач. 5.

Во неделата пред Богојавление апостолот **къ Тїмоѳею**, зач. 298., а евангелие според Марко, зач. 1.

35. Претпразненство на Богојавление

ВНИМАВАЈ! Кога 2, 3 и 4 јануари ќе се случат во недела, се служи служба како на претпразненство на Крстовден кога ќе падне во недела.

Часови спроти Богојавление, наречени „царски часови“

Во 8 часот наутро се бијат камбаните за часовите. Свештеникот се облекува во епитрафил и во фелон, а ѓаконот во стихар. Свештеникот ја отвора завесата, ги отвора светите двери, го зема евангелието, а ѓаконот ја зема кадилницата, двајцата излегуваат низ светите двери и одат во храмот, каде што на поставениот аналој на средина на црквата или на солеата свештеникот го остава евангелието и, стоејќи пред него, говори: **Благословенъ Богъ нашъ...**, читачот: **Слава тебѣ Боже нашъ, слава тебѣ, Царю небесный...** и останатото. По возгласот, свештеникот (ако нема ѓакон) ја зема кадилницата и го покадува крстовидно

евангелието на аналојот, а потоа ги кади престолните икони и целиот храм. Читачот чита: псалм 5.: **Глаголы моѧ внꙋши...**, псалм 22.: **Господь пасетъ мѧ...** и псалм 26.: **Господь просвѣщенїе...**, **Слава... и̂ нынѣ...**, **а̂ллилꙋїа** (трипати), **Господи помилꙋй** (трипати), **Слава...**, тропар на претпразненството: **Возвращашесѧ и̂ногда...**, **и̂ нынѣ...**, **Что тѧ наречемъ...** Потоа се пеат следните тропари по двапати, гл. 8.: **Днесь водъ...**, и другата певница го пее истиот тропар без припев; потоа пак првата певница, припевот: **Сегѡ ради...** и тропарот: **Ꙗ̂кѡ человѣкъ...**, и втората певница вториот припев: **Видѣша тѧ вѡды...** и го пее истиот тропар, и пак првата певница: **Слава...**, **Ко гласꙋ вопїющагѡ...**, **и̂ нынѣ...**, истото. Потоа *прокимен*, гл. 4.: **И возгремѣ съ небесе...**, стих: **Возлꙋюблю тѧ Господи...** Паримија: **Пророчества Исаїина: Такѡ глаголетъ господь...** Потоа апостол: **Дѣѧнїй свѧтыхъ а̂постѡлъ**, зач. 33., евангелие според Матеја, зач. 5.: **Прїиде Ї̂ѡаннъ Креститель...**, потоа: **Стѡпы моѧ...**, **трисвѧтое** и по **Отче нашъ...**, кондак: **Во стрꙋѧхъ днесь...**, **Господи помилꙋй** (40 пати) и: **И̂же на всѧкое времѧ...**, **Честнѣйшꙋю...**, свештеникот: **Боже оу̂щедри ны...** и молитвата: **Хрїсте свѣте...** и **третиот час**, на кој ѓаконот или, ако нема ѓакон, свештеникот го покадува само евангелието, престолните икони, настојателот и пејачите. Читачот: **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) и 28. псалм: **Принесите господеви...**, 41. псалм: **Имже ѡ̂бразомъ...**, и 50. псалм. **Слава...**, **и̂ нынѣ...**, **а̂ллилꙋїа** (трипати), **Господи помилꙋй** (трипати), **Слава...**, тропар, гл. 4.: **Возвращашесѧ иногда...**, **и̂ нынѣ...**, богородичен: **Богородице ты е̂си...** Потоа се пеат тропарите, гл. 8.: **Предтечи и Крестителѧ...** (двапати), стих, гл. 4.: **Сегѡ ради...**, **Троица Богъ нашъ...**, стих: **Видѣша тѧ...** и пак истиот тропар; **Слава...**, гл. 5.: **Грѧдый съ плотїю...**, **и̂ нынѣ...**, истото. *Прокимен*, гл. 6.: **Видѣша тѧ вѡды...** и стихот: **Гласомъ моимъ...**, **Пророчества Исаїина чтенїе: Такѡ глаголетъ господь...**, потоа апостол: **Дѣѧнїй свѧтыхъ а̂постѡлъ**, зач. 42.: **Во дни оны, бысть внегда...**, евангелие според Марко, зач. 1.: **Зачало єѵаггелїѧ...** Потоа: **Господь Богъ благословенъ...**, **трисвѧтое** и возглас: **Ꙗ̂кѡ твое е̂сть...** и кондакот гл. 4.: **Во стрꙋѧхъ днесь...**, **Господи помилꙋй** (40 пати), **И̂же на всѧкое времѧ...**, **Господи помилꙋй** (трипати) **Честнѣйшꙋю...**, **Именемъ господнимъ...** Свештеникот: **Молитвами свѧтыхъ о̂тецъ...** и молитвата: **Владыко Боже о̂тче...** и: **шестиот час**, на којшто ѓаконот или, ако него го нема, свештеникот кади како и на третиот час.

Читачот: Прїидите поклонимсѧ... (трипати), псалм 73.: Вскꙋю Боже..., псалм 76.: Гласомъ моимъ... и псалм 90.: Живый въ помощи... Слава... и нынѣ..., аллилꙋїа (трипати), Господи помилꙋй (трипати), Слава..., тропар, гл. 4.: Возвращшесѧ иногда..., и нынѣ..., богородичен: Ѩкω не имамы..., стихира, гл. 8.: Такω глаголетъ... (двапати) и стих гл. 6.: Сегω ради..., Днесь ѱаломское... Стих: Видѣша тѧ... и пак истото. Слава..., гл. 5.: Что возвращаеши..., и нынѣ..., истото. Потоа *прокимен*, гл. 4.: Въ мори пꙋтїе..., стих: Гласъ грома... и паримија: Пророчества Исаїина, гл. 12: Такω глаголетъ господь: Почерпите водꙋ... и апостол къ Римлѧномъ, зач. 91.: Братїе, ѣлицы во Хрїста Іисꙋса... и евангелие според Марка, зач. 2.: Во времѧ ѻно прїиде Іисꙋсъ ѿ Назарета... Потоа, Скорω да предварѧтъ..., трисвѧтое. Свештеникот: Ѩкω твое есть царство... и кондакот гл. 4.: Во стрꙋхъ днесь..., Господи помилꙋй (40 пати). Иже на всѧкое..., Господи помилꙋй (трипати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшꙋю..., Именемъ господнимъ... Свештеникот: Молитвами свѧтыхъ ѻтецъ... и молитвата: Боже и Господи силъ... и: деветтиот час.

На деветтиот час свештеникот или ѓаконот го кадат целиот храм, како и на првиот час. Читачот: Прїидите поклонимсѧ... (трипати), псалм 92.: Господь воцарисѧ..., псалм 113.: Во йсходѣ... и псалм 85.: Приклони господи... Слава... и нынѣ..., аллилꙋїа (трипати), Господи помилꙋй (трипати), Слава..., тропар гл. 4.: Возвращшесѧ..., и нынѣ..., богородичен: Иже насъ ради... и тропар, гл. 7.: Ѹжасъ бѣ видѣти... (двапати), стих гл. 2.: Сегω ради... и Єгда къ себѣ..., стих: Видѣша тѧ... и пак истиот тропар, а читачот чита стихира, гл. 5.: Рꙋкꙋ твою... со три поклонувања, а двете певници заедно ја пеат истата стихира, гл. 5. Слава... и нынѣ..., Рꙋкꙋ твою... *Прокимен*, гл. 3.: Господь просвѣщенїе мое..., стих: Господь защититель... и паримија: Пророчества Исаїина, гл. 49: Такω глаголетъ господь... Во времѧ... Апостол къ Тїтꙋ, зач. 302.: Чадо Тїте, ѩвисѧ благодать божїѧ... Евангелие според Матеја, зач. 6.: Во времѧ ѻно прїиде Іисꙋсъ..., потоа: Не предаждъ..., трисвѧтое. Кондак, гл. 4.: Во стрꙋхъ..., Господи помилꙋй (40 пати). Иже на всѧкое времѧ..., Честнѣйшꙋю..., Именемъ господнимъ... Свештеникот: Боже ѹщедри ны... и молитвата: Владыко Господи Іисꙋсе... Потоа псалмот: Благослови дꙋше моѧ..., Слава..., Хвали дꙋше моѧ господа..., и нынѣ..., Єдинородныи сыне... Б л а ж е н и без пеење. Во

царствїи твоемъ... и останатото. Слава... и҆ нынѣ..., Помѧни насъ господи..., Слава..., Ликъ свѧтыхъ а҆ггелъ..., и҆ нынѣ..., Вѣрꙋю... (ако има литургија, овде не се кажува символот на верата, туку по и҆ нынѣ..., доаѓа: Ѡслаби, ѡ҆стави...). и молитвата: Ѡслаби, ѡ҆стави... и Отче нашъ... Кондак, гл. 4.: Во стрꙋѧхъ..., Господи помилꙋй (40 пати) и молитвата: Всесвѧтаѧ троице... (ако има литургија, овде се кажува: Достойно... и отпустот, ако не): Бꙋди и҆мѧ господне... (трипати), Слава... и҆ нынѣ..., 33. псалм: Благословлю господа..., Достойно... и отпустот.

Вечерна со литургија на св. Василиј Велики и Големиот водосвет се служат во одреденото време.

Предвечерие на Богојавление (5 јануари) кога ќе се случи во *сабота* или во *недела*

ВНИМАВАЈ! Царските часови се служат во петокот пред Богојавление (како пред Божик), спроти Богојавление литургијата е на св. Јован Златоуст во определеното време, а на Богојавление е на св. Василиј Велики. Ако предвечерието е во сабота, на литургијата, *блажени*: 3. и 6. песна од претпразненството. По входот, тропар на претпразненството и на храмот на светиот, Слава..., кондак на храмот на светиот, и҆ нынѣ..., на претпразненство. *Прокимен* и *причастен* на денот, апостол и евангелие од саботата пред Богојавление и редовното. По Изрѧднѡ..., се пее: Достойно... Ако предвечерието е во недела: *блажени*, воскресни и од претпразненството, 3. песна. По входот, воскресен тропар и на претпразненството, Слава..., воскресен кондак, и҆ нынѣ..., на претпразненството.

ВНИМВАЈ! Кога предвечерието ќе се случи во сабота или во недела, тогаш вечерната е во определеното време (бијат сите камбани); по 103. псалм и големата ектенија, ако е сабота, се пее: Блаженъ мꙋжъ... и целата катизма; ако е недела, само првиот антифон.

На Господи воззвахъ..., стихири на празникот на 8, гл. 2.: Просветителѧ нашего..., Слава..., и҆ нынѣ..., гл. 2.: Приклонилъ е҆си главꙋ предтечи... Входъ со евангелие. Свѣте тихїй... *Прокимен* на денот (само на вечерната во петок, се пее големиот: Богъ нашъ на небеси и на земліи, всѧ е҆лика восхотѣ сотвори) и паримии со тро-

парите. Трисвѧтое не се пее, бидејќи не се служи литургија. Потоа, мала ектенија и по возгласот, веднаш *прокимен*, гл. 3.: Господь просвѣщенїе мое... Апостол къ Корїнѳѧномъ, зач. 113., од половинта: Не хощꙋ васъ... Евангелие според Лука, зач. 9.: Во пѧтоенадесѧте лѣто..., ектенија: Рцемъ вси... Сподоби господи..., Исполнимъ вечернюю... и возглас: Ꙗкѡ благъ и̂ человѣколюбецъ..., Миръ всѣмъ, Главы нашѧ господеви приклонимъ и возглас: Бꙋди держава... Потоа пејачите пеат: Гласъ Господень на водахъ... и се прави голем водосвет, изложен подолу, по службата на Богојавление. По отпустот се поставува свеќник со запалена свеќа, се изнесува иконата како и на Божик, се пее тропарот, потоа: Слава..., и̂ нынѣ..., кондакот на празникот.

36. Св. Богојавление (6 јануари)

Спроти самиот празник, во 11 часот претпладне, бијат сите камбани. Свештеникот се облекува во полно одејание и ја започнува службата со: Благословенно царство..., читачот го чита псалмот Благослови дꙋше моѧ господа... Потоа големата ектенија. Ако е сабота, се чита целата прва катизма, а ако е недела, само Блаженъ мꙋжъ..., во други денови нема катизма. Додека се пее: Господи воззвахъ..., свештеникот прави проскомидија и потоа ѓаконот го кади целиот храм. На Господи возхвахъ..., стихири, гл. 2., самогласни: Просвѣтителѧ нашего..., Слава... и̂ нынѣ..., истиот глас: Приклонилъ е̂си главꙋ... Входъ со евангелие (види Божик). Свѣте тихїй... *Прокимен* на денот (ако е петок, голем *прокимен*: Богъ нашъ на небеси...). и *паримии*, помеѓу кои се пеат овие тропари, гл. 5.: Ꙗвилсѧ е̂си въ мїрѣ, и̂же мїръ сотворивый... – Да просвѣтиши во тмѣ седѧщыѧ, человѣколюбче слава тебѣ и вториот, гл. 6.: Грѣшникѡмъ и̂ мытарємъ за множество милости твоеѧ ꙗ̂вилсѧ е̂си спасе нашъ... – Гдѣ бо и̂мѣлъ бы свѣтъ твой возсїѧти, токмѡ на сѣдѧщыѧ во тмѣ, слава тебѣ. Потоа мала ектенија и Ꙗкѡ свѧтъ е̂си Боже нашъ... и се пее: Свѧтый Боже... *Прокимен*, гл. 3.: Господь просвѣщенїе мое, и спаситель мой, когѡ оу̂боюсѧ...; апостолот къ Корїнѳѧномъ, зач. 143.: Свободенъ сїи ѿ всѣхъ... (ако е сабота или недела, тогаш од половината: Не хощꙋ васъ не вѣдѣти...). Евангелие според Лука, зач. 9: Въ пѧтоенадесѧте ле-

то... и понатаму се служи литургијата на св. Василиј Велики. Наместо: Достойно..., Ѡ тебѣ радѹетсѧ... *Причастен*: Хвалите господа... По Задамвоната молитва, бијат сите камбани и свештеникот со ѓаконот излегуваат низ светите двери, носејќи крст, евангелие, свеќа и кадилница на средината на црквата и овде, на поставената масичка, ги положува крстот и евангелието, и додека се пеат тропарите, ја покадува масичката наоколу, иконите и целиот народ. Пејачите пеат на глас 8: Гласъ господень на водахъ... (трипати), Днесь водъ ѡсвѧщаетсѧ... (двапати), Ѩкѡ человѣкъ на рѣкѹ... (двапати), Слава... и нынѣ..., Ко гласѹ вопїющагѡ... Ѓаконот: Премѹдрость и се читаат 3 паримии. *Прокимен*, гл. 3.: Господь просвѣщенїе мое..., апостол къ Коринѳѧномъ, зач. 143. од половина: Не хощѹ васъ не вѣдѣти... Евангелие според Марка, зач. 2.: Прїиде Іисѹсъ Ѡ Назарета... и ѓаконот, големата ектенија. Пејачите: Господи помилѹй, обично; Тебѣ Господи (подолго). По ектенијата, молитва: Господи Іисѹсе Хрїсте..., која свештеникот ја чита тивко и ја завршува со Ѧминь. Потоа свештеникот гласно изговара: Велїй ѣси Господи, и чѹдна дѣла твоѧ, и ны едино же слово доволно бѹдетъ къ пѣнїю чѹдесъ твоихъ (трипати). Пејачите: Ѧминь и ја чита понатаму гласно молитвата: Ты бо хотѣнїемъ Ѡ несѹщихъ... По молитвата, гласно изговара: Ты оу҃бѡ человѣколюбче царю, прїиди и нынѣ наитїемъ сѧтагѡ твоегѡ дѹха, и ѡсвѧти водѹ сїю (трипати), а пејачите: Ѧминь; говорејќи го ова, ја благословува со рака водата (трипати). Потоа молитвата И даждь ѣй благодать ѝзбавленїѧ..., по молитвата, ја благословува трипати водата и вели: Самъ и нынѣ владыко, ѡсвѧти водѹ сїю дѹхомъ твоимъ сѧтымъ. Пејачите: Ѧминь, а свештеникот ги чита останатите молитви. По возгласот, свештеникот, благословувајќи ја со крстот водата крстовидно и потопувајќи го крстот долу – горе, подигнувајќи го со двете раце, го пее тропарот на празникот, гл. 1.: Во Іѡрданѣ крещающе҃сѧ тебѣ господи... (трипати) и трипати ја прекрстува водата со крстот. Потоа пејачите го пеат истиот тропар трипати, а свештеникот го зема во левата рака крстот, а во десната босилокот, што го натопува во водата и, гледајќи на исток, го попрскува народот и изговара: Спаси Боже люди твоѧ и благослови достоѧнїе твое, пејачите: Ѧминь. Потоа се свртува кон запад и го попрскува народот кажувајќи го истото. Потоа се свртува кон југ и, попрскувајќи го народот, го кажува истото или ова: Спаси Боже сѧтый храмъ сей..., или, ако се прави

негде надвор, во самиот град или на село: Спаси Боже градъ сей (весь сїю) и҆ посѣти милостїю твоею живꙋщыѧ въ немъ (въ ней). На крајот, се свртува со лицето кон север и, прскајќи го народот, изговара: Всегда нынѣ и҆ приснѡ, и҆ во вѣки вѣкѡвъ и на секое пејачите велат: А҆минь. Потоа свештеникот го целива крстот и се попрскува со босилокот. И народот го целива крстот, а свештеникот го попрскува секој по ред. Во меѓувреме, пејачите го пеат тропарот на празникот и завршуваат со Слава... и҆ нынѣ..., гл. 6.: Воспоимъ вѣрнїи... Потоа: Бꙋди и҆мѧ господне... и отпустот: Иже во Іѡрданѣ креститисѧ изволивый ѿ Іѡанна нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ и҆стинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере..., и҆ всѣхъ свѧтыхъ помилꙋетъ и҆ спасетъ насъ ꙗ҆кѡ благъ и҆ человѣколюбецъ. Се изнесува празничната икона и се поставува свеќникот со запалена свеќа, со пеење на тропарот, потоа, Слава... и҆ нынѣ..., кондакот на празникот како на Божик.

Утредента, во 4 часот, бијат сите камбани за *утрената* и свештеникот, откако ќе дојде во црквата, го прави сѐ она што го направил на Божик на утрената, и се пее *големо повечерие*. По Слава во вышнихъ..., излегува во папертата и се пеат стихири на празникот на *литија*, гл. 4., самогласни: Ѡдѣваѧйсѧ свѣтомъ..., Слава..., гл. 8.: Господи и҆сполнити хотѧ..., и҆ нынѣ..., гл. 8.: Днесь тварь... и литијните молитви. При враќањето во храмот, се пее *стиховна*, гл. 2.: На і҆ѡрданстѣй рѣцѣ..., Слава... и҆ нынѣ..., гл. 6.: Єже ѿ дѣвы солнце... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар, гл. 1.: Во Іѡрданѣ крещаюшꙋсѧ... (трипати), Бꙋди и҆мѧ господне..., Богатїи ѡбнищаша... и шестопсалмието.

На Богъ господь..., тропар на празникот (трипати), катизмите и *седален*, гл. 3.: Ꙗвлшꙋсѧ тебѣ..., Слава... и҆ нынѣ..., гл. 4.: Стрꙋи ѡсвѧтилъ є҆си... и *седален*, гл. 5.: Іѡрданскими стрꙋѧми..., Слава... и҆ нынѣ..., гл. 4.: Іѡрдане рѣко... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, живодавче Хрїсте, насъ ради нынѣ плотїю крестившагосѧ, ѿ Іѡанна, во водахъ і҆ѡрданскихъ... Избраниот псалм: Боже оу҆щедри ны, и благослови ны... *Седален* по *полиелејот*, гл. 4.: Прїидите оу҆видимъ вѣрнїи... *Степени*, 1. антифон, гл. 4. *Прокимен*, гл. 4.: Море видѣ и побѣже, Іѡрданъ возвратисѧ вспѧть. Евангелие според Марка, зач. 2.: Прїиде Іисꙋсъ... и 50. псалм. Слава..., Всѧческаѧ днесь..., и҆ нынѣ..., истото. Помилꙋй мѧ Боже... и стихира, гл. 6.: Богъ слово ꙗ҆висѧ... Канони два на празникот, ирмосите на двата

канона, по двапати, тропарите на 12, на крајот ирмосите на двата канона, секоја певница свој ирмос. *Катавасија*: Гл8бины ѡкрилъ ѣсть... и од вториот канон. По 3. песна, *ипакој*, гл. 5.: Єгда їа҃вленїемъ твоимъ... По 6. песна, кондак на празникот, гл. 3.: Їа҃вилсѧ ѣси днесь... На 9. песна не се пее: Честнѣйш8ю... туку припевите на празникот. Светилен на празникот: Їа҃висѧ спасъ благодать... (трипати). На *хвалите*, стихири, гл. 1.: Свѣтъ ѡ свѣта возсїѧ..., Слава..., гл. 6.: Водами їѡрданскими..., и̂ нынѣ..., гл. 2.: Днесь Хрїстосъ... *Големо славословие*. Тропар на празникот и отпуст како на вечерната.

На *литургијата* бијат сите камбани. Се пеат антифоните: Во и̂сходѣ їсраилевѣ ѡ ѣгіпта, дом8 їакѡвлѧ и̂зъ людей варваръ. Молитвами Богородицы..., Бысть І8деа... итн. од пс. 113. По малата ектенија, псалм 114.: Возлюбихъ, їа҃кѡ ѹ̑слышитъ господь гласъ моленїѧ моегѡ. Спаси ны сыне божїй, во Їѡрданѣ крестивыйсѧ... Їа҃кѡ приклони ѹ̑хо свое мнѣ... итн. Слава... и̂ нынѣ..., Єдинородный сыне..., мала ектенија и псалм 117.: Исповѣдайтесѧ господеви їа҃кѡ благъ, їа҃кѡ во вѣкъ милость ѣгѡ..., тропарот Во Їѡрданѣ... и останатите стихови. Входное: Благословенъ грѧдый во и̑мѧ господне, благословихомъ вы и̑зъ дом8 господнѧ, Богъ господь и̂ їа҃висѧ намъ. Потоа тропарот Во Їѡрданѣ..., Слава... и̂ нынѣ..., кондак, гл. 4.: Їа҃вилсѧ ѣси днесь... Наместо: Свѧтый Боже..., Єлицы... *Прокимен*, гл. 4.: Благословенъ грѧдый во имѧ господне, Богъ господь и їа҃висѧ намъ. Апостолот къ Тїт8, зач. 302.: Чадо Тїте, їа҃висѧ благодать... Евангелие според Матеја, зач. 6.: Прїиде Іис8съ ѡ Галілеи... Наместо: Достойно..., ирмос: Недоумѣетъ всѧкъ ꙗзыкъ... *Причастен*: Їа҃висѧ благодать божїѧ спасителнаѧ всѣмъ человѣкѡмъ, а̂ллил8їа. По Задамвоната молитва се излегува со: крстот, евангелието, иконата на празникот, рипидите и барјаците на изворите, на чешмите, на реките, на езерата и таму се прави голем Богојавленски водосвет, како што е изложено на вечерната.

37. Служба за св. Јован Крстител
(7 јануари)

На *вечерната*: нема катизма, освен во сабота. На Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3 и на Претеча 3, гл. 1.: Вид-

ѣвъ тѧ грѧдꙋща..., Слава..., гл. 6.: Во плоти свѣтилниче..., и҆ нынѣ..., на празникот, истиот глас: Богъ слово ꙗ҆висѧ... Входъ. Голем *прокимен*, гл. 7.: Богъ нашъ на небеси и҆ на земли, всѧ є҆лика восхотѣ сотвори. (Ако е вечерната во сабота: Господь воцарисѧ...). На *стиховни*: стихири 4. Слава..., на Претеча, гл. 4.: Ꙗкѡ дꙋха рачитель..., и҆ нынѣ..., на празникот, гл. 4.: Прїидите подражимъ... По Нынѣ ѿпꙋщтаеши..., тропар на Претеча, гл. 2.: Памѧть праведнагѡ..., Слава... и҆ нынѣ..., на празникот и отпуст на празникот.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на Претеча и҆ нынѣ..., на празникот. *Седални* на празникот, гл. 1. и гл. 4. и се пее или се чита 50. псалм: Помилꙋй мѧ Боже... Потоа празничен канон, првиот со ирмосите на 6, вториот со ирмосите на 4 и на Претеча на 4, истиот глас, па ирмосите на двата канона. *Катавасија*: Глꙋбыни ѿкрилъ... По 3. песна, кондак на празникот, икос и *седален*, гл. 8.: Іѡрданъ стрꙋѧми... По 6. песна, кондак на Претеча, гл. 6.: Плотскагѡ твоегѡ пришествїѧ... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшꙋю... туку припевот на празникот и на Претеча. Светилен на Претеча, Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот, на 4, гл. 1. Слава..., на Претеча, гл. 6.: А҆ггелъ и҆зъ неплодныхъ..., и҆ нынѣ..., на празникот, гл. 2.: Днесь Хрїстосъ на Іѡрданъ... *Големо славословие*, тропар на Претеча. Слава... и҆ нынѣ..., на празникот и празничниот отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од канонот на празникот, 3. песна и на Претеча, 6. песна. Входное. Прїидте поклонимсѧ..., спаси ны сыне божїи, во Іѡрданѣ крестивыйсѧ... (вака се пее сѐ до Оддание на празникот). По вхо́дот, тропар на празникот и на Претеча, Слава..., кондак на Претеча, и҆ нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, гл. 7.: Возвеселитсѧ праведникъ ѡ҆ господѣ, и оу҆поваетъ на него..., апостол Дѣѧнїй, зач. 42.: Бысть внегда быти..., евангелие според Јована, зач. 3.: Видѣ Іѡаннъ Іисꙋса... Наместо: Достойно..., ирмосот Недоумѣетъ... *Причастен* на празникот и Въ памѧть вѣчнꙋю... Отпуст на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако Соборот на св. Јован Претеча се случи во недела, се прави служба според правилото што е изложено претходно, кога вториот ден на Божик е во недела, кога се прави и спомен на светите Богоотци.

ВНИМАВАЈ! Кога попразненство на Богојавление ќе се случи во недела, се прави служба како на попразненство на Крстовден; апостол: **к Ефесеемъ**, зач. 224. од половината: **Братїе, Єдиномѫ комѫждо...**, евангелие според Матеја, зач. 8.: **Слышавъ Іисъ...** *Причастен* на празникот и **Хвалите господа...**

ВНИМАВАЈ! Кога Оддание на Богојавление ќе се случи во неделата пред митарот и фарисејот, тогаш се служи служба како на Оддание на Крстовден кога ќе се случи во недела.

38. Попразненство на Богојавление (кога 11 и 12 јануари ќе се случат во *Недела* на митарот и на фарисејот)

Во саботата, на *големата вечерна*: катизма; на **Господи воззвахъ...**, воскресни стихири 3, источна 1, на празникот од тој ден 3 и од Триодот 2. **Слава...**, од Триодот, **и нынѣ...**, богородичен, гл. 3. На *стиховни*: воскресни стихири, **Слава...**, на празникот, **и нынѣ...**, од Триодот. На **благословенїи хлѣбы**, тропар: **Богородице дѣво...**, (двапати) и на празникот (еднаш). (Ако нема бдение, воскресен тропар, **Слава... и нынѣ...**, на празникот). Празничен отпуст.

На *утрената*, на **Богъ господь...**, воскресен тропар (двапати), **Слава... и нынѣ...**, на празникот. Катизми; *седални* воскресни со богородичните. **Ѡггелскїй соборъ...**, *ипакој* на гласот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. **Воскресенїе Хрїстово...**, 50. псалм. **Слава...**, гл. 8.: **Покаянїѧ ѿверзи ми... и нынѣ..., На спасенїѧ стези..., Помилѹй мѧ Боже...** и **Множества содѣянныхъ мною лютыхъ...** Воскресен канон со ирмосите на 4, на празникот на 4, и од Триодот на 6. *Катавасија*: **Глѹбины ѿкрилъ...** По 3. песна, кондак и икос на празникот и *седален*. **Слава... и**

нынѣ..., од Триодот. По 6. песна, кондак и икос од Триодот. На 9. песна: Честнѣйшꙋю... Светилен воскресен. Слава..., на празникот, и҆ нынѣ..., од Триодот. На *хвалите:* воскресни стихири 3, на празникот 3 и од Триодот гл. 3., со припевите (двапати). Слава..., од Триодот гл. 8.: Ѡ дѣлъ похваленми..., и҆ нынѣ..., Преблагословенна є҆си... *Големо славословие* и само воскресниот тропар. Неделен отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од гласот на 4, од каноните на празникот, редовната песна на 4, и од Триодот песна 6 на 4; По входот: воскресен тропар и на празникот. Слава..., кондак на празникот, и҆ нынѣ..., од Триодот. *Прокимен* од неделата по Просвѣщенїи (Богојавление), гл. 1.: Бꙋди Господи милость твоѧ на насъ, ꙗ҆коже оуповахомъ на тѧ и на празникот. Апостол, првиот, од Неделата по Просвѣщенїи, къ Єфесеємъ, зач. 224. од половината: Братїе Єдиномꙋ комꙋждо... и вториот: од Неделата на митарот и фарисејот: къ Тїмоѳею, зач. 296.: Ты послѣдовалъ є҆си... Евангелие, прво од Неделата по Просвѣщенїи: според Матеја, зач. 8.: Слышавъ Іисꙋсъ..., потоа од Неделата на митарот и фарисејот. *Причастен*: Хвалите господа... и вториот на празникот. Отпуст од неделата.

39. Оддание на Богојавление (13 јануари) кога ќе се случи во *Недела* на митарот и на фарисејот

Во сабота на *малата вечерна*: воскресни стихири на 4, Слава..., и҆ нынѣ..., богородичен на гласот од малата вечерна. На *стиховни*: една стихира, воскресна и празнична, и стиховна од големата вечерна со стиховите, Слава... и҆ нынѣ..., на празникот, пишувана на *хвалите*. Трисвѧтое, воскресен тропар, Слава... и҆ нынѣ..., на празникот.

На *големата вечерна*: првата катизма цела; на Господи воззвахъ..., воскресни стихири на гласот 3 и од Триодот 3, со славата и од празникот 4 што се пеат на самиот празник. Сла-

ва..., на празникот, и нынѣ..., првиот богородичен од гласот. Входъ, *прокимен* на денот. На *литијата* стихири на празникот и од Триодот, самогласни: Фарїсеа велехвалныи гласъ..., Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни* воскресни стихири, Слава..., од Триодот на празникот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ, тропарот: Богородице дѣво... (двапати) и на празникот (еднаш). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., на празникот). Празничен отпуст.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот; катизми. *Седални* воскресни со богородичните. Ѧггелскїй соборъ..., *ипакој* на гласот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., Покаанїѧ wверзи ми..., и нынѣ..., На спасенїѧ стези..., Помилѕй мѧ Боже... и Множества содѣянныхъ мною лютыхъ... Воскресен канон, со ирмосите на 4, од Триодот на 4 и на празникот двата канони на 6. *Катавасија*: Гѕбины wкрилъ... По 3. песна, кондак, икос и *седален* од Триодот. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна: Честнѣйшѕю... Светилен воскресен. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на празникот 4. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие* и само воскресниот тропар. Неделен отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од гласот на 4, од каноните во Триодот 3. песна на 4, и на празникот, 9. песна на 4. По входот: воскресен тропар и на празникот. Слава..., кондак од Триодот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на гласот и на празникот. Апостол и евангелие од неделата на митарот и фарисејот. Наместо Достойно..., ирмосот: Недоумѣетъ всѧкъ ꙗзыкъ... *Причастен*: Хвалите господа... и вториот на празникот: Ивися благодать... Златоустова литургија и отпуст од неделата.

40. Служба за св. Сава
(14 јануари)

На *вечерната*: катизма; на Господи воззвахъ..., стихири, гл. 4., подобен: Отца сѕщаго... и глас 6., подобен: Весь ѡсвѧщенъ..., Слава..., гл. 2.: Славы оу̑ всѣхъ царѧ... и нынѣ..., богородичен.

Вход҃ъ, *прокимен* на денот и прамии 3: Притчей: Памѧть праведнагѡ..., Прем8дрости соломѡни: Ѹ҃ста праведнагѡ каплютъ и Похвалѧем8 праведник8 (Србљак). На *литијата*: самогласни стихири, гл. 2.: Ѹ҃мъ преподобенъ..., Слава..., гл. 5.: Ѩпостолѡвъ сродныѧ... и нынѣ..., богородичен, гл. 5.: Рад8йсѧ двере божїѧ... На *стиховни* стихири, гл. 2.: Кїими ѩкѡ вѣнцы..., Слава..., гл. 4.: Божественнагѡ д8ха... и нынѣ..., богородичен. На благословенїи хлѣбѡвъ: тропарот, гл. 3.: П8ти вводѧщагѡ... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар гл. 8.: Православїѧ наставниче... (двапати), Слава..., вториот тропар, гл. 3.: П8ти вводѧщагѡ... и нынѣ..., богородичен: Тѧ ходатайствовавш8ю... Катизми; *седален*, гл. 8.: Лесть мїра..., Слава... и нынѣ..., богородичен, *седален* гл. 3.: Добродѣтелей желанїемъ... и вториот: Столпъ и ѹ҃тверждеїе церкве..., Слава... и нынѣ..., богородичен. *Полиелеј* и *величание*: Валичаемъ тѧ, сѧтителю ѻ҃тче Савво, и чтемь сѧт8ю памѧть твою, ты бо молиши за насъ Хрїста Бога нашего и Избраниот псалм: Ѹ҃слышите сїѧ..., *седален* по *полиелејот*, гл. 8.: Воздрежанїемъ житїе..., Слава... и нынѣ..., богородичен: Ѩкѡ всенепорочнаѧ... *Степени*, 1. антифон, 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Свѧщеницы твои ѡ҃блек8тсѧ въ правд8, и преподобнїи твои возрад8ютсѧ. Евангелие според Матеја, зач. 11.: Вы ѥ҃сте свѣтъ мїра... Псалм 50. Слава..., Молитвами сѧтагѡ ѻ҃тца нашегѡ Саввы, милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихирата гл. 6.: Д8ха сѧтагѡ благодать... Канон на Богородица, гл. 6. и на светителот 2, гл. 2. и 8. *Катавасија*: Сѣш8 гл8бородителн8ю... По 3. песна, *седален*, гл. 8.: Павлово насажденїе..., Слава... и нынѣ..., Ѡ тебѣ рад8етсѧ... По 6. песна, кондак, гл. 8.: Ѩкѡ первосѧтителѧ великаго... и икос. На 9. песна, Честнѣйш8ю... Светилен гл. 2.: Свѣтилникъ тѧ... и вториот: Ѡ҃ востока мисленагѡ..., Слава... и нынѣ..., богородичен: Прем8дрость ѵ҃постасн8ю... На *хвалите:* стихири, гл. 8.: Отче свѧщенне Савво..., Слава..., гл. 6.: Возїѧ солнцеобразнѡ... и нынѣ..., богородичен. *Големо славословие*, тропар на светителот, Слава... и нынѣ..., богородичен.

На *литургијата*: *блажени* од вториот канон на гласот, 3. песна и 6. песна од 8. глас. По входот: тропар на храмот: Христов или Богородичен (како каде е храмот) и на св. Сава, првиот и вториот тропар. Слава..., кондак на светителот, и нынѣ...,

кондак на храмот, а каде што е храмот на светител или на светица, тропар на св. Сава, првиот и вториот. Слава..., неговиот кондак, и нынѣ..., Предстательство христїанъ... *Прокимен*, гл. 7.: Честна предъ господемъ смерть преподобныхъ ѥгѡ. Апостол: къ Євреемъ, зач. 318: Таковъ намъ подобаше... Евангелие според Јована, зач. 36: Азъ ѥсмъ дверь... *Причастен*: Въ памѧть вѣчнѹю бѹдетъ праведникъ...[26]

ВНИМАВАЈ! Ако празникот на св. Сава се случи пред Неделата на митарот и фарисејот, тогаш се служи служба според правилото: „Кога светител, кој има бдение ќе се случи во недела".

41. Св. Сава кога ќе се случи во *Неделата* на митарот и фарисејот

На *големата вечерна:* катизма; на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, од Триодот 3 и на св. Сава 4. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., богородичен од гласот. Входъ, и паримии. На *литијата*: стихири на св. Сава, Слава..., на светителот, и нынѣ..., од Триодот. На *стиховни*: воскресни стихири, Слава..., на светителот, и нынѣ..., од Триодот. На благословенїи хлѣбѡвъ, Богородице дѣво... (двапати) и на светителот: Пѹти вводѧщаѳѡ... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (еднаш), на светителот: Православїѧ наставниче... (еднаш), Слава..., Пѹти вводѧщаѳѡ..., и нынѣ..., богородичен: Тѧ ходатайствовавшѹю..., катизми. *Седални* воскресни со нивните богородични. *Полиелеј* и *величание* на светителот и Ѧггелскїй соборъ... По *полиелејот*, *седален* на светителот и *ипакој* на гласот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Христово... Покаанїѧ Ѿверзи ми... Воскресен канон со ирмосите на 4, од Триодот на 4 и на светителот на 6. *Катавасија*: Сѹщ гл҃бородителю... По 3. песна, кондак, икос и *седален* од Триодот. Слава...

---

[26] Вака се служи во СПЦ кадешто Оддание на Богојавление се прави еден ден порано. Во другите православни Цркви службата се комбинира со Оддание на Богојавление според општото правило.

и нынѣ..., на светителот. По 6. песна, кондак и икос на светителот. На 9. песна: Честнѣйш8ю... Светилен воскресен. Слава..., на светителот, и нынѣ..., од Триодот. На *хвалите:* воскресни стихири 4, и на светителот 4. Слава..., на светителот, и нынѣ..., Пре-благословенна еси... *Големо славословие* и само воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* од гласот на 4, од Триодот 3. песна на 4 и на светителот, 6. песна на 4. По входот: двата тропара, воскресен и на светителот, кондак воскресен, Слава..., на светителот, и нынѣ..., од Триодот. *Прокимен* на гласот и на светителот. Апостол къ Тїмодею..., зач. 296: Чадо Тїмодее ты послѣдовалъ... и на светителот: къ Евреемъ, зач. 318.: Таковъ намъ подобаше... Евангелие, прво од неделата на митарот и фарисејот, според Лука, зач. 89.: Человѣка два внидоста... и на светителот, според Јована, зач. 36.: Азъ єсмь дверь... *Причастен*: Хвалите господа... и на светителот: Въ памать вѣчн8ю... Златоустова литургија.

Преп. Гаврил Лесновски и Прохор Пчински[27]
(15 јануари)

Службата на овие двајца македонски светии се служи според правилото „служба на преподобни“, (види „Служба на преп. Јоаким Осоговски“, 16 август).

42. Служба на св. Три Светители: Василиј Велики, Григориј Богослов и Јован Златоуст
(30 јануари)

На *малата вечерна*: стихири на 4, гл. 4. Слава..., гл. 6., и нынѣ..., Богородице ти еси... На *стиховни*: стихири, гл. 6. Слава..., гл. 6., и нынѣ..., Никтоже... Тропар, гл. 4., Слава... и нынѣ..., богородичен.

[27] Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

На *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., стихири, гл. 4., подобен: Благодати ѻ҃рганы... и другите, гл. 2., Слава..., гл. 6.: Тайнꙑм днесь..., и̂ нынѣ..., богородичен: Кто тебе не оу҃блажитъ... Входъ. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири, гл. 2.: Прїидите троицы..., Слава..., гл. 6.: Сватителїе Хрїстовы..., и̂ нынѣ..., гл. 6.: Дѣвственꙋю доброт8... На *стиховни*: стихири, гл. 1. Слава..., гл. 2.: Днесь д8шы..., и̂ нынѣ..., Днесь Хрїстосъ... На благословенїи хлѣбwвъ, тропар, гл. 4.: Ѩкw а̂постоwвъ... (двапати), и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на светителите (двапати), Слава..., и̂ нынѣ..., богородичен: Єже ѿ вѣка... Катизми; сите *седални* на светителите. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ васъ, сватїи трїе велицыи їерарси, и̂ чтемъ сват8ю память ваш8, вы бо молите за насъ Хрїста Бога нашего... Избраниот псалм: Оу҃слышите сїѧ вси а̂зыцы... По *полиелејот*, *седален*, гл. 4.: Прем8дрїи оу҃чителїе..., Слава..., Праздн8еть днесь..., и̂ нынѣ..., богородичен. *Степени*, 1. антифон, гл. 4. *Прокимен*, гл. 4.: Свѧщенницы твои ѡ̂блек8тсѧ въ правд8, и̂ преподобнїи твои возрад8ютсѧ. Евангелие според Јована, зач. 36: Ѩзъ ѥ̂смь дверь..., 50. псалм. Слава..., Молитвами сватыхъ трїехъ великихъ їерархwвъ милостиве..., и̂ нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира, гл. 6.: Ѩзлїѧсѧ благодать... Канон на Богородица со ирмосите на 6, гл. 2. и на светителите 2 на 8, првиот, гл. 2., а вториот гл. 8. *Катавасија*: С8ци гл8бородителн8ю... По 3. песна, *седален*, гл. 8. По 6. песна, кондак, гл. 2.: Свѧщенныѧ и̂ боговѣщанныѧ... и икос. На 9. песна не се пее: Честнѣйш8ю... туку припевите на Богородица и на светителите. *Светилен* на светителите. Слава..., вториот, и̂ нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири гл. 5. Слава..., гл. 6., и̂ нынѣ..., богородичен. *Големо славословие*. Тропар на светителите Слава... и̂ нынѣ..., богородичен.

На *литургијата*: *блажени* од првиот канон, 3. песна и од вториот, 6. песна. По входот: тропарите како и за св. Сава, *прокимен*, гл. 8.: Во всю землю и̂зыде вѣщанїе ихъ, и̂ въ концы вселеныѧ глаголы ихъ. Апостол къ Евреемъ, зач. 334.: Поминайте наставники..., евангелие според Матеја, зач. 11.: Вы ѥ̂сте свѣтъ... *Причастен*: Рад8йтесѧ праведнїи ѡ̂ господѣ...

ВНИМАВАЈ! Ако празникот Три Светители се случи во Неделата пред митарот и фарисејот, се служи служба според

изложеното правило: „Кога светител кој има бдение ќе се случи во недела“.

ВНИМАВАЈ! Ако празникот Три Светители се случи во Неделата на митарот и фарисејот или во Неделата на Блудниот Син или во Месопусната недела (во Сиропусната недела не може да достигне), служба се служи на следниот начин.

На *малата вечерна*: воскресни стихири на 4, Слава..., на светителите, и нынѣ..., богородичен на гласот од малата вечерна. На *стиховни* стихири: воскресна 1 и на светителите, стиховна од големата вечерна со стиховите. Слава... и нынѣ..., богородичен од истиот глас, воскресниот тропар, Слава..., на светителите, и нынѣ..., богородичен.

На *големата вечерна:* катизма, на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, од Триодот 3 и на светителите 4. (Ако е Месопусна недела: воскресни 3, од Триодот 4, и на светителите 3). Слава..., од Триодот, и нынѣ..., првиот богородичен од гласот. Паримии 3. На *литијата*: стихира на храмот и од Триодот, *хвалите*. Слава..., на светителите, и нынѣ..., од Триодот. На *стиховни*: воскресни стихири. Слава..., на светителите..., и нынѣ..., од Триодот... На благословенїи хлѣбѡвъ: Богородице дѣво..., (двапати) и на светителите (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на светителите, и нынѣ..., богородичен: Єже ѿ вѣка... Катизми; *седални* воскресни со богородичните и *полиелеј* и *величание* на светителите. (Ако е Недела на блудниот син, или е Месопусна недела: Хвалите имѧ господне..., Исповѣдайтесѧ господеви..., третиот псалм: На рѣкахъ вавилѡнскихъ... и *величание*). Ѧнгелскїи соборъ. Сите *седални* на светителите, без богородичните, Слава..., полиелејна стихира, и нынѣ..., богородичен. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Хрїстово..., Слава..., Покаанїѧ..., и нынѣ..., На спасенїѧ стези..., и Множества содѣянныхъ... Канони: воскресен, со ирмосите на 4, на Богородица на 2, од Триодот на 4 и на светителите на 4. *Катавасија*: Сѵшѵ глѵбородителнѵю... (Ако е Месопусна недела: воскресен канон, од Триодот и на светителите; *Катавасија* од

Триодот гл. 6.: Помощникъ и̂ покровитель...). По 3. песна, кондак на светителите, икос и *седални*. По 6. песна, кондак и икос од Триодот. На 9. песна: Честнѣйшꙋю... Светилен воскресен, Слава..., на светителите, и̂ нынѣ..., од Триодот. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на светителите 4 со припевите, Слава..., од Триодот, и̂ нынѣ..., Пре҃благословенна е҃си... *Големо славословие*, тропар само воскресниот.

На *литургијата*: *блажени* од гласот на 4, и од Триодот 3. песна на 4, и на светителите, 6. песна на 4. По входот: воскресен тропар, на светителите, воскресен кондак, Слава..., на светителите, и̂ нынѣ..., од Триодот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво од неделата, потоа на светителите.

ВНИМАВАЈ! Ако празникот Три Светители се случи во Месопусна сабота (на Задушница), нивната служба се служи во петокот.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во понеделник, во вторник или во четврток во Сиропусната (Белата) недела: во неделата на вечерната: Блаженъ мꙋжъ..., првиот антифон. Во останатите денови од Белата недела нема катизми; на Господи воззвахъ..., стихири на светителите на 6, Слава..., на светителите, и̂ нынѣ..., богородичен според гласот на самогласната на светителите. Входъ, *прокимен* на денот и паримии. На *стиховни*: од Триодот, самогласен на денот и маченичен со припевите. Слава..., на светителите, и̂ нынѣ..., богородичен воскресен. Нынѣ Wпꙋщтаеши..., тропар на светителите, Слава... и̂ нынѣ..., богородичен.

ВНИМАВАЈ! Ако е четврток, тогаш во средата на часовите, по Ѡ҃слави ѡ̂стави... и поклонувањата: Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 103. псалм, и сѐ останато како и погоре. По входот: *прокимен*, паримија на денот, паримија од Триодот и паримија на светителите. Сподоби господи... На *стиховни*: самогласен на денот од Триодот, Слава..., на светителите, и̂ нынѣ..., богородичен. По Нынѣ Wпꙋщтаеши..., тропар на светителите и ектенија, три големи метании; тогаш: Всесвѧтаѧ троице..., Бꙋди ймѧ господне..., 33. псалм, Достойно... и отпуст.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на светителите (двапати), Слава... и̂ нынѣ..., Ѥже Ѡ вѣка... Катизми; *седален* од Триодот пишуван по втората катизма, Слава... и̂ нынѣ..., богородичен. По втората катизма, *седални* на светителите. Слава... и̂

нынѣ..., богородичен на вториот *седален. Полиелеј* и *величание* на светителите и нивниот *седален. Степени*, 1. антифон, глас 4. *Прокимен*, евангелие и стихира на светителите. Канон на Богородица со ирмосите на 6, ирмосите по двапати, и на светителите 2 канона. *Катавасија*: Сѫшѫ глѫбородителнѫю... (каде што е трипѣснецъ, се пеат каноните на светителите со ирмосите на 6, и трипѣснецъ на 8. *Катавасија* од Триодот). По 3. песна, *седални* на светителите со богордичните. По 6. песна, кондак и икос на светителите и пролог. На 9. песна се пеат припевите на светителите. Светилен на светителите и богородичен. На *хвалите*, стихири на светителите на 4, и Слава..., и нынѣ..., се чита: Тебѣ слава подобаетъ..., Слава во вышнихъ богѫ..., ектенија: Исполнимъ оу҃треннюю... и *стиховните* од Триодот, Слава..., на светителите, и нынѣ..., богородичен: Дѣвственнѫю добротѫ..., пишувани на литијата. Потоа: Благо есть исповѣдатисѧ..., трисвѧтое. Тропарот на светителите, Слава... и нынѣ..., Єже ѿ вѣка..., ектенија: Помилѫй насъ Боже... и возгласот. Премѫдрость, јерејот: Сый благословенъ..., Аминь. Оу҃тверди Боже... и првиот час.

На *литургијата*: *блажени* од првиот канон, 3. песна и од вториот, 6. песна. По входот, тропар на храмот Христов или на Богородица (како каде е храмот) и на светителите. Слава..., кондак на светителите, и нынѣ..., кондак на храмот Христов или на Богородица, или (ако е храмот на светител) Предстательство хрїстїанъ... *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на денот и на светителите.

ВНИМАВАЈ! Ако празникот Три Светители се случи во среда од Сиропусната (Белата) недела, нивната служба се служи во вторникот од истата недела, освен ако е храмов празник.

ВНИМАВАЈ! Ако празникот Три Светители се случи во петок од Сиропусната (Белата) недела, службата на празникот се служи во четвртокот во истата недела, освен на храмовиот празник.

43. Служба за Претпразненство на Сретение Господово (1 февруари) кога ќе се случи во *неделата* пред митарот и фарисејот

Во сабота на *малата вечерна*: воскресни стихири и на Богородица според обичајот. Воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., неговиот богородичен.

На *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1, на претпразненството 3 и на св. Трифун 3, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен од гласот што преовладува. На *литијата*: стихира на храмот и *стиховни* од претпразненство на вечерната. Слава..., на претпразненството пишувана, на Господи воззвахъ..., и нынѣ..., пишувана на утрената на стиховните. На *стиховни*: воскресни стихири. Слава... и нынѣ..., на претпразненството. На благословенїи хлѣбwвъ, тропар: Богородице дѣво... (двапати) и на претпразненството (еднаш). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава..., на светиот гл. 4.: Мѵченикъ твой господи Трѵфwнъ..., и нынѣ..., на претпразненството, гл. 1.: Небесный ликъ...).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., на претпразненството. Катизми; *седални* воскресни со богородичните. Ѧггелскїи соборъ, *ипакој. Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм и воскресната стихира. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, на претпразненство на 4 и на мачениот на 4. *Катавасија* од Триодот: Сѵшѵ глѵбородителнѵю... По 3. песна, кондак и икос на претпразненството и *седален* на светителот, Слава... и нынѣ..., на претпразненството. По 6. песна, воскресен кондак и икос. На 9. песна: Честнѣйшѵю... *Светилен* воскресен, Слава..., на светиот, и ны-

нѣ..., на претпразненството. На *хвалите:* воскресни стихири 4, источна 1 и на претпразненството 3, што се стиховни на утрената, со припевите. Слава... и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие*, воскресен тропар. На првиот час: воскресен тропар, Слава..., на претпразнеството, и нынѣ..., богородичен на часовите. По отче нашъ..., кондак на претпразненство. На третиот час: воскресен тропар, Слава..., на мачеикот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По отче нашъ..., воскресен кондак. Така и на останатите часови, наизменично.

На *литургијата*: *блажени* на гласот 4 и на претпразненство 3. песна на 4, и на светиот, 6. песна на 4. По входот: воскресен тропар, на претпразненството, на храмот на светиот и на св. Трифун; воскресен кондак и на храмот на светиот: Слава..., на св. Трифун, и нынѣ..., на претпразненството. *Прокимен*, апостол, евангелие, и *причастен*, прво од неделата, потоа на светиот.

Претпразненство на Сретение Господово кога ќе се случи во *Недела* на митарот и фарисејот, *Недела* на блудниот син или во Месопусната *недела*

ВНИМАВАЈ! Службата на св. Трифун се изостава[28] и се пее воскресна служба со Триодот и со препразненството.

На *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1, од Триодот 3 и на претпразненството 3. (Ако е Месопусна недела: воскресни 3, од Триодот 4 и на претпразненство 3. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., првиот богороди-

[28] Ако треба да се служи служба на св. Трифун заради тие што го имаат како слава, таа се извршува според правилото изложено под бр. 43.

чен од гласот). На *литијата*: стихира на храмот и стиховните од претпразненство на вечерната. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., од претпразненството на утрената на стиховните. На *стиховни*: воскресни стихири. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на претпразненството. На Благословеніи хлѣбωвъ, тропар: Богородице дѣво..., (двапати) и на претпразненството (еднаш). (А каде што нема бдение, воскресен тропар, Слава..., и нынѣ..., на претпразненството).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., и нынѣ..., на претпразненството, останатото сè воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, на претпразненство на 4 и од Триодот 4. *Катавасија*: Сѳшѳ глѳвородителнѳю... (ако е Месопусна недела: воскресен канон на 4, на претпразненство на 4, и од Триодот на 6. *Катавасија*: Помощникъ и покровителъ...). По 3. песна, кондак и икос на претпразненството. По 6. песна, кондак и икос од Триодот. На 9. песна: Честнѣйшѳю... *Светилен* воскресен, Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на претпразненството. На *хвалите:* воскресни стихири 4, источна 1 и од Триодот 3 со припевите. (Ако е Месопусна недела: воскресни стихири 4, од Триодот со припевите 4), Слава..., од Триодот, и нынѣ..., Пребλагословенна êси... *Големо славословие* и воскресен тропар. На часовите: воскресен тропар, Слава..., на претпразнеството, и нынѣ..., богородичен на часовите. По трисвѧтое, кондак на претпразненството и од Триодот, наизменично.

На *литургијата*: *блажени* од гласот 4, од Триодот, 3. песна на 4 и од претпразненство 6. песна на 4. По входот: воскресен тропар и на претпразненството Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на претпразненство. *Прокимен* од гласот, апостол, евангелие и *причастен* на денот. (Ако е Месопусна недела, *прокимен* од Триодот; *причастен* од денот и од Триодот).

ВНИМАВАЈ! Ако претпразненство на Сретение се случи во Месопусната сабота (*Задушница*), тогаш се служи служба на претпразненство во петокот на таа недела заедно со св. бесребреници Кир и Јован и св. Трифун. На вечерната: стихири на претпразненство 3 и на бесребрениците 3, Слава..., на бесре-

брениците и нынѣ..., на претпразненство. На *стиховни*: на претпразненство, Слава..., на бесребрениците, и нынѣ..., на претпразненството.

На утрената, по катизмите, *седални* на претпразненство. Канон на претпразненство со ирмосите на 6, на светиите на 8 и на св. Трифун на 4, и на бесребрениците на 4, На *хвалите:* стихири на св. Трифун на 4, Слава..., на истиот, и нынѣ..., на претпразненство. На *стиховните*: од претпразненство, а во сабота се служи служба на мртвите.

Претпразненство на Сретение кога ќе се случи во *понеделник*, во *вторник* и во *четврток* од Белата *недела*

На Господи воззвахъ..., стихири на претпразненството 3 и на светиот 3, Слава..., на светиот, и нынѣ...,на претпразненство. На *стиховни*: самогласен од Триодот на денот 2 и маченичен. Слава..., и нынѣ..., на претпразненството. По трисвѧтое, тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., на претпразненство.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на претпразненството (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., на претпразненство. По 1. катизма, ектенија и *седален* на претпразненство. По 2. катизма, *седален* од Триодот, без ектенија. Канон на претпразненство со ирмосите на 8 и на светителот на 4. (Каде што е трипѣснецъ, се пее канон на претпразненство со ирмосите на 4 и на светиот 3 стихови на 2, и од Триодот на 8). *Катавасија* од Триодот. По 3. песна, кондак, икос и *седален* на светиот, Слава..., и нынѣ..., на претпразненството. По 6. песна, кондак и икос на претпразненството. По 9. песна, светилен на светиот, Слава... и нынѣ..., на претпразненството. На *стиховни*: од Триодот самогласен (двапати) и маченичен. Слава.. и нынѣ..., на претпразненство. По Благо ѣсть... и по трисвѧтое, тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., на претпразненство. На часовите: тропар на претпразненство, Слава..., на светиот, и нынѣ..., бо-

городичен на часовите. По трисвѧтое, кондак на претпразненство.

На *литургијата*: *блажени* од канонот на претпразненство, 3. песна и на светиот, 6. песна. По входот: тропар на претпразненство, на храмот на светиот, Слава..., на маченикот, и нынѣ..., на претпразненството. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на денот и на светиот.

Претпразненство на Сретение кога ќе се случи во *понеделник*, во *вторник* и во *четврток* од Белата *недела*

Во вторникот на *вечерната*: стихири на претпразненството 3 и на светиот 3, Слава..., на светиот, и нынѣ...,на претпразненство. На *стиховни*: од Триодот самогласен на денот 2 и мачеличен со обичните припеви. Слава... и нынѣ..., на претпразненството. По трисвѧтое, тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., на претпразненство. Ектениите, 3 големи метании и отпуст.

Повечерие се прави големо; од Внегда призвати ми... се пее утрениот трипѣснецъ од Триодот (еднаш). По трисвѧтое, кондак на претпразненството, ектенија, 3 големи метании, молитвата и отпустот.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на претпразненството (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., на претпразненството. По 1. катизма, *седален* на претпразненство. По 2. катизма, *седален* од Триодот (двапати). Слава... и нынѣ..., крстобогородичен, без ектенија. Канон на претпразненството со ирмосите на 6, на светиот на 4 и од Триодот на 4. (Кога ќе се дојде до трипѣснецъ, се пее канонот на претпразненството со ирмосите на 4, на светиот 3 стиха на 2 и од Триодот на 8; следниот канон редовна песна на 4, и вториот трипѣснецъ на 4, бидејќи првиот трипѣснецъ се пеел на *повечерието*). По 3. песна, кондак на светиот и неговиот *седален*, Слава... и нынѣ..., на претпразненството. По 6. песна, кондак и икос на претпразненството. По 9. песна, светилен на светиот, Слава... и нынѣ..., на претпразненството. На *стиховните*: самогласен од Триодот (двапати) и мачеличен. Слава.. и нынѣ..., на претпразненството. Ектениите, 3 големи метании и првиот час. На првиот час: тропар

на претпразненството, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен на часовите. По трисвѧтое, кондак на претпразненството. По Честнѣйшꙋю..., 3 големи метании, и отпуст. Така се прави и на останатите часови со тропарот на претпразненството и на светиот. На шестиот час: обичниот тропар и читање. По трисвѧтое, кондак на претпразненството и по секој час по 3 големи метании.

Вечерната на празникот се служи во определеното време.

ВНИМАВАЈ! Вака се служи служба на претпразненството кога ќе се случи во петок на вечерната и на утрената без промени. На повечерието: првиот утрински трипѣснецъ, 6. глас, ирмосот Божїимъ совѣтомъ...

Претпразненство на Сретение
Кога ќе се случи во *сабота* од Белата *недела*

На *вечерната*: обична катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на 6: на претпразненството 3 и на отците од Триодот 3, Слава..., на отците, и нынѣ..., првиот богородичен од гласот. Входъ; *прокимен* на денот и читање од Триодот и *прокимен*от Да оу҃поваетъ Ісраиль... На *стиховни*: самогласен од Триодот (двапати) и маченичен. Слава..., на отците, и нынѣ..., на претпразненството. По трисвѧтое, тропар на отците, Слава..., и нынѣ..., на претпразненство. На повечерието, по трисвѧтое: кондак на отците, Слава..., и нынѣ..., на претпразнество.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на претпразненството (двапати), Слава..., на отците, и нынѣ..., на претпразненство. Катизми, *седални*те два на отците, и нынѣ..., на претпразненство. Канон на претпразненство со ирмосите на 6, ирмос по двапати и на отците на 8. *Катавасија*, ирмос од Триодот: Пѣснь возлемъ..., а втората песна, ирмос од Тридот се пее двапати и на крајот завршува со истиот ирмос. По 3. песна, кондак и икос на претпразненство и *седален* на отците, Слава... и нынѣ..., на претпразненството. По 6. песна, кондак и икос на от-

ците. Светилен на отците, Слава..., и нынѣ..., на препразненство. На *хвалите*, стихири на отците на 4, Слава..., на отците, и нынѣ..., на препразненство. *Големо славословие* и останатото.

На часовите: тропар на претпразненството, Слава... на отците, и нынѣ..., богородичен на часовите. Кондаците на отците и на претпразненството се кажуваат наизменично.

На *литургијата*: *блажени* на претпразненство, 3. песна на 4 и на отците 7. песна на 4; по входот: тропар на прпразненство и на отците, Слава...,кондак на отците, и нынѣ..., на претпразненство., и останатата служба на денот и на отците. Службата на св. мч. Трифун се пее на *повечерието* или како ќе нареди настојателот.

44. Служба за Сретение Господово[29] (2 февруари)

На *малата вечерна*: стихири на празникот на 4, гл. 1. Слава... и нынѣ..., Днесь свѣщеннаѧ мати... На *стиховни*: стихири, гл. 2. со припевите, Слава... и нынѣ..., гл. 2., тропар, гл. 1. (еднаш).

На *големата вечерна:* Блаженъ мѫжъ..., на Господи возвахъ..., стихири на 8, гл. 1.: Глаголи Сумеwне..., Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Да ѿверзетсѧ дверъ... Входъ. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири самогласни, гл. 1.: Ветхїй денми..., Слава..., гл. 5.: Испитайте писанїѧ..., и нынѣ..., гл. 5.: Ветхїй денми... На *стиховни*: гл. 7.: Оукраси твой чертогъ..., Слава... и нынѣ..., гл. 8.: Иже на херѵвїмѣхъ... На благословенїи хлѣбwвъ, тропар на праз-

[29] Празникот Сретение Господово се вбројува во 12 големи празници, но не меѓу Христовите, туку меѓу Богородичните, бидејќи неговата служба, кога ќе се случи во недела, се извршува заедно со воскресната, додека кога Христовите празници ќе се случат во недела, не се пее ништо воскресно. Сретение се нарекува и празник *Сретение на пресвета Богородица*.

никот гл. 1.: Радꙋйсѧ благодатнаѧ... (трипати). (Ако нема бдение тропарот на празникот еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропарот на празникот (трипати); катизми; *седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, живодавче Хрїсте, и҆ чтемъ пречистꙋю матерь твою, еюже по законꙋ нынѣ принеслсѧ є҆си во храмъ господень. Избраниот псалм: Ѿригнꙋ сердце мое слово благо... и *седален*, гл. 4.: Слава... и҆ нынѣ..., истото. *Степени*, 1. антифон, гл. 4. *Прокимен*, гл. 4.: Помѧнꙋ и҆мѧ твое, во всѧкомъ родѣ и родѣ. Евангелие според Лука, зач. 8: Бѣ человѣкъ..., 50 псалм. Слава..., Молитвами Богородицы милостиве, и҆ нынѣ..., истото и стихира, гл. 6.: Да ѿверзетсѧ дверь... Канон на празникот, гл. 3., со ирмосите по двапати, тропарите на 12. *Катавасија*: Сꙋшꙋ глꙋбородителнꙋю... По 3. песна, *седален* на празникот, гл. 4., Слава... и҆ нынѣ..., истото. По 6. песна, кондак, гл. 1.: оу҆тробꙋ дѣвичꙋ ѡ҆свѧтивый... и икос. На 9. песна не се пее: Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот, и ирмосот: Въ законѣ сѣни... Светилен на празникот (трипати). На *хвалите:* стихири на празникот, гл. 4., подобен. Слава... и҆ нынѣ..., гл. 6.: На рꙋкахъ старческихъ... *Големо славословие* и тропар на празникот, ектении и отпуст: Иже во̀ ѡ҆бѧтїихъ праведнагѡ Сѵмеѡна носитисѧ и҆зволивый, нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ и҆стинный Богъ нашъ...

На *литургијата*: *блажени* од канонот 3. и 6. песна. Входное: Сказа господь спасенїе свое, предъ ꙗ҆зыки ѿкры правдꙋ свою. Тропар на празникот, Слава... и҆ нынѣ..., кондак на празникот. *Прокимен*, гл. 3.: Величитъ дꙋша моѧ господа, и҆ возрадовасѧ дꙋхъ мой ѡ҆ Бозѣ спасѣ моемъ..., апостол къ Євреємъ, зач. 316.: Безъ всѧкагѡ... Евангелие според Лука, зач. 7.: Вознесоста родителѧ... Наместо: Достойно..., ирмосот Въ законѣ сѣни... и до Одданието на празникот. *Причастен*: Чашꙋ спасенїѧ прїимꙋ... Отпуст на празникот: Иже во ѡ҆бѧтїихъ праведнаго Сѵмеѡна...

Сретение Господово
кога ќе се случи во *Неделата* пред митарот и фарисејот

Служба се прави според правилото изложено на стр. 88. (*Служба за Мала Богородица кога ќе се случи во недела*).

Сретение Господово
кога ќе се случи во *Неделата* на митарот и фарисејот, на блудниот син, во Месопусната или во Сиропусната *недела*

На *големата вечерна:* Блаженъ мѫжъ..., на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, од Триодот 3 и на празникот 4.

Ако е Месопусна *недела*: воскресни 3, од Триодот 4 и од Празникот 3. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на празникот. Входъ и паримии на празникот. На *литијата*: стихири на празникот гл. 1.: Ветхїй денми... и два стиха од Триодот, од хвалите.

(Ако е *Недела* на фарисејот, гл. 3.: Фарисеа велехвалный..., и гл. 8.: Ѡ дѣлъ похваленми...).

(Ако е *Недела* на блудниот син, по празничните стихири, од Триодот гл. 2.: Блднагѡ гласъ..., гл. 8.: Изжихъ блднѡ..., гл. 6.: Отче благїи..., пишувани на хвалите на утрената).

(Ако е Месопусна *недела*, по празничните стихири, *хвалитни* стихири од Триодот, гл. 6.: Помышлмю день... и Ѡ каковый часъ...).

(Ако е Сиропусна *недела*, на *литијата: хвалитни* стихири од Триодот, гл. 5.: Ѹвы мнѣ... и Поприще добродѣтелей...). Слава..., во сите наведени недели од Триодот, пишувана на *литијата*, и нынѣ..., од празникот. На *стиховни*: воскресни стихири. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропарот на празникот (трипати), (ако нема бдение, воскресниот тропар, Слава... и нынѣ..., на празникот); празничен отпуст.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар (двапати), Слава..., и нынѣ..., на празникот. Катизми и *седални* вос-

кресни со нивните богородични. *Полиелеј*, *величание* на празникот и Ѧггелскїй соборъ...

(Ако е *Недела* на блудниот син, Месопусна или Сиропусна, по Хвалите ѩмѧ господне... и Исповѣдайтесѧ господеви..., се додава и третиот псалм: На рѣкахъ вавилѡнскихъ..., па потоа *величанието* и *седален* на празникот). *Степени*, на гласот; *прокимен* на празникот, гл. 4.: Помѧнѵ ѩмѧ твое... Евангелие на празникот. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., Молитвами Богородицы..., и нынѣ..., истото и стихира на празникот. Воскресен канон со ирмосите на 4 и од Триодот на 4, и на празникот на 6. *Катавасија*: Сѵшѵ глѵбородителѵю... (Ако е Месопусна *недела*: воскресен канон на 4, од Триодот на 6 и на празникот на 4). По 3. песна, кондак, икос и *седален* од Триодот. Слава..., и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна: Честнѣйшѵю... *Светилен* воскресен, Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на празникот 4, Слава..., од Триодот, и нынѣ..., Преблагословенна еси...

(Ако е Месопусна *недела*: на *хвалите:* воскресни стихири 4 и на празникот со славата со припевите на празникот и празничните стихири, потоа стихот: Воскресни Господи Боже мой... и самогласна стихира од Триодот, гл. 8.: Данїилъ пророкъ..., Слава..., гл. 1.: Предѡчистимъ себе..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси...).

(Ако е Сиропусна *недела*: на *хвалите:* стихири како во Месопусната недела, само се додава стихот: Воскресни Господи..., со стихирата, гл. 6., самогласен: Ѧдамъ ѩзъ раѧ..., Слава..., истиот глас: Приспѣ времѧ..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, воскресен тропар и неделниот отпуст. На часовите: воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., богордични на часовите. По Отче нашъ..., кондак на празникот и од Триодот, наизменично).

На *литургијата*: *блажени* на гласот, од Триодот 3. песна и од празникот 6. песна. Входное на празникот. Воскресниот тропар и на празникот, Слава..., кондак од Триодот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на гласот и на празникот. (Ако е *Месопусна* недела, *прокимен* од Триодот и на празникот). Апостол, евангелие и *причастен*, прво од неделата потоа од празникот; неделен отпуст.

ВНИМАВАЈ! Кога *Сретение* ќе се случи во Месопусна сабота (*Задушница*), службата на мртвите (*на Задушница*) се служи во претходната сабота или во четвртокот од *Месопусна-*

та недела, а во Месопусната сабота се служи цела служба на празникот Сретение Господово.

ВНИМАВАЈ! Кога *Сретение* ќе се случи во *понеделник*, во *вторник* или во *четврток* од Сиропусната (Белата) недела, се служи цела служба на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако *Сретение* се случи во *среда* или во *петок* на *Сиропусна* (Белата) недела, се служи целата служба на празникот: по вечерната и утрената и по секој час, по 3 големи метании. Златоустова литургија се служи во определеното време, а вечерната пак се пее во своето определено време; по обичниот псалм, катизма (ако имало бдение, нема катизма), на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3, и на св. Симеон 3, Слава..., на светиот, и҆ нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на денот, паримија и *прокимен*: Да оуповаетъ... На *стиховните:* од Триодот самогласен двапати и маченичен. Слава..., и҆ нынѣ..., на празникот. Тропар на празникот и отпуст.

ВНИМАВАЈ! Ако *Сретение* се случи во *Сиропусна сабота (Белата)*:

– на *големата вечерна:* Блаженъ мѹжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на 10: на празникот 6, на отците 4, Слава..., на отците, и҆ нынѣ..., на празникот. Входъ. *Прокимен* на денот и паримии на празникот. На *литијата*: сѐ од празникот. На *стиховни*: стихира на празникот. Слава..., на отците, и҆ нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ: тропар на празникот (двапати) и на отците (еднаш);

– на *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на отците, гл. 4.: Боже отецъ нашыхъ..., и҆ нынѣ..., на празникот. Катизми. *Седален* на празникот. *Полиелеј* и *величание* на празникот. *Седален* на празникот. *Степени*, 1. антифон од гл. 4. *Прокимен*, евангелие и сѐ друго на празникот. Канон на празникот и на отците. *Катавасија*: Сѹшѹ млѹбородителнѹю... По 3. песна, кондак и икос на отците и *седален*, Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна: Честнѣйшѹю... *Светилен* на празникот, Слава...,

на отците, и҃ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 3, и на отците 3, Слава..., на отците, и҃ нынѣ..., на празникот. *Големо славословие* и тропар на отците, Слава..., и҃ нынѣ..., на празникот. Празничен отпуст;

– на *литургијата*: *блажени* од канонот на празникот, 3. песна и на отците, 6. песна. Входное на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на празникот, потоа на отците.

ВНИМАВАЈ! Ако *Сретение Господово* се случи во *понеделник* од Првата недела од постот, тогаш целата служба на празникот се служи во Сиропусната недела.

45. Попразненство на Сретение

ВНИМАВАЈ! Ако попразненство на *Сретение* се случи во Неделата пред митарот и фарисејот, во саботата на *малата вечерна*: воскресни стихири и на Богородица, според обичајот. Воскресен тропар, Слава... и҃ нынѣ..., неговиот богородичен.

На *големата вечерна*: по катизмата, на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1, на празникот на тој ден 3 и од Минејот од светиот 3. (Ако се пее на светиот на 6, или е светител кој има *полиелеј*: воскресни стихири 3, на празникот 3 и на светиот 4, Слава..., на светиот, ако нема) Слава..., на празникот, и҃ нынѣ..., првиот богородичен на гласот. На *литијата*: стихири на празникот на тој ден редовните стиховни и на светиот, ако има полиелеј. Слава..., на светиот, и҃ нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: воскресни стихири. Слава..., на светиот, ако има, ако нема: Слава... и҃ нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар Богородице дѣво... (двапати) и на празникот (еднаш). (Ако имало бдение, воскресен тропар, Слава..., на светиот, ако нема, Слава... и҃ нынѣ..., на празникот).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар (двапати), Слава..., на светиот, ако има, ако нема: Слава... и҃ нынѣ..., на празникот. Катизми. *Седални*: воскресни со нивните богородични. Потоа непорочните и *ипакој*. (Ако светиот има *по-*

лиелеј, по катизмите се пее *полиелеј* на светиот и Ѧгґелскїй соборъ... и по ектенијата, *седални* на светиот по еднаш, Слава..., *седален* по *полиелејот*, и нынѣ..., неговиот богородичен). *Степени*, *прокимен* на гласот и воскресно евангелие. Воскресенїе Хрїстово... Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, на празникот на 4, и на светиот на 4. (Ако има *полиелеј* и е *големо славословие*: воскресен канон со ирмосите на 4, на празникот на 4 и на светиот на 6). *Катавасија* на празникот. По 3. песна, кондак и икос на празникот и на светиот, ако има, и неговиот *седален*, Слава..., и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, воскресен кондак и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю... *Светилен* воскресен, Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на светиот, ако има, подобни 3, и самогласен, кој се пее на Слава..., со неговите припеви. Ако светиот нема хвалитни стихири, се пеат воскресни 4 и на празникот 4, на тој ден утринските *стиховни* со нивните припеви. Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Пресвлагословенна еси... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *првиот час*: воскресен тропар, Слава..., на празникот, тропар на светиот и кондак, ако ги има, се кажуваат наизменично, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак на празникот. Така се кажува и на останатите часови: прво воскресен тропар, па на празникот и на светиот, наизменично. Воскресниот кондак и на празникот, се говорат исто така наизменично, ако светиот има полиелеј, тогаш и неговиот.

На *литургијата*: *блажени* од Октоихот на 6, со троичните, и на празникот песна на 4. (Ако светителот има песна: на *блажени* воскресни на 4, на празникот 4. песна и на светителот 6. песна на 4). По входот, воскресниот тропар и на празникот, потоа на храмот и на светиот, ако има; воскресен кондак и на храмот. Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол и евангелие прво редовното од неделата, потоа на светиот, ако има. *Причастен*: Хвалите... и на светиот, ако нема, на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако се случи попразненство на *Сретение* во сабота од Месопусна недела (Задушница), тогаш службата на попразненството се изостава и се служи само служба на мртвите.

ВНИМАВАЈ! Ако попразненство на *Сретение* се случи во *понеделник*, во *вторник* или во *четврток* од Сиропусната (Белата) недела:

– на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3 и на светиот 3. Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот, ако нема, Слава..., и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: од Триодот самогласен на денот (двапати) и маченичен, Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот, ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот. Тропар на светиот, ако има, Слава... и нынѣ..., на празникот, ектенија и празничен отпуст;

– на *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот. Катизми; *седални* на празникот. Канон на празникот со ирмосите на 8 и од Минејот на 4 (каде што е трипѣснецъ: канон на празникот со ирмосите на 4 и од Минејот 3 стиха на 2, и од Триодот на 8). Ако светиот има кондак и икос, се кажуваат по 3. песна; потоа *седален* од Триодот, пишуван по 2. катизма. Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. По 9. песна, светилен на празникот, ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот на 4, стиховните од тој ден, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: од Триодот самогласен на денот и маченичен. Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот; ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот. По Отче нашъ..., тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., на празникот, ако светиот нема тропар, само на празникот (еднаш), ектенија а првиот час. На часовите: тропар на празникот, Слава... и нынѣ..., богородичен од часовите. По трисвѧтое, кондак на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако попразненство на *Сретение* се случи во *среда* или во *петок* на Сиропусната (Белата) недела, нема поклонувања, освен на крајот од секој час по 3 големи метании. На Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3 и од Минејот на светиот 3. Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот, ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: од Триодот, самогласен на денот (двапати) и маченичен. Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот; ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот. Тропар на светиот, ако има, Слава... и нынѣ..., на празникот, ако нема, само на празникот, ектенија, 3 големи метании и празничен отпуст.

Се служи *големо повечерие* од псалмот Внегда призвати ми..., на кој се пее утринскиот трипѣснецъ од Тридот 1. По Достойно... и по трисвѧтое, кондак на празникот. По Честнѣйш8ю..., 3 големи метании и на отпустот. Исто така и на полноќницата на Честнѣйш8ю се прават 3 големи метании.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот, ако нема: Слава... и нынѣ..., на празникот. По катизмите, *седални* на празникот. Канон на празникот со ирмосите на 6, од Минејот на 4, и од Триодот на 4; кога ќе дојде трипеснецот, се пее канон на празникот со ирмосите на 4, и од Минејот на 2, првите два стиха како еден и од Триодот на 8, од постојниот канон редовната песна на 4, а вториот трипѣснецъ е веќе испеан на повечерието. По 3. песна, кондак на светиот, потоа *седален* од Триодот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. По 9. песна, светилен на светиот, ако има, Слава... и нынѣ..., на празникот, ако нема, на празникот (двапати). На *хвалите:* стихири на празникот, подобни на 4, стиховните од тој ден, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: од Триодот самогласен на денот (двапати), и маченичен. Слава..., на светиот, ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот. По трисвѧтое, тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., на празникот, ако нема, само на празникот, ектении и 3 големи метании и првиот час. На првиот час: тропар на празникот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен на часовите. По трисвѧтое, кондак на празникот. По Честнѣйш8ю..., 3 големи метании и останатото и пак 3 поклонувања. На останатите часови: тропар на празникот, по трисвѧтое, кондак на празникот; по Честнѣйш8ю..., по 3 поклонувања. На шестиот час: тропар, паримии, читање и *прокимен*. По деветтиот час, *блажените* се читаат побрзо, како и останатото.

Во среда на *вечерната*: стиховни на празникот 3 и од Минејот на светиот 3. Слава... и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* и паримија на денот. На *стиховни*: од Триодот самогласен на денот (двапати) и маченичен, Слава... и нынѣ..., на празникот, ектении, 3 големи метании и молитвата Всесвѧтаѧ троице... Б8ди имѧ господне..., (трипати), псалм 33. и празничниот отпуст со 3 поклонувања.

ВНИМАВАЈ! Ако попразненство на *Сретение* се случи во Сиропусната (Белата) сабота:

– во петокот, по отпустот на часовите, започнува веднаш *вечерната* и по обичната катизма, стихири на празникот 3 и на отците 3, Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* и паримија на денот; Сподоби господи... На *стиховни* : самогласен од Триодот (двапати) и маченичен. Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. Тропар на отците, Слава... и нынѣ..., на празникот;

– на *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. По катизмите, *седален* на отците по двапати. Слава... и нынѣ..., на празникот. Канон на празникот со ирмосите на 6 и на отците на 8. *Катавасија* на празникот. По 3. песна, кондак и икос на празникот и *седален* на отците, (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на отците (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 3, на *стиховни* од тој ден и на отците 3. Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*. Тропар на отците, Слава..., и нынѣ..., на празникот, ектении и празничен отпуст и првиот час;

– на *часовите*: тропар на празникот и на отците. Кондакот на празникот и на отците се кажуваат наизменично;

– на *литургијата*: *блажени* на празникот редовна песна на 4 и на отците на 6. По входот, тропар на празникот, на отците и на храмот на светиот, потоа кондак на храмот на светиот. Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако попразненство на *Сретение* се случи во Неделата на фарисејот, на Блудниот син или во Месопусната недела е следната постапка.

На *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 4, од Триодот 3 и од празникот 3. (Ако е Месопусна недела: воскресни 3, од Триодот 4 и на празникот 3). Слава..., од Триодот, и нынѣ..., богородичен на гласот. На *литијата*: стихири на празникот, редовните стиховни на тој ден и од Триодот од тој ден, на хвалитни. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: воскресни стихири. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ, тропар Богородице дѣво... (двапати) и на празникот (еднаш). (Ако нема

бдение: воскресен тропар, Слава..., и҆ нынѣ..., на празникот), празничен отпуст.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар (двапати), Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. Катизми. *Седални* воскресни со богородичните, и (ако е недела на фарисејот, само: А҆ггелскїй соборъ... (Ако е недела на Блудниот син или Месопусна недела: *полиелеј* и На рѣкахъ вавѵлѡнскихъ...). *Степени* и *прокимен* на гласот; воскресно евангелие и сѐ друго воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, од Триодот на 4 и на празникот на 4. *Катавасија*: Сꙋшꙋ глꙋбородителнꙋю... (Ако е Месопусна недела: воскресен канон на 4, од Триодот на 6 и на празникот на 4. *Катавасија* од Триодот: Помощникъ...). По 3. песна, кондак и икос на празникот Слава..., *седален* од Триодот, и҆ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос од Триодот. На 9. песна: Честнѣйшꙋю... Светилен воскресен, Слава..., од Триодот, и҆ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на празникот 4 со припевите. (Ако е Месопусна недела, се додава стихот и стихира од Триодот, гл. 8.: Данїилъ пророкъ..., Слава..., од Триодот гл. 1.: Предѡчистимъ себе..., и҆ нынѣ..., Преблагословенна є҆си...). (Ако е Недела на фарисејот или на блудниот син, не се кажува триодскиот стих, туку по празничните стихири: Слава..., од Триодот, и҆ нынѣ..., Преблагословенна є҆си...). *Големо славословие* и воскресниот тропар, ектении и неделниот отпуст. На часовите: воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак од Триодот и на празникот, наизменично.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и од Триодот, 6. песна и на празникот редовната песна. По входот, воскресниот тропар и на празникот, Слава..., кондак од Триодот, и҆ нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* од неделата.

46. За Одданието на празникот Сретение

ВНИМАВАЈ! Ако *Сретение* се случи во Неделата на блудниот син, во понеделник или во вторник од *Месопусната недела*, тогаш *Оддание* се прави во петокот од истата недела.

Ако се случи во среда, во четврток, во петок или во сабота од *Месопусната недела*, тогаш *Оддание* се прави во вторник од *Сиропусната недела*.

Ако се случи во Месопусната недела или во понеделник од *Сиропусната недела*, тогаш *Оддание* се прави во *четврток* од истата недела.

Ако се случи во вторник или во среда од *Сиропусната недела*, *Оддание* се прави во сабота од истата недела.

Ако се случи во четврток, во петок или во сабота од *Сиропусната недела*, *Оддание* се прави во *Сиропусната недела*.

Ако се случи *Сретение* во Сиропусната недела, тогаш се празнува само еден ден, и нема Оддание.

ВНИМАВАЈ! *Одддание на Сретение* , кога ќе се случи во Неделата на фарисејот, на блудниот син или во Сиропусната недела:

– на *големата вечерна*: на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, од Триодот 3 и од празникот 4. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., богородичен на гласот. (Ако е храмот на Сретение, и нынѣ..., на празникот). На *литијата*: стихири на празникот и *хвалитните* од Триодот. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ, тропар Богородице дѣво... (двапати) и на празникот (еднаш).

– на *утрената*: на Богъ господь..., воскресниот тропар (двапати), Слава..., и нынѣ..., на празникот. Катизми. *Седални* воскресни со богородичните (*полиелеј* не се пее во неделата на фарисејот, туку само Ѓггелскїй соборъ..., инаку во други денови се пее полиелеј и се додава: На рѣкахъ вавѵлѡнскихъ...). и сè друго воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, од Триодот на 4 и на празникот на 6. *Катавасија* на празникот. По 3. песна, кондак и *седален* од Триодот. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос од празникот. На 9. песна: Честнѣйш8ю... *Светилен* воскресен, Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на празникот со славата 4. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси...

(Ако е Сиропусна недела по стихирите на празникот, припеви и стихири од Триодот). *Големо славословие* и воскресниот тропар. На часовите: воскресен тропар, Слава..., на празникот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По Отче нашъ..., кондак на празникот и од Триодот, наизменично.

– на *литургијата*: *блажени* на гласот 4, од Триодот, 3. песна на 4 и на празникот 9. песна на 4. По входот: воскресниот тропар и на празникот, Слава..., кондак од Триодот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на денот и на празникот. Апостол и евангелие од неделата, и *причастен* од неделата и на празникот.

ВНИМАВАЈ! Во Месопусна сабота и во Месопусна недела не се прави *Оддание* на празникот, исто така и во среда и во петок од *Сиропусната недела* нема *Оддание* на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако *Оддание на Сретение* се случи во **вторник или во четврток од Сиропусната (Белата) недела:**

– на *вечерната*: на Господи воззвахъ..., стихири на празникот на 6, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: од Триодот самогласен на денот (двапати) и маченичен со обичните припеви, Слава... и нынѣ..., на празникот. Тропар на празникот. Службата на редовниот светител се пее на повечерието или кога ќе нареди настојателот;

– на *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати). По катизмите, *седални* на празникот. Канон на празникот со ирмосите на 4, а каде што е трипѣснецъ, канон на празникот со ирмосите на 6 и од Триодот на 8. По 3. песна, *седален* од Триодот пишуван по 2. катизма. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна, Честнѣйш8ю..., светилен на празникот (двапати). На *хвалите:* стихири на празникот на 4, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: од Триодот самогласен на денот (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. Тропар на празникот, ектении и отпуст на празникот;

– на *литургијата*: *блажени* на празникот песна 9. на 6. По входот, тропар на празникот. Слава... и нынѣ..., кондак на празникот. *Прокимен* и *причастен* на празникот. Апостол и евангелие на денот.

ВНИМАВАЈ! Ако *Оддание на Сретение* се случи во **Сиропусна (Бела) сабота**, во петокот на вечерната: на Господи воз-

звахъ..., стихири на празникот 3, и на отците 3, Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, паримија на денот и *прокимен*от Да оу҃поваетъ... На *стиховни*: од Триодот самогласен на денот (двапати) и маченичен, Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. Тропар на отците, Слава... и нынѣ..., на празникот. Отпуст на празникот.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. По катизмите, *седални* на празникот. Канон на празникот со ирмосите на 8, и на отците на 6. *Катавасија* на празникот. По 3. песна, кондак и икос на отците и нивниот *седален* (двапати). Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна, Честнѣйш8ю..., светилен на празникот. Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 3 и на отците 3. Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на отците, Слава..., и нынѣ..., на празникот. Отпуст на празникот и првиот час.

Na *литургијата*: *блажени* на празникот песна 9. на 4, на отците и песна 6. на 4. По входот, тропар на празникот и на отците. Слава..., кондак на отците, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* и *причастен* на празникот и на отците. Апостол и евангелие на денот и на отците.

Служба за св. мч. Ѓорѓи Кратовски[30]
(11 февруари)

На *малата вечерна*: на Господи воззвахъ..., стихири на 4, гл. 1. подобен: Небесныхъ чинwвъ...: Небесныхъ красотъ возжелавъ... Слава..., гл. 6.: Страдалческимъ м8жествомъ..., и нынѣ..., богородичен: Завидѣвъ сопротивный... На *стиховни*: самогласни стихири, гл. 2. со нивните припеви. Слава..., гл. 2.: Возсѣдъ гакоже на колесниц8..., и нынѣ...,богородичен: Призри съ высоты... Тропар, гл. 4.: Въ терпѣнїихъ многоиск8шенїи..., богородичен: Єже w вѣка оутаеннoє...

На *големата вечерна*: 1. антифон на првата катизма: Блаженъ м8жъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на 8, гл. 4., подо-

[30] Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

бен: Ѩкѡ доблѧ... Слава..., гл. 3.: Въ подвизѣ мѵченїѧ..., и нынѣ..., богородичен: Како не дивимсѧ... Входъ. Свѣте тихїй. *Прокимен* на денот и 3 паримии на светиот. На *литијата*: стихири, гл. 1. Слава..., гл 5.: Стецемсѧ вѣрою и любовїю..., и нынѣ..., богородичен Вострѵбимъ трѵбою пѣсней... На *стиховни*: стихири гл. 6.: Весъ ѿ юности... Слава..., гл. 6.: Веселисѧ и радѵйсѧ..., и нынѣ, богородичен: Творецъ и ѝзбавитель мой... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на светиот, гл. 4.: Въ терпѣнїихъ многоискѵшенїи... (двапати), Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на светиот (двапати), Слава... и нынѣ..., воскресен богородичен: Єже ѿ вѣка... По 1. стихословие, *седален*, гл. 1.: Блаженство єже на земли... Слава... и нынѣ..., богородичен: Рѵцѣ твой..., а по 2. стихословие, *седален*, гл. 4.: Ѹдивишасѧ аггелстїи лицы... Слава... и нынѣ..., богородичен: Ѹдивишасѧ Ѩсифъ... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, страстотерпче сѧтый и мѵченице Гєѡргїе, и чтемъ честнаѧ страданїѧ твоѧ ѩже за Хрїста претерпѣлъ еси... и избраниот псалм: Богъ намъ прибѣжище и сила... *Седален* на светиот, гл. 8., Слава... и нынѣ..., богородичен. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Праведникъ ѩкѡ фїнїѯъ процвѣтетъ, и ѩкѡ кедръ ѩже въ Лїванѣ ѹмножитсѧ. Евангелие според Матеја, зач. 36., 50. псалм. Слава..., Молитвами страстотерпца Гєѡргїѧ милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы... стихот: Помилѵй мѧ Боже... и стихира на светиот, гл. 6.: Прїидите православныхъ соборы... Канон на Богородица со ирмосите на 6 и на светиот на 8. По 3. песна, *седален* на светиот, гл. 8. Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак на светиот, гл. 2.: Вышнѵю славѵ желаѧ... и икос: Солнца множае возсїѧ... По 9. песна, *светилен* на светиот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири на светиот на 4, гл. 4., Слава..., на светиот, гл. 8.: Хрїстово избранное стадо..., и нынѣ..., богородичен: Бладичице прїими молитвы рабъ твоихъ... *Големо славословие*, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од канонот 3. и 6. песна. *Прокимен*, гл 6.: Возвеселитсѧ праведникъ ѡ господѣ, и ѹповаетъ на него. Апостол къ Тимодею, зач. 292., евангелие според Јована, зач. 52. *Причастен* на светиот: Въ памѧть вѣчнѵю...

Служба за Упокоение св. Кирил Учител Словенски[31]
(14 февруари)

На Господи воззвахъ..., стихири, на 6, на св. Кирил, гл. 4., подобен: Далъ еси знамєнїє: Красотѫ пресвѣтлѫю... и на св. Авксентиј, истиот глас и истиот подобен: Возвращєнїє поцєнїѧ... Слава..., на св. Авксентиј, гл. 6.: Чистаѧ дѫха сѫтагѡ..., и нынѣ..., богородичен или крстобогородичен, подобен: Ѡ преславнаго чѫдесе: Агница Агнца такѡ видѣ... Ѯходъ. На *стиховни*: стихири, од Октоихот или од Посниот Триод. Тропар на св. Кирил: Ѡ пеленъ прилѣжнѡ премѫдрость..., Слава..., на св. Авксентиј, гл.: Пѫстыный житель... и нынѣ..., богородичен.

На *утрената*: ако е Богъ господь..., тропар на преп. Кирил, Слава..., на преп. Авксентиј, и нынѣ..., богородичен. *Седални* од Октоихот или од Посниот Триод. Канони: на св. Кирил, гл. 4., и на св. Авксентиј, гл. 4. По 3. песна, кондак на св. Кирил, и икос. *Седален*, гл. 8., Слава..., на св. Авксентиј, истиот глас., и нынѣ..., богородичен или крстобогородичен. По 6. песна, кондак, гл. 2.: Твердымъ оумомъ... и икос. *Светилен*, гл. 2.: Мїрскагѡ благострастїѧ... Слава..., Пред Богомъ скончалъ ѣси... и нынѣ..., богородичен Соединѧетсѧ по ѵпостаси плотїю...

46а. Служба за I и II наоѓање на главата на св. Јован Крстител (24 февруари) и на св. 40 маченици во Севастија (*Младенци*) (9 март)

Ако *Наоѓањето* се случи во *Месопусната сабота*, службата се служи во Месопусниот петок.

Ако *Наоѓањето* се случи во *понеделник* или во *вторник* на *Сиропусната недела*, во неделата на *вечерната*: Блаженъ мѫжъ..., во останатите денови редовната катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на Претеча на 6, Слава..., на Претеча, и нынѣ..., богородичен воскресен според гласот на славата. *Прокимен* на денот, паримии на Претеча. На *стиховни*: од Триодот, Слава.. на Претеча, и нынѣ..., богородичен. Тропар на Претеча, Слава... и нынѣ..., богородичен воскресен.

---

[31] Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

На *утрената*: тропар на Претеча (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. По првата катизма, *седален* од Триодот, по втората: двата *седални* на Претеча. *Полиелеј* и *величание*. *Степени*, 1. антифон гл. 4. *Прокимен*, евангелие, стихира по евангелието на Претеча. Канони на Богородица на 6 и на Претеча на 8. *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста моѧ... За кои песни има трипѣснецъ: на Претеча 6 и од Триодот 8. По 3. и 6. песна, на Претеча. *Светилен* и *хвалитни* на Претеча, па *Мало славословие*. *Стиховни* од Триодот, Слава..., на Претеча, и нынѣ..., богородичен. Тропар на Претеча, Слава... и нынѣ..., богородичен.

На *литургијата*: *блажени* на Претеча, 3. и 6. песна. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на денот и на Претеча.

Ако *Наоѓањето* се случи во *среда* и во *петок* од Сиропусната недела, службата на Претеча се служи еден ден порано.

Ако *Наоѓањето* се случи во *четвртокот* од Сиропусната недела: на *вечерната*: на Господи воззвахъ..., како во понеделникот од *Сиропусната недела*, *прокимен* и паримија од Триодот, па потоа паримија на Претеча. Веднаш: Сподоби господи... *Стиховни* и тропар како во понеделникот. По сугубата ектенија, 3 големи метании, молитвата: Всесвѧтаѧ троице..., Бѕди имѧ господне..., 33. псалм, Достойно и отпуст.

Ако *Наоѓањето* се случи во *сабота* од Сиропусната недела: во петокот навечер: Блаженъ мѕжъ... На Господи воззвахъ..., стихири на Претеча 3 и на отците 3. Слава..., на Претеча, и нынѣ..., првиот богородичен од гласот. Входъ, *прокимен* и паримија од Триодот, па потоа на Претеча. Сподоби господи... На *стиховни* од Триодот, потоа припевот: Возвеселитсѧ праведникъ... и самогласна на Претеча: Ꙗже первѣе..., Слава..., на отците, и нынѣ..., богородичен на истиот глас. Тропар на Претеча, Слава..., на отците, и нынѣ..., Єже ѿ вѣка... По сугубата ектенија, 3 големи метании, и крајот е како во четвртокот на *Сиропусната недела*.

На *утрената*: тропар на Претеча (двапати), Слава..., на отците, и нынѣ..., Єже ѿ вѣка... По катизмите, *седални* на отците, *полиелеј* и *седални* на Претеча. Канон на Претеча на 6 и на отците на 8. *Катавасија* од Триодот. По 3. песна, кондак, икос и *седален* на Претеча, Слава..., на отците, и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на отците. *Светилен* на Претеча, Слава..., на отците, и нынѣ..., богородичен. *Хвалитни* на Прете-

ча 3 и на отците 3. Слава..., на отците, и нынѣ..., богородичен. *Големо славословие*, тропар на Претеча, Слава..., на отците..., и нынѣ..., богородичен.

На *литургијата*: *блажени* на Претеча, 3. песна на 4 и на отците 6. песна на 4. Тропар на храмот, на Претеча и на отците; кондак на храмот и на Претеча, Слава..., на отците, на храмот, богородичен, или: Предстателство... *Прокимен*, апостол и евангелие на Претеча и на отците, а редовен апостол и евангелие се читаат како „подзачало".

Ако *Наоѓањето* случи во *понеделник* од Првата *недела* во постот, службата се служи во *Сиропусната недела* или, ако е во било кој друг ден од таа недела, тогаш служба се служи во Сиропусна недела или на Тодорова сабота.

Ако *Наоѓањето* се случи во *сабота* од Првата *недела* на постот: во петок навечер редовната катизма. На Господи воззвахъ..., стихири од Триодот 3, на Претеча 3 и на св. Теодор 4. Слава..., на св. Теодор, и нынѣ..., првиот богородичен од гласот. Вхдъ. *Прокимен* и паримија на денот и на Претеча 3, и понатаму предосветена литургија. Каде што нема предосветена: на Господи воззвахъ..., стихири на Претеча 3, на Теодор 3, Слава..., на Теодор, и нынѣ..., богородичен на гласот без Вхдъ. *Прокимен* и паримија на денот, а потоа на Претеча. На *стиховни*: самогласен од Триодот и маченичен со припевот: Возвеселисѧ праведникъ..., на св. Теодор гл. 2.: Божественыхъ дарwвъ..., Слава..., на Претеча, гл. 6.: Сокровище..., и нынѣ..., Богородице ты ѣси лоза... Тропар на Претеча, Слава..., на св. Теодор, и нынѣ..., Всѧ паче...

На *утрената*: тропар на Претеча (двапати), Слава..., на св. Теодор, и нынѣ..., Всѧ паче... По првата катизма, двата *седални* на Претеча, Слава... и нынѣ..., богородичен. По втората катизма, *седален* на св. Теодор, Слава... и нынѣ..., богородичен. *Полиелеј* и *величание* на Претеча. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, евангелие и стихира на Претеча. Канон на Претеча на 6 и на св. Теодор двата канона на 8. *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста... По 3. песна, кондак, икос и *седален* на Претеча, Слава... на св. Теодор, и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на св. Теодор. *Светилен*, на Претеча, Слава..., на св. Теодор, и нынѣ..., богогоридчен. *Хвалитни*: на Претеча 3, Слава..., на св. Теодор, и нынѣ..., Богородице ты ѣси... *Големо славословие*,

тропар на Претеча, Слава..., на св. Теодор, и нынѣ..., богородичен.

На *литургијата*: *блажени* на Претеча, 3. песна на 4, и на св. Теодор, 6. песна на 4. Тропар на Претеча и на св. Теодор, кондак на св. Теодор, Слава..., на Претеча, и нынѣ..., на храмот на Богородица, или: Предстателство... *Прокимен* на Претеча, и на св. Теодор. Апостол и евангелие од саботата, а на св. Теодор „подзачало", потоа на Претеча.

Ако *Наоѓањето* се случи во Првата *недела* од постот, служба се прави како на Крстопоклоната недела, освен поклонувањето на крстот и со овие разлики: на *литијата* на *вечерната*: Слава..., на Претеча, пишувана на Господи воззвахъ..., и нынѣ..., од Триодот. На *стиховни*: Слава..., на Претеча, и нынѣ..., од Триодот. На Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на Претеча, и нынѣ..., Пречистомѫ образѫ... *катавасија* од Триодот.

Ако *Наоѓањето* се случи во *понеделник* од II, од III, или од IV недела од постот: во неделата навечер: Блаженъ мѫжъ... На Господи воззвахъ..., од Триодот 4, на Претеча 6, Слава..., на Претеча, и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Входъ. Голем *прокимен* од Триодот, паримии на Претеча 3, па Сподови господи... На *стиховни:* од Триодот, Слава..., на Претеча, и нынѣ..., богородичен воскресен според гласот на славата. Тропар на Претеча, Слава... и нынѣ..., богородичен воскресен. По сугубата ектенија, 3 големи метании.

На *утрената*: тропар на Претеча (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. По 1. и 2. катизма, *седални* до Триодот без ектении. По 3. катизма, мала ектенија и двата *седални* на Претеча. *Полиелеј. Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, евангелие и стихира на Претеча. Канон на Претеча, на 8. *Катависија*, Ѿверзѫ оу҃ста..., За песните што има трипѣснецъ се зема канон на Претеча на 6 и трипеснецот на 8, катавасија од Триодот. По 3. песна, *седален* со богородичниот. По 6. песна, кондак со икосот на Претеча. Светилен со богородичен на Претеча. *Хвалитни* на 4, Слава..., на Претеча, и нынѣ..., богородичен. *Мало славословие*, *стиховни*: од Триодот, Слава..., на Претеча, и нынѣ..., богородичен. Благо ѥ҆сть... (еднаш), тропар на Претеча, Слава... и нынѣ..., богородичен воскресен. По сугубата ектенија, 3 големи метании без отпуст и првиот час. На часови-

те: тропар и кондак на Претеча. По деветтиот час, *блажени*, побрзо, без пеење. На ***вечерната***: на **Господи воззвахъ**..., од Триодот 6 и на Претеча 4, **Слава**..., на Претеча, **и нынѣ**..., малиот богородичен според гласот на славата (спроти среда и петок: крстобогородичен). **Входъ** со евангелие. По паримиите и **Да исправится**..., без ектенија, *прокимен*, апостол и евангелие на Претеча, и понатаму литургија на предосветените дарови.

Ако ***Наоѓањето*** се случи во било кој посен ден, спроти празникот на ***вечерната***: обична катизма. На **Господи воззвахъ**..., стихири од Триодот 6 и на Претеча 4, **Слава**..., на Претеча, **и нынѣ**..., **Кто тебе**..., **Входъ**, *прокимен* и паримии на денот и на Претеча. **Да исправится**... и понатаму ***предосветена литургија***.

Каде што нема предосветена: на **Господи воззвахъ**..., од Триодот 3, и на Претеча 3, **Слава**..., на Претеча, **и нынѣ**..., **Кто тебѣ**..., **Входъ**, *прокимен* и паримија на денот и на Претеча. Веднаш: **Сподоби господи**... *Стиховни* од Триодот, **Слава**..., на Претеча, **и нынѣ**..., богородичен. Тропар на Претеча, **Слава**... **и нынѣ**..., **Єжеѡ вѣка**... По ектенијата, 3 големи метании, молитвата **Всесвятая троице**... Пс. 33., **Достойно** и отпуст. ***Големо повечерие***. По првото **трисвятое**, тропар на Претеча, **Слава**... **и нынѣ**..., богородичен воскресен. По второто **трисвятое**, обични тропари, по третото **трисвятое**, кондак на Претеча. На крајот, 3 големи метании. ***Полноќница*** според обичајот. ***Утрена, часови и предосветена литургија*** како што е во претходното правило за понеделникот од II недела на постот.

Ако ***Наоѓањето*** се случи во сабота на II и на III недела од постот: спроти празникот на **Господи воззвахъ**..., стихири од Триодот 6 и на Претеча 4. **Слава**..., на Претеча, **и нынѣ**..., првиот богородичен од гласот. **Входъ**. *Прокимен* и паримии на денот и на Претеча 3. **Да исправится**..., апостол и евангелие и понатаму предосветена литургија. Ако нема предосветена, на **Господи воззвахъ**..., стихири само на Претеча на 6. Останатото како напред. По паримиите: **Сподоби господи**... На *стиховни*: самогласен од Триодот и маченичен од Октоихот, **Слава**..., на Претеча, **и нынѣ**..., богородичен. Тропар на Претеча, **Слава**... **и нынѣ**..., богородичен воскресен од гласот што преовладува. Ектенија и 3 поклонувања, молитвата: **Всесвятая троице**... **Бѣди има**..., псалм

33. Достойно и отпуст. *Големо повечерие* со четверопеснецот од сабота.

На *утрената*, на *часовите* и на *литургијата*, служба само на Претеча.

Ако *Наоѓањето* се случи во II недела од постот, види го правилото „Кога светител со полиелеј ќе се случи во недела“, но на утрената воскресен канон, од Триодот и на Претеча. По 3. песна, кондак од Триодот, кондак и икос на Претеча и неговиот *седален* со богородичен. По 6. песна, воскресен кондак и икос. Службата на св. Григориј се пее во сабота на II недела од постот.

Ако *Наоѓањето* се случи на Крстопоклоната недела, сѐ е според правилото кажано за таа недела, со овие разлики: на Господи воззвахъ..., воскресни 3, на крстот 4 и на Претеча 3. На *литијата*: стихира на храмот и на Претеча со *стиховните* и *хвалитните*, Слава..., на Претеча, и҆ нынѣ..., на крстот. На *стиховните*, Слава..., на Претеча, и҆ нынѣ..., на крстот.

На *утрената*: воскресен тропар (двапати), Слава..., на Претеча, и҆ нынѣ..., на крстот. По *седалните*, *полиелеј* и *величание* на Претеча, А҆ггелскїй соборъ... *Седални*, на Претеча. Канони: воскресен на 4, на Претеча на 4 и на крстот на 6. По 3. песна, кондак, икос и *седален* на Претеча, Слава... и҆ нынѣ..., на крстот. По 6. песна, кондак и икос на крстот. Воскресен светилен, Слава..., на Претеча, и҆ нынѣ..., на крстот.

На *литургијата*: *блажени* на гласот, на крстот 3. песна и на Претеча 6. песна. Воскресен тропар, на крстот и на Претеча; воскресен кондак, Слава..., на Претеча, и҆ нынѣ..., на крстот. *Прокимен*, апостол и евангелие на крстот и на Претеча.

ВНИМАВАЈ! Службата на 40 маченици (Младенци, 9 март) во сѐ е според правилото изложено за *Наоѓањето*.

47. Служба за Претпразненство на Благовештение (24 март)

ВНИМАВАЈ! Кога ова претпразненство ќе се случи во сабота на III или на IV недела од постот, во петокот на **Господи воззвахъ**..., стихири на 10: од Триодот самогласен на денот 2, маченички 4 на гласот и на претпразненство 4. **Слава**..., на претпразненство, **и нынѣ**..., првиот богородичен на гласот што преовладува. **Входъ**..., **Свѣте тихїи**... *Прокимен* и паримии на денот. **Да исправится**... и понатаму предосветена служба. (Ако нема предосветена служба, на **Господи воззвахъ**..., стихири на претпразненство на 6, **Слава**..., на претпразненство, **и нынѣ**..., првиот богородичен од гласот. **Свѣте тихїй**..., без **Входъ**. *Прокимен* и читање на денот. **Сподоби господи**..., ектенија: **Исполнимъ вечернюю**... На *стиховни*: самогласен од Триодот (двапати), пишуван на **Господи воззвахъ**... и маченичен според гласот на истиот од Октоихот, а припевите се обични. **Къ тебѣ возведохъ**..., **Слава**... **и нынѣ**..., на претпразненство. По **трисвятое**, тропар на претпразненство, ектенија **Помилѹй насъ Боже**... и 3 големи метании. **Всесвятаѧ троице**..., **Бѹди имѧ господне** (трипати), **Достойно есть**... и отпуст).

ВНИМАВАЈ! Се пее *големо повечерие*, без поклонувања. По 1. **трисвятое**, наместо: **Просвѣти о҃чи**..., се кажува тропарот на претпразненството. По 2. **трисвятое**, обичните тропари. Канон од Октоихот за мртвите. По **Достойно**..., кондак на претпразненството.

На *утрената*: на **Богъ господь**..., тропар на претпразненството (трипати), обични катизми и *седални* од Октоихот. Непорочните за мртви не се пеат; 7. и 8. песна се кажуваат порано, во петокот. Канон на претпразненство со ирмосите на 6, ирмосот (двпати).

ВНИМАВАЈ! По 3. песна, *седален* на претпразненство. **Слава**... **и нынѣ**..., вториот. Кога ќе стаса четверопеснецот, се пее канон на претпразненство како што е кажано напред и од Триодот на 8. По 6. песна, кондак на претпразненство. По 9. песна светилен на претпразненство. На *стиховни*: од Октоихот на гласот што проевладува, *маченични хвалитни*, обични припеви. **Слава**... **и нынѣ**..., на претпразненство, гл. 4.: **Ꙗзыка єгѡже**... На часовите, тропар и кондак на претпразненство.

На *литургијата*: *блажени* на претпразненство, 3. и 6. песна. По входот, тропар на храмот Христов (ако е храмот Христов), тропар на претпразненство. Слава..., кондак на храмот, и нынѣ..., на претпразненство.

ВНИМАВАЈ! Кога претпразненство на Благовештение ќе се случи во ***Крстопоклоната недела***, во саботата на ***големата вечерна:*** на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на крстот 4 и на препразненство 3. Слава..., на крстот, и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. На *литијата*: стихира на храмот, Слава..., на крстот, и нынѣ..., на претпразненство, пишувана на Господи воззвахъ... На *стиховни*, стихири од Октоихот, Слава..., на крстот, и нынѣ..., на претпразненство, пишувана на стиховните на утрената. На благословеніи хлѣбωвъ: Богородице дѣво..., (двапати), и на крстот (еднаш). (Ако нема *бдение*: воскресен тропар, Слава..., на крстот, и нынѣ..., на претпразненство).

На ***утрената***: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на крстот, и нынѣ..., на претпразненство. Останатото е сѐ воскресно. Воскресен канон со ирмоси на 4, на крстот на 6 и на претпразненство на 4; *Катавасија*: Божественнѣйшіи прωобрази... По 3. песна, кондак на претпразненство и *седален* на крстот. Слава... и нынѣ..., на препразненство. По 6. песна, кондак и икос на крстот. По 9. песна, воскресен *светилен*, Слава..., на крстот, и нынѣ..., на претпразненство. Останатото како што е пропишано во III недела од постот.

На ***литургијата***: *блажени* на гласот на 4, на крстот 3. песна на 4 и на претпразненство, 6. песна на 4. По входот: воскресен тропар, на крстот и на препразненство. Слава..., кондак на крстот, и нынѣ..., на претпразненство. Наместо: трисвѧтое, Крестѵ твоемѵ..., а останатото е сѐ од неделата. ***Литургија на св. Василиј Велики.***

ВНИМАВАЈ! Кога претпразненство на Благовештение ќе се случи во ***понеделник*** на IV, на V или на VI недела од постот, во неделата на ***вечерната***: стихири на 10, од Октоихот покајни 4, од Триодот 3, на претпразненство 3. Слава... и нынѣ..., на претпразненство. Входъ. Голем *прокимен*. Сподоби господи... и 3 поклонувања. Исполнимъ вечернюю... и *стиховни* од Триодот со обичните припеви. Слава... и нынѣ..., на претпразненство, пишувана на утрената на стиховните, гл. 4.: Ꙗзыка егωже... По трисвѧтое, тропар: Богородице дѣво..., со поклонувања. Господи по-

милѕй (40 пати), Нєвєсный царю... По Чєстнѣйшѕю..., поклонувања и отпуст.

На утрената се пее Аллилѕїа и троичните од гласот, обични катизми и сѐ како што е назначено на денот 24 март.

ВНИМАВАЈ! Ако претпразненството се случи во среда од IV недела на постот, во вторник на *вечерната*: редовна катизма. На Господи воззвахъ..., стихири од Триодот 3, и на претпразненство 3. Слава..., на крстот, и нынѣ..., на претпразненство. *Прокимен* и читање на денот. На *стиховни*: стихири од Триодот, Слава..., на крстот, и нынѣ..., на претпразненство.

На *утрената*: во средата, канон од Триодот со ирмосите на 6 и на претпразненство на 4, а каде што е трипѣснецъ, канон на крстот со ирмоси на 4 и на претпразненство на 2, по два тропара за еден трипѣснецъ на 8 и на крајот ирмос на трипеснецот. По 3. песна, кондак на претпразненство и *седален* на денот. Слава... и нынѣ..., на претпразненство. По 6. песна, кондак и икос на крстот. По 9. песна, светилен троичен на гласот. На *хвалите:* стихири на крстот, пишувани на Господи воззвахъ..., останатите. На *стиховни*: од Триодот, Слава..., на крстот, и нынѣ..., на претпразненство. На првиот час се прави поклонување според обичајот.

Вака се пее служба на претпразненство и на крстот и во петок, ако се случи во таа недела.

ВНИМАВАЈ! Ако се случи претпразненство на Благовештение во *четврток* на IV недела од постот, во среда на Господи воззвахъ..., стихири на 10, од Триодот 6 и на претпразненство на 4. Слава..., на крстот, и нынѣ..., Входъ и останатата служба е предосветена.

ВНИМАВАЈ! Ако се случи претпразненство на Благовештение во *среда* на V недела од постот, се пее служба на претпразненство, стихири и канон во понеделникот во истата недела.

ВНИМАВАЈ! Ако претпразненство се случи во четврток од V недела од постот, се пее служба на претпразненство порано, во средата, заради големиот канон.

ВНИМАВАЈ! Ако претпразненство на Благовештение се случи во IV или во V недела од постот:

– на *големата вечерна*: на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источни 3 и на претпразненство 4. Слава..., на прет-

празненство, и҆ нынѣ..., богородичен на гласот и сѐ друго како и обично. На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава... и҆ нынѣ..., на претпразненство. Останатото е сѐ воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4 и на Богородица на 2, од Триодот на 4 и на претпразненство на 4. *Катавасија*: Ѿверзꙋ оу҆ста моѧ... По 3. песна, кондак на претпразненство, *седален* од Триодот, Слава... и҆ нынѣ..., на претпразненство. По 6. песна, воскресен кондак и икос. По 9. песна, воскресен светилен. Слава... и҆ нынѣ..., на претпразненство. На *хвалите:* воскресни стихири според обичајот, потоа стихот: Воскресни Господи... и стихира од Триодот. Слава..., истата стихира, и҆ нынѣ..., Преблагословенна є҆си... *Големо славословие*, воскресен тропар и сѐ останато обично.

Службите на св. Јован Лествичник и на Марија Египетска изостануваат во оваа недела, а се пеат кога ќе нареди настојателот.

ВНИМАВАЈ! Ако претпразненство се случи во V сабота на акатистот, во петокот на Господи воззвахъ..., стихири самогласни на ḋенот 2, на акатистот на 4 и на претпразненство 3. Слава..., на претпразненство, и҆ нынѣ..., на акатистот. Входъ. *Прокимен* и паримии на денот. Да и҆справитсѧ молитва... и предосветена литургија. На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на акатистот (двапати), Слава... и҆ нынѣ..., на претпразненство, катизма, и по сите, со ред кондаците и икосите на акатистот. Канон на претпразненство со ирмосите на 6 и на акатистот на 8. *Катавасија*: Ѿверзꙋ оуста моѧ... По 3. и по 6. песна, кондаци и икоси. По 9. песна, светилен на акатистот (двапати), Слава... и҆ нынѣ..., на претпразненството. На *хвалите:* стихири на акатистот. Слава... и҆ нынѣ..., Ꙗзыка є҆гѡже не вѣдѧше... *Големо славословие* и отпуст.

ВНИМАВАЈ! Ако претпразненство на Благовештение се случи на Лазарева сабота, се пее служба во четвртокот од истата недела. Од Цветници до вторникот од Светлата недела овој празник нема претпразненство.

48. Служба за Благовештение на Пресвета Богородица (25 март)

Започнува од четвртокот на III недела од постот и достигнува до среда на Светлата недела.

На **Господи воззвахъ**..., стихири од Триодот на денот и на празникот, гл. 6., подобен: **Совѣтъ превѣчный**..., **Слава**... **и нынѣ**..., истиот глас, гл. 6.: **Посланъ бысть**..., **Входъ**, **Свѣте тихїй**... *Прокимен* и паримии на денот и 3 на празникот. **Да їсправитсѧ**... и продолжува предосветената литургија. (Ако нема предосветена, тогаш по паримиите: **Сподови господи**... На *стиховни*: самогласен на денот: **Слава**... **і нынѣ**..., **Днесь радость**... По **Нынѣ Ѿпѹщтаеши**..., тропар на празникот, ектенија и отпуст). Во 7 часот навечер бијат сите камбани и започнува *Големо повечерие* како и на Божик и се пее: **Съ нами Богъ**..., **Слава во вышнихъ**..., се прави *литија* според обичајот, стихира, гл. 1.: **Въ шестый мѣсѧцъ**... (ако е сабота или недела, **Слава**..., гл. 8.: **Да веселѧтсѧ небеса**..., **і нынѣ**..., **Благовѣствѹетъ Гаврїилъ**...), ако е посен ден, **Слава**... **і нынѣ**..., **Благовѣствѹетъ Гаврїилъ**... На *стиховни*: стихири на празникот, гл. 4. со припевите. **Слава**... **і нынѣ**..., истиот глас: **Днесь радость благовѣщенїѧ**... На **благословенїи хлѣбwвъ**, тропар на празникот, гл. 4.: **Днесь спасенїѧ**... (трипати).

На *утрената*: на **Богъ господь**..., тропар на празникот (трипати). По 1. катизма, двата *седални* од Триодот, без ектенија. По 2. катизма, ектенија и *седален* на празникот, гл. 1.: **Великїй Воевода**..., **Слава**... **і нынѣ**..., истото. По 3. катизма, *седален* на празникот, гл. 3.: **Днесь всѧ тварь**..., **Слава**... **і нынѣ**..., истото. *Полиелеј* и *величание*: **Архаггелскїи гласъ вопіемъ ти чистаѧ радѹйсѧ благодатнаѧ, господь съ тобою**... и Избраниот псалм **Боже сѹдъ твой**... По *полиелејот*, *седален*, гл. 4.: **Гаврїилъ съ небесе**, **Слава**... **і нынѣ**..., истиот глас: **Посланъ бысть**... *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: **Благовѣстите день Ѿ дне, спасенїе Бога нашегw**. Евангелие според Лука, зач. 4.: **Доставши Маріамъ**..., па 50. псалм. **Слава**..., **Молитвами Богородицы**..., **і нынѣ**..., истото. Стихира, гл. 2.: **Благовѣствѹетъ Гаврїилъ**. Канон на празникот гл. 4., ирмосите по двапати, тропари на 12. *Катавасија*: **Ѿверзѹ оу҃ста**... (каде што има **трипѣснецъ**, катавасијата од Триодот). По 3. песна, *седален* на празникот, гл. 6.: **Слово божїе**..., **Слава**... **і ны-**

нѣ..., Посланъ бысть... По 6. песна, кондак, гл. 8.: Возбранной воеводѣ... и икос. На 9. песна не се пее: Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот: Благовѣствꙋй земле... и ирмос: Ꙗкѡ ѡ҆дꙋшевленномꙋ... На тропарите на трипеснецот им се додава припевот: Слава тебѣ Боже наш, слава тебѣ. Светилен на празникот (двапати), Слава... и҆ нынѣ..., Єже ѿ вѣка днесь... На *хвалите:* стихири, гл. 1., Слава... и҆ нынѣ..., гл. 2.: Єже ѿ вѣка... (ако е сабота или недела, *Големо славословие*, ектенија и отпуст). Ако е посен ден, *Мало славословие*, стиховни од Триодот, Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. Да веселѧтсѧ... Потоа: Благо є҆сть..., трисвѧтое и тропар на празникот (еднаш), ектенија и три поклонувања и веднаш првиот час, посен, како што е изложено во понеделникот во првата недела од големиот пост со тропарот и со кондакот.

Литургијата започнува со *вечерна*, освен во сабота и во недела. На Господи воззвахъ..., стихири од Триодот и на празникот, гл. 4., самогласен: Въ шестый мѣсѧцъ... и на архангелот, гл. 1. Слава... и҆ нынѣ..., на празникот: Посланъ бысть... Додека се пеат стихирите, свештеникот прави проскомидија. Входъ со евангелие. Свѣте тихїи... *Прокимен* на денот, паримии на денот и на празникот 2. По читањето, мала ектенија со возглас: Ꙗкѡ свѧтъ є҆си... и Свѧтый Боже... *Прокимен*, гл. 4.: Благовѣстите день ѿ дне, спасенїе Бога нашегѡ. Апостол: къ Євреємъ, зач. 306.: Свѧтѧй и ѡ҆свѧщаемїи..., евангелие според Лука, зач. 3.: Во днѣхъ о҆нѣхъ зачатъ... и понатаму Златоустова литургија. Наместо Достойно..., ирмос: Ꙗкѡ ѡ҆дꙋшевленномꙋ... *Причастен*: Избра господь Сїѡна, и҆ и҆зволи є҆гѡ въ жилище себѣ.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во сабота од III или од IV недела на постот, во петокот на *вечерната* нема катизми. На Господи воззвахъ..., стихири од Триодот и на празникот. Слава... и҆ нынѣ..., на празникот, паримии на денот и на празникот 5, Да и҆справитсѧ... и понатаму предосветена литургија.

Во 7 часот навечер *Големо повечерие* и сѐ останато од празникот, *блажени* од канонот 3. и 6. песна.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во III недела од постот:

– на *вечерната* во саботата, катизма. На Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на крстот 3 и на празникот 4. Слава..., на крстот, и҆ нынѣ..., на празникот, гл. 6.: Посланъ бысть съ

небесе... Вχодъ и паримии 5. На *литијата*: стихири на празникот гл. 1. и на крстот, пишувани на хвалите. Слава..., на празникот, и нынѣ..., на крстот. На *стиховни* : воскресни стихири: Слава..., на крстот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбωвъ, тропар на празникот (двапати) и на крстот (еднаш);

– на *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на крстот, и нынѣ..., на празникот. Катизми. *Седални* воскресни со богородичните. *Полиелеј* и *величание* и сите *седални* од празникот. *Степени* на гласот. *Прокимен* на празникот, евангелие на празникот. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., Молитвами Богородицы..., и ннынѣ..., истото и стихира на празникот. Воскресен канон на 4, на крстот на 4 и на празникот на 6. *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста моа... По 3. песна, кондак и икос на крстот, *седален* на крстот, Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна се пее: Честнѣйшѕю... Воскресен светилен, Слава..., на крстот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 4, и на празникот 4, гл. 1. Слава..., од Триодот самогласен на денот, и нынѣ..., Превлагословенна е҆сн... *Големо славословие* и се прави изнесување на крстот според правилото изложено во Триодот на тој ден;

– на *литургијата*: *блажени* на гласот на 4 и на празникот 3. песна на 4, и на крстот, 6. песна на 4. По входот, воскресен тропар, на крстот и на празникот, Слава..., кондак на крстот, и нынѣ..., на празникот. Наместо Свѧтый Боже..., се пее: Крестѕ твоемѕ... *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво од празникот, потоа од крстот. Наместо Достойно..., се пее ирмос: Ѩкω ѡ҆дѕшевленномѕ... Литургија на св. Василиј Велики.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во III, во IV или во V недела од постот, се служи литургија на св. Василиј Велики, само, ако се случи на Цветници, се служи Златоустова литургија.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во понеделник од IV, од V или од VI недела од постот: во неделата на вечерната: Блаженъ мѕжъ..., на: Господи воззвахъ..., стихири од Триодот 3 и на празникот 7. Слава... и нынѣ..., Посланъ бысть... Вχодъ. *Прокимен* на денот и 3 паримии на празникот. Ектенија: Рцемъ вси..., Сподоби господи..., Исполнимъ вечернюю... На *литијата*: стихири на празникот. Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни* сѐ на

празникот. На благословенїи хлѣбwвъ, тропар на празникот (трипати). На *утрената* и на *литургијата* се пее целата служба на празникот како што е назначено под бр. 48 на Благовештение. Во понеделникот на IV недела од постот, на првиот час се прави поклонување на крстот според обичајот.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во среда од Крстопоклона недела, изостануваат стихирите и канонот на крстот, и се пеат во понеделникот или во петокот на истата недела и се пее цела служба на празникот со средниот трипѣснецъ, а на првиот час на утрената се прави поклонување на крстот.

ВНИМАВАЈ! Ако Благовештение се случи во IV или во V недела од постот: во сабота на *вечерната*: Блаженъ мwжъ... На: Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1 и на празникот 6. Слава... и нынѣ..., Посланъ бысть съ небесе... Вход, *прокимен* на денот и 5 паримии на празникот. На *литијата*: стихири на празникот. Слава..., гл. 8., и нынѣ..., гл. 2. На *стиховни*: воскресни стихири, Слава... и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ, тропар на празникот (трипати).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. *Седални* воскресни со богородичните. *Полиелеј, величание* и *седални* од празникот. *Степени* на гласот. *Прокимен* на празникот. Евангелие на празникот. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., Молитвами Богородицы..., и нынѣ..., истото и стихира на празникот. Воскресен канон со ирмосите на 4, од Триодот на 4 и на празникот на 6. *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста моѧ... По 3. песна, *седален* на празникот, Слава... и нынѣ..., истото. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна се пее Честнѣйшѕю... Воскресен светилен и на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 4, на празникот 4, со припевите и со славите. Припев: Воскресни Господи... и се пее самогласната стихира на денот. Слава..., истата стихира, и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 6 и на празникот 3. песна на 4. По входот: воскресен тропар и на празникот, Слава... и нынѣ..., кондак на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, од неделата и на празникот. *Литургија* на св. Василиј Велики, ирмос на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако Благовештение се случи во среда од V недела на постот, се пее служба на претпразненство во понеделникот од истата недела, бидејќи големиот канон се поместува од четврток во вторник, т.е. во понеделник навечер, а Оддание на празникот се прави во четвртокот на утрената. Во среда, пак, се пее служба на вечерната, утрената и литургијата на празникот со Триодот како што е назначено под бр. 48 на Благовештение.

ВНИМАВАЈ! Ако истиот празник се случи во четврток од V недела на постот, тогаш големиот канон се поместува во вторник, а апостолскиот трипеснец се пее со празникот Благовештение и најпосле катавасија од Триодот.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во петок од V недела, служба на претпразненството се пее со стихирите и канонот во средата по ред заради големиот канон.

ВНИМАВАЈ! Ако Благовештение се случи во сабота на акатистот: во петокот на **Господи воззвахъ**..., стихири од Триодот и на празникот, **Слава... и нынѣ**..., на празникот: **Посланъ бысть**..., **Входъ** и паримии на денот и на празникот 5. **Да исправится**... и понатаму литургија на предосветените дарови.

Во петокот, во 7 часот навечер, ***Големо повечерие*** и *литија*. На *литијата*: стихири на празникот, гл. 1., **Слава... и нынѣ**..., **Благовѣствѕетъ Гаврїилъ**... На *стиховни*: самогласни стихири гл. 4., **Слава... и нынѣ**..., **Днесь радость**... На **благословенїи хлѣбѡвъ**, тропар на празникот (трипати).

На **Богъ господь**..., тропар на празникот (трипати). По 1. катизма, кондак: **Возбранной воеводѣ**... и се читаат кондаци и икоси по трипати и пак првиот кондак. По 2. катизма, пак 3 кондаци и 3 икоси и накрај кондакот: **Возбранной воеводѣ**... Потоа: *полиелеј*: **Хвалите имя господне**... *Величание* и сите *седални* од празникот. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен* на празникот. Евангелие на празникот, 50. псалм и стихира на празникот. Канон на празникот со ирмосите на 8 и на акатистот на 6. *Катавасија*: **Ѿверзѕ оу҃ста моя**... (Четверопеснецот сега не се пее, туку во минатиот четврток на повечерието). По 3. песна, се читаат 3 кондаци и 3 икоси, и пак: **Возбранной воеводѣ**... и *седален* на празникот. По 6. песна, 3 кондаци и 3 икоси, па потоа кондакот **Ѻ всепѣтая мати**... (трипати) и првиот икос **Ѧггелъ предстатель**... и кондакот **Возбранной воеводѣ**... На 9. песна не се

пее Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот, кон тропарите од канонот на акатистот се припева: Пресвѧтаѧ Богородице спаси насъ и на крајот ирмосот Ѩкѡ ѡ҃дꙋшевленномꙋ... Светилен на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 4, гл. 1. Слава... и нынѣ..., Да веселѧтсѧ небеса... *Големо славословие* и тропар на празникот.

На *литургијата*: *блажени* на празникот, 3. и 6. песна на 8. По входот: тропар на празникот, Слава... и нынѣ..., кондак. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, на празникот. Литургија на св. Јован Златоуст.

ВНИМАВАЈ! Ако истиот празник се случи на *Лазарева сабота*, во петокот на вечерната нема катизми. На Господи воззвахъ..., стихири од Триодот: Дꙋшеполезнꙋю... (двапати), на празникот 3, Совѣтъ превѣчныи... и на св. Лазар 5. Слава..., Дꙋшеполезнꙋю совершивше..., и нынѣ..., на празникот: Посланъ бысть... Входъ. *Прокимен* и паримии на денот, и на празникот 5, и понатаму, литургија на предосветените дарови.

Во петокот во 7 часот навечер се пее големо *повечерие*. На *литијата*: стихири на празникот и од Триодот. Слава..., Да веселѧтсѧ небеса..., и нынѣ..., Благовѣствꙋетъ Гаврїилъ... На *стиховни*: стихири на празникот. Слава..., Предсталъ ѥси гробꙋ..., и нынѣ..., Днесь радость... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на празникот (трипати). На Богъ господь..., тропар на празникот (двапати). Слава..., Общее воскресенїе..., и нынѣ..., на празникот. По 1. катизма, *седален* од Триодот, гл. 1.: Ѹщедривъ Мардины и Маріины слезы... (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. По 2. катизма, *седален* од Триодот, гл. 5.: Источникъ премꙋдрости... (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. *Полиелеј*, *величание* и *седални* на празникот. *Степени*, 1: антифон од 4 глас. *Прокимен* и евангелие на празникот, Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм и стихира на празникот. Канон на празникот со ирмосите на 6 и на св. Лазар двата канона на 8, така и четверопеснецот. *Катавасија* на 2. канон на Лазар: Водꙋ прошедъ... По 3. песна, кондак, икос и *седален* на св. Лазар, Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак на празникот и икос. На 9. песна не се пее: Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот, кон тропарите на канонот од Триодот, припевот: Слава тебѣ Боже нашъ, слава тебѣ. *Катавасија*: Воистиннꙋ Богородицꙋ... и на крајот ирмосот: Ѩкѡ ѡ҃дꙋшевленномꙋ... Свѧтъ господь Богъ нашъ..., гл 1. *Светилен*

на празникот (двапати), Слава... и нынѣ..., на Лазара. На *хвалите:* стихири на празникот 3 и на светителот 3. Слава..., на светителот: Велїе и преславное..., и нынѣ..., на празникот: Єже ѿ вѣка таинство... *Големо славословие*, тропар на празникот, Слава... и нынѣ..., Общее воскресенїе...

На ***литургијата***: *блажени* на празникот, 3. песна на 4, и на светителот, 6. песна на 4. По входот: тропар на празникот, и на Лазара. Слава.. кондак на Лазара, и нынѣ..., кондак на празникот. Наместо Свѧтый Боже..., се пее: Єлицы... *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на празникот, а потоа на Лазара. Наместо Достойно..., се пее ирмос на празникот: Ѩкѡ ѡдѕшевленномѕ... ***Литургија*** на св. Јован Златоуст.

ВНИМАВАЈ! Ако истиот празник се случи на ***Цветници***, во саботата на ***малата вечерна***: стихири на Цветници, на 4, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: самогласни на празникот од големата вечерна со нивните припеви. Слава... и нынѣ..., на Цветници. Тропар на празникот. Слава... и нынѣ..., Общее воскресенїе...

На ***големата вечерна***: целата катизма Блаженъ мѕжъ...; на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3, повторувајќи ги сите и на Цветници 4. Слава..., на Цветници: Днесь благодать..., и нынѣ..., на празникот: Посланъ бысть... Входа. *Прокимен* на денот, паримии на празникот 5 и на Цветници 3. На *литијата*: стихири на празникот и на Цветници. Слава..., на Цветници: Прежде шести дней..., и нынѣ..., Благовѣствѕетъ Гаврїилъ... На *стиховни*: стихири на Цветници, гл. 8. Слава..., на Цветници: Днесь благодать..., и нынѣ..., Єже ѿ вѣка таинство... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на празникот (двапати), на Цветници (еднаш), отпуст на Цветници.

На ***утрената***: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати). Слава... и нынѣ..., Общее воскресенїе... По 1. и 2. катизма, *седален* на Цветници, Слава... и нынѣ..., на празникот. *Полиелеј*, *величание* на Благовештение и *седален* на празникот. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен* на Цветници: Изъ оу҃стъ младенецъ..., евангелие на Цветници според Матеја, зач. 83.: Єгда приближисѧ Іисѕсъ... По евангелието не се кажува Воскресенїе Хрїстово... туку 50. псалм, а свештеникот ги покадува зелените гранчиња и потоа ги осветува. Наместо Молитвами Богороди-

цы..., се пее: Слава..., гл. 2.: Днесь Хрїстосъ..., и нынѣ..., истото. Помилѹй мѧ Боже... и стихира гл. 6.: Днесь благодать сѧтаго Дѹха... Канон на празникот со ирмосите на 8 и на Цветници со ирмосите на 8. *Катавасии*, двете, секоја певница својот ирмос. По 3. песна, кондак, икос, на Цветници, и *седален*. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйшѹю... туку припевите на празникот. Припев на Цветници: Слава тебѣ Боже наш, слава тебѣ. На крајот ирмосот Їѭкѡ wдѹшевленномѹ..., потоа на Цветници: Богъ господь и ѩвисѧ намъ..., Сѧтъ господь Богъ нашъ..., гл 1. и светилен на празникот (двапати). На *хвалите:* стихири на празникот 3 и на Цветници 3. Слава..., на празникот: Да веселѧтсѧ небеса..., и нынѣ..., на Цветници: Прежде шести дней... *Големо славословие*, тропарот Общее воскресенїе..., Слава... и нынѣ..., на празникот. Отпуст на Цветници.

На *литургијата*: *блажени* на празникот, 3. песна на 4 и на Цветници, 6. песна на 4. Входное: Благовѣстите день ѿ дне, спасенїе Бога нашегѡ. Тропар на празникот и на Цветници: Общее воскресенїе..., Слава..., кондак на Цветници: На Престолѣ на небеси..., и нынѣ..., на празникот. Возбранноі воеводѣ... *Прокимен* на Цветници и на празникот, апостол, евангелие и *причастен*, на празникот и на Цветници. Наместо Достойно..., се пее ирмос на Цветници: Богъ господь и ѩвисѧ намъ... (каде што е храмот на Благовештение, се пее ирмосот Їѭкѡ ѡдѹшевленномѹ...). *Литургија* на св. Јован Златоуст. Отпуст на Цветници.

ВНИМАВАЈ! Ако истиот празник се случи на ***Велики Понеделник***, на ***малата вечерна***: стихири на празникот на 4, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: од празникот на големата вечерна, Слава... инынѣ..., на празникот. Тропар на празникот.

На *големата вечерна*: Блаженъ мѹжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на празникот на 6 и на Цветници на 4. Слава..., на Цветници, гл. 6.: Имѣй престолъ..., и нынѣ..., на празникот: Посланъ бысть... Входъ. *Прокимен* на денот и паримии на празникот 3. На *литијата*: стихири на празникот, Слава... и нынѣ..., на празникот. На *стиховните*: стихири од Триодот на денот, Слава..., на Цветници: ѽ вѣтвей и ваїй..., и нынѣ..., на празникот. На

благословенїи хлѣбωвъ, тропар на празникот (трипати). Отпуст: Грѧдыи Господь на волнѹю...

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати). По 1. и 2. катизма, *седален* од Триодот на денот, а по 3. катизма, мала ектенија, *седален* на празникот. *Полиелеј*, *величание* и *седален* на празникот. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Благовѣстите день ѿ дне..., евангелие на празникот, 50. псалм и стихира на празникот. (Евангелието на денот се изостава во било кој ден од оваа недела да се случи Благовештение). Канон на празникот со ирмосите на 6 и трипѣснецъ на 4. *Катавасија* од Триодот. (Каде што нема трипѣснецъ, канон и катавасија на празникот). По 3. песна, кондак и икос на денот и *седален* на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее: Честнѣйшѹю... туку припевите на празникот; кон тропарите на трипеснецот се додава припевот: Слава тебѣ Боже наш, слава тебѣ и завршува со ирмосот Ѩкѡ wдѹшевленномѹ... Светилен на празникот, Слава..., на денот, и̂ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот, Слава..., на празникот: Єже ѿ вѣка..., и̂ нынѣ..., на денот: Изсохшїѧ смоковницы... Потоа се чита: Слава тебѣ показавшемѹ... и ектенијата Исполнимъ оу̑тренюю... На *стиховни*: стихири на денот, гл. 1.: Грѧдый господь..., со припевите. Слава..., гл. 8.: Второю Єѵ̀..., и̂ нынѣ..., на празникот: Да веселѧтсѧ небеса..., Благо єсть їсповѣдатисѧ... и трисвѧтое. Тропар на празникот и ектенијата Помилѹй насъ Боже... и, по возгласот, 3 поклонувања. Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и првиот час, на кој се чита тропар и кондак на празникот; отпуст: Грѧдый господь...

Еден час пред литургијата се служат часовите и се чита Тетроєѵаггелїе како што е пропишано за Големата недела.

На *литургијата*: која започнува со вечерна без катизми, на Господи воззвахъ..., стихири на денот 5 и на празникот 5. Слава..., на денот: Изсохшїѧ смоковницы..., и̂ нынѣ..., на празникот. Входъ со евангелие. Свѣте тихїи... *Прокимен* и паримии на денот и на празникот 2. Потоа мала ектенија и трисвѧтое, *прокимен* и апостол на празникот. Евангелие на празникот и на денот и понатаму Златоустовата литургија. Ирмос: Ѩкѡ wдѹшевленномѹ... *Причастен* на празникот и отпуст: Грѧдый господь на волнѹю страсть... (Ако нема литургија, тогаш на Господи воз-

звахъ..., стихири на денот 3, повторувајќи ги првите две и на празникот 5. Слава..., на денот, и нынѣ..., на празникот. Входъ со евангелие. Свѣте тихїи... *Прокимен*, апостол, евангелие на празникот и на денот. Сподоби господи..., и ектенија: Исполнимъ молитвꙋ... На *стиховни*, на денот со припевите. Слава..., на денот, и нынѣ..., на празникот. По трисвѧтое, тропар на празникот, ектении и отпуст; Гр҃дый господь...).

(Вака би се пеело и во останатите денови од Големата недела).

ВНИМВАЈ! Ако овој празник се случи на ***Велики вторник***, во понеделникот нема катизми; на Господи воззвахъ..., стихири од Триодот 5 и на празникот 5. Слава..., на денот: Второю ѳvꙋ..., и нынѣ..., на празникот. Входъ со евангелие. Свѣте тихїи... *Прокимен* и паримии на денот и на празникот 3. Да исправитсѧ молитва моѧ... Евангелие на денот според Матеја, зач. 98. и понатаму предосветена литургија; отпуст: Гр҃дый господь... Во 7 часот навечер на **Велики Понеделник** се пее ***Големо повечерие***. На *литијата*: сѐ од празникот. На *стиховни*: исто така. На благословенїи хлѣбωвъ, тропар на празникот (трипати). На Богъ господь..., тропар на празникот (трипати). По двете катизми, *седални* од Триодот. По 3. катизма, мала ектенија, *седален* на празникот. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен* и сѐ останато од празникот. Канон на празникот со ирмосите на 14. *Катавасија* на празникот. (Каде што е двоепѣснецъ, се пее канон на празникот со ирмосите на 6 и двоепѣснецъ на 8, на крајот ирмос од Триодот, двете певници заедно). По 3. песна, кондак на денот, икос и *седален* на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот и од Триодот. Светилен на празникот, Слава..., на денот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 4, Слава..., од Триодот: Дꙋшевною лѣностїю..., и нынѣ..., на празникот: Ѳже ѿ вѣка... На *стиховни*: стихири на денот. Слава..., на празникот: Да веселятсѧ небеса... и нынѣ..., на денот: Ѳгда прїидеши во славѣ..., тропар на празникот, ектении и ***првиот час***. Отпуст: Гр҃дый господь...

На останатите часови се чита тетроевангелие.

На ***литургијата***, на Господи воззвахъ..., стихири на денот 5 и на празникот 5. Слава..., на денот, и нынѣ..., на празникот. Входъ со евангелие. *Прокимен* и паримии на денот и на празни-

кот 2, мала ектенија и возглас: Ꙗкѡ свѧтъ є̂си... Трисвѧтое. *Прокимен* и апостол од празникот, евангелие на празникот, и на денот и понатаму Златоустова литургија. *Причастен* на празникот, наместо Достойно..., ирмос: Ꙗкѡ ѡдꙋшевленномꙋ..., отпуст: Грѧдый господь...

ВНИМАВАЈ! Ако истиот празник се случи на ***Велика среда***, во вторникот нема катизми; на Господи воззвахъ..., стихири на денот 5 и на празникот 5. Слава..., на денот, гл. 7.: Се тебѣ талантъ..., и̂ нынѣ..., на празникот. Входъ со евангелие. *Прокимен* и паримии на денот и на празникот 3. Да исправитсѧ... Евангелие на денот, според Матеја, зач. 102. и понатаму предосветена литургија; отпуст: Грѧдый господь...

Во 7 часот навечер се пее ***Големо повечерие***. На *литијата* и на *стиховните* сите стихири од празникот и сѐ останато се служи како што е пропишано за Велики Понеделник и за Велики Вторник.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи на ***Велики четврток***, во средата, на Господи воззвахъ..., како и во другите гореназначени денови. Во 7 часот навечер ***Големо повечерие***. На *литијата* и на *стиховни*, сите стихири на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на празникот (трипати). На Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., и̂ нынѣ..., Єгда славнїи оу̂ченицы... Потоа, *полиелеј*, *величание* и сѐ останато како на ***Велики понеделник***. Отпустот како и на литургијата.

Во 2 часот попладне бијат камбаните за ***литургија,*** која почнува со ***вечерна***. На Господи воззвахъ..., стихири на денот 5 и на празникот 5, Слава..., на денот, и̂ нынѣ..., Єгда славнїи оученицы..., Входъ со евангелие. Паримии на денот и на празникот 2. Апостол и евангелие на денот и на празникот и понатаму ***Василиева литургија***. Наместо Достойно..., се пее ирмосот Ꙗкѡ ѡ̂дꙋшевленномꙋ..., наместо херувимска песна: Вечери твоеѧ тайныѧ... (трипати), истото и наместо *причастен*. Истото се пее и наместо Тѣло Хрїстово..., додека се причестува народот, и наместо: Да и̂сполнѧтсѧ оу̂ста наша..., отпуст: Иже за превосходѧщꙋю благость...

ВНИМАВАЈ! Ако ***Благовештение*** се случи на ***Велики петок***, на ***Велики четврток*** на Господи воззвахъ..., 5 стихири на денот и на празникот 5. Слава..., на денот, и̂ нынѣ..., на празникот. Входъ со евангелие. Свѣте тихїй..., паримии на денот и на

празникот 3. Мала ектенија и возглас: Ѩкѡ свѧтъ ѣси... и Свѧтый Боже... *Прокимен*, апостол и евангелие на денот и понатаму Василиевата литургија. Наместо: Достойно..., ирмос на денот: Странствїѧ владычнѧ... Наместо херувимска песна и *причастен*, се пее: Вечери твоеѧ..., истото се пее и додека се причестува народот, наместо: Тѣло Хрїстово..., и еднаш, наместо: Да ѝсполнѧтсѧ..., отпуст на денот: Иже за превосходѧщ8ю...

На ***Велики четврток*** вечерта, во 7 часот, бијат сите камбани за *бдение*. Со Благословенъ Богъ нашъ... започнува *утрената*. Свештеникот кади и потоа шестопсалмието. На Богъ господь..., тропар на празникот (двапати). Слава... ѝ нынѣ..., Ѳгда славнїи оу҃ченицы... Свештеникот или ѓаконот ја покадува црквата, а по малата ектенија едниот од нив вели: И ѡ҃ сподовитисѧ намъ слышанїю свѧтаго ѣваггелїа... и свештеникот го чита (каде што се повеќе свештеници, најстариот) првото страсно евангелие. По евангелието: Слава долготерпѣнїю твоем8 господи... и антифоните. Така со ред се читаат сите евангелија до 8. Кога ќе се прочита седмото, тогаш се пеат *степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен* на празникот и свештеникот го чита евангелието на празникот, и потоа веднаш го чита осмото евангелие. По евангелието, 50. псалм. Слава..., молитвами Богородицы..., ѝ нынѣ..., истото и стихира на празникот. Канон на празникот со ирмосите на 14. *Катавасија* на празникот. (Каде што е трипѣснецъ, се пее канон на празникот со ирмосите на 6 и трипѣснецъ на 8, катавасија од Триодот). По 3. песна, кондак и икос на денот, Слава... ѝ нынѣ... и *седален* на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна: Честнѣйш8ю... не се пее, туку припевите на празникот. Светилен на празникот, Слава..., од Триодот, ѝ нынѣ..., на празникот. Потоа се чита деветтото евангелие. На *хвалите:* стихири од Триодот, Слава..., од Триодот, ѝ нынѣ..., на празникот и десетто евангелие. Потоа се чита: Слава во вышнихъ Бог8... и ектенијата Исполнимъ оутренюю..., возглас и единаесетто евангелие. На *стиховни*: стихири на празникот. Слава..., на денот, ѝ нынѣ..., на празникот и дванаесетто евангелие. Потоа: Благо ѣсть ѝсповѣдатисѧ..., трисвѧтое и тропарот, гл. 4.: Ѝск8пилъ ны ѣси ѿ клѧтвы..., Слава... ѝ нынѣ..., на празникот. Ектенија: Помил8й насъ Боже... и отпуст на денот: Иже

ѡплеванїѧ и бїенїѧ... и **првиот час** како што е кажано на ***Велики Петок***, тропар на празникот и на денот и кондак на празникот.

Во петок, во 11 часот претпладне, бие клепало и се служат „царските часови“: третиот, шестиот и деветтиот како што е одредено за Велики Петок, само што се додава на своето место тропарот на празникот и кондакот, а символот на верата и 33. псалм не се читаат при крајот на часовите, бидејќи ќе се читаат попладне на литургијата.

Попладнето, во 2 часот, бијат сите камбани и започнува ***литургија*** со ***вечерна***. Свештеникот прави проскомидија. На **Господи воззвахъ...**, стихири од Триодот 6 и на празникот 4. **Слава...**, од Триодот: **Ѡ какѡ законнопрестѫпныи соборъ... и нынѣ...**, на празникот: **Посланъ бысть съ небесе... Входъ** со евангелие. **Свѣте тихїй...** *Прокимен* и паримии на денот и на празникот 2, мала ектенија и возглас: **Ꙗкѡ свѧт еси...** и **Свѧтый Боже...** *Прокимен*, апостол и евангелие, прво на празникот, а потоа на Велики Петок. Понатаму, Златоустова литургија. Наместо: **Достойно...**, се пее ирмосот **Ꙗкѡ ѡдѣвшевленномѫ...** *Причастен* на празникот. По Задамвоната молитва, се пеат *стиховни* стихири: **Єгда Ѡ древа тѧ мертва...** Додека се пеат тие стихири, свештеникот и ѓаконот ги соблекуваат светлите одежди и облекуваат црни. И кога ќе се започне со пеење на **Слава...**, **Тебе ѡдѣющагосѧ...**, свештеникот ја изнесува ***плаштаницата*** од олтарот преку северната врата. Ѓаконот оди пред него и носи евангелие. Свештеникот ја полага плаштаницата во гробот Христов, а евангелието го поставува врз плаштаницата. Потоа: **Нынѣ ѿпѹщаеши...**, **трисвѧтое** и тропарот: **Благообразный Ioсифъ...**, **Слава...** и **нынѣ...**, **Мѵроносицамъ женамъ при гробѣ...** и веднаш **Бѫди ймѧ господне...** како и обично, и отпуст на литургијата: **Иже насъ ради человѣковъ...**

ВНИМАВАЈ! Ако ***Благовештение*** се случи на ***Велика сабота***, на ***Велики петок*** во 4 часот попладне бијат сите камбани за ***вечерната***. На **Господи воззвахъ...**, стихири на денот 6 и на празникот 4. **Слава...**, на денот, **и нынѣ...**, на празникот. **Входъ** со евангелие. **Свѣте тихый...** *Прокимен* и паримии на денот и на празникот 5. *Прокимен*, апостол и евангелие на денот (на ***Велики петок***), ектении: **Рцемъ вси...**, **Исполнимъ вечернюю...** На *стиховни*: стихири од Триодот. **Слава...**, на празникот, **и нынѣ...**, од Триодот: **Тебе ѡдѣющагосѧ свѣтомъ...** и изнесување на *плашта-*

ницата во Христовиот Гроб. Нынѣ ѿпѹстаеши..., трисвѧтое. Тропар на празникот, Слава... и нынѣ..., Благообразный Іωсифъ... и отпуст на *Велики Петок*: Иже насъ ради человѣкωвъ...

Во 7 часот навечер бијат сите камбани и започнува *утрената*. На Богъ господь..., тропар на денот: Благообразный Іωсифъ... (еднаш), Єгда снизшелъ єси... (еднаш), Слава..., Мѵроносицамъ женамъ..., и нынѣ..., на празникот: Днесь спасенїа нашего... и веднаш започнува: *опелото Христово*, на почетокот на секоја статија свештеникот покадува како што е назначено на *Велика сабота*. Кога ќе заврши опелото, се пее: Ѷгγелскїй соборъ..., мала ектенија и *седален* на денот, гл. 1.: Плащаницею чистою... и *полиелеј*. *Величание* и *седален* на празникот. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, евангелие и стихира на празникот. Канон на празникот со ирмосите на 8 и на Велика Сабота со ирмосите на 8. *Катавасија:* на денот, гл. 6.: Волною морскою... По 3. песна, кондак, икос и *седален*, Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот и на денот. На крајот ирмос: Не рыдай мене... и на празникот: Ѷкω wдꙋшевленномꙋ..., Свѧтъ господь Богъ нашъ..., гл. 2.: и светилен на празникот (двапати). На *хвалите:* стихири на денот 3, и на празникот 3. Слава..., на денот, и нынѣ..., Преблагословенна єси... *Големо славословие*. (Од почетокот на *утрената* свештениците се облечени во црни одежди до *полиелејот*. Кога ќе се започне со пеење на Хвалите їмѧ господне..., ги соблекуваат црните и се облекуваат во светли одежди, што ги носат сè до *големото славословие*; тогаш ги соблекуваат светлите одежди и пак ги облекуваат црните). Кога ќе се започне со пеење на Свѧтый Боже... (големо), свештенството ја носи *плаштаницата*, обиколувајќи го храмот (трипати)[32], а пејачите пеат: Свѧтый Боже... и бијат сите камбани. Кога опходот ќе се направи и ќе се влезе во храмот, свештеникот говори: Премꙋдрость прости!, а пејачите го пеат тропарот Благообразный Іωсифъ... (еднаш). Потоа: *прокимен*, паримија, апостол и евангелие на *Велика сабота*, ектенија и отпуст: Иже насъ ради...

---

[32] Вака наложува Типикот, но кај нас утрена со изнесување на плаштаницата и вртење се прави на Велика сабота порано.

Во 4 часот попладне бијат сите камбани за *литургија* што започнува со вечерна. На Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, гл 1: Вечернїѧ наша молитвы..., на Велика Сабота 3, гл. 8.: Днесь ⷯдъ стенѧ вопїетъ... и на празникот 4. Слава..., на денот, гл. 6.: Днешнїй день тайнѡ..., и̂ нынѣ..., на празникот: Посланъ бысть... Входъ со евангелие. Свѣте тихый... *Прокимен* не се кажува, туку свештеникот веднаш: Прем8дрость... и се читаат паримии на број 15; помеѓу нив читачот говори: Поимъ господеви... и пејачите пеат, гл. 5.: Славнѡ бо прослависѧ..., на друго место читачот говори стихови, а пејачите пеат на гл. 5.: Господа пойте, и̂ превозносите во всѧ вѣки. По читањето, следува мала ектенија и возглас: Їѩкѡ свѧтъ... Наместо трисвѧтое, се пее: Єлицы... *Прокимен*, апостол и евангелие на денот и на празникот. Наместо *херувимска песна*: Да молчитъ всѧкаѧ плотъ... и понатаму Василиева литургија. Наместо Достойно..., се пее ирмосот Не рыдай мене мати... (а каде што е храмот на Благовештение, ирмосот Їѩкѡ wд8шевленном8...). *Причастен* на денот и на празникот. Обичен отпуст.

. ВНИМАВАЈ! Кога празникот ***Благовештение*** ќе се случи на ***Светата и Велика Недела на Пасха***, се вика: „Кїрїопасха“. На ***Велика сабота*** во 4 часот попладне бијат сите камбани и почнува ***литургија*** со ***вечерна***. На Господи воззвахъ... се пеат воскресни стихири 3, на Велика Сабота 3 и на празникот 4, (свештеникот во меѓувреме прави проскомидија). Слава..., гл. 6.: Днешнїй день тайнѡ..., и̂ нынѣ..., на празникот: Посланъ бысть... Входъ со евангелие. Свѣте тихый... *Прокимен* не се кажува, но свештеникот веднаш: Прем8дрость и се чита првата паримија на денот, а потоа на празникот 5, а потоа сите останати на денот. По читањето, мала ектенија и возглас: Їѩкѡ свѧтъ..., па наместо трисвѧтое, се пее Єлицы..., апостол, *прокимен* и евангелие на ***Велика сабота***. Наместо *херувимската песна*: Да молчитъ... и се продолжува литургијата на св. Василиј Велики. За Достойно..., ирмос: Не рыдай мене мати... *Причастен* на денот, обичен отпуст.

Во ***Неделата на Пасха***, откако ќе заврши ***Воскресението*** и се испее: Хрїстосъ воскресе... со 4. стиха, без Слава... и̂ нынѣ..., свештеникот сам пее: Хрїстосъ воскресе..., ја отвора вратата и влегува во храмот, а пејачите завршуваат со и с8цымъ во гровѣхъ животъ даровавъ и пеат: Слава..., тропарот, гл. 4.: Днесь спа-

сенїѧ нашегѡ..., и́ нынѣ..., истиот тропар и се кажува големата ектенија: Миромъ господ8 помолимсѧ. По возгласот, најстариот свештеник сам пее: Воскресенїѧ день..., а пејачите канонот на Пасха со ирмосите на 8, ирмосите по двапати и канон на Благовештение со ирмосите на 8, ирмосите по двапати, потоа ирмосите на двата канони, секоја певница својот ирмос. На крајот: Воскресенїѧ день... и Хрїстосъ воскресе... (трипати). По секоја песна мала е́ктенија. По 3. песна, кондак, икос и *ипакој* на Пасха. По 6. песна, кондак и икос на Благовештение и *прокимен* гл. 4.: Благовѣстите день ѿ дне..., Всѧкое дыханїе... и евангелието на Благовештение, според Лука, зач. 4.: Доставши Марїамъ..., потоа: Воскресенїе Хрїстово... (трипати), и стихира: Воскресъ Іис8съ ѿ гроба... (трипати) и веднаш песна 7. и останатото. На 9. песна, припевите на Пасха и на Благовештение. *Светилен* на Пасха (еднаш) и на Благовештение (двапати). На *хвалите:* воскресни стихири 4, и на Благовештение 4, а потоа: Да воскреснетъ Богъ... и стихирите на Пасха. Слава..., на Благовештение, гл. 8.: Да веселѧтсѧ небеса... и́ нынѣ..., на Пасха: Воскресенїѧ день... и Хрїстосъ воскресе... (трипати) и се чита словото на св. Јован Златоуст: Ѧще кто благочестивъ... и тропарот на св. Јован Златоуст. Целивање на крстот, евангелието, иконите на Воскресението и на Благовештение, се прави според правилото пропишано за тој ден. По тропарите и ектениите, отпуст на Пасха со крстот. Часови на Пасха, според правилото изложено во Пентикостарот.

На *литургијата*, што започнува со: Хрїстосъ воскресе... и со стиховите, се пеат антифони на Пасха. Входное: Въ церквахъ благословите Бога, господа ѿ и́сточникъ їсраилевыхъ. Хрїстосъ воскресе... (трипати), Слава..., тропарот: Днесь спасенїѧ нашегѡ..., и́ нынѣ..., кондакот на Пасха: Ѧще и́ во гробъ...; наместо трисвѧтое, Єлицы..., *прокимен*, апостол и евангелие, прво на Пасха, потоа на Благовештение, и тоа: евангелието на Пасха се чита на статите како што наложува правилото, а кога ќе се заврши евангелието на Пасха, тогаш се чита евангелието на Благовештение како обично, па потоа камбаната бие само кога се чита евангелието на Пасха и понатаму литургија на св. Јован Златоуст. За Достойно..., ирмос на Пасха со припевот: Ѧггелъ вопїѧше благодатнѣй... *Причастен* на Пасха и на Благовештение и отпуст на Пасха со крстот.

ВНИМАВАЈ! Ако празникот *Благовештение* се случи во *понеделник, во вторник* или во *среда* од *Светлата недела*, во неделата, на *големата вечерна*, откако свештеникот ќе го покади светиот престол, облечен во полни одежди (во понеделникот и во вторникот на вечерната облекува само епитрафил и фелон), започнува со Слава сватѣй... и самиот пее: Хрїстосъ воскресе... (трипати); пејачите го пеат истото (трипати) и потоа сите стихови; ектенија и Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1 и на Благовештение 6, Слава... и нынѣ..., на празникот: Посланъ бысть... Входъ, Свѣте тихїй... *Прокимен*, гл. 7.: Кто Богъ великїй... и паримии на празникот 5. (Ако е во недела, на *вечерната*, свештеникот говори: И ѡ сподовитисѧ намъ... и го чита евангелието според Јована, зач. 65: Сѵшѵ поздѣ въ день той..., со завршеток: не имѵ вѣры...). Ектенија. На *литијата*: стихири сите на Благовештение; на *стиховни*: воскресна 1 и припевот Да воскреснетъ Богъ... и останатите стихири на Пасха. Слава..., на Благовештение: Днесь радость..., и нынѣ..., на Пасха, гл. 5.: Воскресенїѧ день... и Хрїстосъ воскресе... (трипати). На благословенїи хлѣбѡвъ...,[33] тропар на празникот: Днесь спасенїѧ нашегѡ... (трипати), отпуст на Пасха со крстот.

На *утрената*: по Слава сватѣй... и по Хрїстосъ воскресе... и стиховите, се пее: Слава..., тропар на празникот, и нынѣ..., истото; голема ектенија и *полиелеј*. *Величание* на Благовештение и *седален*. *Степени*, 1. антифон од 4 глас. *Прокимен* и евангелие на празникот според Лука, зач. 4. Воскресенїе Хрїстово... (трипати), 50. псалм не се кажува туку веднаш: Слава..., Молитвами Богородицы..., и нынѣ..., истото и припевот, гл. 6.: Благовѣстите день ѡ дне... и самогласна стихира, гл. 6.: Посланъ бысть... Канон на Пасха со ирмосите на 6 и на празникот со ирмосите на 8, ирмос на Пасха и на празникот, по двапати. *Катавасија* на Благовештение. По 3. песна, кондак и икос на Пасха, и *седален* на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот, потоа: Воскресъ Іисѵсъ ѡ гроба... (трипати). На 9. песна, припевите на Пасха и на празникот. *Светилен* на

[33] Нынѣ Ѿпѵштаеши... и трисвятое не се кажуваат, туку веднаш се пее тропарот.

Пасха (еднаш) и на празникот (двапати). На *хвалите:* воскресни стихири 3 и на празникот 3. Потоа: Да воскреснетъ Богъ... и стихирите на Пасха со припевите. Слава..., на празникот: Да веселѧтсѧ небеса..., и̂ нынѣ..., на Пасха, гл. 5.: Воскресенїѧ день... и: Хрїстосъ воскресе... (трипати). Слава... и̂ нынѣ..., тропар на празникот. Миросување, ектенија и отпуст на Пасха со крстот. Часови на Пасха.

На *литургијата*: почетокот е како на Пасха со истите стихови и Хрїстосъ воскресе..., антифони на Пасха. Входное: Въ церквахъ благословите..., Хрїстосъ воскресе... (трипати). Тропар на празникот. Слава..., кондак на Пасха, и̂ нынѣ..., на празникот. Наместо трисвѧтое, Слицы... *Прокимен*, апостол и евангелие, прво на Благовештение, потоа на денот и понатаму ***Златоустова литургија***. За Достойно..., ирмос на Пасха; *причастен* на денот и на празникот, отпуст на Пасха со крстот.

За Одданието на Благовештение

ВНИМАВАЈ! Ако *Благовештение* се случи во петок на III или на IV недела од постот, Оддание се прави во третата, односно во четвртата сабота.

Во сабота на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на архангелот, и̂ нынѣ..., на празникот; *седални* сите на празникот, канон на празникот со ирмосите на 8 и на архангелот на 6. *Катавасија* на празникот. По 3. песна, кондак на архангелот и *седален*. Слава... и̂ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна се пеат припевите на празникот. Светилен на празникот. Слава..., на архангелот, и̂ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 3 и на архангелот 3, Слава... и̂ нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на архангелот, Слава..., и̂ нынѣ..., на празникот. Ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на празникот, 3. и 6. песна. По входот тропар на празникот и на архангелот, Слава..., кондак на архангелот, и̂ нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на празникот.

Наместо Достойно..., ирмос на празникот и *причастен* на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако Оддание на празникот се случи во третата недела од постот, во саботата на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на крстот 4 и на празникот 3. Слава..., на крстот, и нынѣ...,на празникот (или првиот богородичен на гласот). Входъ, *прокимен* на денот и ектенија. На *литијата*: стихири на празникот, гл. 1. Слава..., на крстот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: воскресни стихири. Слава..., на крстот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на празникот (двапати) и на крстот (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на крстот, и нынѣ..., на празникот. Сѐ останато е воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, на празникот на 4 и на крстот на 6. *Катавасија*, на крстот: Божественнѣйшiй прообрази... По 3. песна, кондак на празникот и *седален* на крстот. По 6. песна, кондак и икос на крстот. На 9. песна се пее: Честнѣйшꙋю... *Светилен* воскресен, Слава..., на крстот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 3, на крстот 2 и на празникот 3, Слава..., од Триодот, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие* и изнесување на крстот според прописот изложен во Триодот, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот 4, на крстот, 3. песна на 4 и на празникот 9. песна на 4. По входот: воскресен тропар, на крстот и на празникот. Слава..., кондак на крстот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на крстот, потоа на празникот на Богородица. За Достойно..., се пее: Ѻ тебѣ радꙋетсѧ... Литургија на св. Василиј Велики.

ВНИМАВАЈ! Службата на архангел Гаврил се пее во понеделникот.

ВНИМАВАЈ! Ако Оддание на Благовештение се случи во четвртата или во петтата недела од постот: во сабота на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1, на празникот 3 и на архангелот 3. Слава..., на празникот, и нынѣ..., богородичен на гласот. Входъ. *Прокимен* на денот. На *литијата:* стихири на празникот, сите. На *стиховни*: сите воскресни стихири. Слава... и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар; Богородице дѣво... (трипати). (Ако нема бдение, по трисвѧтое, воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., на празникот). На *утрената*: на

Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на архангелот, и҆ нынѣ..., на празникот. Сѐ останато е воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, од Триодот на 4, на празникот и на архангелот на 6. *Катавасија*, на празникот: Ѿверзꙋ ᲂу҆ста моѧ... По 3. песна, кондак на архангелот и *седален*. Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю... *Светилен* воскресен, Слава..., на архангелот, и҆ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на празникот 4, со славната (трипати) со нејзините припеви. Потоа припевот: Воскресни Господи Боже мой... и самогласна стихира од Триодот. Слава..., истото од Триодот, и҆ нынѣ..., Преблагословенна є҆си... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот 4, и на празникот 9. песна. По входот: воскресен тропар, на празникот и на архангелот. Воскресен кондак, Слава..., на архангелот, и҆ нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, на денот и на празникот. Наместо Достойно..., се пее ирмосот Ѡ тебѣ радꙋетсѧ... Литургија на св. Василиј Велики.

ВНИМАВАЈ! Ако Оддание на Благовештение се случи во среда од четврта недела на постот, т.е. на Крстопоклона среда, во вторникот на Господи воззвахъ..., стихири од Триодот самогласни на денот 2, маченичен, подобни 3 и на празникот 4. Слава..., на крстот, и҆ нынѣ...,на празникот. Входъ, *прокимен* на денот и паримии на денот и на празникот и според редот, Златоустова литургија (службата на архангелот се пее во друг ден или на повечерието).

На *утрената*: канон на празникот со ирмосите на 6 и на крстот на 4. По 3. песна, кондак и икос на празникот и *седален* од Триодот, Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на крстот. На 9. песна се пее: Честнѣйшꙋю... Светилен троичен. На *хвалите:* стихири на крстот, пишувани во вторник на Господи воззвахъ..., Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: стихири од Триодот, Слава..., самогласен од Триодот, и҆ нынѣ..., истото. На првиот час, се прави поклонување на крстот.

ВНИМАВАЈ! Ако Оддание на Благовештение се случи во четврток на петтата недела од постот, во среда на вечерната и во четвртокот на утрената се пее цела служба на празникот со

Триодот, како што е во посен ден, а Оддание се пее во четврток на утрената со **трипѣснецъ** апостолски, бидејќи големиот канон се пее во вторник на истата недела.

ВНИМАВАЈ! Ако Оддание на Благовештение се случи во сабота на акатистот, во петок на **Господи воззвахъ**..., стихири на денот 2 и на празникот 8. **Слава**..., од Триодот, **Єже ѿ вѣка**..., **и нынѣ**..., **Посланъ бысь**..., **Входъ** и паримии на денот и на празникот 2, мала ектенија, **трисвѧтое**. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на празникот и литургија на св. Јован Златоуст.

На *утрената*: во сабота на **Богъ господь**..., тропар на акатистот (трипати). По 1. катизма, се читаат 3 кондаци и 3 икоси, и првиот кондак повторно и читање на акатистот. По 2 катизма, 3 кондаци, 3 икоси и пак првиот кондак и читање. Псалм 50. Канон на празникот со ирмосите на 6 и на акатистот на 8. *Катавасија*: **Ѿверзѕ оу҃ста моѧ**... По 3. песна, пак 3 кондаци и 3 икоси, и пак првиот кондак и *седален* на празникот. По 6. песна, 3 кондаци и 3 икоси, потоа кондакот: **Ѻ всепѣтаѧ мати**..., (трипати), и на крајот пак првиот икос и **Возбранной воеводѣ**... На 9. песна се пеат припевите на празникот и ирмосот: **Їѥкѡ ѡ҆дѕшевленномѕ**... Светилен на празникот (двапати). На *хвалите:* стихири од Триодот на 4, **Слава**... **и нынѣ**..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на празникот, ектении, отпуст и првиот час.

На *литургијата*: *блажени* на акатистот 3. и 6. песна. По входот: тропар на празникот. **Слава**... **и нынѣ**..., кондак, *прокимен*: **Величитъ дѕша моѧ господа**..., апостол и евангелие на денот и на Богородица. За **Достойно**..., ирмос: **Їѥкѡ ѡдѕшевленномѕ**... *Причастен*: **Чашѕ спасенїѧ**... Литургија на св. Јован Златоуст.

Ако се случи Оддание на Благовештение на Лазарева сабота или на Цветници, или во било кој ден на Големата или Светлата недела, тоа сосема се изостава. Стихирите и канонот на попразненството и на архангелот се пеат на повечерието во минатите денови од шестата недела.

Служба за Упокоение на св. Методиј Учител Словенски[34]
(6 април)

На **Господи воззвахъ**..., стихири, на 6., на св. Методиј, гл. 4., подобен: **Дал еси знаменїе: Закон благодати**... и на св. Евтихиј, гл. 2., подобен: **Єгда ѿ древа: Стадѕ и овцамъ Хрїстовымъ словеснымъ**... **Слава**..., гл. 8.: **Прїидите празднолюбцы**..., **и нынѣ**..., богородичен или крстобогородичен, подобен: **Ѻ преславнаго чѕдесе: Агница Агнца такѡ видѣ**... **Входъ**. На *стиховни*: стихири од Посниот или од Цветниот Триод. Тропар на св. Методиј, гл. 4: **Свѧтителѧ твоегѡ Меѳодїа, Христе**..., **Слава**..., на св. Евтихиј, гл. 4.: **Правило вѣры и образъ кротости**... **и нынѣ**..., богородичен или на празникот.

На *утрената*: ако е **Богъ господь**..., тропар на св. Методиј, **Слава**..., на св. Евтихиј, **и нынѣ**..., богородичен. *Седални* од Посниот или од Цветниот Триод. Канони: на св. Методиј, гл. 2. и на св. Евтихиј, гл. 6. По 3. песна, кондак на св. Методиј и *седален*. **Слава**..., на св. Евтихиј, **и нынѣ**..., богородичен или крстобогородичен. По 6. песна, кондак, гл. 2.: **Божественнаго и вѣрнаго Меѳодїа**... и икос.

49. Служба на св. великомаченик Георгиј
(23 април)

(Овој празник започнува од ***Велики Петок*** и стасува до четвртокот на петтата недела по Пасха. Ако се случи на Велики Петок, на Велика Сабота или на Пасха, служба му се служи во понеделникот од Светлата недела со дневната служба).

На ***малата вечерна***: стихири, гл. 1. **Слава**..., истиот глас: **Великагѡ Цр҃ѧ**..., **и нынѣ**..., на празникот. На *стиховни*: самоглас-

[34] Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

ни стихири, гл. 4. со нивните припеви. Слава..., истиот глас, и҆ нынѣ..., на празникот. Тропар гл. 4.: Подвигомъ добрымъ...

На *големата вечерна*: Блаженъ мꙋжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3 и на светиот 5, гл. 4., самоподобен: Ꙗкѡ доблѧ..., Слава..., гл. 6.: Достойнѡ и҆мени пожилъ е҆си..., и҆ нынѣ..., на празникот. Входъ. *Прокимен* на денот и 3 паримии на светиот. На *литијата*: стихира на храмот и на светиот, гл. 1. Слава..., гл 5.: Возсїѧ весна..., и҆ нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: стихири на светиот, гл. 4. Слава..., гл. 4.: Разꙋмнагѡ а҆даманта... и҆ нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на светиот, гл. 4.: Ꙗ҆кѡ плѣнныхъ свободитель... (двапати), Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светиот, и҆ нынѣ..., на празникот. По 1. катизма, *седални* на празникот, а по 2. катизма *седални* на светиот. Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, страстотерпче свѧтый и великомꙋчениче Геѡргїе, и чтемъ честнаѧ страданїѧ твоѧ ꙗ҆же за Хрїста претерпѣлъ еси... и избраниот псалм: Богъ намъ прибѣжище и҆ сила... *Седален* на светиот, Слава... и҆ нынѣ..., на празникот. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Праведникъ ꙗ҆кѡ фїнїѯъ процвѣтетъ, ꙗ҆кѡ кедръ и҆же въ Лїванѣ оу҆множитсѧ. Евангелие според Лука, зач. 63: Ничтоже покровенно..., 50. псалм. Слава..., Молитвами свѧтагѡ славнагѡ великомꙋченика Геѡргїѧ милостиве..., и҆ нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира на светиот, гл. 6.: Днесь вселеннаѧ всѧ... Канон на празникот со ирмосите на 6 и на светиот, двата на 8. *Катавасија*: Воскресенїѧ день... По 3. песна, кондак и икос на празникот и *седален* на светиот, гл. 8. Слава..., вториот, и҆ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак на светиот, гл. 4.: Воздѣланъ ѿ Бога... и икос. По 9. песна, светилен на светиот, Слава..., вториот, и҆ нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на светиот, гл. 2. на 4, Слава..., на светиот, гл. 2.: Да помаваютъ..., и҆ нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*. Тропар на светиот, Слава..., и҆ нынѣ..., на празникот, ектении и отпуст: Воскресый и҆зъ мертвыхъ, Хрїстосъ и҆стинный...[35]

---

[35] Овој отпуст се говори од неделата на Антипасха, т.е. од Томина недела и секој ден сѐ до Оддание на Воскресение на вечерната, утрената, и на литургијата, како и на часовите.

На *литургијата*: *блажени* на празникот, редовната песна и на светиот 3. песна. По входот: **Прїидите поклонимсѧ..., спаси ни сыне божїй, воскресый изъ мертвыхъ, поющыѧ ти: а̂ллилꙋїа.** Тропарите се пеат според правилото изложено во Пентикостарот. *Прокимен*, гл 7.: **Возвеселитсѧ праведникъ ѡ̂ господѣ, и̂ оу̂поваетъ на него.** Апостол на денот и на светиот: **Дѣѧнїй**, зач. 29.: **Возложи Ирѡдъ царь рꙋцѣ...**, евангелие на денот и на светиот, зач. 52.: **Си заповѣдю вамъ...** *Причастен* на празникот и на светиот: **Въ памѧть вѣчнꙋю...** За **Достойно...** се пее ирмосот на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако св. Георгиј се случи во било кој ден од *Светлата недела*: на **Господи воззвахъ...**, воскресни стихири 3 и на светиот 3. **Слава...**, на светиот, гл. 6.: **Достойнѡ и̂мени..., и̂ нынѣ...**, првиот богородичен на гласот. **Входъ. Свѣте тихїи...**, *прокимен* на денот, и 3 паримии на светиот. (Ако е на *Пасха*, на вечерната, свештеникот говори: **И̂ ѡ̂ сподобитисѧ намъ...** и го чита евангелието на Пасха). *Литија* нема. На *стиховни*: стихира воскресна и стихири на Пасха со припевите, **Слава...**, на светиот, гл. 4.: **Разꙋмнаго адаманта..., и̂ нынѣ...**, на Пасха, гл. 5.: **Воскресенїѧ день..., Хрїстосъ воскресе...** (трипати). **Нынѣ ѿпꙋщтаеши...** не се кажува туку веднаш се пее: **Слава...**, тропар на светиот, **и̂ нынѣ...**, првиот богородичен на гласот и отпуст на Пасха со крстот.

На *утрената*: По **Слава свѧтѣй..., Хрїстосъ воскресе...** и по 4 стиха, **Слава...**, тропар на светиот, **и̂ нынѣ...**, првиот богородичен на гласот; голема ектенија. *Полиелеј* и *величание* на св. Георгиј, *седален* на светиот. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен* и евангелие на светиот. **Воскресенїе Хрїстово..., Слава..., Молитвами свѧтагѡ славнагѡ великомꙋченика Геѡргїѧ милостиве..., и̂ нынѣ..., Молитвами Богородицы...**, потоа припевот: **Возвеселитсѧ праведникъ ѡ̂ Господѣ, и̂ оу̂поваетъ на него** и самогласна стихира на светиот, гл. 6.: **Днесь вселеннаѧ всѧ...** Молитвата **Спаси Боже люди...** Канон на Пасха со ирмосите на 8 и на светиот на 6. *Катавасија* на Пасха. По 3. песна, кондак и икос на Пасха. По 6. песна, кондак и икос на светиот. На 9. песна припевите на Пасха. Светилен на Пасха, **Слава...**, на светиот, **и̂ нынѣ...**, на Пасха. На *хвалите:* воскресни стихири 3, на светиот 3 и потоа, стихири на Пасха со припевите. **Слава...**, на светиот **и̂ нынѣ...**, на Пасха: **Воскресенїѧ день...** и **Хрїстосъ воскресе...** (трипати). **Слава...**,

тропар на светиот, и нынѣ..., првиот богородичен на гласот, ектении и отпуст на Пасха со крстот. Часови на Пасха како и обично.

На *литургијата*: почетокот на Пасха со Хрїстосъ воскресе... и припевите, антифони на Пасха, Входное: Въ церквахъ благословите..., Хрїстосъ воскресе... (трипати), тропар на светиот, Слава..., кондак на светиот, и нынѣ..., на Пасха. Наместо трисвятое, Елицы... Ирмос на Пасха, *прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на денот, потоа на светиот; отпуст на Пасха со крстот.

ВНИМАВАЈ! Ако св. Георгиј се случи на *Томина недела*, во сабота на *малата вечерна*: стихири на празникот на 4, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: стихири на светиот со неговите припеви од големата вечерна, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. Тропар на светиот, Слава..., и нынѣ..., на празникот.

На *големата вечерна*: по катизмата, на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 6 и на светиот на 4. Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. Входъ. Свѣте тихїй... и паримии на светиот. На *литијата*: стихири на празникот и на светиот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: стихири на празникот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ: тропар на празникот, гл. 7.: Запечатанѳ гробѳ... (двапати) и на св. Георгиј (еднаш), отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ...

На *утрената*: на Богъ господь..., тропарот на празникот (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. Катизми. *Седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание* на празникот. *Седален* на празникот. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*. Евангелие на празникот според Матеја, зач. 116. Воскресенїе Хрїстово..., (трипати), 50. псалм, Слава..., Молитвами апостолwвъ..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., стихирата Воскресъ Iисѳсъ W гроба... Канон на празникот со ирмосите на 8 и на светиот на 3. *Катавасија* на Пасха. По 3. песна, кондак и икос на светиот и *седален*. Слава..., и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее: Честнѣйшѳю... туку секоја певница по еден ирмос, припев: Слава тебѣ Боже нашъ, слава тебѣ, на крајот ирмосот Свѣтисѧ, свѣтисѧ..., по-

тоа: Свѧтъ господь Богъ нашъ..., гл. 1. Светилен на празникот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 3 и на светиот 3, Слава..., на празникот, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, тропар на светиот, Слава..., и нынѣ..., на празникот.

На *литургијата*: по Благословенно царство..., свештеникот што служи пее: Хрїстосъ воскресе... (трипати), голема ектенија. *Блажени* на празникот, 3. песна и на светиот 6. песна. По входот: тропар на празникот и на светиот, Слава..., кондак на светиот, и нынѣ..., на празникот, гл. 8.: Любопитною десницею... *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на празникот, потоа на светиот.

ВНИМАВАЈ! Ако св. Георгиј се случи во *Неделата на мироносиците*, на *раслабениот* или на *Самарјанката*: на *малата вечерна*: како што е во изложеното правило. На *големата вечерна*: по катизмата, на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, на празникот 3 и на светиот 4. Слава..., на празникот, самогласен од Триодот, и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Вхдъ. *Прокимен* на денот и паримии на светиот. На *литијата*: стихири на храмот и на светиот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: воскресна стихира, и на Пасха. Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот од Триодот. На благословенїи хлѣбѡвъ, Богородице дѣво... (двапати) и на светиот (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., (ако е *недела на мироносиците*) воскресен тропар: Єгда снизшелъ єси... (еднаш), Благовразный Іѡсифъ... (еднаш), Слава..., на св. Георгиј, и нынѣ..., Мироносицамъ женамъ..., (ако се други недели) воскресен тропар (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Катизми. *Седални* воскресни со богородичните. *Полиелеј, величание* и *седален* на светиот. *Степени. Прокимен* на гласот и евангелие воскресно. Воскресенїе Хрїстово... (трипати), 50. псалм, воскресна стихира. Канон на Пасха со ирмосите и нивните богородични на 6, на светиот на 4 и од Триодот на 4. *Катавасија* на Пасха. По 3. песна, кондак и икос на светиот и *седален*. Слава..., и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйшѳю... туку припевите на Пасха. Светилен на Пасха. Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири воскресни 4 и на

светиот 4, Слава..., на празникот, и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие* и воскресен тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот 4, од Триодот 3. песна на 4 и на светиот 6. песна на 4. По входот, воскресен тропар и на светиот, Слава..., кондак на светиот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на денот, потоа на светиот.

ВНИМАВАЈ! Ако св. Георгиј се случи во средата на ***Преполовение на Педесетница***: во вторникот на ***вечерната*** се пее Блаженъ мѫжъ... На Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3 и на светиот на 3. Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. Входъ. *Прокимен* на денот и паримии: 3 на празникот и 3 на светиот. На *литијата*: сите стихири на светиот. На *стиховни*: стихири на празникот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На благословеніи хлѣбѡвъ, тропар на светиот (двапати) и на празникот (еднаш), отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ...

На *утрената*: на Богъ господь..., тропарот на празникот (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот; катизми; *седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание* на св. Георгиј, *седални* на празникот. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен* и евангелие на светиот. Воскресеніе Хрїстово... (еднаш), 50. псалм, стихира на светиот. Канон на празникот, првиот, гл. 4. со ирмосите на 6 и на светиот на 4 и вториот канон на празникот, гл. 8., на 4. *Катавасија*: гл. 8.: Море wгѫстилъ еси... По 3. песна, кондак, икос и *седален* на светиот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйшѫю... туку секоја певница свој ирмос, на крајот ирмосот Чѫжде матеремъ дѣвство... *Светилен* на празникот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 3 и на светиот 3. Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*. Тропар на светиот, Слава..., и нынѣ..., на празникот. Отпуст како на вечерната.

На *литургијата*: *блажени* на празникот 3. песна и на светиот 6. песна. По входот: тропар на празникот и на светиот, Слава..., кондак на светиот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на празникот, потоа на светиот. За Достойно..., наместо: Свѣтисѧ, свѣтисѧ..., се пее: Чѫжде матеремъ дѣвство..., отпуст како на вечерната.

ВНИМАВАЈ! Ако св. Георгиј се случи во *Неделата на Самарјанката*, се остава службата на Преполовение и се пеат: воскресна, на Самарјанката и на св. Георгиј.

50. Служба Пренесување моштите на св. Никола (9 мај)

(Каде што се празнува овој празник или каде што е храмов празник, на него и на секој друг светител кој има бдение, а се случува во време на Педесетницата, службата се прави според следното правило[36]).

На *големата вечерна:* Блаженъ мѫжъ..., на Господи возвахъ..., стихири на празникот 3 и на светителот 5, гл. 8.: На небо добродѣтелей..., Слава..., гл. 6.: Свѧтителей оу҃добренїе..., и҆ нынѣ..., на празникот. Входъ. *Прокимен* на денот и 3 паримии на светителот. На *литијата*: стихира на храмот и на светителот, гл. 2.: Слава..., гл. 6.: Благїй рабе..., и҆ нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: на светителот, гл. 4. Слава..., гл. 6.: Человѣче Божїй..., и҆ нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на светителот, гл. 4.: Приспѣ день свѣтлагѡ торжества... (двапати) и Богородице дѣво..., (еднаш).

На *утрената,* на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светителот, и҆ нынѣ..., на празникот. По катизмите, *седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, свѧтителю о҆тче Нїколае, и҆ чтемъ свѧт8ю памѧть твою, ты бо молиши за насъ, Хрїста Бога нашего и избраниот псалм Оу҃слышите сїѧ вси ꙗ҆зици... *Седален* на светителот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Честна предъ господемъ смерть преподобныхъ е҆гѡ. Евангелие според Јована, зач. 35., од половината: Не входѧй дверми..., 50. псалм. Слава..., Молитвами свѧтагѡ о҆тца нашегѡ Нїколаа..., и҆ нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира гл. 6.: Наслѣдниче Божїй... Канон на празникот со ирмосите на 6 и на светителот два канона на 8, едниот гл. 8., а вториот гл. 4. *Катавасија* на празникот. По 3. песна кондак и икос на празникот и *седален* на светителот. Слава..., и҆ нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак на светителот, гл. 3.: Взыде ꙗ҆кѡ sвѣзда... и

[36] Според правилото на св. Јован Богослов, 8 мај.

икос. По 9. песна, светилен на светителот (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири 4, самогласни, гл. 1., Слава..., гл. 5.: Востр8бимъ тр8бою..., и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на светителот, Слава... и нынѣ..., на празникот.

На ***литургијата***: *блажени* на празникот, редовната песна и на светителот 3. песна. Тропар на празникот и на светителот. Слава..., кондак на светителот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, гл. 7.: Восхвалятсѧ преподобнїи во славѣ, возрад8ютсѧ на ложахъ своихъ. Апостолот къ Евреємъ, зач. 335.: Повин8йтесѧ наставникwмъ вашымъ..., Евангелие според Лука, зач. 24.: Ста Їис8съ на мѣстѣ равнѣ..., *причастен*: Въ памѧть вѣчн8ю...

ВНИМАВАЈ! Ако овој или некој сличен празник на него се случи во ***Неделата на мироносиците***, ***на раслабениот***, ***на Самарјанката*** или ***на слепиот***, се постапува на следниот начин.

Во саботата, на ***малата вечерна***: воскресни стихири 4, Слава..., на светителот, и нынѣ..., богородичен. На *стиховни* : стихира воскресна и на светителот со припевите. Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. Воскресен тропар, Слава..., на светителот, и нынѣ..., богородичен.

На ***големата вечерна***: по катизмата, на Господи воззвахъ..., воскресни стихири на гласот 3, на празникот 3 и на светителот 4. Слава..., на празникот, самогласен од Триодот, и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Входъ. *Прокимен* на денот и паримии на светителот. На *литијата*: стихира на храмот и на светителот. Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: воскресна стихира и сите на Пасха. Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ, Тропар Богородице дѣво... (двапати) и на светителот (еднаш).

На Богъ господь..., (Во ***Неделата на раслабениот***, ***на Самарјанката*** и ***на слепиот***), воскресен тропар (двапати), Слава..., на светителот, и нынѣ..., првиот богородичен од истиот глас. Ако е ***Недела на мироносиците***: воскресен тропар: Єгда сниз-шелъ єси... (еднаш), Благоwбразный Іwсифъ... (еднаш), Слава..., на светителот (еднаш), и нынѣ..., Мvроносицамъ... По катизмите, *седални*, сите воскресни со богородичните. *Полиелеј* и *величание* на светителот и *седални*от. *Степени* и *прокимен* на гласот, воскресно евангелие, Воскресенїе Хрїстово... (трипати), 50. псалм. Воскресна стихира. Канон на Пасха со ирмосите и богородич-

ните на 6, на светителот на 4 и од Триодот на 4. *Катавасија*: Воскресенїѧ день... (Во *Неделата на слепиот*: Спасителю Бг8...). По 3. песна, кондак, икос и *седален* на светителот. Слава..., и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйш8ю... туку припевите на Пасха. (Во *Неделата на слепиот* секоја певница ирмос и на крајот: Тѧ паче оу҃ма...). Светилен на Пасха, Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири и на светителот, Слава..., на празникот, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие* и само воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 4, од Триодот 3. песна на 4 и на светителот 6. песна на 4. Воскресен тропар и на светителот. Слава..., кондак на светителот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на денот, потоа на светителот. Ирмос на Пасха: Свѣтисѧ, свѣтисѧ...

ВНИМАВАЈ! Ако овој или некој сличен празник на него се случи во *Неделата на Преполовение*, на *малата вечерна*: според изложеното правило. На *големата вечерна*: по катизмата, на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 4 и на светителот 4, Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. Входъ. *Прокимен* на денот, паримии на празникот и на светителот. На *литијата*: стихира на храмот и на светителот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: стихири на празникот, Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ, тропарот на празникот (двапати) и на светителот (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. По катизмите, *седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание* на светителот и *седален* на светителот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен* и евангелие, на светителот. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм и стихира на светителот. Канон на празникот со ирмосите на 4 и на светителот на 6 и вториот канон на празникот на 4. *Катавасија*: Море wг8стилъ ѣси... По 3. песна, кондак, икос и *седален* на светителот. Слава..., и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйш8ю... туку секоја певница по еден ирмос. *Светилен* на празникот, Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 3, на светителот 3, Слава..., на

светителот, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на светителот, Слава... и нынѣ..., на празникот.

На *литургијата*: *блажени* на празникот од канонот 3. песна 4. глас и на светиот 6. песна. По входот: тропар на празникот и на светителот. Слава..., кондак на светителот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на празникот, а потоа на светителот. За Достойно..., ирмос: Ч8жде матеремъ дѣвство...

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во *Неделата на Самарјанката*, се остава службата на *Преполовение* и се пее воскресна служба на Самарјанката и на светителот како што е изложено во втората недела.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во средата пред *Спасовден*, т.е. на *Оддание на Пасха*:

– во вторникот, на *големата вечерна*, откако свештеникот ќе ги отвори светите двери, со кадилница и со свеќа во раката, по Благословенъ Богъ нашъ..., пее: Хрїстосъ воскресе... (трипати); пејачите го пеат истото (трипати), потоа свештеникот ги говори стиховите и сè како на Пасха, а по последното Хрїстосъ воскресе..., се чита псалмот Благослови д8ше моѧ господа... Голема ектенија и катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на слепиот на 6 и на светителот 4, Слава..., на светителот, и нынѣ..., на денот: Кто возглаголетъ..., Входъ. *Прокимен* на денот и паримии на светителот. На *литијата*: стихира на храмот и на светителот, Слава..., на светителот, и нынѣ..., Се йсполнисѧ..., На *стиховни*: воскресна стихира, гл. 5.: Тебе воплощеннаго... и стихирите на Пасха со припевите. Слава..., на светителот, и нынѣ..., на Пасха: Воскресенїѧ день..., и Хрїстосъ воскресе... На благословенїи хлѣбwвъ, тропарот на светителот (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш). Обичен отпуст без крст: Воскресый изъ мертвыхъ, Хрїстосъ йстинный Богъ нашъ... и се споменува светителот кој се прославува. (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава..., на светителот, и нынѣ..., богородичен според гласот на тропарот на светителот).

На *утрената*: по Слава свѧтѣй..., сè се прави исто со кадилницата и со свеќата при отворени свети двери и по Хрїстосъ воскресе... и стиховите како на Пасха, се чита: Слава во вышнихъ Бог8... и шестопсалмието. На Богъ господь..., воскресен тропар, гл. 5.: Собезначалное слово... (двапати), Слава..., на светителот, и нынѣ..., богородичен според гласот на тропарот на светителот.

По 1. катизма, *седални* воскресни. По 2. катизма, *седален* на слепиот. *Полиелеј, величание* и *седален* на светителот. *Степени*, 1. антифон на 4 глас. *Прокимен* и евангелие на светителот. **Воскресенїе Хрїстово...**, 50. псалм. **Слава...**, **Молитвами...** (на светиот што се прославува), **й нынѣ...**, **Молитвами Богородицы...**, **Помил8й мѧ Боже...** и стихира на светителот. Канон на Пасха без богородичните со ирмосите на 6, на светителот на 4 и на слепиот на 4. *Катавасија*: **Спасителю Бог8...** По 3. песна, кондак и икос на светителот, *ипакој* на Пасха: **Предварившїѧ оу҃тро...**, **Слава...**, *седален* на светителот, **й нынѣ...**, на слепиот. По 6. песна, кондак и икос на Пасха. На 9. песна не се пее **Честнѣйш8ю...** туку припевите на Пасха, на крајот ирмосот **Тѧ паче оу҃ма...** *Светилен* на Пасха, **Слава...**, на светителот, **й нынѣ...**, на слепиот. На *хвалите:* стихири на светителот на 4, потоа: **Да воскреснетъ Богъ...** и стихири на Пасха со стиховите. **Слава...**, на светителот, **й нынѣ...**,на Пасха, гл. 5.: **Воскресенїѧ день...**, и **Хрїстосъ воскресе...** (еднаш). *Големо славословие.* Воскресниот тропар. **Слава...**, на светителот, **й нынѣ...**, богородичен воскресен според гласот на тропарот на светителот, ектенија и отпуст без крстот, како и на вечерната.

Литургија (почетокот) како и на Пасха. Наместо антифони, се пее **їзобразителна.** *Блажени* од канонот на Пасха 3. песна и на светителот 6. песна. По входот, **Спаси ни сыне божїй, воскресый изъ мертвыхъ...**, воскресен тропар и на светителот. **Слава...**, кондак на светителот, **й нынѣ...**, на Пасха. *Прокимен* на Пасха и на светителот. Апостол и евангелие на денот и на светителот. Ирмос на Пасха: **Свѣтисѧ, свѣтисѧ...** *Причастен* на Пасха и на светителот. Крајот на литургијата се пее како и на Пасха. Отпуст свештеникот прави со крстот и сè друго како на Пасха.

ВНИМАВАЈ! Ако таков празник се случи на *Спасовден* се постапува на следниот начин.

На ***малата вечерна*** стихири на празникот на 4, **Слава...**, на светителот, **й нынѣ...**, на празникот. На *стиховни:* стихири на светителот со припевите од големата вечерна. **Слава...**, на светителот, **й нынѣ...**, на празникот. Тропар на саветителот, **Слава...**, **й нынѣ...**, на празникот, мала ектенија и отпуст.

На ***големата вечерна:*** **Блаженъ м8жъ...**, на **Господи воззвахъ...**, стихири на празникот 6 и на светителот 4, **Слава...**, на

светителот, и нынѣ..., на празникот. Вχодъ. *Прокимен* на денот, паримии на празникот и на светителот. На *литијата*: стихири на празникот и на светителот, Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: стихири на празникот со припевите. Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбωвъ, тропар на празникот (двапати) и на светителот (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. Катизми. *Седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание* на празникот и *седален* на празникот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен* и евангелие, на празникот. Воскресенїе Хрїстово... 50. псалм и стихира на празникот. Канон на празникот, двата со ирмосите на 6 и на светителот на 4. *Катавасија*: Божественнымъ покровенъ... По 3. песна, кондак и икос на светителот и *седален* (двапати). Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот. Припев на тропарите на светителот: Свѧтый (имѧрек) моли Бога ѡ̑ насъ. Светилен на празникот, Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 3, на светителот 3. Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*. Тропар на светителот, Слава..., и нынѣ..., на празникот. Отпуст на празникот.

На *литургијата*: йзобразителна. *Блажени* од канонот на празникот 3. песна и на светителот 6. песна. Вχодное: Взыде Богъ въ воскликновенїи, господь во гласѣ трꙋбнѣ. Тропар на празникот и на светителот. Слава..., кондак на светителот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на празникот, а потоа на светителот. Наместо Достойно..., се пее ирмосот Тѧ паче оу̑ма... Наместо Видѣхомъ свѣтъ йстинный..., се пее тропар на празникот: Вознеслсѧ ѣси... Отпуст на празникот.

ВНИМАВАЈ! Ако таквиот празник се случи во *седмата недела* по Пасха, на *светите 318 отци*, се остава службата на *Вознесение* и се пее воскресна, на светителот и на св. отци, како што следува.

На *малата вечерна*: воскресни стихири 4, Слава..., на светителот, и нынѣ..., богородичен од малата вечерна. На *стиховни*: воскресна стихира 1 и на светителот од големата вечерна со припевите. Слава..., на светителот, и нынѣ..., на празникот.

На *големата вечерна*: по катизмата, на **Господи воззвахъ**..., воскресни стихири 3, на отците 4 и на светителот 3. **Слава**..., на отците, **и нынѣ**..., богородичен на гласот. **Входъ**; *прокимен* на денот, паримии на отците и на светителот. На *литијата*: стихири на отците и на светителот, **Слава**..., на светителот, **и нынѣ**..., на празникот. На *стиховни*: воскресни стихири. **Слава**..., на отците, **и нынѣ**..., на празникот. На **благословеніи хлѣбѡвъ, Богородице дѣво**... (двапати) и на светителот (еднаш). На **Богъ господь**..., воскресен тропар и на отците, **Слава**..., на светителот, **и нынѣ**..., богородичен. По катизмите, сите *седални* воскресни со богородичните. *Полиелеј*, *величание* и *седални* на светителот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. **Воскресеніе Хрїстово**... 50. псалм и воскресната стихира. Воскресен канон со ирмосите на 4, на светителот на 4 и на отците на 6. *Катавасија*: **Божественнымъ покровенъ**... По 3. песна, кондак и икос на светителот и *седален* на отците. **Слава**..., на светителот, **и нынѣ**..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на отците. На 9. песна се пее **Честнѣйш8ю**... *Светилен* воскресен и на отците; **Слава**..., на светителот, **и нынѣ**..., богородичен. На *хвалите:* воскресни стихири 3, на Отците 2 и на светителот 3, **Слава**..., на отците, **и нынѣ**..., **Преблагословенна єси**... *Големо славословие* и тропар, само воскресниот, отпуст: **Воскресый йзъ мертвыхъ**...

На *литургијата*: *блажени* на гласот, на отците 3. песна и на светителот 6. песна. По входот: воскресен тропар, на отците и на светителот, кондак на отците, **Слава**..., на светителот, **и нынѣ**..., на празникот: **Єже ѡ насъ йсполнивъ смотреніе**... *Прокимен*, апостол и евангелие на отците и на светителот. *Причастен*: **Хвалите господа**... и на светителот. Наместо **Достойно**..., се пее ирмос на празникот: **Тѧ паче оу҃ма**... Наместо **Видѣхом свѣт**..., се пее тропарот **Вознеслсѧ єси**..., отпуст: **Воскресый йзъ мертвыхъ**...

ВНИМАВАЈ! Според ова правило се прави служба и на св. Кирил и Методиј.

Служба за св. Кирил и Методиј
Словенски просветители[37]
(11 мај)

На *големата вечерна:* 1. антифон на првата катизма Блаженъ мѫжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на 8, гл. 2. Кїими похвалными вѣнцы..., Слава..., гл. 6.: Равноапостолныхъ просвѣтителей словенскихъ..., и нынѣ..., на празникот. Входъ, Свѣте тихїй..., *прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири на храмот. Слава..., гл. 8.: Ꙗкѡ оученителїе неложнїй..., и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: стихири, гл. 8.: Кѵрїлле и Меѳодїе богомѫдрїй..., Слава..., гл. 8.: Радѹисѧ, двоице свѧщеннѧ..., и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ: тропар, гл. 4.: Ꙗкѡ апостолѡмъ единонравнїи... (двапати) и тропарот на празникот (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на светиите (двапати), Слава... и нынѣ..., тропар на празникот. Катизми. *Седален*, гл. 3.: Живоначалнѣй Троицѣ предстоѧще... Слава... и нынѣ... на празникот. По 2. катизма, *седален*, гл. 5.: Да радѹютсѧ днесь..., Слава... и нынѣ... на празникот. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ васъ, равноапостолнїи Меѳодїе и Кѵрїлле, всѧ страны словенскїѧ оученьми своими просвѣтившїи и ко Хрїстѹ приведшїи. Избраниот псалм и *седален* гл. 8.: Прїидите просвѣтители нашѧ... Слава... и нынѣ..., на празникот. *Степени*, 1. антифон 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Свѧщенницы твои ѡблекѹтсѧ въ правдѹ и преподобнїи твои возрадѹютсѧ (трипати). Евангелие според Матеја, зач. 43.: Всѧ мнѣ предана сѹть... 50. псалм, Слава..., Молитвами равноапостолѡвъ, милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., стих: Помилѹи мѧ Боже... и стихира гл. 6.: Излїѧсѧ благодать... Канон на светите рамноапостоли 3. глас. *Катавасија.* По 3. песна, *седален*, гл. 4., Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак гл. 3.: Свѧщеннѹю двоицѹ... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшѹю... *Светилен*: Оучителїе свѧтїи..., Слава... и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири, гл. 4.: Кѵрїлле и Меѳодїе богомѫдрїй..., Слава..., гл. 6.: Прїидите, людїе..., и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие* и отпуст.

---

[37] Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

На *литургијата*: *блажени* од канонот, 3. и 6. песна. *Прокимен*, гл. 7.: Честна предъ Господемъ смерть преподобныхъ ѣгѡ. Апостол, къ Євреємъ, зач. 318.: Таковъ намъ подобаше архїереи... Евангелие според Матеја, зач. 11.: Вы есте свѣтъ мїр8... *Причастен*: Въ памать вѣчн8ю б8детъ праведникъ, аллил8їа.

51. Служба на св. Константин и Елена (21 мај)

На *големата вечерна*: Блаженъ м8жъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3 и на светиите 5, гл 4., подобен. Слава..., гл. 2.: Богатыхъ дарѡвъ..., и нынѣ..., на празникот. Входъ. *Прокимен* на денот, паримии на светиите. На *литијата*: стихира на храмот и на светиите, гл. 1. Слава..., гл. 5.: Церковь днесь оукрасившисѧ..., и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: стихири на светиите, гл. 2. Слава..., гл. 8.: Свѣтъ пресвѣтлый..., и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на светиите (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светиите, гл. 8.: Креста твоегѡ ѡбразъ..., и нынѣ..., на празникот. По 1. катизма, *седален* гл. 3. (двапати). Слава..., и нынѣ..., на празникот или богородичен. По 2. катизма, *седален*, гл. 6. (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. *Полиелеј* и *величание* на светиите: Величаемъ васъ сватїи благовѣрнїи и равноапостолнїи царїе, Кѡнстантїне и Єлено, и чтемъ сват8ю память ваш8, сватымъ крещенїемъ всю вселенн8ю просвѣтившыѧ, и Избраниот псалм: Небеса повѣдаютъ слав8 божїю... (види на Петровден). *Седален*, гл. 4. Слава... и нынѣ..., на празникот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Вознесохъ избраннаго ѿ людей моихъ... Евангелие според Јована, зач. 36., 50. псалм и Слава..., Молитвами боговѣнчаныхъ царей Кѡнстантїна и Єлены, милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богогордици..., Помил8й мѧ Боже... и стихира на светиите, гл. 2.: Благочестивагѡ Кѡнстантїна... пишувана на литијата. *Катавасија* на празникот. (Ако е вон Педесетница: Ѿверз8 оуста моѧ...). По 3. песна, кондак и икос на празникот, *седален* на светиите, гл. 8. Слава..., и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак на

светиите, гл. 3.: Кѡнстантїнъ днесь съ матерїю Еленою... и икос. На 9. песна, во обичните денови: Честнѣйшѳю..., а во недела, која и било да е по Пасха (освен *седма недела* и *Неделата на Сите Светии*) се пеат припевите на празникот. *Светилен* на светиите, Слава..., вториот, и нынѣ..., на празникот или богородичен. На *хвалите:* стихири на празникот 3, на светиите 3, гл. 7. Слава..., на светиите, гл. 8.: Царь царей и Богъ..., и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на светиите, Слава... и нынѣ..., на празникот.

На *литургијата*: *блажени* на празникот, редовната песна и на светиите 6. песна. По входот, ако овој празник се случил во *Педесетницата* до *седмата недела по Пасха*, тропарите одат како што е изложено во гл. 15, под бр. 50, за св. Никола, на 9 мај; ако се случи по седмата недела, важат подолу изложените правила. Вон св. Педесетница, тропарите одат како што е изложено во гл. 15, под бр. 13. *Прокимен*, гл. 8.: Во всю землю изыде вѣщанїе ихъ, и въ концы вселенныѧ глаголи ихъ. Апостол, къ Галатѡмъ, зач. 200. (ако е *Педесетница*, Дѣанїй, зач. 49). Евангелие според Јована, зач. 35. од половината. *Причастен*: Во всю землю...

ВНИМАВАЈ! Ако празникот на св. Константин и Елена се случи во Неделата на слепиот, на Оддание на Пасха, на Спасовден или во седмата недела на светите отци, се пее служба како и на св. Никола, или на некој друг светител кој има бдение според правилата изложени во глава 15., под бр. 50 (стр. 223).

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во петокот на седмата недела, на Оддание на Спасовден или во саботата пред неделата на Сите Светии, на Оддание на духовденскиот празник, службата се пее со Одданието на празникот.

Во петокот на *вечерната* се пее: Блаженъ мѫжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 6 и на светиите 4, Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. Входъ. *Прокимен* на денот и паримии на светиите. На *литијата*: стихира на празникот и *стиховни* на светиите. Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: стихири на празникот. Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на светиите (двапати) и на празникот (еднаш) и отпуст на празникот.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (двапати), Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. Катизми

и *седални* на празникот. *Полиелеј*, *величание* и *седален* на светиите: Слава..., *седален* по полиелејот на светиите, и нынѣ..., на празникот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен* и евангелие на светиите, 50. псалм и стихира на светиите. Канон на празникот, двата со ирмосите на 6 и на светиите на 4. *Катавасија* на празникот. По 3. песна, кондак и икос и *седален* на светиите. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйшꙋю... туку припевите на празникот. Светилен на празникот, Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* стихири на празникот 3 и на светиите 3. Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на светиите, Слава... и нынѣ..., на празникот.

На *литургијата*: *блажени* на празникот 9. песна и на светиите 3. песна. По входот: тропар на празникот и на светиите. Слава..., кондак на светиите, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на денот и на светиите. Ирмос на празникот и отпуст празничен, на кој се споменува и светиот што се празнува.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во сабота спроти Духови, се пее цела служба на празникот, а службата на мртвите се пее во претходната сабота или во претходниот четврток.

ВНИМАВАЈ! Ако се случи било кој голем светител кој има бдение или храмов празник во неделата на Педесетница, т.е. на Духовден или во понеделникот на Св. Дух, т.е. вториот ден на Духови, или во било кој друг ден од Духовденската недела, или во Неделата на Сите Светии, служба се прави според правилата назначени во храмовите глави.

ВНИМАВАЈ! Ако празникот на св. Константин и Елена се случи вон св. Педесетница, се прави служба само на празникот обично како и на секој друг светител кој има бдение.

Служба за преп. Наум Охридски – Чудотворец[38]
(20 јуни)

На *големата вечерна* 1. антифон од првата катизма Блаженъ мѫжъ. На Господи воззвахъ..., стихири на 8, на преподобни-

[38] Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

от, гл. 2., подобен: Кїими похвалными..., Слава..., гл. 6.: Прем8дрости благодать..., и нынѣ..., првиот богородичен на гласот: Кто тебе не оублажитъ... Входъ, Свѣте тихїи, *прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата* стихири самогласни, гл. 2., 4. и гл. 6. Слава..., гл. 5.: Преподобне отче Наѳме..., и нынѣ..., богородичен: Храмъ и дверь еси... На *стиховни*: стихири, гл. 5., подобен: Радѳйсѧ постническихъ...: Радѳйсѧ Наѳме преподобне... Слава..., на преподобниот, гл. 8.: Молвы житеискїѧ..., и нынѣ..., богородичен, гл. 4.: Безневѣстнаѧ Дѣво... На благословенїи хлѣбwвъ: тропар на преподобниот, гл. 4.: Мїръ оставилъ еси... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на преподобниот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен: Еже w вѣка оутаенное... По првото стихословие, *седален* на преподобниот, гл. 3. Краснѣйшыѧ воистинѳ нозѣ твой... Слава... и нынѣ..., богородичен: Красотѣ дѣвства твоегw... По второто стихословие, *седален* на преподобниот, гл. 1., Чѳдесъ самодѣлатель бывъ, богоносе... Слава... и нынѣ..., богородичен: Маріе честное... *Полиелеј*, а по него, *седален*, гл. 8.: Прем8дръ бывъ w младагw возраста..., Слава... и нынѣ..., богородичен, Небесн8ю дверь и кївwтъ... *Степени*, 1. антифон, гл. 4.: W юности моеѧ... *Прокимен*, гл. 4.: Честна предъ господемъ смерть преподобныхъ ѣгw (трипати). Евангелие според Матеја, зач. 43.: Рече господъ своимъ оученикwмъ: Всѧ Мнѣ предана сѳть... По евангелието, 50. псалм. Слава..., Молитвами преподобнагw ѳтца нашегw Наѳма, милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помилѳй мѧ Боже... и стихира гл. 6.: Излїѧсѧ благодать во оустнахъ твоихъ, преподбне ѳтче... Канон на преподобниот; *Катавасија*: Ѿверз8 оуста моѧ... По 3. песна, *седален* на преподобниот. Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на преподобниот. На 9. песна се пее Честнѣйшѳю... Светилен на преподобниот, Слава..., на преподобниот, и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири на преподобниот 4, гл. 1. Прїидите празднолюбцы... Слава..., на преподобниот, гл. 8. Преподбне отче Наѳме..., и нынѣ..., богородичен. *Големо славословие* и отпуст.

На *литургијата*: *изобразителна* и *блажени* од каноните на преподобниот 3. и 6. песна. *Прокимен*, гл. 7.: Честна предъ

господемъ смерть преподобныхъ ѣгѡ. Апостол къ Ѥвреемъ, зач. 335: Повин8йтесѧ наставникѡмъ вашымъ..., евангелие според Лука, зач. 24: Ста Їис8съ на мѣстѣ равнѣ... *Причастен*: Въ памѧть вѣчн8ю б8детъ праведникъ, аллил8їа.

52. Служба за Раѓањето на св. Јован Претеча (24 јуни)

На *малата вечерна*: стихири на 4, Слава..., гл. 8., и нынѣ..., Владычице прїими... На стиховни стихири, гл. 2., со припевите. Слава... и нынѣ..., Вижь Єлїсаветь..., тропар, гл. 4.: Пророче и предтече..., Слава... и нынѣ..., Єже ѿ вѣка...

На *големата вечерна*: Блаженъ м8жъ..., на Господи воззвахъ..., стихири 8, гл 4., самогласен: Разрѣшаетъ Захарїино молчанїе... Слава..., гл. 6.: Днесь свѣта свѣтилник..., и нынѣ..., истиот глас: Єлїсаветь зачатъ предтеч8... Входъ. *Прокимен* на денот, паримии 3. На *литијата*: самогласни стихири, гл. 1.: Искапайте горы сладость..., Слава..., гл. 5.: Пророкѡвъ предѣлъ..., и нынѣ..., Храмъ и дверь... На *стиховни*: стихири, гл. 2., самогласно: Иже ѿ пророка пророка..., со припевите, Слава..., гл. 8.: Исаїи нынѣ пророка гласъ..., и нынѣ..., истиот глас: Виждь Єлїсаветь... На благословенїи хлѣвѡвъ, тропар, гл. 4.: Пророче и предтече пришествїѧ Хрїстова... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на Претеча (двапати), Слава..., и нынѣ..., Єже ѿ вѣка...,. По 1. и 2. катизма, *седални* на Претеча. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ прдтече спасовъ Іѡанне и чтемъ еже ѿ неплодове преславное рождество твое. Избраниот псалм: Благословенъ господь Богъ їсраилевъ... *Седален* гл. 8. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен* гл. 4.: И ты ѻ́троча пророкъ вышнѧгѡ наречешисѧ... Евангелие според Лука, зач. 3.: Зачатъ Єлїсаветь жена Захарїина..., крајот: до дне явленїѧ своегѡ ко їсраилю. 50. псалм и Слава..., Молитвами сватагѡ славнагѡ пророка и предтечи и крестителѧ Іѡанна..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира, гл. 2.: Изъ чрева матернѧ ѡ̑свѧщсѧ..., пишувана на стиховните. Канони два, на Претеча, гл. 4. *Катавасија*: Ѿверз8

оу҃ста моѧ... По 3. песна, *седален*, гл. 8. Слава..., гл. 4., и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак гл. 3.: Прежде неплоды... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйш8ю... Светилен на Претеча (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири 4, гл. 8. Слава..., гл. 6.: Звѣзда звѣздъ..., и нынѣ..., Богородице ты е҃си лоза... *Големо славословие*, тропар на Претеча, Слава... и нынѣ..., Еже ѡ҃ века...

На *литургијата*: блажени од првиот канон, 3. песна, и од вториот, 6. песна. По входот: тропар (ако е храмот Христов) на храмот Христов и на Претеча. Слава..., кондак на Претеча, и нынѣ..., на храмот Христов; (ако е храмот на Богородица) тропар на храмот на Богородица и на Претеча, Слава..., кондак на Претеча, и нынѣ..., на храмот на Богородица. (Ако е храмот на светител или на светица) тропар на Претеча, Слава..., кондак на Претеча, и нынѣ..., Предстателство хр҃істїанъ..., *Прокимен*, гл. 7.: Возвеселитсѧ праведникъ ѡ҃ господѣ, и оу҃повaетъ на него. Апостол къ Римлѧнѡмъ, зач. 112: Нынѣ ближайшее намъ спасенїе... Евангелие според Лука, зач. 1.: Понеже оу҃бѡ мнози начаша чинити повѣсть... крајот во зач. 4.: до дне ѡ҃вленїа своегѡ ко їсраилю. *Причастен*: Въ памѧть вѣчн8ю б8детъ праведникъ.

ВНИМАВАЈ! Ако овој празник се случи во недела, се прави служба според правилото изложено во гл. 13, под „г“: „Кога светител кој има бдение ќе се случи во недела“.

53. Служба за светите апостоли Петар и Павле (29 јуни)

На *малата вечерна*: стихири на 4, гл. 4. подобен. Слава..., гл. 8., и нынѣ..., Кровъ твой... На *стиховни*: стихири гл. 2. подобен, со припевите. Слава..., гл. 4., и нынѣ..., Избави насъ..., тропар,

гл. 4.: Апостолwвъ первопрестолницы..., Слава... и нынѣ..., Єже W вѣка...

На *големата вечерна:* Блаженъ мѫжъ... како обично. На Господи воззвахъ..., стихири на 8, самоподобни, гл. 2.: Кїими похвалными вѣнци..., Слава..., гл. 4.: Трикратнымъ вопрошенїемъ..., и нынѣ..., богородичен: Иже тебе ради... Входъ. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири, гл. 2., самогласни. Слава..., гл. 5.: Премѫдрость божїѧ..., и нынѣ..., Блажимъ тѧ... На *стиховни*: стихири, гл. 1., самогласни. Слава... гл. 6.: Праздникъ радостенъ..., и нынѣ..., Творецъ и избавитель... На благословенїи хлѣбwвъ, тропар, гл. 4.: Апостолwвъ первопрестолницы... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на апостолите (двапати), Слава..., и нынѣ..., Єже W вѣка... Катизми. *Седални*, сите на апостолите со богородичните. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ васъ, апостоли Хрїстови Петре и Павле, весь мїръ оу҃ченми своими просвѣтившыѧ, и всѧ концы ко Хрїстѹ приведшыѧ. Избраниот псалм: Небеса повѣдаютъ славѹ божїю... *Седален* гл. 8. *Степени*: 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Во всю землю и҃зыде вѣщание ихъ, и въ концы вселенныѧ глаголи и҃хъ... Евангелие според Јована, зач. 67: Рвисѧ Іисѹсъ оу҃ченикwмъ своимъ... 50. псалм и Слава..., Молитвами сватыхъ первоверховныхъ а҃постwлъ Петра и Павла..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помилѹй мѧ Боже... и стихира, гл. 6.: Благочестїѧ и҃стинныѧ... Канон на апостол Петар, гл. 4. со ирмосите на 8 и на ап. Павле, гл. 8., без ирмосите на 6. *Катавасија:* Ѿверзѹ оу҃ста моѧ... По 3. песна, *икос*, гл. 8.: Кам темница не имѣ тебе ю҃зника... По 6. песна, кондак, гл. 2.: Твердыѧ и боговѣщанныѧ проповѣдатели... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшѹю... Светилен на апостолите (двапати), Слава... и нынѣ...,

богородичен. На *хвалите:* стихири, гл. 4., подобен. Слава..., гл. 6.: Всечестныи а̂постолѡвъ..., и̂ нынѣ..., Богородице ты е̂си лоза... *Големо славословие*, тропар на апостолите, Слава... и̂ нынѣ..., Єже ѿ вѣка...

На *литургијата*: *блажени* од канонот, на апостол Петар, 3. песна и на ап. Павле, 6. песна. По входот: (ако е храмот Христов) тропар на храмот Христов и на апостолите. Слава..., кондак на апостолите, и̂ нынѣ..., на храмот Христов; (ако е храмот на Богородица) тропар на храмот на Богородица и на апостолите, Слава..., кондак на апостолите, и̂ нынѣ..., на храмот на Богородица. (Ако е храмот на светител или на светица) тропар на апостолите, Слава..., кондак на апостолите, и̂ нынѣ..., Предстательство хрїстїанъ ... *Прокимен*, гл. 8.: Во всю землю и̂зыде вѣщание и̂хъ, и̂ въ концы вселенныѧ глаголи и̂хъ. Апостол къ Корїнѳѧнѡмъ, зач. 193.: Ѡ немже а̂ще дерзаетъ кто... Евангелие според Матеја, зач. 67.: Пришедъ Іисꙋсъ во страны Кесарїи Фїлїпповы... *Причастен*: Во всю землю и̂зыде...

ВНИМАВАЈ! Ако празникот на св. ап. Петар и Павле се случи во недела, тогаш служба се пее според правилото изложено во гл. 13, под „г“: „Кога светител кој има бдение ќе се случи во недела“.

54. Служба на св. отци од шесте вселенски собори 16 јули)

ТРЕБА ДА СЕ ЗНАЕ! Ако 16 јули се случи во недела, тогаш на тој ден се служи служба на св. отци. Ако 16 јули се случи во понеделник, во вторник или во среда, служба на св. отци се прави во претходната недела, а ако 16 јули се случи во четврток, во петок или во сабота, служба на св. отци се прави во наредната недела.

ВНИМАВАЈ! Оваа служба се прави според правилото изложено во гл. 15, под бр. 12, исто така, како на отците од Седмиот вселенски собор, под 11 октомври.

55. Служба на св. пророк Илија (20 јули)

На *малата вечерна*: стихири на 4, гл. 1. Слава..., гл. 6., и нынѣ..., богородичен. На *стиховни:* стихири, гл. 2., со припевите. Слава..., истиот глас, и нынѣ..., Владычице..., тропар гл. 4., Слава... и нынѣ..., Еже ѿ вѣка...

На *големата вечерна:* Блаженъ мѫжъ..., на Господи возвахъ..., стихири гл 1., и гл. 2.; Слава...,гл. 6.: Пріидите православныхъ собори..., и нынѣ..., богородичен: Кто тебе не оу҃блажитъ..., Входъ. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихира на храмот и на светиот. Слава..., гл. 6.: Ѻ нечестивагѡ царѧ..., и нынѣ..., Богородице ты ѣси лоза..., На *стиховни*: стихири, гл. 8., со припевите. Слава..., гл. 6.: Пророче и проповѣдниче..., и нынѣ..., Творецъ и избавитель... На благословеніи хлѣбѡвъ, тропар на светиот, гл. 4.: Во плоти ἀггелъ... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на светиот (двапати), Слава..., и нынѣ..., Еже ѡ вѣка... *Седални* на светиот. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, сѧтый славный пророче Иліѥ, и почитаемъ еже на небеса, съ плотїю ѻгненное восхожденїе твое. Избраниот псалм: Блаженъ мꙋжъ боѧйсѧ... *Седален*, гл. 8. *Прокимен*, гл. 4.: Ты їерей во вѣкъ по чинꙋ Мелхїседековꙋ... Евангелие според Лука, зач. 14.: Дивлѧхꙋсѧ народи..., 50. псалм и Слава..., Молитвами сѧтаго славнагѡ пророка Иліи..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помилꙋй мѧ Боже... и стихира гл. 4.: На ѻгненнѣй колесницѣ... Канон на Богородица со ирмосите на 5 и на светиот 2, гл. 2. и 8.*катавасија* : Ѿверзꙋ оу҃ста моѧ... По 3. песна, *седален*, гл. 8., Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак, гл. 2.: Пророче и провидче... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю... Светилен на светиот. На *хвалите:* стихири, гл. 8. и гл. 1. Слава..., гл. 8.: Пророкѡъ верховники..., и нынѣ..., Владычице прїими... *Големо славословие*, тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., Еже ѡ вѣка...

На *литургијата*: *блажени* од првиот канон, 3. песна и на вториот, 6. песна. Тропарите се пеат како под бр. 53. *Прокимен*, гл. 4.: Ты їерей во вѣкъ по чинꙋ Мелхїседековꙋ... Апостол, Соборнагѡ посланїѧ Ꙗкѡвлѧ, зач. 57.: Ѻбразъ прїимите... Евангелие според Лука, зач. 14. *Причастен*: Въ памѧть вѣчнꙋю...

ВНИМАВАЈ! Ако празникот на св. *Илија се случи во недела*, служба се пее според правилото изложено во гл. 13, под „г“: „Кога светител кој има бдение ќе се случи во недела“.

Служба на св. Климент архиепископ Охридски – Чудотворец[39] (27 јули)

На *малата вечерна*: на Господи воззвахъ..., стихири на 4, гл. 1., подобен, Небесныхъ чинwвъ...: Прїидите празнолюбцы вси... Слава..., гл. 6., и нынѣ..., богородичен: Срадѕйтесѧ намъ... На *стиховни*: стихири, гл. 2., подобен, Доме Ефратовъ...: Воспоимъ Богови... Слава... и нынѣ..., богородичен: Богородице честнаѧ... Тропар на светителот, Слава... и нынѣ..., богородичен: Еже wт вѣка... Мала ектенија и отпуст.

На *големата вечерна:* 1. антифон на првата катизма: Блаженъ мѕжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири, гл. 2., подобен: Кїими похвалными вѣнцы..., Слава..., гл. 6.: Добродѣтелей воскормлѧемъ млѣкомъ..., и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Вход, Свѣте тихїи..., *прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири на храмот и на светителот. Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Благодать чѕдесъ свыше прїемъ... На *стиховни*: стихири, гл. 6.: Весь отъ юности..., Слава... и нынѣ...гл. 6.: Якоже жизнь твоѧ... На благословенїи хлѣбwвъ: тропар, гл. 4.: Словесы наставилъ ѣси... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на светителот (двапати), Слава... и нынѣ..., Еже wт вѣка..., катизми. *Седален*, гл. 3.: Божественными догматы... и вториот, гл. 4.: Ѡ младенческагw возраста... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, сѧтителю ѻтче Клименте, йже оученьми твоими роды словенскїѧ просвѣтилъ ѣси, и ко Хрїстѕ привелъ ѣси. Избраниот псалм и *седален*, гл. 8.: Апостwлъ Хрїстовыхъ ревность воспрїимъ... *Степени*, 1. антифон 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Ѹста моѧ возглаголютъ премѕдрость и поѕченїе сердца моегw разѕмъ (трипати). Евангелие според Јована, зач. 35: Аминь, аминь глаголю вам: Не входѧй дверьми..., 50. псалм.

---

[39] Каде што е храмот посветен на св. Климент, се извршува оваа служба, а каде што не е, се служи на св. Пантелејмон и на св. Седмочисленици. Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

Слава..., Молитвами сѧтагѡ ѻ҃тца нашего Климента, милостиве..., и̂ нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира, гл. 6.: Философі҃ю вышнюю воспрі҃имъ... Канони на светителот, два канона: на 8. и на 4. глас. *Катавасија*: Ѿверз8 оу҃ста мо҆ѧ..... По 3. песна, кондак на светителот, икос и *седален*, гл. 8., Слава..., вториот, и̂ нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос. На 9. песна се пее: Честнѣйш8ю..., светилен : Ꙗкѡже солнце просвѣтивый... На *хвалите:* стихири, гл. 8.: Клименте богом8дре ѻ҃тче наш..., Слава..., гл. 8.: Сѧтитлѧ Хр҃і҃стова Климента..., и̂ нынѣ..., богородичен: Преблагословенна еси... *Големо славословие*, тропар на светителот, Слава... и̂ нынѣ..., богородичен: Є҃же ѿ вѣка оутаенное...

На *литургијата*: *блажени* од првиот канон, 3. песна и на вториот, 6. песна. По входот: тропар на светителот, Слава..., кондак на светителот, и̂ нынѣ..., Предстателство хр҃і҃стіанъ... *Прокимен*, гл. 1.: Оу҃ста мо҆ѧ возглаголютъ прем8дрость и по8ченіе сердца моегѡ раз8мъ. Апостол, къ Евреемъ зач. 318.: Таковъ подобаше намъ арх҃і҃ерей... Евангелие според Лука, зач. 54.: Вниде І҃ис8съ въ нѣк8ю весь... *Причастен*: Чаш8 спасенії҃ѧ... или Въ памѧть вѣчн8ю...

Служба на вмч. Пантелејмон и на св. Седмочисленици[40] (27 јули)

На *малата вечерна*: стихири на 4, гл. 1. Слава..., гл. 6., и̂ нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: стихири, гл. 2. Слава... и̂ нынѣ..., богородичен: Владычице чистаѧ..., тропар гл. 3., Слава... на св. Седмочисленици, и̂ нынѣ..., Є҃же ѿ вѣка...

На *големата вечерна:* првиот антифон од првата катизма: Блаженъ м8жъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на 8, на св. Пантелејмон, гл. 4. и на Седмочислениците, гл. 2.; Слава...,гл. 6.:

[40] Службата на св. вмч. Пантелејмон и на св. Седмочисленици, каде што е храмот посветен на св. Климент архиепископ Охридски – Чудотворец, да се прочита на малото повечерие. Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

Таинымъ днесь Д8ха..., и нынѣ..., богородичен: Кто тебе не оу҃блажитъ..., Входъ, Свѣте тихїи... *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: самогласни стихири на св. Пантелејмон и на св. Седмочисленици. Слава..., гл. 4.: Возсїѧша добрѧ ваша дѣла..., и нынѣ..., Призри на моленїе..., На *стиховни*: стихири, гл. 5. Слава..., гл. 8.: Неботечн8ю возшедше колесницею..., и нынѣ..., бгородичен: Безневѣстнаѧ дѣво... На благословенїи хлѣбwвъ, тропар на великомаченикот, гл. 3.: Страстотерпче сватый... (еднаш), на св. Седмочисленици, гл. 1.: Вѣнцы хваленїѧ оувѣнчаимъ... (еднаш) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на св. Пантелејмон, Слава..., на св. Седмочисленици, и нынѣ..., Гаврил8 вѣщавш8 тебѣ... По 1. стихословие, *седален*, гл. 1.: Тр8би Хрїстовы... Слава... и нынѣ..., богородичен: Марїе честное... По 2. стихословие, *седален*, гл. 4.: Седмочисленницы славнїй... Слава... и нынѣ... богородичен: Скорw предвари... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ васъ, сватїй равноапостоли седмочисленнїй всѧ словенскїѧ страны оученьми своими просвѣтившїй и ко Хрїст8 приведшїи. Избраниот псалм. По *полиелејот*, *седален* гл. 8.: На8чивше роды нашѧ благочестїю... Слава... и нынѣ... богородичен. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Свѧщеницы твой облек8тсѧ въ правд8 и преподобнїй твой возрад8ютсѧ. Евангелие според Лука, зач. 51.: Сл8шаѧй васъ Мене сл8шаетъ..., 50. псалм и самогласната стихира, гл. 6.: Излїѧсѧ благодать... Канони на св. Пантелејмон, гл. 2. и на св. Седмочисленици, гл. 4. *Катавасија*: Ѿверз8 оу҃ста моѧ... По 3. песна, кондак на св. Пантелејмон, гл. 5., икос, *седален* гл. 4., Слава..., на св. Седмочисленици, гл. 4. и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак гл. 4.: Непобѣдими въ постничествѣ... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйш8ю... Светилен на великомаченикот. Слава..., на св. Седмочисленици, и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири на св. Пантелјмон, гл. 8. и на св. Седмочисленици, гл. 8. Слава..., гл. 4.: Преподобнїи Седмочисленницы..., и нынѣ..., Ѿ всѣхъ бѣдъ... *Големо славословие* и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* од каноните на светиите 3. песна. *Прокимен*, гл. 1.: Оу҃ста моѧ возглаголютъ прем8дрость и по8-

ченїе сердца моегѡ разѳмъ. Апостол, къ Евреемъ, зач. 318.: Таковъ намъ подобаше архїерей... Евангелие според Јована, зач. 36.: Азъ есмь дверь...

Пренесување моштите на св. Климент Охридски – Чудотворец (првата *недела* по Св. Климент Охридски)

Со одлука на Светиот архиерејски синод на Македонската православна црква бр. 264 од 07. 08. 2002 година а по повод возобновувањето и осветувањето на Светиклиментовиот манастир на Плаошник во Охрид, каде што на 10. август, во неделата по Св. Климент, со свечена литија беа пренесени светите мошти на св. Климент Охридски – Чудотворец, од црквата „Св. Богородица – Перивлепта“ во возобновениот манастир „Св. Климент и св. Пантелејмон“, се востанови овој празник. Службата да се служи според правилото „кога празник на светител ќе се случи во недела“.

56. Претпразненство на Изнесувањето на честиот Крст

Ако овој ден се случи во *недела*, се прави воскресна служба и на св. Евдоким со претпразненството заедно, според правилото во гл. 15, под бр. 7.

57. Изнесувањето на честиот крст и седумте макавејски маченици (1 август)

На *вечерната*: по катизмата, на Господи воззвахъ Щ, стихири на крстот 3, гл. 4. и на светиите 3, гл. 1. Слава..., гл. 8.: Свѧтїи Маккавеи..., и нынѣ..., на крстот: Егоже древле Мѡусей... На *стиховни*: од Октоихот, Слава..., гл. 8.: Дѳшы праведныхъ..., и нынѣ..., на крстот: Гласъ пророка твоегѡ... По Нынѣ Ѿпѹстаеши..., тропар на светиите, гл. 1.: Болезнми свѧтыхъ..., Слава... и нынѣ..., на

крстот. Спаси господи люди твоѧ... и се поставува крстот на дискос со босилок, врз растворениот воздух исто како спроти Крстовден, види гл. 15, под 8.

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на крстот (двапати), Слава..., на светиите, и нынѣ..., на крстот. Обични катизми. *Седални* сите од Октоихот. Канон од Октоихот на 4, на крстот на 6 и на мачениците на 4. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак на светиите, гл. 2.: Премѫдрости божїѧ столпи..., икос и *седален* на светиите, гл. 8. Слава... и нынѣ..., на крстот гл. 6. По 6. песна, кондак на крстот, гл. 4.: Вознесыйсѧ на крестъ... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю... Светилен од Октоихот, Слава..., на светиите: Чꙋдныѧ воспоемъ..., и нынѣ..., на крстот: Крестъ хранитель... На *хвалите:* стихири на крстот 3, гл. 1. и на светиите 3, истиот глас. Слава..., гл. 4.: На Маккавеи собравшꙋюсѧ рать..., и нынѣ..., на крстот, истиот глас: Посовивый господи кротковѫ Давїдꙋ... *Големо славословие*. Свештеникот се облекува во полна одежда, крстовидно го покадува светиот престол и крстот, го наметнува воздухот, го зема крстот со дискосот и со босилокот, го подигнува над главата, врти околу престолот, излегува низ северната врата од олтарот и застанува пред светите двери. Додека го прави тоа, бијат сите камбани и звончето во олтарот, а пејачите пеат: Свѧтый Боже... (големо). Кога ќе се испее тоа, свештеникот говори: Премѫдрость, прости. Спаси господи люди твоѧ... (трипати) и го носи крстот до аналојот што е поставен на средина на црквата. Таму го простира воздухот, го поставува крстот врз него и покадува крстовидно. Потоа, каде што има мало осветување на вода на утрената, се пее веднаш по третото испејување на тропарот Спаси Господи..., припевот: Пресвѧтаѧ Богородице спаси насъ и тропарот на малото осветување на вода: Єже радꙋйсѧ... и се продолжува малото осветување на вода, според требникот, над водата во чинијата што е поставена на масичката до аналојот. Кога ќе се испеат стихирите: Источникъ їсцѣленїй..., Призри на моленїѧ... и Владычице прїими..., свештеникот ја прска целата црква, благословувајќи со крстот, и попрскувајќи крстовидно на сите четири страни, го поставува пак крстот на дискосот, и, правејќи поклонување, го пее тропарот Крестꙋ твоемꙋ покланѧемсѧ... (трипати). Потоа пејачите го пеат истото (трипати) и при целивањето се пеат

стихирите, гл. 2.: Прїидите вѣрнїи...,[41] Слава... и нынѣ..., гл. 8.: Днесь неприкосновенный сѫществомъ... Ектении: Помилѹй насъ Боже..., Исполнимъ оутренюю... и отпуст. Каде што, освен утрената, има мало осветување на вода, по тропарот Спаси Господи..., се прави поклонување на крстот и се пее тропарот Крестѹ твоемѹ покланѧемсѧ... и останатото како што е изложено на Крстовден (14 септември).

На *литургијата*: *блажени* од канонот на крстот, 3. песна и на светителите 6. песна. По входот: тропар на крстот и на светиите, Слава..., кондак на светиите, и нынѣ..., на храмот на Богородица; а каде што не е храмот на Богородица, и нынѣ..., на крстот. Се пее: Свѧтый Боже..., а не: Крестѹ твоемѹ... *Прокимен*, гл. 6.: Спаси господи люди твоѧ, и благослови достоѧнїе твое. Апостол, на крстот, къ Коринѳѧнѡмъ, зач. 125.: Слово крестное... и на светиите, къ Евреемъ, зач. 330.: Свѧтїи вси... Евангелие на крстот, според Јована, зач. 60.: Совѣтъ сотвориша... и на светиите, според Матеја, зач. 38.: Всякъ йже йсповѣсть... *Причастен*: Знаменасѧ на насъ... и: Радѹйтесѧ праведнїи...

ВНИМАВАЈ! Ако првиот ден од август се случи во недела:

– на *големата вечерна*: по катизмата, на Господи воззвахъ, воскресни стихири 3, источна 1, на крстот 3 и на светиите 3. Слава..., на крстот, и нынѣ..., богородичен на гласот. На *литијата*: стихира на храмот и на мачениците хвалитни. Слава..., на мачениците, и нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: воскресни стихири, Слава..., на светиите, и нынѣ..., на крстот. На благословенїи хлѣвѡвъ, тропар: Богородице дѣво... (двапати) и на крстот (еднаш). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава..., на светиите, и нынѣ..., на крстот;

– на *утрената*: на Богъ господь... воскресен тропар (двапати), Слава..., на светиите, и нынѣ..., на крстот. Останатото е сè воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, на крстот на 4 и на светиите на 4. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак и *седален* на светиите, Слава... и ны-

[41] Додека пејачите го пеат тоа, свештеникот се поклонува двапати пред крстот, го целива, се попрскува себеси со босилокот натопен во осветената вода и пак се поклонува уште еднаш. По него доаѓа народот да целива, а тој секого го попрскува.

нѣ..., на крстот. По 6. песна, кондак и икос на крстот. На 9. песна се пее Честнѣйш8ю... Светилен воскресен, Слава..., на светиите, и нынѣ..., на крстот. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на крстот со славата 4, Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Пре-благословенна єси... *Големо славословие* и изнесување на крстот, мало осветување на вода и поклонување на крстот. Останатото како што е изложено под бр. 57.

– на *литургијата*: *блажени* воскресни на гласот 4, на крстот, 3. песна и на светителите, 6. песна. По входот: воскресен тропар, на крстот и на мачениците, Слава..., на мачениците, и нынѣ..., на храмот на Богородица; а каде што не е храмот на Богородица, и нынѣ..., на крстот. Трисвѧтое. *Прокимен* и *причастен* на крстот и на светиите; апостол и евангелие неделно, на крстот и на мачениците.

ВНИМАВАЈ! Во истиот ден попладне, по отпустот на вечерната, свештеникот во епитрафил и во фелон, го покадува крстот и при пеење на тропарот Спаси Господи... и на кондакот Вознесыйсѧ... го внесува во олтарот и го поставува на престолот.

58. Претпразненство на Преображение Христово (5 август) кога ќе се случи во *недела*

По катизмата на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источна 1, на претпрзненството 3 и на мч. Евсигниј 3. Слава..., на претпразненство, и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. На *литијата*: стихира на храмот и *стиховни* на претпразненство, Слава... и нынѣ..., на претпразненство. На *стиховни*: воскресни стихири, Слава..., и нынѣ..., на претпразненство. На благословенїи хлѣбwвъ, тропар: Богородице дѣво... (трипати). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., на претпразненство).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., и нынѣ..., на претпразненство. Останатото е сè воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2, на претпразненство на 4 и на светиот на 4. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак и икос на претпразненство,

седален на светиот, Слава... и нынѣ..., на претпразненство. По 6. песна, воскресен кондак и икос. На 9. песна се пее Честнѣйш8ю... *Светилен* воскресен (двапати), Слава... и нынѣ..., на претпразненство. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на претпразненство 4, Слава..., евангелска стихира, и нынѣ..., Превлагословенна ѣси... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 6 и на претпразненство, 3. песна. По входот: воскресен тропар, на претпразненство и на храмот на Богородица или на храмот на светиот (како каде е храмот). Воскресен кондак, Слава..., на храмот на светиот, и нынѣ..., на претпразненство. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* од неделата.

59. Служба за Преображение Христово (6 август)

На *малата вечерна*: стихири на 4, гл. 1. Слава... и нынѣ..., гл. 8. На *стиховни*: стихири, гл. 2., со припевите. Слава... и нынѣ..., истиот глас, тропар на празникот, гл. 7.

На *големата вечерна*. (Ако е недела, целата 1. катизма, ако е понеделник, само 1. антифон, инаку нема катизма).

На Господи воззвахъ..., стихири на 8, гл. 4., самогласно: Прежде креста твоегѡ Господи..., Слава... и нынѣ..., Преобразѕ҃а воскресенїе твое..., гл. 6. Входъ. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири, гл. 2.: Иже свѣтомъ твоимъ..., Слава..., гл. 5.: Прїидите взъдемъ..., и нынѣ..., истиот глас: Закона и пророкѡъ... На *стиховни*: стихири гл. 1.: Иже древле..., Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Петрѕ҃, Їѡкѡвѕ҃ и Їѡаннѕ҃... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на празникот, гл. 7.: Преобразилсѧ ѣси на горѣ... (трипати).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати), обичните катизми и *седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, живодавче Хрїсте, и почитаемъ пречистыѧ плоти твоеѧ преславное прѣображенїе..., Избраниот псалм: Велїй господь и хваленъ ѕѣлѡ... и *седален. Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Θаворъ и Ермѡнъ, ѡ҃ їмени твоемъ возрадѕ҃ютсѧ. Евангелие според Лука, зач. 45.: Помъ҃ Їисѕ҃съ... 50. псалм. Слава..., Всѧческаѧ днесь..., и нынѣ..., истото. Помилѕ҃й мѧ Боже... и стихира, гл. 5.: Божества твоегѡ... Канони два, 4. и 8.

глас. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, *седален*, гл. 4., Слава..., и нынѣ..., истото. По 6. песна, кондак гл. 7.: На горѣ преwбразилсѧ ѥси... и икос. На 9. песна се пеат припевите на празникот, макар и да е недела. Светилен: Свѣте неизмѣнный... (трипати). На *хвалите:* стихири гл. 4., подобен. Слава... и нынѣ..., гл. 8.: Помъ Іис8съ... *Големо славословие* и тропар на празникот; отпуст на празникот.

На *литургијата*: антифони од псалм 56. и Молитвами богородицы... Псалм 47. и Спаси ны сыне божїи, преwбразивыйсѧ на горѣ..., псалм 124. и тропарот на празникот. Входное: Господи посли свѣтъ твой, и истин8 твою, та мѧ настависта, и введоста мѧ въ гор8 свѧт8ю твою. Тропар, Слава... и нынѣ..., кондак на празникот. *Прокимен*, гл. 4.: Ѡкw возвеличишасѧ дѣла твоѧ господи, всѧ прем8дростїю сотворил ѥси. Апостол: Соборнагw посланїѧ Петрова вторагw, зач. 65. Евангелие според Матеја, зач. 70. Наместо: Достойно..., ирмос на празникот: Рождество твое нетѣнно ѩвисѧ... сѐ до Оддание. *Причастен*: Господи во свѣтѣ лица твоегw пойдемъ, и w ѩмени твоемъ возрад8емсѧ во вѣки. По Задамвоната молитва, пејачите ги пеат тропарот и кондакот на празникот, а свештеникот, откако ќе ја земе кадилницата, го покадува крстовидно грозјето поставено на масичката и по отпеаниот кондак, ја чита молитвата за благословување на грозјето, кое се попрскува со богојавленска водичка. Потоа: Б8ди ѩмѧ господне... и останатото, оптуст на празникот како на утрената.

ВНИМАВАЈ! Ако празникот *Преображение Христово* се случи во недела, не се пее ништо воскресно, туку целата служба е на празникот.

60. Попразненство и Оддание на Преображение кога ќе се случи во *недела*

ВНИМАВАЈ! Служба се служи како на попразненство и на Оддание на Крстовден (14 септември), само што во ова попразненство се пее катавасијата: Лицы їсраилтестїи..., а на Оддание: Крестъ начертавъ...

61. Претпразненство на Голема Богородица кога ќе се случи во *недела*

ВНИМАВАЈ! Службата се пее на претпразненство заедно со воскресната и со пророчката како што е речено кај претпразненство на Преображение Христово. Само овде се пее *катавасијата* Преѹкрашенаѧ... На *литургијата*, по входот, воскресен тропар, на претпразненство, и на храмот на светиот, воскресен кондак, Слава..., на храмот на светиот, и҆ нынѣ... и на претпразненство.

62. Голема Богородица (Оу҆спенїе пресвѧтыѧ Богородицы) (15 август)

На *малата вечерна*: стихири, гл. 1., на 4. Слава... и҆ нынѣ..., Прїидите всемїрное... На *стиховни*: стихири, гл. 2., со припевите. Слава... и҆ нынѣ..., гл. 2. Тропар на празникот, гл. 1. Мала ектенија и отпуст.

На *големата вечерна*: Блаженъ мѹжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири, гл. 1.: Ѡ дивное чѹдо..., на 8. Слава... и҆ нынѣ..., Богоначалнымъ мановенїемъ..., Входъ. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири, гл. 1. Слава..., гл. 5.: Прїидите празднолюбнъхъ соборъ..., и҆ нынѣ..., истиот глас: Воспойте людїе... На *стиховни*: стихири самогласни, гл. 1. со припевите. Слава... и҆ нынѣ..., гл. 4.: Єгда и҆зшла є҆си... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на празникот, гл. 1.: Въ рождествѣ дѣвство... (трипати).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати), катизми, *седални*, сите на празникот. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, пренепорочнаѧ мати, Хрїста Бога нашегѡ, и҆ всеславное славимъ оу҆спенїе твое. Избраниот псалм: Воскликните господеви всѧ землѧ и *седален*, гл. 4.: Возопїй Давиде..., Слава..., и҆ нынѣ..., истото. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Помѧнѹ имѧ твое, во всѧкомъ родѣ и родѣ. Евангелие според Лука, зач. 4. 50. псалм. Слава..., Молитвами Богородицы милостиве..., и҆ нынѣ..., истото. Помилѹй мѧ Боже... и стихира, гл. 6.: Єгда преставленїе. Канони двата, гл. 1. и гл. 4. *Катавасија*: секоја певница

својот ирмос. По 3. песна, *ипакој* гл. 8.: Блажимъ тѧ... По 6. песна, кондак, гл. 2.: Въ молитвахъ... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйш8ю... туку припевите на празникот. Светилен на празникот: Апостоли ѿ конецъ... На *хвалите:* стихири на 4, гл. 4., подобен. Слава... и нынѣ..., гл. 6.: На безсмертное твое оу҃спенїе... *Големо славословие* и тропар на празникот (еднаш).

На *литургијата*: *блажени* од првиот канон, 3. песна и од вториот канон 6. песна. По входот: тропар на празникот, Слава... и нынѣ..., кондак. *Прокимен*, гл. 3.: Величитъ д8ша моѧ господа, и возрадовасѧ д8хъ мой ѡ Бозѣ спасѣ моемъ. Апостол къ Фїлїпписсїемъ, зач. 240.: Сїе да м8дрств8етсѧ въ васъ... Евангелие според Лука, зач. 54.: Вниде Іис8съ... Наместо Достојно..., ирмос: Побѣждаютсѧ естества... *Причастен*: Чаш8 спасенїѧ прїим8, и їмѧ господне призов8.

ВНИМАВАЈ! Ако празникот *Голема Богородица*, попразненството или Одданието на истиот празник се случи во недела, службата се пее како и на *Мала Богородица*, гл. 15, под бр. 4, 5 и 6, освен што *катавасија* е Пре8крашеннѧ...

Служба на преп. Јоаким Осоговски[42]
(16 август)

На *големата вечерна:* 1. антифон од првата катизма: Блаженъ м8жъ. На Господи воззвахъ... стихири на 6 на преподобниот, гл. 5., подобен: Преподобне отче..., Слава..., гл. 6., и нынѣ..., првиот богородичен на истиот глас: Кто тебе не оу҃блажитъ... Входъ, Свѣте тихїи, *прокимен* на денот и паримии 3. На *стиховни*: стихири, гл. 2., подобен: Єгда ѿ древа... Слава..., гл. 5.: Преподобне о҃тче, достоблаженне Іѡакїме..., и нынѣ..., богородичен: Храмъ и дверь єси... На благословенїи хлѣбѡвъ: тропар на преподобниот гл. 1.: П8стынный житель... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на преподобниот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен Гаврїил8 вѣщавш8... По

[42] Оваа служба не постои во оригиналниот текст.

првото стихословие, *седален* на преподобниот, гл. 4. Слава... и нынѣ..., богородичен. По второто стихословие, *седален* на преподобниот, гл. 1. Слава... и нынѣ..., богородичен. *Полиелеј*, а по него, *седален* гл. 8.: Премѫдръ бывъѿ младагѡ возраста..., Слава... и нынѣ..., богородичен. *Степени*, 1. антифон од гл. 4.: ѿ юности моем... *Прокимен*, гл. 4.: Честна предъ господемъ смерть преподобныхъ ѣгѡ (трипати). Евангелие според Матеја, зач. 43.: Рече господъ своимъ оученикѡмъ: Всѧ Мнѣ предана сѫть... По евангелието, 50. псалм. Слава..., Молитвами преподобнагѡ ѻтца нашегѡ Іѡакїма, милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помилѹй мѧ Боже..., и стихира гл. 6., самогласен: Излїѧся благодать во оустнахъ твоихъ, преподбне ѻтче... Канон на Богородица со ирмосите на 6, и на преподобниот на 8, гл. 4.; *Катавасија:* ѿверзѹ оуста моѧ... По 3. песна, *седален* на преподобниот. Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на преподобниот. На 9. песна се пее Честнѣйшѹю... Светилен на преподобниот, Слава..., на преподобниот, и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири на преподобниот 4, гл. 1. Слава..., на преподобниот гл. 8. и нынѣ..., богородичен. *Големо славословие* и обичен отпуст.

На *литургијата блажени* од канонот на преподобниот 3. и 6. песна. *Прокимен*, гл. 4.: Честна предъ господемъ смерть преподобныхъ ѣгѡ. Апостол, къ Галатѡмъ, зач. 213., евангелие според Матеја, зач. 43.: Рече господъ своимъ оученикѡмъ: Всѧ Мнѣ предана сѫть... *Причастен*: Въ памѧть вѣчнѹю бѹдетъ праведникъ, аллилѹїа.

63. Служба на отсекување главата на св. Јован Крстител (29 август)

На *малата вечерна*: стихири на 4, гл. 1. Слава..., гл. 8., и нынѣ..., Владычице прїими... На *стиховни*: стихири, гл. 2., со при-

певите. Слава... и нынѣ..., богородичен: Єдина хрїстїанъ... Тропар, гл. 2.: Памѧть праведнагѡ..., Слава... и нынѣ..., Всѧ паче смысла... Мала ектенија и отпуст.

На *големата вечерна*: Блаженъ мѫжъ..., на Господи воззвахъ..., стихири на 8, гл. 6., самогласно: Рождество сотворѧемѯ..., Слава..., истата стихира, и нынѣ..., богородичен: Кто тебе не оублажитъ... Входъ. *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: стихири самогласни, гл. 1. Слава..., гл. 5.: Беззаконнагѡ дѣмнїѧ..., и нынѣ..., истиот глас: Воспойте людїе... На *стиховни*: стихири самогласни, гл. 2., со припевите. Слава..., гл. 8.: Предтече спасовъ..., и нынѣ..., Безневѣстнаѧ дѣво... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на Претеча, гл. 2.: Памѧть праведанго съ похвалами... (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на Претеча (двапати), Слава..., и нынѣ..., Всѧ паче смысла..., По катизмите, *седални* на Претеча. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ, крестителю спасовъ Іѡанне, и почитаемъ вси честныѧ твоеѧ главы оусѣкновенїе. Избраниот псалм: Блаженъ мѫжъ боѧйсѧ господа... (види служба на св. пророк Илија). И *седален*, гл. 8. Слава... и нынѣ..., богородичен. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Честна предъ господемъ смерть преподобныхъ ѣгѡ... Евангелие според Матеја, зач. 57.: Слышавъ Ирѡдъ... и 50. псалм. Слава..., Молитвами честнагѡ славнагѡ пророка, предтечи и крестителѧ Іѡанна, милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы, милостиве..., Помилѹй мѧ Боже... и стихира, гл. 6.: Плѧса оученица... Канони двата, гл. 8. *Катавасија:* Крестъ начертавъ Мѡусей... По 3. песна, *седален*, гл. 8. Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак, гл. 5.: Предтечево славное оусѣкновение... и икос. На 9. песна се пее: Честнѣйшѹю... *Светилен* на Претеча, Слава..., и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири на 4, гл. 8.. Слава..., гл. 6.: Паки Ирѡдїа бѣситсѧ..., и нынѣ..., Богородице ты ѣси лоза... Големо *славословие*, тропар на Претеча. Слава... и нынѣ..., Всѧ паче смысла..., ектении и оптуст.

моима..., и нынѣ..., богородичен: Храмъ и дверь ѣси... Тропар Богородице дѣво... (трипати). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., богородичен воскресен). На *повечерието*: по Достойно... и Отче нашъ..., кондак од Триодот. (Вака се пее и во Неделата на блудниот син, во Месопусната и во Сиропусната недела).

На *утрената*: на Богъ господь..., Воскресен тропар (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. Катизмите. *Седални* воскресни и Ѧггелскїй соборъ... *Ипакој*, *степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., гл 8: Покаанїѧ Ѿверзи ми..., и нынѣ..., На спасенїѧ стези... и гл. 6.: Помилѹй мѧ Боже... и стихирата: Множества содѣанныхъ... Воскресен канон од Октоихот со ирмосите на 4, крстовоскресен на 2, на Богородица на 2 и од Триодот на 6, гл. 6. *Катавасија:* според Типикот, види гл. 18, под „е“. По 3. песна, *седален*, гл. 4.: Смиренїе вознесе..., Слава..., Смиренїе древле..., и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак, гл. 3.: Воздыханїѧ принесемъ... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшѹю... Светилен воскресен. Слава..., од Триодот: Высокорѣчїѧ оу҃вѣжимъ..., и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* од Октоихот 4 и од Триодот 4, гл. 1.: Не помолимсѧ Фарїсейски... и гл. 3. со припевите. Слава..., гл. 8.: Ѿ дѣлъ похвалеными[43]..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие* и воскресен тропар. На првиот час воскресен тропар, по трисвѧтое, кондак од Триодот.

[43] Од денес, па сѐ до Неделата на Сите Светии, сите 11 евангелски стихири се пеат на литијата на утрена (на Слава... и нынѣ...) во папертата (женската црква).

моима..., и нынѣ..., богородичен: Храмъ и дверь ѣси... Тропар Богородице дѣво... (трипати). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., богородичен воскресен). На *повечерието*: по Достойно... и Отче нашъ..., кондак од Триодот. (Вака се пее и во Неделата на блудниот син, во Месопусната и во Сиропусната недела).

На *утрената*: на Богъ господь..., Воскресен тропар (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. Катизмите. *Седални* воскресни и Ангелскїй соборъ... *Ипакој, степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Христово..., 50. псалм. Слава..., гл 8: Покаанїѧ Отверзи ми..., и нынѣ..., На спасенїѧ стези... и гл. 6.: Помилѹй мѧ Боже... и стихирата: Множества содѣанныхъ... Воскресен канон од Октоихот со ирмосите на 4, крстовоскресен на 2, на Богородица на 2 и од Триодот на 6, гл. 6. *Катавасија:* според Типикот, види гл. 18, под „е“. По 3. песна, *седален*, гл. 4.: Смиренїе вознесе..., Слава..., Смиренїе древле..., и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак, гл. 3.: Воздыханїѧ принесемъ... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшѹю... Светилен воскресен. Слава..., од Триодот: Высокорѣчїѧ оубѣжимъ..., и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* од Октоихот 4 и од Триодот 4, гл. 1.: Не помолимсѧ Фарїсейски... и гл. 3. со припевите. Слава..., гл. 8.: Ѿ дѣлъ похваленми[43]..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие* и воскресен тропар. На првиот час воскресен тропар, по трисвѧтое, кондак од Триодот.

[43] Од денес, па сѐ до Неделата на Сите Светии, сите 11 евангелски стихири се пеат на литијата на утрена (на Слава... и нынѣ...) во папертата (женската црква).

На *литургијата*: *блажени* на гласот, на 6 и од Триодот песна 6, на 4. По входот: воскресен тропар, на храмот на Богородица и на храмот на светиот. Слава..., кондак од Триодот, и нынѣ..., на храмот на Богородица. Ако не е храмот на Богородица, Слава..., кондак на храмот на светиот, и нынѣ..., од Триодот. (Тропарот и кондакот на Христовиот храм не се пеат). *Прокимен* на гласот. Апостол къ Тїмодею..., зач. 296.: Чадо Тїмодее, ты послѣдовалъ еси... Евангелие според Лука, зач. 89.: Человѣка два внидоста... *Причастен*: Хвалите господа съ небесъ... Литургија на св. Јован Златоуст.

ВНИМАВАЈ! Службата на светиите кои ќе се случат, како во оваа, така и во наредните недели, сè до Неделата на Сите Светии, се служи во петокот на повечерието, освен на големите светии.

ТРЕБА ДА СЕ ЗНАЕ! Дека од денес, па сè до Неделата на Сите Светии, во сите саботи, апостол и евангелие се чита прво од саботата, а потоа од светиот.

II.

Недела на Блудниот син

На *големата вечерна:* по катизмата, на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источни 3, (од Октоихот 6) и од Триодот 4. Слава..., гл. 2.: Ѡ коликихъ благъ..., и нынѣ..., богородичен на гласот. На *литијата*: стихира на храмот, Слава..., гл. 4.: Ѩкѡ бл8дный сынъ..., и нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: од Октоихот. Слава..., гл. 6.: Отеческагѡ дара расточивъ..., и нынѣ...,

богородичен: На благословеніи хлѣбwвъ, тропар: Богородице дѣво... (трипати).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава... й нынѣ..., богородичен. Катизмите. *Седални* воскресни. *Полиелеј*: двата обични псалми на кои се додава и третиот: На рѣкахъ вавилwнскихъ... Потоа Ѧггелскїй соборъ..., *ипакој*, *степени* и *прокимен* на гласот, воскресно евангелие и сè останато како во минатата недела. *Катавасија*: Мwусейск8ю пѣснь... По 3. песна, *седален* гл. 1.: Ѡбѧтїѧ ѻтча..., Слава..., истото, й нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак гл. 2.: Отческїм славы твоем... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйш8ю... *Светилен* воскресен и од Триодот: Богатство ѥже ми..., Слава..., вториот: Расточихъ богатство..., й нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* воскресни стихири 4, источна 1 и самогласни од Триодот 3, гл. 2.: Бл8днагw гласъ... со припевите. Слава..., гл. 6.: Отче благїи..., й нынѣ..., Преблагословенна ѥси... *Големо славословие* и воскресен тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот, на 6 и од Триодот 6. песна, на 4. По входот: тропари како во Неделата на митарот и фарисејот. *Прокимен* на гласот. Апостол къ Корїндянwмъ, зач. 135.: Всм ми лѣть с8ть..., евангелие според Лука, зач. 79.: Человѣкъ нѣкїй ймѣ два сына... *Причастен*: Хвалите господа...

III.

Месопусна сабота
се прави служба на сите мртви

Во петокот на *вечерната*: по катизмата, на Господи воззвахъ..., маченични стихири од Октоихот 3 и од Триодот 3, гл. 8.: Ѡ вѣка мертвыхъ..., Слава..., гл. 8.: Плач8 й рыдаю..., й нынѣ..., богородичен на гласот. Наместо *прокимен*, се пее: Аллил8їа на

гл. 8. На *стиховни*: маченичен на гласот и две на мртвите. Слава..., гл. 6.: Начатокъ и составъ..., и нынѣ..., Молитвами рождшїѧ... По Нынѣ Отпѹштаеши..., тропар, гл. 8.: Глѳбиною мѳдрости..., Слава... и нынѣ..., истиот глас: Тебе и стѣнѳ... Ектенија: Помилѳй насъ Боже... и отпуст.

На *утрената*, наместо: Богъ господь..., се пее Аллилѳїа, гл. 8. и тропарот: Глѳбиною мѳдрости... (двапати), Слава... и нынѣ..., Тебе и стѣнѳ... Обични катизми и *седални* од Окотихот. Потоа 17. катизма на две статии, помеѓу кои се говори ектенија за мртвите. По втората статија, тропари, гл. 5. со припевот: Благословенъ ѣси господи... и Сѵятыхъ ликъ ѡбрѣте... Потоа ектенија за мртвите: Паки и паки..., Еще молимсѧ ѡ ѹпокоенїи дѳшъ ѹсопшихъ рабѡвъ божїихъ праотецъ, ѻтецъ, и братїи нашихъ, здѣ лежащихъ и повсюдѳ православныхъ хрїстїанъ и ѡ еже проститисѧ имъ..., Ики да господь Бог..., Милости божїѧ..., Господѳ помолимсѧ и молитвата Боже дѳхѡвъ... Возглас: Ики ты ѣси воскресенїе... и *седален*, гл. 5.: Покой спасе нашъ..., Слава... и нынѣ..., Ѳ дѣвы возсїявый... По 50. псалм, се говори: Господеви поемъ... Каноните на светиот, на обителта (храмот) со ирмосите на 6 и од Триодот на 8. *Катавасија*: Пѣснь возслемъ людїе... По 3. песна, обична ектенија и *седален* од Триодот, гл. 5.: Насъ ради претерпѣвый..., Слава..., истото, и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, ектенија за мртвите како и погоре. Кондак: Со сѵятыми..., гл. 8. и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшѳю... и обична ектенија. Светилен: Живыми и мертвыми..., Слава..., Ѹпокой раби твоѧ..., и нынѣ..., Марїе богоневѣсто... На *хвалите:* стихири од Триодот на 4, гл. 8.: Прїидите прежде..., Слава..., гл. 2.: Ики цвѣтъ..., и нынѣ..., Радѳйсѧ Марїе... *Мало славословие* и ектенија: Исполнимъ ѹтренюю... На *стиховни*: стихири покојни, гл. 6., од Октоихот. Слава..., гл. 6.: Болезнь Адамѳ бысть..., и нынѣ..., Ты ѣси Богъ нашъ..., Благо ѣсть..., трисѵятое. Тропар: Глѳбиною мѳдрости..., Слава..., и нынѣ..., Тебе и стѣнѳ... и по обична ектенија. Свештеникот: Сый благословенъ... и останатото, првиот час и отпуст. На часовите: тропар и кондак на мртвите.

На *литургијата*: *блажени* од Триодот 3. и 6. песна. По входот: тропар Глѳбиною мѳдрости..., Слава..., кондак: Со сѵятыми ѹпокой..., и нынѣ..., Тебе и стѣнѳ и пристанище... *Прокимен*, гл. 6.: Дѳшы йхъ во благихъ водворатсѧ. Апостол къ Коринѳѳнѡмъ,

зач. 146., и къ Солꙋнѧнѡмъ, зач. 270., евангелие на денот според Лука, зач. 105 и на мртвите според Јована, зач. 16. *Причастен*: Блажени ꙗ҆̀же и҆збралъ и҆ прїѧлъ є҆си господи. По литургијата, се прави парастос на сите мртви над предложеното коливо.

ВНИМАВАЈ! На истиот начин се пее служба на мртвите и во саботата спроти Духови.

IV.

Месопусна недела

На *големата вечерна:* Блаженъ мꙋжъ... Цела 1. катизма. На Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источни 3 и од Триодот 4, гл. 6., подобен: Єгда хощеши..., Слава..., гл. 8.: Єгда поставѧтсѧ престоли..., и҆ нынѣ..., првиот богородичен на гласот. Входъ. *Прокимен* на денот. На *литијата*: стихира на храмот, Слава..., гл. 7.: Господи разꙋмѣвше запѡвѣди..., и҆ нынѣ..., Подъ кровъ твой... На *стиховни*: стихири од Октоихот. Слава..., гл. 8.: Оу҆вы мне мрачнаѧ дꙋше..., и҆ нынѣ..., Безневѣстнаѧ дѣво... На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар: Богородице дѣво... (трипати).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., и҆ нынѣ..., првиот богородичен, т.е. воскресен. Обични катизми. *Седални* воскресни со богородичните; останатото е сѐ како во Неделата на блудниот син. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2 и од Триодот на 8, гл. 6. *Катавасија*: Помощникъ и҆ покровителъ..., гл. 6. По 3. песна, *седален* од Триодот, гл. 6.: Помышлѧю день..., Слава..., Во ю҆доли плача..., и҆ нынѣ..., Оу҆пованїе мїра... По 6. песна, кондак, гл. 1.: Єгда прїидеши Боже... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю... *Светилен* воскресен и од Триодот: Страшный день сꙋда..., Слава..., Се день грѧдетъ..., и҆ нынѣ..., Часъ и҆спытанїѧ... На *хвалите:* воскресни стихири 4, источна 1 и од Триодот 4, гл. 6., самогласни со припевите. Слава..., гл. 1.: Предѡчистимъ себе братїе..., и҆ нынѣ..., Преблагословенна є҆си... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 6 и од Триодот 6. песна на 4. По входот: тропари како во неделата на митарот и фарисејот. *Прокимен*, гл. 3.: Велїй господь нашъ и҆ велїѧ крепость

ѣгѡ и̂ раз8ма ѣгѡ нѣсть числа. Апостол къ Коріндѧнѡмъ, зач. 140.: Брашно насъ не поставитъ предъ Богомъ... Евангелие според Матеја, зач. 106.: Рече господь: ѣгда прїидетъ... *Причастен*: Хвалите господа... и вториот: Радѹйтесѧ...

Истиот ден на ***вечерната***: на Господи воззвахъ..., стихири на 6, од Октоихот 3 и на светиот од Минејот 3, Слава..., на светиот, ако нема, Слава... и̂ нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: стихири сите од Триодот со припевите. Слава..., на светиот, ако има, ако нема, Слава..., и̂ нынѣ..., богородичен. Од денес *стиховните* на ***вечерната*** и на ***утрената*** од Октоихот се изоставуваат и се пеат *стиховни* само од Триодот сѐ до саботата на шестата недела од постот.

ВНИМАВАЈ! Во ***вторникот*** сиропусен (белиот), во почетокот на вечерната, започнуваат поклонувањата. На ***вечерната***: катизма, на Господи воззвахъ..., стихири од Октоихот 3 и од Минејот 3, Слава..., на светиот, ако нема, Слава... и̂ нынѣ..., крстобогородичен. *Прокимен* на денот. Сподови господи... и 3 поклонувања. На *стиховни*: стихири од Триодот. Слава..., на светиот, ако нема, Слава... и̂ нынѣ..., крстобогородичен. По Нынѣ ѿпѹщтаеши..., Богородице дѣво... (еднаш) и поклонување. Слава..., Крестителю Хрїстовъ... поклонување, и нинѣ..., Молите за ны... и поклонување. Потоа: Подъ твое благоѹтробїе..., без поклонување. Господи помилѹй (40 пати), Слава... и̂ нынѣ..., Честнѣйшѹю херѹвимъ..., и̂менемъ господнимъ благослови о҃тче. Свештеникот: Сый благословенъ... и молитвата: Небесный царю... Следува молитвата на св. Ефрем Господи и̂ владыко... со три големи метании и 12 мали; трисвѧтое и три поклонувања. Господи помилѹй (12 пати). Свештеникот: Слава тебѣ Хрїсте Боже, оу҃пованїе наше... и отпуст. ***Повечерие големо*** со поклонувања (освен ако во тие денови се случи Сретение, или е храмов празник). По Достойно..., тропар на денот и на храмот; Боже о҃тецъ нашихъ... и Иже во всемъ мїрѣ..., Слава..., кондак: Со сватыми оу҃покои... и нынѣ..., Молитвами господи..., Господи помилѹй (40 пати) и Иже на всѧкое врема..., Честнѣйшѹю..., 16 поклонувања. трисвѧтое и Нескверна, неблазна... итн. и мал отпуст. Вака се прави и спроти сирниот петок.

ВНИМАВАЈ! Во ***Сирната среда*** на ***утрената***: наместо Богъ господь..., се пее Аллилѹїа на гласот што преовладува од Октои-

хот и троичните на гласот и обични катизми; по 1. катизма, *седален* од Октоихот, а по 2. катизма, од Триодот, гл. 2.: **Съ миромъ прейти...** 50. псалм. Канон од Октоихот со ирмосите на 6, од Минејот на 4 и од Триодот на 4, каде што доаѓа **трипеснецъ**: овде се пее канон од Триодот со ирмосите на 6 и **трипеснецъ** на 8 и на крајот ирмос на тој **трипеснецъ**. По 3. песна, *седален* на светиот од Минејот. **Слава... и҆ нынѣ...**, крстобогородичен. По 6. песна, кондак на светиот, ако го нема, тогаш се кажува маченичен на гласот. *Светилен* на гласот, троичен. На *стиховни*: од Триодот самогласни на денот, гл. 1.: **Ѿ брашенъ постѧщисѧ дꙋше...** со припевите. **Слава... и҆ нынѣ...**, крстобогородичен: **Вознесенна ꙗ҆кѡ видѣ..., Благо є҆сть..., трисвѧтое** и тропар: **Въ храмѣ стоѧще..., Господи помилꙋи** (40 пати). **Слава... и҆ нынѣ..., Честнѣйшꙋю..., и҆менемъ господнимъ благослови отче.** Возглас: **Сый благословенъ..., Небесный царю...** и 3 големи метании со молитвата и останатите 12; и веднаш првиот час; тропарите: **Заꙋтра оу҆слыши..., Стѡпы моѧ...** и другите не се пеат туку само се кажуваат. По **трисвѧтое**, тропарот **Скорѡ предвари..., Господи помилꙋи** (40 пати). **Иже на всѧкое времѧ ..., Честнѣйшꙋю...** и **Боже оу҆щедри ны...**, обични поклонувања, **трисвѧтое, Господи помилꙋи** (12 пати). **Хрїсте свѣте и҆стинныи..., Возбранной воеводѣ...** И отпуст. Во определено време се пеат третиот и шестиот час. На шестиот час тропарот, гл. 3.: **Царю свѧтый..., Слава..., и҆ нынѣ...**, истото; свештеникот: **Вонмемъ** и читачот не кажува *прокимен* туку само: гл. 6.: **Спаси господи...** и стихот: **Къ тебѣ господи...**, свештеникот: **Премꙋдрость.** Читачот: **Пророчества Іѡилева...**, свештеникот: **Вонмемъ**, читачот ја чита паримијата, потоа свештеникот: **Вонмемъ**, читачот, **Прокименъ**, гл. 7.: **Господь крѣпостъ...**, стихот: **Принесите господеви...**

ВНИМАВАЈ! Така треба да го кажуваат и свештеникот и читачот *прокимен*от пред паримиите во св. Четириесетница.

Потоа: **Скорѡ да предварѧтъ..., трисвѧтое** и останатото и молитвата **Боже и господи...** Понатаму се пее ***деветтиот час***. По деветтиот час, молитвата **Владыко господи...** и **изѡбразителна**; *блажени*: **Во царствїи твоемъ...**, се чита само: **Помѧни насъ господи...**, 3 поклонувања, **Ликъ небеснїи..., Вѣрꙋю...** и **Ѡслаби ѡ҆стави..., трисвѧтое** и кондак на храмот на светиот, **Слава..., Со свѧтъми оу҆покой..., и҆ нынѣ..., Предстательство хрїстїанъ..., Господи помилꙋй**

(40 пати). Слава... и нынѣ..., Честнѣйшꙋю..., именемъ господнимъ..., 3 големи метании со молитвата на св. Ефрем и 12 мали, потоа почнува: *вечерната.* Читачот го чита обичниот псалм, свештеникот кажува голема ектенија. По обичната катизма, Господи воззвахъ..., стихири од Октоихот 3 и на светиот од Минејот 3, Слава..., на светиот, ако нема, Слава... и нынѣ..., богородичен на истиот глас. Свѣте тихїи... Наместо *прокимен*от, читачот само кажува, гл. 5.: Боже во имя твое... Паримија: Пророчества Іѡилева и *прокимен*, гл. 6.: Да оуповаетъ Израилъ на господа ѿ нынѣ и до вѣка. Ектенијата: Рцемъ вси... не се кажува (освен на празникот Сретение или на голем светител) туку веднаш: Сподоби господи..., Исполнимъ вечернюю молитвꙋ... На *стиховни*: од Триодот, самогласни на денот, гл. 3.: Возсїя весна постная... со припевите. Слава... и нынѣ..., богородичен: Сватопервочистая..., Нынѣ ѿпꙋщаеши..., трисватое. Тропарот на светиот, Слава... и нынѣ..., богородичен. Ектенија: Помилꙋй насъ Боже..., 3 полконувања. Всесватая троице..., Бꙋди имя господне..., со поклонувањата и Благословлю господа... Потоа Достойно... и отпустот.

ВНИМАВАЈ! Исто такво правило се применува и во петокот од Сирната недела. Во средата и во петокот од Сирната недела не се служи никаква литургија, ниту предосветена, ниту Златоустова, ниту пак Василиева, освен ако во тие денови не се случи празникот *Сретение Господово*, или ако е празник на храмот, но тогаш се служи Златоустова литургија.

V.

Сиропусна недела

На *големата вечерна:* целата 1. катизма. На Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источни 3 и од Триодот 4, гл. 6., подобен: Создатель мой господь..., Слава..., гл. 6.: Сѣде Адамъ прямо рая..., и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. На *литијата*: стихира на храмот, Слава..., Солнце лꙋчи скры..., и нынѣ..., Таинственно воспѣваемъ тя... На *стиховни* : од Октоихот. Слава..., гл. 6.: Изгнанъ бысть Адамъ..., и нынѣ..., Творецъ и избавитель мой... На благословенїи хлѣбовъ, тропар: Богородице дѣво... (три-

пати). (Службата на светиот од Минејот се пее на повечерието).

На *утрената*: на **Богъ господь...**, воскресен тропар (двапати), **Слава... и҆ нынѣ...**, првиот богородичен и останатото е сѐ како што е напишано во Неделата на митарот и фарисејот и на блудниот син. Воскресен канон со ирмосите на 4, крстовоскресен на 2, на Богородица на 2 и од Триодот на 6. *Катавасија* од Триодот, гл. 6.: **Ꙗкѡ по сꙋхꙋ...** По 3. песна, *седален* од Триодот, гл. 4.: **Изгнанъ бысть Адамъ..., Слава..., Нынѣ времѧ..., и҆ нынѣ..., Не оу҆молчимъ никогда...** По 6. песна, кондак, гл. 6.: **Премꙋдрости наставниче...** и икос. На 9. песна се пее **Честнѣйшꙋю...** *Светилен* воскресен. **Слава...**, од Триодот: **Заповѣдь твою..., и҆ нынѣ..., Изгнана бывша...** На *хвалите:* воскресни стихири 4 и источна 1, од Триодот 3, гл 5.: **Оувы мне..., Слава...**, гл. 6.: **Приспѣ времѧ..., и҆ нынѣ..., Преблагословенна е҆си...** *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 6 и од Триодот 6. песна на 4. По входот: одат тропарите како во Неделата на митарот и фарисејот. *Прокимен*, гл. 8.: **Помолитесѧ и҆ воздадите господеви Богꙋ нашемꙋ...** Апостол **къ Римлѧнѡмъ**, зач. 112.: **Нынѣ ближаишее...** Евангелие според Матеја, зач. 17.: **Аще отпꙋщаете человѣкомъ...** и понатаму литургија на св. Јован Златоуст. *Причастен*: **Хвалите господа съ небесъ...**

ВНИМАВАЈ! Треба да се знае дека од оваа недела до Крстовден во сите недели на утрената не се пее полиелеј, т.е. **Хвалите и҆мѧ господне...**, освен на Христови, на Богородични и на празници на големи светии, на неделното бдение.

Во истата, Сиропусната (Белата) недела на вечерната

Свештеникот во светол епитрафил ја отвора завесата и ја започнува *вечерната*: на **Господи воззвахъ...**, стихири од Октоихот на редовниот глас, покајни 4, 2 се на *стиховните* на вечерната, а 2 на *стиховните* на утрената (така се пее и во останатите недели сѐ до 5. недела од св. пост) и од Триодот 3, гл 2: **Воздрежанїемъ тѣло смирити...** и од Минејот 3, **Слава...**, на

светиот, ако има, ако нема, Слава... и҆ нынѣ..., богородичен од Минејот. Свештеникот, облечен во светли одежди, прави Входъ со кадилница. Свѣте тихїи... и големиот *прокимен*, гл. 8.: Не ѿврати лица твоегѡ ѿ ѻ҆трока твоегѡ, ꙗ҆кѡ скорблю скорѡ оу҆слыши мѧ, вонми дꙋши моей, и҆ и҆збави ю҆. (Заради големите *прокимени* се прави Входъ секоја недела во Великиот пост на вечерните). По *прокимен*от, се затвораат дверите и не се кажува ектенијата Рцемъ вси... туку веднаш се чита: Сподоби господи... и додека се чита тоа, свештеникот во олтарот ги соблекува фелонот и епитрафилот, и на себе става црн епитрафил, излегува низ северната врата, застанува пред светите двери и ја кажува ектенијата Исполнимъ вечернюю..., а по завршувањето влегува во олтарот низ јужната врата. На *стиховни*: стихири од Триодот, гл. 4., самогласно, Возсїѧ благодатъ... со припевите и маченичен. Слава... на светиот, ако пак нема, Слава... и҆ нынѣ..., богородичен: Аггелстїи чини..., Нынѣ ѿпꙋщтаеши..., Богородице дѣво... (еднаш) и 1 големо поклонување. Слава..., Крестителю Хрїстовъ... и големо поклонување. и҆ нынѣ..., Молите за ны..., големо поклонување. Подъ твое благоꙋтробїе..., без поклонување. Господи помилꙋи (40 пати) со потивок глас. Слава... и҆ нынѣ..., Честнѣйшꙋю..., и҆менемъ господнимъ... Свештеникот: Сый благословенъ... и ја затвора завесата; молитвата Небесный царю... и на св. Ефрем Господи и҆ владыко... и останатите. Додека овие секој во себе ги чита, постојано се крсти и се поклонува. Потоа: трисвѧтое (бидејќи се спојуваат малото повечерие со вечерната). Господи помилꙋй (12 пати). Слава... и҆ нынѣ..., Прїидите поклонимсѧ... (трипати), со поклонувања и понатаму малото повечерие. По Слава во вышнихъ..., три поклонувања (ако имало бдение, не се кажува канонот на Богородица). Достойно... и трисвѧтое, три поклонувања, обичните тропари, Господи помилꙋй (40 пати), Иже на всѧкое времѧ... Свештеникот: Боже оу҆щедри ны... и 3 големи метании со молитвата Господи и҆ владыко..., останатите 12, и молитвата Несквернаѧ..., И

даждь намъ..., Преславнаѧ приснодѣво... и пејачите: Оу҃пованїе мое... Свештеникот излегува од олтарот низ северната врата и вели: Слава тебѣ Хрїсте Боже..., се свртува кон запад и го кажува отпустот[44] и по ова не вели како обично: Помолимсѧ... туку, кога сите ќе ги приклонат главите кон земјата, останувајќи наведнати како на големо поклонување, свештеникот, стоејќи пред дверите и свртен со лицето кон запад, ги чита молитвите предвидени за почетокот на постот на св. Четириесетница, говорејќи: Господ҃и помолимсѧ..., првата молитва: Надѣѧнїе всѣмъ..., и втората: Благословенъ ѣси..., и кога ќе ги прочита двете, благословувајќи ги присутните со десната рака, говори: Благословенїе господне на васъ... Потоа, свртен кон дверите, изговара: Помолимсѧ... и ја целива иконата на Спасителот или на храмот, а ја целиваат и останатите присутни[45].

Почеток на Светиот и Големиот пост
Во *понеделник* на првата *недела од светиот пост*

Свештеникот зема црн епитрафил на себе и започнува *полноќница* со Благословенъ Богъ нашъ..., не отворајќи ја завесата. Оваа *полноќница* се прави без поклонувања, но само, по Честнѣйш҃ю хер҃вим..., се прават три големи метании со молитвата Господи и҆ владыко... Тоа се прави само во првиот ден на постот, а во останатите денови се пее цела полноќница со поклонувања. Во почетокот Сѧтый Боже..., 3 поклонувања, на Прїидите поклонимсѧ... 3 поклонувања. На непорочните, на секоја Слава..., 3 поклонувања. По Вѣр҃ю..., трисѧтое, 3 поклонувања. По Иже на всѧкое времѧ ..., Честнѣйш҃ю..., по возгласот: Боже оу҃щедри ны..., 3 големи метании, на кои се кажува во себе мо-

---

[44] Така се служи вечерна и повечерие во секоја недела во Великиот пост.

[45] Во манастирите, по вечерната, братството, со благослов на настојателот, го пеат целиот канон на Пасха Воскресенїѧ день... и Да воскреснетъ Богъ... со стихирата Пасха свѧщеннаѧ... и со останатите стихири и прават општо опростување.

литвата **Господи и̑ владыко...**, потоа 12 мали поклонувања, говорејќи во себе: **Боже очисти мѧ грѣшнаго** и пак молитвата пишувана погоре со една голема метанија. Потоа молитвата **Владыко Боже о̑тче...**, и **Прїидите поклонимсѧ...**, со 3 поклонувања. **Возведохъ о̑чи мои...**, **Слава... и̑ нынѣ...**, **трисвѧтое** и три поклонувања. По **Отче нашъ...**, обични тропари и возглас; молитва: **Помѧни Господи...**, потоа: **Преславнаѧ...**, и **Оу̑пованїе мое...** Свештеникот: **Слава тебѣ Хрїсте Боже...** и обично простување и по него свештеникот: **Помолимсѧ...** и потоа, влегувајќи низ јужната врата во олтарот, ја отвора завесата, и кадејќи пред светиот престол, ја започнува *утрената*: **Благословенъ Богъ нашъ...**, читачот: **трисвѧтое**, без метании. По возгласот: **Ꙗ̀кѡ твое есть царство...**, **Господи помилѹй** (12 пати). **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) без метании и псалм 19.: **Оу̑слышитъ тѧ Господь...** и 20. псалм: **Господи силою твоею...** Потоа **трисвѧтое** без метании. По возгласот, обичните тропари: **Спаси господи люди твоѧ...** итн. Додека се чита и се кажува сето тоа, свештеникот го покадува олтарот, излегувајќи низ северната врата, ја покадува и целата црква и кога ќе се врати во олтарот низ јужната врата, ја кажува ектенијата: **Помилѹй насъ Боже...** Возглас: **Ꙗ̀кѡ милостивъ...** Народот: **Ѧ̀минь. Именемъ господнимъ...** и свештеникот, стоејќи пред светиот престол, говори: **Слава свѧтѣй...**, **Ѧ̀минь.** Шестопсалмие: **Слава во вышнихъ Богѹ...** (трипати) без поклонувања. **Господи оу̑стнѣ мои...** (двапати) и продолжува шестопсалмието: **Господи что сѧ оу̑моножиша...** и останатите псалми. Кога ќе започне читањето на 102. псалм: **Благослови дѹше моѧ...**, свештеникот излегува низ северната врата пред светите двери и ги чита утринските молитви, а кога ќе заврши шестопсалмието, пред дверите ја говори големата ектенија: **Миромъ господѹ помолимсѧ...** и возгласот. Потоа изговара: **Ѧ̀ллилѹ́їа** на гласот што е според Октоихот со стиховите: 1) **Ѿ ноцїи оу̑тренюетъ...**, 2) **Правдѣ навчитесѧ...**, 3) **Зависть прїиметъ...**, 4) **Приложи имъ...**, по секој стих десната и левата певница пеат: **Ѧ̀ллилѹ́їа** (трипати), (свештеникот влегува низ јужната врата во олтарот). Потоа се пеат Троичните од гласот. На вториот, **Слава...**, а на третиот: **и̑ нынѣ...** Потоа три поклонувања. Потоа првата катизма од псалтирот. По неа не се кажува ектенија преку целиот Голем пост, освен во сабота и во недела. По првата катизма, доаѓа *седалниот* на гласот од крајот на

Триодот и маченичен и се чита св. Ефрем сѐ до петокот на Цветната недела.

ВНИМАВАЈ! Како се чита Псалтир за време на св. Четириесетница види го објансувањето во 18. глава, под бр. 6 во оваа книга.

По втората катизма, се пее *седален* од Триодот, гл. 2.: **Поста божественымъ...**, **Слава...**, истото, **и нынѣ...**, богородичен: **Милосердїѧ сѫци...** и се чита од св. Ефрем. По третата катизма, *седален* од Триодот, гл. 2.: **Всечестное воздержанїе...**, **Слава...**, истото, **и нынѣ...**, богородичен: **Неѡборимѫю молитвѫ...** 50. псалм и свештеникот молитвата **Спаси Боже люди...**, пејачите: **Господи помилѹй** (12 пати). Возглас: **Милостїю и щедротами...** Потоа: **Господеви поемъ...** на гласот од канонот на дневниот светител од Минејот и се кажуваат стиховите на песните побрзо, секоја певница својот стих додека да стасаат до: **Ѡгѫстѣша...** и оттаму почнуваат да држат стихови на 14 и се пее Минејот со ирмосите на 6. Се пее вака: првата певница (десната) го кажува стихот: **Ѡгѫстѣша...** и го пее ирмосот. Втората певница (левата) го кажува вториот стих: **Рече врагъ...** и тропарот на канонот. И обете певници по ред ги кажуваат стиховите сѐ додека не стасаат до **Тогда потщасасѧ...** Од тој стих, пак, се започнува **трипеснѣцъ**: на 4, а кај **Господь же царствѫй...** се пее вториот **трипѣснецъ** и десната певница го пее тропарот, а левата вториот стих и тропарот. Потоа обете певници пеат **Слава...**, троичен, **и нынѣ...**, богородичен. Потоа со повисок глас: **Слава тебѣ Боже наш, слава тебѣ.** И се пее вториот тропар, бидејќи по пет тропари доаѓа песна, а најпосле *катавасија*, ирмос на вториот канон. Така се пеат 8. и 9. песна. Третата се пее вака: првата певница го кажува стихот: **Господь взыде на небеса...** и тропарот на канонот во Минејот. Втората певница стихот: **И дастъ крепость царю...** и вториот тропар на канонот во Минејот. Потоа **Слава... и нынѣ...**, со тропарите на канонот и првата певница пее ирмос од Минејот на 3. песна по канонот. Така се пее и 6. песна. 4., 5. и 7. песна се пеат вака: прво доаѓа ирмос на канонот од Минејот, потоа се пеат последните два стиха на тропарите од канонот и **Слава... и нынѣ...**, со ирмосот не се завршува песната, бидејќи ирмосот се кажува пред песната; се пеат пак ирмосите од Минејот по канонот само по 3. и 6. песна, бидејќи тие песни не започнуваат со ирмос. Во други денови на неделата, освен во понеделник, пр-

вата песна се пее онака како што е речено за 4. и 5. песна; а песните што имаат **трипѣснецъ** се пеат по канонот. Катавасија и ирмос на трипеснецот како што е кажано погоре.

ВНИМАВАЈ! (Осмогласник не се пее преку целата Четириесетница, освен во недела, туку се пее само од Минејот и **трипѣснецъ**, а каде што нема **трипѣснецъ**, се пее само Минеј). По 3. песна, мала ектенија, *седален* на светиот 1, **Слава... и нынѣ...**, богородичен. По 6. песна, мала ектенија, *седален* маченичен и ако светиот има кондак, тој се кажува овде (а маченичен се кажува по првата катизма со *седални*те со припевот: **Дивенъ Богъ...**). Се пее **Честнѣйшꙋю...** По 9. песна **Достойно...** и поклонување и мала ектенија. Светилен троичен на гласот (трипати) и читачот ги чита трите обични псалми: **Хвалите господа...**, бидејќи на **Всѧкое дыханїе...** не се пеат стихови.

[**ТРЕБА ДА СЕ ЗНАЕ:** Ако во седмични денови се случат двајца светии, освен во сабота и недела во Минејот на ред, на едниот се пеат стихири на вечерната, и на вториот на **Хвалите** на 4, ако има. Каноните се пеат на двајцата светии на 6, и тоа на првиот светител се пее ирмосот 1, и по него се кажуваат два тропари за еден и тропар пред богородичен, а богородичниот се остава. Потоа на вториот светител пак два тропари за еден и тропар пред богородичниот и богородичен, потоа **трипѣснецъ**. Тогаш најстариот говори: **Тебѣ слава подобаетъ...** и **Слава тебѣ показавшемꙋ...**, правејќи три метании. Потоа свештеникот пред дверите: **Исполнимъ оу҆тренюю...** и возглас. Сега се пее стиховна самогласна, гл. 5.: **Прїиде постъ...**, стихот: **Йсполнихомсѧ завтра...** и истата стихира, стихот: **Й҆ бꙋди свѣтлость...** и маченичен: **Благословенно воинство...**, **Слава... и нынѣ...**, богородичен: **Тѧ божїю матеръ...** Ако светиот има **Слава...**, тогаш се кажува: **Слава...**, на светиот, **и҆ нынѣ...**, богородичен. Потоа читачот: **Благо ѣ҆сть...** (двапати), **трисвѧтое** и три метании. По **Отче нашъ...**, возглас: **Ꙗкѡ твое ѣ҆сть царство...** и тропарот: **Въ храмѣ стоѧще...**, **Господи помилꙋй** (40 пати), тивко, **Слава... и҆ нынѣ...**, **Честнѣйшꙋю...**, **йменемъ господнимъ...** Свештеникот: **Сый благословенъ...** и ние: **Небесный царю...**, правејќи метании, секој во себе ја кажува молитвата на св. Ефрем **Господи и҆ владыко...** и останатото. Потоа: **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати), и започнува *првиот час*, псалм 5.: **Глаголы моѧ...** и останатите два псалми **Аллилꙋїа** (трипати) и три метании].

ВНИМАВАЈ! Во сите понеделници на св. Четириесетница на првиот час не се кажува катизма, а во останатите денови се кажува катизма и се прават метании по трипати. Така и во петок, на првиот и на деветтиот час, нема катизма.

Свештеникот, стоејќи подолу од солеата, спрема иконата на Богомајката, го пее тропарот, гл. 6.: Завтра оуслыши гласъ мой... и обете певници го пеат истото (трипати). На крајот на тропарот се прави матанија. Потоа се кажува 1. стих: Глаголи моѧ..., 2. стих: Ѩкѡ къ тебѣ..., Слава... и нынѣ..., богородичен: Что тѧ наречемъ..., 3 метании и се пее: Стѡпы моѧ... Втората певница го пее истото. Избави мѧ..., пак истото. Лице твое просвѣти..., пак истото. Да исполнятсѧ оуста наша... (трипати), трисвѧтое и 3 метании. По возгласот, се кажува богородичниот тропар, и тоа во понеделник, во вторник и во четврток: Преславнꙋю божїю..., а во среда и во петок: Скорѡ предвари... Господи помилꙋй (40 пати). Иже на всѧкое время..., Честнѣйшꙋю..., Боже оуцедри ны... и молитвата: Господи и владыко..., трисвѧтое, 3 метании; по возгласот, Господи помилꙋй (12 пати), Хрїсте свѣте йстинныи..., Возбранной воеводѣ... Свештеникот: Слава тебѣ Хрїсте Боже... и отпуст со многулетствие. И се целиваат иконите. Вака се прават *утрената* и *првиот час* преку целата Четириесетница.

Во 9 часот бие малата камбана за часовите. Откако свештеникот ќе дојде во црквата, прави три поклонувања пред св. двери, говорејќи во себе: Боже ѡчисти мѧ грѣшнагѡ. (Ова се прави и се кажува и кога излегува од црквата, освен во сабота и во недела). Влегува во олтарот, става на себе црн епитрафил и гласно изговара: Благословенъ Богъ нашъ..., пејачите: Ѧминь. Слава тебѣ Боже наш..., Царю небесныи..., трисвѧтое и 3 метании. По Отче нашъ..., свештеникот: Ѩкѡ твое есть царство... Читачот: Господи помилꙋй (12 пати), Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 3 метании, и се чита третиот час со 3 псалми завршувајќи со: Слава... и нынѣ..., аллилꙋїа и 3 метании; редовна катизма; на секој антифон се прават метании. Потоа читачот или свештеникот, стоејќи во средина на црквата, го кажува тропарот, гл. 6.: Господи йже прсвѧтаго твоего..., пејачите го пеат истиот тропар, десната певница двапати, а левата еднаш. Читачот или свештеникот ги кажува стиховите: стих 1.: Сердце чисто созижди..., стих 2.: Не ѿвержи мене..., и кога тој пее, пејачите прават метании, а кога пејачите пеат, тогаш тој прави метании; исто така се прави и на

останатите два стиха. Потоа, Слава... и нынѣ..., богородичен: Богородице ты ѣси лоза... и 3 метании. По читањето на Лествица, Господь Богъ благословенъ..., трисвѧтое, 3 метании и по возгласот, тропар, гл. 8.: Благословенъ еси Хрїсте Боже нашъ..., Слава..., Скорое и извѣстное..., и нынѣ..., Надежда и претстателство..., Господи помилѹй (40 пати) и молитвата Иже на всѧкое врема..., Господи помилѹй (трипати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшѹю... и се прави поклонување. Именемъ господнимъ..., свештеникот: Боже оу҃щедри ны... и се прават метании, свештеникот ја чита молитвата: Владыко Боже отче... Прїидите поклонимсѧ... (трипати), 3 метании и шестиот час. По псалмите, Слава... и нынѣ..., аллилѹїа (трипати) и 3 метании и редовната катизма; по секој антифон аллилѹїа (трипати) и 3 метании; потоа читачот го пее тропарот, гл. 2.: Иже въ шестый день... и истото го пеат и пејачите како што е кажано напред. Читачот ги кажува стиховите: стих 1.: Вниши Боже..., стих 2.: Ѩзъ къ Богѹ воззвахъ..., Слава... и нынѣ..., богородичен: Ѩкѡ не ѩмамы... и 3 метании, потоа тропарот на пророштвото како што е кажано за среда и за петок во Сирната недела. *Прокимен*, паримија и се чита пророштвото на Исаија, потоа вториот *прокимен* и паримијата. Потоа Скорѡ да предварѧт..., трисвѧтое и 3 метании, по возгласот, тропар, гл. 3.: Спасенїе содѣлалъ ѣси..., Слава..., Пречистомѹ ѡбразѹ твоемѹ... и поклонување, и нынѣ..., Милосердїѧ сѵщи..., а во среда и во петок се кажува крстобогородичен: Препрославлена еси..., Господи помилѹй (40 пати), и молитвата Иже на всѧкое врема..., Господи помилѹй (трипати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшѹю..., ѩменемъ господнимъ..., свештеникот: Боже оу҃щедри ны... и 3 метании со молитвата, како и останатите 12 поклонувања, како што е назначено, и последното трисвѧтое и 3 метании, по возгласот: Господи помилѹй (12 пати), и свештеникот: Слава тебѣ Хрїсте Боже..., ние: Слава... и нынѣ..., и отпуст на којшто се споменува и светиот, денот и многулетствие; откако ќе ги целиваме иконите, сите излегуваме. Вака се служат третиот и шестиот час преку целата Четириесетница. Каде што нема одмор, по молитвата Боже и господи силъ..., веднаш се чита Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и започнува деветтиот час. А каде што е деветтиот час посебно, свештеникот започнува со: Благословенъ Богъ нашъ..., читачот: трисвѧтое, 3 метании и по возгласот, Господи помилѹй (12 пати), Прїидите поклонимсѧ...

(трипати), и 3 метании и деветтиот час, со 3 псалми што се завршуваат со аллил8їа и со 3 метании, и редовната катизма. По секој антифон, 3 метании. Потоа читачот на средина на црквата го пее тропарот, гл. 8.: Иже въ девѧтыи часъ..., пејачите го пеат истиот (трипати), читачот кажува: стих 1.: Да приближитсѧ молитва..., стих 2.: Да внидетъ прошенїе..., со поклонувања. Слава... и нынѣ..., Иже насъ ради..., 3 метании, и Не предаждь насъ..., трисвѧтое и 3 метании, по возгласот на свештеникот се кажуваат овие тропари, гл. 8.: Видѧ разбойникъ..., Слава..., Посредѣ двою..., и нынѣ..., Агнца и пастирѧ..., Господи помил8й (40 пати), Иже на всѧкое времѧ..., Господи помил8й (трипати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйш8ю..., имѣнемъ господнимъ..., свештеникот: Боже оу҃щедри ны... и три големи метании, говорејќи ја молитвата на св. Ефрем. Останатите 12 поклонувања се изоставуваат и се кажува молитвата Владыко Господи Іис8се Хрїсте... и веднаш десната певница пее, гл. 8.: Во царствїи твоемъ... Левата певница: Блажени плач8щи... и Помѧни насъ господи... и останатите *блажени* на истиот глас и бавно. Слава..., Помѧни насъ господи..., и нынѣ..., Помѧни насъ господи... Потоа обете певници заедно со повисок глас: Помѧни насъ господи... и метанија. Сега пак со повисок глас: Помѧни насъ владыко... и метанија; и со уште повисок глас: Помѧни насъ свѧтый... и метанија; веднаш потоа се кажува: Ликъ небесныи... и останатото, Слава..., Ликъ свѧтыхъ а҃гелъ..., и нынѣ..., Вѣр8ю..., Ѡслаби, wстави..., Отче нашъ..., кондакот на денот и на храмот на светиот или на светителката (ако е храмот Христов, прво се кажува кондакот на храмот Христов, потоа на денот) и на редовниот светител чиј што е ден. Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., на храмот на Богородица или Прѣтстателство хрїстїанъ..., Господи помил8и (40 пати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйш8ю..., имѣнемъ господнимъ... и свештеникот: Боже оу҃щедри ны... и 3 големи метании и останатите 12 поклонувања. Читачот: Прїидите поклонимсѧ... (трипати), 3 метании и обичниот псалм: Благослови д8ше моѧ господа..., свештеникот ги чита вечерните молитви пред св. двери. По псалмот, Слава... и нынѣ..., а҃ллил8їа (трипати), 3 метании, големата ектенија и 18. катизма. По секој антифон, Слава... и нынѣ..., Аллил8їа (трипати) и 3 метании и се пее: Господи воззвахъ..., на гласот што е подобен од Триодот, стихири на 6, од Триодот 3 и од Минејот на светиот 3, Слава..., на светиот,

ако има, ако нема: Слава... и нынѣ..., истиот глас и подобен; Свѣте тихїй... и се кажува *прокимен*от на паримијата, гл. 6., и читање од Бытїѧ. Потоа вториот *прокимен* на паримиите гл. 5. и читање од ***Приказните***, бидејќи преку целата Четириесетница се читаат една паримија од ***Битие***, а втората од ***Приказните***. Сподоби господи... и 3 метании, свештеникот: Исполнимъ вечернюю... и по возгласот се пее од Триодот самогласен на денот (двапати), гл. 3.: Постимсѧ постомъ... и маченичниот на истиот глас. Слава..., на светиот, ако има, ако нема: Слава..., и нынѣ..., од Триодот. Нынѣ Ѿпѹстаеши..., трисвѧтое... и 3 метании, по возгласот се пее тропарот, гл. 4.: Богородице дѣво..., и 1 поклонување, Слава..., Крестителю Хрїстовъ... и 1 поклонување; и нынѣ..., Молите за ны... и 1 поклонување. Потоа: Под твое благоутробїе..., без поклонување. Господи помилѹй (40 пати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшѹю..., именемъ господнимъ..., Свештеникот: Сый благословенъ... и молитвата Небесный царю... и 16 обични поклонувања со молитвата на св. Ефрем. Трисвѧтое и 3 метании, по возгласот, Господи помилѹй (12 пати), Всесвѧтаѧ троице... и Бѹди имѧ господне... (трипати) и 3 метании, Слава... и нынѣ..., псалмот: Благословлю господа..., потоа: Достойно ѣстъ... и поклонување, Слава... и нынѣ..., Господи помилѹй (трипати), Благослови... и свештеникот го кажува отпустот, а пејачите многулетствието.

Попладне во 3 часот бие малата камбана и се пее ***Големо повечерие***, кога се пее големиот канон, кој се завршува во четвртокот од истата недела. Припевот е Помилѹй мѧ Боже, помилѹй мѧ. По 9. песна, се пее ирмосот Безсѣменнагѡ зачатїѧ..., псалм 4. и метании, па понатаму: Къ тебѣ Господи воздвигохъ... и останите два псалми, по што се пее: Съ нами Богъ... Останатото е сè како што е изложено во Часословот на големото повечерие. Овој чин се прави во текот на целиот Голем пост сè до Велика Среда, а на Велика Среда, на Велики Четврток и на Велики Петок се прави мало повечерие.

Среда од Првата недела на постот
(*кога треба да се служи првата предосветена служба*)

Додека се служат часовите, свештеникот, откако ќе земе време пред светите двери, преку северната врата влегува во олтарот и облекува полна црна одежда. Облекувајќи се со ред стихарот и останатите одежди, не кажува ништо друго, туку за секоја вели само: **Господ8 помолимсѧ.** По завршувањето на изобразителната со **Господи помил8и** (40 пати), **Слава... ѝ нынѣ...**, **Честнѣйш8ю, ѝменемъ господнимъ...**, **Боже оу҃щедри ны...** и 16 поклонувања, **трисвѧтое** и **Отче нашъ...**, **Господи помил8й** (12 пати) и молитвата **Всесвѧтаѧ троице...**, **Достойно...**, свештеникот, откако ќе ги отвори дверите, го кажува отпустот на деветтиот час. По отпустот, откако ќе ги затвори дверите, започнува св. литургија.

Пред да ја започне литургијата, свештеникот не кажува **Царю небесный...**, **Слава во вышнихъ Бог8...** итн. туку се поклонува трипати пред св. престол, ги целива евангелието и престолот и ја започнува литургијата со: **Благословенно царство...** По **Ѧминь**, се чита: **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) и 103. псалм. Свештеникот ги чита вечерните молитви, почнувајќи од четвртата, бидејќи првите три се кажуваат по ектениите; по големата ектенија, катизма и по секој антифон мала ектенија. Кога ќе се започне со пеење на **Господи воззвахъ...**, свештеникот го отвора антиминсот, кој по преносот повторно го затвора, оди кај проскомидијата, го одврзува платното со кое се завиткани путирот и дискосот со дарците, и поставува сѐ на ред, а дискосот го донесува на престолот врз отворениот антиминс; од кивотот го зема Агнецот, го става врз дискосот и го покадува, и кога пејачите ќе започнат да ги пеат стиховите, свештеникот го зема дискосот со Агнецот над главата и го пренесува на проскомидијата. За време на тоа одење служителот ѕвони со мало ѕвонче, а народот паѓа ничкум на земјата. Кога ќе се постави пораноосветениот Агнец на своето место, свештеникот налева во путирот вино и вода, не велејќи ништо туку само **Молитвами свѧтыхъ ѻ҃тецъ нашихъ господи Іис8се Хрїсте Боже нашъ, помил8й насъ.** На **Господи воззвахъ...**, стихири на 10: самогласен на денот 2, 1 маченична, 3 подобни од Триодот и 4 од Минејот. **Слава... ѝ нынѣ...**, богородичен. **Вхо҆дъ** со кадилница, а кога треба да се

чита евангелие, тогаш со евангелие. Свѣте тихїи..., *прокимен* и паримии. По првото читање и вториот *прокимен*, свештеникот, кој досега стоел на отворените двери пред свеќникот на кој што гори свеќа и е обесена кадилницата, го зема свеќникот со кадилницата со двете раце, се свртува кон светиот престол и, правејќи крст со свеќникот, говори: Премдрость, прости, и, свртувајќи се кон запад, кон народот, продолжува: Свѣтъ Хрїстовъ просвѣщаетъ всѣхъ. Читачот: Притчей чтенїе; Вонмемъ и читање понатаму. Потоа свештеникот: Миръ ти, премдрость! Читачот, стоејќи, пее: Да їсправится молитва моа..., а присутните во храмот и од десната и од левата страна коленичат. Кога ќе испее, читачот коленичи, а десната страна станува и го пее истото, па коленичи; станува читачот и го пее стихот и коленичи, па станува левата страна и така сè додека не завршат стиховите. Свештеникот меѓувреме кади пред св. престол и на последниот стих ја предава кадилницата, коленичи пред св. престол и го пее последното: Да исправится... до кадило предъ тобою..., а целиот народ, кој дотогаш коленичел со свештеникот, станувајќи пее и завршува: Воздѣанїе рукъ моею, жертва вечерна, правејќи трипати метании. Понатаму се продолжува како што е назначено во служебникот. Наместо херувимска песна, се пее: Нинѣ силы..., кога се пренесува светата тајна, на звукот од звончето целиот народ паѓа на земјата, пеејќи тивко: Се жертва тайна и на крајот 3 метании. Свештеникот ги симнува дарците од дискосот и од путирот, ги покрива со воздухот и ја затвора завесата до половина, а втората половина ја затвора по возгласот Благодатїю и щедротами... – Кога изговара: Вонмемъ, преждеосвященнаа святаа святымъ, тогаш, откако ќе се поклони, ја става раката под воздухот и го допира Агнецот. Откако ќе ги симне воздухот и звездичката, причестува како што е пропишано во служебникот под наслов: Изавленїе ѡ нѣкїихъ исправленїахъ въ служенїи преждеосвященныа лїтургїи. Наместо *причастен*, се пее: Вкусите... Кога се кажува: Вонмемъ, преждеосвященнаа святаа святымъ, народот паѓа на земја, а при појавувањето на светите дарови, се прави едно поклонување. По Задамвоната молитва, кога се пее: Буди имя господне..., се прават 3 метании и отпуст. – Ако нема предосветена, на вечерната се пеат стихири на 6, подобни од Триодот и од Минејот. Слава... и нынѣ..., богородичен според гласот во Минејот. На *стиховни*: само-

гласен на денот од Триодот (двапати) и маченичен, пишувани на **Господи воззвахъ...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, богородичен на истиот глас и останатото.

Петок од Првата недела на постот

На **Господи воззвахъ...**, стихири на 10, од Триодот самогласни 2 и 4 маченични од Окотихот на гласот, и на св. Теодор самогласни 4, гл. 2.: **Прїидите мꙋченниколюбци...**, **Слава...**, гл. 6.: **Сосꙋда оупотребивъ врагъ...**, **и҆ нынѣ...**, богородичен на гласот. **Входъ** со кадилница. **Свѣте тихїи...**, *прокимен* и читање од **Бытїѧ** и вториот *прокимен*, и читање од **Притчей** и понатаму предосветена литургија. По Задамвоната молитва, се изнесува и на амвонот се поставува триножец со коливо кое свештеникот крстовидно го покадува додека се чита псалмот 142.: **Господи оуслыши молитвꙋ...** Потоа се пее **Богъ господь...** и тропарот гл. 2.: **Велїѧ вѣры...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, **Всѧ паче смысла...** и 50. псалм. Пота се пее канон на 4 без ирмосите со припев: **Свѧтый великомꙋчениче Ѳеодѡре моли Бога ѡ҆ насъ...**, по 6. песна, кондак, гл. 8.: **Вѣрꙋ Хрїстовꙋ ꙗ҆ко щитъ...** По 9. песна, ирмос: **Тѧ неискособрачнꙋю...**, **трисвѧтое**, тропар на светиот, **Слава...**, кондак, **и҆ нынѣ...**, богородичен: **Ꙗкѡже предстательство...** Потоа свештеникот: **Господꙋ помолимсѧ** и ја чита молитвата над коливото: **Всѧ совершивый...**, **Бꙋди имѧ господне...** и отпуст.

Ако нема предосветена литургија, по **Ѡслаби ѡстави...** и по поклонувањата, **трисвѧтое**, **Господи помилꙋй** (12 пати) и молитвата **Всесвѧтаѧ троице...**, започнува *вечерната* со **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) и 103. псалм; 18. катизма. На **Господи воззвахъ...**, стихири на 6, маченични 3 од Октоихот на гласот што е на ред и на св. Теодор 3. **Слава...**, на св. Теодор, **и҆ нынѣ...**, редовниот богородичен на гласот. **Свѣте тихїи...**, без **Входъ** и без читање на паримии. На *стиховни*: од Триодот самогласни на денот 2 и маченичен, гл. 5.: **Слава...**, на св. Теодор, гл. 2., **и҆ нынѣ...**, **Все оупованїе мое...**, **трисвѧтое**, тропар: **Велїѧ вѣри...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, **Всѧ паче смысла...**, ектенија: **Помилꙋй насъ Боже...** и останатото.

Во саботата на *утрената*: на **Богъ господь...**, тропар на св. Теодор: **Велїѧ вѣри...**, (двапати), **Слава...**, **и҆ нынѣ...**, богородичен:

Всѧ паче смысла... По 1. катизма (16), *седален* маченичен на гласот што преовладува со богородичниот. По 2. катизма (17), *седален* на св. Теодор, гл. 2.: Кипѧ вѣри православїемъ..., Божественный даръ тѧ... и богородичен: Невмѣстимаго Бога... 50. псалм, канон на храмот со ирмосите на 6 и на св. Теодор 2, на 8, 4. и 6. глас. *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста моѧ... По 3. песна, *седален* на светиот, гл. 8.: Божественное всеорѕжїе..., Слава..., Маѯимїановыми ласканми..., и҆ нынѣ..., Їкѡ всенепорочнаѧ... По 6. песна, кондак на светиот, гл. 8.: Вѣрѕ Хрїстовѕ... и икос. По 9. песна, светилен на светиот и богородичен. На *хвалите:* стихири, гл. 1., на 4. Слава..., гл. 6.: Свѧщеннїѧ даръ..., и҆ нынѣ..., Богородице ты є҆си лоза... На *стиховни*: стихири на светиот самогласни со припевите. Слава..., гл. 8.: Страдалческимъ мѕжествомъ..., и҆ нынѣ..., Владычице прїими... и останатото со првиот час.

На *литургијата*: *блажени* од канонот на светиот 3. и 6. песна. По входот, тропар на светиот, Слава..., кондак на светиот гл. 8., и҆ нынѣ..., од Триодот, гл. 8.: Їкѡже предстателство... *Прокимен*, гл. 7.: Возвеселитсѧ праведникъ ѡ҆ господѣ и҆ оу҃поваетъ на него. Апостол на денот: къ Є҆вреѥмъ, зач. 303.: Многочастнѣ и҆ многообразне... и на светиот, къ Тїмодею, зач. 292.: Возмогай ѡ҆ благодати... Евангелие според Марка, зач. 10. и на светиот, според Јована, зач. 52. *Причастен*: Въ памѧть вѣчнѕю... Литургија на св. Јован Златоуст. (Службите на светиите од Минејот што ќе се случат во саботите и во неделите на св. Четириесетница се пеат на повечерието).

Прва недела од постот
Недела на православието

На *малата вечерна*: стихири на 4, гл. 1. Слава... и҆ нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: стихири, гл. 2. Слава... и҆ нынѣ..., Вознесла є҆си..., тропар, гл. 2.: Пречистомѕ твоемѕ wбразѕ... и отпуст.

На *големата вечерна:* Блаженъ мѕжъ..., целата катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на 10: воскресни 3, источни 3 и од Триодот 4, гл. 4., подобен: Тѧ непостижимаго... Слава..., гл. 2.: Благодать возсїѧ и҆стины..., и҆ нынѣ..., првиот богородичен на гла-

сот. На *литијата*: стихира на храмот, Слава..., гл. 2.: Радꙋйтесѧ пророцы..., и нынѣ..., богородичен: Все оупованіе мое... На *стиховни*: стихири од Октоихот. Слава..., гл. 2.: Изъ нечестїѧ..., и нынѣ..., Ѡ чꙋдесе... По Нынѣ Ѿпꙋщтаеши..., тропар Богородице дѣво... (двапати) и на празникот, гл. 2.: Пречистомꙋ твоемꙋ... [Ако нема бдение, воскресен тропар (еднаш), Слава..., Пречистомꙋ твоемꙋ..., и нынѣ..., Всѧ паче смысла...].

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., Пречистомꙋ твоемꙋ..., и нынѣ..., Всѧ паче смысла... Катизма и *седални* воскресни, Слава..., и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. По 2. катизма, *седални* воскресни, Слава... и нынѣ..., богородичен. Непорочните и Ѧггелскїй соборъ... *Ипакој* на гласот, *степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., гл. 8.: Покаанїѧ Ѿверзи..., и нынѣ..., На спасенїѧ..., Помилꙋй мѧ Боже... и Множества содѣанныхъ... Воскресен канон со ирмосите на 4, крстовоскресен на 2, на Богородица на 2 и од Триодот на 6. *Катавасија*, гл. 4.: Морѧ чермнꙋю... По 3. песна, *седален*, гл. 1.: Божественный твой..., Слава..., Зраками пророкѡъ..., и нынѣ..., Любовїю чистаѧ... По 6. песна, кондак, гл. 2.: Новописанное слово ѻтчее... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю... *Светилен* воскресен. Слава..., од Триодот: Взыграйте восплѣшите..., и нынѣ..., Ѡрꙋжїѧ нынѣ оскꙋдѣша... На *хвалите:* воскресни стихири 4, источна 1 и од Триодот 3, гл 4., подобен: Къ тебѣ нынѣ... со припевите. Слава..., гл. 6.: Мѡусей во времѧ..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 6 и од Триодот 6. песна на 4. По входот: воскресен тропар и на празникот. Слава... и нынѣ..., кондак: Новописанное слово... *Прокимен*, гл. 4.: Благословенъ ѣси господи Боже отецъ нашихъ... Апостол къ Евреемъ, зач. 329. од половината: Вѣрою Мѡусей... Евангелие според Јована, зач. 5. Литургија на св. Василиј Велики. *Причастен*: Хвалите господа... и Радꙋйтесѧ...

Истиот ден на *вечерната*: *голем прокимен*, гл. 8.: Далъ ѣси достоанїе боѧщымсѧ тебе господи... (Од понеделникот на вто-

рата недела, на повечеријата се пеат каноните од Минејот на оние светии кои се случуваат во деновите од Лазарева сабота до Томина недела).

ВНИМАВАЈ! Во саботите на II, III и IV недела од постот служба на мртвите според правилото изложено во гл. 13, под „в“, но на утрената, по 6. песна, се остава канонот на храмот и се зема четверопеснецот од Триодот. – Ако во таа сабота се случи ***Наоѓањето главата на св. Јован Крстител, Младенци*** или ***Благовештение***, се зема службата на празникот, а таа на мртвите се изостава.

Втора недела од постот

На ***малата вечерна*** како и обично.

На ***големата вечерна:*** **Блаженъ мѫжъ...**, цела катизма. На **Господи воззвахъ...**, стихири на 10: воскресни 3, источни 3 и од Триодот 4, гл. 2.: **Кїими благопохваленїи...**, **Слава...**, гл. 6.: **Преподовне преблаженне...**, **и нынѣ...**, првиот богородичен на гласот што преовладува. На *литијата*: стихира на храмот. На *стиховните*: стихири од Октоихот. **Слава...**, гл. 8.: **Бодрыи ѧзыкъ...**, **и нынѣ...**, **Безневѣстнаѧ дѣво...** На **благословенїи хлѣбwвъ**, тропарот **Богородице дѣво...** (трипати). (Ако нема бдение, воскресен тропар, **Слава...**, **Православїѧ свѣтилниче...**, **и нынѣ...**, **Иже насъ ради...**).

На ***утрената***: на **Богъ господь...**, воскресен тропар (двапати), **Слава...**, **Православїѧ свѣтилниче...**,гл. 8., **и нынѣ...**, **Иже насъ ради...** Катизма, *седални* воскресни, **Слава...**, **и нынѣ...**, првиот богородичен на гласот. По 2. катизма, *седални* воскресни со богородичните; по непорочните **Ѧггелскїй соборъ...** и сѐ останато како во првата недела од постот. Воскресен канон со ирмосите на 4 и на светиот на 6. *Катавасија*: **Ѿверзѕ оу҃ста моѧ...** По 3. песна, кондак, гл. 4.: **Нынѣ времѧ...**, *седален* на светиот, гл. 4.: **Прелесть попалилъ є҆си...**, **Слава...**, истото, **и нынѣ...**, богородичен. По 6. песна, кондак на светиот, гл. 8.: **Премѕдрости свѧщенный...** и икос. На 9. песна: **Честнѣйшѕю...** *Светилен* воскресен. **Слава...**, на светиот: **Радѕйтесѧ ѳ҃тцевъ похвало...**, **и нынѣ...**, **Владычице, всѣх владычице...** На *хвалите:* воскресни стихири 4, источна 1 и оста-

натите со припевите, и на светиот, гл. 1.: Блаженн8ю въ мїрѣ..., со припевите. Слава..., гл. 6.: Во тмѣ согрѣшенїи..., й нынѣ..., Преблагословенна êси... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот, на 6 и на светиот 3. песна на 4. По входот: (каде што е храмот Христов), воскресен тропар и на светиот. Слава..., кондак на светиот й нынѣ..., од Триодот; (каде што е храмот на Богородица) воскресен тропар, на храмот на Богородица и на светиот. Кондак од Триодот, Слава..., на светиот, й нынѣ..., на Богородица; (каде што е храмот на светител) воскресен тропар и на храмот на светиот и на св. Григориј, кондак на храмот на светиот, Слава..., кондак на светиот, й нынѣ..., од Триодот. *Прокимен*, гл. 5.: Ты господи сохраниши ны, й соблюдеши ны w рода сегw й во вѣкъ... Апостол къ Евреемъ, зач. 304.: Въ началѣ ты господи... и на светиот, зач. 318.: Таковъ намъ подобаше âрхїерей... Евангелие според Марка, зач. 7.: Вниде Іис8съ во Капернаумъ... и второ, според Јована, зач. 36. Литургија на св. Василиј Велики. *Причастен*: Хвалите... и Въ памать вѣчн8ю...

Истиот ден, на *вечерната*, голем *прокимен*: Не wврати лица...

Трета недела од постот
Поклонување на чесниот Крст

На *малата вечерна* стихири на 4, гл. 6. Слава..., й нынѣ..., Егда крест8... На *стиховни*: стихири, гл. 2. Слава... й нынѣ..., Вознесенна... По трисвятое, тропар, гл. 1.: Спаси Господи... и отпуст. По отпустот, свештеникот оди кај хранилницата (место каде што се чуваат светите сосади), го зема чесниот крст, го става на дискос, го наметнува воздухот и го пренесува на престолот, поставувајќи го на местото од евангелието, а евангелието го поставува погоре од десната страна. Пред него одат свеќоносци и ѓакон кој кади, а пејачите го пеат тропарот. Се запалува свеќа, што гори цела ноќ (види 14 септември).

На *големата вечерна:* Блаженъ мѫжъ..., цела катизма, на Господи воззвахъ..., стихири на 10: воскресни 3, источни 3 и на крстот 4, гл. 5.: Возсїмай господень кресте..., Слава..., гл. 3.: Хрїсте Боже нашъ..., и нынѣ..., богородичен на гласот. *Прокимен* на денот. На *литијата*: стихира на храмот, Слава... и нынѣ..., гл. 5.: Зрѧци тѧ тварь... На *стиховни*: од Октоихот. Слава... и нынѣ..., гл. 4.: Пособивый господи... На благословенїи хлѣбwвъ, тропар Богородице дѣво... (двапати) и Спаси Господи... (еднаш). (Ако нема бдение, воскресен тропар (еднаш), Слава..., на крстот, и нынѣ..., Гаврїил҃ вѣщавш҃...).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., Спаси Господи..., и нынѣ..., Гаврїил҃ вѣщавш҃..., обични катизми. *Седални* воскресни со богородичните; непорочните, Ѧггелскїй соборъ... и сѐ останато како во првата недела од постот. Воскресен канон со ирмосите на 4, на Богородица на 2 и од Триодот на 8, гл. 1. *Катавасија*: гл. 1.: Божественѣйшїи прwбрази... По 3. песна, *седален* на крстот, гл. 6.: Крестъ твой господи... и стиховите: Возносите господа Бога... и Днесь пророческое..., Слава..., Водр҃зисѧ..., и нынѣ..., Богородице дѣво... По 6. песна, кондак, гл. 7.: Не ктом҃ пламенное... и икос. На 9. песна: Честнѣйш҃ю... Светилен воскресен. Слава..., на крстот: Крестъ Хрїстовъ честнѣй..., и нынѣ..., Древ҃ на немже... На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на крстот 3 на 4, гл. 4., подобен: Во гласѣхъ воскликнемъ... со припевите. Слава..., гл. 8.: Высоком҃драгw раз҃ма..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*. Додека се пее славословието, свештеникот облечен во полна одежда, покадува околу св. престол и чесниот крст што е на дискосот положен во босилок, и кога ќе запеат: Сѧтый Боже... (големо), го наметнува воздухот, го зема дискосот со крстот над главата и низ северната врата излегува, застанува пред светите двери, и кога ќе заврши Сѧтый Боже..., извикнува: Прем҃дрость, прости, правејќи крст со дискосот; пејачите го пеат тропарот Спаси господи... (трипати), а свештеникот го поставува воздухот на ана-

лојот, а врз него крстот и го покадува од сите четири страни. Потоа тој самиот пее на 6. глас: **Крестꙋ твоемꙋ покланѧемсѧ...** (трипати), и прават метании, и тој и народот. Истото го пеат и пејачите (трипати) и додека се целива крстот се пеат самогласните стихири гл. 2.: **Прїидите вѣрнїи...**, гл. 8.: **Днесь владыка...**, **Слава...**, гл. 8.: **Днесь неприкосновенный...**, **и҆ нынѣ...**, **Днесь пророческое...** Ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и од канонот на крстот 6. песна. По входот: воскресен тропар и на крстот. **Слава... и҆ нынѣ...**, кондак на крстот. Наместо **Свѧтый Боже...**, се пее **Крестꙋ твоемꙋ...** *Прокимен*, гл. 6.: **Спаси Господи...** Апостол **къ Євреємъ**, зач. 311.: **Имꙋще а҆рхїереа велика...** Евангелие според Марка, зач. 37.: **Иже хощетъ по мнѣ и҆ти...** *Причастен*: **Знаменасѧ на насъ...** Литургија на св. Василиј Велики.

ВНИМАВАЈ! Изнесениот крст стои до петокот и во тој ден, по отпустот на часовите, се прави поклонување на крстот кога се пеат самогласните стихири како што е назначено на утрената и потоа се внесува во олтарот.

Четврта недела од постот

На *малата вечерна* како и обично.

На *големата вечерна:* по катизмата на **Господи воззвахъ...**, воскресни стихири 3, источни 4 и на светиот 3, гл. 8.: **Отче Іѡанне преподобне...**, **Слава...**, гл. 5.: **Преподобне о҆тче...**, **и҆ нынѣ...**, првиот богородичен на гласот. На *литијата*: стихири според обичајот. На *стиховни* : од Октоихот. **Слава...**, на светиот, гл. 2.: **На земли а҆ггела...**, **и҆ нынѣ...**, **Ѡ чꙋдесе новагѡ...** На **благословенїи хлѣбѡвъ**, тропарот **Богородице дѣво...** (трипати). (Ако нема *бдение*, воскресен тропар, **Слава...**, на светиот, гл. 1.: **Пꙋстынный житель...**, **и҆ нынѣ...**, **Гаврїилꙋ вѣщавшꙋ...**).

На *утрената*: на **Богъ господь...**, воскресен тропар (двапати), **Слава...**, на светиот **и҆ нынѣ...**, **Гаврїилꙋ вѣщавшꙋ...** и сè останато како во првата недела од постот. Воскресен канон со

богородичните на 6, од Триодот на 4 и на светиот на 4, гл. 8. *Катавасија:* Ѿверзѕ оу҃ста моѧ... По 3. песна, кондак на светиот, гл. 4.: На высотѣ господь..., *седален*, гл. 5.: Пречистый крест твой..., Слава..., на светиот, гл. 4.: Добородѣтелми къ небеси..., и̂ нынѣ..., На престолѣ херѕвїмскомъ... По 6. песна, воскресен кондак и икос. По 9. песна, светилен воскресен, Слава..., на светиот: Мїра благострастїѧ..., и̂ нынѣ..., Господственнѡ богородицѕ... На *хвалите:* воскресни стихири 4, источни 5 и од Триодот 2 со припевот. Слава..., гл. 1.: Прїидите дѣлаимъ..., и̂ нынѣ..., Преблагословенна е̂си... *Големо славословие*, воскресен тропар и останатото.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и на светиот. По входот: ако е храмот Христов, воскресен тропар и на светиот. Слава..., кондак на светиот и̂ нынѣ..., кондак воскресен. Ако е храмот на Богородица, воскресен тропар, на храмот и на светиот; кондак воскресен, Слава..., на светиот, и̂ нынѣ..., на храмот. Ако е храмот на светител, воскресен тропар, на храмот и на светиот, воскресен кондак. Слава..., кондак на светиот, и̂ нынѣ..., Предстательство хрїстїанъ... *Прокимен* на гласот и на светиот, гл. 7.: Восхвалятсѧ преподобнїи во славѣ... Апостол къ Евреємъ, зач. 314.: Авраамѕ обѣтовасѧ... и на светиот, къ Евреємъ, зач. 229.: Ѩкѡ чада свѣта... Евангелие според Марка, зач. 40.: Человѣкъ нѣкїи... и на светиот, според Матеја, зач. 10.: По Іисѕсѣ йдоша... *Причастен*: Хвалите господа... и Въ памать вѣчнѹю... ***Литургија на св. Василиј Велики.***

Четврток на петтата недела од постот

Во средата во 10[46] часот навечер се прави бдение. Свештеникот го става на себе црниот епитрафил и започнува обична ***утрена*** со Благословенъ Богъ нашъ..., трисвѧтое и 19. и 20. псалм. Свештеникот го кади целиот храм, ектенија и, по шестопсалмието и големата ектенија, се пее Аллилѹїа и троичните на гласот. Катизма 8. и *седален* од Октоихот. Слава... и̂ нынѣ..., богородичен. Потоа 50. псалм и по него започнува големиот канон, гл. 6. Помощникъ и̂ покровитель..., по двапати и тропарите

[46] Вака пропишува Типикот, но ние, обично, бдението го почнуваме во 7 часот навечер.

со припевот: **Помилѹй мѧ Боже, помилѹй мѧ.** (Кога пее десната певница, метании прави левата страна, а кога пее левата певница, метании прави десната страна). На преп. Марија се пее: **Преподобнаѧ мати Маріѥ моли Бога ѡ̑ насъ**, а на преп. Андреј: **Преподобне отче Ѵндрее моли Бога ѡ̑ насъ**. По 3. песна, *седален* на апостолот, гл. 8. **Слава...**, вториот, **и̑ нынѣ...**, богородичен; потоа **трипеснецъ** и припев: **Сѧтїи славнїи и̑ всехвалнїи а̑постоли молите Бога ѡ̑ насъ**. По 6. песна, кондак, гл. 6.: **Дѹше моѧ...** и икос. Потоа **Блаженни** од големиот канон со метании. По 8. песна: **Хвалимъ благословимъ...** и ирмос, потоа се пее **Честнѣйшѹю...** За време на пеењето на **Честнѣйшѹю...**, свештеникот облекува црн фелон и го кади целиот храм; по возгласот, ја изнесува иконата на Спасителот и ја целива. Влегува во олтарот, го собелкува фелонот; по 9. песна, ирмосот **Безсѣменнагѡ зачатїѧ...** Светилен троичен на гласот. На *стиховни*: стихири самогласни на денот 2 и маченичен, **Слава...**, **и̑ нынѣ...**, богородичен и првиот час без катизмата затоа што таа доаѓа утредента на вечерната наместо **Ко господѹ...** На сите часови по **трисѧтое**, кондакот: **Дѹше моѧ...** – Утредента, во четвртокот, се служи *предосветена служба*.

Сабота на петтата недела од постот

Во петокот во 10[47] часот навечер свештеникот откако ќе дојде во црквата, става на себе, не црн туку обичен епитрафил, почнува *утрена* и кади. На **Богъ господь...**, тропар, гл. 8.: **Повѣленное тайнѡ...** (двапати). **Слава... и̑ нынѣ...**, истото. Катизма 16. и мала ектенија. По возгласот, се пее кондак, гл. 8.: **Возбранной воеводѣ...** и ѓаконот или свештеникот, во светол фелон, ја кади целата црква; на останатите само иконостасот, иконата на Богородица на тронот (каде што има), на архијерејот или иконата на неговото место, настојателот и певниците; потоа свештеникот на дверите, свртен со лицето кон народот, ги чита икосите и кондаците 6 на број и кога ќе заврши читањето, пејачите го пеат кондакот **Возбранной воеводѣ...**, потоа се чита 17. катизма,

[47] Обично во 7 часот навечер.

мала ектенија и пак: Возбранной воеводѣ... и се читаат вторите 6 икоси и кондаци. По нив се пее кондакот Возбранной воеводѣ... и 50. псалм и каноните на храмот на светиот со ирмосите на 6, заклучно до 5. песна, и на Богородица на 6, со припевот: Пресвѧтаѧ Богородице... *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста моѧ... По 3. песна, мала ектенија и кондакот Возбранной воеводѣ... и се читаат другите 6 кондаци и икоси и се пее Возбранной воеводѣ... *Седален*, гл. 1.: Великїй воинъ..., Слава... и нынѣ..., истото. На 6. песна престанува каноном на храмот на светиот и се пее на празникот на Богородица со ирмосите на 6 и од Триодот. *Катавасија* од Триодот. По 6. песна, мала ектенија, Возбранной воеводѣ... и се читаат последните 6 икоси и кондаци. Кондакот бр. 13: Ѡ всепѣтаѧ мати... се чита трипати и, кога ќе заврши третиот пат, пак се чита првиот икос Ѷггелъ предстатель... и се завршува со Возбранной воеводѣ... На 9. песна се пее Честнѣйшѕю..., ѓаконот, ако нема ѓакон, свештеникот го кади целиот храм. По возгласот, свештеникот ја изнесува иконата на Благовештение или на Богородица, ја поставува на аналојот на солеата и ја целива, а по него и народот. Светилен на празникот на Богородица: Ѥже Ѡ вѣка днесь... (трипати). На *хвалите:* стихири на 4, гл. 4., подобен: Сокровенное таинство..., Слава... и нынѣ..., истиот глас: Ꙗзыка ѥ҆гѡже не вѣдѧще... *Големо славословие*, тропарот Повелѣнное таинѡ..., ектении и отпуст со првиот час.

На *литургијата*: *блажени* од каноном на акатистот, 3. и 6. песна. По входот: тропарот Повелѣнное таинѡ..., Слава... и нынѣ..., кондакот Возбранной... *Прокимен*, гл. 3.: Величитъ дѕша моѧ..., апостол къ Ѥвреемъ, зач. 322. и 320. Евангелие на денот според Марко, зач. 35. и на Богородица според Лука, зач. 54. *Причастен*: Чашѕ спасенїѧ... Литургија на св. Јован Златоуст.

Петта недела од постот

Во саботата на *големата вечерна:* по катизмата на Господи воззвахъ..., стихири од Осмогласникот на 10: воскресни 3, источни 3 и на преподобната 4, гл. 6., подобен: Тебѣ оу҃бѡ возбраняше..., Слава..., гл. 4.: Ѡчѕдотвори Хрїсте..., и нынѣ..., првиот богородичен на гласот. На *литијата*: обични стихири. На *стиховни*: од Октоихот. Слава..., на преподобната, гл. 2.: Дѕшевнаѧ лов-

ленїѧ..., и҆ нынѣ..., богородичен: Ѡ чꙋдесе новагѡ..., тропарите како во минатата недела.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава..., на преподобната, гл. 8.: Къ тебѣ мати..., и҆ нынѣ..., Иже насъ ради... и сѐ останато како во минатата недела. Воскресен канон со богородичните на 6, од Триодот на 4 и на преподобната на 4. *Катавасија*: Ѿверзꙋ оу҆ста моѧ... По 3 песна, кондак на преподобната, гл. 3.: Блꙋдами первѣе..., *седален*, гл. 8.: Взыгранїѧ всѧ..., Слава... и҆ нынѣ..., Небеснаѧ врата... По 6. песна, воскресен кондак и икос. На 9. песна се пее Честнѣишꙋю..., *светилен* воскресен, Слава..., на преподобната: Ѡбразъ покаѧнїѧ..., и҆ нынѣ..., Сладосте а҆ггелѡвъ... На *хвалите:* воскресни стихири 4 со ситховите, Слава..., гл. 1.: Нѣсть царство божїе..., и҆ нынѣ..., Преблагословенна е҆си... *Големо славословие*, воскресен тропар и отпуст.

На *литургијата*: *блажени*, *прокимен* на гласот и на преподобната, гл. 4.: Дивенъ Богъ во свѧтыхъ своихъ... По входот, се пеат тропарите како во четвртата недела. Литургија на св. Василиј Велики. Апостол къ Євреємъ, зач. 321. од половината и къ Галатѡмъ, зач. 208. Евангелие според Марка, зач. 47. и според Лука, зач. 33. *Причастен*: Хвалите...

Сабота на св. и праведен Лазар

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар гл. 1.: Общее воскресенїе... (трипати). По 1. катизма, *седален*, гл. 1.: Оу҆щедривъ Мардины... По 2. катизма, А҆ггелскїй соборъ..., ектенија и *седален*, гл. 5.: Источникъ премꙋдрости..., Воскресенїе Хрїстово... и 50. псалм. Канони два до 6. песна, а оттаму четверопѣснецъ. Првиот канон со ирмосите на 8, вториот на 6, двата 8. глас. *Катавасија*: Водꙋ прошедъ... По 3. песна, *седален*, гл. 4.: Вкꙋпѣ предстастѣ..., Слава... и҆ нынѣ..., гл. 8.: Провѣдый всѧческаѧ... Од 6. песна, четверопеснецъ. *Катавасија*: Ѡчисти мѧ спасе... По 6. песна, кондак, гл. 2.: Всѣхъ радость... и икос. На 9. песна, не се пее Честнѣйшꙋю... (од денес во сите денови до Томина недела, Антипасха) туку ирмосот и на крајот *катавасијата* Воистиннꙋ Богородицꙋ... Потоа, Свѧтъ

господь Богъ нашъ... (трипати). Светилен од Триодот: Словомъ твоимъ... (двапати), Слава... и нынѣ..., Лазаремъ тѧ Хрїстосъ... На *хвалите:* стихири на 8, гл. 1., самогласни: Воскресенїе и жизнь..., со припевите. Слава..., гл. 2.: Велїе и преславное чⷭдо..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, тропар на празникот, ектенија и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на 3. и 6. песна. По входот: тропар на празникот. Слава... и нынѣ..., кондак. Наместо трисвѧтое, се пее Єлицы... *Прокимен*, гл. 3.: Господь просвѣщенїе мое и спаситель мой когѡ оу҃боюсѧ. Апостол къ Євреемъ, зач. 333., од половината: Царствїе непоколебимо... Евангелие според Јована, зач. 39.: Бѣ нѣтко... Литургија на св. Јован Златоуст. *Причастен*: Изъ оу҃стъ малденецъ и ссⷭщихъ совершилъ ѣси хвалⷭ... Наместо Достойно..., ирмосот.

ВНИМАВАЈ! Ако храмот е посветен на праведниот Лазар, на утрената се пее *полиелиј* и *величание* на светител. Избран псалм: Оу҃слышите сїѧ... *Прокимен*, гл. 4.: Честна предъ господемъ смерть... Евангелие според Јована, зач. 36., стихира, гл. 6.: Господи глас твои... *Катавасија* од вториот канон.

Служба за Цветници

На *малата вечерна*: стихири на празникот на 4, гл. 6., подобен: Ѿ незлобивыхъ..., Слава... и нынѣ..., истото. На *стиховни*: стихири на празникот, гл. 2., со припевите. Слава... и нынѣ..., гл. 2.: Пою твое..., тропарот, гл. 1.: Общее воскресенїе..., Слава... и нынѣ..., Спогребшесѧ... ектенија и отпуст.

На *големата вечерна:* Блаженъ мⷭжъ..., цела катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на 10, самогласни, гл 6: Днесь благодать..., Слава..., истата стихира, и нынѣ..., пак истата. Входъ. Свѣте тихїи... *Прокимен*: Господь воцарисѧ... и 3 паримии. На *литијата*: стихири, гл. 1.: Всесвѧтый Дⷭхъ..., Слава... и нынѣ..., гл. 3.:

Прежде шестїи..., На *стиховни*: стихири, гл. 8.: Радѹйсѧ и веселисѧ... со припевите. Слава..., Днесь благодать..., и нынѣ..., истото. На благословенїи хлѣбωвъ, тропарот на празникот, гл. 1.: Общее... (двапати) и гл. 4.: Спогребшесѧ тебѣ... (еднаш).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропарот Общее воскресенїе... (двапати), Слава... и нынѣ..., истиот глас: Четвородневна Лазаря... По 2. катизма, *седален* гл. 4.: Надъ дрѹгомъ твоимъ..., Слава... и нынѣ..., гл. 1.: Восхвалите согласнѡ... *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ живодавче Хрїсте, ѡсанна во вышнихъ, и мы тебѣ вопїемъ, благословенъ грядый во имѧ господне. Избраниот псалм: Господи господь наш... и *седален*, гл. 8.: На престолѣ... *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен* гл. 4.: Изъ ѹстъ младенецъ, и сѹщихъ совершилъ еси хвалѹ. Евангелие според Матеја, зач. 83: Егда приближисѧ..., Воскресенїе Хрїстово... не се кажува туку веднаш 50. псалм и за тоа време свештеникот го изнесува св. евангелие и го става на аналојот, десно од иконата за целивање и крстовидно ја покадува зеленикаата (некаде врбовите гранчиња), потоа вели: Господѹ помолимсѧ и ја чита молитвата за благословување на зелените гранчиња: Господи Боже нашъ... По молитвата, се пее: Слава..., гл. 2.: Днесь Хрїстосъ входитъ..., и нынѣ..., истото. Помилѹй мѧ Боже..., стихира, гл. 6.: Днесь благодать... и молитвата: Спаси Боже люди твоѧ..., пејачите Господи помилѹй (12 пати), по возгласот, канон[48]. Канон, гл. 4., тропари на 12; *Катавасија*: Ивишасѧ йсточницы... По 3. песна, *итакој*, гл. 6.: Съ вѣтвми... По 6. песна, кондак, гл. 6.: На престолѣ... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшѹю... туку ирмосот: Богъ господь... и конон со припевите. Слава тебѣ Боже наш, слава тебѣ. *Светилен* не се пее туку само Свѧтъ господь Богъ нашъ, 4. глас (трипати). На *хвалите*: стихири на 7, гл. 4.: Множество народа..., Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Прежде шести дней... *Големо славословие*. Тропар: Общее..., ектe-

[48] Кога народот го целива евангелието, ја целива и иконата, тогаш свештеникот при миросувањето ја раздава осветената зеленика (или гранчињата од врба).

нии и отпуст на денот. – Овој отпуст се кажува и на литургијата.

На *литургијата*: 1. антифон, **Возлюбихъ, ꙗ҆кѡ оу҆слышитъ господь..., Молитвами Богородицы, спасе спаси насъ.**

Антифон 2. **Вѣровахъ тѣмже возглаголахъ..., Спаси ны сыне божїи, возсѣдый на жребѧ, поющимъ ти а҆ллил8їа.**

Антифон 3. **Исповѣдайтесѧ господеви ꙗ҆кѡ благъ...** и тропарот: **Общее...**, **Входное: Благословенъ грѧдый во и҆мѧ господне, благословихомъ вы изъ домѹ господнѧ, Богъ господь и҆ ꙗ҆висѧ намъ.** Тропарот: **Общее...**, **Слава...**, **Спогребшесѧ тебѣ...**, **и҆ нынѣ...**, кондак: **На престолѣ...**, **Свѧтый Боже...** и *прокимен*, гл. 4.: **Благословенъ грѧдый во имѧ господне, Богъ господь и ꙗ҆висѧ намъ.** Апостол **къ Фїлїпписїемъ**, зач. 247.: **Радѹйтесѧ всегда...**, евангелие според Јована, зач. 41.: **Прежде шести...** Наместо **Достойно...**, *ирмос*: **Богъ господь и҆ ꙗ҆висѧ намъ...** ***Литургија*** на св. Јован Златоуст. *Причастен*: **Благословенъ грѧдый во имѧ господне, Богъ господь и҆ ꙗ҆висѧ намъ.** Празничен отпуст.

Во неделата на Цветници

На ***вечерната***: на **Господи воззвахъ...**, се пеат стихири на 6, самогласни 3, повторувајќи ја секоја, гл 8.: **Радѹйсѧ и҆ веселисѧ...**, **Слава...**, истата стихира, **и҆ нынѣ...**, **На херѹвїмѣхъ носимый...**, **Входъ**. *Прокимен* на денот: **Се нынѣ благословите...**, **Сподоби Господи...** и 3 метании, ектенија: **Исполнимъ вечернюю...** На *стиховни*: самогласни стихири 3, гл. 2.: **Ѡ҃ вѣтвїй и҆ ваїй...** и останатите со припевите. **Слава...**, гл. 2.: **Ѡ҃ вѣтвїй...**, **и҆ нынѣ...**, гл. 3.: **Страшно еже...**, **Нынѣ ѿпѹщаеши...**, **трисвѧтое**, тропар: **Богородице дѣво...** и останатите се пеат како во минатата недела а во Големата недела се кажуваат побрзо, отпуст: **Грѧдый господь...**

ВНИМАВАЈ! Од Велики понеделник се прави ***мало повечерие*** со **трипѣснецъ**, гл. 8.; ирмос по двапати, тропари сите колку што ги има, а на крајот обете певници пеат ирмос. Наместо **Достойно...**, ирмосот **Чѹжде матеремъ...** По **трисвѧтое**, кондак од Триодот: **Іаковъ рыдаше...**, останатото сè како што е изложено

во *Часословот*. *Псалтир* се чита како што е назначено во 18. глава, под бр. 1, в. 8.

На Велики Понеделник

На *утрената*: по шестопсалмието и по големата ектенија, се пее: **Аллилꙋїа** со обичните стихови, гл. 8. и тропар, гл. 8.: **Сѣ женихъ грѧдетъ**..., Потоа обична катизма со метанија и *седален* од Триодот, гл. 1.: **Страданїѧ честна**..., **Слава**... **и нынѣ**..., истото. По 2. катизма, *седален*, гл. 1.: **Невидимый сꙋдїе**..., **Слава**... **и нынѣ**..., истото. Свештеникот: **И ѡ̑ сподобитисѧ намъ**... и чита евангелие според Матеја, зач. 84.: **Во времѧ о̑но, возвращсѧ Іисꙋсъ**..., не прекинувајќи и завршува во зач. 88. со зборовите: **И дастсѧ ꙗ̑зыкꙋ творѧщіемꙋ плоды е̑гѡ**. 50. псалм и молитвата: **Спаси Боже люди твоѧ**..., **Господи помилꙋй** (12 пати) и се пее **трипѣснецъ**, гл. 2., ирмос по двапати, тропари на 12; припев: **Слава тебѣ Боже наш, слава тебѣ**. (Овој припев се пее во целата Велика недела). На крајот ирмосот го пеат двете певници заедно. По 1. песна, мала ектенија и кондак, гл. 8.: **Ікѡвъ рыдаше**... и икос со синаксарот. Потоа се пее 8. песна и **Хвалимъ, благословимъ**... и ирмосот на 8. песна. **Честнѣйшꙋю**... не се пее, туку 9. песна и на крајот ирмосот **Возвеличилъ е̑си**... и поклонување. Светилен самогласен: **Чертогъ твой**..., се пее трипати сѐ до Велики Четврток. На *хвалите:* стихири самогласни на денот на 4, гл. 1.: **Грѧдый господь**..., **Слава**... **и нынѣ**..., гл. 4.: **Господи грѧдый**... На *стиховни* стихири, гл. 5.: **Господи къ таинствꙋ**..., со припевите. **Слава**... **и нынѣ**..., гл. 8.: **Второю Ѳꙋ**... Потоа: **Благо есть**... и останатото според обичајот. Отпуст: **Грѧдый господь**... Овој отпуст се кажува и во вторникот и во средата. И, *првиот час*, без катизми, само 3 псалми и останатото со поклонувања, а третиот и шестиот час се служат со катизмите во свое време. Вака се прави *утрена* и на *Велики Вторник* и на *Велика Среда*.

Околу 8 часот се започнува третиот час со катизма и со поклонувања. Потоа тропарот **Господи йже превсѧтаго**... со стиховите и **Богородице ты е̑си**... Дотогаш, свештеникот облечен во црни одежди, низ дверите го изнесува св. евангелие, го поставува на аналојот на солеата, свртен кон олтарот, го покадува крстовидно, одејќи околу аналојот, потоа го кади целиот олтар и

храмот, а на шестиот час го покадува само евангелието. На деветтиот час ги покадува: евангелието, певниците и целиот храм. Свештеникот: **И ѡ̂ сподовитисѧ**... и останатото. Ова го кажува секогаш на почетокот на секој евангелист, инаку само **Премдрость, прости оу̂слышимъ**... и го чита *тетроевангелието*. По евангелието, се кажува: **Господь Богъ благословенъ**..., **трисвѧтое**, по возгласот, кондак од Триодот: **Іакѡвъ рыдаше**..., **Господи помилѹй** (40 пати) и **Иже на всѧкое времѧ**..., **Честнѣйшѹю**... и три поклонувања со молитвата: **Господи и̂ владыко**... и се започнува шестиот час.

ВНИМАВАЈ! Треба да се знае: дека евангелијата според Матеја, според Марка и според Лука се читаат цели, а евангелието според Јована се чита до почетокот на светите страсти, т.е. до зач. 46. Евангелија се читаат сите три дена, имено, на *Велики Понеделник*, на *Велики Вторник* и на *Велика Среда* и се завршуваат во средата на деветтиот час. Евангелието според Лука се чита на трипати, а останатите на двапати, сè заедно 9 пати.

На *шестиот час*: **Прїидите поклонимсѧ**... (трипати) и обичните 3 псалми. Редовна катизма и тропарот: **Иже въ шестый день**... со стиховите и богородичен: **Ѩкѡ не и̂мамъ**..., 3 поклонувања и тропар гл. 6.: **Дѹшею сокрѹшенныю**... *Прокимен* пс. 125., гл. 4. и паримија. По неа, *прокимен* пс. 126., гл. 4. и стих, по ова се чита евангелие (*тетроевангелие*). Потоа: **Скорѡ да предварѧтъ ны**..., **трисвѧтое** со поклонувања, по возгласот, кондак на денот, **Господи помилѹй** (40 пати), **Иже на всѧкое времѧ**... и останатото, па се продолжува и деветтиот час без катизма. По 3-те псалми, тропарот **Иже въ девѧтый часъ**... со стиховите и се чита *тетроевангелие*. **Не предаждь насъ**..., **трисвѧтое** со поклонувања, кондак на денот од Триодот. **Господи помилѹй** (40 пати), **Иже на всѧкое времѧ**..., **Честнѣйшѹю**..., со 3 поклонувања и се пеат *блажени*: **Во царствїи твоемъ**... и **Помѧни насъ, Господи**..., со поклонувања. **Ликъ небесный**..., **Слава**..., **Ликъ сѧтыхъ а̂ггелъ**..., **и̂ нынѣ**..., **Вѣрѹю**..., **Ѡслаби ѡстави**..., **Отче нашъ**..., кондак од Триодот; **Господи помилѹй** (40 пати), **Честнѣйшѹю**..., со 3 големи метании: **Господи и̂ владыко**..., **трисвѧтое** и 3 метании. По возгласот: **Господи помилѹй** (12 пати), **Всесвѧтаѧ троице**... и оптуст: **Грѧдый господь**... Се спојува со *вечерната*.

На *вечерната*, по 103. псалм и по големата ектенија, катизмата **Ко Господꙋ внегда...** со метании. На **Господи воззвахъ...**, стихови 10, се пеат самогласни стихири на денот, гл. 1.: **Грѧдый господь..., Слава... и҆ нынѣ..., Вторꙋю Єѵꙋ..., Входъ** со евангелие. **Свѣте тихїи...**, *прокимен*, паримии: **Исхода**, *прокимен* и **Іѡва**. Потоа: **Да и҆справитсѧ...**, и свештеникот чита евангелие според Матеја, зач. 98.: **Во времѧ оно сѣдащꙋ Іисꙋсꙋ...** и се продолжува ***литургијата на предосветените дарови*** како обично. Вака се прави сѐ, и на ***Велики Вторник***, и на ***Велика Среда***.

ВНИМАВАЈ! Ако не се служи ***предосветена***, на **Господи воззвахъ...** се пеат половина од стихирите на 6, гл. 1. **Слава... и҆ нынѣ..., Господи грѧдый..., Входъ** со евангелие. **Свѣте тихїи...** *Прокимен*, паримии и читање на денот и евангелието. По прочитаното евангелие: **Сподоби господи...**, ектенија: **Исполнимъ вечернюю...** На *стиховни*, стихири, гл. 5.: **Господи совершеннѣйшаѧ...** и останатата половина пишувани стихири на **Господи воззвахъ..., Слава... и҆ нынѣ..., Вторꙋю Єѵꙋ..., Нынѣ Ѿпꙋщтаеши..., трисвѧтое** и тропарот: **Богородице дѣво...** и останатото сѐ како што е назначено во ***Часословот*** со поклонувања. **Трисвѧтое, Всесвѧтаѧ троице..., Бꙋди и҆мѧ господне...**, 3 метании и псалм 33. и отпуст. Вака треба да биде, и на ***Велики Вторник***, и на ***Велика Среда***.

Се пее ***Големо повечерие*** со поклонувања и со обични тропари, при што се пее **трипѣснецъ**, гл. 8., ирмос по двапати, а на крајот обете певници пеат ирмос. Наместо **Достойно...**, се пее ирмос на 9. песна: **Проѧвленное на горѣ...** и големо поклонување. **Трисвѧтое**, кондак од Триодот и веднаш: **Господи силъ съ нами бꙋди...** и останатото според обичајот и отпуст: **Владыко многомилостиве...** Вака е, и на ***Велики Вторник***, и на ***Велика Среда***.

На Велики Вторник

На *утрената*: по шестопсалмието, се пее **Аллилꙋїа** на гл. 8. и тропар, гл. 8.: **Се женихъ грѧдетъ...** и катизма, *седален*, гл. 4.: **Жениха братїе..., Слава... и҆ нынѣ...**, истото. Втора катизма, *седа-*

лен, гл. 4.: **Совѣтъ спасе...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, истото. Катизма 3., *седален*, гл. 8.: **Іꙋда разꙋмомъ...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, истото. Свештеникот: **И ѡ҆ сподобитисѧ намъ...** и чита евангелие според Матеја, зач. 90,: **Совѣтъ прїемше...** и завршува во зач. 96.: **Благословенъ грѧдый во имѧ господне.** 50. псалм и молитвата: **Спаси Боже люди твоѧ...**, **Господи помилꙋй** (12 пати), мала ектенија и кондак, гл. 2.: **Часъ дꙋше...**, икос, синаксар и се пее **двопеснец**, гл. 2., ирмос по двапати, тропари на 12; на крајот двете певници ирмос. На 9. песна не се пее **Честнѣйшꙋю...** туку секоја певница пее ирмос и двете завршуваат со ирмосот **Невмѣстимаго Бога...** *Светилен*: **Чертогъ твой...** (трипати). На *хвалите:* самогласни стихири, гл. 1.: **Во свѣтлостехъ...**, на 4. **Слава... и҆ нынѣ...**, гл. 4.: **Скръвшагѡ талантъ...**, На *стиховни*: самогласни стихири, гл. 6.: **Прїидите вѣрнїи...** со стиховите. **Слава... и҆ нынѣ...**, гл. 7.: **Се тебѣ талантъ...** и останатото сѐ како на Велики Понеделник и првиот час без катизмите. Третиот и шестиот час се пеат во свое време со катизмите и со поклонувања. Тетроевангелие. По ова се продолжува деветтиот час без катизми и се чита тетроевангелие; се пеат *блажени* и сѐ останато како на ***Велики Понеделник***.

На ***вечерната***: по 103. псалм и по катизмата, на **Господи воззвахъ...**, се пеат 10 стихови и самогласните стихири, гл. 1.: **Во свѣтлостехъ...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, гл. 7.: **Се тебѣ талантъ...**, **Входъ** со евангелие. **Свѣте тихїи...** *Прокимен*, псалм 131., гл. 6.: **Воскресни Господи...**, **Исхода чтенїе**, *прокимен*, пс. 132., гл. 4.: **Се что добро...** и **Іѡва чтение**, и: **Да и҆справитсѧ...** Потоа евангелие според Матеја, зач. 102.: **Ѡ дни и҆ часѣ...**, ектенија и се продолжува предосветената служба.

Се пее ***Големо повечерие***, **трипѣснецъ**, гл. 2., ирмоси по двапати како што е изложено напред. На крајот, наместо **Достойно...**, се пее ирмосот **Преестественнѡ плотїю...**, по **трисвѧтое**, кондак од Триодот, **Господи силъ съ нами бꙋди...** и останатото.

На Велика Среда

На ***утрената***: по шестопсалмието, **Аллилꙋїа** на гл. 8. и тропар гл. 8.: **Се женихъ...**(трипати). По 1. катизма, *седален*, гл. 2.: **Блꙋдница пристꙋпи...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, истото. По 2. катизма, *седален,* гл. 4.: **Іꙋда лстецъ...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, истото. По 3. катиз-

ма, *седален*, гл. 1.: **Блꙋдница въ плачѣ...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, истото и свештеникот го чита евангелието според Јована, зач. 41.: **Во времѧ оно, свидѣтелствоваше...** и завршува во зач. 43. со зборовите: **ꙗ҆коже рече мнѣ о҆тецъ, такѡ глаголю.** 50. псалм и молитвата **Спаси Боже люди твоѧ...** и **трипѣснецъ**, гл. 2., ирмос по двапати, тропари на 12, на крајот двете певници ирмосот. По 3. песна, мала ектенија и кондак, гл. 4.: **Паче блꙋдницы...**, икос и синаксар. На 9. песна не се пее **Честнѣйшꙋю...** туку секоја певница ирмос и завршуваат со ирмосот **Дꙋшами чистыми...** Светилен: **Чертогъ твой...** На *хвалите:* самогласни стихири, гл. 1.: **Тебе дѣвыѧ сына...**, **Слава...**, гл. 2.: **Грѣшнаѧ тече...**, **и҆ нынѣ...**, гл. 6.: **Погрꙋженнаѧ грѣхомъ...** На *стиховни*: самогласни стихири, гл. 1.: **Днесь Хрїстосъ...** со стиховите, **Слава... и҆ нынѣ...**, гл. 8.: **Господи ꙗ҆же во многїѧ...**, **Благо єстъ...**, **трисвѧтое** со поклонувања и првиот час без катизми, отпуст: **Грѧдыи Господь...**

На ***третиот*** и на ***шестиот час*** се кажуваат катизми, обични тропари и се чита тетроевангелие, и веднаш се продолжува со деветтиот час без катизми и се чита тетроевангелие што сега се завршува. Потоа, **Не предаждь намъ...** и останатото со поклонувањата. Се пеат *блажени* и **Помѧни насъ...** и останатото со поклонувањата. **Ликъ небеснїи...** и останатото. **Слава...**, **Ликъ свѧтыхъ а҆ггелъ...**, **и҆ нынѣ...**, **Вѣрꙋю...**, **Ѡслаби, ѡ҆стави...**, **Отче нашъ...** Кондак од Триодот и на храмот на светиот или на светата. **Слава...**, **Со свѧтыми оу҆покой...**, **и҆ нынѣ...**, на храмот на Богородица. Ако не е храмот на Богородица, **Предстательство хрїстїанъ...**, **Господи помилꙋй** (40 пати), **Слава... и҆ нынѣ...**, **Честнѣйшꙋю...** и 3 големи метании. **Господи и҆ владыко...**, **трисвѧтое** и 3 метании, **Господи помилꙋй** (12 пати), **Всесветаѧ троице...**, потоа: **Достойно...**, **Слава... и҆ нынѣ...** Наместо отпуст, свештеникот ја кажува молитвата **Владыко многомилостиве...** до крајот. При читањето народот клекнува на земја и опростување.

На ***вечерната***: псалм 103. и катизмата **Ко Господꙋ внегда...**, без поклонувања и по ектенијата, на **Господи воззвахъ...**, на 10 стихови, и се пеат самогласни стихири, гл. 1.: **Тебе дѣвыѧ сына...**, **Слава... и҆ нынѣ...**, гл. 8.: **Господи ꙗ҆же во многїѧ...**, **Входъ** со евангелие, **Свѣте тихїи...**, *прокимен*, паримии и читање на денот. **Да и҆справитсѧ...**, со поклонувања и свештеникот го чита евангелието според Матеја, зач. 108.: **Іисꙋсꙋ бывшꙋ...**, **Рцемъ вси...** и понатаму предосветена служба. На **Бꙋди и҆мѧ господне...** 3 поклонувања и потоа сосема престануваат поклонувањата.

Се прави *Мало повечерие* и се пее трипѣснецъ на *Велики Четврток*, гл. 6., ирмос двапати, сите тропари и на крајот двете певници ирмос. Наместо Достойно..., се пее ирмосот Безсѣменнаго зачатїа... и останатото сè како што е пропишано на малото повечерие.

На Велики Четврток

Утрената започнува како во четвртокот од петтата недела на постот; по големата ектенија се пее Аллилѹїа, гл. 8.: и тропарот Єгда славнїй оученицы... Потоа се чита евангелието според Лука, зач. 108.: Приближашесѧ праздникъ... сè до зач. 109., до: йдоша оученицы єго. Псалм 50. Молитвата Спаси Боже люди твоѧ... не се кажува туку веднаш канонот гл. 6. со ирмосите по двапати, тропарите на 6, на крајот двете певници заедно ирмосот. По 3. песна, *седален* од Триодот, гл. 1.: Єзера йˆ йсточника..., Слава..., гл. 3.: Смирѧѧсѧ..., йˆ нынѣ..., гл. 4.: Йдый владыко... По 6. песна, кондак, гл. 2.: Хлѣбъ прїемъ..., Светилен: Чертогъ твой... (трипати). На *хвалите:* стихири самогласни гл. 2.: Стекаетсѧ прочее..., Слава... йˆ нынѣ..., Єгоже проповѣда... На *стиховни*: стихири на 4, самогласни гл. 8.: Днесь еже на Хрїста... со припевите. Слава..., истиот глас: Нрав твои..., йˆ нынѣ..., гл. 5.: Тайноводствѹѧ..., Благо ѣсть..., трисвѧтое и тропарот: Єгда славнїи..., ектенија и првиот час на кој доаѓа тропар: Єгда славнїи..., йˆ нынѣ..., богородичен на часовите: Что тѧ... Тропар на пророштвото, гл. 2.: Заѹшенный за родъ..., Слава... йˆ нынѣ..., истото. *Прокимен* и паримија: Пророчества Іереміина, *прокимен* и Стѡпы моѧ... и останатото. По трисвѧтое, кондак од Триодот и останатото.

Во 9 часот претпладне заедно се пеат: *третиот, шестиот и деветтиот час*, според обичајот; на нив се кажува тропарот Єгда славнїи... По трисвѧтое, кондакот Хлѣбъ прїемъ... и *блажените*, побрзо, без пеење и Помѧни насъ Господи..., Ликъ небесныи..., Вѣрѹю..., Ѡслаби, ѡстави..., Отче нашъ... и кондакот Хлѣбъ прїемъ..., Господи помилѹй (40 пати), Всесвѧтаѧ троице... и отпуст.

Во 2 часот попладне бијат сите камбани за *литургија*, која свештеникот ја служи во обични одежди (а не во црни) и која започнува со *вечерна*, а катизми нема. – На Господи воззвахъ...

(за тоа време свештеникот кади, а потоа прави проскомидија), стихири на 10, гл. 2., самогласен: Стекаетсѧ прочее..., Слава..., и нынѣ..., гл. 6.: Рожденїе Ѳхїдново..., Входъ со евангелие. Свѣте тихїи... *Прокимен* и паримии на денот 3, потоа мала ектенија, трисвѧтое. *Прокимен* на апостолот, гл. 7.: Кнѧзи людстїи собрашасѧ вкѵпѣ на господа и на Хрїста ѥгѡ. Апостол къ Коринѳѧнѡмъ, зач. 149.: Азъ прїѧхъ ѿ господа..., евангелие според Матеја, зач. 107.: Вѣсте ѩкѡ по двою дню... *Литургија* на св. Василиј Велики. Наместо херувимска песна, се пее гл. 6.: Вечери твоеѧ тайныѧ..., (трипати). Истото се пее и наместо *причастен* додека народот се причестува, како и наместо: Да ѝсполнѧтсѧ... Наместо Достойно..., се пее ирмос: Странствїѧ владычнѧ..., отпуст на *Велики Четврток*.

ВНИМАВАЈ! На *Велики Четврток* свештеникот ја подготвува *светата причесна* – *честичките* – за болните. При правење на проскомидијата, тој вади втор Агнец како што прави во неделите од св. Велики пости за предосветената литургија. За време на причесниот, го напојува св. Агнец со животворна крв над св. чаша со лажичката, внимавајќи добро да не го натопи премногу и го остава во кивотот.

Сушењето на натопениот агнец на св. престол се прави на следниот начин.

Отвори го прво антиминсот, извади го од кивотот Агнецот и стави го на дискосот, покадувајќи го крстовидно. Поклони се и со копјето побожно исечи го целиот Агнец на мали честички. Кога си го исекол така, земи тула и стави ја на крајот од антиминсот, десно од тебе; на тулата стави чист сад со разгорен јаглен, поклони се, внимателно земи го св. дискос со исечените честички и стави го над жарот, и внимавај добро да се сушат честичките на тивок оган, превртувајќи ги истите со копјето за да не прегорат. Кога ќе се загрее добро св. дискос, тргни го и стави го врз антиминсот или врз покровецот за да не прегорат честичките. Кога ќе се излади малку, пак стави го врз жарот и така честопати симнувај го и честопати ставај го додека не се исушат честичките. Така исушените честички стави ги пак во кивотот, покриј ги добро и откако ќе го затвориш кивотот, стави го на своето место на св. престол, а антиминсот повторно свиткај го.

На Велики Четврток вечерта

Во 8 часот клепалото бие за *бдение* и свештеникот, облечен во црни одежди (епитрафил и фелон), започнува обична *утрена*; по шестопсалмието и по големата ектенија, се пее Аллилȣїа на гл. 8. и тропар, гл. 8.: Єгда славнїи... (трипати). Додека се пее ова, ѓаконот кади или, ако нема ѓакон, свештеникот ја кади целата црква[49] и откако ќе се врати во олтарот ја кажува малата ектенија што се кажува сѐ до 8. евангелие. Возглас: Йкω твоѧ држава... Потоа: И ѡ сподобитисѧ намъ...[50] и се чита (на светите двери) **првото евангелие** според Јована, зач. 46.: Нынѣ прослависѧ..., крајот е: Вонже вниде самъ и҃ оученици ег҃ω. Пејачите: Слава долготерпѣнїю твоемȣ Господи. Антифон, гл. 8. и *седален*, гл. 7. Мала ектенија, возглас: Йкω подобаетъ... и се чита **второто евангелие** според Јована, зач. 58: Изыде Іисȣсъ со оученики..., крајот: но да а҃дѧтъ ѳаскȣ... Антифон, гл. 5., *седален*, гл. 7. Мала ектенија, возглас: Йкω благословисѧ... и се чита **третото евангелие** според Матеја, зач. 109.: Воини ѣмше Іисȣсъ..., крајот: Изшедъ вонъ плакасѧ горкω. Антифон, гл. 8. Мала ектенија, возглас: Йкω ты ѣси Богъ нашъ... и се чита **четвртото евангелие** според Јована, зач. 59.: Ведоша Іисȣсъ..., крај: предаде ег҃ω имъ да распнетсѧ. Антифон, гл. 6., *седален*, гл. 8. Мала ектенија, возглас: Бȣди држава царствїѧ... и **петтото евангелие** според Матеја, зач. 111.: Видѣвъ Іȣда..., крај: понести крестъ ег҃ω. Антифон, гл. 6., *седален*, гл. 4. Мала ектенија, возглас: Йкω благословисѧ всесвѧтое и҃ма твое и҃ прослависѧ царство твое... и **шестото евангелие** според Марка, зач. 67.: Воини ведоша Іисȣса..., крај: да видимъ и҃ вѣрȣ и҃мемъ емȣ. И

[49] На останатите седални ги кади само олтарот, иконостасот, настојателот и певниците до 7. евангелие.

[50] Ова се кажува пред секое евангелие.

веднаш *блажени*, гл. 4. и *прокимен* гл. 4. **Раздѣлиша ризы моѧ себѣ, и҆ ѡ҆ ѡ҆дежди моей меташа жребїй.** Мала ектенија, возглас: **Ꙗкѡ тѧ хвалѧтъ всѧ силы небесныѧ...**, **седмо евангелие** според Матеја, зач. 113.: **Пришедше воини...**, крајот: **воистиннꙋ божїи сынъ бѣ сей.** Псалм 50. Оттука свештеникот престанува да кади и да кажува ектении. **Осмото евангелие** според Лука, зач. 111.: **Ведѧхꙋ со Іисꙋсомъ...**, крај: **Ѿ Галїлеи зрѧще сихъ.** Сега се пее **трипѣснецъ**, гл. 6., песна 5. и по неа кондак, гл. 8.: **Насъ ради распѧтагѡ...** и икос. По 9. песна, светилен (трипати) и **деветтото евангелие** според Јована, зач. 61.: **Стоѧхꙋ при крестѣ...**, крајот: **воззрѧтъ нань е҆гоже прободоша.** И веднаш: **Всѧкое дыханїе...**, гл. 3.: **Два и лꙋкавнаѧ...**, **Слава...**, гл. 6.: **Соблекоша съ мене ризы...**, **и҆ нынѣ...**, истиот глас: **Плещи моѧ дахъ...**, **десеттото евангелие** според Марка, зач. 69.: **Прїиде Іѡсифъ Ѿ Арїмадеѧ...**, крајот: **зрѧсте гдѣ е҆гѡ полагахꙋ.** Потоа се чита: **Слава во вышнихъ Богꙋ...**, ектенијата: **Исполнимъ оу҆тренюю молитвꙋ...** По возгласот, **единаесеттото евангелие** според Јована, зач. 92.: **Моли Пїлата Іѡсифъ...**, крајот: **положиста Іисꙋса.** *Стиховни*: гл. 1.: **Всѧ тварь измѣнѧшесѧ...** со припевите. **Слава...**, гл. 8.: **Господи восходѧщꙋ ти...**, **и҆ нынѣ...**, истиот глас: **Оу҆же ѡ҆макаетсѧ трость...** и сега се кади целиот храм како на почетокот; **дванаесеттото евангелие** според Матеја, зач. 114.: **Во оу҆трїй день, и҆же е҆сть по пѧтцѣ...**, крајот: **знаменавше камень съ кꙋстодїею...** и свештеникот ја изнесува иконата **Рапсѧтиѧ Хрїстова** и ја целива тој, а потоа и народот. **Благо е҆сть...**, **трисвѧтое** и тропарот, гл. 4.: **Искꙋпилъ ны е҆си...**, ектенијата: **Помилꙋй насъ Боже...**, **Премꙋдрость** и отпуст на ова бдение. Првиот час изостанува, бидејќи се спојува на утрешниот ден со останатите часови.

На Велики Петок
(Царските часови)

Во 8 часот се бие клепало. Свештеникот во епитрафил и фелон (од црн материјал) ги започнува со **Благословенъ Богъ нашъ...**, ***првиот, третиот, шестиот и деветтиот час.*** Ги отвора светите двери и го изнесува св. евангелие, го поставува на аналојот на солеата, ја зема кадилницата, ги покадува крстовидно: евангелието, олтарот, престолните икони, певниците и целиот храм. На останатите часови ги покадува: евангелието, престолните икони и певниците. **Слава тебѣ Боже...**, **Царю небесный...**, **трисвѧтое**, **Отче нашъ...** и возгласот. **Господи помилѹй** (12 пати), **Слава... и нынѣ...**, **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) и не се читаат обичните псалми туку овие: псалм 5.: **Глаголы моѧ...**, псалм 2.: **Вскѹю шаташасѧ...**, псалм 21.: **Боже Боже мой...**, **Слава... и нынѣ...**, **аллилѹїа** (трипати), **Господи помилѹй** (трипати), **Слава...**, тропарот, гл. 1.: **Распеншѹсѧ тебѣ...**, **и нынѣ...**, богородичен: **Что тѧ...** И се пеат од 12 три тропари; секој тропар го пеат обете певници по двапати. Првиот тропар на првиот час, гл. 8.: **Днесь церковнаѧ...** (двапати), без припев. Потоа припев: **Вскѹю шаташасѧ...** и вториот тропар: **Йкѡ ѳвча...**, вториот припев: **Предсташа царїе...** и пак истиот тропар: **Йкѡ ѳвча...**, **Слава...**, тропар: **Ємшымъ... и нынѣ...**, истото. *Прокимен*, паримија, гл. 4.: **Сердце єгѡ...**, стих: **Блаженъ разѹмѣваѧй...** и паримија: **Пророчества Захарїинна: Такѡ глаголетъ господь прїимѹ жезлъ...** Апостол **къ Галатѡмъ**, зач. 215., од половината: **Мнѣ да не бѹдетъ...**, евангелие[51] според Матеја, зач. 110.: **Оу҃трѹ бившѹ...**, крајот: **И мати сынѹ Заведеевѹ. Стѡпы моѧ...**, **трисвѧтое**, кондак гл. 8.: **Насъ ради распѧтагѡ...**, **Господи помилѹй** (40 пати), **Иже на всѧкое...**, **Господи помилѹй** (трипати), **Слава... и нынѣ...**, **йменемъ господнимъ...**, свештеникот: **Боже оу҃ щедри ны...** и **Хрїсте свѣте...**, (**Возбранной воеводѣ...** не се пее), потоа:

– ***Третиот час.*** **Прїидите поклонимсѧ...** (трипати) и псалм 34.: **Сѹди Господи...**, псалм 108.: **Боже хвалы...**, псалм 50.: **Помилѹй мѧ Боже...**, **Слава... и нынѣ...**, **аллилѹїа** (трипати), **Господи помилѹй** (трипати), **Слава...**, тропарот, гл. 6.: **Господи ѡ҃сѹдиша...**, **и нынѣ...**,

---

[51] Евангелието се чита пред Христовиот гроб; така е и на останатите часови.

Богородице ты е̂си... Три тропари, гл. 8.: Страха ради..., двапати без припев, потоа припев: Глаголи моѧ..., Прежде честнагѡ..., припев: Вонми гласꙋ... и пак истото. Слава..., гл. 5.: Влекомъ на крестъ..., и̂ нынѣ..., истото. *Прокимен*, гл. 4.: Ꙗкѡ а̂зъ на рани..., стих: Господи да не ꙗ̂ростїю..., Пророчества Ісаїина, паримија: Господь даетъ мнѣ... Апостол, къ Римлѧнѡмъ, зач. 88.: од Хрїстосъ сꙋщымъ намъ..., евангелие според Марка, зач. 67.: Воини ведоша..., крај: Ꙗже взыдоша съ нимъ во Іерꙋсалимъ. Господь Богъ Благословенъ..., трисвѧтое, кондак: Насъ ради распѧтагѡ..., Господи помилꙋй (40 пати), Иже на всѧкое..., Господи помилꙋй (трипати), Слава... и̂ нынѣ..., Честнѣйшꙋю..., свештеникот: Боже оу̂щедри ны..., Владыко Боже о̂тче... и се започнува:

– *Шестиот час.* Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 3 псалми: 53.: Боже во и̂мѧ твое..., 139.: Изми мѧ Господи... и 90.: Живый въ помощи..., Слава... и̂ нынѣ..., а̂ллилꙋїа (трипати), Господи помилꙋй (трипати), Слава..., тропарот, гл. 2.: Спасенїе содѣлалъ е̂си..., и̂ нынѣ..., ꙗ̂кѡ не и̂мамы... и три тропари, гл. 8.: Сїѧ глаголетъ господь... (двапати) без припев, потоа припев: Даша въ снѣдь..., тропар: Законоположницы..., припев: Спаси мѧ Боже... и пак истото. Слава..., гл. 5.: Прїидите хрїстоноснїи..., и̂ нынѣ..., истото. *Прокимен* гл. 4.: Господи господь наш..., стих: Ꙗкѡ взѧтсѧ... Паримија: Пророчества Исаїина: Такѡ глаголетъ господь..., Се разꙋмѣетъ... Апостол, къ Євреємъ, зач. 306.: Свѧтѧй и̂ ѡ̂свѧщаемїи..., евангелие според Лука, зач. 111.: Вѣдѧхꙋ со Іисꙋсомъ..., крај: Ѿ Галїлеи зрѧще сихъ. Потоа: Скорѡ да предварѧтъ..., трисвѧтое, кондак: Насъ ради распѧтагѡ..., Господи помилꙋй (40 пати), Иже на всѧкое..., Господи помилꙋй (трипати), Слава... и̂ нынѣ..., Честнѣйшꙋю... Свештеникот: Боже оу̂щедри ны..., молитвата Боже и̂ Господи силъ... и

– *Деветтиот час.* Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и псалм 68.: Спаси мѧ Боже..., 69.: Боже въ помощь мою..., и 85.: Приклони Господи..., Слава... и̂ нынѣ..., а̂ллилꙋїа (трипати), Господи помилꙋй (трипати), Слава..., тропар, гл. 8.: Видѧ разбойникъ..., и̂ нынѣ..., Иже насъ ради рождейсѧ... Тропари, гл. 8.: Оужасъ бѣ видѣти..., двапати без припев, потоа припев: Раздѣлиша ризы моѧ..., тропар, гл. 2.: Єгда на крестѣ... и припев: Даша въ снѣдь..., и пак истото. Слава..., гл. 6.: Днесь виситъ..., и̂ нынѣ..., истото. *Прокимен*, гл. 6.: Рече безꙋменъ въ сердцѣ..., стих: Нѣсть творѧй... и паримија.

Пророчества Іереміина: Господи скажи ми... Апостол, къ Евреемъ, зач. 324.: Имѹще дерзновеніе входити..., евангелие според Јована, зач. 59.: Ведоша Іисѹса..., крај: ѣгоже проводоша. Потоа, Не предаждь насъ..., трисвѧтое, по возгласот, кондак: Насъ ради распѧтагѡ..., Господи помилѹй (40 пати), Иже на всякое..., Господи помилѹй (трипати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйшѹю..., Боже оу҃щедри ны... и молитвата: Владыко господи Іисѹсе Хрїсте... и *блажени*, побрзо. Ликъ небесный..., Вѣрѹю..., Ѻслави, ѡстави..., Отче нашъ..., кондак: Насъ ради распѧтагѡ..., Господи помилѹй (40 пати), Всесвѧтаѧ троице..., Бѹди имѧ господне..., Благословлю господа..., Достојно... (се чита) и отпуст од светите двери: Иже насъ ради человѣкѡвъ и нашегѡ ради спасенїѧ...

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Тој ден не се служи никаква литургија, само кога Благовештение ќе се случи на Велики Петок, тогаш се служи литургија на св. Јован Златоуст.

На Велики Петок на вечерната

Во 4 часот попладне клепалото бие за *вечерна*. Свештеникот во црн епитрафил започнува со: Благословенъ Богъ нашъ..., Ѧминь. Слава тебѣ Боже нашъ..., Царю небесный..., трисвѧтое, Господи помилѹй (12 пати), Слава... и нынѣ..., Прїидите поклонимсѧ... (трипати) и 103. псалм, голема ектенија. На Господи воззвахъ..., стихири на 6, гл. 1.: Всѧ тварь измѣнѧшесѧ..., Слава..., истиот глас: Ѻ какѡ беззаконное..., и нынѣ..., Страшное и преславное..., Входъ со евангелие. Свѣте тихїи... се чита. *Прокимен* паримијски, гл. 4.: Раздѣлиша ризи моѧ себѣ..., стих: Боже, Боже мой... и читање: Исхода: Глагола господь..., *Прокимен*, гл. 4.: Сѹди Господи ѡбыдѧцыѧ..., стих: Прїими ѡрѹжїе... и Іѡва: Благослови господь... и пророчества Исаїина: Тако глаголетъ господь: Се разѹмѣетъ. По читањата, *прокимен*, гл. 6.: Положиша мѧ въ ровѣ преисподнѣмъ, въ темнъхъ и сѣни смертнѣй. Апостол къ Коріндѧнѡмъ, зач. 125.: Слово крестное..., крајот: Сего распѧта. Евангелие (се чита на дверите), според Матеја, зач. 110.: Совѣтъ сотвориша..., крај: сѣдѧще прѧмѡ гроба. Ектенија: Рцемъ вси..., Сподови господи..., Исполнимъ вечернюю... На *стиховни*: стихири, гл. 2., самоподобен: Єгда ѡ древа... со припевите. Слава... и нынѣ..., гл. 5.: Тебе ѡдѣющаго-

сѧ... (оваа стихира ја пее свештеникот), ја изнесува плаштаницата и ја полага во гробот на средина на црквата. Свештеникот ја зема плаштаницата од светиот престол и на раширените раце ја носи околу светиот престол, ја изнесува низ северната врата и ја полага во гробот. Ѓаконот оди пред него и го носи светото евангелие, а пред нив одат свеќоносци. Потоа: **Нынѣ отпущаеши...**, **трисвѧтое** и по возгласот, тропар, гл. 2.: **Благообразный Іωсифъ...**, **Слава... и нынѣ...**, **Мѵроносицамъ женамъ...** Додека се пеат тропарите, свештеникот или ѓаконот го покадуваат гробот трипати крстовидно, и двапати прават 2 метании, ја целиваат плаштаницата и пак прават една метанија. Додека народот целива, се пее ***Мало повечерие***. **Премудрость** и отпуст на денот (на дверите). Не се пее многулетствие.

По ***вечерната***, се пее ***мало повечерие***, на кое се пее канонот за **распѧтїю Господнемъ** и на плачот на пресвета Богородица, гл. 6., ирмосите по двапати. **Їκω по сѵχѵ...**, тропари на 4, припев: **Слава тебѣ Боже наш, слава тебѣ.** По 9. песна, ирмосот **Бога человѣкѡмъ невозможно...**, **трисвѧтое** и кондакот **Насъ ради распѧтаго...** и останатото сè со отпустот.

На Велика Сабота

Во 1 часот по полноќ клепалото бие за ***утрена***, која започнува како и обично. По шестопсалмието и големата ектенија, се пее на: **Богъ господь...**, тропар, гл. 2.: **Благообразный Іωсифъ...**, **Слава...**, **Єгда снизшелъ єси...**, **и нынѣ...**, **Мѵроносицамъ женамъ...** (За тоа време пред гробот се стават аналој и на кои се поставуваат *триоди* од кои, ако има повеќе свештеници, го пеат опелото облечени во црно, а најстариот ги започнува ***статиите***; инаку, пејачите пеат, а свештеникот ја започнува секоја статија и покадува). Свештеникот кога ќе дојде низ отворените двери пред гробот, со свеќа во раката, пее: **Благословенъ єси господи...**, **Блажени непорочнїи** и на гл. 5.: **Жизнь во гробѣ...** и останатото со припевите; на крајот се пее пак истиот овој тропар. (Додека се пее првата статија свештеникот ја кади црквата и ја започнува втората статија, кадејќи го само гробот, престолните икони и певниците. И третата статија ја започнува свештеникот, кадејќи како и при втората статија). Потоа мала ектени-

ја и возгласот Ѩкѡ благословисѧ... По возгласот започнува втората статија: Достойно есть величати..., мала ектенија, возгласот Ѩкѡ сѧтъ ѣси Боже нашъ, йже на престолѣ славы хер8вимстѣмъ почиваѧй... По возгласот, третата статија, гл. 3.: Роди вси пѣснь... и по Слава... и нынѣ..., веднаш се пее: Благословенъ ѣси господи... и тропарите: Ѧггелскїй соборъ... Свештеникот го кади целиот храм, застанува пак пред Христовиот гроб и кажува мала ектенија со возгласот: Ѩкѡ ты ѣси царь мїра Хрїсте Боже нашъ... и влегува во олтарот преку светите двери кои ги затвора по себе. Потоа *седален*, гл. 1.: Плащаницею чистою..., Слава..., истото, и нынѣ..., Оу҃жасошасѧ лицы... и веднаш 50. псалм. Канонот, гл. 6.: Волною морскою..., по двапати, тропарите на 12, на крајот двете певници ирмосот; по 3. песна, *седален*, гл. 1.: Гробъ твой спасе..., Слава... и нынѣ..., истото. По 6. песна, кондак, гл. 6.: Бездн8 заключивый... и икос. Наместо светилен, се пее: Сѧтъ господь Богъ нашъ (трипати), гл. 2. На *хвалите:* стихири на 4, гл. 2.: Днесь содержитъ гробъ..., Слава..., гл. 6.: Днешнїй день тайно..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... и *Големо славословие.* Додека ова се пее, свештеникот се облекува во полна одежда (црна), излегува низ отворените свети двери, го покадува гробот крстовидно и кога ќе се започне со пеењето на Сѧтый Боже... (големо), ја зема плаштаницата и ја носи околу црквата, одејќи кон исток и свртувајќи кон запад, трипати, при пеење на Сѧтый Боже... (ѓаконот, ако е овде, оди пред свештеникот и ја кади плаштаницата) и кога тој опход ќе се заврши, плаштаницата пак се поставува во гробот. За време на обиколувањето бијат сите камбани. Откако ќе влезат во храмот, свештеникот изговара: Прем8дрость, прости. Пејачите тропарот Благоѡбразный Іѡсифъ... и тропар, гл. 2.: Содержай концы..., Слава... и нынѣ..., истото. *Прокимен* гл. 4.: Воскресни господи помози намъ, и йзбави насъ ймене твоегѡ ради. Паримија, пророчества Іезекїилева: Бысть на мнѣ... *Прокимен* на апостолот, гл. 6.: Воскресни господи Боже мой... Апостол къ Коріндѧнѡмъ, зач. 133.: Малъ квасъ... Потоа свештеникот на Христовиот гроб го чита евангелието според Матеја, зач. 114.: Во оу҃трїй день..., крај: съ к8стѡдїею. Го остава евангелието на гробот, оди во олтарот низ дверите и ги кажува ектените: Рцемъ вси..., Помил8й насъ Боже..., Исполнимъ оу҃тренюю... и оптустот: Иже насъ ради человѣкѡвъ..., без многулетствие. Ги затвора дверите и за-

весата. (Додека се кажуваат ектениите, сиот народ ја целива плаштаницата, која ја целива прво свештенството). Во 10 часот претпладне, се пеат *третиот, шестиот и деветтиот час* во папертата. Тропар и кондак на денот од Триодот. **Блажени: во царствїи твоемъ...**, не се пеат. **Помяни насъ Господи...**, **Ликъ небесный...**, **Слава...**, **Ликъ святыхъ...**, **и нынѣ...**, **Вѣрую...**, **Ѡслаби, ѡстави...**, **Отче нашъ...**, кондак на денот од Триодот: **Бездн8 заключивыи...**, **Господи помил8й** (12 пати), **Всесвятая троице...**, **Достойно...** и отпуст.

Во 4 часот попладне[52] свештеникот и ѓаконот се облекуваат во црни одежди; вечерната започнува со **Благословено царство...**, **Царю небесный...**, **трисвятое**, **Господи помил8й** (12 пати), **Слава...**, **и нынѣ...** и читачот го чита 103. псалм, големата ектенија и **Господи воззвахъ...** Свештеникот и ѓаконот прават проскомидија. По големата ектенија, на **Господи воззвахъ...**, се пеат воскресни стихири 4, гл. 1.: **Вечернїм нашм молитвъ...** и од Триодот на 4, гл. 8.: **Днесь ад҃ъ стенм...**, во меѓувреме ѓаконот кади. **Слава...**, гл. 6.: **Днешнїй день тайно...**, **и нынѣ...**, **Всемїрн8ю слав8...**, **Входъ** со евангелие; застануваат пред Христовиот гроб и свештеникот говори: **Вечерь и заутра...**, **Свѣте тихїи...**, *прокимен* не се кажува туку: **Прем8дрость** и се читаат паримии, на број 15, пред гробот; потоа мала ектенија и возгласот **Ѩкѡ святъ е҃си..** Наместо **Святый Боже...**, се пее **Єлицы...** *Прокимен*, гл. 5.: **Вся земля да поклонится...** Апостол **къ Римлянѡмъ**, зач. 91.: **Єлицы во Хр҃ста Іис8са крестихомся...**, **аллил8їа** не се пее туку кога свештеникот ке рече: **Миръ ти...**, пејачите наместо **аллил8їа**, пеат гл. 7.: **Воскресни Боже с8ди земли, ꙗкѡ ты наслѣдиши во всѣхъ ꙗзыцѣхъ**. Додека се пее тоа, свештениците и ѓаконите во олтарот ги соблекуваат црните одежди и облекуваат светли, свечени, и во тие одежди се чита на Христовиот гроб евангелието според Матеја, зач. 115: **Въ вечерь с8бѡтный...**, крај: **До скончанїя вѣка, аминь.** Пејачите: **Слава тебѣ Господи, Слава тебѣ**. Ѓаконот пред гробот кажува ектенија. И понатаму ***литургијата*** на св. Василиј Велики. Наместо херувимска песна, се пее **Да молчитъ...**, гл. 8. Наместо **Ѡ**

[52] Кај нас обично во 1 часот.

тебѣ радѹетсѧ..., се пее ирмосот, гл. 6.: Не рыдай мене... *Причастен*: Воста ꙗ҆кѡ спѧ господь и҆ воскресе спасаѧй насъ. И обичен отпуст. (По отпустот, се прави благословеніе хлѣбѡвъ. Се покадува како и обично петтолебницата со просфорите и се кажува обична молитва: Господи Іисѹсе Хрїсте Боже нашъ... и се читаат Дѣѧнїѧ апостолски од почетокот до крајот).

ВНИМАВАЈ! Ако заради некоја причина нема литургија, на Господи воззвахъ... се пеат стихири на 8: воскресни 3, источна 1 и од Триодот 3, на 4, Слава..., гл. 6., и҆ нынѣ..., првиот богородичен на гласот: Всемїрнѹю славѹ..., Входъ со кадилница. Свѣте тихїи... *Прокимен*: Господь воцарисѧ... и сите паримии. Ектенија: Рцемъ вси..., Сподоби господи..., На *стиховни*: воскресни стихири, гл. 1.: Страстїю твоею..., со припевите; Слава... и҆ нынѣ..., богородичен: Се и҆сполнисѧ... По трисвѧтое, тропарот: Благообразный..., Слава..., Егда снизшелъ е҆си..., и҆ нынѣ..., Мѵроносицамъ женамъ... и отпуст.

ГЛАВА СЕДУМНАЕСЕТТА

ПЕНТИКОСТАР

ЦВЕТЕН ТРИОД – ПЕДЕСЕТНИЦА

1. Велигден – Воскресение Христово (Воскресеніе Хрїстово)

Наутро, порано, бијат сите камбани за *утрената*. Свештеникот и ѓаконот се облекуваат во најсвечени полни одежди. Додека се облекуваат, се пее канонот на Велика Сабота, а народот ја целива плаштаницата во Христовиот гроб. Кога ќе се заврши канонот, свештеникот ги отвора дверите, ја зема кадилницата и го покадува крстовидно Христовиот гроб, потоа ја крева плаштаницата од гробот, молчејќи низ дверите ја внесува во олтарот (пејачите пеат Егда снизшелъ е҆си...). и ја остава на престолот, каде што стои сѐ до Спасовден. Во меѓувреме се запалуваат сите свеќи, првиот свештеник го зема крстот, вториот свештеник евангелието, ѓаконот зема кадилница и свеќа и почнуваат да ја пеат стихирата, гл. 6.: Воскресеніе твое Хрїсте спа-

се... уште во олтарот и при зборовите: **и҃ насъ на земли...**, излегуваат од олтарот низ светите двери и пеејќи ја таа стихира, трипати со народот ја обиколуваат црквата, а сите камбани бијат. Кога ќе заврши третото вртење, сите застануваат пред западната врата, која е затворена; свештеникот (ако е сам, го остава евангелието на аналојот) во левата рака држејќи го крстот, го покадува евангелието и целиот народ што е присутен, и кога ќе се заврши стихирата **Воскресенїе твое...**, тогаш тој, свртен со лицето кон исток, ја покадува затворената врата држејќи го крстот во левата рака (а ѓаконот евангелието), гласно изговара: **Слава сѧтѣй и҃ единосѹщнѣй...**, пејачите: **Ѧминь**. Сега свештеникот го пее сам (или свештениците) тропарот, гл. 5.: **Хрїстосъ воскресе изъ мертвыхъ...** целиот (трипати), потоа пејачите го пеат истото (трипати). Потоа свештеникот, кадејќи, го кажува стихот – 1: **Да воскреснетъ Богъ и҃ расточатсѧ врази ѥгѡ, и҃ да бѣжатъ ѿ лица ѥгѡ ненавидѧщїи ѥгѡ.** – 2: **Ꙗкѡ изчезаетъ дымъ да и҃зчезнѹтъ, ꙗ҆кѡ таетъ воскъ ѿ лица ѻ҆гнѧ.** – 3: **Такѡ да погибнѹтъ грѣшници ѿ лица Божїѧ, а҆ праведницы да возвеселѧтсѧ**, и – 4: **Сей день ѥгѡже сотвори господь, возрадѹемсѧ и҃ возвеселимсѧ вонь.** По секој стих, пејачите го пеат тропарот **Хрїстосъ воскресе...** Свештеникот, кадејќи, вели: **Слава отцѹ и҃ сынѹ, и҃ сѧтомѹ дѹхѹ**, пејачите пеат **Хрїстосъ воскресе...** Свештеникот: **и҃ нынѣ и присно и во вѣки вѣковъ.** Пејачите **Хрїстосъ воскресе...**, потоа свештеникот ја предава кадилницата и земјаќи го крстот во десната рака, застанува во близина на затворената врата и со повисок глас пее **Хрїстосъ воскресе изъ мертвыхъ, смертїю смерть поправъ...** и, благословувајќи ја со крстот вратата трипати, ја отвора и влегува во храмот, носејќи ги крстот и евангелието, а пејачите пеат: **и҃ сѹщымъ во гробѣхъ животъ даровавъ.** Ова го пеат непрестајно додека не влезат свештениците низ светите двери во олтарот, кои ќе останат отворени[53] преку целата Светла недела, како и јужната и северната врата на иконостасот; во меѓувреме бијат сите камбани. Потоа ѓаконот изговара (ако нема ѓакон, свештеникот пред св. престол) голема ектенија: **Миромъ господѹ помолимсѧ.** По неа, свештеникот во олтарот го пее канонот гл. 1.: **Воскресенїѧ день...**, Истото го пеат и двете певници и продолжу-

[53] Многумина ги симнуваат крилата од дверите и ги оставаат во олтарот. Ова е подобро.

ваат понатаму со припевот: Хрїстосъ воскресе изъ мертвыхъ. Ирмоси на 4, тропари на 12, на крајот, *катавасија*, ирмос: Воскресенїѧ день... и целиот тропар Хрїстосъ воскресе... (трипати). Секоја песна од канонот ја започнува свештеникот, а во почетокот на канонот ги кади олтарот и целата црква. По секоја песна, се кажува мала ектенија. По 1. песна, возглас: Ꙗкѡ твоѧ держава..., По 3. песна: Ꙗкѡ ты ѣси Богъ нашъ... Потоа се пее *ипакој*, гл. 4.: Предварившїѧ оутрѡ ѓаже ѡ̑ Маріи... По 4. песна, возглас: Ꙗкѡ благъ и̑ человѣколюбецъ..., По 5., Ꙗкѡ сѧтисѧ и̑ прослависѧ..., по 6., Ты бо ѣси царь мїра... Потоа кондак, гл. 8.: Ѧще и̑ во гробъ... и икос; сега се кажува Воскресенїе Хрїстово... (трипати) и се пее стихирата, гл. 6.: Воскресъ Іисѹсъ ѿ гроба... (трипати) и се продолжуваат другите песни. По 7. песна, возглас: Бѹди держава..., По 8. песна, возглас: Ꙗкѡ благословисѧ и̑мѧ твое..., на 9. песна се пеат припевите на Пасха, потоа мала ектенија и возглас: Ꙗкѡ тѧ хвалѧтъ... Светилен: Плотїю оу̑снѹвъ... (трипати). На *хвалите:* воскресни стихири на 4, гл. 1.: Поемъ твою Хрїсте... и стихирите на Пасха, гл. 5., со припевите: Да воскреснетъ Богъ..., Пасха свѧщеннаѧ... и останатите три стиха. Слава... и̑ нынѣ..., гл. 5.: Воскресенїѧ день... и Хрїстосъ воскресе... (трипати) и повеќепати додека народот ги целива крстот, евангелието и иконата. Додека се пеат *хвалитните* стихири, свештеникот ги изнесува евангелието и иконата и ги поставува на аналојот на солеата, а крстот го држи во раката; прво тој ги целива крстот, евангелието и иконата, а потоа народот и (ако служат повеќе свештеници, тогаш најстариот го држи крстот, останатите евангелието и иконата) и секој го поздравува оној што целива со Хрїстосъ воскресе!, со отпоздравување: Воистиннѹ воскресе! По ова, стоејќи на амвонот, свештеникот гласно го чита поучното слово на св. Јован Златоуст Ѧще кто благочестивъ... и се пее тропарот на св. Јован Златоуст: Оу̑стъ твоихъ..., потоа ектениите: Помилѹй насъ Боже... и Исполнимъ оу̑тренюю молитвѹ... По возгласот, ѓаконот: Премѹдрость, пејачите: Благослови! Свештеникот: Сый благословенъ..., Ѧминь. Оу̑тверди Боже... и наместо: Слава тебѣ Хрїсте Боже..., свештеникот, држејќи го крстот, го пее: Хрїстосъ воскресе йзъ мертвыхъ, смертїю смерть поправъ, а пејачите продолжуваат: и сѹщымъ во гробѣ, животъ даровавъ. Потоа отпуст на празникот. Пејачите: Ѧминь. Свештеникот, возвишувајќи го крстот, изговара: Хрїстосъ воскресе! (трипати), а народот одговара: Воис-

тинн8 воскресе! (трипати) и пејачите го пеат целиот тропар Хрїстосъ воскресе... (трипати). Потоа свештеникот, благословувајќи го народот со крстот, говори: И намъ дарова животъ вѣчный, покланѧемсѧ Єгѡ трїдневном8 воскресенїю, а пејачите: Спаси Хрїсте Боже...

Првиот час се служи вака: Хрїстосъ воскресе... се кажува трипати; Воскресенїе Хрїстово (трипати), Предварившїѧ оутрѡ... (еднаш), кондакот Аще и во гробъ... (еднаш) и тропарот Во гробѣ плотски... (еднаш), Слава..., Ꙗкѡ живоносецъ..., и нынѣ..., Вышнѧгѡ ѡсвѧщенное..., Господи помил8й (40 пати), Слава... и нынѣ..., Честнѣйш8ю... Свештеникот: Молитвами свѧтыхъ ѻтецъ нашихъ..., Аминь, и Хрїстосъ воскресе... (трипати), Благослови... и отпуст на празникот. (Вака се служат и третиот, шестиот и деветтиот час, повечерието и полноќницата во целата Светла недела).

ВНИМАВАЈ! Ако нема света литургија, по Благословенъ Богъ нашъ..., наместо изобразителныхъ, се кажува целиот тропар Хрїстосъ воскресе... (трипати). Воскресенїе Хрїстово..., еднаш, потоа: Предварившїѧ оутро..., Слава..., кондакот: Аще и во гробъ..., и нынѣ..., Єдинородный сыне... и се пеат *блажените* од канонот, 3. и 6. песна. Свештеникот: Прем8дрость, читачот насловот на апостолот на денот. Потоа се чита евангелието на денот. Потоа: Помѧни насъ Господи..., Ликъ небесный..., Вѣр8ю..., Ѡслаби, ѡстави..., Отче нашъ..., кондакот: Аще и во гробъ..., Слава... и нынѣ..., богородичен: Вышнѧгѡ ѡсвѧщенное..., Господи помил8й (40 пати). Потоа: Єдинъ свѧтъ, единъ господь... Наместо: Б8ди имѧ господне..., Хрїстосъ воскресе... (трипати). Псалмот Благословлю господа... и отпуст на Пасха. (Вака се служи цела недела кога нема литургија).

Пред почетокот на *литургијата*, свештеникот не кажува Царю небесный... туку наместо тоа вели: Хрїстосъ воскресе... (трипати), потоа: Слава во вышнихъ Бог8... и Господи оустнѣ мой... Ова го кажува на секоја литургија од Велигден до Спасовден.

На *литургијата*: по Благословено царство..., свештеникот во олтарот, држејќи свеќа, го пее Хрїстосъ воскресе (трипати), потоа, кадејќи го светиот престол, ги кажува стиховите како на утрената. По големата ектенија, се пеат *антифони*. – Воскликните господеви всѧ землѧ, пойте же имени єгѡ дадите слав8 хвалѣ єгѡ.

– Рцыте Бог8, кѡлѣ страшна дѣла твоа; во множествѣ силы твоеѧ, солж8тъ тебѣ врази твои. – Всѧ земля да поклонитсѧ тебѣ, и̂ поетъ тебѣ, да поетъ же и̂мени твоем8 вышнїй. – Слава... и̂ нынѣ... и на секој стих се пее: Молитвами Богородицы, спасе спаси насъ; мала ектенија. *Вториот антифон*: – Боже оу̑щедри ны и̂ благослови ны, просвѣти лице твое на ны и̂ помил8й ны. – Да познаемъ на земли п8ть твои, во всѣхъ ꙗ̑зыцѣхъ спасенїе твое. – Да и̂сповѣдѧтсѧ тебѣ людїе Боже, да исповѣдѧтсѧ тебѣ людїе вси; и при секој стих се пее: Спаси ны сыне божїй, воскресый изъ мертвыхъ, поющыѧ ти: а̑ллил8їа. Слава..., и̂ нынѣ..., Єдинородный Сыне..., мала ектенија и *третиот антифон*. – Да воскреснетъ Богъ..., види на утрената сите тие стихови и Хрїстосъ воскресе..., на секој стих. Входное: Въ церквахъ благословите Бога господа, ѿ и̂стѡчникъ їсраилевыхъ. И тропарот Хрїстосъ воскресе..., *ипакој*: Предварившїѧ оу̑трѡ..., Слава... и̂ нынѣ..., кондак: Ѩже и во гробъ... Наместо Свѧтый Боже..., Єлицы... *Прокимен* гл. 8.: Сей день е̂гоже сотвори господь возрад8емсѧ и̂ возвеселимсѧ вонь. Апостол: Дѣѧнїй, зач. 1: Первое оу̑бѡ слово..., евангелие според Јована, зач. 1.: Въ началѣ бѣ слово... Ова евангелие го читаат сите свештеници и ѓакони коишто служат, а најстариот започнува со: ѿ Iѡанна..., најстариот: Вонмемъ! Најстариот: Въ началѣ бѣ слово... и чита до одредената точка. Потоа сите читаат до таа точка и кога последниот ќе го заврши читањето до истата точка, во олтарот ѕвони мало ѕвонче и големата камбана на камбанаријата, а кога последниот ќе го заврши евангелието, на крајот бијат сите камбани и се продолжува литургијата на св. Јован Златоуст. Наместо Достойно..., ирмосот Ѩггелъ вопїѧше..., Свѣтисѧ, свѣтисѧ... *Причастен*: Тѣло Хрїстово прїимите, и̂сточника безсмертнагѡ вк8сите. Кога свештеникот ќе каже: Со страхомъ Божїимъ..., наместо: Благословенъ грѧдый, се пее: Хрїстосъ воскресе..., (еднаш), свештеникот: Спаси Боже люди твоѧ..., пејачите: Хрїстосъ воскресе... (еднаш), свештеникот: Всегда, нынѣ и̂ присно..., пејачите: Хрїстосъ воскресе... (еднаш). Наместо: Б8ди ймѧ господне..., Хрїстосъ воскресе... (трипати). Свештеникот: Благословенїе господне на васъ..., пејачите: Ѩминь. Свештеникот, наместо Слава тебѣ Хрїсте Боже..., пее: Хрїстосъ воскресе и̂зъ мертвыхъ, смертїю смерть поправъ..., пејачите: И с8щымъ во гробѣхъ животъ даровавъ. Потоа свештеникот

кажува отпуст со крстот како што е изложено на утрената и дели нафора.

ВНИМАВАЈ! Светите двери, како и двете врати од страните (јужната и северната) на олтарот, во сите цркви не се затвораат во текот на целата Светла недела, ниту пак се затвора завесата, па дури и кога се дава света причест. **Царю небесныи...** не се кажува до Духовден.

Вечерна во светата Недела на Пасха

Во 3 часот попладне бијат сите камбани за ***вечерна***. Свештеникот се облекува во полна одежда и, земајќи ја кадилницата, го покадува св. престол гласно говорејќи: **Благословенъ Богъ нашъ...** и пее: **Хрїстосъ воскресе...** (трипати) и сѐ како на литургијата. (Кога и да започнува свештеникот вечерна или утрена во Светлата недела, секогаш, пред почетокот, го покадува св. престол и целиот олтар. На **Господи воззвахъ...** и на утрената, на почетокот на канонот, ги покадува олтарот и целата црква)[54] – На **Господи воззвахъ...**, гл. 2., воскресни стихири: **Прежде вѣкъ..., Слава..., Спасителнꙋю пѣснь поюще..., и҆ нынѣ..., Прейде сѣнь..., Входъ**, со евангелие. **Свѣте тихїи...**, (обично го пее свештеникот). *Голем прокимен*, гл. 7.: **Кто Богъ велїи ꙗ҆кѡ Богъ нашъ, ты е҆си Богъ творѧй чꙋдеса.** По *прокимен*от, ѓаконот или, ако нема ѓакон, свештеникот, изговара: **И ѡ҆ сподобитисѧ намъ...** и го чита евангелието според Јована, зач. 65.: **Сꙋшꙋ поздѣ...**, крај: **Не и҆мꙋ вѣры...**, ектенија. На *стиховни:* воскресна стихира, гл. 2.: **Воскресенїе твое Хрїсте спасе...** и стихирите на Пасха: **Да воскреснетъ Богъ..., Пасха свѧщеннаѧ...** со припевите. **Слава... и҆ нынѣ..., Воскресенїѧ день...** и **Хрїстосъ воскресе...**, (трипати). (Додека се пеат *стиховните стихири*, се целиваат св. евангелие, крстот и иконата како на утрената). **Премꙋдрость, Сый благословенъ..., Оу҆тверди Боже...** Наместо: **Слава тебѣ Хрїсте Боже...**, свештеникот пее: **Хрїс-**

---

[54] Молитвите што свештеникот, обично, ги чита на утрената, за време на шестопсалмието и на вечерната додека се чита 103. псалм, не ги чита преку целата Светла недела.

тосъ воскресе..., пејачите завршуваат: **и҆ сꙋщымъ во гробѣхъ...** и веднаш свештеникот прави отпуст со крстот како на утрената.

2. Понеделник на Светлата недела

На ***утрената***, наутро порано, бијат сите камбани и свештеникот откако ќе дојде во олтарот, облекува епитрафил и фелон[55], ги покадува св. престол и олтарот, и кадејќи гласно изговара: **Слава свѧтѣй и҆ є҆диносꙋщнѣй...** (овој почеток се кажува од денес, па сѐ до Оддание на Пасха, на секоја утрена). – По обичните стихови, како на првиот ден, и **Хрїстосъ воскресе...**, и по големата ектенија се пее канонот на Пасха: **Воскресенїѧ день...**, ирмоси на 2, тропари на 10. **Слава...**, **и҆ нынѣ...**, богородичен (На Теофан и на Јосиф пишувани во неделата на мироносиците). Припев како и првиот ден. По 6. песна: **Аще и҆ во гробъ...**, целивање и сѐ останато како и на првиот ден. На *хвалите*: воскресни стихири на 4, гл. 2.: **Всѧкое дыханїе и҆ всѧ тваръ...** и стихирите на Пасха: **Да воскреснетъ Богъ...**, **Пасха свѧщеннаѧ...**, ектенија и отпуст како и на првиот ден на утрената.

На ***литургијата***: почеток како и на првиот ден, а исто така и антифоните. *Прокимен* на апостолот, гл. 8.: **Во всю землю и҆зыде вѣщанїе ихъ, и҆ въ конци вселенныѧ глаголи и҆хъ.** Апостол: **Дѣѧнїй**, зач. 2.: **Возвратишасѧ а҆постоли...**, евангелие според Јована, зач. 2.: **Бога никтоже видѣ...**, а останатото сѐ како во првиот ден.

ВНИМАВАЈ! По литургијата, се носат литии, крст, евангелие, икона на Воскресението Христово и на св. Богородица, надвор од местото, по нивите и по лозјата. По патот се пее стихира, гл. 6.: **Воскресенїе твое Хрїсте спасе...** и канонот на Пасха; останатото види: **Чинъ крестнагѡ хода.**

На ***вечерната***: бијат сите камбани и свештеникот, во фелон и епитрафил[56], ја започнува вечерната како и на првиот ден; на **Господи воззвахъ...**, стихири на 6 воскресни, гл. 3.: **Твоимъ крестомъ Хрїсте спасе...**, воскресни 3 и источни 3, **Слава...**, гл. 3.: **Недостойно стоѧще...**, **и҆ нынѣ...**, **Какѡ не дивимсѧ...**, **Входъ** со ка-

---

[55] Во манастир само во епитрафил.
[56] Во манастир само во епитрафил.

дилница. Свѣте тихїи... *Голем прокимен*, гл. 7.: Богъ нашъ на небеси и на земли, всѧ ѣлика восхотѣ сотвори. Ектенија. На *стиховни*: воскресна стихира, гл. 3.: Страстїю твоею Хрїсте... и стихирите на Пасха со припевите и сѐ останато како и на првиот ден.

3. Вторник на Светлата недела

На *утрената* бијат сите камбани и се прави сѐ она што се правело вчера, во понеделникот. На *хвалите*, воскресни стихири на 4, гл. 3.: Прїидите вси ꙗзыцы..., и стихирите на Пасха со припевите. Слава... и нынѣ..., Воскресенїѧ день..., Хрїстосъ воскресе... и сѐ останато како на првиот ден.

На *литургијата*: почетокот и антифоните како на првиот ден. *Прокимен* на апостолот, гл. 3.: Величитъ дѫша моѧ господа, и возрадовасѧ дѫхъ мой ѡ бозѣ спасѣ моемъ. Апостол, Дѣанїй, зач. 4: Ставъ Петръ..., евангелие според Лука, зач. 113.: Петръ востав̀ъ, тече... и сѐ останато како на првиот ден.

4. Недела на Антипасха – Томина

На *малата вечерна*: по Благословенъ Богъ нашъ..., се говори: Хрїстосъ воскресе... (трипати) и 103. псалм. На Господи воззвахъ..., стихири на 4, гл. 1.: Слава... и нынѣ..., гл. 2. Свѣте тихїи... *Прокимен*: Господь воцарисѧ... На *стиховни*: гл. 2., со припевите. Слава... и нынѣ..., истиот глас. трисвѧтое и тропар, гл. 7.: Запечатанѫ гробѫ... Ектенија и отпуст: Воскресый йзъ мертвыхъ...

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Ако се служи литургија во саботата на Светлата недела, по завршениот отпуст се затвораат светите двери и северната и јужната врата на олтарот. Ако немало литургија, свештеникот нив ги затвора на почетокот на вечерната.

На *големата вечерна*: по Благословенъ Богъ нашъ..., се кажува Хрїстосъ воскресе... (трипати) и 103. псалм. Ектенија. Блаженъ мѫжъ..., Господи воззвахъ..., стихири на 10 гл. 1., самогласен: Двереⷨ заключеннымъ..., Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Двереⷨ заключеннымъ... Входъ. Свѣте тихїи... *Прокимен* на денот. На *литијата*: стихири гл. 4.: Господи, не стерпимымъ..., Слава... и нынѣ..., гл. 8.: Двереⷨ заключеннымъ... На *стиховни*: самогласни сти-

хири, гл. 4.: Ѡ преславнагѡ чⷭдесе..., со припевите. Слава... и нынѣ..., гл. 5.: Человѣколюбче, велїе..., Нынѣ Ѡпⷭщтаеши... На Благословенїи хлѣбѡвъ, тропар гл. 7.: Запечатанⷭ гробⷭ... (трипати) и отпуст: Воскресыи їзъ мертвыхъ, Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ... Овој отпуст се кажува од денес, па сè до Оддание на Пасха секој ден, и во недела. [Ако нема бдение, по трисвѧтое, тропар на празникот (еднаш) и отпуст].

На *утрената*: по Слава свѧтѣи..., Хрїстосъ воскресе... (трипати) и се чита: Слава во вышнихъ Богⷭ... (трипати) и Господи оу҃стнѣ мой... (двапати) и шестопсалмието; на утрената вака се прави сè до Оддание на Пасха (на часовите, на полноќницата и на повечеријата, стихот: Царю небесный... не се чита сè до Духовден). На Богъ господь..., тропар на празникот гл. 7.: Запечатанⷭ гробⷭ... (трипати), катизми и *седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ живодавче Хрїсте, насъ ради во ѧдъ сшедшаго, и со собою всѧ воскресившаго. Избраниот псалм: Господь воцарисѧ, въ лѣпотⷭ ѡблечесѧ... По *полиелејот*, *седален*, гл. 1.: Видѧ моѧ ребра..., Слава... и нынѣ..., истото. *Степени*, 1. антифон од 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Похвали Іерⷭсалиме господа, хвали Бога твоего Сїѡне. Евангелие според Матеја, зач. 116.: Єдинїинадесѧть оу҃ченицы..., Воскресенїе Хрїстово... (трипати), 50. псалм. Слава..., Молитвами ѧпостолѡвъ..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира, гл. 6.: Воскресъ Іисⷭсъ Ѡ гроба..., Спаси Боже люди твоѧ..., *Катавасија*: Воскресенїѧ день... Канон на празникот, гл. 1. (од денес се кажува: Поимъ господеви... преку цела Педесетница). По 3. песна, *ипакој*, гл. 6.: Їкѡ посредѣ оу҃ченикѡвъ... По 6. песна, кондак, гл. 8.: Любопитною десницею... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшⷭю... туку секоја певница ирмосот и останатите тропари со припевот: Слава тебѣ Боже нашъ, слава тебѣ и на крајот *катавасија* Свѣтисѧ, свѣтисѧ... Свѧтъ господь Богъ нашъ, гл. 1. *Светилен*: Моихъ оу҃дѡвъ..., Слава... и нынѣ..., Днесь весна благоⷭхаетъ... На *хвалите:* стихири на 4, гл. 1.: По ѣъже изъ гроба..., Слава..., гл. 6.: По днех ѳсмыхъ..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, тропар на празникот, ектенија и отпуст.

На *литургијата*: по Благословено царство..., свештеникот сам пее: Хрїстосъ воскресе... (трипати) и веднаш ја кажува големата ектенија. По возгласот, се пеат изобразителни, т.е. Благослови дⷭше... *Блажени*: од канонот, 3. и 6. песна. По входот: тро-

парот: Запечатанꙋ гробꙋ..., Слава... и нынѣ... Кондак, гл. 8.: Любопитною десницею... *Прокимен* гл. 3.: Великїи господь нашъ... Апостол Дѣанїи, зач. 14.: Рꙋками апостолскими..., евангелие според Јована, зач. 65.: Сꙋшꙋ поздѣ... Наместо Достојно..., *ирмосот* Ангелъ вопїаше... и Свѣтисѧ, свѣтисѧ... *Причастен*: Похвали Іерꙋсалїме Господа... Наместо Видѣхомъ свѣтъ..., се пее: Хрїстосъ воскресе... Кога свештеникот ќе рече: Слава тебѣ Хрїсте Боже..., читачот одговара: Хрїстосъ воскресе... (трипати), Слава... и нынѣ..., Господи помилꙋй (трипати), Благослови! Отпуст: Воскресый ѿзъ мертвыхъ...

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Од денес до Оддание на Пасха секоја литургија, во недела или, пак, во седмични денови, се служи на следниот начин.

По Благословено царство..., свештеникот, стоејќи пред св. престол во олтарот и држејќи запалена свеќа, сам пее: Хрїстосъ воскресе... (трипати) при отворени свети двери. Потоа ги затвора дверите и ја кажува големата ектенија. По возгласот, *изобразителна* и *блажени*. По входот, се пее: Прїидите поклонимсѧ и припадемъ къ Хрїстꙋ..., Спаси ны сыне божїй, воскресый ѿзъ мертвыхъ, поющыѧ ти ѧллилꙋїа. – *Прокимен*, апостол и евангелие според типикот. Наместо Достојно..., ирмос: Ангелъ вопїаше..., и Свѣтисѧ, свѣтисѧ... (На Преполовение на празникот и на неговото Оддание се пее ирмосот Чꙋжде матеремъ дѣвство...). *Причастен* на празникот. Наместо Видѣхомъ свѣтъ..., се пее: Хрїстосъ воскресе... (еднаш). Кога свештеникот ќе каже: Слава тебѣ Хрїсте Боже оу҃пованїе наше..., читачот говори: Хрїстосъ воскресе... (трипати), Слава... и нынѣ..., Господи помилꙋй (трипати), Благослови! И свештеникот го кажува отпустот: Воскресый ѿзъ мертвыхъ Хрїстосъ...

Во неделата на Антипасха на вечерната

Благословенъ Богъ нашъ..., Хрїстосъ воскресе... (трипати) и псалм 103. Господи воззвахъ..., гл. 1., стихири на 6: на празникот 3, гл. 1. и на светиот од Минејот 3, Слава..., на светиот, ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот: Двереⷨ залкюченнымъ..., Входъ.

Свѣте тихїи... и *прокимен* голем: Кто Богъ велїи... Ектенија. На *стиховни*: воскресни стихири од Осмогласникот, гл. 1.: Вечернїѧ нашѧ..., Слава... и нынѣ..., гл. 1.: По днехъ ѳсмыхъ... Тропар на празникот. Ако светиот има тропар, тогаш прво тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., на празникот: Запечатанꙋ гробꙋ... и отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ... и до Оддание на Пасха. Вака се прави вечерна во сите недели на св. Педесетница. – Отсега се пее *мало повечерие*. Канон на Богородица од Октоихот и трипѣснецъ од Триодот на денот. Каде што се пее трипѣснецъ, песната од канонот на Богородица изостанува. По Достойно..., кондак на празникот преку цела Педесетница.

Во понеделникот на втората недела на Антипасха на *утрената* свештеникот започнува со Слава свѧтѣй... Потоа: Хрїстосъ воскресе... (трипати) со потивок глас (отсега ова се кажува на сите *часови*, на *вечерните* и на *повечеријата* до Оддание на Пасха). По Хрїстосъ воскресе..., Слава во вышнихъ Богꙋ... и шестопсалмие. На Богъ господь..., тропар на празникот: Запечатанꙋ гробꙋ... (трипати). (Овој тропар се пее целата оваа недела). Две катизми, а 3. редовна на вечерната; *седални*. Воскресенїе Хрїстово... (еднаш) и 50. псалм. Ова сѐ до Спасовден. Господеви поемъ... не се пее, но се кажува како што е назначено во Ирмологијата. Се започнува со ирмосите што се повторуваат, пеејќи ги и тропарите на 6, и на светиот од Минејот на 4. По 3. песна, кондак и *седален* на светиот. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна, се пее: Честнѣйшꙋю... *Светилен* на празникот. Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот вториот светилен. На *хвалите:* стихира воскресна, гл. 1.: Поемъ твою... (двапати), една умилителна и една маченична. Слава... и нынѣ..., на празникот, гл. 1.: Ѳѡма глаголемый... Мало славословие, ектенија, Исполнимъ оу҃тренюю... На *стиховни*, стихири на празникот, Слава..., на светиот, ако има, и нынѣ..., на празникот. Тропар на празникот, ектенија, Сый благословенъ..., Оу҃тверди Боже... и првиот час. Отпуст: Воскресый изъ мертвыхъ... (вака се прави отсега на утрената до Оддание на Пасха).

На *литургијата*: *блажени* од Триодот, – од канонот на празникот (неделата), редовната песна со ирмос на 6, и тоа: во понеделник 1, во вторник 4, во среда 5, четврток 7, во петок 8, во сабота 9 – до крајот на Педесетница. По входот: тропар на

празникот: Запечатанꙋ гробꙋ..., на храмот на Богородица, на храмот на светиот и на редовниот светител; кондак на храмот на светиот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот: Любопытнꙋю десницею... Кондаци на храмот: ако е Христов и на Богородица, не се пеат преку целата Педесетница. *Прокимен*, гл. 2.: Великїй Господь нашъ..., Апостол Дѣяніи, зач. 9., евангелие според Јована, зач. 6. *Причастен* Похвали Іерꙋсалиме Господа... (и во целата оваа недела). Слава тебѣ Христе Боже..., Христосъ воскресе..., (трипати), Слава... и нынѣ..., благослови! Оптуст: Воскресый изъ мертвыхъ... И сè вака се прави до Оддание на Пасха.

Како се пее Триод со Минеј од Томина недела до Неделата на Сите Светии секој ден, освен во сабота и во недела

На Господи воззвахъ..., стихири од Триодот 3 и на светиот од Минејот 3, Слава..., на светиот, ако нема, Слава..., и нынѣ..., на празникот. На *стиховни* од Триодот на денот. (Ако има двајца светии, на Господи воззвахъ..., стихири на светиите на 6; Слава..., на светиот, ако нема, Слава..., и нынѣ..., на празникот, а стихирите од Триодот се пеат на *стиховните* со празничните припеви. Слава..., на светиите, ако нема, Слава..., и нынѣ..., на празникот затоа што тогаш не се пеат *стиховните* од Триодот). (Ако светиот има *полиелеј*: на Господи воззвахъ..., стихири на празникот 3, и на светиот 5. Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. Входъ; паримии на светиот 3. На *стиховни*: стихири и Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот). Тропари: во Томина недела, на светиот, Слава... и нынѣ..., на празникот. – Во неделата на мироносиците: тропар: Благообразный Іωсифъ..., Слава..., на светиот, и нынѣ..., Мѵроносицамъ женамъ... – Во 4., во 5. или во 6. недела: воскресен тропар, Слава..., на светиот, и нынѣ..., првиот богородичен според гласот на тропарот. – Во текот на Преполовение до неговото Оддание: тропар на светиот, Слава... и нынѣ..., на Преполовение.

На *утрената*: на Богъ Господь..., на Томина недела: тропар на празникот двапати, Слава..., на светиот (ако има), и нынѣ..., на празникот. – Во Третата недела: тропар: Благообразный Іωсифъ... (еднаш), Егда снизшелъ êси... (еднаш), Слава..., на светиот, и нынѣ..., Мѵроносицамъ женамъ... – Во 4., во 5. или во 6. недела:

воскресен тропар, (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен, според гласот на тропарот. За време на Преполовение, тропар на Преполовение (двапати), Слава..., на светиот, и нынѣ..., на Преполовение; а во попразненство на Спасовден: тропар на празникот: Вознеслсѧ ѣси... (трипати). – Обични катизми и *седални* од Триодот. Воскресенїе Хрїстово... и 50. псалм, канон на празникот и на светиот. По 3. песна, кондак и икос на светиот и неговиот *седален*. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. – Ако се пее светител на 6, канон на празникот со ирмосите на 6 и на светиот на 6; по 3. песна, кондак на празникот, икос и *седален* на светиот. Ако во Минејот има двајца светии, канон на празникот од Триодот со ирмосите на 6 и на светиите два канона на 8. Честнѣйшꙋю..., светилен на светиот (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. Ако светиот има стихири, на *хвалите:* се пеат стихири од Триодот 3 и на светиот 3, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: од Триодот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. – Ако светиот има полиелеј, на *хвалите:* стихири од Триодот 3, со стиховните и на светиот 3. Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*. Воскресен тропар, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен или на празникот; ектении и оптуст: Воскресый ѝзъ мертвыхъ... (до Спасовден).

На *литургијата*: *блажени*, песна од канонот на празникот на 6, ако светиот има песна, *блажени* од канонот на празникот, редовната песна на 4, и на светиот 3. песна на 4. По входот: воскресен тропар или на празникот и на храмот на светиот или на светата и на редовниот светител, или два, или еден, потоа кондак на храмот на светиот или на светата, Слава..., на редовниот светител, и нынѣ..., на празникот на Педесетница. – Во 3. недела тропар: Благообразный Іѡсифъ..., Егда снизшелъ ѣси..., Мѵроносицамъ женамъ... и на храмот на светиот и на редовниот светител; кондак на светиот на храмот, Слава..., на светиот, и нынѣ..., Радоватисѧ мѵроносицамъ... *Прокимен* и *при-*

частен на празникот. Апостол и евангелие, прво на денот, потоа на светиот, па дури и во сабота.

Служба во *сабота* на 2., 3., 4., 5. и 6. *недела*

Во петокот на ***вечерната***: на **Господи воззвахъ**..., стихири од Триодот, т.е. на празникот 3 што се пеат на вечерната спрости неделата и на светиот од Минејот 3. **Слава**..., од Триодот, **и нынѣ**..., првиот богородичен на гласот што преовладува. Ако светиот има **Слава**..., тогаш доаѓа **Слава**..., на светиот, **и нынѣ**..., богородичен. – Ако се случи во сабота светител кој има *полиелеј*, на **Господи воззвахъ**..., стихири на празникот 4 и на светиот 4. **Слава**..., на светиот, **и нынѣ**..., богородичен на гласот што преовладува. – На *стиховни*: воскресни стихири на гласот со припевите. **Слава**... **и нынѣ**..., на празникот. Оваа воскресна стиховна на гласот се пее во секој петок до Оддание на Пасха. Ако светиот има *полиелеј*, стиховна на светиот не се пее, туку само неговиот самогласен на **Слава**..., **и нынѣ**..., на празникот. По **трисвѧтое**, воскресен тропар, **Слава**..., на светиот, **и нынѣ**..., првиот богородичен на гласот што преовладува. На попразненство на Преполовение тропар на светиот, **Слава**... **и нынѣ**..., на празникоѿ: **Прѣполовившѳсѧ**...

На ***утрената***: во саботата на **Богъ господь**..., воскресен тропар (двапати), **Слава**..., на светиот, **и нынѣ**..., првиот богородичен според гласот на тропарот на светиот, а на гласот што преовладува се пее на **Слава**..., првиот *седален*. Ако светиот нема тропар, **Слава**... **и нынѣ**..., на гласот што преовладува. – На попразненство на Преполовение, тропар на празникот (двапати), **Слава**..., на светиот, **и нынѣ**..., на празникот. Вака и во саботата на Томина недела. Ако пак во овие денови светиот нема тропар, тогаш се пее тропарот на празникот (трипати). По првата катизма, *седален* воскресен, **Слава**... **и нынѣ**..., првиот богородичен на гласот. По втората катизма, *седален* на празни-

кот. Слава... и нынѣ..., истиот. (По *полиелејот*, ако светиот го има, сите *седални* на светиот. Слава..., по *полиелејот*, *седален* на светиот, и нынѣ..., на празникот). Воскресенїе Хрїстово..., канон од Триодот на празникот, на храмот на светиот и на светиот од Минејот. На храмот Христов и на Богородица, канон не се пее во саботите на св. Педесетница, освен во сабота спроти Духовден. На 9. песна, Честнѣйшꙋю... *Светилен* на светиот (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири на гласот 3 и на светиот 3. Слава..., на светиот, и нынѣ..., на празникот. – Ако има *полиелеј*, *големо славословие*, ако нема, на *стиховни*, стихири од Триодот со празничните припеви. Слава..., на светиот, ако има, ако нема, Слава... и нынѣ..., на празникот.

На *литургијата*: *блажени* од празничниот канон 9. песна на 6 и на светиот 6. песна на 4. По входот: се пеат тропари и кондаци како што е кажано напред на претходната страница. Апостол, евангелие и *причастен* на денот и на светиот. Наместо Достойно..., се пее ирмосот Ѧггелъ вопїѧше... и Свѣтисѧ, свѣтисѧ... (во саботата по Спасовден, ирмосот Тѧ паче оу҃ма...), отпуст: Воскресый ѝзъ мертвыхъ... (до Спасовден), а по Спасовден: Иже во славѣ вознесыйсѧ...

5. Трета недела – на мироносиците

На *малата вечерна*: воскресни стихири 3, гл. 2. и источна 1. Слава..., Почто мѵра..., и нынѣ..., гл. 2.: Ѡ превелїѧ..., На *стиховни*: воскресна стихира и на Богородица; Слава... и нынѣ..., гл. 2.; тропарот: Благообразный Іωсифъ... и отпуст.

На *големата вечерна*: Хрїстосъ воскресе... и 103. псалм; првата катизма.

На Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источни 4 и на мироносиците, самогласни 3, гл. 2.: Слава..., гл. 6.: Мироносицы жени..., и нынѣ..., богородичен: Прейде сѣнь законнаѧ... *Прокимен* на денот. На *литијата*: самогласни стихири, гл. 1.: Мироносицы жени..., Слава..., гл. 6.: Проси Іωсифъ..., и нынѣ..., Творецъ и ѝзбави-

тель мой... На *стиховни*: воскресна стихира и стихири на Пасха со припевите. Слава..., гл. 5.: Тебѣ ѡ҆дѣющагосѧ..., и҆ нынѣ..., гл. 5.: Воскресенїѧ день... и Хрїстосъ воскресе (еднаш). На благословенїи хлѣбѡвъ, тропар Богородице дѣво... (трипати). (Ако нема бдение: на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 4 и на мироносиците, од *литијата* на 6. Входъ, *прокимен*. На *стиховни*: стихири на Пасха. Слава... и҆ нынѣ..., гл. 5.: Тебѣ ѡ҆дѣющагосѧ..., тропар: Єгда снизшелъ є҆си..., Слава..., Благоѡбразный..., и҆ нынѣ..., Мѵроносицамъ...).

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар, гл. 2.: Єгда снизшелъ є҆си... (двапати), Слава..., Благоѡбразный Іѡсифъ..., и҆ нынѣ..., Мѵроносицамъ женамъ...; катизми. *Седални* од Триодот. Аггелскїй соборъ... Каде што е храмот на св. мироносици, *полиелеј* и *величание*: Величаемъ васъ, свѧтыѧ мѵроносицы, и чтемъ свѧтꙋю памѧть вашꙋ, вы бо молите за насъ Хрїста Бога нашего... *Ипакој* на гласот. *Степени* и *прокимен* на гласот. Евангелие според Марка, зач. 71.: Воскресъ Іисꙋсъ заꙋтра..., Воскресенїе Хрїстово... (трипати) и сѐ останато како и обично. Канон на Пасха со ирмосите и богородичните на 6 и на мироносиците на 8, гл. 2. *Катавасија*: Воскресенїѧ день... По 3. песна, кондак на Пасха: Аще и҆ во гробъ..., икос и *седален* од Триодот, гл. 2. По 6. песна, кондак гл. 2.: Радоватисѧ мѵронисицамъ... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшꙋю... туку припевите на Пасха до Оддание на Пасха во сите недели: Свѧтъ господь Богъ нашъ. *Светилен* на Пасха, Слава..., на мироносиците, и҆ нынѣ..., истото. На *хвалите:* стихири на 8, воскресни 4 и источни 4. Слава..., евангелска стихира, гл. 2.: Съ мѵры..., и҆ нынѣ..., Преблагословенна є҆си... *Големо славословие*, воскресен тропар и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и од канонот на денот, 6. песна. По входот: тропарите: Єгда снизшелъ єси..., Благоѡбразный Іѡсифъ..., Слава..., кондак од Триодот, и҆ нынѣ..., на Пасха: Аще и҆ во гробъ... *Прокимен*, гл. 6.: Спаси господи люди твѡѧ... Апостол Дѣѧнїи, зач. 16.: Оумножившымсѧ оу҆ченикѡмъ..., евангелие според Марка, зач. 69.: Прїиде Іѡсифъ... *Причастен* на Пасха и Хвалите господа...

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Во Неделата на мироносиците навечер (и во другите недели) не се прави вечерен Входъ, освен ако во понеделникот е голем светител.

6. Четврта недела по Пасха – на Раслабениот

На *малата вечерна*: на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 4. Слава..., гл. 5., и нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: воскресна стихира и на Богородица, Слава... и нынѣ..., гл. 8.; воскресен тропар, гл. 3. Слава... и нынѣ..., Тѧ ходатайствовавшꙋю... и отпуст.

На *големата вечерна*: по Хрїстосъ воскресе... и по 103. псалм, прва катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на 10: воскресни на гласот 3, источни 4 и на Раслабениот 3. Слава..., гл. 5.: Взыде Іисꙋсъ..., и нынѣ..., богородичен: Какѡ не дивимсѧ... На *литијата*: стихира на храмот, Слава..., гл. 5.: При ѳвчей кꙋпѣли..., и нынѣ..., богородичен: Храмъ и дверь ѣси... На *стиховни*: воскресна стихира и стихири на Пасха со припевите. Слава..., гл. 8.: Въ притворѣ соломѡновѣ..., и нынѣ..., Воскресенїѧ день... и останатото како во минатата недела.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава... и нынѣ..., воскресен богородичен; катизми. *Седални* воскресни. Ѧггелскїй соборъ... *Ипакој*. *Степени* и *прокимен* на гласот. Евангелие според Лука, зач. 112.: Во ѣдинꙋ Ѡ сꙋббѡтъ... и сѐ друго како во минатата недела. Канон на Пасха со ирмосите и богородичните на 8 и на раслабениот на 6. *Катавасија*, на Пасха. По 3. песна, кондак и икос на Пасха, *седален* на денот, гл. 3. Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак, гл. 3.: Дꙋшꙋ мою... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшꙋю... Свѧтъ господь Богъ нашъ гл. 3. (трипати). Светилен на Пасха, Слава..., на Раслабениот, и нынѣ..., истото. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и источни 4. Слава..., гл. 8.: Господи разслабленнаго..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, воскресен тропар и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и од канонот 6. песна. По входот: воскресен тропар, Слава..., кондак од Триодот, и нынѣ..., кондак на Пасха: Ѧще и во гробъ... *Прокимен* гл. 1.: Бꙋди Господи милость твоѧ... Апостол Дѣѧнїи, зач. 23.: Бысть Петрꙋ посѣщающꙋ..., евангелие според Јован, зач. 14.: Взыде Іисꙋсъ во Іерꙋсалимъ..., ирмос на Пасха. *Причастен* на Пасха и Хвалите господа...

7. Преполовение на Педесетница

Во вторникот на 4. недела по Пасха, на *вечерната*, по Хрїстосъ воскресе..., 103. псалм и ектенијата, редовна катизма; на Господи воззвахъ..., стихири на 6, гл. 4.: Наста преполовленїе..., Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Праздникѳ преполовлающисѧ..., Входъ. *Прокимен* на денот и 3 паримии. На *стиховни*: гл. 1.: Пѧтдесѧтницы наста..., со припевите. Слава... и нынѣ..., гл. 8.: Преполовившесѧ... По Нынѣ Отпущаеши... тропар, гл. 8.: Преполовишесѧ праздникѳ... и отпуст. На *повечериетo* се пеат стихири и канон на редовниот светител. Така се прави и на Оддание на Преполовение.

Во средата на *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати); катизми и *седални* на празникот. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм; двата канони на празникот, првиот, гл. 4. на 8 и вториот, гл. 8. на 6. *Катавасија*: ирмос на вториот канон: Море отсѣкъ... По 3. песна, *седални* на празникот, гл. 8., Слава... и нынѣ..., Премѫдрости водѳ... По 6. песна, кондак, гл. 4.: Праздникѳ законномѳ... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшѫю... туку ирмосот секоја певница и ирмосот: Чѳжде матеремъ... *Светилен* на празникот (трипати). На *хвалите:* стихири, гл. 4.: Премѫдрость и сила..., Слава... и нынѣ..., истиот глас: Просвѣтившесѧ братїе... *Големо славословие*, тропар на празникот, ектении и отпуст.

На *литургијата*: блажени од канонот, гл. 4., 3. песна и гл. 8., 6. песна. По входот: тропар на празникот, Слава... и нынѣ..., кондак. *Прокимен*, гл. 3.: Велїи господь нашъ... Апостол Дѣанїи, зач. 34.: Павелъ и Варнава..., евангелие според Јована, зач. 26.: Въ преполовленїе пѧтдесѧтницы... Ирмос: Чѳжде матеремъ... Ова се пее и на Оддание на Преполовение, а во останатите денови: Свѣтисѧ, свѣтисѧ... *Причастен*: Ѣдый мою плоть, и пїѩй мою кровь, во мне пребываетъ и азъ въ немъ, рече господь.

Овој празник се оддава во средата на петтата недела по Пасха.

8. Петта недела по Пасха – на Самарјанката

На *малата вечерна*: воскресни стихири 4. Слава..., гл. 6., и нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: воскресна стихира и на Богородица; Слава..., гл. 8., и нынѣ..., истиот глас; тропар: Свѣтлѡю воскресенїѧ..., Слава... и нынѣ..., Преполовившѡсѧ...

На *големата вечерна:* на Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3 и источна 1, на Преполовение 3 и на Самарјанката 3, гл. 1.: На йсточникъ пришелъ..., Слава..., гл. 6.: При ст҃денцѣ..., и нынѣ..., богородичен: Иже тебе ради... На *литијата*: на храмот, Слава... и нынѣ..., гл. 3.: Да радѣетсѧ днесь... На *стиховни*: стихира воскресна и стихири на Пасха со припевите. Слава..., гл. 8.: Єгда гавилсѧ ѥси..., и нынѣ..., Воскресенїѧ день... и останатото како во минатата недела.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот: Преполовившѡсѧ праздникѡ... Катизмии воскресни *седални*. Ѧггелскїй соборъ. *Ипакој*. *Степени* и *прокимен* на гласот. Евангелие според Јована, зач. 63.: Во единѡ ѿ сѡббѡтъ..., Воскресенїе Хрїстово... (трипати) и сè останато како во минатата недела. Канон на Пасха со ирмосите и богородичните на 6, на Преполовение на 4 и на Самарјанката на 4. *Катавасија* на Пасха. По 3. песна, кондак на Преполовение, икос и *седален*, гл. 4.: Да радѣетсѧ небо..., Слава... и нынѣ..., истиот глас. По 6. песна, кондак гл. 8.: Вѣрою пришедши... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшѡю... Сѧтъ господь Богъ нашъ..., гл. 4. *Светилен* на Пасха, Слава..., на Самарјанката, и нынѣ..., на Преполовение. На *хвалите:* воскресни стихири 4, источна 1, на Самарјанката 3, гл. 2.: Да радѣетсѧ днесь..., Слава..., гл. 6.: Источникъ живоначалїѧ..., и нынѣ..., Преблагословенна ѥси... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и на Самарјанката 3. песна и на празникот 6. песна. По входот: воскресен тропар и на Преполовение, Слава..., кондак на Самарјанката, и нынѣ..., на Преполовение. *Прокимен* гл. 3.: Пойте Богѡ нашемѡ... Апостол Дѣѧнїи, зач. 28.: Разсѣѧвшїисѧ ап҃остоли..., евангелие според Јована, зач. 12.: Прїиде Іисѡсъ... Ирмосот: Свѣтисѧ, свѣтисѧ... *Причастен* на Пасха и Хвалите господа...

9. Шеста недела по Пасха – на Слепиот

На *малата вечерна*: воскресни стихири гл. 5. Слава..., истиот глас, и нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: воскресна стихира и на Богородица; Слава..., гл. 8., и нынѣ..., гл. 5. и останатото.

На *големата вечерна:* по Хрїстосъ воскресе... и 103. псалм, прва катизма. На Господи воззвахъ..., воскресни стихири 3, источни 4 и на Слепиот 3, гл. 2.: Слепый родивыйсѧ..., Слава..., гл. 5.: Господи мимоходѧ пѫтемъ..., и нынѣ..., богородичен: Въ чермнѣмъ мори..., Входъ. *Прокимен* на денот. На *литијата*: стихира на храмот. Слава..., гл. 4.: Все житїе слѣпый..., и нынѣ..., Призри на моленїѧ... На *стиховни*: воскресна стихира, гл. 5. и стихири на Пасха со припевите. Слава..., гл. 8.: Правды солнце..., и нынѣ..., Воскресенїѧ день... и останатото како во минатата недела.

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар: Совезначалное слово... (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. Сѐ останато како во минатата недела. Евангелие според Јована, зач. 64.: Марїѧ стояше оу҃ гроба..., Воскресенїе Хрїстово... (трипати) и сѐ останато како во минатата недела. Канон на Пасха со ирмосите и богородичните на 8, и на Слепиот на 6, гл. 5. *Катавасија*: Спасителю Богѫ... По 3. песна, кондак и икос на Пасха и *седален* на Слепиот. По 6. песна, кондак, гл. 4.: Дѫшевныма о҃чима... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшѫю... туку припевите на Пасха и 9. песна на канонот на Слепиот со припевот: Слава тебѣ Боже нашъ, слава тебѣ, на крајот *катавасијата* Тѧ паче оума... Сватъ господь... (трипати), гл. 5. Светилен на Пасха, Слава..., на Слепиот, и нынѣ..., вториот. На *хвалите:* стихири, гл. 5., воскресни 4, источни 3 и на Слепиот 1, гл. 8. Слава..., гл. 8.: Кто возглаголетъ..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст.

На *литургијата*: *блажени* на гласот на 4 и од канонот на Слепиот, 6. песна. По входот: воскресен тропар, Слава..., кондак на Слепиот, и нынѣ..., на Пасха. *Прокимен*, гл. 8.: Помолитесѧ и воздадите... Апостол Дѣанїи, зач. 38., евангелие според Јована, зач. 34. Ирмос на Пасха. *Причастен*: Тѣло Хрїстово... и Хвалите господа...

10. Спасовден (Вознесенїе Хрїстово)

Во средата во 4 часот попладне бијат камбаните за вечерна. (Свештеникот кога ќе дојде во олтарот ја собира од престолот плаштаницата, ја остава на местото каде што се чува[57] и потоа започнува вечерната). Од денес до Оддание на празникот, секоја богослужба, освен св. литургија, започнува со трисвѧтое, а стихот: Царю небесный... не се кажува до Духовден.

На *малата вечерна*: стихири на празникот, гл. 6. Слава... и нынѣ..., истиот глас. *Прокимен* на денот. На *стиховни*: стихири гл. 1. со припевите. Слава... и нынѣ..., гл. 2., тропар, гл. 4.: Вознеслсѧ єси...

На *големата вечерна:* по 103. псалм и по големата ектенија, катизма не се кажува. На Господи воззвахъ..., стихири на 10: гл. 6., самогласен: Господь вознесесѧ..., Слава... и нынѣ..., истиот глас: Нѣдръ отєческихъ... *Прокимен* на денот и паримии 3. На *литијата*: самогалсни стихири, гл. 1.: Возшедъ на небеса..., Слава... и нынѣ..., гл. 4.: Господи таинство ёже... На *стиховни*: самогласни стихири, гл. 2.: Родилсѧ еси..., со припевите. Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Взыде Бог... На благословенїи хлѣбωвъ, тропар на празникот, гл. 4.: Вознеслсѧ еси... (трипати) и отпуст.

На *утрената*: по Благословенъ Богъ нашъ..., Прїидите поклонимсѧ... (трипати), двата обични псалми: 19. и 20. и шестопсалмието; на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати); катизми и сите *седални* на празникот. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ живодавче Хрїсте, и почитаемъ ёже на небеса, съ пречистою твоею плотїю, божственное вознесенїе. Избраниот псалм: Вси ѳзыцы... *Седален*, гл. 5: Сошедый съ небесе... *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Взыде Богъ въ воскликновенїи... Евангелие според Марка, зач. 71.: Воскресъ Іис8съ за8тра..., Воскресенїе Хрїстово... (еднаш), 50. псалм. Слава..., Молитвами ѧпостолωвъ..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы... Стихира, гл. 6.: Днесь на небесѣхъ... Двата канона на празникот, гл. 5., ирмос по 2, тропари на 6, и гл. 4., со ирмосите на 6. *Катавасија*: Божественнымъ покровенъ... По 3. песна, *седален*, гл. 8.: Всѣдъ на облаки... По 6.

---

[57] Ако во тој ден имало служба, тогаш плаштаницата се собира по литургијата.

песна, кондак, гл. 6.: Єже ѡ̑ насъ... и икос. На 9. песна се пеат припевите на празникот. *Катавасија*: Радѹйсѧ царице... *Светилен*, Ѹченикѡмъ зрѧцымъ... (трипати). На *хвалите:* стихири на 4, гл. 1.: Ѧггелски йже въ мирѣ..., Слава..., и̑ нынѣ..., гл. 2.: Родилсѧ е̑си... *Големо славословие*, тропар на празникот, ектении и отпуст на празникот.

На *литургијата*: *антифони* од 46. псалм, гл. 2.: – Вси ꙗзыцы восплещите рѹками, воскликните Богѹ гласомъ радованїѧ. – Ѩкѡ господь вышнїй страшенъ царь веліи по всей земли. – Покори люди намъ, и ꙗзыки подъ ноги нашѧ. – Взыде Богъ во воскликновенїи, господь во гласѣ трѹбнѣ. Слава..., и̑ нынѣ... На секој стих се пее: Молитвами Богородицы... *Вториот антифон*, од 47. псалм: – Велїй господь и̑ хваленъ зѣлѡ, во градѣ Бога нашегѡ въ горѣ свѧтѣй е̑гѡ. – Горы сїѡнскїѧ, ребра сѣверова градъ царѧ великагѡ. – Богъ въ тѧжестѣхъ е̑гѡ знаемь есть, е̑гда застѹпаетъ и̑. – Ѩкѡ се царїе земстїи собрашасѧ снидошасѧ вкѹпѣ. Слава..., и̑ нынѣ..., Єдинордныи сыне... На секој од горните стихови се пее: Спаси ны сыне Божїй, вознесыйсѧ во славѣ... *Третиот антифон*, псалм 48.: – Ѹслышите сїѧ вси ꙗзыцы, внѹшите вси живѹщїи по вселеннѣй. – Земнороднїи же и̑ сынове человѣчестїи, вкѹпѣ богатъ и̑ ѹ̑богъ. – Ѹста моѧ возглаголютъ премѹдрость и̑ поѹченїе сердца моегѡ разѹмъ. – Приклоню въ притчѹ ѹ̑хо мое, Ѿверзѹ во ѱалтири гананїе мое. На секој стих се пее тропарот, гл. 4.: Вознесласѧ еси... Входное: Взыде Богъ во воскликновенїи, господь во гласѣ трѹбнѣ. Тропар: Вознесласѧ е̑си..., Слава..., и̑ нынѣ... Кондак гл. 6.: Єже ѡ̑ насъ..., трисвѧтое. *Прокимен*, гл. 7.: Вознесисѧ на небеса Боже и по всей земли слава твоѧ. Апостол Дѣѧнїи, зач. 1.: Первое ѹ̑вѡ слово...,..., евангелие според Лука, зач. 114.: Воскресъ Іисѹсъ Ѿ мертвыхъ... Ирмос: Тѧ паче ѹ̑ма... до Оддание. *Причастен*: Взыде Богъ въ воскликновенїи... Наместо Видѣхом свѣтъ..., тропарот: Вознесласѧ еси..., сѐ до Оддание на празникот. (Во саботата, пак, спроти св. Педесетница, тропар: Глѹбиною мѹдрости...).

Во тој ден на вечерната, голем *прокимен*, гл. 7.: Богъ нашъ на небеси и на земли..., а на малото повечерие се пее служба на редовниот светител од Минејот.

11. Седма недела по Пасха – на св. отци

На *малата вечерна*: воскресни стихири 4, гл. 6. и источна 1. Слава..., истиот глас, и нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: воскресна стихира и на Богородица; Слава..., гл. 4., и нынѣ..., на празникот, истиот глас. Воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., на празникот.

На *големата вечерна:* Целата прва катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на 10: воскресни 3, гл. 6.: на Спасовден 3 и на отците 4, гл. 6., подобен. Слава..., гл. 6.: Таинственным днесь..., и нынѣ..., Кто тебе... Входъ. *Прокимен* на денот и 3 паримии на отците. На *литијата*: стихира на празникот, гл. 1.: Возшедъ на небеса..., Слава...,на отците, гл. 3.: Апостолскихъ преданiй..., и нынѣ..., на празникот, гл. 6.: Господи смотренiм... На *стиховни*: воскресни стихири, Слава..., на отците, гл. 4.: Молебнꙋю память..., и нынѣ..., н апразникот, истиот глас: Господи таинство... На благословенiи хлѣбꙋвъ, тропар на отците, гл. 8.: Препрославленъ еси... (двапати) и на празникот: Вознеслсм еси... (еднаш). (Ако нема бдение, воскресен тропар, Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар, двапати, Слава..., на отците, и нынѣ...,на празникот. Катизми. Воскресни *седални* со богородичните. Аггелскiй соборъ..., *ипакој. Степени* и *прокимен* на гласот. Воскресно евангелие 10. според Јована, зач. 66. Воскресенiе Христово... и останатото. Воскресен канон на гласот со ирмосите на 4, на празникот на 4 и на отците на 6. *Катавасија*: Божественнымъ покровенъ... По 3. песна, кондак и икос на празникот, *седален* на отците, гл. 4.: Свѣтила пресвѣтлам..., Слава..., вториот: Никейскiй свѣтлый..., и нынѣ..., на празникот. По 6. песна кондак на отците, гл. 8.: Апостꙋлъ проповѣданiе... и икос. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю... *Светилен* воскресен. Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни стихири 4 и на отците 3, гл. 6., подобен: Все собравше..., Слава..., гл. 8.: Свмтъхъ ѻтецъ..., и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и отпуст: Воскресый йзъ мертвыхъ...

На *литургијата*: *блажени* на гласот и на празникот 4. песна и на отците 6. песна. По входот: воскресен тропар, спасовденскиот и на отците. Слава..., кондак на отците, и҆ нынѣ..., на Спасовден. *Прокимен*, гл. 4.: Благословенъ е҆си Господи Боже о҆тецъ нашихъ..., Апостол Дѣѧнїи, зач. 44.: Сꙋди Павел..., евангелие според Јована, зач. 56.: Возведе Іисꙋсъ... Ирмос: Тѧ паче оу҆ма... Наместо: Видѣхомъ..., тропарот Вознеслсѧ еси... *Причастен* Хвалите господа... и вториот: Радꙋйтесѧ превадніи...

ВНИМАВАЈ! Во петокот на вечерната и во саботата спроти Духовден се служи служба на мртвите како во Месопусната сабота.

12. Осма недела на св. Педесетница Духовден – Св. Троица (Сошествїе св. Дꙋха)

На *малата вечерна*: на Господи воззвахъ..., стихири на празникот на 4, гл. 1. Слава..., и҆ нынѣ..., гл 8. На *стиховни* : самогласни стихири, гл. 2. со припевите. Слава... и҆ нынѣ..., истиот глас. Трисвѧтое и тропар на празникот.

На *големата вечерна*: прва катизма; на Господи воззвахъ..., стихири на 10, гл. 1.: Пѧтдесѧтницꙋ празнꙋимъ... и стихири гл. 2.: Видѣхомъ свѣтъ..., Слава... и҆ нынѣ..., гл. 8.: Прїидите людїе... Входъ. *Прокимен* на денот и 3 паримии. На *литијата*: самогласни стихири, гл. 2.: Во пророцѣхъ..., Слава... и҆ нынѣ..., гл. 8.: Егда дꙋха твоего... На *стиховни*: самогласни стихири, гл. 6.: Неразꙋмѣюще ꙗ҆зыцы..., Слава... и҆ нынѣ..., гл. 8.: Ꙗзыцы и҆ногда... На благословенїи хлѣбѡ́въ, тропар на празникот, гл. 8.: Багословенъ е҆си... (трипати). [Ако нема бдение, по трисвѧтое, тропар на празникот (еднаш)].

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати). Катизми. *Седални* на празникот, гл. 4. *Полиелеј* и *величание*: Величаемъ тѧ живодавче Хрїсте, и҆ чтемъ всесвѧтаго Дꙋха твоего, е҆гѡже ѿ о҆тца послалъ е҆си, божественнымъ оу҆ченикѡмъ твоимъ. Избраниот псалм: Небеса повѣдаютъ... *Седален*, гл. 8.: По востанїи Хрїсте... *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, гл. 4.: Дꙋхъ твой благїй, наставитъ мѧ на землю правꙋ. Евангелие според Јована, зач. 65.: Сꙋшꙋ поздѣ..., крај: И и҆мже держите дер-

жатсѧ..., Воскресенїе Хрїстово... не се кажува, туку веднаш 50. псалм. Слава..., Молитвами апостолов..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помилѹй мѧ Боже... и стихира, гл. 6.: Царю небесный... Двата канона на празникот, гл. 7. и гл. 4., ирмосите на двата канона по двапати, тропари на 12, на крајот, првата певница, првиот ирмос и втората певница, вториот ирмос. Припев на канонот: Пресвѧтаѧ троице Боже нашъ, слава тебѣ. По 3. песна, *седален* на празникот. По 6. песна, кондак, гл. 8.: Єгда снизшедъ... и икос. На 9. песна не се пее Честнѣйшѹю... туку ирмосите на 9. песна со припевите. Слава тебѣ Боже нашъ, слава тебѣ. *Катавасија*: Радѹйсѧ царице... *Светилен*: Всесвѧтый дѹше..., Слава..., и нынѣ..., Свѣтъ отецъ... На *хвалите:* стихири на 6, гл. 4., самогласен: Преславнаѧ днесь..., Слава... и нынѣ..., гл. 6.: Царю небесный... *Големо славословие*, тропар на празникот, ектении и отпуст на празникот. Овој отпуст се кажува на вечерната, на утрената и на литургијата сè до Оддание, изземајќи ја денешната вечерна.

На *литургијата*: антифони од 18. псалм, гл. 2.: – Небеса повѣдаютъ славѹ божїю, твореніе же рѹкѹ ѥгѡ возвѣщаетъ твердь. – День дни ѿрыгаетъ глаголъ, и ночь ночи возвѣщаетъ разѹмъ. – Во всю землю ѝзыде вѣщаніе ѝхъ..., Слава... и нынѣ... На секој стих се пее: Молитвами Богородицы... Вториот антифон од 19. псалм: – Ѹслышитъ тѧ господь въ день печали, защититъ тѧ ѝмѧ Бога Іаковлѧ. –Послетъ ти помощь ѿ свѧтагѡ и ѿ Сїѡна заст҃питъ тѧ. На секој стих се пее: Спаси ны ѹ҆тѣшителю благїй, поющыѧ... Третиот антифон, 20. псалм: – Господи силою твоею возвеселитсѧ царь, и ѡ҆ спасеніи твоемъ возрадѹетсѧ зѣлѡ. – Желаніе сердца ѥгѡ дал ѥси ѥмѹ и хотѣнїѧ ѹстнъ ѥгѡ нѣси лишилъ ѥгѡ. – Ѩкѡ предварилъ ѥси на главѣ ѥгѡ вѣнецъ ѿ камене честна. На секој стих се пее тропарот на празникот. Входное: Вознесисѧ господи силою твоею, воспоемъ и поемъ силы твоѧ. Тропар на празникот. Слава... и нынѣ..., кондак на празникот. Наместо трисвѧтое, Єлицы... *Прокимен*, гл. 8.: Во всю землю ѝзыде вѣщаніе ѝхъ, и въ концы вселенныѧ глаголы ѝхъ..., Апостол Дѣанїи, зач. 3.: Єгда скончавшасѧ..., евангелие според Јована, зач. 27.: Въ послѣднїй день... Ирмос: Радѹйсѧ царице... сè до Оддание. *Причастен* Дѹхъ твой благїй, наставитъ мѧ на землю правѹ. Отпуст на празникот без многулетствие.

Кога ќе се заврши отпустот на литургијата, свештеникот веднаш започнува *вечерна* со Благословенъ Богъ нашъ..., Царю небесный, 103. псалм и големата ектенија, по што ѓаконот или, ако нема ѓакон, свештеникот во фелон, го кади олтарот и целиот храм. На Господи воззвахъ..., стихири на празникот на 6, гл. 4., самогласен: Преславнам днесь..., Слава... й нынѣ..., гл. 6.; Царю небесный... Входъ со кадилница. Свѣте тихїи... *Големиот прокимен*, гл. 7.: Кто Богъ велїи... Потоа: Паки й паки приклонше колѣна, Господ8 помолимсѧ. Пејачите пеат Господи помил8й (трипати). Кога ќе клекнат сите, и свештеникот клекнува на дверите, свртен со лицето кон народот, и гласно ја чита **првата молитва**: Пречисте, нескверне... По првата молитва, ектенија: Заст8пи, спаси, помил8й, возстави и сохрани насъ..., Пресвѧт8ю, пречист8ю... и возгласот: Твое бо ѣсть ѣже..., ектенија: Рцемъ вси... и останатото. Возглас: Їѭкw милостивъ... и веднаш: Паки й паки приклонше колѣна... како погоре и, кога ќе клекнат сите, свештеникот ја чита **втората молитва**: Господи Іис8се Хрїсте Боже нашъ... Потоа мала ектенија како и погоре, и возгласот: Благословенїемъ й благостїю ѣдинороднагw сына твоегw..., Сподови господи... и Паки й паки колѣна приклонше... како и пред тоа, и свештеникот ја чита **третата молитва**: Приснотекѵщїй, животныи... Откако ќе ги прочита сите, пак мала ектенија и возгласот: Ты во ѣси оупокоенїе дѵшъ й тѣлесъ нашихъ..., Исполнимъ вечернюю... На *стиховни*: стихири на празникот, гл. 3.: Нынѣ въ знаменїе..., со припевите, Слава... й нынѣ..., гл. 6.: Прїидите людїе..., Нынѣ Ѿп8щтаеши..., трисвѧтое, тропарот: Благословенъ ѣси... и големиот отпуст: Иже W отчихъ... и многулетствие.

Мало повечерие, наместо Достойно, ирмосот на 9. песна.

13. Понеделник на светиот Дух

На *утрената*: на Богъ господь..., тропар на празникот (трипати), катизми, *седални* на празникот, 50. псалм. Канон на празникот, гл. 7. со ирмосите на 8 и вториот, гл. 4., со ирмосите

на 6. *Катавасија*: Божественнымъ покровенъ..., по 3. песна, *седален* на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. Честнѣйш8ю не се пее туку 9. песна како вчера. Светилен на празникот (двапати), а вториот еднаш. На *хвалите:* самогласни стихири, гл. 2.: Во пророцѣхъ..., Слава... и нынѣ..., гл. 8.: Изъцъ йногда... *Големо славословие*, тропар на празникот, ектении и отпуст на празникот: Иже во видѣнїи...

На *литургијата*: *блажени* од канонот на празникот, 3. и 6. песна. Входное: Вознесися Господи силою..., тропар на празникот. Слава... и нынѣ..., кондак на празникот. Трисвятое. *Прокимен*, гл. 6.: Спаси господи люди твоя... Апостол къ Ефесеемъ, зач. 229.: Якw чада свѣта..., евангелие според Матеја, зач. 75.: Блудите, да не презрите... Ирмосот: Рад8йся царице... *Причастен*: Д8хъ твой благїй...

ВНИМАВАЈ! На светии кои ќе се случат во идната сабота и недела, служба им се пее во петокот на повечерието.

14. Недела на Сите Светии

На *малата вечерна*: воскресни стихири, гл. 8., на 4. Слава..., гл. 6. и нынѣ..., богородичен, гл. 8. На *стиховни*: воскресна стихира и на Богородица. Слава... и нынѣ..., богородичен. Трисвятое. Воскресен тропар, Слава... и нынѣ..., богородичен.

На *големата вечерна*: по големата ектенија, целата прва катизма. На Господи воззвахъ..., стихири на 10, гл. 8.: воскресни 3, источни 3 и на Сите Светии 4, гл. 6., подобен: Д8ховнїи вѣтїи..., Слава..., гл. 6.: М8ченикъ божественныи ликъ..., и нынѣ..., Царь небесныи... Входъ. Свѣте тихїи... и 3 паримии. На *литијата*: стихира на храмот и на Светиите, гл. 1.: Вѣры согласїемъ..., Слава..., гл. 5.: Нинѣшнем8 торжеств8..., и нынѣ..., богородичен: Храмъ и дверь еси... На *стиховни*: воскресни стихири, гл. 8. со припевите. Слава..., гл. 6.: Прїидите вѣрнїи..., и нынѣ..., богородичен: Творецъ и йзбавитель... На благословенїи хлѣбwвъ, Богородице дѣво... (двапати) и на Сите Светии: Иже во всемъ мїрѣ... (еднаш). (Ако нема бдение, на Господи воззвахъ..., воскресни 3, источна 1, на Сите Светии 6. На *стиховни*: воскресни стихири, гл. 8., со при-

певите. Слава..., гл. 6., и нынѣ..., богородичен. По трисвятое, воскресен тропар, Слава..., на Сите Светии, и нынѣ..., богородичен).

На *утрената*: на Богъ господь..., воскресен тропар, гл 8: Съ высоты снизшелъ еси... (двапати), Слава..., на Светиите, гл. 4.: Иже во всѣмъ мїрѣ..., и нынѣ..., Єже ѿ вѣка... катизми, *седални* воскресни со богородичните; Ѷггелскїй соборъ..., *ипакој. Степени* и *прокимен* на гласот. Евангелие според Матеја, зач. 116.: Єдинїинадесѧть оученицы[58]..., Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., Молитвами апостолwвъ милостиве..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы..., Помилѹй мѧ Боже..., стихира, гл. 6.: Воскресъ Іисѹсъ ѿ гроба... Канон од Окотихот, гл. 8., воскресен со ирмосите на 4 и крстовоскресен на 2, и на Богородица на 2, и на Сите Светии на 6, истиот глас. *Катавасија*: Ѿверзѹ оу҃ста моѧ... По 3. песна, *седален*, гл. 8.: Праотецъ, ѻтец... По 6. песна, кондак, гл. 8.: Ѷкw начатки... и икос. На 9. песна Честнѣйшѹю... Свѧтъ господь Богъ нашъ..., гл. 8. *Светилен*, воскресен, Слава..., на Светиите, и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири на 8, воскресни 4, источна 1 и на Светиите 3, гл. 4., подобен: Свѧтыѧ господь... со припевите. Слава..., евангелска стихира, гл. 1.: На горѹ йдѹщимъ..., и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие*, воскресен тропар, ектении и обичен отпуст.

ВНИМАВАЈ! Ако е храмот посветен на Сите Светии, на малата и на големата вечерна, на утрената и на литургијата се пее сѐ како кога ќе се случи голем светител кој има бдение во недела. По *полиелејот*, *величание*: Величаемъ васъ ап҃остоли, мѹченицы, пророцы и вси свѧтїи, и чтемъ свѧтѹю памѧть вашѹ, вы бо молите за насъ..., Избраниот псалм: Блаженъ мѹжъ боѧйсѧ господа..., *седален* на Светиите, пишуван по 3. песна. *Степени*, на гласот. *Прокимен* и евангелие на Светиите. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., Молитвами всѣхъ свѧтыхъы..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы... Наместо Воскресъ Іисѹсъ..., се пее стихира на Сите Светии по избор. Воскресен канон со ирмосот на 4, на Богородица на 2 и на Светиите на 8 и останатото.

---

[58] Од денес се започнува со читање на воскресните евангелија со ред.

На *литургијата*: *блажени* воскресни на гласот, на 4 и од канонот на Светиите, 6. песна на 4; По входот: воскресен тропар, гл. 8. и на Светиите. Слава..., и нынѣ..., кондак на Светиите. *Прокимен*, гл. 8.: Помолитесѧ и воздадите господеви... и на Светиите: Дивенъ Богъ во сѧтыхъ своихъ... Апостол къ Евреемъ, зач. 330.: Сѧтїй вси... Евангелие според Матеја, зач. 38: Всѧкъ иже исповѣсть... *Причастен*: Хвалите господа... и вториот: Радѹйтесѧ праведнїи ѡ господѣ...

ГЛАВА ОСУМНАЕСЕТТА

а) Како се пеат тропарите и кондаците на литургијата во недела кога нема ни претпразненство, ни попразненство Христово или Богородично?

1. **Каде што е храмот на Христос**: воскресен тропар, на редовниот светител и на вториот светител, ако го има, Слава..., кондак на редовниот светител, ако има кондак и вториот светител, тогаш тој доаѓа на Слава..., а на и нынѣ..., воскресен кондак. – **Тропа́рот и кондакот на Христовиот храм не се пеат преку целата година.**

2. **Каде што е храм на Богородица**: воскресен тропар и на храмот, и на редовниот светител и на вториот светител, ако го има; кондак воскресен, Слава..., на редовниот светител, ако вториот светител има кондак, тогаш тој доаѓа на Слава... и на и нынѣ..., кондак на храмот.

3. **Каде што е храмот на светител**: воскресен тропар, на храмот, на редовниот светител (и вториот ако има); воскресен кондак и на храмот, Слава..., на редовниот светител (а ако и вториот светител има кондак, тогаш овој доаѓа на Слава..). , а на и нынѣ..., Предстателство хрїстїанъ...

б) Како се пеат тропарите и кондаците на литургија во останатите денови, освен во недела?

1. Во претпразненство или попразненство Христово

1. **Каде што е храмот на Христос**: тропар на претпразненството или на попразненството, на редовниот светител (и на вториот светител, ако има), Слава..., кондак на редовниот светител (ако вториот светител има кондак, тогаш овој доаѓа на Слава...), и нынѣ..., кондак на претпразенството или на попразненството. – Тропарот и кондакот на Христовиот храм во тие денови не се пеат.

2. **Каде што е храмот на Богородица**: тропар на претпразненството или на попразненството, на храмот на Богородица, на редовниот светител и на вториот светител, ако го има. Кондаци: на храмот на Богородица, Слава..., на редовниот светител, ако вториот светител има кондак, тогаш тој доаѓа на Слава..., а на и нынѣ... кондак на претпразненството или на попразненството.

3. **Каде што е храмот на светител**: тропар на претпразненството или на попразненството, на светиот на храмот, на редовниот светител и на вториот светител, ако има. Кондак на светиот на храмот, Слава... на редовниот светител или, ако вториот има кондак, тогаш, Слава..., кондак на вториот светител, и нынѣ..., кондак на претпразенството или на попразненството.

2. Во претпразненство или во попразненство Богородично

1. **Каде што е храмот на Христос**: тропар на храмот и на претпразненството или на попразненството, и на редовниот светител, и на вториот светител, ако има; кондак на храмот, Слава..., на редовниот светител, ако вториот светител има кондак, тогаш Слава..., кондак на вториот светител, и нынѣ..., кондак на претпразенството или на попразненството.

2. **Каде што е храмот на Богородица**: тропар на претпразненството или на попразненството, на редовниот светител и на вториот светител, ако го има. Слава..., кондак на редовниот светител, ако и вториот светител има кондак, тогаш Слава..., на него, и нынѣ..., кондак на претпразненството или на попразненството. – Тропарот и кондакот на храмот на Богородица во тие денови не се пеат.

3. **Каде што е храмот на светител**: тропар на претпразненството или на попразненството, на светиот на храмот и на редовниот светител, и на вториот светител, ако има; кондак на храмот, Слава..., на редовниот светител или, ако вториот светител има кондак, Слава..., кондак на вториот светител, и нынѣ..., кондак на претпразенството или на попразненството.

а) **Ако во тие денови се случи светител кој има бдение**, тогаш храмот на било кој да е посветен: тропар на претпразненството или на попразненството Христово или Богородично и на светиот кој се прославува; Слава..., кондак на светиот кој се прославува, и нынѣ..., кондак на претпразненството или на попразненството Христово или Богородично.

б) **Ако во тие денови се случи Оддание на Христов или на Богородичен празник**, тогаш храмот на било кој да е: тропар на празникот Христов или Богородичен, Слава... и нынѣ..., кондак на празникот Христов или Богородичен.

в) Како се пеат тропарите и кондаците на литургија во останатите денови, освен во недела, кога нема ни претпразненство ни попразненство Христово или Богородично?

I. Ако е храмот на Христос

1. Во ***понеделник***, во ***вторник*** и во ***четврток***: тропар на храмот Христов и на денот (во понеделник: **Небесныхъ воинствъ...**, во вторник: **Память праведнагѡ...**, во четврток: **Апостоли свѧтїи...** и на св. Никола **Правило вѣры...**), тропар на редовниот светител и на вториот светител, ако има; кондак на денот (во понеделник: **Архїстратизи божїи...**, во вторник: **Пророче божїй и предтече...**, во четврток: **Твердыѧ и боговѣщанныѧ...**, и на св. Никола **Въ Мирѣхъ свѧте...**). , кондак на редовниот светител и на вториот, ако има, **Слава...**, **Со свѧтыми оу҃покой...**, **и нынѣ...**, кондак на храмот.

2. Во ***среда*** и во ***петок***: тропар на денот: **Спаси Господи люди...**, на редовниот светител и на вториот светител, ако има, кондак на редовниот светител и на вториот, ако има, **Слава...**, **Со свѧтыми оу҃покой...**, **и нынѣ...**, кондак на храмот.

3. Во ***сабота***: тропар на храмот и на денот: **Апостоли мⷭ҃ченицы...** и **Помѧни господи...**, ова не се пее, ако редовниот светител има тропар, туку тропарот на светиот, на вториот светител; кондак на храмот и на редовниот светител, и на вториот светител, ако има, **Слава...**, кондакот: **Со свѧтыми оу҃покой...**, **и нынѣ...**, кондакот: **Ѡкѡ начатки...**

II. Ако е храмот на Богородица

1. Во ***понеделник***, во ***вторник*** и во ***четврток***: тропар на храмот и на денот (види погоре), и на редовниот светител, и на вториот светител, ако има, кондак на денот (како напред), и на редовниот светител и на вториот, ако го има, **Слава...**, **Со свѧтыми... и нынѣ...**, кондак на храмот.

2. Во ***среда*** и во ***петок***: тропар на денот: **Спаси Господи люди...** и на храмот, на редовниот светител и на вториот светител, ако има; кондак на денот: **Вознесыйсѧ на крестъ...**, **Слава...**, **Со свѧтыми оу҃покой...**, **и нынѣ...**, кондак на храмот.

3. Во *сабота*: тропар на храмот и на денот: Апостоли мꙋченицы..., и Помѧни господи..., ако редовниот светител има свој тропар, се изоставува, Помѧни господи..., и се зема тропарот на редовниот светител, и на вториот светител, ако има, кондак на редовниот светител, Слава..., Со свѧтыми... и҆ нынѣ..., Ꙗкѡ начатки...,

III. Ако е храмот на светител

1. Во *понеделник*, во *вторник* и во *четврток*: тропар на денот (како напред) и на храмот, на редовниот светител и вториот светител, ако го има; кондак на денот (како напред), на храмот, на редовниот светител и на вториот светител, ако го има. Слава..., Со свѧтыми оу҆покойЩ и҆ нынѣ..., Предстательство...

2. Во *среда* и во *петок*: тропар на денот: Спаси Господи... и на храмот, на редовниот светител и на вториот светител, ако го има, кондак на денот: Вознесыйсѧ на крестъ... и на храмот и на редовниот светител, и на вториот, ако го има, Слава..., Со свѧтыми..., и҆ нынѣ..., Предстательство...

3. Во *сабота*: тропар на денот: Апостоли мꙋченицы... и Помѧни господи..., ако светиот има свој тропар, тогаш Помѧни господи... се изоставува и се пее тропарот на редовниот светител и на вториот светител, ако го има; кондак на редовниот светител и на вториот, ако го има; Слава..., Со свѧтыми оу҆покой..., и҆ нынѣ..., Ꙗкѡ начатки...

ВНИМАВАЈ! Ако во означените денови под 1, 2 и 3 се случи светител кој има бдение, тогаш, ако е храмот на Христос или на Богородица, тропарите и кондаците на литургијата се пеат вака: тропар на храмот на Христос или на Богородица, како каде што е, и на светиот кој се прославува. Слава..., кондак на светиот кој се прославува, и҆ нынѣ..., кондак на храмот на Христос или на Богородица, каде кој храм е. – Каде што е храмот на светител, вака се пеат тропарите: тропар на светиот кој

се прославува, Слава..., неговиот кондак, и нынѣ..., кондакот: Предстательство...

г) Како се пеат отпустителни тропари и кондаци во седмичните денови, освен кога е претпразненство или попразненство на големи светители, на вечерната, на повечерието, на утрената, по Богъ господь... и по Благо ѣсть..., на часовите и на литургијата?

Во *недела на вечерната*: по Нынѣ Отпущаеши..., тропар на светиот, Слава..., и нынѣ..., богородичен, од помалите, според гласот на тропарот. Ако има двајца светии со тропари, прво доаѓа тропарот на првиот, потоа: Слава..., на вториот, и нынѣ..., богородичен помал според гласот на тропарот на вториот. На *повечерие*: по трисвятое, тропар на храмот на Христос или на Богородица и на денот: Небесныхъ воинствъ..., потоа на храмот на светиот и Боже отецъ нашихъ... и Иже во всѣмъ мїрѣ... Слава..., кондакот Со святыми..., и нынѣ..., Молитвами господи... Ако не е храмот на Христос или на Богородица, прво тропар на денот: Небесныхъ воинствъ... и на храмот на светиот, потоа: Боже отецъ нашихъ..., Иже во всѣмъ мїрѣ..., Слава..., Со святыми..., и нынѣ..., Молитвами господи...

Во *понеделник на утрената*: на Богъ господь..., тропар на светиот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен, од помалите, според гласот на тропарот на светиот. Ако вториот светител има тропар, тогаш тропар на првиот светител, (двапати), Слава..., на вториот светител, и нынѣ..., богородичен помал според гласот на тропарот на вториот светител. По Благо ѣсть..., тропарите се пеат како на вечерната. На часовите, тропар на светиот, и нынѣ..., богородичен од часовите. По трисвятое, кондак на светиот. Така се кажуваат тропарите и кондаците на сите часови. Ако вториот светител има тропар, се кажува на првиот час тропарот на првиот светител, Слава..., на вториот светител, и нынѣ..., богородичен на часовите. По Отче нашъ..., кондак на првиот светител. На третиот час, исто така, само што по Отче нашъ... доаѓа кондак на вториот светител. Така и на останатите часови, а кондаците наизменично. Ако вториот светител нема кондак, по Отче нашъ..., се кажува кондак на едниот светител на сите часови.

На ***литургијата*** по входот: тропар на храмот на Христос или на Богородица и на денот: **Нєбєсныхъ воинствъ...** и на редовниот светител. Ако има двајца светии со тропари, се кажуваат двата тропара. Потоа кондак на храмот на Христос и на денот: **Архїїстратизи...** и на редовниот светител. Ако и вториот светител има кондак, се кажува и неговиот кондак. **Слава..., Со сѧтыми..., и нынѣ...**, на храмот на Богородица, ако не е нејзин храмот, на храмот на Христос.

Ако не е храмот на Христос или на Богородица, се пее тропар на денот: **Нєбєсныхъ воинствъ...** и на светиот на храмот, и редовниот светител, и вториот светител, ако има. Потоа кондак на денот, на светиот на храмот и на редовниот светител; **Слава..., Со сѧтыми..., и нынѣ..., Предстателство...** Кога нема литургија, на часовите, по **Отче нашъ...**, кондак на храмот Христов и на денот; на редовниот светител и на вториот, ако има; **Слава..., Со сѧтыми..., и нынѣ...**, на храмот на Богородица, а каде што не е храмот на Богородица, кондак на денот: **Архїїстратизи...** и на светиот на храмот и на редовниот светител и на вториот светител; **Слава..., Со сѧтыми..., и нынѣ...**, на храмот на Христос, а каде што не е храмот на Христос и на Богородица, **и нынѣ..., Предстателство...**

Во ***понеделник на вечерната***: по **трисѧтое**, тропарот на светиот, **Слава..., и нынѣ...**, богородичен помал според гласот на тропарот на светиот. Ако има два тропари на светии, тогаш оди како што е во недела на вечерната. На повечерието, по **трисѧтое**, тропар на храмот на Христос или на Богородица и на денот: **Памѧть праведнагѡ...**, тропар на храмот на светиот и останатото како во неделата, само што наместо тропарот **Нєбєсныхъ воинствъ...**, доаѓа тропарот: **Памѧть праведнагѡ...**

Во ***вторник на утрената***: на **Богъ господь...**, тропар на светиот, двапати, **Слава..., и нынѣ...**, богородичен помал, според гласот на тропарот на светиот; по **Благо ѣ̂сть...** и на часовите, тропарите и кондаците се кажуваат како во понеделникот. (Ако е храмот на св. Јован Претеча, тогаш тропарите на сите негови празници не се кажуваат, бидејќи на него веќе му се кажува тропарот на денот).

На ***литургијата*** одат тропарите како и во понеделник, само што таму доаѓа тропарот и кондакот на денот на Претеча.

Во *вторник на вечерната*: по **трисвѧтое**, тропар на светиот, **Слава...**, **и нынѣ...**, крстобогородичен, според гласот на тропарот на светиот; на повечерието, по **трисвѧтое**, тропарот на денот: **Спаси господи...** и на храмот на Богородица и на храмот на светиот; потоа: **Боже ѻ҃тецъ нашихъ...**, **Иже во всемъ мїрѣ...**, **Слава...**, **Со свѧтыми...**, **и нынѣ...**, **Молитвами господи...**

ВНИМАВАЈ! Тропарот и кондакот на храмот на Христос никогаш не се кажуваат во вторник и во четврток на повечерието, бидејќи се кажува тропарот на денот: **Спаси Господи...** и кондакот **Вознесыйсѧ на крестъ...**

Во *среда* на *утрената*: на **Богъ господь...**, тропар на светиот (двапати), **Слава... и нынѣ...**, крстобогородичен според гласот на тропарот на светиот. По **Благо ѣ҆стьи...** и на часовите доаѓаат тропарите и кондаците како во понеделник.

На *литургијата*: тропарот **Спаси господи...** и на храмот на Богородица и на храмот на светиот и тропар на редовниот светител. Кондак на денот: **Вознесыйсѧ...** и на храмот на светиот и на редовниот светител. **Слава...**, **Со свѧтыми...**, **и нынѣ...**, на храмот на Богородица; а каде што е храмот на Христос: по тропарот, кондак на храмот на светиот и на редовниот светител. **Слава...**, **Со свѧтыми...**, **и нынѣ...**, на храмот на Христос, а каде што не е храмот на Христос или на Богородица, **и нынѣ...**, **Предстательство...**

ВНИМАВАЈ! Вака се пеат тропарите и кондаците и во петок.

Во *среда на вечерната*: по **Трисвѧтое**, тропар на светиот, **Слава... и нынѣ...**, богородичен помал. На повечерието, тропар на храмот на Христос и на Богородица, и на денот, на св. Никола: **Правило вѣри...** Ако е храмот на архангел или на Претеча, се кажува тропар на храмот пред дневниот тропар, потоа тропар на денот: **Ѧпостоли свѧтїи...** и на храмот на светиот, освен на апостол, бидејќи тропарот на храмот на било кој апостол спроти четврток не се кажува, потоа на св. Никола, и обичните тропари: **Боже ѻ҃тецъ нашихъ...** и останатите. Каде што е храмот на Христос и на Богородица, тропар на денот: **Ѧпостоли свѧтїи...** и на св. Никола, и тропар на храмот на светиот или на светата, освен на храмот апостолски, потоа: **Боже ѻ҃тецъ нашихъ...** и останатите.

Во *четврток на утрената* и на часовите тропарите и кондаците одат како што е назначено во понеделникот, а на вечерната како во вторникот.

На *литургијата*: по входот, ако е храмот на Христос, тропар на храмот и на денот: Апостоли свѧтїи... и на св. Никола: Правило вѣри... и на редовниот светител. Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., на храмот на Христос. – Ако е храмот на Богородица, тропар на храмот и на денот: Апостоли свѧтїи... и на св. Никола, и на редовниот светител, ако има два, и двата, кондак на денот и на редовниот светител и на вториот, ако има. Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., на храмот. -- Ако е храмот на светител: тропар на денот и на храмот на светиот, освен апостолскиот, на редовниот светител и на вториот светител, ако има. Кондак на денот и на редовниот светител. Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., Предстательство...

Во *петок на утрената*, на часовите и на литургијата е истиот редослед на тропарите и на кондаците како во среда.

Во *петок на вечерната*: по Трисвѧтое, тропар на светиот, Слава..., и нынѣ..., богородичен воскресен на гласот што преовладува. На повечерието, по трисвѧтое, тропар на храмот на Христос или на Богородица и на денот: Апостоли, мⷭченицы..., Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., Їѡкѡ начатки..., тропар на храмот на светиот не се кажува преку целата година, бидејќи во дневниот тропар се именувани сите светии, а каде што не е храмот на Христос или на Богородица, во петок на повечерието тропарите се кажуваат вака: прво тропарот на денот: Апостоли, мⷭченицы..., потоа: Помѧни Господи їа̑кѡ благъ..., Слава..., Со свѧтыми..., и нынѣ..., Їѡкѡ начатки... Ако во сабота се случи светител кој има тропар, тогаш во петок на повечерието не се кажува тропарот на мртвите: Помѧни Господи... Не се кажува ни во сабота на литургијата, туку се кажува тогаш кога светиот нема тропар и кога во сабота се пее Аллилѹїа.

Во *сабота на утрената*: на Богъ господь..., тропар на светиот, (двапати), Слава... и нынѣ..., воскресен според гласот на тропарот на светиот, а не според гласот што преовладува, бидејќи овој се кажува по 1. катизма, по првиот *седален*. Ако има два тропари на светии, тропарот на вториот доаѓа на Слава..., а на и нынѣ..., богородичен воскресен, според гласот на вториот тропар. По Благо ѣсть..., тропар на светиот, Слава..., и нынѣ...,

богородичен помал, пишуван во сабота на крајот, според гласот што преовладува.

На *литургијата*, по входот: тропар на храмот на Христос или на Богородица и на денот: **Апостоли, мꙋченицы...** и **Помѧни Господи...** Ако редовниот светител има тропар, тогаш доаѓа неговиот тропар, а **Помѧни Господи...** изостанува; кондак на редовниот светител, **Слава...**, **Со свѧтыми...**, **и҆ нынѣ...**, **Ꙗкѡ начатки...** Каде што е храмот на светител, тропар на денот: **Апостоли, мꙋченицы...**, тропар и кондак на светиот, ако и вториот светител има тропар и кондак, тогаш доаѓаат тие; **Слава...**, **Со свѧтыми...**, **и҆ нынѣ...**, **Ꙗкѡ начатки...**

Ако се случи во ***сабота*** *голем светител кој има бдение или полиелеј*, во петок на вечерната и во сабота на **Богъ господь...** и по славословието, тропар на светиот, **Слава... и҆ нынѣ...**, богородичен воскресен на гласот што преовладува.

ТРЕБА ДА ЗНАЕШ! Кога во понеделник, во вторник, во среда, во четврток, во петок и во сабота не се пее Октоих, тогаш тропарот и кондакот на денот, на повечерието и на литургијата, по входот, не се кажуваат, бидејќи се кажуваат тропар и кондак на оној на којшто му се служи службата.

Ако на некој светител му се пее славословие, наместо **Со свѧтыми...**, на литургијата по входот доаѓа: **Слава...**, кондак на редовниот светител, **и҆ нынѣ...**, кондак на храмот на Христос или на Богородица; ако не е храмот на Христос или на Богородица: **Предстательство...**

Во ***сабота на вечерната***: по **Трисвѧтое...**, воскресен тропар на гласот, **Слава...**, на светиот, **и҆ нынѣ...**, богородичен воскресен според гласот на тропарот на светиот; ако светиот нема тропар, се пее воскресен тропар, **Слава... и҆ нынѣ...**, неговиот богородичен; ако има двајца светии со тропари: воскресен тропар, **Слава...**, на светиот, **и҆ нынѣ...**, богородичен според гласот на тропарот на светиот; тропарот на вториот светител не се пее, бидјеќи на вечерната никогаш не се пеат четири тропари; на повечерието се кажува само воскресен кондак.

Во ***недела на утрената***: на **Богъ господь...**, воскресен тропар (двапати), **Слава...**, на светиот, **и҆ нынѣ...**, богородичен воскресен според гласот на тропарот на светиот, а богородичниот на гласот што преовладува се пее на **Слава... и҆ нынѣ...** по првиот *седален*. Ако има двајца светии со тропари, тогаш воскресниот

тропар (еднаш), и на првиот светител (еднаш), Слава..., на вториот светител, и нынѣ..., богородичен воскресен според гласот на последниот тропар. [Ако светиот нема тропар, воскресниот тропар (двапати), Слава... и нынѣ..., неговиот богородичен. По првиот *седален*, редовниот богородичен]. На часовите: воскресен тропар, Слава..., на светиот, и нынѣ..., богородичен на часовите. По Отче нашъ..., воскресен кондак.

На *литургијата*, по входот: воскресен тропар и на храмот на Богородица, и на храмот на светиот, и на редовниот светител, ако има два, и двата; кондак воскресен, и на храмот на светиот, Слава..., на редовниот светител, и нынѣ..., на храмот на Богородица, ако и вториот светител има кондак, тогаш кондак на вториот светител на Слава..., и нынѣ..., на храмот на Богородица; ако не е храмот на Богородица туку е Христов, и нынѣ..., Предстателство...

Ако во седмичните денови се случи, освен во сабота и во недела, светител кој има Ѣходъ или *славословие*, *полиелеј* или *бдение*, тогаш на вечерната, на утрената и на часовите се кажуваат тропар и кондак како што е порано речено, само на вечернатá, по трисвѧтое, и на утрената на Богъ господь..., и по *славословието*, по тропарот се пее богородичен воскресен според гласот на тропарот на светиот; а на повечерието по Достойно..., кондак на светиот, а помалите богородични и крстобогородични во среда и во петок на тие празници не се пеат. На литургијата по входот: доаѓаат тропарите како што е веќе назначено, само во тие денови не се пеат тропар и кондак на денот и Со свѧтыми... (Кога и да се слави светител кој има бдение, тогаш тропарот и кондакот на храмот не се пеат).

д) Како се читаат катизмите преку годината?

1. Од Томина недела до Оддание на Крстовден

Во *сабота* на Светлата недела на вечерната се кажува првата катизма Блаженъ мѫжъ...; во *недела*, на утрената: 2. и 3. катизма, а 17. катизма не се кажува во оваа недела бидејќи се пее полиелеј. Во останатите воскресни денови кога не се пее

полиелеј, на утрената се кажува 17. катизма со нејзините тропари.

ВНИМАВАЈ! Ако се случи во недела Христов празник или Богородичен, или на голем светител, по двете катизми се пее *полиелеј* и по *величанието*, избраниот псалм и не се пее **Слава... и҆ нынѣ...** и **а҆ллилꙋїа** туку веднаш **Аггелскїй соборъ...** и по ектенијата *седални* на празникот и на светиот. Во ***недела*** на вечерната не се чита псалтир преку целата година. Ако се случи некој празник, се пее само првиот антифон: **Блаженъ мꙋжъ...**

	на утрената	на вечерната
Во понеделник	4. и 5. катизма;	6. катизма.
Во вторник	7. и 8. катизма;	9. катизма.
Во среда	10. и 11. катизма;	12. катизма.
Во четврток	13. и 14. катизма	15. катизма.
Во петок	19. и 20. катизма;	18. катизма.
Во сабота	16. и 17. катизма.	

На полноќницата во понеделник, во вторник, во среда, во четврток и во петок, преку целата година се кажува 17. катизма **Блажени непорочнїи...** Во сабота на полноќница секогаш се кажува 9. катизма **Тебѣ подобаетъ...**

2. Од 22 септември до 20 декември

Во ***сабота*** на вечерната: прва катизма: **Блаженъ мꙋжъ...**

Во ***недела*** на утрената 2. и 3. катизма; се пее *полиелеј*, т.е. псалм 134.: **Хвалите и҆мѧ господне...** и 135. псалм: **Исповѣдайтесѧ господеви...** и веднаш тропарите: **Аггелскїй соборъ...** и *ипакој* на гласот. Ако се случи во недела празник на Христос, на Богородица или на светител кој се прославува, тогаш по **Хвалите и҆мѧ господне** и **Исповѣдайтесѧ господеви...**, **Аггелскїй соборъ...** и *седални* на празникот. Во ***понеделник*** по Крстовден на утрената 4., 5. и 6. катизма, а на вечерната преку целата недела се чита 18. катизма. Во ***вторник*** на утрената 7., 8. и 9. катизма, Во ***вторник*** на утрената 10., 11. и 12. катизма. Во ***четврток*** на

утрената 13., 14. и 15. катизма. Во *петок* на утрената 19. и 20. катизма. Во *сабота* на утрената 16. и 17. катизма. Ако се случи во тие денови празнување, кога се читаат по 3 катизми на утрената, тогаш се кажуваат две на утрената, а третата редовна на вечерната. Овде воопшто се кажува дека од 22 септември се кажуваат по 3 катизми на утрената, но се разбира дека, иако неделата по Крстовден е пред 20 или по 20 септември, секако, дури од понеделникот ќе се започне со читање по 3 катизми.

3. Од 20 декември до 14 јануари

Катизмите се читаат како во Томина недела, по две катизми на утрената, а на вечерната третата редовна катизма.

4. Од 15 јануари до сабота спроти Неделата на блудниот син

На утрената се читаат три катизми, а на вечерната 18. катизма.

5. Во Неделата на блудниот син, во Месопусната и во Сиропусната

Во двете недели, Месопусната и Сиропусната, на утрената се кажуваат по две катизми, а на вечерната третата редовна катизма. Во Неделата на блудниот син, Месопусната и Сиропусната, на утрената, по **Хвалите їмѧ господне...** и: **Исповѣдайтесѧ господеви...**, се пее и псалм 136.: **На рѣкахъ вавилонскихъ...**, потоа тропарите: **Їггелскїй соборъ...** и *ипакој* на гласот.

ВНИМВАВАЈ! Треба да се знае дека од Сиропусната недела сѐ до Крстовден не се пее полиелеј, како и од 20 декември до 14 јануари, освен на бдението на големи светии и на Христови и на Богородични празници; а од Оддание на Крстовден до Сиропусната недела се пее полиелеј во воскресните денови на утрената.

6. Како се чита Псалтир во Великиот пост

Во 1., 2., 3, 4. и 6. недела, во сабота на ***Сиропусната недела***, на вечерната првата катизма: **Блаженъ мѫжъ**..., во неделата на утрената 2. и 3. катизма, а во останатите денови се чита 17. катизма. Во ***понеделник*** на утрената: 4., 5. и 6. катизма. На првиот час нема катизма. На часовите: 7., 8. и 9. катизма. На вечерната во сите денови, за овие пет дена, се чита 18. катизма. Во ***вторник*** на утрената: 10., 11. и 12. катизма. На првиот час 13. катизма. На часовите: 14., 15. и 16. катизма. Во ***вторник*** на утрената: 19., 20. и 1. катизма. На првиот час 2. катизма. На часовите: 3., 4. и 5. катизма. Во ***четврток*** на утрената: 6., 7. и 8. катизма. На првиот час 9. катизма. На часовите: 10., 11. и 12. катизма. Во ***петок*** на утрената: 13., 14. и 15 катизма, на првиот час нема катизма, на часовите: 19. и 20. катизма; на деветтиот час нема катизма. Во ***сабота*** на утрената: 16. и 17. катизма.

7. Како се чита Псалтир во петтата недела од Великиот пост

Во ***сабота*** на вечерната: прва катизма. Во ***недела*** на утрената: 2., 3. и 17. катизма; на вечерната нема катизма. Во ***понеделник*** на утрената: 4., 5. и 6. катизма; на првиот час нема катизма; на часовите: 7., 8. и 9. катизма; на вечерната 10. катизма. Во ***вторник*** на утрената: 11, 12., и 13. катизма. На првиот час 14. катизма; на часовите: 15., 16. и 18. катизма; на вечерната 19. катизма. Во ***среда*** на утрената: 20., 1. и 2. катизма; на првиот час 3. катизма; на часовите: 4., 5. и 6. катизма; на вечерната 7. катизма. Во ***четврток*** на утрената 8. катизма; на првиот час нема катизма, на часовите: 9., 10. и 11. катизма; на вечерната 12. катизма. Во ***петок*** на утрената: 13., 14. и 15. катизма. На првиот час нема катизма. На часовите: 19. и 20. катизма; на деветтиот час нема катизма. На вечерната 18. катизма. Во ***сабота*** на утрената: 16. и 17. катизма.

ВНИМАВАЈ! Ако Благовештение се случи во четврток од оваа недела, големиот канон се пее во вторник од оваа недела, а Псалтирот се чита вака: во ***понеделник*** на утрената катизми: 4., 5. и 6.; на првиот час 7.; на часовите: 8., 9. и 10.; на вечерната 11. катизма. Во ***вторник*** на утрената 12. катизма; на часовите: 13., 14. и 15. катизма; на вечерната 16. катизма. Во ***среда*** на утрената: 19., 20. и 1. катизма; на првиот час 2. катизма; на часо-

вите: 3., 4. и 5. катизма. Во *четврток* на утрената: 6., 7. и 8. катизма, на првиот час 9. катизма; на часовите: 10., 11. и 12. катизма. Во *петок* на утрената: 13., 14. и 15. катизма, на часовите: 19. и 20. катизма; на вечерната 18. катизма. Во *сабота* на утрената: 16. и 17. катизма.

8. Како се чита Псалтир во Големата недела

На Лазарева сабота, на вечерната првата катизма. На Цветници на утрената 2. и 3. катизма. Во *понеделник* на утрената 4., 5. и 6. катизма; на првиот час нема катизма; на часовите 7. и 8. катизма; на деветтиот час нема катизма; на вечерната 18. катизма. Во *вторник* на утрената: 9., 10. и 11. катизма, на првиот час нема катизма; на часовите 12. и 13. катизма, на деветтиот час нема катизма; на вечерната 18. катизма. Во *вторник* на утрената 14., 15. и 16. катизма; на првиот час нема катизма; на часовите 19. и 20. катизма; на вечерната 18. катизма, без поклонувања и престанува читањето на Псалтирот сè до Томина сабота, само на Велика Сабота на утрената се пее 17. катизма со припевите на 3 статии како што е назначено во Триодот на Велика Сабота.

ѓ) Кога се пее Входное и кое?

Во *недела* на литургијата, по малиот Входъ, се пее ова Входное: **Прїидите поклонимсѧ ѝ припадем къ Хрїстѳ, спаси ны сыне божїй, воскресый ѝзъ мертвыхъ, поющымъ ти: ѧллилѹїа.**

Во останатите седмични денови, наместо **Воскресый изъ мертвыхъ...**, се пее: **Во свѧтыхъ дивенъ сый...** Ова Входное, со овој додаток, треба да се пее на литургиите кога се и Богородични празници, освен во недела.

Во попразненство на Христови празници, додатокот **Воскресый ѝзъ мертвыхъ...** се заменува, и тоа: во попразненство на Крстовден со **Плотїю распныйсѧ...**, во попразненство на Божик со **Рождейсѧ ѿ дѣвы...**, во попразненество на Богојавление со **Во Ꙗорданѣ крестивыйсѧ...**, во попразненство на Спасовден со **Возне-**

сыисѧ во славѣ... На попразненство на Преображение Прѣwбразивыйсѧ на горѣ..., во попразненство на Воскресение останува Воскресый їзъ мертвыхъ... Ако попразененството на тие празниици се случи во недела, тогаш останува Воскресый їзъ мертвыхъ...

Сретение има свое Входное: Сказа господь спасенїе свое... и тоа се пее не само на Сретение туку и на неговото попразненство, освен во недела.

Кога Благовештение ќе се случи на Цветници, се пее ова Входное: Благовѣстите день...

Духови имаат свое Входное: Вознесисѧ Господи силою твоею... што се пее и во попразненство на Духови.

е) Кога се пее катавасија и која?

Од 1 септември до 21 септември (до Оддание на Крстовден) се пее катавасијата Крестъ начертавъ Мwvсей...

Од 22 септември до 20 ноември се пее катавасијата Ѿверзѕ оу҃ста моѧ...

Од 21 ноември до 31 декември се пее катавасијата Хрїстосъ раждаетсѧ...

Од 1 јануари до 13 јануари се пее катавасијата Глѕбины Ѡкрилъ ѣсть...

Од 14 јануари до Оддание на Сретение се пее катавасијата Сѕшѕ глѕбородителнѕю землю...

Од Оддание на Сретение, освен во неделата на св. Четириесетница и Педесетница, до 1 август се пее: Ѿверзѕ оу҃ста моѧ...

Од 1 август до Преображение и на самиот празник Преображение се пее Крестъ начертавъ..., како и на Оддание на празникот Преображение; а во попразненството се пее катавасијата Лицъ їсраилтестїи...

Од 15 до 23 август, до Оддание на Голема Богородица, се пее Прѕкрашеннаѧ...

Од Оддание на Голема Богородица до 1 септември се пее Крестъ начертавъ...

Во св. Четириестница и Педесетница:

– во Неделата на митарот и на фарисејот, ако се случи пред св. Сава **Гл8бины ѿкрылъ**..., од св. Сава до 9 февруари **С8ш8 гл8бородителн8ю**..., а од 10 февруари, т.е. кога ќе се случи зад Оддание на Сретение, како и на 2., 4. и 5. недела од Великиот пост, се пее **Ѿверзѕ оу҃ста моа**...;

– во Неделата на блудниот син, ако се случи до 9 февруари **С8ш8 гл8бородителн8ю**..., а од 10 февруари и подоцна се пее: **Мѡѵсейск8ю пѣснь**...;

– во Месопусната недела (освен на Сретение) **Помощникъ и̑ покровитель**...;

– во Сиропусната недела (освен на Сретение и на неговото Оддание) **Ꙗкѡ по с8х8 пѣшествовавъ**...;

– во Неделата на православието (прва недела на постот) **Моа чермн8ю п8чин8**...;

– во Крстопоклона недела (трета на постот) **Божественѣйшїй прообрази**...;

– на Лазарева Сабота **Вод8 прошедъ ꙗ̑кѡ с8ш8**...;

– во Недела на Цветници (шеста на постот) **Ꙗ̑вишасѧ и̑сточницы бездны**...

ВНИМАВАЈ! Ако се прославува голем светител во седмичните денови на св. Четириестница, се пее катавасијата **Ѿверзѕ оу҃ста моа**...

ВНИМАВАЈ! Ако неделите: на митарот и на фарисејот, на блудниот син, Месопусната и Сиропусната се случат пред Сретение, тогаш во првите две недели се пее сретенската катавасија, а во вторите две катавасијата од Триодот. На истиот начин се пеат овие катавасии, ако во тие денови се случи претпразненство или попразненство на Сретение, но ако претпразненство на Сретение се случи во Сиропусната сабота, се пее катавасија од Триодот, ако пак се случи во тој ден попразненство на Сретение, се пее сретенска катавасија, а на Сретение, во било кој ден тоа да се случи, како и на Одданието негово, секогаш се пее катавасијата на празникот.

Од неделата на Пасха – Воскресението, до Оддание на Пасха се пее катавасијата **Воскресенїа день**... А на денот на Преполовение на Педесетница и на неговото Оддание **Море wг8стиль е̑си**... Во 6. неделата по Пасха и на Оддание на Пасха се пее **Спасителю Бог8**..., а на Спасовден, во 7. недела по Воскресе-

нието, на Оддание на Спасовден, на Духови, на попразненство на Духови и на Оддание на Духови, се пее Божественнымъ покровенъ... Во попразненство на Спасовден: Спасителю Богѳ..., во саботата спроти Духови катавасија од Триодот, а во Неделата на Сите Светии до 1 август катавасијата Ѿверзѳ оу҃ста мои҃...

ж) Кога се пее Честнѣйшѳю..., а кога не?

Честнѣйшѳю..., т.е. Величитъ дѳша моя господа..., и Честнѣйшѳю херѳвїмъ... се пее во неделите (освен во извесни подолу назначени недели) преку целата година; во претпразненство или попразненство на Христови и на Богородични празници и во седмичните денови (освен во некои), а не се пее:

1. на Мала Богородица и на нејзиното Оддание;
2. на Воведение и на неговото Оддание;
3. на Вториот ден на Божик;
4. на Обрезание Господово и на св. Василиј Велики;
5. Утредента по Богојавление;
6. на Великите три Ерарси;
7. на Сретение Господово и на неговото Оддание;
8. на Благовештение;
9. од Лазарева Сабота до Томина Недела;
10. во сите недели од Воскресение до Духовден, освен во 7. недела;
11. на Преполовение на Педесетница и на нејзиното Оддание;
12. на Оддание на Велигден, спроти Спасовден;
13. на Спасовден и на неговото Оддание;
14. на Духови и утредента, т.е. на вториот ден на Духови, и на Оддание на Духови;
15. на Голема Богородица и на нејзиното Оддание.

Ако сите овие празници, изземајќи ги од бр. 9 до 14, се случат во недела, се пее Честнѣйшѳю...

Понатаму, Честнѣйшѳю... не се пее: 1. на Крстовден, 2. на Божик, 3. на Богојавление, 4. на Преображение, па макар тие

празници и да се случат во недела, а на Одданието на сите тие празници, кога ќе се случи во недела, се пее **Честнѣйшꙋю...**

з). Каков отпуст кога се изговара?

Постојат мали, секојдневни и празнични отпусти.

I. Малиот оптуст гласи: **Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, преподобныхъ и богоносныхъ ѻтецъ нашихъ, и всѣхъ сватыхъ помилꙋетъ и спасетъ насъ, ѩкw благъ и человѣколюбецъ.**

Малиот отпуст се кажува на малата вечерна, на повечерието, на полноќницата и на часовите секој ден, само што во недела на полноќницата и на часовите во почетокот на малиот отпуст се додава: **Воскресый їзъ мертвыхъ...**

Малиот отпуст се кажува на полноќницата, на часовите и на Христовите празници, а на нивното попразненство како и на малата вечерна и на повечерието, прво се кажува почетокот на отпустот на соодветниот празник и на него се додава малиот отпуст. На пример, за Божик: **Иже во вертепѣ родивыйсѧ и во ѩслѣхъ возлегїй нашегw ради спасенїѧ** и сега се додава: **Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ...** и останатото од малиот отпуст.

II. Секојдневни отпусти за целата недела се:

1. Во сабота на вечерната:

Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, сватыхъ славныхъ и всехвалныхъ ѧпостwлъ (светиот на кого е храмот и светиот на кого е денот), **сватыхъ и праведныихъ богоотецъ Іwакїма и Анны, и всѣхъ сватыхъ, помилꙋетъ...** и останатото.

2. Во недела на утрената:

Воскресый изъ мертвыхъ, Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, сѧтыхъ славныхъ ї всехвалныхъ апостѡлъ, ї всѣхъ сѧтыхъ... и останатото.

Во недела на литургијата:

Отпуст како и на утрената, само се додава: Иже во сѧтыхъ ѻтца нашегѡ Іѡанна Ѧрхїепїскопа Кѡнстантїнополскагѡ Златоѹстагѡ... или: Иже во сѧтыхъ ѻтца нашегѡ Васїлїа великагѡ, Ѧрхїепїскопа Кесарїи Кападокїйскїѧ...

3. Во недела на вечерната и во понеделник на утрената:

Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, предстателствы честныхъ небесныхъ силъ безплотныхъ, сѧтыхъ славныхъ ї всехвалныхъ апостѡлъ (светиот на храмот и на денот), сѧтыхъ праведныхъ богоотецъ Іѡакїма ї Ѧнны, ї всѣхъ сѧтыхъ... и останатото.

4. Во понеделник на вечерната и во вторник на утрената:

Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, честнагѡ славнагѡ пророка, предтечи ї крестителѧ Іѡанна, сѧтыхъ славныхъ ї всехвалныхъ апостѡлъ (светиот на храмот и на денот) и останатото.

5. Во вторник на вечерната и во среда на утрената:

Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, силою честнаго и жвотворѧщаго креста, сѧтыхъ славныхъ и всехвалныхъ апостwлъ (светиот на храмот и на денот) и останатото.

6. Во среда на вечерната и во четврток на утрената:

Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, сѧтыхъ славныхъ и всехвалныхъ апостwлъ..., иже во сѧтыхъ отца нашегw Нїколаа, Архїепїскопа Мурлукїйскагw чюдотворца (светиот на храмот и на денот) и останатото.

7. Во четврток на вечерната и во петок на утрената:

Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, силою честнагw и животворѧщагw креста, сѧтыхъ славныхъ и всехвалныхъ апостwлъ (светиот на храмот и на денот) и останатото.

8. Во петок на вечерната и во сабота на утрената:

Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, сѧтыхъ славныхъ и добропобѣдныхъ мучениковъ, преподобныхъ и богоносныхъ отецъ нашихъ (светиот на храмот и на денот) и останатото.

Во сите споменати денови во целата недела на св. литургија се кажува истиот отпуст што во тој ден се кажувал на утрената, само што се додава името на светиот чија литургија се служи.

III. Празнични отпусти

а. На Богородични празници

На Воведение, на Мала и на Голема Богородица, на Благовештение и на останатите празници на св. Богородица на вечерната и на утрената се кажува: **Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, и всѣхъ сѧтыхъ помилѳетъ и спасетъ насъ, ѩкѡ благъ и человѣколюбецъ.**

Ако се случи Богородичен празник во недела, тогаш се кажува: **Воскресый їзъ мертвыхъ, Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ...** и останатото.

На литургијата е ист отпустот само што се споменува името на светиот чија е литургијата, на св. Јован Златоуст или на св. Василиј Велики.

б. На празници на светиите

Хрїстосъ їстинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере и сѧтагѡ:

– на пророк: **славнагѡ пророка (їмѧрекъ)...;**

– на апостол: **славнагѡ апостола (їмѧрекъ)...;**

– на светител: наместо: **сѧтаго..., иже во сѧтыхъ отца нашего (їмѧрекъ) Ꙗрхїепїскопа или Ꙋпїскопа**[59]**...;**

---

[59] Ако треба да се споменат двајца светители, на пр., ако е храмот – црквата на св. Никола, а дневен светител е св. Атанасиј (2 мај), тогаш нема да се кажува двапати **їже во сѧтыхъ...** туку вака: **Хрїстос їстиныи Богъ... їже во сѧтыхъ ѳтецъ нашихъ Нїколаа, Ꙗрхїепїскопа Мурлукїйскаго чѫдотворца, и Ꙗѳанасїа великагѡ, Патрїарха Ꙗлеѯандрїйскагѡ.** Истото важи и за отпустите на останатите светии, на пр., ако е храмот – црквата на Бесребрениците Кузман и Дамјан и се кажува отпустот на Кир и Јован (31 јануари), тогаш отпустот се кажува вака: **сѧтыхъ славныхъ и чѫдотворцевъ Безсребренникѡвъ Космы и Дамїана, Кура и Іѡанна.**

– на маченик: славнагѡ мⷭченика или великомⷭченика (имѧрекъ)...;

– на маченичка: сватыѧ славныѧ мⷭченицы или великомⷭченицы (ѝмѧрекъ)...;

– на преподобни: преподобнагѡ ѻ҃тца нашегѡ или преподобныѧ матере нашеѧ (ѝмѧрекъ)...;

– ако е службата на бесребреници: сватыхъ славныхъ ѝ чⷭдотворцевъ безсребреникѡвъ (ѝмѧрекъ)...;

ѝ всѣх сватыхъ помилⷭетъ ѝ спасетъ насъ ꙗ҆кѡ благъ ѝ человѣколюбецъ.

На литургијата се додава уште и името на светиот чија литургија се служи.

в. На Христовите празници

1. На Божик:

на утрената: Иже во вертепѣ родивїйсѧ ѝ во пеленѣхъ возлегїй нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ ѝстинный...; на литургијата: Иже во вертепѣ родивїйсѧ ѝ во пеленѣхъ возлегїй нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ ѝстинный...

2. На Обрезание:

Иже во ѡ҃смїй день плотїю ѡбрѣзатисѧ ѝзволивый, нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ ѝстинный Богъ нашъ...

3. На Богојавление:

Иже во Ꙗ҆рданѣ креститисѧ изволивыи Ѡ Ꙗ҆ѡанна, нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ ѝстинный Богъ нашъ...

4. На Сретение:

Иже во ѡ҆бѧтїихъ праведнагѡ Сѵмеѡна носитисѧ и҆зволивый нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ и҆стинный... и останатото.

5. На Преображение:

Иже на горѣ Ѳавѡрстый преѡбразивыйсѧ во славѣ предъ свѧтыми своими ѹ҆ченики и҆ апостолы, Хрїстосъ и҆стинный... и останатото.

6. На Цветници:

Иже на жребѧти ѡ҆сли сѣсти и҆зволивый нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ и҆стинный... и останатото.

Во тој ден на вечерната:

(и на Вел. Понеделник, на Велики Вторник и на Велика Среда):

Грѧдый господь на волнꙋю страсть нашегѡ ради спасенїѧ, Хрїстосъ и҆стинный...

7. На Велики Четврток:

Иже за превосходѧщꙋю благость пꙋть добрѣйшїй смиренїѧ показавый внегда ѹ҆мыти ноги ѹ҆ченикѡвъ, даже и҆ до креста и҆ погребенїѧ снизшедый намъ, Хрїстосъ и҆стинный... и останатото.

На сеноќното бдение спроти Велики *Петок*:

Иже ѡ҆плеванїѧ и҆ бїенїѧ, и҆ заꙋшенїѧ, и҆ крестъ, и҆ смерть претерпѣвый, за спасенїе мїра, Хрїстосъ и҆стинный... и останатото.

8. На Велики Петок
(и на Велика Сабота на утрената)[60]*:*

Иже насъ ради человѣкѡвъ, и҆ нашегѡ ради спасенїѧ страшныѧ страсти, и҆ животворѧщїй крестъ, и волное погребенїе плотїю и҆зволивый..., Хрїстосъ и҆стинный... и останатото. А на литургијата обичен отпуст.

9. На Воскресение и во целата Светла недела:

Хрїстосъ воскресый изъ мертвыхъ, смертїю смерть поправый и҆ сꙋщымъ во гробѣхъ животъ даровавъй, и҆стинный Богъ нашъ... и останатото.

10. На Спасовден:

Иже во славѣ вознесыйсѧ ѿ насъ на небо, и҆ ѡ҆деснꙋю сѣдый Бога и҆ ѻ҆тца, Хрїстосъ и҆стинный... и останатото.

11. На Духовден:

Иже во видѣнїи ѡ҆гненныхъ ѧ҆зыкъ съ небесе низпославый пресвѧтаго дꙋха, на свѧтыѧ своѧ оу҆ченики и҆ а҆постолы, Хрїстосъ и҆стинный...

На вечерната, во тој ден:

Иже ѿ ѻ҆тчихъ и҆ божественныхъ... итн. (види, Служебник).

---

[60] Типик на 25 март кога Благовештение ќе се случи на Велика Сабота.

На повечерието тој ден, утредента на утрената и на литургијата, како и во текот на целата недела до Оддание на Духовден, се кажува отпустот **Иже во видѣнїи**...

Сите овие отпусти на Христовите празници се кажуваат вака изложени на самите празници, а на попразненството се кажува празничниот отпуст со додаток на секојдневниот отпуст во кој се споменува седмичниот светител (освен во среда и во петок), светиот на храмот, светиот на денот и свети Јоаким и Ана. Само тогаш во среда и во петок не се кажува: **силою честнагѡ и̑ животворѧщагѡ креста**... На големите подвижни празници (12) на денот на храмовиот празник и целата Страсна недела не се споменува на отпустот дневниот светител. На Воскресение и во целата Светла недела на отпустот не се споменува ниту светиот на храмот, ниту на денот, ниту седмичниот светител.

Ако попразненство или Оддание на тие празници се случи во недела, не се кажува празничен отпуст туку неделниот.

Каде што е храмот на Христа Спасителот: Божик, Богојавление, Спасовден, Преображение итн. на богослужбата никогаш не се кажува празничниот отпуст, но само се кажува на денот на празникот и до Оддание, а преку годината се изговара само: **Хр҃їстосъ и̑стинный Богъ нашъ**..., во недела се додава: **Воскресый и̑зъ мертвыхъ**...,

На Крстовден се кажува овој отпуст: **Хр҃їстосъ и̑стинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере, силою честнагѡ и̑ животворѧщаго креста**... и останатото.

ГЛАВА ДЕВЕТНАЕСЕТТА

ВЕЛИЧАНИЈА

I. Општи

1. На пророк:

Величаемъ тѧ пророче божїй (името) и чтемъ сватꙋю памать твою, ты бо молиши за насъ Хрїста Бога нашего. Избран псалм: Блаженъ мꙋжъ боѩйсѧ господа...

2. На апостол:

Величаемъ тѧ а҃постоле сватый (името) и҆ чтемъ болезни и҆ трꙋды твоѧ, и҆миже трꙋдилсѧ е҆си во благовѣстїи Хрїстовѣ. Избран псалм: Небеса повѣдаютъ славꙋ божїю...

3. На апостоли:

Величаемъ васъ сватїи а҃постоли, весь мїръ оу҆ченми своими просвѣтившыѧ, и҆ всѧ концы ко Хрїстꙋ приведшыѧ. Избран псалм: Небеса повѣдаютъ славꙋ божїю...

4. На светител:

Величаемъ тѧ сватителю о҆тче (името), и҆ чтемъ сватꙋю памать твою, ты бо молиши за насъ Хрїста Бога нашего. Избран псалм: Оу҆слышите сїѧ вси а҃зыцы...

5. На светители:

Величаемъ васъ сватителїе велицыи, и҆ чтемъ сватꙋю памать вашꙋ, вы бо молите за насъ Хрїста Бога нашего. Избран псалм: Оу҆слышите сїѧ вси а҃зыцы...

6. На преподобен:

Оу҃блажаемъ тѧ преподобне ѻ҃тче (името), и҆ чтемъ свѧт8ю памѧть твою, наставниче монахwвъ, и҆ собесѣдниче а҃ггелwвъ. Избран псалм: Терпѧ потерпѣхъ господа...

7. На преподобни:

Оу҃блажаем васъ преподобнїи ѻ҃тцы, и҆ чтемъ свѧт8ю памѧть ваш8, наставницы монахwвъ и҆ собесѣдницы а҃ггелwвъ. Избран псалм: Терпѧ потерпѣхъ господа...

8. На мъченик:

Величаемъ тѧ страстотерпче свѧтый (името), и҆ чтемъ честнаѧ страданїѧ твоѧ, ꙗ҆же за Хрїста претерпѣлъ е҆си. Избран псалм: Богъ намъ прибѣжище и҆ сила...

9. На мъченици:

Величаемъ васъ страстотерпцы свѧтїи, и҆ чтемъ честнаѧ страданїѧ ваша, ꙗ҆же за Хрїста претерпѣли е҆сте. Избран псалм: Богъ намъ прибѣжище и҆ сила...

10. На свештеномъченик:

Величаемъ тѧ свѧщенном8ченiче (името), и҆ чтемъ свѧт8ю памѧть твою, ты бо молиши за насъ, Хрїста Бога нашего. Избран псалм: Оу҃слышите сїѧ вси ꙗ҆зыцы...

11. На свештеномъченици:

Величаемъ васъ свѧщеном8ченицы Хрїстови, и҆ чтемъ свѧт8ю памѧть ваш8, вы бо молите за насъ, Хрїста Бога нашего. Избран псалм: Оу҃слышите сїѧ вси ꙗзыцы...

12. На преподобномаченик:

Оу҆блажаемъ тѧ преопдобне мꙋчениче (името), и҆ чтемъ свѧтꙋю памѧть твою, наставниче монахѡвъ, и҆ собесѣдниче а҆ггелѡвъ. Избран псалм: Терпѧ потерпѣхъ господа...

13. На преподобномаченици:

Оу҆блажаемъ васъ преподобнїи мꙋченицы, и҆ чтемъ свѧтꙋю памѧть вашꙋ, наставницы монахѡвъ и҆ собесѣдницы аггелѡвъ. Избран псалм: Терпѧ потерпѣхъ господа...

14. На маченичка:

Величаемъ тѧ страстотерпице Хрїстова (името), и҆ чтемъ честное страданїе твое, е҆же за Хрїста претерпѣла е҆си. Избран псалм: Богъ намъ прибѣжище и сила...

15. На маченички:

Величаемъ васъ страстотерпицы свѧтыѧ, и҆ чтемъ честнаѧ страданїѧ ваша, ꙗ҆же за Хрїста претерпѣли е҆сте. Избран псалм: Богъ намъ прибѣжище и сила...

16. На преподобна жена:

Оу҆блажаемъ тѧ преопдобнаѧ мати (името), и҆ чтемъ свѧтꙋю памѧть твою, ты бо молиши за насъ Хрїста Бога нашего. Избран псалм: Терпѧ потерпѣхъ господа...

17. На преподобни жени:

Оу҆блажаем васъ преподобнїи матери, и҆ чтемъ свѧтꙋю памѧть вашꙋ, вы бо молите за насъ Хрїста Бога нашего. Избран палм: Терпѧ потерпѣхъ господа...

18. На преподобномаченичка:

Величаемъ тѧ страстотерпице сватаѧ (името), и̂ чтемъ свѧт8ю памѧть твою, ты бо молиши за насъ Хрїста Бога нашего. Избран псалм: Богъ намъ прибѣжище и̂ сила...

19. На свештеноисповедник:

Величаемъ тѧ свѧтителю отче (името), и̂ чтемъ свѧт8ю памѧть твою, ты бо молиши за насъ Хрїста Бога нашего. Избран псалм: Оу̑слышите сїѧ вси ꙗ̂зыцы...

20. На преподобноисповедник:

Оу̑блажаем тѧ преподобне о̂тче (името), и̂ чтемъ свѧт8ю памѧть твою, наставниче монахѡвъ, и собесѣдниче аггелѡвъ. Избран псалм: Терпѧ потерпѣхъ господа...

21. На бесребреници т.е. св. врачи:

Величаемъ васъ ч8дотворцы славнїй (имињата), и̂ чтемъ честнаѧ страданїѧ ваша, ꙗ̂же за Хрїста претерпѣли е̂сте. Избран псалм: Богъ намъ прибѣжище и сила...

22. На јуродив (скренат од умот) заради Христа:

Оу̑блажаемъ тѧ свѧтый праведный (името), и̂ чтемъ свѧт8ю памѧть твою ты бо молиши за насъ Хрїста Бога нашего. Избран псалм: Блаженъ м8жъ боѧїсѧ господа...

II. Посебни

23. На Претеча

а) на Зачнувањето (23 септември):

Величаемъ тѧ, предтече спасовъ Іѡанне и҆ чтемъ є҆же ѿ неплодове, преславное рождество твое. Избран псалм: Благословенъ господь Богъ їсраилевъ...

Истото се пее на неговото Раѓање, на 24 јуни.

б) На Наоѓањето на главата (24 февруари и 25 мај):

Величаемъ тѧ предтече спасовъ Іѡанне, и҆ почитаемъ вси честнїѧ твоеѧ главы обрѣтенїе. Избран псалм: Блаженъ мꙋжъ...

в) На Соборот (7 јануари):

Величаемъ тѧ предтече спасовъ Іѡанне, и҆ почитаемъ вси всечестный соборъ твой. Избран псалм: Благословенъ господь Бог...

24. На Архангел Михаил:

(6 септември)

Величаемъ тѧ свѧтый а҆рхагг҃еле Хрїстовъ Мїхаиле и҆ чтемъ є҆же въ Хѡнѣхъ преславное чꙋдотворенїе твое. Избран псалм: Исповѣмсѧ тебѣ госпо́ди...

25. На Покров на Богородица:

(1 октомври)

Величаемъ тѧ пресвѧтаѧ дѣво, и҆ чтемъ покровъ твой честный тѧ бо видѣ на воздꙋсѣ свѧтый Андрей за ны Хрїстꙋ малѧщꙋюсѧ. Избран псалм: Помѧни Господи Давида...

26. На апостол Јаков, братот Господов:

(23 октомври)

Величаемъ тѧ свѧтый а҆постоле брате господень Іакѡве и҆ чтемъ болѣзни и҆ трꙋды твоѧ, имиже трꙋдилсѧ е҆си во благовѣстїи Хрїстовѣ.

27. На Зачатие на Богородица:

(9 декември)

Величаемъ тѧ пресвѧтаѧ дѣво, и҆ чтемъ свѧтыхъ твоихъ родителей, и҆ всеславное славимъ зачатїе твое. Избран псалм: Помѧни господи Давида...

28. Успение на св. Ана:

(25 јули)

Величаемъ тѧ свѧтаѧ праведнаѧ Анно, прамати Хрїста Бога нашегѡ, и҆ всечестное славимъ оу҆спенїе твое. Избран псалм: Помѧни господи Давида...

ГЛАВА ДВАЕСЕТТА

Општи служби

Кога се служи служба на некој светител, било на апостол, на маченик, на светител, на пророк или на преподобен, на еден или на повеќемина, и на тој светител или на тие светии нема пропишано евангелие или апостол, тогаш читај општо евангелие и апостол, и тоа вака.

1. Служба на пресвета Богородица

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: **Помѧнꙋ и҆мѧ твое во всѧкомъ родѣ и родѣ.** – Евангелие според Лука, зач. 4. На *литургијата*: *прокимен*, гл. 2.: **Величитъ дꙋша моѧ господа...** Апостол **къ Фїлїписїемъ**, зач. 240. или **къ Євреємъ**, зач. 305. Евангелие според Лука, зач. 54. *Причастен*: **Чашꙋ спасенїѧ...**

2. Служба на светите ангели и архангели

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: **Творѧй а҆ггелы свѡѧ дꙋхи...**, евангелие според Матеја, зач. 52. На *литургијата*: *прокимен*, гл. 4. како и на утрената. Апостол **къ Євреємъ**, зач. 305. Евангелие според Лука, зач. 51, или според Матеј зач. 52. *Причастен*: **Творѧй а҆ггелы свѡѧ...**

3. Служба на св. пророк и на пророци

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: **Ты їерей во вѣкъ...** Евангелие според Лука зач. 62. Н а *литургијата*: *прокимен*, гл. 4. како и на утрената. Апостол **къ Корїнѳѧнѡмъ**, зач. 156. или **къ Євреємъ**, зач. 314. или **Соборнагѡ посланїѧ Ꙗкѡвлѧ**, зач. 57. Евангелие според Матеја, зач. 96. или според Лука, зач. 62. *Причастен*: **Въ памѧть вѣчнꙋю...**

4. Служба на св. апостол или на св. апостоли

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: **Во всю землю и҆зыде вѣщанїе и҆хъ...**, евангелие како на литургијата. Н а *литургијата*: *прокимен* како на утрената, само гл. 8.; Апостол **къ Корїнѳѧнѡмъ**, зач. 131. Евангелие на апостол: според Матеја, зач. 34., на апостоли, според Лука, зач. 50. или 51. *Причастен*: **Во всю землю и҆зыде...**

5. Служба на светител

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: Оустa мои возглаголютъ..., евангелие според Јован, зач. 35., од половината. На *литургијата*: *прокимен* како и на утрената, Апостол къ Евреемъ, зач. 318. Евангелие според Јована, зач. 36. *Причастен*: Въ памѧт вѣчныю...

6. Служба на светители

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: Свѧщеницы твои..., евангелие според Јована, зач. 36. На *литургијата*: *прокимен*, гл. 4.: Честна предъ господемъ... Апостол къ Евреемъ, зач. 335., евангелие според Матеја, зач. 11. *Причастен*: Въ памѧть вѣчныю...

7. Служба на преподобни

На *утрената*: *прокимен* гл. 4.: Честна предъ господемъ..., евангелие според Лука, зач. 24. На *литургијата*: *прокимен* гл. 4.: Во всю землю їзыде..., апостол, къ Галатѡмъ, зач. 213, евангелие според Матеја, зач. 43. или според Лука, зач. 24. *Причастен*: Въ памѧть вѣчныю...

8. Служба на маченик

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: Праведник ѩкѡ фїнїа҃ъ..., евангелие според Лука зач. 63. На *литургијата*: *прокимен*, гл. 7.: Возвеселитсѧ праведникъ..., апостол къ Тїмодею, зач. 292., евангелие според Лука, зач. 63. или според Јована, зач. 52. *Причастен*: Въ памѧть вѣчныю...

9. Служба на мачеиници

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: **Возваша преведнїи**... Евангелие според Матеја, зач. 36. На *литургијата*: *прокимен*, гл. 5.: **Ты господи сохраниши ны**... Апостол **къ Римлѧнwмъ**, зач. 99. или **къ Евреємъ**, зач. 330. Евангелие според Матеја, зач. 36. или според Лука, зач. 106. *Причастен*: **Рад8йтесѧ праведнїи**...

10. Служба на свештеномаченик

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: **Честна предъ господемъ**... Евангелие според Лука зач. 67. На *литургијата*: *прокимен*, гл. 8.: **Восхвалѧтсѧ преподобнїи**... Апостол, **къ Евреємъ**, зач. 334. Евангелие според Лука, зач. 67. *Причастен*: **Памѧть вѣчн8ю**...

11. Служба на свештеномаченици

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: **Честна предъ господемъ**..., Евангелие, според Лука, зач. 67. На *литургијата*: *прокимен* како на утрената, апостол **къ Евреємъ**, зач. 311., од половина или **къ Фїлїписїемъ**, зач. 247. Евангелие според Лука, зач. 24. или 52. или 77. *Причастен*: **Рад8йтесѧ праведнїи**...

12. Служба на преподобномаченици

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: **Честна предъ господемъ**... Евангелие според Матеја, зач. 36. На *литургијата*: *прокимен*, гл. 8.: **Восхвалѧтсѧ преподобнїи**..., Апостол на преподобномаченик **къ Тїмодею**, зач. 291.; на преподобномаченици **къ Римлѧнwмъ**, зач. 99., евангелие на преподобномаченик според Марко,

зач. 37.; на преподобномаченици, според Матеја, зач. 38. или според Лука, зач. 64. *Причастен* Рад8йтесѧ...

13. Служба на маченици

На *утрената*: *прокимен*, гл. 4.: Дивенъ Богъ... Евангелие според Марко, зач. 21. На *литургијата*: *Прокимен* како и на утрената. Апостол къ Коріндѧнѡмъ, зач. 181. и къ Галатѡмъ, зач. 208. Евангелие според Матеја, зач. 62. или Марко, зач. 21. *Причастен*: Рад8йтесѧ праведніи...

14. Служба на преподобни жени

На *утрената* сè како на маченички. На *литургијата* апостол къ Галатѡмъ, зач. 208., евангелие според Матеја, зач. 104. или според Лука, зач. 33. *Причастен*: Памѧть вечн8ю...

15. Служба на исповедници

На *утрената* како на проподобномаченици; на *литургијата* апостол къ Ефесеемъ, зач. 233. и евангелие според Лука, зач. 64.

16. Служба на бесребреници (свети врачи)

На утрената сè како и на мачениците.

ГЛАВА ДВАЕСЕТ И ПРВА

За читањето на св. Евангелие и на Апостолот според руско–словенските евангелија

Светата православна црква заради читањето ги разделила евангелиетo и апостолот на делови што се викаат „зачала". Евангелието на секој евангелист си има посебен број зачала, а апостолот има општ број зачала.

Читањето на зачалата на апостолот и на евангелието е така распоредено да може да се прочитаат во текот на годината сите четири евангелисти и целиот апостол. Востановен е двоен поредок на зачалата при општото богослужење. Прво, назначен е поредокот според кој скоро секој ден преку годината треба да се читаат зачала, најпрво да се читаат од едно евангелие или од едно послание, а потоа од друго евангелие и од друго послание. Така, читањето на зачалата едно по друго се вика „Чтеніе рядовое", т.е. редовно читање или „Евангеліе дне", т.е. евангелие или апостол на денот. Второ, за извесни денови во годината се назначени посебни читања од апостолот и од евангелието, како: 1) некои ***саботи и недели***, на пример, пред Крстовден, пред Божик итн.; 2) за ***Христови, Богородични и празници*** на ***големи светии***, 3). општи апостоли и евангелија што се читаат во оние денови кога се празнува светител за кого не е пропишан посебен апостол или евангелие.

Редовно читање на евангелието се прави: 1) на ***утрената*** во неделните денови; 2) на ***литургијата*** во сите денови преку годината.

На ***утрената*** во недела секогаш се читаат воскресни евангелија, освен кога ќе се случи во недела Христов, Богородичен или храмов празник. Воскресни евангелија има 11 и го започнуваат својот редослед во Неделата на Сите Светии. По прочитаното 11 евангелие, во наредната недела започнува пак првото и така оди преку целата година, изземајќи ги Цветници и неделата на Педесетница.

Во службеното евангелие на крајот е назначено како и кои воскресни евангелија се читаат од Пасха до Неделата на Сите Светии, и од Неделата на Сите Светии до 32 недела; а од 32 недела до 5 недела на Великиот пост не се одредени редовни зачала. Тоа е направено затоа што од 32 недела до Неделата на

митарот и на фарисејот може да поминат помалку или повеќе недели. Ако помеѓу тие недели има некоја недела повеќе, се продолжува со читањето на воскресните евангелија од 5 столб и се читаат сѐ до петтата недела од Великиот пост.

На ***литургијата*** редовните апостоли и евангелија започнуваат да се читаат од Велигден. За секоја недела и за секој ден во годината е означено зачало што одговара на апостолот и на евангелието, а се започнува со читање на евангелието според Јована, па целото според Матеја, половината според Марко, по него доаѓа целото евангелие според Лука и на крајот останатиот дел од евангелието според Марко.

Евангелието според Јована се чита во деновите на св. Педесетница, изземајќи три дена: третиот ден на Велигден, кога се чита според Лука, зач. 113, Недела на мироносиците, кога се чита според Марко, зач. 69. и на Спасовден, кога се чита според Лука, зач. 114.

Евангелието според Матеја се чита од понеделникот на Св. Дух до петокот по Крстовден. Со зборовите „до петокот по Крстовден“ се означува рокот пред кој никогаш не се завршува читањето на саботните и на неделните зачала според Матеја, но може да се случи зачалата од евангелието според Матеја да се читаат и ***по Крстовден***, бидејќи од евангелието според Матеја се означени зачала за 17 саботи и недели. Ако Велигден се случи порано, тогаш од Духови до Крстовден нема да поминат повеќе од 17 недели и тогаш до Крстовден ќе се прочитаат сите 17 зачала од Матеја, но ако Велигден се случи подоцна, тогаш од Духови до Крстовден ќе има помалку од 17 недели, и тогаш од евангелието според Матеја ќе се читаат зачалата за сабота и недела и по Крстовден. За седмичните денови, освен сабота, се одредени зачала од Матеевото евангелие, само за 11 седмици, бидејќи 12 недела и другите до 17 недела – во кои, во сабота и во недела и понатаму се чита евангелието според Матеја – во седмични денови се читаат редовните зачала според Марко, бидејќи за сите 17 седмици недостасуваат зачала според Матеја.

За подобро да се разберат во „Сказанїю“ зборовите: „вн8трь пасχа“ и „внѣ пасχа“ потребно е да ја знаеме црковната нова година, односно читањето на евангелијата.

Црковната година, во поглед на распоредот на редовните читања на евангелијата започнува од Велигден и трае до

другиот Велигден; а како во разни години се случува Велигден на разни датуми (од 22 март до 25 април), така и оваа црковна година нема секогаш ист број недели и седмици, бидејќи од еден Велигден до другиот може да поминат повеќе (55 или 54) или помалку (51 или 50) недели и седмици. Некогаш има помалку од 365 денови (52 недели), а некогаш од еден Велигден до другиот поминуваат повеќе од 365 денови (55 недели). Во првиот случај, во текот на ***пасхалната*** година, или подобро речено, во текот на 365 денови (52 недели), што всушност спаѓаат според бројот во две години (385), се случуваат две Пасхи, тоа го означува споменатиот израз во „Сказанїю“ со „вн8трь пасха“, и во таа црковна (пасхална) година има помалку недели и седмични денови, отколку што се назначени редовни зачала во евангелието. – Во вториот случај, кога од Велигден до Велигден поминуваат повеќе од 365 денови, во текот на пасхалната година (52 недели) има само една Пасха, а тоа се означува со изразот „внѣ пасха“. Во таа црковна (пасхална) година може да има повеќе недели и седмични денови отколку што има редовни зачала и тогаш недостасуваат редовни зачала за некои недели и седмици, бидејќи редовни зачала за евангелието и за апостолот се назначени само за 50 недели, а имено: од Неделата на Сите Светии до првата недела на Великиот пост има 36 недели; во Великиот пост има 6 недели, и од Велигден до Неделата на Сите Светии има 8 недели, значи, вкупно се 50 недели. Во оние црковни (пасхални) години кога била „Пасха вн8трь“, т.е. кога едниот Велигден се случил подоцна, а вториот порано, тогаш помеѓу првата Недела на Сите Светии, до Неделата на митарот и на фарисејот, почнуваат да се читаат оние зачала што се одредени за тие недели. (Ако некогаш има и премногу недели за кои се пропишани редовни зачала остави ги и внимавај на редоследот за митарот и за фарисејот).[61] Но во оние црковни (пасхални) години во кои ќе се случи „Пасха внѣ“, т.е. кога едниот Велигден бил порано, а другиот подоцна и помеѓу Неделата на Сите Светии и Неделата на митарот и на фарисејот ќе поминат

[61] Според ова, бројот 33 што е поставен во службеното евангелие и во апостолот пред Неделата на митарот и на фарисејот, и бројот 34 пред Неделата на блудниот син, не значи дека Неделата на митарот и на фарисејот е секогаш 33. недела по Неделата на Сите Светии, туку го означува само бројот на сите воскресни апостоли и евангелија преку годината до почетокот на Великиот пост.

повеќе од 32 недели, тогаш има недели и седмици за кои недостасуваат редовни евангелија.

Редовни зачала недостасуваат двапати во годината: 1) пред почетокот на читањето на редовните евангелија според Лука и 2) по прочитувањето на сите зачала од евангелието според Лука.

1. Може да недостасуваат редовни зачала од апостолот и од евангелието за пет седмични денови што доаѓаат по 17. недела, по тоа што, иако се и означени за деновите на 17 недела (во службеното евангелие) зачалата од евангелието според Лука, сепак евангелието според Лука не се започнува порано, туку дури од понеделникот по Крстовден и никогаш порано. Ако Пасха се случи рано, на пр., на 22 март, тогаш таа година до сабота и неделата пред Крстовден ќе поминат 16 седмици и 17 недели, т.е. сите оние седмици и недели за коишто се означени редовни апостоли и евангелија (Евангелие според Матеја и според Марка). Седумнаесетата недела ќе биде неделата пред Крстовден. Зад седумнаесеттата недела остануваат пет денови до Крстовден, за кои не се означени редовни апостоли и евангелија.

Вистина е дека според „Сказанїю“ започнува читање на св. евангелие според Лука дури од понеделникот по Крстовден, но кога е пасхалната буква „Л“, тогаш 17. недела е на 6 септември, а 18. недела е во неделата пред Крстовден, на 13 септември, кога веќе и самите седмични од 17. и неделните од 18. недела започнуваат да се читаат. Според тоа, она правило во „Сказанїю“ е *општо*, како што е речено за евангелските столбови, дека II столб почнува по св. Илија, III столб по Крстовден, а IV столб во Божикниот пост. Иако овде границата е точно и јасно одредена, сепак не може строго кон неа да се придржува. Така, кога е пасхална буква „Л“, тогаш започнува II столб на 19 јули, значи пред св. Илија; III столб на 13 септември, значи пред Крстовден; а IV на 8 ноември, значи 7 дена пред Божикниот пост. Последниот, IV столб, почнува пред Божиќниот пост и тогаш кога владеат пасхалните букви: **Б, В. Г. Д. Ѕ и Ж.** – Па како што е овде, така е и кај одредбите во „Сказанїѥ“, и овде и таму, сака да каже како се прави вообичаено и почесто, а не како се прави во ретки и посебни случаи.

2. Може да недостасуваат редовни зачала за оние седмици и недели што доаѓаат по 32. недела, па до Неделата на мита-

рот и на фарисејот, бидејќи со 32. недела се завршуваат сите зачала на евангелието според Лука. Во некои години од Неделата на Сите Светии до Неделата на митарот и на фарисејот, може да поминат 34, 35 или повеќе недели и седмици. Ако ти недостасуваат редовни апостоли и евангелија за ***некои денови*** пред Неделата на митарот и на фарисејот врати се назад и во тие денови читај ги пак оние редовни зачала што си ги прочитал порано и кои треба да се читаат пред Неделата на митарот и на фарисејот. Од нив треба да си изброиш толку колку што ти се потребни до Неделата на митарот и на фарисејот, т.е. колку денови се повеќе од 32. недела. Значи, ако до неделата пред и по Богојавление има уште непрочитани редовни неделни евангелија, тогаш во тие две недели читај две евангелија, редовното и посебното; а ако дотогаш се прочитани сите, тогаш во тие две недели читај само едно, и тоа посебното евангелие. На тој начин почнува новиот редослед што завршува со редовните зачала од 32 недела. Тоа враќање кон веќе прочитаните редовни апостоли и евангелија, тоа отстапување назад, во типикот се нарекува „ѿстꙋпка“, т.е. отстапување од правилата – исклучок. (Типик, 7 јануари, првото **Зри**!) Погоре речениот указ на типикот за повторното читање на едни и исти редовни зачала се однесува само на ***седмичните денови***, а што се однесува до неделите, овде нема потреба во недела повторно да се читаат веќе прочитаните евангелија, бидејќи во годината има: 1) недели кога според типикот се читаат ***посебни*** зачала и кога, секако, не се читаат редовни зачала; 2) недели во кои редовните зачала на тие недели се читаат само тогаш кога не е „ѿстꙋпка“ во таа година. Во првите спаѓаат: 1. Неделата на праотците[62]. (Редовните зачала што ќе паднат во Неделата на праотците, освен 27., 28. и 29. недела, можат да се читаат во отстапката). ; 2. неделата пред Божик[63]. Во вторите спаѓаат: 1. неделата по Божик, 2. неделата пред Богојавление, 3. по Богојавление. Во тие недели се чита редовното евангелие, тогаш кога нема отстапка. Ако во таа година има „ѿстꙋпка“, тогаш редовните зачала на назначените недели се читаат во неделите што ќе се случат по 32. недела – до митарот и фарисејот. Ако се

---

[62] На литургијата читај евангелие на 28 недела според Лука, зач. 76, и тоа само тоа.

[63] Евангелие според Матеја, зач. 1: **Рѧдъ же недѣли ѡставлѧетсѧ.**

случи голема „Ѡст8пка“, имено, кога еден Велигден се случи рано (на 22 март), а вториот многу доцна и тогаш не може да биде повеќе од една недела, за која не би стасале редовни зачала од споменатите недели. Во таа недела е одредено да се чита според Матеја, зач. 62, кое, пак, кога му е редот, нема да се чита. Во 32. недела се чита евангелие според Матеја, зач. 62, за жената Хананејка, а во 33. недела се чита обичното евангелие за Закхеј, т.е. според Лука, зач. 94. Во другите недели до митарот и фарисејот се читаат редовните зачала на горенаведените недели. Ако, на пример, ни требаат евангелија од неделата по Просвѣщенїи до Неделата на митарот и фарисејот за 3 недели, тогаш за првата недела ќе се чита евангелието од 31., во втората од 17. и во третата од 32. недела; ако, пак, треба 4, тогаш читај: 30., 31., 17. и 32. недела.

Евангелието според Марко се чита помеѓу евнгелијата на Матеја и на Лука, а останатото во Великиот пост, во сабота и во недела.

Освен ***редовното*** читање на евангелието преку годината, типикот налага, на Часовите во понеделник, во вторник и во среда од Великата недела да се прочитаат сите евангелија според Матеја, Марко и Лука, – а евангелието според Јована до 46 зачало.

Посебни (вонредни или минејски) зачала на апостолот и на евангелијата се одредени: 1) за некои саботи и недели, имено за саботите пред или по некој празник, или коишто се посветени на некој посебен спомен во годината; 2) за денови посветени за спомен на светиите и празниците.

Посебните или вонредните апостоли и евангелија се читаат во следните саботи и недели: 1) во недела и во сабота пред и по Крстовден; во недела на св. праотци; во сабота и во недела пред Божик и по Божик; во сабота и во недела пред и по Богојавление; 2) во недела на св. отци околу 16 јули и 11 октомври. Сите тие денови спаѓаат во подвижни денови на богослужение; тие се случуваат во оние саботи и недели, за коишто е одредено редовно читање на апостол и на евангелие. Во некои од тие денови, при читањето на посебните зачала, се чита и редовниот апостол и евангелие, а во некои, пак, редовното читање се изостава. Во ***првите*** спаѓаат: сабота и недела пред Крстовден, сабота и недела по Крстовден, сабота (а не недела) пред Божик, сабота и недела по Божик, сабота и недела пред

Богојавление, сабота и недела по Богојавление[64] и неделите на јулските и октомвриските св. отци. Во *вторите* спаѓаат: Неделата на праотците и неделата пред Божик.

Во тие назначени саботи и недели се читаат апостоли и евангелија и на светиите (големите) коишто ќе се случат во тие денови, со исклучок на св. праотци. Но, ако во неделата на св. праотци се случи денот на св. пророк Даниил и на св. три отроци, се чита апостол и евангелие и на светиите. Редовните зачала на апостолот и на евангелието во споменатата недела се читаат понекогаш како **подъ зачало**.

Изразот **подъ зачало** значи два апостоли или две евангелија да се читаат така како двете да прават едно зачало, т.е. помеѓу читањето на двете зачала да нема поголем прекин. Исто така, се читаат и апостол и евангелие и во оние дни за кои е одредено да се читаат три апостоли или три евангелија; тие три зачала се читаат како две. Некогаш во типикот строго се вели дека трите зачала треба да се читаат како две, а некогаш тоа се подразбира. Така, во деновите на Оддание на Богородичните празници правилото за читање на евангелието е такво како на денот на самиот празник. Насловот се кажува само при првото евангелие. Некогаш редовното читање на евангелието се пренесува на другиот ден и тогаш се чита **подъ зачало**.

Во Неделата на праотците се чита „**непременно едино**“ евангелие за вечерата – Лука, зач. 76. – значи само тоа, а редовното не се чита. Евангелието што се чита во Неделата на праотците (Лк., зач. 76). е одредено да се чита и во 28. недела, само во оној случај кога 28 недела ќе се случи во Неделата на праотците. Во онаа година кога ќе се случи Неделата на праотците во 27., 29., 30. и 31. недела, не се чита на 28. недела според Лука, зач. 76., туку евангелието на 27. или на 29., 30. и 31. недела, т.е. онаа недела во која ќе се случи Неделата на св. праотци. Исто така, како што е еден ист апостол во Неделата на св. праотци и во 29. недела, ако Неделата на праотците се случи по 29. недела, не треба да се чита во двете недели, туку само во Неделата на св. праотци, а во 29. недела треба да се чита оној апостол што би паднал според редоследот во Неделата на праотците.

При читањето на посебните апостоли и евангелија – на празник на (голем) светител – понекогаш не се читаат

---

[64] И тоа само тогаш: **аще не вѣдетъ Отстѵпки.**

редовните апостоли и евангелија, имено: на големите Христови празници, кога ќе се случат во седмични денови или во недела, не се читаат редовниот апостол и евангелие туку само празничните. Исто така, на големите Богородични празници и на светии, на храмови празници на светии, и во деновите на светии со бдение – ако се случат во седмични денови – не се читаат редовниот апостол и евангелието но ако тие празници се случат во недела, тогаш се читаат и редовните апостол и евангелие и празничните.

На *Оддание* на Христови празници и не е востановено да се читаат апостол и евангелие, а на Оддание на Богородични празници, ако тоа се случи во недела или во седмични денови, типикот налага да се читаат оној ист апостол и евангелие што се читани на самиот ден на празникот. Ако Оддание на Богородични празници се случи на денот на некој (голем) светител, кој има апостол и евангелие (25 ноември), а Оддание се случи во недела, апостолот и евангелието, како и целата служба на светиот, се пренесуваат на наредниот ден.

Во поглед на читање на апостолот и на евангелието на литургија, пред сè, мораме да забележиме дека повеќе од два апостола и две евангелија на литургија никогаш не се читаат. Ако се случи во еден ден да треба да се прочитаат по три зачала од апостолот и од евангелието, тогаш тие се читаат како два апостола и како две евангелија, едното зачало се чита како „подъ зачало“ со другото. Затоа, кога се прославуваат двајца светии кои секој за себе си има апостол и евангелие, тогаш редовниот апостол и евангелие не се читаат во тој ден, туку се прочитуваат еден ден пред тоа. Редоследот на читање на два апостола и на две евангелија е следниот:

– во *седмични денови*, освен во сабота, се читаат прво редовните апостол и евангелие, а потоа посебните на светиот. Исто така се прави и на Оддание на Богородичните празници: прво се читаат редовните апостол и евангелие на денот, а потоа на Богородица. Исто така, се читаат и апостол и евангелие во саботите од Неделата на митарот и на фарисејот до Неделата на Сите Светии. Ва саботите од Неделата на Сите Светии до Неделата на митарот и фарисејот се читаат прво апостол и евангелие на светиот, а потоа редовното на денот.

Во *недела претежно е сè воскресно*: прво се читаат апостол и евангелие од неделата, а потоа на светиот. Но во неделите и во саботите во коишто, освен редовниот апостол и евангелие, се читаат уште и посебни, имено: во сабота и во недела пред Крстовден, во сабота и во недела по Крстовден; во сабота пред Божик и во сабота и во недела по Божик, редоследот за читање на апостол и на евангелие е овој: прво се читаат посебниот апостол и евангелие за таа сабота и недела што е одреден, потоа редовните, а потоа на светиот или на празникот на Богородица[65]. Во Неделата на св. отци, во јули и во октомври, прво се читаат редовните апостол и евангелие (на денот), а потоа на св. отци.

в). ЕВАНГЕЛСКИ СТОЛБОВИ

I СТОЛБ

Започнува во првата *недела* на Петровденскиот пост:

Глас 1.	Воскресно еванг.	2.	Глас 5.	Воскресно еванг.	6.
Глас 2.	„	3.	Глас 6.	„	7.
Глас 3.	„	4.	Глас 7.	„	8.
Глас 4.	„	5.	Глас 8.	„	9.

II СТОЛБ

Започнува по Св. Илија:

Глас 1.	Воскресно еванг.	10.	Глас 5.	Воскресно еванг.	3.

[65] Исклучок се прави кога саботата пред Крстовден ќе се случи на 13 септември, на денот на Обновување на храмот на Христа. Тогаш прво се читаат апостол и евангелие на Обновувањето на храмот, а потоа на саботата пред Крстовден; но ако неделата се случи на 13 септември, прво се читаат апостол и евангелие од неделата пред Крстовден, а потоа на Обновувањето на храмот.

Глас 2.	„	11.	Глас 6.	„	4.
Глас 3.	„	1.	Глас 7.	„	5.
Глас 4.	„	2.	Глас 8.	„	6.

III СТОЛБ

Започнува по Крстовден:

Глас 1.	Воскресно еванг.	7.	Глас 5.	Воскресно еванг.	11.
Глас 2.	„	8.	Глас 6.	„	1.
Глас 3.	„	9.	Глас 7.	„	2.
Глас 4.	„	10.	Глас 8.	„	3.

IV СТОЛБ

Започнува во Божикниот пост:

Глас 1.	Воскресно еванг.	4.	Глас 5.	Воскресно еванг.	8.
Глас 2.	„	5.	Глас 6.	„	9.
Глас 3.	„	6.	Глас 7.	„	10.
Глас 4.	„	7.	Глас 8.	„	11.

V СТОЛБ

Започнува по Богојавление:

Глас 1.	Воскресно еванг.	1.	Глас 5.	Воскресно еванг.	5.
Глас 2.	„	2.	Глас 6.	„	6.
Глас 3.	„	3.	Глас 7.	„	7.
Глас 4.	„	4.	Глас 8.	„	8.

VI СТОЛБ

Започнува во св. Велики пост:

Глас 1.	Воскресно еванг.	9.	Глас 5.	Воскресно еванг.	2.
Глас 2.	„	10.	Глас 6.	„	3.
Глас 3.	„	11.	Глас 7.	„	4.
Глас 4.	„	1.	Глас 8.	„	5.

ГЛАВА ДВАЕСЕТ И ВТОРА

За храмовиот празник преку целата година
од 1 септември до 31 август

ГЛАВА 1. Ако е храмот посветен на св. Симеон Столпник, па тој празник се случил во недела, службата се пее според следното правило.

На *малата вечерна*: воскресни на гласот, Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен од малата вечерна. На *стиховни*: една воскресна, на светиот на храмот стиховна со припевите од големата вечерна, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. Воскресен тропар, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот.

На *големата вечерна*: цела катизма. Воскресни стихири 3, на индиктот 3 и на храмот 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен од гласот. Входъ; *прокимен* на денот и паримии, две на индиктот и една на храмот. На *литијата*: стихири на храмот и на индиктот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. На *стиховни*: воскресни, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. На благословенїи хлѣбωвъ, тропар Богородице дѣво... (двапати) и на храмот (еднаш).

На *утрената*: воскресниот тропар (двапати), Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. Катизми. *Седални* воскресни со богородичните. *Полиелеј* и *величание* и *седален* на храмот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. Степени на гласот. *Прокимен* на храмот и евангелие на храмот. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Слава..., Молитвами сѫтагѡ ѻтца нашегѡ Сумеѡна..., и нынѣ..., Молитвами Богородицы... и стихира на храмот. Воскресен канон со ирмосите на 4, на индиктот на 4 и на храмот на 4. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак на индиктот и *седален* на храмот. Слава... и нынѣ..., на индиктот. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее Честнѣйшꙋю..., светилен воскресен. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. На *хвалите:* воскресните 3 и на храмот 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., Преблагословенна ѥси... *Големо славословие* и воскресниот тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот, на индиктот 3. песна и на храмот 6. По входот: воскресен тропар, на индиктот и на

храмот. Воскресен кондак, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. *Прокимен* на индиктот и на храмот. Апостол и евангелие на индиктот, на неделата и на храмот. *Причастен* на индиктот и на храмот.

ВНИМАВАЈ! Тој ден попладне на ***вечерната*** се прави Оддание на празникот во чест на храмот. Стихири на храмот 3 и на редовниот светител 3. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен на тој глас. *Прокимен* на денот. Сподоби господи..., Исполнимъ вечернюю... На *стиховни*: на храмот, Слава..., на храмот или на светиот, и нынѣ..., богородичен воскресен. По Трисвѧтое, тропар на храмот, Слава..., на светиот (ако има), и нынѣ..., богородичен воскресен; ектении и отпуст.

ВНИМАВАЈ! Ако утредента, по храмовиот празник е недела или е Христов празник, или на Богородица, или на некој голем светител, кој има бдение, тогаш на вечерната не се прави Оддание на храмот.

ГЛАВА 2. Ако е храмот посветен на св. Симеон Столпник и тој празник се случил во било кој ден освен во недела: стихири на индиктот 3 и на храмот 5. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. Вхдъ; *прокимен* на денот и паримии на индиктот и на храмот. На *литијата*: стихири на индиктот и на храмот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. На *стиховни*: на храмот со припевите, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. На благословенїи хлѣбwвъ, тропар на храмот (двапати), Богородице дѣво... (еднаш). (Ако нема бдение, по трисвѧтое, тропар на индиктот; Слава..., на храмот, и нынѣ..., Радѹйсѧ благодатнаѧ...). – На ***утрената***: тропар на индиктот (двапати), Слава..., на храмот, и нынѣ..., Радѹйсѧ благодатнаѧ... По 1. катизма, *седални* на индиктот. По 2. катизма, *седален* на храмот. Слава... и нынѣ..., на индиктот. *Полиелеј* и *величание* и *седален* на храмот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен* и евангелие на храмот, 50. псалм и стихира на храмот. Канон на индиктот со ирмосите на 6, и на храмот на 8. *Катавасија*: Крестъ начертавъ... По 3. песна, кондак на индиктот и *седален* на храмот, Слава... и нынѣ..., на индиктот. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее: Честнѣйшѹю... Светилен на храмот (двапати), Слава... и нынѣ..., на индиктот. На ***хвалите:*** на индиктот 4 и на храмот 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на индиктот. *Големо славословие*, тропар на индиктот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на

индиктот. – На *литургијата*: *блажени* на индиктот, 3. песна и 6. на храмот. По входот: тропар на индиктот и на храмот. Слава..., кондак на храмот, и нынѣ..., на индиктот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен*, прво на индиктот, потоа на храмот. *Причастен* на индиктот и на храмот.

ГЛАВА 3. Ако е храмот посветен на светител или на светица и тој празник се случи во недела, служба се служи како на светител кој има бдение, ако се случи во недела, само што на *утрената* доаѓа евангелието на храмот, потоа: Воскресенїе Хрїстово... Псалм 50. Слава..., Молитвами сватагѡ (празднѣмагѡ), и нынѣ..., на Богородица, Помилѹй мѧ Боже... и стихира на храмот.

ГЛАВА 4. Ако храмот е посветен на светител или на светица и тој празник се случи во било кој ден, освен во недела, се служи служба како на втор голем светител кој има бдение. Тропари на литургијата: тропар на храмот, Слава..., кондак на храмот, и нынѣ..., Предстательство...

ГЛАВА 5. Ако е храмот посветен на св. свештеномаченик Корнилиј и празникот се случи во недела се пее служба според правилото изложено во Глава 1.; канонот на претпразненството се пее на повечерието.

ГЛАВА 6. Ако е храмот посветен на Обновувањето и тој празник се случи во недела или во некој друг ден, освен во недела, се служи служба на Обновувањето со претпразненство на Крстовден, а службата на Корнилиј се служи на повечерието.

ГЛАВА 7. Ако е храмот посветен на св. Корнилиј и празникот се случи во некој друг ден, освен во недела, се пее цела служба на Обновувањето и на храмот како на св. Симеон Столпник и на индиктот.

ГЛАВА 8. Ако е храмот посветен на Покров на Богородица, на Воведение, на Голема и на Мала Богородица или на било кој друг празник и се случи во недела, се пее служба според правилото како на Мала Богородица кога ќе се случи во недела.

ГЛАВА 9. Ако е храмот посветен на Покров на Богородица или на некој друг нејзин празник и како храмов празник се случи во друг ден освен во недела, се прави служба според правилото на Мала Богородица.

ГЛАВА 10. Ако е храмот посветен на Ананиј или на Роман и празникот се случи во *недела*, се пее нивната служба со Покровот, според глава 1.

ГЛАВА 11. Ако е храмот посветен на Ананиј или на Роман и празникот се случи во друг ден освен во недела, се пее служба според правилото во 2 глава, само што на **благословенїи хлѣбwвъ** се пее: **Богородице дѣво...** (двапати) и на храмот (еднаш). *Седални* на храмот, **Слава... и нынѣ...**, на Богородица. На *хвалите:* стихири на Богородица 3 и на храмот 3.

ГЛАВА 12. Ако е храмот посветен на св. Димитриј и празникот се случи во недела, стихирите и канонот на Земјотресот се пеат на повечерието.

ГЛАВА 13. Ако храмовиот празник на светител или на светица се случи во Неделата на праотците, воскресни стихири 3, на праотците 4 и на храмот 3. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, богородичен од гласот. **Входъ**; *прокимен* на денот и паримии на храмот. На *литијата*: стихири на храмот, **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на праотците. На *стиховни*: воскресни, **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на праотците. На **благословенїи хлѣбwвъ, Богородице дѣво...** (еднаш), на храмот (еднаш) и на праотците (еднаш).

На *утрената*: воскресен тропар (двапати), **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на праотците. Воскресни *седални* со богородичните. *Полиелеј* и *величание* и *седален* на храмот. Степени на гласот. *Прокимен* и евангелие на храмот. **Воскресенїе Хрїстово...**, 50. псалм и стихира на храмот. Воскресен канон со ирмосите на 4, на праотците на 4 и на храмот на 6. *Катавасија*: **Хрїстосъ раждаетсѧ...** По 3. песна, кондак и икос на праотците и *седален* на храмот, **Слава... и нынѣ...**, *ипакој* на праотците. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее **Честнѣйш8ю...** Светилен воскресен, **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на праотците. На *хвалите:* воскресни 3, источна 1 на храмот 3 и на праотците самогласна, што се пее на **Слава...** со припевите. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, **Преблагословена ѣси...** *Големо славословие* и воскресен тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот, на праотците 3. песна и 6. на храмот. По входот: воскресен тропар, на праотците и на храмот. Воскресен кондак, **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на праотците. *Прокимен*, гл. 4.: **Благословенъ ѣси господи Боже ѻтецъ...** и на храмот. Апостол и евангелие на праотците, редовното и на храмот. *Причастен*: **Хвалите господа...** и вториот: **Радѕйтесѧ...**

ВНИМАВАЈ! Тој ден попладне се прави Оддание на храмот како што е назначено во глава 1.

ГЛАВА 14. Ако храмовиот празник на св. Три Отроци се случи во Неделата на праотците се пее служба според правилото во глава 1.

ГЛАВА 15. Ако храмот е посветен на св. Севастијан (18 декември) или на св. Бонифациј (19 декември) и празникот се случи во Неделата на отците пред Божик, се служи служба според правилото во глава 13., само што се читаат паримии на отците и на храмот.

ГЛАВА 16. Ако храмовиот празник на светител или на светица се случи во *неделата* пред Божик, на 20., 21., 22. и на 23. декември:

– на ***вечерната***: воскресни 3, на отците 4 и на храмот 3. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на претпразненството. **Входъ**. *Прокимен* на денот. Паримии на отците и на храмот. На *литијата*: стихири на претпразненството, на храмот и на отците. **Слава...**, на отците, **и нынѣ...**, на претпразненството. На *стиховни* на претпразненството, **Слава...**, на отците, или на храмот, **и нынѣ...**, на претпразненството. На **Благословенїи хлѣбѡвъ, Богородице дѣво...** (еднаш), на отците (еднаш) и на храмот (еднаш);

– на ***утрената***: воскресен тропар (еднаш) и на отците (еднаш), **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на претпразненството. *Седални* воскресни со богородичните. *Полиелеј* и *величание* и *седален* на храмот. Степени на гласот. *Прокимен* и евангелие на храмот. **Воскресенїе Хрїстово...** и стихира на храмот. Воскресен канон со ирмосите на 4, на отците на 4 и на храмот на 6. *Катавасија*: **Хрїстосъ раждаетсѧ...** По 3. песна, кондак и икос на отците, *седален* на храмот, **Слава... и нынѣ...**, *ипакој* на отците. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее **Честнѣйшѵю...** Светилен воскресен и на отците. **Слава... и нынѣ...**, на претпразненството. На *хвалите:* воскресни 3, источна 1, на храмот 3 и на отците со припевот. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, **Преблагословена ѣси...** *Големо славословие*, ектении и отпуст;

– на ***литургијата***: *блажени* на гласот, на отците 3. песна и 6. на храмот. По входот: воскресен тропар на претпразненството, на отците и на храмот. Воскресен кондак и на отците. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на претпразненството. *Прокимен*,

на отците и на храмот. Апостол и евангелие од неделата пред Божик и на храмот. *Причастен*, исто така.

ГЛАВА 17. Ако храмот е посветен на преподобномаченичка Евгенија и празникот се случи во Неделата пред Божик, на Светите Отци:

– на ***големата вечерна:*** стихири на отците 3, на претпразненството 3 и на храмот 4. **Слава... и нынѣ...**, на претпразненството. **Входъ**. *Прокимен* на денот. Паримии на отците и на храмот. На *литијата*: на претпразненството и на храмот. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на претпразненството. На *стиховни*: на претпразненството со припевите. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на претпразненството. На **Благословенїи хлѣбwвъ**, тропар на отците (еднаш), на претпразненството (еднаш) и на храмот (еднаш);

– на ***утрената***: воскресен тропар (еднаш), на отците (еднаш), **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на претпразненството. По катизмата, *седални* на отците, **Слава... и нынѣ...**, на претпразненството. *Полиелеј* и *величание* и сите *седални* на храмот. *Степени* на гласот. *Прокимен* и евангелие на храмот. **Воскресенїе Хрїстово...** и стихира на храмот. Канон на отците со ирмосите на 6, на претпразенството на 4 и на храмот на 4. *Катавасија*: **Хрїстосъ раждаетсѧ...** По 3. песна, кондак и икос на отците, *седален* на храмот, **Слава...**, на претпразненството, **и нынѣ...**, *ипакој* на отците. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее **Честнѣйш8ю...** *Светилен* воскресен и на отците. **Слава... и нынѣ...**, на претпразненството. На *хвалите:* на отците 3, на храмот 2 и на претпразенството 3, **Слава...**, на отците, **и нынѣ...**, **Преблагословенна ѣси...** *Големо славословие* и воскресен тропар;

– на ***литургијата***: *блажени* од канонот на отците, на претпразненството и на храмот. По входот: воскресен тропар, на отците, на претпразненството, и на храмот. Кондак на храмот, **Слава...**, на отците, **и нынѣ...**, на претпразненството. *Прокимен* на отците и на храмот. Апостол и *причастен* на отците и на храмот. Евангелие според Матеја, зач. 1. и на храмот.

ГЛАВА 18. Ако храмовиот празник на светител или на светица се случи во неделата по Божик:

– на ***големата вечерна***: воскресни стихири 3, на Богоотците 4, и на храмот 3. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, богородичен на гласот. **Входъ**. *Прокимен* на денот и паримии на храмот. На

литијата: на празникот и на храмот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: воскресните, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На Благословеніи хлѣбѡвъ, Богородице дѣво... (еднаш), на светиите (еднаш) и на храмот (еднаш);

– на *утрената*: воскресен тропар (еднаш) и на светиите (еднаш). Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот и сѐ останато до канонот како во глава 16. Воскресен канон со ирмосите на 4, на светиите на 4 и на храмот на 6. *Катавасија* на празникот. По 3. песна, кондак и икос на светиите, *седален* на храмот, Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее: Честнѣйшꙋю... *Светилен* воскресен. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни 4 и на храмот со припевите, Слава..., на храмот, и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие* и воскресен тропар;

– на *литургијата*: *блажени* на гласот на 4, редовната песна на празникот на 4 и на храмот, песна 6. По входот: воскресен тропар, на празникот, на светиите и на храмот; кондак, на храмот, Слава..., на светиите, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* на гласот и на храмот. Апостол, евангелие и *причастен* прво на неделата по Божик, потоа на храмот. Тој ден на вечерната се служи Оддание на храмот како во глава 1.

ГЛАВА 19. Ако храмот е посветен на преподобна Мелание и празникот се случи во неделата со Одданието на празникот, се пее служба на храмот и на празникот како на Оддание на Воведение кога ќе се случи во недела со св. Климент (а службата на св. Богоотци се пее во било кој ден пред тоа).

ГЛАВА 20. Ако храмот е посветен на св. Василиј или на некој друг светител или на светица и празникот се случи во неделата пред Богојавление или на Оддание на Богојавление, службата на храмот се пее според правилото изложено во глава 1.

ГЛАВА 21. Ако храмот е посветен на Собор на св. Јован Претеча и празникот се случи во недела, служба се пее според правилото во глава 1, само што овде на *хвалите:* се пеат воскресни стихири 3, на храмот 2 и на празникот 3. Слава..., на храмот, и нынѣ..., Преблагословенна êси... итн.; на литургијата воскресна служба и на храмот.

ГЛАВА 22. Ако храмовиот празник на светител или на светица се случи во било кој ден, освен во недела во попразненство, се пее целата служба како и на светител кој има бдение во недела.

ГЛАВА 23. Ако храмовиот празник на светител или на светица во попразненство се случи во недела, се пее служба како на голем светител кој има бдение кога ќе се случи во недела, а службата на попразнеството се остава. На *утрената*: *полиелеј* и *седален* на храмот, евангелие на храмот и останатото на храмот. *Катавасија* на празникот. Евангелска стихира, а на литургијата воскресна служба и на храмот.

ГЛАВА 24. Ако храмовиот празник на светител или на светица се случи со препразненство или со Оддание на некој празник во недела, се пее служба според правилото во глава 1, само што овде на *хвалите:* се пеат воскресни стихири 3, на храмот 2 и на празникот 3. **Слава**..., на храмот, **и нынѣ**..., **Пресвлагословенна ѣси**...

ГЛАВА 25. Ако храмовиот празник на светител или на светица се случи во Неделата на митарот и на фарисејот, или на блудниот син, или Сиропусната: на *малата вечерна*: воскресни на гласот, на 4, **Слава**..., на храмот, **и нынѣ**..., богородичен. На *стиховни*: воскресна 1 и на храмот стиховни од големата вечерна со припевите. **Слава**..., на храмот, **и нынѣ**..., богородичен. Воскресен тропар, **Слава**..., на храмот, **и нынѣ**..., богородичен. На *големата вечерна:* воскресни 4, од Триодот 3 и на храмот 4. (Ако е Месопусна недела: воскресни 3, од Триодот 4 и на храмот 3). **Слава**..., од Триодот, **и нынѣ**..., богородичен на гласот. **Входъ**. *Прокимен* на денот и паримии на храмот. На *литијата*: на храмот и од Триодот и останатото сѐ како кога ќе се случи Сретение во тие денови.

ГЛАВА 26. Ако храмовиот празник на светител или на светица се случи во Месопусна сабота, службата на мртвите се пее во минатата сабота или во четвртокот, а на храмот се пее во Месопусна сабота како на Сретение.

ГЛАВА 27. Ако храмовиот празник на светител или на светица се случи во понеделник, во вторник или во четврток во Сиропусната недела, целата служба се пее на храмот, а Триодот се изоставува како на Сретение.

ГЛАВА 28. Ако храмовиот празник на светител се случи во *среда* или во петок во Сирната недела, целата служба на

храмот се пее во свое време, а вечерната, пак, во свое. По вечерната и утрената и по секој час, се прават по 3 поклонувања. Литургија на св. Јован Златоуст.

ГЛАВА 29. Ако храмовиот празник на светител се случи во Сиропусната *сабота*, се пее служба како на Сретение, само стихири на отците 4 и на храмот 4. Во сѐ преовладува службата на отците.

ГЛАВА 30. Ако храмовиот празник на светител се случи во понеделникот на првата недела од постот (Чист Понеделник), целата служба на храмот се пее во Сирната недела.

ГЛАВА 31 и 32. Ако храмовиот празник на светител се случи во вторник, во среда, во четврток или во петок од првата недела на Постот, службата на храмот се пее во сабота на таа недела, со службата на св. Теодор Тирон. Во петокот на вечерната, по катизмата, од Триодот 2, на храмот 4 и на Теодор 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен на гласот. Ѥходъ. Паримии на денот и на храмот; понатаму литургија на предосветените. По Задамвоната молитва, канон на Теодор над коливото, според обичајот, а по Бѫди имѧ..., отпуст.

Околу полноќ[66] се пее *големо повечерие* и се прави литија на која се пеат сите стихири на храмот. На *стиховни*, исто т-ака. На Благословенїи хлѣбѡвъ тропар на храмот (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: тропар на храмот (двапати), Слава..., на Теодор, и нынѣ..., богородичен на гласот.; катизми, *седални* на храмот. *Полиелеј* и *величание* на храмот и *седални* на светиот. Слава... и нынѣ..., богородичен. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, евангелие и стихира на храмот. Канон на Теодор со ирмосите на 6 и на храмот на 8. *Катавасија*: Ѿверзѣ оу҃ста моѧ... По 3. песна, кондак и икос на Теодор и *седален*. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее Честнѣйшѫю... *Светилен* на Теодор, Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири на Теодор 4 и на храмот 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. *Големо славословие*, тропар на храмот, Слава..., на Теодор, и нынѣ..., богородичен.

---

[66] Вака е според Типикот, но кај нас се прави бдение навечер околу 7 часот.

На *литургијата*: *блажени*, 3. песна на храмот и 6. на Теодор. По входот: тропар на храмот и на Теодор, кондак на храмот. Слава..., на Теодор, и нынѣ..., Предстателство... *Прокимен* на денот и на храмот. Апостол и евангелие, прво од саботата, а потоа на Теодор и на храмот. *Причастен* на денот и на храмот.

ГЛАВА 33. Ако храмовиот празник на светител се случи во првата *недела* од Великиот пост: на *верчерната*: катизма; воскресни 3, од Триодот 3 и на храмот 4. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., богородичен на гласот. Входъ и паримии на храмот. На *литијата*: на храмот и од Триодот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., од Триодот. На *стиховни*: воскресните, Слава..., на храмот, и нынѣ..., од Триодот. На Благословенїи хлѣбωвъ тропар: Пречистомѫ твоемѫ... (еднаш), на храмот (еднаш) и Богородице дѣво... (еднаш).

На *утрената*: воскресен тропар (двапати), Слава..., на храмот, и нынѣ..., Пречистомѫ твоемѫ... Катизма. *Седални* воскресни со богородични. *Полиелеј*, *величание* и *седален* на храмот. *Степени* на гласот. Воскресен канон со ирмосите на 4, од Триодот на 4 и на храмот на 6. *Катавасија* од Триодот: Морѧ чермнѫю... По 3. песна, кондак и икос од Триодот, *седален* на храмот. Слава... и нынѣ..., од Триодот. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее Честнѣйшѫю... *Светилен* воскресен, Слава..., на храмот, и нынѣ..., од Триодот. На *хвалите:* воскресни 3, од Триодот 2 и на храмот 3. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., Преблагословенна еси... *Големо славословие* и воскресен тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и од Триодот 3. песна, и на храмот 6. песна. По входот: воскресен тропар, од Триодот и на храмот, кондак воскресен, Слава..., на храмот, и нынѣ..., од Триодот. *Прокимен* од Триодот и на храмот. Апостол, евангелие и *причастен* на денот и на храмот.

ГЛАВА 34. Ако храмовиот празник на светител се случи во понеделник од 2., 3., 4, 5. и 6. недела од Великиот пост: во неделата на *малата вечерна*: на храмот на 4, Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. На *стиховни*: од Триодот самогласен на денот (двапати) и маченичен. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен на истиот глас. По трисвѧтое, тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., богородичен.

На *големата вечерна:* Блаженъ мѫжъ..., од Триодот 3 и на храмот 5. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. Входъ.

Прокимен голем на денот и паримии на храмот. На *литијата*: стихири и Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. На *стиховни* исто така. На Благословенїи хлѣбwвъ, тропар на храмот (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш). [Ако не би имало бдение: на *големата вечерна*: Блаженъ мwжъ..., од Триодот самогласен на денот (двапати), без маченичен и подобни од Триодот 3 и на храмот 5, останатото сè останува како што е назначено на вечерната]. По трисвѧтое, тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., богородичен. *Мало повечерие* со канонот; по трисвѧтое кондак на храмот; по Честенѣйшwю... 3 поклонувања. Трисвѧтое не се кажува.

На *утрената*: тропар на храмот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. По 1. и 2. катизма нема ектении туку *седални* од Триодот, по 3. катизма, мала ектенија и двата *седални* – на храмот, *полиелеј* и сè останато на храмот. Канон на храмот, 1. песна со ирмосите на 6 и од Триодот на 8. *Катавасија* од Триодот. Каде што нема трипѣснецъ, канон на храмот. *Катавасија*: Ѿверзꙋ оу҃ста моѧ... По 3. песна, *седален* на храмот. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее Честнѣйшwю... *Светилен* на храмот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* на храмот 3. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. Благо есть... и по Отче нашъ..., тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., богородичен. Ако е понеделник на четврта недела, на првиот час се прави поклонување на крстот.

Пред литургијата се прават часови; по нив започнува *вечерната* како што е вообичаено на предосветената. На Господи воззвахъ..., од Триодот 5 и на храмот 5. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. Входъ со евангелие, паримии на денот и: Да исправитсѧ... Мали ектении не се кажуваат. *Прокимен*, апостол и евангелие на храмот. *Литургија предосветена. Причастен* на храмот.

ГЛАВА 35. **Ако храмовиот празник на светител се случи во било кој ден од 2., 3., 4., 5., или 6. недела на Постот, освен во *сабота* и во *недела***, по катизмата, стихири од Триодот 5 и на храмот 5. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. Входъ и паримии на денот и на храмот и понатаму ***предосветена*** служба. – Ако нема предосветена, по ч*асовите* се пее ***вечерна*** без поклонувања. На Господи воззвахъ..., од Триодот 3 и на храмот 5. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. Входъ, *прокимен* и па-

римии на денот и на храмот 3. Сподови господи..., ектенија: Исполнимъ вечернюю... *Стиховни* од Триодот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. По Нынѣ Отпущаеши..., тропар на храмот, Слава..., и нынѣ..., богородичен воскресен; ектенија Помилуй насъ Боже..., 3 големи метании. Всесвятая троице..., Буди имя..., Достойно... и отпуст.

Во тој ден вечерта се започнува ***Големо повечерие.*** По првото трисвятое, тропар на храмот, Слава..., и нынѣ..., богородичен, а по второто трисвятое, кондак на храмот. На *литијата* и на *стиховните* сите стихири на храмот. На Благословенїи хлѣбовъ тропар на храмот (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш). – На *утрената*: тропар на храмот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен воскресен според гласот на тропарот. По 1. и 2. катизма, *седални* од Триодот. По 3. катизма, мала ектенија и *седални* на храмот. *Полиелеј* и сè останато на храмот. Канон на храмот и каде што е трипѣснецъ, канон на храмот и од Триодот. *Катавасија* од Триодот од вториот канон. По 3. песна, *седален* на храмот, Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее Честнѣйшую... Светилен на храмот. На *хвалите:* на храмот на 4, Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. На *стиховни:* од Триодот самогласен на денот (двапати) и маченичен Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен; ектении и поклонувања и првиот час со катизмата.

По обичните часови, ***вечерна*** со катизма. Стихири од Триодот на 6 и на храмот 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. Входъ со евангелие, паримии на денот и Да исправится... Мали ектении не се кажуваат, туку веднаш: *прокимен*, апостол и евангелие на храмот и се продолжува со ***предосветена литургија.*** *Причастен* на храмот.

ГЛАВА 36. Ако храмовиот празник на светител се случи во *сабота* на 2., 3., или 4. недела од Постот, во петокот, катизма. Стихири од Триодот 2 и на храмот 8. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен на гласот. Входъ, *прокимен*, паримии на денот и на храмот и понатаму предосветена литургија. – Вечерта се пее ***Големо повечерие.*** На *литијата* и на *стиховните* сè од храмот. На Благословенїи хлѣбовъ тропар на храмот (двапати) и Богородице дѣво... (еднаш). – На *утрената*: тропар на храмот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен на гласот, а останатото сè од храмот. Канон на Богородица и на храмот. *Ката-*

васија: Ѿверзѕ оу҃ста моа... По 3. песна, *седален* на храмот, Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее Честнѣйшѕю... *Светилен* на храмот (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. На *хвалите:* стихири и Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. *Големо славословие* и тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., богородичен, ектении и отпуст.

На ***литургијата***: *блажени* на храмот 3. и 6. песна; по входот: тропар на храмот, Слава..., кондак на храмот, и нынѣ..., Предстателство... *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на храмот.

ГЛАВА 37. Ако храмовиот празник на светител се случи во 2., 4. или 5. недела во Постот: во саботата на Господи воззвахъ..., воскресни стихири на 4 и на храмот 6. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен на гласот. Вхо҃дъ; *прокимен*, на денот и паримии на храмот. На *литијата* сѐ од храмот. На *стиховни*: воскресни, Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен. На Благословенїи хлѣбwвъ: Богородице дѣво..., (двапати) и на храмот (еднаш). – На ***утрената***: воскресен тропар (двапати), Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен според гласот на тропарот од храмот; катизми, воскресни *седални. Полиелеј*, *величание* и *седални* на храмот. *Степени* на гласот. *Прокимен*, евангелие и стихира на храмот. Воскресен канон со ирмосите на 4, од Триодот на 4 и на храмот на 6. *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста моа... По 3. песна, кондак од Триодот и *седален* на храмот. Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна: Честнѣйшѕю... *Светилен* воскресен, Слава..., на храмот и нынѣ..., богородичен воскресен. На *хвалите:* воскресни 4 и на храмот 4, Слава..., од Триодот, и нынѣ..., Преблагословенна е҆си... *Големо славословие* и воскресен тропар. – На ***литургијата***: *блажени* на гласот и на храмот 3. песна. По входот: воскресен тропар, од Триодот и на храмот. Воскресен кондак, Слава..., на храмот, и нынѣ..., од Триодот. *Прокимен* на гласот и на храмот.

ВНИМАВАЈ! Службата на св. Григориј се пее во четвртата или во петтата недела од Постот.

ГЛАВА 38. Ако храмовиот празник на светител се случи во третата недела од Постот, се пее цела служба според правилото изложено во глава 32, само што овде се додава поклонување на крстот и целивање како што пропишува Триодот.

ВНИМАВАЈ! Ако храмовиот празник на св. архангел Гаврил се случи во третата недела од Постот, на *вечерната*: воскресни 3, на крстот 3, на празникот 2 и на архангелот 2; **Слава...**, на крстот, **и нынѣ...**, на празникот. **Входъ**. *Прокимен* на денот. На *литијата*, на празникот. **Слава... и нынѣ...**, на крстот. На *стиховни*: воскресните, **Слава...**, на крстот, **и нынѣ...**, на празникот. На **Благословенїи хлѣбωвъ** тропар на празникот (двапати) и на крстот (еднаш).

На *утрената*: воскресен тропар (еднаш), на крстот (еднаш). **Слава...**, на архангелот, **и нынѣ...**, на празникот. Катизми, воскресни *седални* и сѐ останато воскресно. Воскресен канон со ирмосите на 4 и на празникот 3, на архангелот 3 и на крстот 4. *Катавасија* на крстот. По 3. песна, кондак на празникот и на архангелот, *седален* на архангелот, **Слава...**, на крстот, **и нынѣ...**, на празникот. По 6. песна, кондак и икос на крстот. На 9. песна се пее **Честнѣйшꙋю...** *Светилен* воскресен, **Слава...**, на крстот, **и нынѣ...**, на празникот. На *хвалите:* воскресни 3, на крстот 2 и на архангелот 3. **Слава...**, од Триодот, **и нынѣ...**, **Пребλагословенна еси...** *Големо славословие*, изнесување на крстот и целивање според обичајот.

На *литургијата*: *блажени* на гласот и на крстот 3. песна и на архангелот 6. песна. По входот: воскресен тропар, на крстот, на празникот и на архангелот. Кондак на крстот, **Слава...**, на архангелот, **и нынѣ...**, на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на крстот и на архангелот. ***Василиева литургија***. Наместо **трисвѧтое, Крестꙋ твоемꙋ...**

ГЛАВА 39. Ако храмовиот празник на светител се случи во *среда* од четвртата *недела* од Постот, т.е. Крстопоклоната, се остава канонот на крстот, па се пее во понеделникот од истата недела. Во вторник се пее вечерна без поклонувања. Се чита катизма. Стихири од Триодот 2, на крстот 3 и на храмот 5. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на крстот. **Входъ**. *Прокимен* и паримии на денот и на храмот. **Да исправитсѧ...** и понатаму ***предосветена литургија***.

ВНИМАВАЈ! Ако не би имало предосветена, на ***вечерната***: на крстот 3 и на храмот 5. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на крстот. *Прокимен* и паримии на денот и на храмот. **Сподоби господи...**, ектенија. На *стиховни*: од Триодот. **Слава...**, на храмот, **и нынѣ...**, на крстот. По **Нынѣ Ѿпꙋщаеши...**, тропар на храмот. **Сла-**

ва... и нынѣ..., богородичен; ектенија: Помилѹй насъ Боже..., Всесвѧтаѧ троице..., Бѣди имѧ..., Достойно... и отпуст.

Вечерта се пее *Големо повечерие*, на *литијата* и сè останато како што е укажано во глава 34., само на *хвалите:* стихири на крстот 3, заостанати, пишувани на Господи воззвахъ... и на храмот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на крстот. На *стиховни:* од Триодот самогласни на денот 2 и маченичен. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на крстот. Благо єсть..., тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., богородичен; останатото пак сè како во глава 34., само на Господи воззвахъ..., Слава... и нынѣ..., на крстот.

ГЛАВА 40. **Ако храмовиот празник на светител се случи во среда од петтата недела на Постот,** се пее цела служба како во глава 34., стихирите пак на големиот канон се пеат во понеделникот на вечерната, а големиот канон се пее во вторник на утрената.

ГЛАВА 41. **Ако храмовиот празник на светител се случи во четврток од петтата недела на Постот,** големиот канон се пее во вторникот на истата недела, а службата на храмот се пее во четвртокот, според правилото изложено во глава 34.

ГЛАВА 42. **Ако храмовиот празник на светител се случи во *сабота* на петтата недела од Постот,** во петокот по катизмите, од Триодот 2, на Богородица 4 и на храмот 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на акатистот. Входъ. *Прокимен* на денот, паримии на денот и на храмот и Да исправитсѧ... и се продолжува ***предосветена литургија.***

Во петокот вечерта[67] започнува бдение со *Големо повечерие.* По 1. трисвѧтое, тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., на Богородица: Повелѣное тайно... По 2. трисвѧтое, кондак на храмот, Слава... и нынѣ..., на Богородица: Возбранной воєводѣ... На *литијата* и на *стиховните* сè на храмот. На Благословенїи хлѣбѡвъ, тропар на храмот (двапати) и Повелѣное тайно... (еднаш). На Богъ господь..., тропар на акатистот (двапати), Слава..., на храмот, и нынѣ..., на акатистот. По 1. катизма, се читаат 3 кондаци и 3 икоси и Возбранной воєводѣ... По 2. катизма, исто така. Потоа *полиелеј* и *величание* и *седален* на храмот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, евангелие и стихира на храмот. Канон на акатистот со ирмосите на 8 и на храмот на 6. *Катава-*

[67] Типикот кажува околу полноќ.

сија: Ѿверзѕ оу҃ста... По 3. песна, кондаци и икоси на акатистот, потоа кондак и икос на храмот и *седален* (двапати), Слава... и нынѣ..., богородичен. По 6. песна, кондаци и икоси на акатистот и на крајот, пак првиот икос и првиот кондак. На 9. песна, се пее Честнѣйшѕю... Светилен на храмот и на акатистот. На *хвалите:* на акатистот 3 и на храмот 3. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на акатистот. *Големо славословие.* Тропар на храмот и на акатистот. На *литургијата*: *блажени* на акатистот 3. песна и на храмот 6. песна. По входот: тропар на акатистот и на храмот, Слава..., кондак на храмот, и нынѣ..., на акатистот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на акатистот и на храмот.

ГЛАВА 43. Ако храмовиот празник на светител се случи на Лазарева *Сабота*, во петокот на ***вечерната*** по катизмата на Господи воззвахъ..., од Триодот 1, Дѕшеполезнѕю... малата (двапати), на Лазар 5 и на храмот 3. Слава..., на храмот, и нынѣ..., Дѕшеполезнѕю..., големата. Входъ. *Прокимен* на денот, паримии на денот и на храмот и продолжува ***предосветена литургија.*** – Вечерта започнува бдение со *Големо повечерие.* По првото трисвѧтое, тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., на Лазар. По второто трисвѧтое, кондак на храмот. На *литијата*: од Триодот пишувани на *хвалите* и на храмот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., од Триодот. На *стиховни* на храмот. Слава..., на храмот..., и нынѣ..., од Триодот. На Благословенїи хлѣбωвъ тропар на храмот (двапати) и на Лазара (еднаш). – На *утрената*: Обще... (двапати), Слава..., на храмот, и нынѣ..., Обще... *Седални* на денот. *Полиелеј*, *величание*, и *седален* на храмот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, евангелие и стихира на храмот. Воскресенїе Хрїстово... и 50. псалм. Канон на св. Лазар со ирмосите на 6, и вториот на 4 и на храмот на 4. *Катавасија*: Водѕ прошедъ... По 3. песна, кондак и икос на храмот и *седален* (двапати), Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондаци и икоси на Лазара. На 9. песна не се пее Честнѣйшѕю... туку секоја певница по еден ирмос. Свѧтъ господь..., 1. глас; *Светилен* на Лазара, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на Лазара. На *хвалите:* на Лазара 4 и на храмот 4. Слава..., на Лазара, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., на Лазара.

На *литургијата*: *блажени* на Лазара од канонот 3. песна на 4 и на храмот 6. песна на 4. По входот: тропар на Лазара и на

храмот, Слава..., кондак на храмот, и нынѣ..., на Лазара. Наместо Свѧтый Боже..., Єлицы... *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на Лазара и на храмот. *Литургија* на св. Јован Златоуст.

ГЛАВА 44. **Ако храмовиот празник на светител се случи на Цветници**, во саботата на ***малата вечерна***: на Цветници на 4, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни* на Цветници. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот, или Слава... и нынѣ..., на празникот. По трисвѧтое, тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., на празникот: Общее...

На ***големата вечерна***: по катизмата, на празникот на 6 и на храмот 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., Днесь благодатъ... Входъ. *Прокимен* на денот, паримии на празникот и на храмот. На *литијата*: на празникот и на храмот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: на празникот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На Благословенїи хлѣбwвъ: Общее Воскресенїе... (двапати) и на храмот (еднаш). – На ***утрената***: тропар на празникот (двапати), Слава..., на храмот, и нынѣ..., Спогребшесѧ..., катизми. *Седални* сите на празникот. *Полиелеј*, *величание* и *седален* на храмот. *Степени*, *прокимен*, евангелие на празникот. 50. псалм. Слава..., Днесь Хрїстосъ... и стихира на празникот и осветување на врбови гранчиња (зеленика). Канон на празникот со ирмосите на 8 и на храмот на 6. *катавасија* на празникот. По 3. песна, кондак и икос на храмот и *седален* на храмот. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйш8ю... туку ирмосот Богъ господь... со тропарите на празникот. Припев: Слава тебѣ Боже наш, слава тебѣ. На тропарите на храмот, припев: Свѧтый (името) моли Бога ѡ насъ... На крајот ирмос: Богъ господь..., Свѧтъ господь..., на 4. глас, светилен на храмот (двапати), и неговиот богородичен. На *хвалите:* на празникот 4 и на храмот 4 со припевите. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., Общее...

На ***литургијата***: *блажени* на празникот 3. песна и на храмот 6. песна. Входное на празникот, тропар на празникот и на храмот. Слава..., кондак на храмот, и нынѣ..., на празникот. Се пее: Свѧтый Боже..., апостол, евангелие и *причастен*, прво на празникот, а потоа на храмот.

ГЛАВА 45. Ако храмовиот празник на светител се случи на Велики Понеделник, на Велики Вторник, на Велика Среда или на Велики Четврток, службата на храмот се пее на Цветници.

ГЛАВА 46. Ако храмовиот празник се случи на Велики Петок, на Велика *Сабота* или на Пасха, службата на храмот се пее во понеделникот или во вторникот на Светлата недела.

ГЛАВА 47. Ако Благовештение се случи на Велики Понеделник и ако е тоа храмов празник и ако е храмот посветен на архангел Гаврил, се пее служба со Оддание. Во неделата навечер и во понеделникот се пее според типикот. На Велики Вторник на утрената тропар: Сѣ женихъ грѧдетъ... (трипати) и катизми. *Седални* од Триодот. Канон на празникот со ирмосите на 8, ирмос по двапати, тропари на 6 и на архангелот на 6. *Катавасија*: Ѿверзѕ оу҃ста..., а каде што е трипѣснецъ, се пее канон на Богородица со ирмосите на 4, на архангелот 3 стихови на 2, два за еден и од Триодот на 8. *Катавасија* од Триодот. По 3. песна, кондак на Богородица и нејзиниот *седален*. По 6. песна, кондак од Триодот. Ако е храмот на архангелот, по 3. песна, кондак од Триодот, по 6. песна, кондак на архангелот. На 9. песна не се пее Честнѣйшѹю... Светилен на денот. Слава... и нынѣ..., на Богородица. На *хвалите:* од Триодот 3 и на архангелот 3. Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на Богородица. На *стиховните*: стихири и Слава..., од Триодот, и нынѣ..., на Богородица.

ГЛАВА 48. Ако храмовиот празник на светител се случи во понеделникот од Светлата недела, до четврта недела по Пасха, службата на храмот се пее како и на св. Георгиј.

ГЛАВА 49. Ако храмовиот празник на светител се случи во деновите од 4. недела по Пасха до саботата спроти Духовден, се служи служба како на св. Јован Богослов.

ГЛАВА 50. Ако храмовиот празник на светител се случи во среда спроти Спасовден, се пее служба како на св. Јован Богослов со Оддание на празникот Пасха заедно.

ГЛАВА 51. Ако храмовиот празник на светител се случи на Спасовден, се служи служба според изложеното правило, како на св. Јован Богослов.

ГЛАВА 52. Ако храмовиот празник на светител се случи во седмата недела по Пасха, на св. отци: на ***малата вечерна***: воскресни 4, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: воскресна и на храмот со стиховните од големата вечер-

на со припевите. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. По трисвѧтое, воскресен тропар. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот, мала ектенија и отпуст. – На *големата вечерна:* воскресни стихири 3, на отците 4 и на храмот 3. Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен на гласот. Входъ. *Прокимен* на денот, паримии на отците и на храмот. На *литијата*: на храмот и на отците хвалитни, Слава..., на отците или на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: воскресни. Слава..., на храмот..., и нынѣ..., на празникот спасовденски. На благословенїи хлѣбwвъ: Богородице дѣво... (еднаш), на отците (еднаш) и на храмот (еднаш).

На *утрената*: воскресен тропар (еднаш), на отците (еднаш), Слава..., на храмот, и нынѣ..., на Спасовден. Катизми и *седални* воскресни со богородичните. *Полиелеј*, *величание* и *седален* на храмот. *Степени* на гласот. *Прокимен*, евангелие и стихира на храмот. Воскресенїе Хрїстово..., 50. псалм. Воскресен канон со ирмосите на 4, на отците на 4 и на храмот на 6. *Катавасија*: Божественнымъ покровенъ... По 3. песна, кондак и икос на отците и *седален* на храмот. Слава..., на отците, и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна се пее Честнѣйш8ю... Светилен воскресен и на отците, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* воскресни 4 и на храмот 3 со припевот. Слава..., на храмот, и нынѣ..., Преблагословенна ѣси... *Големо славословие*, воскресен тропар.

На *литургијата*: *блажени* на гласот, на отците 3. песна и на храмот 6. песна. По входот: воскресен тропар, на отците и на храмот, воскресен кондак и на отците. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на Спасовден. *Прокимен* на отците и на храмот. Апостол, евангелие и *причастен* на отците и на храмот. Наместо Видѣхомъ..., тропарот Вознеслсѧ ѣси... Обичен отпуст.

ГЛАВА 53. Ако храмовиот празник на светител се случи на Оддание на Спасовден, или на Оддание на св. Педесетница, службата на храмот со Одданието на празникот се пее вака:

– на *малата вечерна*: на храмот на 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни*: на храмот од големата вечерна. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. По трисвѧтое, тропар на храмот. Слава... и нынѣ..., на празникот;

– на *големата вечерна:* по обичниот псалм, се пее: Блаженъ мѫжъ..., стихири на празникот на 5 и на храмот 5. Слава...,

на храмот, и нынѣ..., на празникот. Входъ. *Прокимен* на денот, паримии на храмот. На *литијата*: стихири и Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *стиховни* на празникот со припевите. Слава..., на храмот..., и нынѣ..., на празникот. На благословенїи хлѣбwвъ, тропар на храмот (двапати) и на празникот (еднаш);

– на *утрената*: тропар на празникот (двапати), Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. Катизми; *седални* на празникот. *Полиелеј*, *величание* и *седален* на храмот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, евангелие и стихира на храмот. Канон на празникот со ирмосите на 6 и на храмот на 4 и вториот канон на празникот на 4. *Катавасија*: Божественнымъ покровенъ... По 3. песна, кондак и икос на празникот, Слава..., *седален* на храмот, и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на храмот. На 9. песна не се пее Честнѣйш8ю... туку припевите на празникот. Светилен на празникот, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* на празникот 3 и на храмот 3. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., на празникот, ектенија и отпуст на празникот.

На *литургијата*: *блажени* од каноното на празникот, 9. песна и на храмот 6. песна. По входот: тропар на празникот и на храмот, Слава..., кондак на храмот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен* и *причастен* на празникот и на храмот. Апостол и евангелие на денот и на храмот.

ГЛАВА 54. Ако храмовиот празник на светител се случи во *сабота* спроти Духовден, целата служба на храмот се пее според правилото во глава 4; на Господи воззвахъ..., Слава..., на храмот, и нынѣ..., богородичен на гласот, а службата на мртвите се служи во минатата сабота или во минатиот четврток.

ГЛАВА 55. Ако храмовиот празник на светител се случи на Духовден, службата на храмот се пее, како кога би се случил празникот на храмот на Спасовден.

ГЛАВА 56. Ако храмовиот празник на светител се случи на вториот ден на Духовден, службата се пее вака:

– на *вечерната*: на празникот 4 и на храмот 4. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. *Голем прокимен*: Кто Богъ велїй... и паримии на храмот. Паки и паки приклонше колѣна... и свештеникот кога ќе клекне ги чита молитвите на Духовден според обичајот. Ектенија. На *стиховни*: на Св. Дух со припеви-

те. Слава..., на храмот..., и нынѣ..., на празникот, гл. 8.: Прїидите людїе..., по Нынѣ Ѿпѹщаеши..., тропар на храмот, Слава..., и нынѣ..., на празникот и голем отпуст на празникот: Иже W ѻтчиχъ...;

– на *утрената*: тропар на празникот (двапати), Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот и катизми; *седални* на празникот. *Полиелеј*, *величание* и *седален* на храмот. *Степени*, 1. антифон на 4. глас. *Прокимен*, евангелие и стихира на храмот. Канони на празникот, првиот со ирмосите на 6, вториот на 4 и на храмот на 6. Слава..., на храмот..., и нынѣ..., на празникот. *Катавасија*: Божественнымъ покровенъ... По 3. песна, кондак, икос и *седален* на храмот. Слава... и нынѣ..., на празникот. По 6. песна, кондак и икос на празникот. На 9. песна не се пее Честнѣйшѕю... *Светилен* на празникот, Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. На *хвалите:* на празникот 3 и на храмот 3. Слава..., на храмот, и нынѣ..., на празникот. *Големо славословие*, тропар на храмот, Слава... и нынѣ..., на празникот, ектенија и отпуст на празникот: Иже во видѣнїи...

На *литургијата*: *блажени* на празникот 3. песна и на храмот 6. песна. Вχодное: Вознесисѧ господи... тропар на празникот и на храмот, Слава..., кондак на храмот, и нынѣ..., на празникот. *Прокимен*, апостол, евангелие и *причастен* на празникот и на храмот.

ГЛАВА 57. Ако храмовиот празник на светител се случи во некој ден од попразненството на св. Педесетница, освен во понеделник на св. Дух, целата служба на храмот се пее со празникот онака како и за други големи светии што ќе се случат во попразненство.

ГЛАВА 58. Ако храмовиот празник на светител се случи во Неделата на Сите Светии, целата служба на храмот се пее онака како што е изложено во Неделата на светите отци, само што овде на Богъ господь..., на Слава..., се пее тропарот на храмот на светиот, и нынѣ..., богородичен според гласот на тропарот на светиот.

ГЛАВА 59. Ако храмот е посветен на св. Јован Претреча, Раѓањето или Отсекувањето, или на св. ап. Петар и Павле, или

на св. Илија, и празникот се случи во *недела*, се служи служба на храмот како што е изложено во глава 3 (за храмовиот празник).

ГЛАВА 60. Ако храмот е посветен на Преображение и празникот се случи во недела, не се пее ништо воскресно туку целата служба се служи празнично.

ГЛАВА 61. Ако од Неделата на Сите Светии до 1 септември храмовиот празник на некој светител се случи во недела, служба на храмот се пее според правилото изложено во глава 3. (храмов празник).

ГЛАВА ДВАЕСЕТ И ТРЕТА

Како се дочекува архијереј кога посетува храмови по градовите и по селата

При доаѓање на архијереј, се палат сите свеќи и кандилата во храмот, се отвораат светите двери, се отвора св. антиминс, на кој се поставува кивот со св. дарови и сад со св. миро, а евангелието се поставува на челото на антиминсот. На жртвеникот (проскомидијата) се редат дарците и светите сосади, а кога ќе се најави доаѓањето на архијерејот, бијат сите камбани (во сите цркви), а свештенството, облечено во свечени епитрафил и фелон, излегува од црквата, со облечени ученици, под небото (ако го има) до надворешната врата. Најстариот свештеник носи рачен крст, а ѓаконите кадилници, ако нема ѓакони, ги носат свештениците.

Кога ќе пристигне архијерејот, свештеникот му го предава крстот, ѓаконите го кадат (ако нема ѓакони, го кадат најмладите свештеници), а пејачите го пеат тропарот на храмот или на празникот.

При влегувањето во храмот, напред одат свештениците, двајца по двајца, прво најмладите, па постарите и најпосле, под небото оди архијерејот. Кога ќе влезат сите во храмот, свештениците одат во олтарот, а архијерејот доаѓа до солеата, се моли на Бога и, кога ќе ја заврши молитвата, со крстот го благословува народот на сите четири страни, а пејачите пеат **Тонъ**

деспотинъ... Архијерејот застанува во својот стол, а најстариот свештеник изговара гласно: Благословенъ Богъ нашъ..., пејачите: Аминь. Ѓаконот, ако нема ѓакон, свештеникот кажува скратена сугуба ектенија (види на крајот на утрената): Помилѹй насъ Боже... и завршува со: Ѩкѡ милостивъ..., ѓаконите кажуваат многулетствие, а архијерејот благословува. Сега парохискиот свештеник излегува пред дверите и го поздравува архијерејот.

На поздравот од свештеникот, архијерејот отпоздравува, го поучува народот и го завршува својот говор, обично, со Благословеніе господне на васъ..., при што го благословува народот со крстот. Потоа: Слава тебѣ Хрїсте Боже..., читачот: Слава... и нынѣ..., Господи помилѹй (трипати), Владыко свѧтыи (ако е архиепископ: блаженѣйши), благослови! И мал отпуст. По отпустот, пејачите: Тонъ деспотинъ...

Архијерејот го благословува народот и влегува во олтарот да ги прегледа: олтарот, светиот престол и сè останато, а дотогаш пејачите пеат некоја стихира на храмот или ирмос на празникот. Кога архијерејот ќе го заврши прегледувањето во олтарот, го целива светиот престол, излегува од олтарот и од храмот, следен од свештенството и од учениците, благословувајќи го народот, при пеење на тропарот на храмот или на празникот и, пред да се раздели од свештенството и од народот, пејачите пеат Тонъ деспотинъ... Архијерејот ги благословува сите присутни, му го предава крстот на свештеникот и, при биење на сите камбани, си оди во својот дом или го продолжува својот пат понатаму.

Ако архијерејот дојде во храмот за време на богослужение: литургија, вечерна или утрена, не се прекинува богослужението.

ГЛАВА ДВАЕСЕТ И ЧЕТВРТА

а) ОПЕЛО И ПОГРЕБ НА АРХИЈЕРЕЈ И НА СВЕШТЕНИК на св. Пасха и во целата Светла недела

1. Пред да се изнесе телото на архијерејот или на јерејот, се прави помен: Благословенъ Богъ нашъ... и се пее Хрїстосъ вос-

кресе... (трипати) со стиховите како на пасхалната утрена. По Хрїстосъ воскресе..., свештениците: Со дѫхи праведныхъ... и останатото. Ектенија: Помилѹй насъ Боже..., возглас: Ѩкѡ ти ѣси воскресенїе..., отпуст на Пасха и Вечнаѧ твоѧ памѧть... и се пее вечнаѧ памѧть (трипати).

2. При спроводот на телото, кое, обично го изнесуваат свештеници од домот за во црквата, се пее Хрїстосъ воскресе...

3. По завршената св. литургија, започнува опелото како на почетокот на пасхалната утрена со Хрїстосъ воскресе... (ѓаконот го кади наоколу ковчегот на умрениот) и со стиховите, со крст, свеќа и кадилница. По Хрїстосъ воскресе..., ѓаконот (ако нема ѓакон, свештеникот) големата ектенија Миромъ господѹ помолимсѧ... пишувана во почетокот на парастосот (панихидата); молитвата се чита тивко, а возгласот гласно: Ѩкѡ ти ѣси воскресенїе... Сега се пеат антифоните на 6. глас, 3. стих: Нa небо ѻчи мои..., потоа *прокимен*, гл. 6.: Блаженъ пѹть... Апостол, зач. 270. и евангелие според Јован, зач. 16. Ѓаконот: Господѹ помолимсѧ. Архијерејот или, ако нема архијереј, јерејот ја чита молитвата Владыко господи Боже нашъ... *Седален* Днесь разлѹчаюсѧ... и тропарот Понеже вси... *Прокименот* Блаженъ ѥгѡже йзбралъ... со стихот. Апостол, зач. 89. и евангелие според Јована, зач. 15. Ѓаконот: Господѹ помолимсѧ и молитвата Благодаримъ тѧ... Сега се пеат антифони, 6. глас, 3 стих: Ѩце не господь..., тропарот Въ вѣрѣ... и *седален* Вѣси Боже нашъ... *Прокимен*от Блаженъ ѥгѡже йзбралъ... Апостол, зач. 158. и евангелие според Јована, зач. 21. Ѓаконот: Господѹ помолимсѧ и молитвата Господи силъ... По молитвата, антифони 6. глас, 3 стих: Надѣюцїисѧ..., тропарите Братїе мои... *Прокимен*от Дѹша ѥгѡ во благихъ... Апостол, зач. 160., евангелие, според Јована, зач. 22. Потоа Во царствїи твоемъ... и сѐ останато со стихирите. По Слава... ѝ нынѣ..., *прокименот* Блаженъ ѥгѡже..., апостол, зач. 113., евангелие, според Јована, зач. 23. Канон на Пасха: Воскресенїѧ день... По 3. песна, ектенија: Паки и паки..., Ѻще молимсѧ ѡ҆ ѹ҆покоенїи... По возгласот, свештениците пеат Предварившїѧ... и понатаму канонот. По 6. песна, ектенија за мртвите и Со сватыми ѹ҆покой... Потоа се пее Ѳлицы... Апостол на денот и 1. воскресно евангелие. По евангелието, ѓаконот: Господѹ помолимсѧ и прошталната молитва. Над архијереј се чита молитвата Во ймѧ сватыѧ ѝ живоначалныѧ троицы...,

а над свештеник **Господь Їїс8с Хрїстосъ Богъ нашъ**... со: **да проститъ тебе брате нашъ** (името). По молитвата **Воскресенїе Хрїстово**... (еднаш) и: **Воскрес Іис8съ**... (еднаш) и канонот. По 9. песна, ектенија за мртви. **Плотїю оу҃сн8въ**... (двапати) и **Благословенъ ѣси Господи**... **Ѧггелскїй соборъ**... и стихирите на Пасха. За тоа време се целива покојниот.

По стихирите, ектенија: **Помил8й насъ Боже**..., **Боже д8хwвъ**..., **Ѩкw ти ѣси**..., ѓаконот: **Прем8дрость!** и **Хрїстосъ воскресе**... (трипати). Пасхален отпуст. **Вѣчнаѧ твоѧ памѧть**... и пејачите пеат: **Вѣчнаѧ памѧть** (трипати).

До гробот се пее: **Хрїстосъ воскресе**... На гробот се прави помен со: **Со д8хи праведныхъ**..., **Вѣчнаѧ памѧть** и тропарот **Земле зин8вши**...

Архијереите и свештениците се опеваат со исто опело, таканаречено „свештеничко“.

б) Како се извршува парастос или панихида?

Парастос, обично, се служи во сабота, иако во многу места се прави и во други денови. Правилото 169. од Номоканонот забранува да се прави парастос од Божик до Богојавление, во првата недела од Великиот пост, во Страсната и во Светлата недела, во недела и во сите Христови и храмови празници. (Мал помен може да се прави секогаш, освен од Велики Четврток до Томина недела).

Постапката за парастос е следната.

Се поставува коливо на масичката, обично, на амвонот или пониско од него; свештеникот во епитрафил и во фелон, со кадилница во рака, застанува пред коливото, со кадилницата прави крст и започнува со **Благословенъ Богъ нашъ**..., читачот: **Ѧминь** и 90. пслам **Живый въ помощи**... Го покадува крстовидно коливото, ја предава кадилницата и по псалмот со **Слава**..., **и нынѣ**..., **ѧллил8їа** (трипати), ѓаконот, ако е овде, ако не, свештеникот, држејќи во раката запалена свеќа, ја кажува ектенијата за мртви. [На парастос што се прави на умрени деца оваа ектенија се изостава, но веднаш: **ѧллил8їа** (трипати) и **Гл8биною м8дрости**...]. **Миромъ господ8 помолимсѧ**..., **Сѳ свишнѣмъ мирѣ**..., **Сѳ оставленїи согрѣшенїи въ блаженѣй памѧти преставлшихсѧ**..., **Сѳ**

приснопаматныхъ рабѣхъ божїихъ покоѧ тишины, блаженныѧ памати ихъ..., ꙗ простити имъ всѧкое прегрѣшеніе волное и неволное..., ꙗ неwс8жденнымъ предстати оу страшнагw престола Господа славы..., ꙗ плач8щихъ и болезн8ющихъ чающихъ Хрїстова оутѣшенїѧ..., ꙗ Wп8ститисѧ имъ W всѧкїѧ болѣзни, и печали и воздыханїѧ, и вселити ихъ идѣже присѣщаетъ свѣтъ лица божїѧ..., ꙗ ѩкw да господь Богъ нашъ оучинитъ д8шы ихъ въ мѣстѣ свѣтлѣ, въ мыстѣ злачнѣ, въ меѣстѣ покойнѣ, идѣже вси праведнїи пребываютъ..., ꙗ причтенїи ихъ въ нѣдрѣхъ Авраама, и Ісаака и Іакwва..., ꙗ избавитисѧ намъ..., Заст8пи, спаси..., Милости Божїѧ...

Возглас Ѩкw ти еси воскресенїе..., аллил8їа (трипати), гл. 8., со стиховите: 1. Блажени ѩже избралъ..., 2. Память ихъ въ родъ и родъ..., 3. Д8шы ихъ въ благихъ водворѧтсѧ... и тропарот, гл. 8.: Гл8биною м8дрости..., Слава..., и нынѣ..., богородичен: Тебѣ и стѣн8... и веднаш: Благословенъ еси господи..., Сѧтыхъ ликъ wбрѣте... и останатото. По аллил8їа се кажува ектенија: Паки и паки..., Єще молимсѧ w оупокоенїи д8шъ оусопшихъ..., Ѩкw да господь Богъ оучинитъ..., Милости божїѧ, царства небеснагw... (На парастосот за младенци се кажува ектенијата пишувана на опелото за деца со молитвата Господи Іис8се Хрїсте Боже нашъ породившымсѧ W воды и д8ха...). Ѩкw ты еси воскресенїе... и останатото како погоре. Потоа *седален*, гл. 5.: Покой спасе нашъ..., Слава... и нынѣ..., богородичен ꙗ дѣвъ возсїѧвыи... и се чита 50. псалм. По него, се пее канон на мртвите од Октоихот, според гласот на 4, со припевите: Дивенъ Богъ во сѧтыхъ своихъ... и оупокой господи д8шы оусопшихъ рабъ твоихъ... По 3. песна, ирмос и ектенија за мртвите: Паки и паки..., Єще молимсѧ w оупокоенїи... и останатото. *Седален*, гл. 6.: Воистин8 свѣта всѧческаѧ..., Слава... и нынѣ..., богородичен: Всесвѧтаѧ Богородице... По 6. песна, ирмос и ектенија: Паки и паки... и останатото за мртвите. По возгласот, кондак, гл. 8.: Со сѧтыми оупокой... и икос: Самъ ѣдинъ еси... По 9. песна, свештеникот: Богородиц8 и матерь свѣта..., појачите: Д8си и д8шы праведныхъ восхвалятъ тѧ господи... и ирмос на 9. песна; потоа трисвѧтое. По Отче нашъ... и возгласот, се пеат тропарите, гл. 4.: Со д8хи праведныхъ... и останатите. Ектенијата Помил8й насъ Боже..., Єще молимсѧ w оупокоенїи... и останатото, молитвата Боже д8хwвъ... и возгласот Ѩкw ты еси... и се споменуваат оние за кои се прави споменот; Прем8дрость! Честнѣйш8ю..., Слава тебѣ Хрїсте

Боже..., Слава... и нынѣ..., Господи помилѹй (трипати), благослови! Отпуст: Воскресый їзъ мертвыхъ... и останатото. Свештеникот: Во блаженномъ ѹспенїи... Пејачите пеат Вѣчнаѧ памѧть (трипати).

СЛУЖЕЊЕ НА СВЕТА ЛИТУРГИЈА СО АРХИЈЕРЕЈ

Свештениците одредени за служење, откако ќе земат благослов од архијерејот, земаат време и се облекуваат. Обично, најмладиот проскомидисува до доаѓањето на архијерејот во црквата.

Пред влегување на архијерејот во црквата (се отвораат светите двери), сите свештеници излегуваат да го дочекаат (постарите застануваат до влезната врата). Архијерејот кога ќе ја облече мандијата, најстариот му го предава крстот, а ѓаконот (или најмладиот свештеник) го кади, пеејќи Достойно... (или ирмосот на празникот), влегуваат во храмот, помладите напред, потоа постарите, а по сите архијерејот, благословувајќи го народот.

Кога ќе стасаат до солеата, свештениците влегуваат во олтарот низ јужната и низ северната врата. Архијерејот со ѓаконот зема време, а потоа застанува на амвонот и го благословува народот, при што се пее Тонъ деспотинъ... и на позивот од ѓаконот: Свѧщеницы їзидите! свештениците излегуваат, носејќи ги митрата и одеждите. Откако ќе се облече архијерејот и ќе ги измие рацете, ѓаконот со дикириите и со трикириите, излегувајќи, говори: Такѡ да просвѣтитсѧ свѣтъ твой... Архијерејот благословува, а пејачите пеат Тонъ деспотинъ...

По ова архијерејот и свештениците со воздигнати раце говорат: Царю небесный..., Слава во вышнихъ Богѹ... и Господи ѹстнѣ мои Ѡверзеши..., правејќи три поклонувања. Ѓаконот: Времѧ сотворити..., Помолисѧ ѡ насъ..., Помѧни насъ... Најстариот свештеник, кога ќе земе благослов, оди низ јужната врата во олтарот, поклонувајќи се прво на архијерејот го зема св. евангелие и, на повик од ѓаконот: Благослови Владыко!, со него прави крст над антиминсот со возгласот Благословено царство..., па застанува на десната страна од св. престол, кадешто ја кажува – ако нема ѓакон – ектенијата, а по неа возгласот Їкѡ подобаетъ... Тогаш

вториот свештеник, примајќи благослов од архијерејот, влегува низ северната врата во олтарот и застанува на своето место од левата страна на престолот, а по втората мала ектенија, влегуваат сите останати свештеници. Возгласи кажуваат според редот како што стојат.

Пред малиот **Вχодъ**, најстариот свештеник го зема св. евангелие, го дава на ѓаконот (ако нема ѓакон, го зема најстариот свештеник) и прават **Вχодъ**, при што помладите одат напред (чтеците или најмладите свештеници ги носат дикириите и трикириите). Кога ќе дојдат до архијерејот, ѓаконот, или свештеникот, со евангелието, вели: **Господ8 помолимсѧ**, а по молитвата, кон архијерејот: **Благослови владыко сватый вχодъ!**, му го поднесува св. евангелие на целивање, а потоа оди пред светите двери каде што прави крст со евангелието, возгласувајќи: **Прем8дрость, прости!**, па влегува во олтарот и го остава евангелието. Архијерјеот, кога ќе ги земе дикириите и трикириите пее: **Прїидите поклонимсѧ...** и влегува во олтарот, поддржуван – при слегувањето од амвонот – од двајцата најстари свештеници, а по него влегуваат сите. Архијерејот го кади олтарот и целата црква од солеата. Пред последниот кондак, ѓаконот возгласува: **Господи, спаси благочестивыѧ! – И оүслиши ны!** Многулетствие, па потоа архијерејот со свештениците пее **И нынѣ...** и последниот кондак.

Свѧтый Боже..., пеат пејачите двапати, а потоа во олтарот еднаш, при што му се подава на архијерејот дикирија. Тогаш пак пејачите еднаш, па во олтарот еднаш, при што на архијерејот му се дава трикиријата. Сега пејачите: **Слава... ѝ нынѣ..., Свѧтый безсмертный...**, па во олтарот: **Свѧтый Боже...**, во три делови, при што архијерејот благословува со дикириите и со трикириите. Најпосле пејачите го пеат последното **Свѧтый Боже...**, при што архијерејот оди на горното место, а по него свештениците. По благословот, пред апостолот се симнува големиот омофор од архијерејот, па тој седнува на горното место, а свештениците на сопрестолието.

По завршување на апостолот, најстариот свештеник му го дава на ѓаконот св. евангелие, па се враќа на своето место до архијерејот. (Ако нема ѓакон, св. евангелие го чита архијерејот). По евангелието, благословува со дикирии и со трикирии, при пеење на: **Ис пола ети, деспота!** Возгласот по сугубата екте-

нија и **Ꙗкѡ да подъ державою твоею...** ги кажува архијерејот, а останатите свештениците според редот.

Кога ќе се прочита **Никтоже достоинъ...**, архијерејот ги мие рацете на светите двери, го прима малиот омофор и со свештениците ја чита трипати херувимската песна, ги целива: антиминсот, крстот и св. престол, па оди кон проскомидијата и вади честички за живите и за мртвите. Оној свештеник кој проскомидисувал, малку порано оди кај проскомидијата и ги симнува покровците од дискосот и од путирот. Свештениците, поклонувајќи се пред св. престол и целивајќи како архијерејот, му приоѓаат говорејќи: **Помѧни Господи и мене грѣшнаго и҆ недостойнаго раба твоего** (името) и го целиваат омофорот на рамото од архијерејот. Кога ќе заврши со кадењето, ѓаконот, или најмладиот свештеник, доаѓа со кадилницата и архијерејот ја завршува проскомидијата и го полага воздухот на плеќите на ѓаконот (или на најмладиот свештеник) и му го дава дискосот, а на најстариот свештеник му го дава путирот (на останатите: крстови, копјето и лажичката, омофорот и др.), при што тие тоа го целиваат, како и раката на архијерејот, па излегуваат. Ѓаконот или свештеникот со дискосот, говори: **Благочестивый и҆ хрїстолюбивый православный родъ...** (на архијерејот му се подава кадилницата и тој го кади дискосот), а ѓаконот или свештеникот продолжува: **Архїерейство твое да помѧнетъ господь Богъ во царствїй Своемъ...** и му го предава дискосот на архијерејот. Откако архијерејот ќе ги спомене народот и архиепископот, го остава дискосот, а свештеникот кој го носи путирот вели: **Архїерейство твое...** (архијерејот го кади путирот) и го предава путирот. Кога архијерејот ќе го остави путирот, свештениците низ светите двери влегуваат во олтарот според чинот. Тогаш архијерејот, покривајќи ги и покадувајќи ги даровите, говори: **Братїе и҆ сослꙋжителїе, помолитесѧ ѡ мнѣ!** Свештениците одговараат: **Дꙋхъ свѧтый найдетъ на тѧ и҆ сила вышнѧгѡ ѻ҆сѣнить тѧ**, на што архијерејот одговара: **Тойже дꙋхъ свѧтый содѣйствꙋетъ...**, па ѓаконот му се обраќа: **Помолисѧ ѡ҆ насъ...** Најпосле архијерејот го благословува народот со дикириите и со трикириите со **Исъ пола ети...**

По возгласот: **Возлюбимь дрꙋгъ дрꙋга...**, сите свештеници, на местото каде што стојат, се поклонуваат рамномерно трипати при зборовите **Возлюблю тѧ Господи...**, па според старешинс-

твото секој приоѓа кон престолот, го целива воздухот над дискосот говорејќи: Свѧтый Боже..., над путирот – свѧтый крѣпкый... и св. престол – свѧтый безсмертный..., па доаѓа кај архијерејот, ја прифаќа неговата десница и на неговите зборови: Хрїстосъ посредѣ насъ!, одговара: Й есть й бѫдетъ!, го целива во десното рамо, па во левото, потоа десницата, па тогаш и свештениците се целиваат на истиот начин помеѓу себе, а постариот вели: Хрїстосъ посредѣ насъ!, а помладиот одговара: Й есть, и бѫдетъ!

На возгласот Двери, двери..., сите свештеници го подигнуваат воздухот и го нишаат над главата на архијерејот. Откако архијерејот ќе го целива, свештениците одлево го пуштаат, а тие оддесно го прифаќаат, најстариот го свиткува и го остава кај останатите дарци.

При зборовите: Прїимите ѧдите... и Пїйтеѿ нем..., покажуваат со десната рака сите свештеници на св. дарови. Благословување на даровите прави само архијерејот, но сите во себе говорат: Й сотвори оу҃бѡ... и другото.

Въ первыхъ помѧни господи..., го кажува архијерејот, споменувајќи го архиепископот, а најстариот свештеник го споменува архијерејот вака: Помѧни господи прѣосвѧщенѣйшаго ѧрхїерея нашего... и му ја целива десницата.

Прв се причестува архијерејот, па потоа пристапуваат свештениците според старешинство. Правејќи мал поклон пред св. престол, секој ја полага десната дланка над левата, свиткувајќи ги малку прстите. Кога ќе го прими св. Тело и на зборовите на архијерејот одговара: Ѧминь, завртува околу св. престол, а по него сите одат еден по друг. Откако ќе ја прочитаат молитвата Вѣрꙋю господи..., се причестуваат со св. Тело и над антиминсот ја тријат раката со губата, па пристапуваат кон св. чаша. Архијерјот го држи путирот, а тие со едната рака го прифаќаат убрусот, а со другата го подигнуваат путирот колку што е потребно и пијат. Откако ќе ја избришат устата и крајот на путирот, го целиваат, одат и застануваат на своите места. На архијерејот му се принесува на послужовник нафора и вино, а потоа вода за да ги измие рацете.

Честичките од дискосот ѓаконот или најмладиот свештеник ги става во путирот. Тие го примаат путирот од архијерејот и говорат: Со страхомъ Божїимъ... Архијерејот говори: Спаси Боже..., па го дава путирот на најстариот свештеник, кој говори:

Всегда, нынѣ и присно... и го однесува путирот на жртвеникот, а ѓаконот го носи дискосот со дарците. Архијерејот возгласува: **Съ миромъ изидемъ**!, а свештеникот којшто проскомидисувал излегува низ светите двери и ја чита Задамвоната молитва. Ѓаконот, или најмладиот свештеник ги употребува св. дарови и ги пакува светите сосади.

Откако ќе ги соблечат одеждите, свештениците, при излегувањето на архијерејот пеат: **Исъ пола ети, деспота**.

Покојниот протојереј **Василије Николајевиќ**, писателот на оваа книга, во своите предговори кон првото и второто издание, при составувањето на својот ***Голем Типик*** ги наведува овие книги и списанија:

Пособїе кь изученїю устава богослуженїя правосл. церкви, Константина Никольскаго, протоїереа. Четврто издание. С. Петерсбургъ, 1888. – ***Практическое руководство для свящченно-служителей при совршенїи святыхъ таинъ,*** А.О. Хойнацкаго. Москва, 1883. – ***Новая скрижаль,*** Венїамина, АЕ. Нижегородскаго. Издание 15. С. Петерсбургъ, 1891. – ***Дни богослуженїя правосл. церкви,*** Г.С. Дебольскаго, Протїерея. Изд. 8. С. Петерсбургъ, 1887. – ***Краткое изображенїе церковнаго устава,*** Москва, 1866. – ***Историческое, догматическое и таинственое изясненїе на литургїю,*** Ивана Дмитревскаго, Протоиреја, Издание 3. Москва, 1823. – С.В. Булгаковъ: ***Практическое руководство къ совершенїю богослуженїя правосл. церкви,*** Харковъ, 1893. – Протојереј Ал. Мальцев: ***Служебник на германском језику,*** Берлин, 1901. – ***Сводъ указанїи и замѣтокъ по вопросамъ пастырской практики,*** Воронежъ, 1887. – J.J. Бѣлюстинъ: ***О церковномъ Богослуженїи.*** Петроград, 1862. – Прот. Ал. Розановъ: ***Руководство во богослуж. уставу,*** Москва, 1902. – ***Српски Сион,*** од 1895 год. – ***Босанско–херцеговачки и Добро–босански Источник,*** 1889, 1890, и 1892. Сараево. – ***Хришћански весник,*** Белград, и т.н.

СОДРЖИНА

Страна

ОПШТИ ПРАВИЛА

ГЛАВА I

Кога и како се бие камбана? 5

ГЛАВА II

Кога се палат и се гаснат свеќи и какви? 7

ГЛАВАIII

Кога и како се облекува свешт. и во какви одежди? 9

ГЛАВА IV

Кога се отвора и се затвора завесата? 10

ГЛАВА V

Кога се затвораат и се отвораат царските двери? 11

ГЛАВА VI

Кога и како се покадува? 13

ГЛАВА VII

Кога се симнуваат камилавката и ќелепушот? 19

ГЛАВА VIII

А) ВЕЧЕРНИ И ПОВЕЧЕРИЈА

а) Мала вечерна 20
б) Секојдневна вечерна 21
в) Вечерна кога се пее ἀλλιλϐϊα 23
г) Неделна вечерна 24
д) Мало повечерие 25
ѓ) Големо повечерие 26
е) Сеноќно бдение спроти недела 28
ж) Празнично бдение вон недела 34

ГЛАВА IX
Б) УТРЕНА

а) Секојдневна полноќница 36
б) Саботна полноќница 37
в) Неделна полноќница 37
г) Секојдневна утрена 38
д) Секојдневна утрена кога се пее: аллилѹїа 40
ѓ) Неделна утрена 41

ГЛАВА X

В. ЧАСОВИ 43
а) Прв час 44
б) Трети час 44
в) Шести час 45
г) Изобразителна 46
д) Деветти час 47

ГЛАВА XI
Г. СВЕТА ЛИТУРГИЈА

1. ЛИТУРГИЈА НА СВ. ЈОВАН ЗЛАТОУСТ 48
а) Проскомидија 48
б) Литургија на огласените 53
в) Литургија на верните 56
2. ЛИТУРГИЈА НА СВ. ВАСИЛИЈ ВЕЛИКИ 64
3. ЛИТУРГИЈА НА ПРЕДОСВЕТЕНИТЕ ДАРОВИ 65

ГЛАВА XII

а) Како служат литургија двајца или повеќе свешт. со ѓак 72
б) Како се служи литургија со двајца или со повеќе
свешт. без ѓакон 72

ГЛАВА XIII
ПРАВИЛА КОГА СВЕТИОТ Е ВО САБОТА ИЛИ ВО НЕДЕЛА

Кога светиот е во сабота и има полиелеј 74
Кога во сабота се пее Богъ Господь 76
Кога во сабота се пее Аллилѹїа 78
Кога светител кој има бдение е во недела 79
Кога светител кој има полиелеј е во недела 81
Кога светител кој има стихири на 6, е во недела 82

ГЛАВА XIV

ПОДЕЛБА НА ПРАЗНИЦИТЕ 84

ГЛАВА XV
НЕПОДВИЖНИ ПРАЗНИЦИ

Нова година (Почеток на Индиктот) кога е во недела 86
Служба за претпразненство на Мала Богородица 87
Служба за Мала Богородица (8 септември) 88
Служба за Мала Богородица кога е во недела 90
Служба за попразн. на Мала Богородица кога е во недела.... 91
Служба за Оддание на Мала Богородица кога е во недела.... 93
Служба за претпразненство на Крстовден и на
Обновување на храмот 95
Служба за Крстовден (14 септември) 97
Служба за попразненство на Крстовден
кога 15, 16, 17, 18, 19 и 20 септември ќе се случи во недела ..102
Служба за Оддание на Крстовден кога
ќе се случи во недела 103
Служба за Покров на Богородица (1 октовмри) 104
Служба за св. отци на Седмиот собор 106
Служба за преподобна Параскева (14 октомври) 107
Служба за св. Димитриј (26 октомври) 109
Служба за св. Димитриј кога е во недела 110
Служба за Соборот на св. архангел Михаил (8 ноември) 111
Служба за претпразненство на Воведение 113

Служба за Воведение на Богородица (21 ноември) 113
Служба за Воведение кога е во недела 115
Служба за попразненство на Воведение 115
Служба за Оддание на Воведение 115
Служба за св. Климент архиеп. Охр. Чудотв. (25 ноем.) 116
Служба за св. 15 Тивериопол. свешт. мч–ци (28 ноем.) 117
Служба за св. Никола (6 декември) 119
Служба за Недела на светите праотци 120
Служба за Неделата на св. праотци 121
Служба за св. пророк Данил и на Трите Момчиња 122
Служба за св. отци во неделата пред Божик 123
Служба за преп. Наум Охридски Чудотв. (23 декем.) 124
Недела на св. отци во претпразн. на Божик 126
Претпразненство на Божик и Недела на св. отци 127
Часови спроти Божик, наречени „Царски Часови“ 128
Служба за Божик – Рождество Христово (25 дек.) 131
Служба за Собор на Пресвета Богородица (26 дек.) 134
Служба во недела на св. Богоотци 135
Укажување за апост. и еванг. во саб. и нед. по Божик 137
Служба за св. архиѓакон Стефан (27 декември) 139
Служба за Оддание на Божик 141
Служба за Обрез. Госп. и за св. Василиј Вел. (1 јан.) 143
Служба за Обрез. Госп. и св. Вас. Вел. кога е во недела 145
Служба за Претпразн. на Богојавление 146
Часови спроти Богојавл. наречени „Царски Часови“ 146
Предвечерие на Богојавление 149
Служба за Св. Богојавление (6 јануари) 150
Служба за св. Јован Крстител (7 јануари) 153
Служба за попразненство на Богојавление 155
Служба за Оддание на Богојавление 156
Служба за св. Сава (14 јануари) 157
Служба за Св. Сава кога ќе се случи во Нед. на мит. и фар. 159
Служба за Преп. Гаврил Лесн. и Прохор Пчин. (15 јан) 160
Служба за св. Три Светители (30 јануари) 160
Служба за претпразненство на Сретение 165
Претпразненство на Сретение Господово кога ќе се случи во *Недела* на митарот и фарисејот, *Недела* на блудниот син или во Месопусната *недела* 166
Претпразненство на Сретение кога ќе се случи во *понеделник*, во *вторник* и во *четврток* од Белата *недела* 169

Претпразненство на Сретение кога ќе се случи во *сабота* од Белата *недела*.....170
Служба за Сретение Господово (2 февруари).....171
Сретение Господово кога ќе се случи во *Неделата* пред митарот и фарисејот 173
Сретение Господово кога ќе се случи во *Неделата* на митарот и фарисејот, на блудниот син, во Месопусната или во Сиропусната *недела*.....173
Попразненство на Сретение.....176
За Одданието на празникот Сретение 182
Служба на св. мч. Ѓорѓи Кратовски.....184
Сл. за Упок. на св. Кирил уч. Словенски (14 февруари) 186
Служба за I и II наоѓ. на гл. на св. Јован Крстител (24 февр.) и за мачениците во Севастија – Младенци (9 март) 186
Служба за претпразненство на Благовештение 192
Служба за Благовештение (25 март).....196
За Одданието на Благовештение 213
Служба за Упокоение св. Методиј уч. Словенски (6 април) 217
Служба за св. великомаченик Георгиј (23 април) 217
Служба за Пренесување мошт. на св. Никола (9 мај).....223
Служба за св. Кирил и Методиј – Слов. просвет. (11 мај) 230
Служба за св. Константин и Елена (21 мај) 231
Служба за преп. Наум Охрид. Чудотв. (20 јуни) 233
Служба за Раѓ. на св. Јован Крстител (24 јуни) 235
Служба за св. ап. Петар и Павле (29 јуни).....236
Служба за св. отци на VI- те вселен. собори (16 јули).....239
Служба за св. пророк Илија (20 јули) 239
Служба за св. Климент архиеп. Охрид. Чудот. (27 јули).....241
Служба за св. Пант. и на св. Седмочис. (27 јули) 242
Служба за Пренес. мошт. на св. Клим. Охридски.....244
Претпр. на Изнесувањето на чесниот Крст (31 јули) 244
Служба за Изнес. на чесн. Крст и 7 Мак. мач. (1 август) 244
Претпразн. на Преображението Христово (5 август) 247
Служба за Преображение Христово (6 август) 248
Попразн. и Оддание на Преображение Христово 249
Претпразн. на Голема Богородица (14 август) 250
Служба за Голема Богородица (15 август) 250
Служба за преп. Јоаким Осоговски (16 август).....251
Служба за отсек. гл. на св. Ј. Крстител (29 август) 252

ГЛАВА XVI
ПОСЕН ТРИОД

Недела на митарот и на фарисејот....254
Недела на блудниот син....256
Месопусна сабота....257
Месопусна недела....259
Сиропусна недела....262
Во истата, Сиропусната (Белата) недела на вечерната....263
Почеток на св. и Великиот пост....265
Среда на Прва седмица од Постот....273
Петок на Прва седмица од Постот....275
Прва недела од Постот....276
Втора недела од Постот....278
Трета недела од Постот....279
Четврта недела од Постот....281
Четврток од Петтата седмица од Постот....282
Сабота од Петта седмица од Постот....283
Петта недела од Постот....284
Сабота на св. и праведен Лазар (Лазарева сабота)....285
Служба за Цветници....286
Во неделата на Цветници....288
На Велики Понеделник....289
На Велики Вторник....291
На Велика Среда....292
На Велики Четврток....294
На Велики Четврток вечерта....296
На Велики Петок....298
На Велики Петок на вечерната....300
На Велика Сабота....301

ГЛАВА XVII
ЦВЕТЕН ТРИОД – ПЕНТИКОСТАР

Велигден – Воскресение Христово....304
Вечерна во света Недела на Пасха....309
Понеделник од Светлата седмица....310
Вторник од Светлата седмица....311
Недела на Антипасха –Томина недела....311
Во неделата на Антипасха на вечерната....313

Како се пее Триод со Минеј од Томина недела до Неделата
на Сите Светии секој ден, освен во сабота и во недела 315
Служба во *сабота* на 2., 3., 4., 5. и 6. *недела* 317
Трета недела – на мироносиците 318
Четврта недела – на раслабениот 320
Преполовение на Педесетница 321
Петта недела – на Самарјанката 322
Шеста недела – на слепиот 323
Спасовден – Вознесение Господово 324
Седма недела по Пасха - на св. отци 326
Осма недела на св. Педесетница – Дуовден – Св. Троица 327
Понеделник на св. Дух 329
Недела на Сите Светии (Сисвети) 330

ГЛАВА XVIII

а) Како се пеат тропарите и кондаците на литургијата
во недела 332
б) Како се пеат тропарите и кондаците на литургијата
во останатите денови, освен во недела 333
в) Како се пеат тропарите и кондаците на литургијата
во останатите денови, освен во недела, кога
нема претпразненство и попразненство 335
г) Како се пеат отпустителните тропари во седмичните
денови, освен 337
д) Како се читаат катизмите во текот на годината? 342
Како се чита Псалтир во Великиот пост 345
Како се чита Псалтир во петтата недела од Вел. пост 345
Како се чита Псалтир во Големата недела 346
ѓ) Кога се пее Ѥ҃ходное и кое? 346
е) Кога се пее катавасија и која? 347
ж) Кога се пее Ч҃естнѣйшꙋю, а кога не? 349
з) Каков отпуст кога се изговара? 350

ГЛАВА XIX
ВЕЛИЧАНИЈА

Општи 358
Посебни 362

ГЛАВА XX
ОПШТИ СЛУЖБИ

Општи служби 363

ГЛАВА XXI

За читањето на св. евангелие и на апостолот 368
Евангелски столбови 376

ГЛАВА XXII

За храмовиот празник преку целата година 378

ГЛАВА XXIII

Како се дочекува архијерej? 399

ГЛАВА XXIV
ОПЕЛО – ПОГРЕБЕНИЕ

а) На архијереј и на свештеник на св. Пасха и во
Светлата седмица? 400
б) Како се извршува парастос – панихида? 402
Служење на св. литургија со архијереј 404

Издава:

Свет Архиерејски синод на Македонската православна црква –
Охридска архиепископија
Скопје

Наслов на оригиналот: ***ВЕЛИКИ ТИПИК***
(Четврто издание, Београд, 1984)

Превод:

Протојереј – ставрофор **Ефтим Бетински**

Главен и одговорен уредник:

Митрополит Дебарско–кичевски Г. Тимотеј

Рецензија:

Комисија при Светиот архиерејски синод на
Македонскатаправославна црква – Охридска архиепископија –
Скопје, со Одлука бр. 126, од 18.05.2004 г.

Компјутерска обработка
и подготовка за печат:

Протојереј –ставрофор **Ефтим Бетински**

Печати *„Ирис“* – Струга
Тираж: 1000 примероци

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

264-1:281.9

НИКОЛАЈЕВИЌ, Василие, протоереј
Голем Типик : црковен устав / протоереј Василије Николајевиќ ; (превод протоереј-ставрофор Ефтим Бетински) - Скопје : Македонска православна црква, 2010- 405 стр. ; 25 см.

Превод на делото: Велики Типик / Василије Николајевић

ISBN 978-9989-841-13-2
I. Николајевић, Василије види Николајевиќ, Василије, протоереј
а) Богослужба - Православна црква

COBISS.MK-ID 81632778